

KATEKISM RIMSKI

PO NAREDBI

S. SABORA TRIDENTINSKOGA

K' PAROKIMA

Dàn nà svjetlòst pò Zapoviedi

PIA V. PAPE PRIVELLIGOGA.

A' istomacen, i priobbrachien iz Latinskoga ù Slavinskomu Jeziku

Pò D. Joseffu Matovichiu iz Dobrotè Dervavè Koterskè.

U' MLEZIEH, MDCCLXXV.

Po' Gioan Batistu Costantini

Dopusctegnem Starjescinah, e Privilegiom.

PRISVIETL. I PRIPOSCT. GOSP. GOSP.

I PRICJASTNI GOSPODARI.

PRigoruchia xudba, i pripomgnivo nastojagne, kojè kragliuje u sarzima Vascega Prisvietloga, i Pripošctovanoga Gospostva zà uzmnoxegne S. Vjerre Katolicanske, i zà vecchma razprostraniti cjast Boxanstvena u narodu gliudzkomu, tolikoje occittò, kolikose moxe slobodno, i istinittò riechi, daste Vii, kako govori S. Evangeglie, Svjetlost Svieta, i da darxite Sviechie goruchie u rukami vasciema, nossecbiih prid pùkom, i dajuchi svjetlost u Kucchi Boxjoj. Vasce nastojagne, Vasca pomgna, i dostojanstvo nije vodi potrebno spomignati; nitije vriedna moja slabost prikazati; radi toga svè ostavgliam Vascemu dostojanstvu,

 invar-

izvarſcniem djellima, i oſtaliem krepoſtima kojèſu zadoſta pò Jebbi occitte, i ſvietle; buduchi Vaſc xivot vazda bia jedno pràvo zarzalo izgleda, nauka, i ſvetoſti, josct i prie, nego biſte uzdighnuti nà Goſpoſtvo Biskupſtvu: Ja dakle, na Vaſc Priſvietli, i Priposctovani izglèd, primnogò xudgliv iſtò sliediti uſſillovaoſe jeſſam datti kojugod pomòcb ù Vinogràdu Goſpodinovu pò onnoj jakoſti, i ſvjetloſti, kojumije udielila Dobrotà Boxanſtvena, radi toga odabrah iſtomaciti ù naſcemu Slavinskomu Jeziku Katekiſm Rimski *, naregen od S. Sabora od Trenta, pò zapoviedi Pia Pape V. i mnogò priporucen od Klementa XIII. ù Bulli:* In Dominico Agro &c. *i ęvoga nà ſvietlo pò daru Boxjemu, kojega najprie poſvecbiujem gnegovu Boxanſtvenu Vellicanſtvu, kako Ozzu od ſvjetloſti; a izà gnega poklagnamga ù skupno Vami Svijema Pris: i Prip. Biskupima naſcega Naroda, kako pribdechiema, prirazloxniema, i pripomgniviema Paſtirima, koii i Jeſte, mollèchi ù iſto dobba, dabiſte ovj moj truud sctitili, i milloſtivo gledali, akobivi ugodàn bio, i dabiſtega uccinilli poznana Staddima Vaſciema, dabiſe puuk okoriſtio ſ' oviem S. Naukom, koj prosvjetluje Zarquu Boxju, i kaxe pràvi puut zà uzàchi ù Nebbesku Ottaxbinu. Uffam, dacbiete blagoſtivo primiti, i gliubexglivo prigarliti ovj moj poklon, podnoſſècbi dobrovoglno, koliko moxe biti pomankagna. Bez vecchiè cjaſtimſe primnogo, kadaſe podpiſcjujem zà vazda ſ' priniskiem ponixegnem.*

V. Priſ. i Prip. Goſp.

U Dobrotj nà 12. Liſtopada dà 1775.

Prip. i prib. Prib. sluga.
Joſef. Matovich.

DJAKU SCTJOZZU

BUduchise svè ostàle stvari smiscglieno, i mudro izvarscile od Otazah Sabora Tridentinskoga, à navlastito onnò bii primudro naregeno, dabise, i ovà sloxilla pò gliudma, koijsu naucni nè samo ù Bogoslovna prigovaragna, dalli josct zàdovoglnò ù nauku skladna govoregna, kojase primnogo pristoju znatti, i diellovati od Djakah, koijsù postavglieni nà sluxbu Boxanstvenu, i Koijsu odregeni zà nàstojati nà spassegne od duscah. Nù dakle koigodsi podloxio tebbe, i tvoje djellòvagne ovoj toliko vellikoj sluxbi, imasc ovdi ù Kratkoj Kgnighi skupgliena i Kojàgod od neizbroinieh mallomagn piisaozah, i Garckieh, Latinskieh, nè samo ù duggò, dalli mucno piisana, i pridana onnaa, kojase pristoju nà nauk Djakah takò ù kratko, tako uredno, i ghizdavo, dà nepotrebuje druggo xuditti, alli priloxitti, i svakase obbilattò pridaju, kojàbi moghla narescitì, i izbiistriti pamèt, ako pak xùdisc kojugod ugliudnost. A ù istinu potrebnoje nepristajno sctijegne: i ovò xudim, da tii vjerujesc, dabi tii ispuunio tada darxanstvò tvoje, kadabi pridobro znao onnaa, kojàse uzdarxuju ù ovè Kgnighe, i dabi ispunnio s'onnom pomgnom, kakose pristoi. *Dàssi zdravo*.

Pomànkagna uccignena nà liist 85. ovakose ìma rjechi

Nè Uskarstnucchie, ma Uzassastchie, nà redak 2.

Nè Uskarstnucchie, ma Uzassastchie, nà redak 6.

Nè s' Uskarstnucchiem, ma s'Uzassastchiem, nà redak 10. Josct na liist 17.

Nè illi josct, ma olli josct ni pomisliti, redak 24.

Druggaa pomankagna ù slovima upravitichie mudrost Sctiozza.

U' urednopiisagnu neznadoh koga sliediti, jer svak piisce na svoj nacin, a primi kakogodje.

S. Agustin recce ù gov. od Pjes 138. *Boglieje da pokaraju nas Gramatici, nego da Nerazumnu puuzi*.

KAZALO

Poglavjah, i govoregnah svega Libra.

DIO PARVI.

Pogl.

a 4 [Pogl.

DIO CETVARTI.

BUL-

BULLA, OLLITI KGNIGA S.S. G. N: G. PIA

PO BOXANSTVENOMU PROVIDEGNU PAPE CETUARTOGA.

Svarh unacina Zakletve Spoviedagna Vjerre.

PIO BISKUP SLUGA SLUGAH BOXIEH.

Na vjecnu uspomenu stvari.

NAregeno nami Apostolskoga posluxegna darxanstvo iste, da onnaa, Kojaa Gospodin svemoguchi za prowidno vladagne Zarque svoje dostojaose jest boxanstveno nadahnutti svete Ozze, skupgliene u imme gnegovo na falu, i slavu gnegovu bez kasnegna poteximose ispunniti. Buduchi dakle po naredbi Sabora Tridetinskoga, da svi, koiibi odregeni biili unaprieda Zarquami Stolniema, i viscijema, olli koijemabise dogodillo providieti od gnikovieh Gospostvah, Kanonikatah, i od druzieh koijehmudrago Benefiziah, illiti dobodakah zarquenieh, imajuchi pomgnu od duscah, darxani buddu ucciniti occitto spoviedagne pravovjerne Vjerre, i obecchiatti, dachiese uzdarxatti u poslubu Zarque Rimske: Mii hotechi, dasse jost isto obzluxi od svijeh, od koijehchiese providieti od Manastirah, skupstinah, kuuchiah, i od druzieh koijehmugod mjestah skupnoredovnickoga xivota, od koijehmugod Redovah jost Vojnickieh, s' koiemugod immenom, olli nadimmenom, i zato dabise jednoslicno uccinillo spoviedagne od svijeh jedne, i iste Vjerre, i dabi bio occit svijema jedini, i istinitti gne nacin, da nebi pomankalla ikkomu darxanstva nasce pomgne, i dabise occittovao prid svakiem isti nacin zapiisan, i dabise svudier primio, i obsluxio od onnijeh, i od druzieh prierecenieh, koijemase pristoi po naredbah istoga Sabora, i pod pedepsama naregeniema po istomu Saboru po ovomu, a ne po druggomu nacinu imase ucciniti, occitto receno spoviedagne s' oblastju

Apo-

Apostolskom i s' kreptju ovijeh nestoko Zapoviedamo pod nacinom ove varsce.

Ja N. Stemeglitom vjerrom vjerujem, i spoviedam svà; i Svakaa, kojàse uzdarxuju ù Vjerovagnu, s' koiemse slùxi sveta Zarqua Rimska, tojest: Vjerujem ù jednoga Bogha Ozza Svemoguchiega, stvoriteglia nebba, i zemglie, svijeh vidienich, i nevidienieh; i ù jedinoga Gospodina Jesukarsta Sìna Boxjega jedinorogenoga, i od Ozza rogena prie svijeh vjekovah: Bogha, od Bogha, svjetlost od svietlosti, Bogha pravoga od Bogha pravoga, rogena neuccignena jednobichna s' Ozzem, pò komu svakaa uccignena jessu: koj zà nas gliudi, i zà nasce spassegne sajde s' nebbessab, i uputiose jest pò Dùhu svetomu, od Marie Dievizze, i cjovjek uccignen jest. Propèt josct za nas pod Ponziom Pilatom, muccen, i pokopan bii, i uskarsnù trecchj dàn pò Piismieh, i uzajde nà nebbessa, sjedi ob desnu Ozza; i opèt imà dochi slavom suditi xive, i martve, kojega Kraglieftvu nechie bitti svarha: i ù Dùha svetoga Gospodina, i oxivgujùjchiega, koi od Ozza, i Sina izhodj: koise s' Ozzem, i Sìnom zajedno klagna, i slàvì: koj govorio jest pò Prorozzieb; i jednu svetu Katolicansku, i Apostolsku Zarquu. Ispoviedam jedno Karstegne, nà odpuscegne griehah, i cekam Uskarsnucchie martvieh, i xivot dossasctoga vieka. Amen. Apostoska, i Zarquena pridaagna, i ostala obsluxegna, i naredbe istè Zarque temeglitò primàm, i garlìm. Takoger sveto Piismo s' onniem chiuchiegnem, kogaje darxalla, i darxj svèta Matti Zarqua, koja imà vlast suditi od pravoga chjuchiegna, i istomacegna svetieh Piismah, primam, nitichiuga ighda primiti, nì istomaciti, nego pò jednodusenomu pristagnu Otazah. Spoviedam takoger, dassu pràvo, i vlàsctitò sedam Sakramenatah novoga Zakona od Jesukarsta Gospodina nascega naregeni, i dassu potrebitti zà spassegne gliudzkoga naroda, premda ne svì svakomu, tojest Karsctegne, krisma, o Potvardegne: Eukaristia, olliti Tielo Jesukarstovo; Pokòra; Najposliedno Pomazagne; Red; i Xenidba, i dà ònnii podaju millost, i od ovijeh, dasse nemoguu ponnoviti, Karstegne, Potvardegne, i Red bez svetogargia. Takoger primgliene, i potvargene obicjaje Zarque Katolicanske ù slavnomu posluxegnu od gori reccenieh Sakramenatah primam, i vjerujem. Sve, i svakaa, kojàsu biila odlùcena, i

isto-

istomacena ù prisvetomu Tridetinskomu Saboru od grieha istocnoga, i od Opravdagna garlim, i primam Spoviedam takoger, dasse nà Missi prikaxuje Boghu pràvo, vlascitò, i umollivo Posvetiliscte zà xive, i zà martve; i daje ù prisvetomu Sakramentu Tiela Jesukarstova pravo, i istinittò, i succanstveniem nacinom Tielo, i Karv zajedno s' duscom i s' Boxanstvom Gospodina nascega Jesukarsta, i dasse cinj preobbràcchiegne svega succanstva kruha u Tielo, i svega succanstva vina ù Karv; koje preobbracchiegne Katolicanska Zarqua naziva Prisuccanstvo. Ispoviedam, dasse josct prima pod jedniem samo oblicjem vaskolik, i zielovit Jesukarst, i pràvi Sakramenat. Stavno darxim, daje Purgatorio, tojest mjesto od occistchiegna, i dasse pomagaju dusce ondi uzdàrxane s' pomochima Vjernieh. Takoger i dasse imaju klagnati, i zazivati Svèti, koii kragliuju zajedno s' Jesukarstom, i dà onnii prikaxuju Boghu molitve zà nas, ì dasse imaju ciastitti gnihove mocchi. Temeglitto potvardujem, dasse Prilike Jesukarstove, i Bogorodize Vazda Djevizze, i ostalieh Svetieh imaju sctovatti, i darxatti, i gnima davati dostojno posctègne, i cjast. I daje josct biila ostavgliena oblàst od Prosctegnah od Jesùkarsta ù Zàrqui, i potvardiuam, dà gnihovo primgliegne jest primmogo spassovno pùku Karchianskomu. Poznajem svetu Katolicansku, i Apostolsku Zarquu zà mater, i zà nauccitegliz̀zu od svijeh Zarkavah; zaklinamse, i obbecchiajem posluh pràvi Rimskomu Papi, nasgliednìku blaxenoga Petra Poglavizze od Apostola, i parvonamjestniku JESUKARSTOVU. Takoger svà ostàla od svijeh Naredbah, i od Opchienièh Saborah, à navlascitò od prisvetoga Tridetinskoga Sabora nauccena, odlucena, i istomacena, bez sumgne prìmam, i spoviedam, i zajedno svà suprotivna, i poluvjerstva svakaa od Zarque ossudgena, odmetnùta, i prokdlèta, ja takoger ossudujem, odmecchiem, i proklignem. Ova prava Katolicanska Vjerra, izvan koje nemoxe ikko bitti spassen, koju ja sada dobrovoglno spoviedam, i istinitto darxim, dachiu nastojàti ovu istù zielu, i neozquargnenu pristanovittò (s' pomochi Boxjom) uzdarxatti, i spoviedati tcbia, dò najzadnoga odissagna duha xivota, i dachiu nastojati koliko buddem mocchi, dasse budde darxatti, uccitti, i pripoviedati od moijeh podloxnikah, olli od onnijeh, od koijehse pomgna budde meni

ni pristojati ù darxanstvu momu. Ja isti N. obbecchiavam zavjettujemse, i zaklignemse: Takome Bògh pomogao, i ovaa svèta Boxja Evangeglia. Hocchiemo paka, dà ovee kgnighe buddu sctijene pò obicjaju ù Kancelarij, tojest ù Piismo-srabniscтu nascemu Apostolskomu i dabì svijema lastnije occitte biile; nekase zapiiscuu, i josct utiscтuu ù gnè kgnigah. Nikomu dakle pò nijedan nacin nebuddi dopuscтeno raskinuti ovj liist nasce voglie, i zapoviedi, olli gnemu suprotivitise neposluscniem smionstvom. Da ako kojgod budde imatti smionstvo ovè kchiet ucciniti, nèka dà znà, dachie on upannuti ù rassarxbi Svemoguchiega Bogha, i Blaxenieh Petra, i Pavla Apostolah gnegovieh.

Dana ù Rimu prid S. Petrom godiscтe uputchiegna Gospodinova MDLXIV. tojest 1564. nà trinaest Mjesseza Studenoga, Papavstva nascega godiscтe: V. tojest 5.

Fed. Kard. Cesio.

Ces. Glorierio.

Biilesu sctijene, i occittovane zgorpiisane Kgnighe ù Rimu ù Kancelarij, olliti Piismo srabniscтu Apostol: godiscтe Gospodinovo MDLXIV. tojest 1564. A dàn Subotni na devèt Mjessezza Prossienza Papavstva Prisvetoga u Jesukarstu Ozza, i G. N. G. Pia Pape IV. Godiscтe V. tojest 5.

Lomellinus ftrazanin.

KAZALO EVANGEGLIAH NEDJEGLNIEH.

Naregen s' laſtnjem nacinom zà Pripoviedaoze bogoghiubne Rieci Boxanſtvene, s' koiemſe prikaxuje, kojabiſe zamjera ovoga Katekiſma, illiti tomacegna nauka moghla prinieti, ſpodobiti, i ugoditti komu dielu kogamudràgo Evangeglia: iz kogachie mocchi narèſeiti, i uzmnoxitti Pripoviedagna, nè sàmo onnii, dalli ſvì, koijèmaje dàno, i dopusčeno nagovarati puuk, i paſti gladne ovze zà utaxiti prighnùchia, i ponude gliudzke, zà upravgliati xivot, i zà lovitti duſce Jeſukarſtu; takvi jeſſu Paroki, i koiiſu occittò darxàni imatti pomgnu od duſcuh. U' iſtinu nechie biti Evangeglie od kojemudràgo ſvietkovine, komu uebi podana biila priobilna mnox razgovora, olli pò obìcjaju sloxna govoregna ù duggò, i obilno; olli ù kratko pò obicjaju nauecitegl ſkomu, duboko, i biſtropametno tako, dabi mogao zadovoglno napunnuti duh ſvakomu.

Nedjeglia Parva Doſſaſtchia.

B*ltichie zlamegna ù Sunzu, i ù Mieſezu, i oſtala. Luka poglavje* 21. Ovò Evangeglie prenièti ſe imà na razloxegne od Suda Opchienoga. Radi toga nekaſe ovdi Parok utjecce k' Cklànu od Vjerovagna: *Od tuda imà dochi ſuditi xive, i murtvè*, nà liiſt 69, i kojaa sliedu, kakoſe zapovieda ucciniti nà liiſt 8. olli kakoje obicjaj ù drughee zarkve: *Evò Krugl tvoj iddè k' tebbi krotak: Matt.* 21. Ovdichie prigodno tomaciti Parok onnaa, kojàſe imaju od Uputchiegna, i od uzrokah Doſſaſctchia Jeſukarſta Goſpodina naſcega, ù Cklanu 2., i 3. Vjerovagna Apoſtolskoga nà l: 26., i 35. i sli:

Najtichiete tovarizu privezanu, i odriebza ſcgnom, odrieſcite, S. Atanaſio ù govoregnu od riecih ovoga Evangegla prikaxuje, da ovdi bii dana oblaſt Apoſtolima, i gnihoviem namjeſtnizima za odrieſciti onnijeh, koii kako tovari, pritiſnùti s' tegotom griehah, dabiſe k' gnima utekli. Radi toga Parok ovdichie prikazati pùku, kojàſe imaju od iſpoviedi l: 250. od odrieſcegna l: 260.

od

od oblasti zà odpuscievatti griehe ù zarqui l: 98. i sli.

Nedjeglia drugga Dossas.

Kada slusca Ivan ù uzab i ost. Tiisi koi imasc dochi. Matt. 12. Ovò Ivannovo upittagne toliko pomgnivo prikaxuje, s'kolikom pomgnom nastojati imamo, dabismo naucceni biili od Nauccitegliah pravò, i zakonittò ù stvari od Vjerte, i mii., i koiisu nami podloxni. Vidi kojase pristoju ovomu razloxegnu ovoga Katekisma dò parvoga Cklàna Vjerovagna l: 1. i sli.

U uzab. Dasse Vjerra imà spoviedati tchia dò uzah, pacè i dò smarti, akoje potreba, i dasmo od sudza ussillovani: nije zadosta darxatti Vjerru zatvorenu ù sarzu, premdaje dobra, i pràva; kakose prikaxuje nà l. 12. 13. Olli *Bitichie zlamegna ù sunzu*, i ost: Kako ù Prossasctnoj Nedjegli.

Nedjeglia trecchia Dossaschia. Ispovidie, i nezataja. Ivan: 1. Od ovoga mjesta uccimose istinu spoviedati, à nè pristavgliati zakletvu, dabise nami vjerovalo. Vidi, kada, i pod koyemje pedepsama zabragneno zakletise l: 330. i ko: slied.

Scto dakle Karstisc, ako tii nijesi Karst, i ost: Ovdise imà besjediti od sluxbenikah Karsctegna, od koga nà l: 130, I kakose nahoduu ù podiegliegnu, i sluxegnu Sakramenatah Jesukarst Gospodin, i sluxitegl, koliko od plodda Sakramenta l: 135.

Kojegà jà nijessam dostojan; i ost: Ovdije Parok darxàn uccitti puuk sebbi pridan, dabise onnii pripravili nà S. Pricestchie zà svjetkovine Boxicchia, i nastoijali nà dostojno primgliegne tolikoga gosta (Kojega uzle, i remike obbucchie odriesciti, Ivanse ziegnasce nedostojan) Vidi od priprave Tiela Jesukarstova l: 218, 219, Olli. *Kada slusca Ivau ù uzab*, kako ù Ned: Prossasctnu.

Nedjeglia cetvarta Dossasct.

U godiscte petnaesto Zessarstvà Tiberia Zessara: Luk. 3. Cinèchise ovdi uspomena od Poglavizzah svieta, prikazatise moxe isti razlogh, koise prikaxuje nà l: 43. od istoga Ponzia Pilata.

Uccignena bii riec Gospodinova svarhu Ivanna, i ost. Jere Ivan zakonitto bii zvan od Bogha zà pripoviedati riec Boxju, radi toga ovdichie Parok besjediti od zakonitta zvagna sluxbenikah zarquenieh l. 285. i 295. i ko. sli. Rietichie, dà nijesu zakonitti sluxbenizi, koii nijesu poslani, kakose prikaxuje nà l: 2, i 3.

U Pu-

U Pustignì. Ovdischiese besjediti od Dobrotè, i od pràvetnosti sluxbenikah rieci Boxje (koiisu Redovnizi, na l: 301., i od cistocchie, kojàse gnima navjestchiuje, kadase cinau Pistulari, illiti Podjakoni, kako nà l: 293.

Pripoviedàjuchi Karsctegne Pokore. Kako koiisu obràsli, koii imaju primiti Karsctegne, imaju biti prighnùti, i kakose imàju kajati od prossascтnoga xivgliegna, prikaxujese nà l: 137, kakose ovdi imà ponnovitti Karsctegne Ivannovo l. 136.

Pripravite puut Gospodinov, upravne ucinite staze Bogha nascega. Ovdi od priprave S. Pricestchia, od koga ù gornoj Nedjegli, i od potrebitta obsluxegna zapoviedih Boxieh, od koga na l. 323. i 324. Olli: *I ispovidiè, i nezatàja*, kako ù prossasctnoj Nedjegli.

Nà dàn Boxicchia

Porodii parverogenoga sìna svoga, i ost: *Luk*. 2. istomacitichiese Cklan Vjerovagna: *Rogen od Djevizze Marie*, koj jest poglavittò vlasctiti ovoga mjesta l: 38.

U isti dàn nà Missi vellikoj.

U pocetak bjesce Riec, i ost: *Ivan*. 1. Kakose prinossij ovò mjesto, kadase besjedj od vjecnoga poroda Gosp: Jesukarsta, ovdichie Parok uzèti tomacegne ovoga mjesta, nà l: 32.

I Riec put uccignena bii. Ovdise imà prikazati Ottajstvo Uputchiegna, kakose nahodi nà l: 36., 87 *slavu*, kako *jedinorozenoga*, jost i brat nasc l: 485.

Ned: megiu osmi Boxicchia.

Tvoju duscu projtichie mac. *Luk*: 2. Od ovoga protocanstva Scimunova mocchichie uzèti Parok uzrok zà tomaciti, zascto Bogh nerazdvaja od nevogliah ovoga xivota vjerne jur Karsctene, koijeh darxj za sinove pridràghe, odsctàje nà l: 164 gdjese uttechi imà tada l: 269.

Neostupasce od zarque, postina, i molitvama, j *ost*. od ossobitte, i opchiene molitve l: 446. Kakose imà pristaviti k molitvi poost, i lemosina, l: 448. I kako ovaa trii priveduu nà zadovogliegne zà grieche, l: 270. i kojaa sliedui.

Na obrizovagne Gospodin.

A poklesuse svarscili danah ossam, dasse obrezze Djetichiah, Luk. 2. Jere obrizovagne sliedi Karsctègne, ovdise moxe riechi ù opchieno od krepostti, i od mogujstva Sakramenatah novoga zakona svarhu Sakramenatah staroga zakona, l: 133. i 134.

Zvano bii Imme gnegovo Jesus, *i ost*: Kako podobno bii postavgliena ovò imme Je-

Jesukarstu Gospodinu, i zasćto nà l: 28,

Ovdise josćt ima zamierattì, dasse sada postavgliati imà imme djetetu, kakose onda postavgliasce ù obrizovagnu, od kojè stvari koije razlogh, i kakvo imme imàse postvgliati dietetu, imasc nà l: 173. Najposlie, buduchi postavgliegne immena jedan od obicjajah obicjajnieh nà Karsćtegnu; ovdise imà besjediti od obicjajah zarquenieh Karsćtègna, na l: 168., i sliedi:

Nà dàn Vodokarstchia.

Vidiesmo zviezdu gnegovu ù istoku, *Matt*: 2. Jerese podobno moxe razumjetti mudroznansko umjegne od Bògha pò ovoj zviezdi, kako svjetlost Vjerre pò odgovoru Redovnikah, mocchichie ovdi dobro spodobiti, kojase prikaxuju od razlikosti Karstchianske mudrosti, i poznagna Filosofskoga, nà l: 13., i 14.

Padajuchi poklonisćese gnemu, i ost: Ovdi od klagnagna Boxjega, kojèse zovè *Bogoklagnagne*, i zajedno od ejasti Svetieh, kojase zovè *svetocjastchiegne*. Vidi ù tomacegnu desset zapoviedih l: 529., dò drughè zapoviedi. Ovdise josćt moxe besjediti od cjasti Tiela Jesukarstova. Jere ako poznajemo, i spoviedamo istoga Jesukarsta ù Pricestchiu, koga Kraglievi klagnasce, kakosè potvardiua s'obilniem riecima, nà l: 203. Ako bògogliubni xudimo biti, zasćto nèchiemo klagnati jednako, kako Kraglievi, vidi na l: 190.

Nedjeglia megiu osminu Vodok.

Pò obicjaju dneva blagdana, i ost: *Luk*. 2. Od obsluxegna dnevah blagdanieh sćti nà l: 358. i sli.

I bjesće podloxan gnima. Od darxanstva sinovah prema Roditeglima, vidi nà l: 369, i koja sliedu.

Ovj pocetak zlamegnah svoijeh uccinii Jesus. Ovò priobbrachiègne vodè ù vino mnogo moxe potvarditi lùde ù Vjerri prisucanstva, illiti priobbrachiegna, kojesè cinj ù Sakramentu Otara, od koga vidi nà l: 209., i sli:

Nedjeglia trecchia pò Vodok.

Evò gubbavaz pribodèchi klagnasce gnega Matt. 8. Pò gubbi zlamenuje poluvjerstvo, kako uccee Ozzi. Koiise pak imaju zieniti poluvjerzi, i koiise imaju odmetnuti od Tabora Zarque, kako jedanpuut gubbavzi, imàse nà l: 83. 84.

Pojdi ukàxise Redovniku, i ost. Od cjasti Redovnikah, i od Vladaozah Zarque, vidi nà l: 371.

i ost: Uccj zlatoustnik ù Kghighe od Redovnisctva, dà bii dàna mnogo izvarscnija krepòst nasciema Redovniziima, nego Moysessoviema, jere onnii neoccistchiahu gubbavze sebbi pridàne, maiih samo prikaxevahu, dassu' samo occistchieni: à nasci cjovjeka ozquarnùta s' gubbom grieha, kada podaju dàr odriescegna, buduchi pò zakonu pripràvan, i istinittò occistchiuju, i povrachiaju nà izvarscno zdravglie. Ovdi od oblàsti Kgliucevah dopusctenoj Redovnizima, kakoje nà l. 147. 148.

Nedjeglia cetvarta po Vodokarst.

Ulazèchi Jesus ù plavcizu. Matt. 8. Megiu ostàla, kojaa prikaxuju Zarquu jest onnà korabglia Noeva, od koje nà l. 88. ovdi dakle od Zarque katolicanske, i od bigliegah, s' koijemase megiupoznava, Parokchie mocchi besſjediti, kakoje nà l. 89. i ko: slied.

Gospodine sabràni nàs ghinemo. Jere nìje ikkakvo vrieme, ù komuse nenahodi ù poghibili cjovjecanski xivot, koliko ù najblixgnemu izdahnuchiu dusce; zatochie Parok mocchi nagovarati iz ovoga mjesta svoje podloxnike, dabise navlasctitò utekli k' Bòghu, kadase priblìxa dàn od smarti, i dabi primili Sakramenat najzadgnega pomazagna, od koga nà l. 275. i sl.

Kakavje ovj, jere vjetri, i more sluscaju gnega? Kako svà stvoregna darxuu onnij puut, koj primisce ù pocetku od Bògha, izvan cjovjeka vidj nà l. 272.

Nedjeglia pèta pò Vodokarst.

Cjovjek nepriategl svarhunasia. Matt. 13. Dviesu varste gliudìh ù Zarqui, dobrieh, koiise zlamenuju s' immenom scenizze; izlieh, koii s' immenom vraata, ò gliuglia, vidi nà l. 85. Ollise razumiu zà vraat marzost, i natizagne, kojaa otaz neskladi. sillujese nassijati ù gnivi sinovah miira kojè nemochi liekariu imasc nà l. 462.

Cjovjek nepriategl ucsinii ovò. Od Marzosti Huddobe prema nami, i smionstvo, i opakost za naopastovati, vidi l. 449. kako tvoraz svakoga grieha, i pedepsavaz od zla, vidi nà l. 514.

Nedjeglia scesta pò Vodokar.

Prilicno jest Kraglieſtvo nebbesko sarnu goruscizze. Jere pò nauku Nauccitegliah, razumiese Vjerra zà sarno goruscizze, ovdise imà bjesſjediti, kojàsu od gnè potrebe, nà l. 11. i kakose neimaju iziskovatti onnaa, kojàse prikaxuju, dasse imaju vjerovati pò Vjerri, nà l. 12. 13. i gnè vellicanstvo, i kolikose ra-

razlikuje Karſtchianska mudròſt od Bògha, od poznagna Filoſofskoga okolo ſtvarih boxanſtvenieh nà l. 13. 14.

A' kadu podraſtè. Uccise, daſſe vjerra moxe uzmnoxitti nà l. 495.

Opet prilicuo jeſt kraglieſtvo nebbesko Kvàſu, *koj uzimgliu-chi xena*. Ovu xenu razumiu Zarqun. kojaſe privariti nemoxe à nauku Vjerre, i dobroxivgliegna, uccisenà l. 91.

Dokleſe sve neuſquaſi. Ovdi od opchiegna ſvetieh, i od dionisctva doſtojanſtvah moguſe tomaciti, kojaſu l. 95. 96.

Nedjeglia ſedmerodeſniza.

Prilicno jeſt Kraglieſtvo Nebbeſko cjovjeku ozzu Domachinu Mat. 20. Ovdi Otaz domachin jeſt Bògh, koj, zasctoſe zovè Otaz, imaſc na l. 464. i 454.

Primiſce svaki pò jedan dinar. S' immenom dinara razumieſe blaxenſtvo nebbesko, kojè ovj Otaz domachin veſſello, i cisto podaje texazima ù vinograadu ſvomu, tojeſt ù sluxegnu Zapovjedih Boxieh. Od ovoga dinara xivota vjecnoga scti, kojaſe ù duggo imaju nà l. 114. i slied, 324. 470. od ovoga dobiichia blaxenſtva imaſc iſtinitti puut, i nacin na l. 124. Takoger nagovor priliepi zà uzgoitti ovj vinograad od zapoviedih imaſc nà l. 272.

Pò jedan dinar, i oſt. A' na nebbu jeſt razlikoſt plàte i slave pò razloghu trùda, i xudbe, s'kojom koigod dielluje nà l. 79. i 121.

Nedjeglia ſceſtodeſniza.

Izvjdè, kòj sije sijati sjemme svoje, i oſt: *Luk*. 8. Ovò sjemme proſsuto nà zemgli jeſt riecBoxja is tomacii Goſpodin, od koga vidi nà l. 492. i kakoſe imà sluſcati nà l. 2.

Dojde Djavao, i oſt: Od uſſilnoſti, i arvàgna Hùddobe imaſc nà l. 388. i kojaa sli.

I od pomnah, i bogoſtvah, i oſt: Koliko bogaſtva, i razpusctene poxude od ſtarih svjetovnieh ſmetaju plood ovoga boxanſtvenoga sjemmena imaſc nà l. 508. gdi ſe nahodun ovee iſtee rieci,

Nedjeglia petodeſniza.

Bitichiebo pridàn narodima, i bitichie porùgan, i oſt. Luk. 18. Dabiſe ponutkali Vojnizi Jeſukarſtovi zà uzèti oruxje pokore, razgledajùchi Krix, kako ſtiegh, i barjak ſvoga Vojvode: radi toga, ulazèchi Korizma. sctijeſe ovò Evangeglie, koje uzdarxuje skuppu Mukke Gospodinove: ù komu mjeſtu podobnochie Parok prikazati, kojaſe ù duggò pridaju od Mukke Goſpodinove nà l. 42. i sl. olli akobi ktio ù duggo vrieme podobnije odmetnuti ovu zamjeru, danaſchie beſsjediti

od

od druggoga diela Evangeglia, kako sljedi.

Sliepaz gneki sjediasce pa-lak puuta. Ovj sliepaz prikaxuje narod cjovjecanski; od koga vidi nevoglnò biichie pokle sagriescii nà l. 476.

Jesusse sinu Davidov smilujse meni. Ovdi kako mollimo Bògha; alli svete, prikazatichiesc s' oviem nacinom; kakoje nà l. 441. Dà akkobismo pritisnùti biili od nevòglinah, alli od xalòstiih, alli da imamo potrebu od koje drughè stvari, imamose utecchi k' Gospodinu s' oviem sliepzem, i mollitti Bogha, dabise nami namierao. Vidi od potrebe, i koristi molitve l. 428. i 429.

Sčto hocchjesc, dà uccinim tebbi? Ovdichie prikazati uzroke, radi kòijeh primilostivi Bògh, hocchie, dasse mollj od nàs, josct i ako znà od koiieh imamo potrebu vidi nà l: 431.

U friedu od Pepelagna.

Kada postite i ost: Matt. 6. Buduchise naredila poost od Cetardesnizze; tojest Korizme, radi ovoga, dabismo od kùpili griehe svega godiscta s' ovom; kako slavnom pedepsom, danasbi Parok imao ponukovatti puuk vjerni zà zagarliti pokoru, od koje potrebe piiscese nà l: 255. i uccise s' koijem postupaima moxese uzachi nà pokoru nà l: 235. l: 236. s' koijema varstima djellovagnah mogliblsmò zaplatiti zà griehe nà liist 276. i slied.

Nemojte skupgliati vami bogastva nà zemgli. Vidi protiva onnijema, koii nastoju skupgliati bogastva od svake strane; nà l: 309.

Skupgliate vami bogastva nà nebbu. A' jere Paroki cesto imaju ponukovati puuk vjerni zà udieliti Lemosinu uboghiema; ovdichie pomgnivo prikazati ovò od onnijeh, kojase nahoduu nà l: 401. i sliedi.

Nedjeglia parva Cetardesnize, illiti Konzme.

Da budde naopastovan od Djavla, i ost. Matt. 4.

Buduchi naopast xivot cjovjeka svarhu zemglie; kako govorj Job pogl. 7. Ovdise imà besjediti od naopasti, i od varstah naopastovagnah; jereje dopuscteno, dà budda gliudi naopastovani, s' koiem oruxjem imàse oprieti naopastima, i ostala od ovè varste, kojesu nà l: 508.

Nè ù samomu kruhu xivi cjovjek, i ost, od kruha duhovnoga l: 495. Od straxa Angelah prema gliudma nà l: 450.

Gospodina Bògha tvoga Klagnatichiese. Od Klanagna Boxjega, kojese ispugna ù

 vjer-

vjerrom, s'uffagnem, i s'gliubavi; vidi nà l: 329. i sliedi.

Nedjeglia druggu Korisme.

Uzee Jesus Petra, i Jakoba, i Ivanna, i povede gnih, i ost: Matt. 17. Ovdise prinieti moguu onnaa, kojàse nahoduu od mjesta, i vriemena, s'koijemase cinuu gliudi podobnij zà razmisc gliati stvàri boxanstvene, kako nà l: 326.

Dobroje nami ovdi pribivati. Ovdise moxe besſjediti od onnijeh kojàse imaju od privelikka dostojanstva onnijeh, koii slusčaju Bogha, kako nà l: 481. Olli od radostiih unutargnieh gliudih svetieh nà l: 493: Moghlibi josct Paroki ovdi besſjediti od 12. Cklana, od koga na l: 91.

Ovije Sin moj pogliubjeni, i ost. Ovdi prikaxuje pripro-strano poglie razgovora od vjecnoga Rogegna sina, l. 31. 22. Olli pò obicjaju drughieh zarkavah.

Smillujse meni sinu Davidov. Matt. 15. Ovdì imasc priliku izvarsene molitve, kakose pristoi dviema varstima, kojese poglavitto xuduu ù molitvi, tojest Vjerra, i stavnost, od koijeh l. 446. i sli.

Kchi moja zlose mucci od Djavla. S'izgledom ove xene uvjexbajuse roditegli, dabi imalli pomgnivo nastojagne od sinovah, nà l. 375.

Odpusti gnih, zasctò vapie zà nami. Ako Apostoli, nahodèchise ù ovomu xivotu, josctsu zà sebbe pomgnivi molluu za Kananeu, i uslisceniſu, jedachie mùcati nà nebbu, Govori S. Jerolim suprotiva Vigilanziu. Ovdi od odvittovagna Svetieh, nahodise nà l. 329. 330.

Nedjeglia trecchia Korizme.

Bjesce Jesus izgonechi Djavla, i on bjesce niem, Luk. 11. Vlasctito jest Djavla, da uccini niema onnoga, koga posvoii, tojest da odbija od ispoviedagna grieha. A' pàk nije druggoga razloga zà izaghnatti Huddobu koliko, dabi odriescio jezik zà odkritti grieh Redovniku. Vidi kojàsu od Ispoviesti l. 252. i sl.

Svako Kraglieſtvo u sebbi razdieglieno razrusciticbiese. Zarqua jest Kraglieſtvo Jesukarſtovo, kako nà l. 461. A' ovo dà nebudde ù sebbi razdieglieno, triebaje, daje jedno: dakle ovdise imà besſjediti od jedinstva Zarque nà l. 108.

Povratitichiuse ù kucchi mojoj. Od tegote priupadagna ù griessima nà l. 48. i Sctose imà ciniti pò ispoviesti, l. 273.

Tada uzme drughee sedam duhovah gorijeh od sebbe: Ovò mjesto prikaxuje nà l. 472. zà potvarditi, da jedna sàma Hud-

Huddoba nenaopastuje cjovjeka, mà kadgod, i mnoghee; à vidise ù ovomu mjestu, dà Huddoba vecchiè naopastuje onnijeh, koii od gnega odstupaju, à obbrachiajuse k' Boghu l. 507.

Blaxena utrobba, kojateje nossilla. S' Proslavjegnem Blaxene D. Marie zaglàvjujese ovò Evangeglie, odscta nà l. 37. i sl.

Nedjeglia 4. Korizme.

Odklechiemo kupiti kruha, dà blaguju ovii. Ivan 6. Ovdise occittò moxe tomaciti onnò prossegne molitve Gospodinove, *kruh nasc svakdagni, daj nami danas*, l. 506. Odviscese imà gledati, dà ovj kruh imasce josct krepòst zà ugassiti xedgiu, kako darxuu Mudarzi. Takogerse dava i kruh Tiela Jesussova gliudma zà cjascu. Scti od Pricestchia pod jedniem oblicjem, nà l. 224.

A' ovò govorasce kuscajuchi gnega. Kako Bògh kusca gliudi, nà l. 514.

Razdieli sjedechiema. Jesukarst nerazdieli, mà dade Apostolima, i onnii razdielisce mnoxtuu. Matt. 14. 19. Ovako od pocetka svieta pò Patriarkama, i Prorozzima, à poslie pò Apostolima, i gnegoviem namjestnizima pridaje riec Boxju, i Sakramente l. 126. A' jest Jesukarst, koi svà ovaa poglavittò djeluje l. 198. 136.

Ovije ù istinu Prorok: Od Zaffagliegnah na l. 440.

Nedjeglia od Mukke.

Koichie mene od vas ossuditi od grieha, Ivan 8. Pravetnòst Jesussova ù danascgnemu S. Evangegliu pristojnose postavglia posred, nekabi nami bio spravan uzrok Mukkè Gospodinove, koju pocigne danas prikaxivati Zarqua, tojest, nè radi gnegovieh griehah mà radi nascieh. Od uzrokah mukke Jesussove nà l. 46. 47.

Akobih istinu rekao vami. Ovdise uccimo uklagnati od Laxe, nà l. 413. i slied.

Koj od Bogha jest rieci Boxje slusca, i ost: Od sluscagna rieci Boxje, nà l. 140.

Alli dobro negovorimo mii, dassi Samaritanin? Iz ovoga mjesta mocchichie Parok uzèti slobodu zà potaknutti svojè vjerne zà oprostitti pogarde, odscta mnogaa nà l. 382. 383. i na druggà mnogaa mjesta.

Mà postujem Ozza, à vii pogardiste mene. Jesukarst cesto, i od mnoghiehse tescko pogarduje: à od onnijeh navlasctito, koii riec gnegovu ozquarnuju, olli zlo tomacèchi, olli nà tastchia obrachiajuchi, odscta l. 351.

Uzesce dakle kamegne, dàbi bazali nà gnega. Od ovo-

ga mjesta moxese vidieti, dà bii odabràno od Jesukarsta, i vrieme, i varsta od smarti nà l. 48.

Nedjeglia Zuietna.

Evangeglie kako ù parvu Nedjegliu Dossasctchia, od koga nà istò mjesto. A' jeresu svì darxani, koii imaju razbòrstvo, primiti Pricestchie pò Zapoviedi S. Zarque ù ovò vrieme, zatò iz ovijeh riecih Evangeglia: *Evò Kragl tuoj ide k' tebbi krotak*. Mocchichie Parok nagovarati vjerne, dabi primili S. Pricestchie, s'ovijema, kojàsu nà l. 198. i cesto nà druggaa mjesta. A' jere buduchi roditegli mnogo puutah, prinepomgnivi, zà prikazati sinove svoje zà primiti S. Pricestchie; zatòchie prijàko priporuciti gnima Parok, kojese godiscte iscte, ù komusu djezzà darxana Pricestitise, l. 222.

Nà Velliki Petak.

U' ovj dàn, jereje obicjaj besjediti od ottajstva prislavne Mukke Gospodina nasceg Jesukarsta; zato josct, kojàse nahoduu ù tomacegnu 4. Cklàna od Vjerovagna, nà l. 42. i sli: Ovàse josct odvisce zienuu, dasse moguu besjediti ù ovj dan: Od osobitte gliubavi, s' kojomje Bogh pogliubio narod cjovjeçanski, hotèchiga odkupiti s' martchiu sina svoga, l. 485.

Od upanùchia parvoga Ozza, i od nevogliah, kojèsu gnega sliedile nà l. 26. i 474. i sli. kako iz mukke Jesussove izajde svako odpuscegne griehah l. 430. i 102. takoger svì Sakramenti primisce krepòst iz Mukke Jesussove, nà l. 123. Od posvetiliscta Jesukarstova toliko ù proliichiu karvi, koliko bez proliichia nà l. 229. Od zadovoglnosti, i dostojanstva Jesukarstova, nà l. 230. Najposlie, kakose ikkomu nije otvorillo, nitise ù istinu moxe otvoritti ulaziscte ù kraglieftvo nebbesko bez ove vjerre od odkupgliegna pò Jesukarstu na l. 26., i ovoje skuppa, i stoxer od svega Zakona Karstachianskoga, znatti Jesukarsta, i ovoga propetoga l. 5.

Nedjeglia od Uskarsa.

Uskarstnà nijega ovdi: Mark. 16. Od Uskarstnucchia Gospodinova prikazatichiese ù Cklanu Vjerovagna Apostolskoga: *Trecchj dàn uskarstnù od martvieh* nà l. 46. i sli.

Parvj dàn pò Uskarsu.

Dvà od Uccenikah Jesussovieh igiahuu ù onnj dan ù graad, Luk. 24. Jere jedvabise moghlo ucciniti, dabi jucerbio mogao Parok istòmaciti sve stvari, kojèse pristoju Uskarstnucchiu Jesussovu; zatochie danas mocchie ponnovitti

vitti iz onnoga mjesta, koia-je ostavio.

Potrebovasce, dà tarpi Jesukarst, i tako dà ugliese ù slavu svoju. Ovoje mjesto pripodobno zà prikazati uzroke, radi koijeh potrebno bii, dà Jesukarst uskarstnè, kojàsu na l. 59., i vjerni imajuse nagovarati s' izgledom Jesukarsta, dabi nastojali sasvakom pomgnom, dabi uxivali kragliestvo nebbesko l. 473. od koristiih smutgne, i xalostiih, nà l. 455.

I uccigneno bii, da sjedechi scgnima zà stolom uzee, kruh. Ovò mjesto jest pripodobno zà potvarditi, dasse obadva oblicja Tiela, i Karvi Jesussove neimaju datti gliudma svietovniema, odscta nà l. 123.

Utornik pò Uskarsu.

Stanuu Jesus posred Uccenikah svoijeh Luk. 24. Ovdi od cetiri narescegna tiela slavnoga moxese bessjdit, l. 111., i sl.

Miir vami. Jere Kragliestvo Boxje jest, kako svjedocj Aposto, jest miir, i vesseglie ù Duhu Svetomu, ovdise moxe bessjediti, kakvoje Kragliestvo prema bogogliubniema nà l. 469.

Pripoviedati ù imme gnegovo pokoru, i odpuscegne griehah. Kako zapovidieno bii pripovjedagne pokore od Jesukarsta Apostolima, iz ovoga mjesta potvardivale nà l. 98.

Odkle moxesc ù duggò pripoviedati toliko iz prikazagna Cklana od odpuscegna griehah, koliko od ovijeh, kojase nahoduu od Sakramenta pokore.

Nedjeglia Parva pò Uskarsu.

Buduchi vecer uccignen ù dàn onnj jedna Subbota. Ivan 20. Izgled Uskarstnucchia Jesussova, kako potrebno bii ustanovititi, dabise takoger ustanovitilo nasce uskarstnucchie, à s' koiem, toliko s' piismima, koliko s'razlozima ustanovitilobise nasce uskarstnucchie, l. 98. i slied. Jedna subbota scto chie riechi vidi na l. 357.

Koijema odpuscite griehe; Ivan. 20. Od oblasti kgliucevah dane Redovnìzima, l. 101., i 252.

Postavj parst twoj ù mjestu cavalah, i ost: Kakva imaju biti telessa poslie uskarstnucchia, i zasctochie Jesukarst, i Mucceniżi uzdarxatti biglieghe od rannah, nà l. 110.

Nedjeglia drugga pò Uskarsu.

Ja jessam Pastir dobri, Ivan 10. Pod imme Pastirah uzdarxujuse nè samo Biskupi i Vladaozi duscah, dalli josct Kraglievi, i Vladaozi svjetovni, Roditegli, i Mesctri. A' sctosu darxàni Pastiri od ovè varste ovzama, à ovze takoger Pastirima, imasc nà l. 20., i slied.

A' naimenik, i koj nije Pastir. Koje ovj naimenik, à nè Pastir, vidj nà l. 286.

I bitichie jedno staddo, i jedan Pastir: Ovdi od Jedinstva Zarque, nà l. 88. i sl. buduchi iedan Pastir svè zarquè S. Petar, à namjestnik Petrov Papa Rimski, od koga nà l. 88. i slied.

Nedjeglia Trecchia pò Uskarsu.

Domallo i nechiete vidjeti mene, i ost: Ivan 16. Moguuchi nacin utjescegna, kada vriemenitta xalòst primgliena radi Jesukarsta plachiase s' vjechiem radostima. Vidi od xivota vjecnoga, nà l. 115. i slied.

*A' vichiete biti xalostni, à svietchiese vessel**itti.*** Zasctosu opaki magnè naopastovani, od Djavlah, nego pravetni, i zatò onniichiese vessellitti, a oviichie biti oxalòstchieni; nà l. 511.

Xalòst vasca obbratitichiese ù vesseglie: S' uffagnem dossasctnieh dobarah, kako s' vesseliem, i stavniem sarzem imamo tarpjetti svè suprotivnosti; l. 116. i zascto Bogh dopuscta, dà buddu dobrii oxalostchieni nà l. 507.

Nedjeglia cetvarta po Uskarsu.

Ako nebuddem pojchi Utiescitegl nechie dochi, i ost: Ivan. 6. Od Dùha Svetoga, i od cudovitieh djellovagnah gnegovieh, i darovah, nà l. 76., i slied.

Pokaratichie sviet od grieha, i ost: Josct vlasctito diello Duha svetoga jest potizzati sarza nà pokajagne, i pokarati grescnike unutargniem nacinom. Kojeje pak pravo skruscegne, i kojee stvari on imà imatti, nà l. 232. Ovdise josct moguu prinieti onnaa kojàsu piisana od griehah, koiise nemoguu odpusctiti, kako nà l. 241.

Nedjeglia Pèta pò Uskarsu.

Ako sctogod buddete prossitti od Ozza ù imme moje, i ost: Ivan. 16. Od mollitve, i od gnè priloxegnah ovdije vlasctitò mjesto od razgovora, nà l. 426. i slied.

Dossadda nijeste prossilli iscta, Ovdi vlasctitò od nacina, s' kojem imamo mollitti Bògha pò Jesukarstu l. 450. Ovdise josct prinosìj mjesto zà potvarditi, dasse imà mollitti ù imme Jesussovo.

Nà svietkovini Uzassasctchia.

Uzeet bii ù nebbo, i sjèdj obdesnu Bògha, i. ost: Marko 16. Ovdichie istomaciti Cklàn Vjerovagna Apostolskoga, koije od Uzassasćthia, l. 63. i sli.

Nedjeglia pò Uzassasctchiu.

Kada dojde Utjescitegl, koi od Ozza izhodi. Ivan. 15. Ovdj od izhoda Duha Svetoga od Ozza, i od Sina nà l. 81.

Dà

Dà svakij, koj vas ubije, Ivan. 15. Ovdi od pète Zapoviedi, *Neubijesc*, moxese istomaciti, nà l. 376. i sli.

Zienidbi èn sluxbu, i ost: Od svijeh suprotivnostiih, i nevogliah ovoga xivota istose imà suditi; scto od ovijeh, kojaa tarpimo radi Jesukarsta, tojest, dassu onnaa velliki biliegh dobrohocchiegna Boxjega prema nami, nà l. 447.

Na Dubove, ò Russaglie.

Ako tkò gliubi mene govoregne moje obsluxitichie, i ost: Ivan. 14. Zatòse dava Duh Svèti vjerniema, dabi moghli obsluxiti govoregne Boxje; kojèse uzdarxuje ù Dessèt Zapoviedih, nà koju stvàr dabi biili pripravnij, neka prikaxe Parok, kojàse imaju ù pocetku tomacegna Zapoviedih nà l. 319. i slied.

Olli Zasctose ovdi ovò mjesto prikaxuje zà potvarditi Zapoviedi Boxje, dà nijesu neuzmnoxne za obsluxitij zatò od ovè stvari bessjeditichiese l. 323.

Ollichie danas prikazati, kojàse uccuu od Sakramenta Krisme, kako nà li. 177. i kojaa sliedu Jere ozzi uccee, dassu Apostoli biili potvardeni ù taa dàn.

U' parvj dàn po Dussieb.

Ovako Bògh pogliubii svìet, koliko dade jedinòga Sina svoga Ivan. 4. Ovoje mjesto podobno zà prikazati onnaa puku, kojàsu prikazana od privellike gliubavi ozza nebbeskoga k' narodu cjovjecanskomu ù stvoregnu, i ù vladàgnu, mà mnogò vecchie ù odkupgliegnu, kakoje nà l.451. i slied.

Dà svakj, koj vjeruje ù gnega nepogbine. Ovdichie uccitti, kako Vjerra ù Jesukarsta jest potrebitta svijem gliudma ù svako vrieme, l. 26., i slied.

Koj vjeruje ù gnega neosudise. Od ovè rieci, *vierovati*, imasc nà l. 11. kojachiesc mocchi ovdi spodobiti, i s' koiemchiesc nacinom razgovora prikazati, daje Sin Boxj istinittò Bògh l. 28.

Jer nevjeruje ù imme Jèdinoga sina. Kakoje siin Boxj jedini, mocchichiesc prikazati od ovijeh, kojàsu na l. 29. i suprotiva, nà koj nacin ovii jedinorogeni imà bracchiu, nà l. 456.

U' Utornik pò Dussieb.

Koj neulazj kros vràta. Ivan. 10. Ovoje mjesto podobno zà tomaciti onnaa, kojàse imaju od zakonittoga redegna sluxbenikah Zarque l. 280. i od zakonitoga sluxbenika Sakram. S. Reda l. 299.

I ovze glàs gnegov slusciaju. Od posluha, i cjasti, kojàse imà Biskupima, i Redovnizima; nà l. 371.

A' tugiem neslieduu. Neimajuse sliediti sluxbenizi Poluvjerazah nà l. 2. à koji gnih slieduu niiesu ovze, nego kozlichi, nà l. 511.

Nà svjetkovini Prisvetoga Trojstva.

Dàna jest meni svaka oblast ù nebbo, i nà zemgli. Matt. 28. Ovdise tomaciti imaju od Kragliestva Jesukarstova ù pravetne, i od razloga, s' koiem kragliuje ù svoje vjerne, i od kraglieſtva slave istoga l. 468. takoger od oblasti istoga ù redegnu toliko od Sakramenatah, koliko ù podiegliegnu l. 135. Od oblasti klucevah istè, s' kojomse odpusctaju griesi l. 102.

Karstèchi gnih. Ovòse mjesto prinosi zà potvarditi, ù kojè vrieme pocee darxanstvo karstitise, nà l. 151. i zatò od potrebe istoga, i poglavitò kadase malahni imaju karstiti imasc nà l. 158.

U' imme Ozza, i Sina, i Dùha Svetoga. Ovdise pomgnivo imà besjediti od Materie, i od Forme, nà l. 125. Josctchie ovdi Paroki prikazati od Ottajstva Prisvetogà Trojstva, nà l. 17. 18., à uccittichie poglavittò narod neumjetni, dasse nemoxe slikovati Prisveto Trojstvo, zatò akose kadgod slikuju, alli piiscu, onnà prilika prikaxuje gnekee vlasctitosti gnegove; kako se nahodi nà l. 333.

Uccèchi gnih obsluzevati, kojagod sam Zapovidio. Ovdise prikaxuju onnaa od potrebe, i od mogujstva zà obsluxiti zakon Boxj, nà l. 320.

U' istù Nedjegliu.

Buddite millosardni, kako i Otaz vasc nebbeski Luk. 4. Od ovoga Evangeglia ù 4. nedjegliu po obicjaju drughieh zarquah.

Dajte, i datticbiese vami. Ovdise moxe besjediti zà pomochi iskargnega, kako nà l. 492. olli od lemosine liis. 442.

Licumierce, odvarzi parvò gredu. Od licumierazah, koijeh molitve Gospodin odmecchiè, nà l. 447.

Ako tko priporegen nebudde, Ivan. 3. Ovdichie govorit od potrebe Karsctegna, koise daje ù imme Prisvetoga Trojstva, i od ploddah gnegovieh, l. 142.

Nà svjetkovini Tiela Jesussova.

Pùt moja ù istinu jest pjcchia, i ost. Ivan. 6. Od Sakramenta Tiela Jesukarstova na l. 189. i sli.

Nedjeglia druggà pò Dusseh, koja jest megjù osminu Tiela Jesukarstova.

Cjovjek gnekj uccini veceru velliku, Luk. 14. S' immenom vecerè, kojase uzima pod do-

dospietkom dnevi, namise zlamenuje slava nebbeska, kojuchie darovati blaxeniema ovj, Otaz domachin, na dospietku xivota. U' ovomu vidi l. 114. Olli s' immenom vecere razumiese svetiem Pavlom m 1. Kor. 11. Prisveto Tielo Jesussovo ù Sakram. od otara, od koga vidi kakoje nà l. 189.

I pocescese svì zajedno oggovarati. Jere sva ovaa izhoduu iz zlè xudbe: zatò ovdi ucci protiva poxudama opakieh li. 419. *I* zajedno imase postaviti prikazati nevoglia nasca, koii odvargosmo, kojàsu nami spassovna, à pridajemo nàs stvarima svjetovniema, kako ovii uccinisce, l. 457.

Sellosàm kupio. Vidi prema oholiema, i ponossitiema, koiise pò ovomu prikaxuju, kojasu nà l. 435.

Kupiosam peet jaram volovah. Vidi prema lakomiema l. 395.

Xenusam doveo. Ovdise imà marzjeti bludnòst, i possalitise imà usteghnùchie, i cistocchia, koja daje nami lastno ulazisćte ù Kragliestvo nebbesko. Vidi l. 388. *cjovjek gnekj bjesce bogat, koise obukovase, Luk.* 16. Imascse uklagnati od izprazna naresцegna, vidi l. 392. I kako imamo biti, miirni samo ù hodicchi nami pristojnoj l. 489.

Ukopan bii ù Paklu. Evò ù kojuchie pedepsu upannuti opàki, koii pripridèni, i prikopùglieni smartchiu umiraju punni opacinah, od kojè l. 73. 74.

Dà budde odnessen od Angelah. Ovè nije najposliedno megiu darxànstva Andioska l. 450.

U krilu Abramovu. Od primalisćtah duscah poslie smarti imasc nà l. 54. 55.

Nedjeglia trecchia pò Dussieh.

Bitich e vesseglie nà nebbu svarhu jednoga grescnika, koj pokoru uccinj, Luk. 15. Megiu ostala, kajaa imajù potaknutti cjovjeka grescnika zà ucciniti pokoru jest ovò vesseglie blaxenieh, kojè uxivaju radi obbracchiegna grescnika. Imàsc mnogaa ù ovomu chiuchiegnu nà l. 99., i kojaa slieduu, i l. 198., li. *cjovjek gnekj uccinii*: Kako ù Nedjegliu prossasćtnu.

Nedjeglia 4. *po Dussieh*.

Kada mnoxtva, i ostal. Luk. 5. Vidj nagovaragne nà pomgnivo slusсagne rieci Boxje, nà l. 3. 14. I kakose imà uccitti nauk Evangeglia kako moxe svakj razumjetti nà l. 6. I ovase riec Boxja imà slusсati navlasćtitò ù dnevi svetcanne l. 362.

Ulazèchi ù iednu plavcizu, kojà bjesce scimnnova. Ugliezè Jesus ù plavcizu Petrovu, a nè ù druggoga od Apostolah, dabi s' oviem djellom prikazao, daje Petar glavar, i poglavizza Pastirah Zarqùe svijemà

nam-

namjestnizima; vidi nà l. 58. *Izajdi od mene Gospodine*, koii pristupaju nà sveto Pricestchie, nekabi rasumjelli, dassu onnii prinedostojni namjeritise prid toliziem gostom s' izgledom Petra, i Centuriona *Matt.* 8. Vidi kojase pridaju od priprave Pricestchia nà li. 220. Olli pò obicjaju drughieh Zarkavah. *Buddite millosardni, kako i Otaz*, *Luk.* 6. Akochie nami opprostiti Jesus parvò imamo mii opprostitti onnijema, od koijehsmo mii uvriegeni biili. Vidi istomacegne ovoga Prossegna: *Odpuscti nami dughe nasce*, l. 495. i, slied.

Nedje. peta po Dussieh.

Cjuliste, daje recceno stariema, Neubijesc, *Matt.* 5. òvdi ucci ovu Zapovied od desset Zapoviedih l. 377.

A' ja govorim vami, svakj koise rassardi, ovee rieci tomaci na l. 379.

Cjuliste, daje recceno stariema, Nebludujesc. Ovdise takoger prikaxuje ovà Zapovied, od koje n l. 387. olli *Kada mnoztva*. kako ù 4. Ne.

Nedje. scesta pò dussieh.

Millomije mnoxtva, zascto evò triidni da me tarpee: *Mar.* 8. Izvan onnijeh, kojàsu upiisana ù Nedjegliu 4. Korizme mocchichie Parok onnaa ovdi prikazati, kojàse imaju od Occine pomgne prema gliudima, kako na l. 446.

Ako puscttim gnih postne. Ovdi od slabosti gliudzke imase besjediti, koii ucciniti nemoguu ikkakvo djello ugodno Boghu bez pomochi Boxje, kakoje nà l. 482.

Nedje. sedma pò Dus.

Cuvajtese od Himbenieh Prorokah. *Matt.* 7. Ovdise Zapovieda, dasse imàmo uklagnati od poluvjerazah, na l. 72. kakose ovii moguu pepsati od Zarque, à nebuduchi ù gnoj, imasc nà li. 83. 84. S' koijemase pak nacinima sluxuu ovii himbeni Prorozzi za rasciriti svoje opake nauke, imasc nà l. 3. i 4.

I ù oghagnse mecchiè. Od ovoga oghgna paklenoga imasc nà l. 73.

Ma koj cìnj voglju Ozza moga. Ova besjedda jest, kako nacin prikratki, koj uccèchi na koj nacin moxemo dostighnuti Kraglieſtvo nebbesko. Zatò koiigod xudimo gnega dostignùti, imamo imat ovu besjeddu prid occima vidi na l. 472. i josct gdiese tomacj ovò 3. prossegne. *Buddi voglia tvoja, kako nà nebbo*. Olli, *millomijem noxtva*, kako ù prossasctnoj Nedjegli.

Nedje. osma pò Dussieh.

Vràti razlogh dvorniscva tvoga. *Luk.* 16. Od vrachiègna razloga, kada svakj projde iz ovoga xivota; na l. 72. 72.

Cini

Ciniti vami priateglie od blaga neprawde. Zatò bogatzi nadariuajuse s'dobrima od Bogha, dabi gnih dielili uboghiema, na l. 492. Ovdichie Parok nagovarati svoje Parokiane, dabi cinilli lemosine, na l. 490. Ovò mjesto josct sluxi za odvjette Svetieh, odscta na l. 329. 330.

Olli, Cuvajtese od bimbenieh prorokah, kako ù prossasctnoj Nedjegli.

Nedje. deveta pò Dussieh.

Proplakaa svarhu gnega. *Luk*. 19. Placè Jesus, dabi nas nauccio plakati, a kakose ima plakati ù pokori od pomankagnah, i kakose pomgnivo ima nastojat za plakati, imasc na l. 244. od skrusccegna.

Jere, dabi poznao i tii. Jest privellika nevoglia nasccega biichia, nepoznatti nascu nevogliu, vidi na l. 474.

Jerechie priti dnevi svarbu tebbe. Jerusolimse stavglia za izglèd onnoga cjovjeka, koj nadaren od Bògha s' darovima, a zlose sluxi scgnima na svoju sctettu l. 512.

Nedje. desseta.

Ovaa ù sebbi mogliasce Luk. 18. S' koijem krepostima ima biti zdruxena molitva, dabi Boghu ugodna biila, i dabise usliscila, vidi na l. 446. i slied.

Boxe milostiv buddi meni gresceniku. Ovj izglèd pravoga pokajagna megiu ostale, jest na l. 505. zatochie Parpki nagovarat vjerne na pravu pokoru, i s' izgledom ovoga, i s' druziema, koiisu ovdi, i na l. 246. josct i izglèd onnijeh, koii buduchi gluscnizi molluu Bogha, a uslisćajuse, l. 427. Najposlie s' kolizieni ponixegnem imamo pristupiti za mollitti Bògha kaxese na l. 444.

Koise usvisci ponixitichiese. Izglèd ponixegna Jesussova podobno ima privelliku jakost za ponixiti nascu oholòst l. 39.

Nedjeglia jedanaesta.

I mogliahu gnega, dabi postavio ruku. *Mark*. 7. S' izgledom ovijeh, koii molluu Jesussa za niema, i gluha k' gnemu privedena, ponukujemose mollitti za druzieh. A' kakose ovò ima ciniti, i za koijehse ima mollitti, imasc na l. 438.

Postavii parste ù uscima gnegoviema. S' izgledom Jesukarsta podobnose zlamenuju zlamenom Krixa diezzi na Karstègnu usci, occi, parsi, i ramena. Vidì od nacina Karsctegna, i od zlamena l. 171. sl.

Pogledajuchi ù nebbo zaplakase. Buduchi Bògh svud, zascto prie obbracchiamo occi k' nebbu, nego nà drughee strane, i zasctose govorj nà nebbessieh, vidi nà l. 459. Josct jere cesto, Piisma zovu

nàs gluhe, sliepe, i bez svijeh udàh, kakoje nà l. 497. Ovdi od žalah, kojaa grieh mnòsij, mocchichie ovdi Parok slobodno besjediti.

Nedje. dvanaesta pò Dush.

Gliubitichiesc Gospodina Bògha tvoga iz svega sarza; *Luk.* 10. Nekase prikaxuu puku u ovoj besjeddj, kojàsu u pocetku tomacègna Desset Zupoviedih nà l. 527. do 2. Zapoviedi; olli uzmi posliedni dio ovoga Evangeglia, Ned. 17.

Cjovjek gnekj slazecbi; *iz Jerusolima u Jerik*. S' immenom ovoga cjovjeka toliko nevoglno ragnenà od Lupezah, Mudarzi razumiu narav gliudzku poslie grieha Adamova, koja; koliko, kojè; i kolikee ranne primi imasc nà l. 466. i na druggaa mjesta cesto.

A' Samaritanin ulievajuchi uglie. Ovdi neka besjedj Parok od Sakramenatah; koiisu nategeni od nascega Samaritanina; tojest Jesukarsta kakò liekarie protiva rannami cjovjcanske naravi dàne radi grieha Adamova; imase l. 95.

Pomgnu od gnega imaj; Zabigliexi, daje narod cjovjecanski; i Zarqua pridana od Jesukarsta samomu cjovjeku; od koje stvari vidi l. 88. sl.

Koga cjovjeka zisnisc; *daje tvoj iskargni*: A' ovdise tomacj koije iskargni nà l. 466.

Nedjeglia trinaesta.

Jesusse nauceitegliu smiluijse nami Luk. 17. Od Immena Jesussova; vidi na l. 29.

Pojdite; i ukaxitese Redovnizima. Vidi kojasu recena od ovoga u Nedjegliu 2. pò Vedokarstchiu; vidi josce l. 252. od ispoviedi. Takoger kakose odpusctaju griessi pò dàru skruscegna l. 249. kojè paka iscte Ispoviest; na l. 251.

Nedjeglia cetarnaesta.

Nemojte biti pomgnivi duscì vàscoj; *Matt. 6*. Koliko nerazloxitta pomgna za skupiti bogastva, i ostale poxude, udee spassegnu dusce na l. 420. i slied. I liek od ovè nemochi imasc na l. 425.

Znà Otaz vasc; *dà od svijeh potrebu imate*: Premda Bogh znà nasce xudbe, i potrebe; zascto gnega molimo l. 3 1

Najparvo isctite Kraglièstvo Boxje: Od onnijeh; kojàse prossitti imaju i s' koiem redom; nà l. 437. 460. ovdi tomaci slobodno druggò Prossegne occenasca na l. 465.

I svà ovà pr loxitichiesse vami; kakose imaju prossitti stvari vriemenittee, i na l. 484.

Nedjeglia petnaesta;

I sjedde, koj bjesce martv Luk. 7. Ako ovj, i gnekii druzii bisce povrachieni nà xivot, kakose imà razumjetti; dà Jesukarst najparvii od svieh uskarstnuu, vidi nà l. 47. ovdise moxe istomaciti

Oklàn

Csklan 11. od Puti Uskarstnucchia nà l. 114.

Nedjeglia sceſtnaeſta.

Jelli dopuſcteno u Subbotu liecciti Luk. 14. Od ſvjetkovagha danah ſvetcanieh, i odsctaſe ima tàdà uzdarxatti, i sctoſe ima cinniti, imaſc l. 358.

Kadà buddeſc zvan nà piir: Ovdi nagovarà svè Karſtchiane, dàlle nebi zienilli jedni vecchij od druzieh, dà nebi biili poxudni od vellicuoſti; i xudglivi od cjalti na l. 457.

Nedjeglia 17. pò Duſſieh.

Gliubitichieſc Goſpòdina Bogha tvoga, Matt. 22. Viddi Evangeglia Nedjeglie 12.

Sctoſe vami vidi od Jeſukarſta? Kakòje Jeſukarſt Sin Davidòv nà li. 39. I kàko nije radi Boxanſtva l. 31.

Nedjeglia 18. pò Duſſieh.

Videchi Jeſus vjerru gnihovu; *Matt.* 9. Evo Kolikòſe ganiva Bogh s'vjerom tuggiom zà udielitti koiegod dobro druggomu, nè ſamo koj proſsj, mà i koj nemiſlj: Ovdiſe dogagià, dà ù Karsctegnu djecizza cinùſe diònizi priporogegna, nè jer vjeruju s' priſtavagnem pameti ſvoje, nego tvardè s'vjerrom Kumovah, olli roditegliah, akoſu vjerni, akòli nè s' Vjerrom S. Zarque (kako govorj S. Aguſtin.) i od kumovah l. 158.

Odpuſctujuſe tebbi grieſſi tvoii. Potvardiuaſe, dà Jeſukarſt, kakò cjovjek, parvj, od ſvijeh imaoje oblaſt zà odpusctati griehe l. 101. Ucim Redovnik imajuchi oblàſt, olli pò Redu, olli pò odregegnu, zakonittò odpusćta griehe pokorniku, magnèſe neodriesćuje, nego onnj dartavaz, kollikoje od ſtrane Sakramentà: Nacin od odriesſegna imaſc nà l. 238.

Ovj pſuje: Od pſovagna nà li. 351. i od zakletve nà l. 344.

Nedjeglia devetnaeſta.

Kòj uccinii piir Sinu ſvoimu Matt. 22. Radi kogaſe uzroka cjovjek, i xena imaju zdruxiti li. 308. I kakveſe zarucnize imaju iskatti, nà l. 308. i dà zà mollitti Bogha ù gnekaa vriemena imajuſe uzdarxatti od djellà Xenidbenoga nà l. 318. Takoger od trii dobrà xenidbe l. 313.

S' Pogardami pogardujuchi pogbubiſce. Od pogardè osloglaſſegna, marmoſcegnà, i od oſtalieh pomankagnah s' koijemaſe vriedi iskargni, l. 409. i slied.

Neimajuchi odicchiu piirnu. Odicchia biela, olli ſcudar, koiſe daje onnijema koiiſſe karſtuu, zlamenuje ovu odicchiu piirnu, nà l. 175.

Varzite u tmine izvanske, Od oſlude, i pedepſe offugenieh l. 703.

Ne-

Nedjeglia dvadesseta

Bjesce gnekj Kragl, kogo Siin nemochian bjesce. Ivan. 4. Odkle tolike nevoglie, i protivnosti, kojee, i kolikee jessu nà li. 432. gdjese utecchi ima ù stvarima zliema, i suprotivniema nà l. 518. Ovdise moxe prikazati najzadgne prossegne. *Dalli oslobodi nas od zla*, l. 517. islied.

Nedje. dvadessetaj, i. parvà

Vràti sctosi duxan: Matt. poglavje 18. Pottebittoje povrachiegne pokornizima, prie negose odriesci, *jerse neodpuscta grieh, akose nepovràti tugie uzèto*, govorj S. Agustin. vidi od povrachiegna nà l. 396. Takoger od lupesctine, od ugrabgliegna, od kamatè, i od druzieh neposctenieh pritisnuchiah l. 397.

Ako neodpuscte. Nekase, ovdi prikase pètò pressegne. *Od puscti nami dughe nasce* l. 495. slied.

Nedjeglia 22. *pò Dussieb*.

Mesctre znàmo dà istinan jessi: Prioppaka varsta gladegna, s' koiamse sluxi nà sctettu iskargnega, i blaznosti, l. 409.

Zascto istinan jessi. Od laxe vidi nà l. 410. i 411.

Vàrnite, kojasu Zessareva, Zessaru: Vidi kojàse imaju datti Poglavizzama, i Starjescinama postavglieniema ù moguistvu nà l. 372.

Nedjeglia 23. *pò Duss*.

Evò poglavizza jedan pristuupi, i klagnascese gnemu govorechi: Ovdi od razlikosti, gs' kojom neyjerni, i karstchiani xuduu biti izbavglieni od zalah; l. 519. i kakose utecce i ima k' Bòghu ù nemocai, à nè k' carima l. 520.

Kchi moja sadje umarla Ovdi od smarti, i od napokognieh l. 275.

Akobih dotaknuo samo skuta odicchie, od mocchiih svetieh, od cjasti, i klagnagna gnihova l. 333.

I kada dojde Jesus u kucchi poglavizze: Ovdi od nacina za pomochi martve s' Posvetilisctem Misse, i s' molbami, l. 230. 438.

Nedjaglia 24. *pò Dussieb*.

Kada vidieti buddete pogardu rassuchia: Matt. 24. Ovdi od zlamegnah, koiichie pripritti dan sudgni, imase besjediti, od koiieh l. 74.

Mollitte, da nebudde bjexagne i. ost Ovdise kaxe dasse imaju prossitti od Bògha stvari vriemenitte l. 481. i 431.

Dalli radi izabranieb skratitichiese dnevi onnii: Ovdise moxe besjediti od oblasti Huddobah, koii, koliko moguu, i za koliko vrieme hocchiuu, i nemoguu naopastovati gliudi, kakose ima na li. 550.

PRIDGOVOR
KATEKISMA RIMSKOGA

ILLITI UCCEGNE, Ò TOMACEGNE NAUKA KARSTCHIANSKOGA.

Kojè beſſiedj od Potrebe Paſtirah ù Zarqui, od Oblaſti, od Darxanſtua, i od glavnyeh Poglavjah Nauka Karſtchianskoga.

RASGOVOR PARVI.

1. *Cioviek, ſpusčten ù ſvoje jakoſti, nemoxe sàm pò ſebbi doſtighnuti pravo znagne, i iſtinite puute, ò nacine za doſtighnuti, i odarxatti blaxenſtvo.*

TAkvaje narav, i biichie cjovjecanske pameti, i razuma, da, buduchi iziskovao, i poznao drughe mnoghee ſtvari, kojèſe priſtoju poznagnu ſtvarih boxanſtvenieh, poſtavgliajuchi po ſebbi privelliki truud, i pomgnu; nisčtanemagne, i ako prosvietglien ſvjetloſtiu naravskom, nebi ikad mogao poznatti, alli razbiſtriti privelliki dio od onnijeh ſtvarih, s' koyemaſe doſtixe vjecno ſpaſſegne, radi koga poglavito cjoviech uccignen bij nà slikku, i priliku Boxju. (*Rim.* 1. 20.) *Nevidiva ù iſtinu Boxja od ſtvoregna ſvieta pò onnijema, kojàſu uccignena, razumjetna viduſe; vjekuvjecna takoger gnegova krepoſt, i boxanſtvo.* A' (*Kol.* 1. 26.) onno cudovito Ottajſtvo, koje ſakriveno bij od vjekovah, i narodah, na taa nacin nadhodi cjovjecanski razum, da nebjeſce biilo occito Svetiem gliudma, koijemaje ktio Bogh, pò dàru Vjerre, occitta uccinitti bogaſtva ovoga Sakramenta, koije Jeſukarſt, nebi moghli gliudi ſaſvakom gnihovom pomgnom doprieti nà toliku mudroſt, i poznagne.

2. *Odlekſe prìma toliki priſvietli dàr Vjerre?*

Primajuchiſe dakle (*Rim.* 10. 17.) Vierra pò sluſcagnu occittoje, Koliko potrebitto vazda bii djellovàgne vjerno i slu-

i sluxegne Zakonittoga Naucciteglia za dostighnuti vjechô spassegne, jer bii recceno. (*Rim.* 10. 14. 15.) *Kakochie sluscati bez Tripoviedaozza? A' kakochie pripoviedati, ako nebudùu poslani?* I ù istinu od pocetka Svieta primillostiui, i pridobrostivi Bògh, nye ighda pomankao svoijema dallije (*Xud.* 1. 2.) razliko, i s' mnoghiem nacinima govorio Òzzima ù Prorozzieh, i gnima pò razlikosti vriemenah ukaaza istinitti, i pravi puut k' blaxenstvu nebbeskomu.

3. *Jesukarst dojde nà sviet zà nauccitti vjerru, koju poslie razplòdisce Apostoli, i namjestnizi gnihovi.*

A' jere prie bjesce rekao, dachie datti sebbe za naucciteglia pravde (*Isaia* 49. 6.) nà sviectlost narodah, dabi bio (*Tjess.* 40.) spassegne gne tchia dò konza zemglie; (*Joel.* 7. 23.) najposlie govorioje nami pò Sinu, koga, buduchi sascao glàs s' nebba od privellike slave, josct zapovidiè (2. *Petr.* 7. 17.) dabiga svi sluscali, i obsluxevali Zapoviedi gnegove. Pak ù istinu Siin gneke (*Effes*: 4. 11.) dade Apostole gneke Prorokke, gneke Pastire, i Naucciteglie, koiibi naviestili riec xivota, (*Effes:* 4. 14.) dasse nebismo razparscevalli od svakoga vjetra nauka, kakono malahni sumjechi, mà priluceni k' stavnu temegliu vjerre, (*Effes* 2. 22.) buddemose priograditi ù pribivàlisctè Boxje ù Duhu Svetomu.

4. *Kakose imaju primàti rieci Tastirab Zarquenieh?*

A' dà nebi koigod primio (*Tess*: 2. 13.) riec glàsa Boxjega od Pastirah Zarquenieh, kako daje riec od gliudih, ma, kakoje istina, riec Jezukarstovu; on isti spassitegl nasc nareedi, dasse ima podatti nauku gnihovu tolika oblast, da i recce: (*Luk.* 16. 16.) *Koi vàs slusca mene slusca, a koi vas pogarduje mene pogarduje;* sctoje istinitto ktio razumjetti nè samo od onnijeh, s' koijema govorasce, ma josct od svijeh, koijbi izvarscili darxanstvo zakonitiem namjestchiegnem, (*Matt.* 28. 2.) koijemaje obbecchiao, dachie scgnima pribivati dò svarhe svieta.

5 *Buduchi jur occittovana istina, danasje josct potrebno, da Tastiri pripoviedaju riec Boxju.*

A' ù istinu neimajuchise ikad zapusctiti ù Zarqui ovò pripoviedagne rieci Boxje, à navlasctito ù ovò vrieme s' vecchiom pomgnom, i s' bogogliubstvom imase truditi dabise

se vjerni goilli, i utvardili zdraviem, i s' neozkvargnenıem naukom, (*Ivan* 46. 1.) kakono s' picchiom xivota. Jere izajdosce laxivi Prorozzi nà svietu od koijeh recce Gospodin: (*Jer.* 23. 22.) *Nestigliah Prorokke, a onni tarciahu; negovorah gnima, a onni prorokovahu*, dabi izopàcili dusce karstchianske (*Xud.* 13. 9.) s' nauzzima raliziema, i innostraniema. U kojoj stvari nemillost gnihova nauccena sasvakiem prievarama huddobe, tolikoseje daleko prùxila, kolikose zieni, dasse mallomagn nemoxe uzdarxatti ù ikkakve kraje, i measce. Da akose nebismo naslonilli nà onnò prisvietlo obbecckiagne Spassiteglia nascega, koi recce, dasseje on postavio za stavni temegl Zarque svète, (*Matt:* 16. 18.) da vrata Paklena nebije moghla ighda pridobitti: primnogobise imallo bojatti, dà ù ouò vrieme nebi panùla, buduchi obkruxena od svake strane od toliko nepriategliah naopastovagna, i naskoccena od toliko izmiscgliegnah prievare. Jere, dà ostavimo priplemenitte darxave, koje gnekada sveto, i bogogliubno darxahuu istinittu pravovjernost Karstchiansku, koju od starieh bjehu primili, à sada ostavgliajuchi pràvi puut privàriscesce, i occittò ispoviedaju, da ù onnomu navlastito cjastee, i darxee bogogliubstvo, zascto pridaleko odstupisce od nauka Otazah svojjeh: nemoxese nachi kraina toliko dalèka, alli mjesto toliko utvargeno, i nyedan kraj Skupnovladagna Karstchianskoga, gdie nije naskojala ova kùgha uglietti.

6. *S' Katekismima (tojest s' nauzima) nastojalissu poglavittò Poluvjerzi izopariti dusce Karstchianske.*

Jere, koij odlucisce isctetiti pameti viernieh, razumiuchi, da nemoguu nà ikkakav nacin uccititi, dalli prigovarajuchise prid svijema, ulievajùchi otrovne glase ù uscima gnihoviema, istù stvar naskoccisce nà drughj nàcin mnogò lastnije, i prostranije posijàsce prievarne neviernosti. Jere, izvan onnijeh privellikieh kgnigah, s' koijèma ussillovalise jessu privratiti Vjerru Katolicansku (od koijeh cuvatise nebii, moxebit, malla truda, i pomgne, uzdarxujuchi onnè ù sebbi occitto poluvjeritvo.) Josct napisasce neizbrojne Kgnixize, kojee prikaxujuchi oblicje bogogliubstva, nemoxese vjerovati, koliko lastno privarisce neopazne dusce neumjetnieh.

 7. Sve-

7. *Sveti Sabor dobro odluuci opprietise riecima, i piis-mima kuxniema laxivieh Prorokah.*

Radi toga Ozzi Opchienoga Sabora Tridentinskoga xudèchi primnogo postaviti koigod liek zdràvi toliku, i toliko sćetnomu ovomu zlu, prozienisce, da nye zadosta odrediti jaccaa poglavja nauka Katolicanskoga protiva poluvjerstvima nascega vriemena; dalli zienisce onnò odvisce nauccitti, dabi daali kojugod slikku, i postavili nacin pùku Karstchianskomu od istijeh naukah vjerre, koijehbi nasgliedovali onnii ù svijem Zarquami, s'koijemabi izvarscili duxnost zakonitta Pastira, i naucciteglia.

8. *Potrebno bii josć s' pomgnom Opchienoga Sabora i s' oblasti namjestnika privellikoga Biskupa (tojest Pape Rimskoga) staviti prid occima novi Katekism, tojest nauk, Pastirima, poklensuse upiisali tolizi nauzi nauka Karstchianskoga.*

Mnoghii ù istinu doffada zabavglialise jessu ù ovoj varsti piisagna s'vellikom possalom bogogliubstva, i nauka: dalli nisćanemagne zienilloseje Ozzima, dabi mnogò prùdillo, akobise uccinillo jedno Libro s'oblasti Svetoga Sabora, izkoga Pàroki, i svì druzii, koijemaje postavglieno darxànstvo nauccegna, moghlibi izvaditi istinitte zapoviedi, i pripoviedattiih nà uzmnoxègne vjernieh; (*Effes:* 4. 5.) *da kakoje jedan Gospodin, i jedna Vierra*, tako josćt neka budde jedan opchieni nàcin, i naredba na pripoviedagne, i nauk vjerre, i nà svàkaa djella bogogliubstva za nauccitti puuk Karstchianski.

9. *Nijesù izvarscno istòmacene ovdi svè nàredbe nasce Vierre.*

Dakle, buduchi mnoghee stvari kojèse zienuu, da pristoju spoviedagnu Karstchiànskcoga bogocjastchiegna, i vjerre, nechie ikkò zieniti, da onò bii odluceno od Svètoga Sabora, dabise potanko istomacile svè naredbe Katolicanske vjerre, uzdarxane ù jednomu libru: (sćoje obicjaj, dasse od onnijeh uccinj, koii obbecchiaju, dabi onni daali naredbu, i nauk svega zakona: jere too occittò jest dabi biilo mallomagn od privellika truda, i nebi prićojno biilo odredegnu, dalli jereje uzeo za nauccitti Paroke; i Redovnike, lie are od duscah, s'pomgnom ovijeh stvarih, kojèsu primnogò prilicne vladagnu Pastirskomu, i prikladne razu-

razumu vjernieh, sàmoje ktio datti na fvietlo ovee ftvàri, kojee moguu pomòcchi bogogliubnu pomgnu Paftìrah ù ovoj ftvari, ako nijefu opchiili, illiti obicjaj imalli ù mucniema prigovaragnima ftvarih boxanftvenieh. Ko ee ftvari buduchi takvè, prie nego priftùpimo za befsjeditti od gnih offobittò, ù koyeh uzdarxife skuppa ovoga nauka, rèd odrègene ftvàri ifctè, dabife kojègod mallahne ftvari prikazale, kojee najparvò imaju razmifcgliati Paftiri, i poftaviti febbi prid occima.

10. *Uzimajuchife ovdi zà nauccitti Paftìre od dufcab, fctofe imà navlaftitò od gnih razmifcgliati, dabi izvarfno ifpunnili darxcanftvo fvoje?*

Neka dakle znaddu, puut ceffa fvà fviettovagna, diellovagna, i pomgne imallebi gledati kako k' fvarhi i s' koiembi nacinom laftnije moghli doftighnuti, i ucciniti onnò, fcto hocchiuu: onnòfe najparvo zieni daje, nekabife fpomenuli, daffe uzdarxuje ù ovomu poglavju fvako znàgne cjovjeka Karftchianina: olli pacce, kako govori nafc fpaffitegl: (*Ivan.* 17. 3.) *Ovoje xivot vjecni, dabi poznalli tebbe famoga pràvoga Bògha, i kògafi poslao Jefuffa Jefukarfta*. Radi ceffa navlaftito Nauccitegl zarkovni imàfe trùditi, dabi vjerni xudbu imalli iz farza poznatti (*Kor.* 2. 2.) *Iefukarfta, i ovoga propetoga:* i dabi vjerovali iftinittò s' bogogliubftvom, i s' bogocjaftchiegnem iznutargniem farza, (*U' ftvari Apof.* 4. 12.) *da druggò imme nije dàno gliudma pod nebbom, ù komu potrebuje, daffe fpaffeni uccinimo :* jere on milloftiv jeft za griehe nafce. A' ù iftinu (1. *Ivàn.* 2.) *jere ù ovomu znàmo, dafmo poznalli gnega, ako buddemo obsluxiti zapoviedi gnegove*; druggò jeft, i s' onijem primnogò sjedigneno, odfcta rekofmo, dabi jofct zajedno ukazao, dà potrèbuje, dabife, od vjernieh provodio xivot, nè ù dangubbi, i tromofti, *da*, (1. *Ivan.* 2. 6.) *kakoje on hodio, tako i mii hodimo*, (2. *k' Tim.* 2. 22.) i sliedimo s' pomgnom fvakom pràvdu, bogogliubftvo, vjerru, gliubav, tihòft, jere (*Matth.* 22. 2.) *dade febbe iftoga zà nas, dà nas odkupi od svakè nepravdè, i occifti febbi puuk priatni, koi nafglieduje dobra djella*, kojaa Apofto zapovidiè Paftirima, dabi govorilli, i nagovarali. A' budduchi nè sàmo rekao Gofpodin, i Spaffitegl nafc, dalli jofct ukaaza s' izgledom fvòiem, (*Matt.* 22. 2.) dà zakon, i Pro-

rozzi viſſuu ò gliubavi; Apoſtoje pàk potvardio (1. k'Tim. 1. 5.) daje gliubav ſvarha zapoviedi, i (Rim. 13. 21.) napugnegne zakona: nemoxe ikko ſumjeti, dàſſe ovò neima naſtojati ſvakom pomgnom, kako poglavittò darſcanſtvo, dabiſe ponukovao puuk vjerni za gliubiti neizmjernu dobrotù Boxju prema nami, i dabiſe uxegao ſcgnekiem boxanſtveniem oghgnem, i dabiſe uzdighnuo k'onnomu privellikomu, i priizvarſtnomu dobru, prikomu bit prienùt, onichie occittò vidieti, daje jedna ſtavna, i iſtinitta ceſtitoſt, koibi mogao riechi ove rieci Proroka: (Pjeſ. 72. 5.) *Sctojebe meni na nebbu, à od tebbe sctokchieh ſvarhu zemglie?* Ovoje onni puut najizvarſtiti, koi iſti (1. Kor. 1. 8.) Apoſto prikaaſa upravgliajuchi ſvakj nacin nauka, i naregègna ſvoga k'gliubavi, kojà ighda nepomankaje. Jere, alliſe ſctogod priſtavglia zà vierovati, alli uffàti, alli djellovati, takoſe imà vazda slaviti, i fàliti gliubav Goſpodina naſcega ù ovomu, kolikobi ſvaki vidio, dà ſvà djellovàgna izvarſtitte krepoſti Karſtchianske neimaju drughi pocètak, nego od gliubavi, nì k'druggoj ſtvàri imajuſe upravgliati, nego k'gliubavi.

11. *Nije zadoſta, da Paſtiri pogledaju nà onnè duije ſvarhe onda, kada ucçee; maſe imaju ugodditti ſvaciemu razumu.*

Prudèchi pàk mnogò ù ſvakoj ſtvari od nauka, akobi ſctogod uccio nà ovi, alli nà drughi nacin: a poglavito ovòſe imà primnogò prozienitti ù nauku pùka Karſtchianskoga. Jereſe imaju prozienitti godiſcta, pamèt, obicjai, illiti xivgliegne, i biichie sluſcaozzah, da, koi imà darxanſtvo zà uccitti, imaſe (1. Kor. 9. 19. 3. 22.) uccinitì svakaa ſvakomu, dabi ſvijeh dobio Jeſukarſtu, i dabi mogao ukàzati (1. Kor. 4. 11.) ſebbe dobroga sluxbenika, i razdieliteglia, i (Matt. 25. 23.) kako sluga vierni, i dobri, da budde doſtojan, koiſe poſtavglia od Goſpodina ſvarhu mnozieh. Neimà ù iſtinu sàmo zieniti gliuddi od jednè varſte priporucene vjerri gnegovoi, dà, buduchi odregien gnekj nacin iſtinitti od nauka, mogaobi jednako uvjexbati ſvè vjernike, i narediti ù pràvo bogogliubſtvo: da, (1. Petar 2. 2.) buducchi druzi kakono ſada rogena djeçizza, drughii pocèliſu ràſti ù Jeſukarſtu, à gnekii nà gnekj nacin jeſſuſe uccinilli gliudi; potrebnoje pomgnivo

raz-

razmiscgliati, koii imaju potrebu (1. *Kor.* 3. 2. *k' Xud.* 5. 12.) od mlieka, koij od tvardye jezbine, i tako datti svakomu onnee jezbine nauka, kojèbi dùh uzmnoxille, (*K' Effes.* 4. 13.) *Doklense srettemo svì ù jednistvu vjerre, i poznagna Sina Bozjega, ù cjovieku svarscenomu, ù mjeri godisćia napunagna Jesukarstova.* Ovò Aposto prikaaza svijema ù sebbi istomu, kada recce, (*K' Rimi.* 1. 14.) daje duxnik Garzima, i Innostranzima, mudriema, i ludiema: tojest, dabi razumjelli koiisu zvàni nà ovu sluxbu, tako, dà ù nauccegnu ottajstvah vjerre, i zapoviedih xivota, potrebuje, dasse nauk uggoddi chiuchiegnu, i razumu slusćaozzah, dà nebi dopusćtili, da poghinuu malahni od glàdi ù toliko, kadase buddu nassichiatti jezbinom duhovnom dusce onnijeh, koii imaju chiuchiegna uvjexbana, da (*U' Tux. Jer.* 44.) koii isćtuu kruha, i nebudde, koibi razlomio gnima. U'istinu neimase usteghnuti kogagodier pomgna ù nauccegnu; radi cessa kadgodje potrebno, dà slusćaoz budde nauccen ù zapoviedima onnijeh stvarih, kojèse viddu lastnije, nitise bez dossadde obicjajno nedjelluje nì bessiedi poglavittò od onnijeh, koijeh dùh opchi, i pociva ù razmiscgliegnu stvarih privissokieh. Jere ako istà mudròst Ozza, (tojest Siin,) sajde na zemgli, dabi nauccio zapoviedi xivota nebbeskoga ù ponixegnu puti nasce, koga gliubav Jesukarstova nebi ussillovala i dasse uccini mallahan megiu bracchiom svojom, i kakono, hraniteglizza, (1. *Thessal.* 2. 7.) i majka grijuchi sinove svoje, tako neka budde xudglivo xuditi spassegne iskargnieh, (1. *Thessal.* 2. 8.) dà budde ktio datti gnima, nè samo Evangeglie, dalli josć i duscu svoju, kako Aposto svjedocii od sebbe istoga.

12. *Budùchi Bògh sakrio occittò vidiegne svoje od nas, Pastirichie izvaditi riec gnegovu iz Piisma, i iz Pridaagnah.*

A' svaki nacin nauka, korse pripoviedati imà vjerniema, uzdarxujese ù Rieci Boxjoj, kojàse, razdjegliuje ù piismu svetomu, i ù Pridaagnu. Takogjer Pastiri imajuse zabavgliati ù razmiscgliagnu od ovijeh stvarih dàn, i nòch, spomenujuchise od onnoga ponukovagna S. Pavla, koga piisa k' Timoteu; zienittichie, da gnima pristoi, koiisu postavglieni zà liekàre od duscah. A' ovè ponukovagne jest nà ovi nacin: (1. *K' Tim.* 4. 13.) *Nastoj sćtegnu,*

nagovaragnu, i nauku: (*2. K'Tim.* 3. 16. 18.) *Jerje svakò piismo od Bogha nadahnùto, i Koristno zà nauccitti, zà pokarati; zà povikati, za uvjexbati ù pravdi, dà buddè izvarsan cjovjek Boxj, nauccen nà svako dobro djello.* Da jere, kojasu od Bògha nauccena, jessu mnogaa, i razlikaa, dasse nemoguu tako lastno razumjetti, alli josct s'pametiu dossitchiena, nemoguse uzdarxatti, da kadase prikaxe zgodda zà nauccitti, neka budde pripravglieno, i spravno istomacègne od ovijeh; primudro nasci staari razdielisce svukoliku ovu krepost, i biichie spassovnoga nauka, ù ovaa cetiri poglavja Vjerovagne, Sakramente, Desset Zapoviedi, i Occe nasc. Jere ù nauku Vjerovagna uzdarxujuse svè stvari, kojèse darxatti imaju ù nauku Vjerre Katolicanske, allise pristoju poznagnu Boxjemu, alli stvoregnu svieta, alli odkupgliegnu naroda cjovjecanskoga, allisse pristoju plati dobrieh, alli pedepsi zlieh. A'koijsu zlameni, i kakono nacini za dostighnuti boxanstvenu millost, uzdarxujuse ù nauku od Sedam Sakramenatah. A'jur, kojase prikaxuju od zakona, (*K'Tim.* 1. 5.) koijeh svarha jest gliubav upiisana jessu ù Desset Zapoviedih. Sctogodse najposlie moxe od gliudih xeglietti, uffati, i spassovno prossitti, uzdarxujuse û Occenascu. Radi cessa sliedi, da buduchi istomacene ovee cetiri, kako opchjena mjesta S. Piisma, dasse mallomagn nemoxe xeglietti iscta druggò za razumjetti ovee stvari, kojèse nauccitti imaju od ciovjeka Karstchianina.

13. *S' Kojom naredbom sjedinitichie Paroki istomacegne Evangeglia, s'istomacegnem Katekisma?*

U' tolikoseje zienillo napomenuti Parokima, da, kolikogodier puutah dogodillobise istomaciti Kojègod mjesto Evangeglia, allikojè druggò mjesto Piisma svetoga, nekabi razumjelli, kojègodbi biilo, da padda pod koigod jedniem od ovijeh cetiri poglavjah, kojèsmo rekli, puut koijehchiese utecchi, kako k vrutku onnoga nauka, kojèse ima istomaciti. Na priliku akose ima istomaciti onno Evangeglie parvè Nedjeglie Dossastchia; (*Luk.* 21. 29.) *Bittichie zlamegna ù Sunzu, i ù Mjessezu, i ostala*, kojase pristoju ovomù mjestu razgovora, istomacena jessu ù onnomu Cklanu Vjerovagna: *Ima dochi suditi xive, i martve:* kojee stvari od ondi uzète nauccittichie Pastir s' jedniem nacinom istiem puuk vjerni, i Evangeglie, i Vjerovagne. Radi toga darxattichie ovj obicaj ù svakomu obi-

cja,u

cjaju nauka, i iſtomacegna za upraviti ſvakaa puut onnee parvè cetiri varſte puut, koyeh rekoſmo, puut koijeh gledda ſvaka krepoſt, i nauk Piiſma Svetoga. A' za nauccitti sluxittichieſe s' onniem redom, koiſe budde zieniti priſtojnij i pukù, i vriemenu. Mii sliedèchi ſuud Otazah, koii ù upravgliegnu k' Jeſukarſtu Goſpodinu, i ù nauccegnu gliudih ù nauku gnegovu, uzeſce pocetak od nauka vjerre, zatò najpavò zieniſmo potrebno iſtomaciti onnee ſtvari kojeſe priſtoju k' Vjerri.

DIO PARVI

KATEKISMA RIMSKOGA

OD VJERRE, I BIGLIEGA VJERRE.

POGLAVJE I.

1. *Sctoje Vjerra ù ovomu mjeſtu, i kojàje gne potreba za ſpaſſitiſe?*

A' jere jeſt mnogoſtrukkò tomacègne Vjerre ù knigah boxanſtvenieh, mii ovdi od gnè govorimo, s' cijom jakoſti zielovittò vjerujemo onnijema, kojàſu boxanſtveno nauccena. Nemoxe ikko razloxitto ſumjeti, da onnà nije potrebitta za doſtignuti ſpaſsegne; buduchi piiſano. (*Xud.* 11. 6.) *Bex vjerre nemoxeſe ugoditti Bòghu*. Jere buduchi viſcija ſvarha, koja prikazana bii cjovjeku zà doſtighnuti blaxenſtvo, negobiſe moghlo doſèchi s' tancinom pamèti gliudzke, zatò potrebno gnemu bjeſce, dàbi primio poznagne gnè od Bogha. Ovò ù iſtinu poznagne nije druggò, nego Vjerra, koje krjepoſt cinj, da potvardimo ovò, sctò potvardii oblaſt Svete Matere Zarque, scto bii recceno od od Bogha. Jereſe nemoxe dogoditi ikkakva ſumgnia vjerniema ù onnijeh, od koieh Bogh jeſt tvoraz, (*Ivan.* 14. 6.) koj jeſt iſta iſtina. Odkle razumiemo kolikaje razlikoſt megiu Vjerrom ovom, s' kojom vjerujemo Bòghu, i onnom, koju pridajemo piiſaozima cjovjecanskoga Poviedagna A' Vjerra prem da ima proſtrano razumjegne, i razliku velica-

licinu, i cestitost (ovakosebo sctje ù sveta piisma: (*Matt.* 14. 31.) *Male vjerre zasctosi sumgnio?* i (*Luk.* 17. 6.) *Vellika jest vjerra tvoja.* I (*Matt.* 15. 18.) *Upmnoxi nami vjerru.* Takogier (*Galaz.* 5. 6.) *Vjerra bez djellah martva jest.* Josct. (*Jakob.* 2. 27. 20.) *Vjerra, koja pò gliubavi djelluje.*) nisctanemagne jest istò ù varsti, i ista krepost, i biichie istomacegna pristoise, i slikujese ù razliziech postupaima. Paka kolikoje plodna, i koliko korisni primamood gne, rietichiese ù istomacegnu cklanah.

2. *Kada, i zà koi uzrok ovii dvanaest poglavjah vjerre jessu pridani od Apostolah?*

Koaa dakle naparvo gliudi Karstchiani darxatti imaju jessu onna, koaa voditegli verre, i nauccitegli Svèti Apostoli, nadahnuti s' duhom boxanstveniem, razdielisce ù dvanaest cklanah Vjerovagna. Jere buduchi primili zapovied od Gospodina (*Matt.* 28. 20.) da cinèchi djello od poklissara zà gnega, nekabi poscli pò svemu svietu, i pripoviedali Evangeglie (*Mark.* 16. 16.) svakomu stvoregnu, zienisce sloxitti nacin Vjerre Karstchianske, tojest dabi svi vjerovali) i pripoviedali (2. *korin.* 1. 10) istù stvar; dà nebi biile megiu gnima neskladi megiu onnijema, koijehbi zvali nà jedinstvo vjerre, ma dabi biili *izvarsni ù jednomu chiuchiegnu, i ù istomu darxagnu Vjerre.*

3. *Vjerovagne odkle bii recceno?*

Apostoli pak prozvasce Vjerovagne ovò spoviedagne vjerre, i uffagna Karstchianskoga od gnih sastavglieno, olli zasctobii sloxeno od razliziech bessjedah, koee svì ù opchieno, prikazasce; olli zascto nekabise sluxili, kako s' bigliegom, i s' gnekiem zlamenom, po kommubi lastno poznalli odmetnike, (*Galaz.* 2. 4. i poduvedenu laxivu bracchiu, koii izopacevahu Evangeglie, od onnijeh, koiisu istinittò podloxilli sebbe pod Sakramentom vojstva Jesukarstova.

4. *Kojaje potreba ovoga Vjerovagna, i ù koliko dielah razdielujese?*

Vjerujem ù Bogha: Prikaxujuchise mnogaa vjerniemà ù Bogocjastchiegnu Karstchianskomu, od koijeh e potrebno imatti istinittù, i staynu vjerru ossobittò, alli ù opchieno, à navlastito, i najpotrebnije onnose od svijeh imà vjerovati, scto (kakono temegl, i skuppa istine) istì Bogh nas nauccsi od jedinstva biichia Boxanstvenoga, od razlucegna

cegna od trii Sobstva, i od gnihovieh djellovagnah, kojase poglavitiem gnekiem nacinom gnima pridaju. Parokchie a kratko nauccitti, da nauk ovoga ottajstva uzdarxujese ù Vierovagnu Apostolskomu, jere kakosu zamierali nasci stari koij ù ovomu razloxegnu jessu opchili bogogliubno, i pomgnivo; poglavittò ù trii dielà takose zieni razdieglieno, dasse ù jednomu prikaxu, e parvò Sobstvo boxanstvene naravi, i cudnovittò diello stvoregna; ù druggomu, druggò Sobstvo, i ottajstvo cjovjecanskoga odkupgliegna; ù trecchiemu dielu, trecchie takogier Sobstvo pocètak, i vrutak svetosti nasce zaglavjose s' razliziema, i s' pripodobniem, besjedama. A' ovee besjedde nazivamo Cklàne, s' gnekom prilikom, s' kojomse cesto sluxahu Ozzi nasci. Jere kakose razlucuju udà nasca s' cklanima, tako jest, ù ovomu spoviedagnu vjerre, dobro, i skladno nasivamo cklàn, sctogod razluceno, i razabrano jedno od druggoga imamo mii vjerovati.

OD PARVOGA CKLANA VIEROVAGNA

POGLAVJE II.

Vjerujem ù Bògha Ozza Svemoguchiega, Stvoritoglia Nebba, i Zemglie.

1\. I*Stomacujese ù kratko parvi cklan.*

Ovà besjedda podloxnaje ovijem riecima: Istinitto, i stavno vjerujem, i bez ikkakve sumgne ispoviedam Bogha Ozza, tojest parvò Sobstvo Prisvetoga Trojstva, (*Narod.* 1. 2.) koj s' moguchiom svojom kreposti, od niscta satvorii, i stvorena cuva, i vlada nebo, i xemgliu, i svakaa, kojàse uzdarxuju ù okoliscu nebba, izemglie: nè samo sarzem vjerujem, i s' justima gnega ispoviedam, mà k' gnemu putujem s' vellikom pomgnom, i s' bogogliubstvom. Ovò dakle neka buddè jedan kratki istinitti nauk ovoga parvoga cklàna. Dà jeresu sakrivena vellika ottajstva mallomaga ù svakoj rieci, primnogo

nogose ovàa imaju od Paroka razmiscgliati, neka, kolikoi bi Gospodin dopusctio, vjerni puuk pristupi strahom, i s' trescgnom, za razmiscgliati slavu vellicanstva gnegova.

2. *Scto zlamenuje ovà riec Vjerovati?*

Ovà dakle riec Vjerovati ù ovomu mjestu nezlamenuje *sumjeti, zieniti, mnjetti, o suditi*; ma kako uccuu, sveta Piisma ima jakost priistinittoga vjerovagna, s' koiem pamèt stavno, i temeglittò vieruje Boghu otvarajuchiemu Ottajstva svoja. Radi toga onni vjeruje (onnò, sctose pristoi istomacegnu ovoga mjesta) koj, kojugod stvar vjeruje darxije stavno, i temeglittò bez ikkakve sumgne. A' neima ikkò zieniti, da poznagne vjerre nije istinò, jerese nevìduu onaa, kojaa vjerra prikaxuje, dà imamo vjerovati; jere svietlost Boxanstvena, s' kojom ovaa prìmamo, i ako nedava svietlost stvarima, nistanemagne neostavglia, ni zapusctà, da mii sumgnimo od ovijeh. (1. *Kor.* 4. 6.) *Jere Bògh, koi recce, dachie svietliti svietlost iz tminah*, onje prosvietlio ù sarza nasca, da nebudde pokriveno Evangeglie, kako onnijema, koij ghinuu.

3. *Kojàse prikaxuju ù Vjerovagnu neimajuse potanko iziskovatti, mà ponixno vjerovati.*

Jur ù istinu sliedi od onnijeh, kojàsu reccena, daje on slobodan od potanka iziskovagna, koi nadaren jest s' oviem poznagnem vjerre. Jere kada Bogh zapòvidiè, da mii vjerujemo, nije postaviò, dasse imaju izvigiati sùdi Boxanstveni, i iziskovatti uzrok, i razlogh gnihov; ma zapovidiè nepromjenivu vjerru, koja cinj, da dùh pociva ù poznagnu vjecne istine. Iere ù istinu kad Aposto svjedocj: (*Rim.* 3. 4.) *Bògh istinit jest*, (*Pjess.* 115.) *à svaki cjovjek laxivaz*: jere akose pristoi cjovjeku oholu, i bezumnu nevjerovati cjovjeku spametnu, i mudru, koj sctogod potvarduje zà istinittò, mà josct ussillovati, dabise potvardillo, i iskuscalo s' razlozma, i svjedozzima onnò, sctobi rekao; kojegabi dakle smionstva biilo, i paceè od kolike ludosti iziskovatti razloghe nebbeskoga spassovnoga nauka, cujuchi rieci Boxje? Imàse vjerra tako darxatti, nè sàmò odmetnuti svaku sumgnu, ma josct nì prikazati xudbu.

4. *Nije zadosta vjerovati zà spassitise, maje potrebnò ispoviedati Vjerru.*

A' onnò odvisce neka Parok naucci, da onnj, koj govori Vje-

Vjerujem, imà prikazati onnò s' occittiem fpoviedagnem vjerre, scto imà ù dufci, i ù farzu zatvoreno, izvan onnoga, scto prikaxjue unutargne pristàgne, illiti vjerra (kojèfe zovè unutargnè djello od vjerre) josct i pripoviedati, i fpoviedati occittò s' privellikiem veffegliem. Jere potrebno jeft, dabi vjerni onnii duh imalli, ù komu uzdajuchife Prorok, recce: (*Pjsff.* 115. 1.) *Vjerovaofam, radi toga govoriofam.* I sliediti Apoftole, koii odgovorifce poglavizzam pùka: (*U' ftvar. Ap.* 4. 10.) *Nemoxemo, kojafmo vidieli, i culli, negovoritti.* I uzbuditfe nà ovi glàs Svetoga Pavla, *Neframujemfe od Evangeglia, jere krepoft Boxja jeft nà fpaffegne fvakomu vjerujuchiemu.* Takogier s' koiemfe potvarduje navlaftito iftina ovoga govoregna: (*Rim.* 10. 10.) *Sarzemfe vjeruje nà pravdu, à s' juftimafe cinj ifpoviedagne nà fpaffegne.*

5. *Vellicanftvo Vjerre Katolicanske.*

U' Bògha. Od ovdife moxe jur poznatti uzvifcegne, i plemenitoft Karftchianske mudrofti, i od gnè moxefe poznatti kolikofmo darxani dobroti Boxanftvenoj mij, koijomaje dopusćteno itro uzajti k' poznagnu ftvari priplemenitè, i primnogo xudiene, kako s' poftupaima vjerre.

6. *Kolikoje razlika mudroft Karftchianska od Bògha, od poznagna Filofovskoga od ftvarih boxanftvenieh.*

U' ovomufebo razlikuju megiu fobom Karftchianska Filofofia; i mudroft ovoga fvieta: jer ovà ù iftinu mallo pò mallo uzmnoxillafeje s' dovodom od fvietlofti naravskè pò djellu uccignenu, i pò onijema, kojàfe primaju s' chiuchiegnima, nè innako nego pò velliku trùdu, jedvà najposlie razmifcglia ftvàri Boxje nevidglive, i poznaje parvi uzrok, i tvorza fvijeh ftvarih: à fuprotiva onnà nà taa nacin iftomacuje razum pamèti cjoviecanske, dà s' ikkakviem trudom nebi moghla probitti ù nebbo, i buduchì profvietgliena fvjetloftiu boxanftvenom, najparvò ù iftinu razglèda onnj vjecni vrutak fvjetlofti, pàk, kojàfu pod gnim poftavgliena: (1. *Petr.* 2. 9.) da buduchi mii zvàni biili iz tminah nà cudovittu fvietloft, scto bii recceno od Poglavizze Apoftolskoga, Kufcalibifmo s' privellikom radofti farza. (1. *Pet.* 1. 8.) i vjerujuchi uzradovalibifmofe s' veffegliem neizrecceniem. Dobro dakle vjernnajparvò ifpoviedaju, dà onnii vjeruju ù Bògha, kojèga vellicanftvo, pò go-

govoregnu (*Jer.* 32. 13.) Jeremie govorimo, daje nedoitglivo (1. *k' Tim.* 6. 16.) Jere svietlost, kako govori Aposto, *nepristupglivu pribivu, koju nije ikko vidio od gliudih, dalli niti moxe vidieti.* Jere kada govorasce Moysessu, recce (*Jsod.* 33. 20.) *Nechie mene cjovjek vidieti, i xivjettichie.* Jere dabi pamèt nasca priscla prid Boghom, od koga nije stvari viscee, potrebuje, dabi sasviem odziepgliena biila od chiuchiegnah, od koje stvàri pò naravi oblàst neimamo ù ovomu xivotu. Dà premda buduchi ovaa tako, nisctanemagne, kako govorj Aposto, (*Stv. Apos.* 14. 18.) *Bògh neostavii sebbe istoga bez svjedocanstva, dobro cinèchi s' nebbessah, dajuchi daxd, i vriemena plodna, napugnajuchi s' hranom, i s' vessegliem sarza gliudzka.* Koj uzrok bii Filosofima, illiti Mudroznanzima, dà nebi zienilli sctogod od Bogha nepristojno; i dabi odvarghli od gnega pridalekò, sctogodje telesno, i sctogodje skupglieno, i smiescano, kojèmu josct pridadosce jakost, i obilnost od svijeh dobarah, dà od gnega izlazee svakaa izvarscna dobra, kako od gnekoga vazdascgnega, i neizpraxniva vrutka dobrotè i dobrocinstva, koga zvasce mudra, tvorza istine, gliubiteglia, pravetnika, priblagostiva, i s' drugiem immenima, ù koijeh uzdarxujese privellika, i slobodna, i nepodloxiva izvarscnost; koga rekosce, daje neizmjerna, i nedospivena krepòst, koj uzdarxuje svako mjesto, i pò svijem nahodechise. Ovoje mnogo boglije i svietlije occitovano, iz boxanstvene kgnighe, kako ù ovomu mjestu (*Ivan* 4. 24.) *Bògh dùh jest.* Takogier (*Matt.* 5. 48.) *Buddite vii izvarscni, kako i Otaz vasc nebbeski izvarscan jest.* josct. (*Xud.* 4. 13.) *Svakaa gollà, i occittà jessu occima gnegoviema.* I Onno: (*Rim.* 11. 33.) *O' Vellicino bogastva, i mudrosti, i znagna Boxjega.* Potomtoga (*Rim.* 3. 4.) *Bògh istinan jest.* Josct (*Ivan* 14. 6.) *Ja jessam puut istina, i xivot.* Josct. (*Pjess.* 47. 11.) *Napugnenaje pràvde dessniza tvoja.* U' najzadgne, (*Pjess.* 144. 16.): *Otvàrasc tii ruku tvoju, i napugnasc svako xivuchie blagosova.* Najposlie: (*Pjess.* 138. 7. 8. 9.) *Gdiechiu pojti od dùha tvoga, i gdjechiu utecchi od obraza tvoga. Iakobih uzisciao nà nebbo tuu tii jessi, akobih sisciao ù Palku kodmene jessi, akòbih ranno uzeo perja moja, i dabih pribivao ù najdaglià mora, jere i odtlèchie izvesti mene ruka tvoja, i darxattichie

tichie mene desnitom tvoja. Josct: (*Jerem.* 23. 24.) *Jedalli nebbo, i zemglju nenapugnam ja, govori Goſpodin.* Vellika, i priſvietla jeſſu ovaa, kojaa Filoſofi poznaſce priklaadna s' oblaſtia ſvetieh kgnigah od naravi Boxje, i kojaa slieduu s' iziskovagnem ſtvarih uccignenieh: i ako ù ovomu josct poznajemo potrebu nauka nebbeskoga, akobiſmo razmiſogliaſi, da vjerra nè ſamo podaje ovò, kakoje gori biilo recceno, dabi takogier oncjas biila occitta, i ſpravna ludiema, i neumjetniema, kojaſu ſamo mudrì gliudi dostighnuli s' duggom pomgnom, i s' naſtojagnem: ma dabi poznagne stvarih pribivalo ù pametima naſciema, kojeſe dostixè pò nauku vjerre, mnogo istinittije, i cistije od ſvake prievarre, negobi pamèt, i duh naſc razumio onnee ſtvari iſtèe, kojèſe uzdarxuju ù razloghe znagna cjovjecanskoga. Da kolikoſe plemenitije imà zienitti poznagne Vellicnoſti Boxanstvene, puut kojè neotvara ſvoijema puut ù opchieno onno razmiſcgliagne naravi, mà onna ſvjetloſt vjerre vlasctito vjerujuchiema? A' ovaſe uzdarxuje ù Cklane Vjerovagna, koij nami otvaraju jedinſtvo biichia Boxanſtvenoga, i razlikoſt od Trii Sobſtva, takogier i daje Bogh iſti najpoſglièdna ſvarha cjovjeka, od kogaſe imà cekati uxivagne nebbeskoga, i vjecnoga blaxenstva, kako naucciſmo od S. Pavla, (*Xud.* 11. 6.) daje Bogh plàtaz isctuchiem ſebbe. Kolikoſu ovaa, i jeſſuli dobra onnè varſte, puut koijehbi moghlo xugieti cjovjecansko poznàgne, mnogo prie od iſtoga (1. *Kor.* 2. 9.) S. Pavla Apoſtola, Iſaia Prorok prikaaza s' ovijem riecima (*Iſaia.* 64. 4.) *Od vieka neſluſcaſce, ni s' uſcima primiſce, okko nevidie, Boxe, izvan tebbe, kojiſi pripravio cekajuchiem tebbe.*

7. *Imaſe iſpoviedatti, daje jedan Bògh, à nè daje vecchie Boggovah.*

A' od ovijeh, kojàſmò rekli, imaſe ſpoviedati, daje jedan ſàm Bogh, à nè vecchie Boggovah. Jere kada pridajemo Boghu privelliku dobrotù, i izvarſcnoſt, nemoxebit, daſſe ovò nahodj ù mnoghieh, sctoje najvecchie, i najpoſobnije. Dà ako komu sctogod pomankava od vellicinè kolikogod, ù iſtomu neizvarſcan jest: radi toga narav Boxja gnemuſe nè pristoi. A' ovoſe potvarduje s' mnoghiem mjestima ſvetieh piiſmah jere piiſano jest; (*Deut.* 6. 4.) *Posluſcaj Iſraele, Goſpodin Bògh naſc, Bogh jedan jest.*

Josct

Jost jest zapovied Gospodinova. (*Isod.* 20. 3.) *Nemoj klagna:ti Boggove drughee pridamnom*. Paka napomenujese cesto pò Proroku. (*Isaia* 48. 12. *Occit.* 1. 18. 1. 21. 13.) *Ja parvj, i najposgliedni, i bezmene nije Bògha*. Aposto josct occittò svıedoccj: (*K' Effes*: 4. 5.) *Jedan, Gospodin, jedna Vjerra, jedno Karstegne*.

8. *Kadgodse podaje imme Boxje naravima stvoreniema, dalli neprikladno*.

Neimamose ù istinu smutiti, zascto Kadgod sveta Piisma postavgliaju imme Boxje josct naravima stvoreniema. Jere zascto (*Jsod.* 7. 15, 122. 28.) Proroke, i Sudzce svasce Boggove, nebi uccigneno pò obicjaju narodah, koii lùdo, i nemillostno izmislisce mnoghee Bòggove; mà po gnekomu obicjaju govoregna, kchiesce zlamenovati kojugod privelliku krepost, olli djellovagne, kojè gnima dopuscteno bii pò dàru Boxjemu. Vjeruje dakle vjerra Karstchianska, i spovieda jednoga Bògha pò naravi, succanstvu, i biichiu, kako bii receeno ù Vjerovagnu Sabora Nizenskoga zà potvarditi istinu, dalli josct na viscee uzlazèchi, tako jednoga razumie, *da buddemò klagnati Jedinstvo ù Trojstvu, a Trojstvo ù Jedinstvu*: Od koga Ottajstva sada imàmo pocèt govoriti.

9. *Bògh s' opchieniem razlogom zovèse Otaz svijeh gliudih, a s' vlascitiem od Karstchianah*.

Sliedibo ù Vjerovagnu, *Ozza*. A' jere glàs *Occin* pridajese Bòghu, nè samo s' jedniem razlogom, zatose ovò imà najprie istomaciti, kojeje najprikladnije istomacegne ovoga mjesta. Gnekii, koijeh tmine vjerra neprosvietli, razumjesce, daje Bògh vjecno bivstvo, illiti succanstvo, od koga izajdosce stvari, i s' cigoviem providjegnem svakase vladaju, i uzdarxuju ù svoj rèd, i biichie. Izvagena dakle prilika od stvarih cjovjecanskieh, kako od onnoga, od kogasuse domachia cegliad razplodilla, i s' cigoviemse svjettovagnem, i s' gospostvom vladaju, zoviahuga *Ozzem*; tako s' oviem razlogom uccinillosejе, da Bogha, kojega, poznavahu tvorza, i vladaoza svijeh stvarih; kchiellisuga zvatti *Ozzem*. Sluxilasuse sveta piisma s' istiem immenom, kàda od Bogha besìjedjahu, prikaxivahu, dasse imà pridatti gnemu stvorègne, oblàst, i cudovittò provìdjegne svijeh stvarih. Jere sctijese (*Deut.* 32. 6.) *Alli nije on Otaz*

tvoj,

tvoj, koije posvoio tebbe, i uccinii, i stvorii tebbe. I nà druggo mjesto: (*Malak.* 2. 10.) *Alli nije Otaz jedan svijeh nàs? Alli jedan Bògh nestvorii nàs?* A' istinittò mnogo cestchiè, i s vlasctitiem gnekiem immenom, navlasctitò ù knigah novoga zakona zovèse *Bògh Otaz Karstchianah*, *koi* (*k' Rim.* 8. 15. *neprimisce dùh sluxbe ù stràhu, mà primisce dùh possinovgliegna sinovah Boxieh, ù komu vapiemo abba Occe.* (1. *Ivan.* 3. 1.) *Jere ovu gliubav dadè vami Otaz dabismose Sìnovi Boxj zvàli, i dabismo biili.* (*k' Rim.* 8. 17.) *Dà ako sinovi, i basctinizi, basctinizi ù istinu Boxi, i zajedno basctinizi Jesukarstovi, Koii parvorògeni megiu mnogom bracchiom:* (*k' Xud.* 2. 11.) *nitise sràmi zvatti nàs bracchiu. Razloxittò dakle vjernizi ispoviedaju*, dà onnzi vjeruju Bògha *Ozza*, olli gledaju uzrok opchieni stvoregna i providjegna, illi vlasctiti uzrok possinovgliegna duhovnoga.

10. *Koja Ottajstva imajuse izvaditi iz ovoga glàsa Ozza, i od razlucegna sobstvah ù stvari Boxanstvena.*

A' izvan ovijeh poznagnah, koijeh istomacismo; buduchi cjulli imme, *Ozza*, uccittich ie Parok dasse imà pamet uzdighnuti nà viscaa ottajstva. Jere sctoje vecchiè otajno, i sakriveno (1. *Tim.* 6. 16.) ù onnoj svietlosti nedohitglivoj, ù koju Bogh pribiva, i scto razlogh cjovjecanski, i razum nebi mogao dostighnuti, illi josct i, ovo Boxanstvenè rieci, illiti odvjetti pocimaju nami otvarati pod imme od Ozza. A' ovò imme prikaxuje, dasse imà vjerovati, nè daje jedno sàmo Sobstvo, ma razlucègne Sobstvah ù jedno biichie Boxanstveno. Jeresu trii Sobstva ù jednomu Boxanstvu; Ozza, koj nije od ikkoga rogien: Sina, koj od Ozza rogien jest prie svijeh vjekovah: Duha svetoga, koi od Ozza, i od Sina izhoddj. A' Otaz jest ù jednomu succanstvu, illiti bivstvu parvò Sobstvo, *koi s' jedniem Sinom svoiem, i s' Duhom svetiem jest jedan Bògh, jest jedan Gospodin, nè ù jedinstvu jednoga Sobstva, ma ù Trojstvu jednoga bivstva.* Jur ù istinu ovaa trii Sobstva, nebuduchi dopuscteno razmiscgliati sctogodi neslicno, alli neprikladno ù gnima, razumiuse samo razluceni ù svoje vlasctitosti. Otaz ù istinu nèrogien jest, Siin od Ozza rogien jest; Duh sveti od obadva izhoddj. I tako ispovie-

damo isctò biichie; istò fuccanstvo ovijeh trii Sobstvah; *neka vjerujemo, dà bogogliubno, i fvèto imàse Klagnati ù ispoviedagnu istinitoga, i vjekuvjecnoga Bokanstva, i ù Sobstvieh vlascitost, i ù biichiu jedinstvo, i ù Trojstvu jednakost*, (*tojest* dassu jednaki). Jere scto govorimo daje Occino parvò Sobstvo, ovòse neima tako uzèti, kako dà mislimo sctogod parvò, alli posliednò, vecchiè, alli magnè ù Trojstvu: dalekò buddi ovà nemillost od misliih vjernieh, kada zakon Karstchlanski pripovieda istò vjekuvjecanstvò, istò vellicanstvo slavè ù svè trii Sobstva. A' istinittò, i bez ikkakve fumgne potvarglujemo, daje Otaz parvò Sobstvo radi ovoga uzroka, zasctoje òn pocètak bez pocetka; kojè ù istinu razlùceno jest, kako s' vlascitosti Ozza, takòse navlascitito pristoi ovò onnomu jedinòmu, zascto porodii fina od vjeka: jer vazda nami zlamenuje, daje Bògh, i Otaz, kada izgovàramo immena sjedignegna Bogha, i Ozza ù ovòmu fpoviedagnu. U' istinu, jere nemoxemo, alli poghibilnije opchiti, i zadarxavatise, alli odvecchiè privaritise ù poznagnu, alli ù istomacègnu od ikkakve stvari, koliko ù ovòmu privissoku, i primucenu od fvijeh, zatò neka Parok naucci, dasse bogociastno imaju uzdarxatti vlascitte rieci biichia, i Sobstva, s' koijema ovò Ottajstvo zlamenuje: i neka znadduu vjernizi, daje jedinstvo ù biichiu, a razlucègne ù Sobstvieh. A' ovaa potanko iziskovatti neprùdi ikoliko, kadase fpomenemo od onnoga glàsa. (*Salom. ù pricizah* 25. 27.) *Koj iziskovaoz jest vellicanstva pritisnutichiese od slavè*. Jere zadostase moxe vjdieti, scto istinitto, i occittò znamo pò vjerri, dasmo od Bògha nauccenì biili (cigoviem riecima nepristatti, jest vellika ludost, i nevoglia) (*Matt.* 28. 19.) *Uccite*, govorj, *fve narode, karstechi gnih ù imme Ozza, i Sina, i Dùha fvetoga*. Opèt. (*Ivan.* 5. 7.) *Triisu, koij fvjeducanstvo daju nà nebbo, Otaz, Siin, i Dub fveti, i ovii trii jedno jessu*. Nisctanemagne, neka fvegier mollj, i prossi od Bògha, i Ozza, koj fvakaa od niscta uccinii, (*Mudri* 1. 1.) *I naregjuje Svakaa ugodno, koj* (*Ivan.* 2. 12.) *podàde nami oblàst, da buddemo uccignezi finovi Boxj*, koj Ottajstvo Trojstva occitovaa miisli gliudzkoj; neka mollj, govorim, bez pristanka, koj ovaa vjeruje Boxanstvenomu dàru, dà kadgod primglien ù vjecnaa pribivaliscta, budde do-

dostojan vidieti, daje tolika plodnòst Bòghà Ozza, dà, vidèchi, i poznajuchi sebbe istoga, poragià Sina sebbi sliena, i jednaka: illi s' kojem nacinom ù istinu od ovijeh dvoizze istà, i jednaka glubav, kojaje Dùh sveti, od Oza, i od Sina izodèchi sastavglia megiu Sobom i roditeglia, i rogienoga s' jednom vjecnom, i neodriescivom zavezom: I tako jednoje biichie Trojstva Boxanstvenoga, i zielovitò razlucegne od trii Sobstva.

11. *Sctose ovdi razumie od immena Svemoguchiega?*

Svemogùchi. Obicjaj jest Svetieh Piismah istomaciti s' mnoghiem immenima privelliku jakost, i neizmjerno vellicanstvo, neka prikàxu, s' koijem bogocjastchiegnem, i s' bogogliubstvom imase pocjastiti Boxanstvo prisvèto gnegovo: à najprie Parok neka naucci, dasse gnemu pricèsto pridàva jakost svemoguchia. Onbo govorj od sebbe istoga: (*Narod.* 17. 1. *Ja Gospodin svemoguchi*. I opèt Jacob, kada poslà Sinove k' Josessu, ovakoje za gnih mollio. (*Narod.* 43. 14.) *A' Bògh moj Svemoguchi uccinio vami gnega millostiva*. Pak ù istinu ù Occitovagnu upiisanoje (*Occitt.* 1. 8.) *Gospodin Bògh, koj jest, koj bjesce, i koj dèchi imà Svemogùch*. I nà druggò mjesto. (*Occitt.* 16. 14.) *Dan velliki Boghà Svemoguchiega zovèse*. Kadgod josct s' mnoghiem riecima ovò istò obicjaj jest, dasse zlamnuje, i ovdi pristoi, sctose govorj. (*Luk.* 1. 37.) *Nechie biti neuzmnoxna prid Bòghom svaka riec*. Josct (*Broj.* 11. 23.) *Jedulli ruka Gospodinova nejaka jest?* Takogier: (*Mudri.* 12. 18.) *Podlonnoje tebbi moguistvo kad hocchiesc*. I druggaa ovè varste od koijeh razlizieh nacinah govoregna ovòse razumje, sctoje occittò, dasse uxdarxuje pod jednom rieci *Svemoguchiega*; A' razumiemo s'oviem immenom, da nikakva stvar, nitise moxe iznàchi s'duhom, alli s' misliu, scto nebi mogao Bògh uccinitti: jere nè sàmo imà oblast ovaa uccinitti, kojaa, premdassu privellika, nisctanemagne nà gnekj nàcin dohoduu nà nascu miiso, tojest, dasse svakaa ù niscta obracchiaju, i dà mnoghii svjetovi moguu ù cjas biti uccignenı: josct ù istinu mnogò vecchiaa jessu postavgliena ù gnegovu oblast, kojaa sumjetti nije dopuctено pameti, i razumu cjovjecanskomu.

12. *Buduchi Bògh Svemoguuch od svega, nisctanemagne nemoxe sagriesciti, ni prrivaritise.*

Budu chi Bògh Svemoguuch od svega, nisctanemagne nemoxe lagatti alli privaritise, alli biti privaren, alli griesciti, alli umrieti, alli sctogod neznatti. Ovaabo pristoju onnosp naravi, cijediellovagnè slabbo, ineizvarscno jest: Bògh à istinu, cije djellovagne vazdaje priizvarscno, zatòse govorj, dà ovaa nemoxe, zascto ovaa mocchi pristoise slabosti, à nè privellikomu, i nedospivenomu mogujstvu od svijeh stvarih, kojee on imà. Tako dakle vjerujemo, daje Bògh Svemoguuch, razmiscgliajuchi nisctanemagne, dassu stvari svè mnogo daleko od gnega, Kojee primnogo nijesu sdruxene, i pristojue gnegovu izvarscnomu biichiu.

13. *Zaëtoje cinj uspomena ù Vjerovagnu od samoga Svemogujstva, ostavgliajuchi druggaa immena, kojàse govoree od Bògha; i kojèsu koristi vjerre gnegove?*

Neka pàk Parok prikaxe, dàje dobro, i spametno ucignjeno, nekabise postavilo ù Vjerovagnu, dà ovo jedno imamo vjerovati, ostàvgliajuchi druggaa immena, kojàse govoruu od Bògha. Jere kad poznajemo Bogha Svemoguchiega, potrebnoje josct, da ispoviedamo, dà on znà svè stvari, takogier dassù svakaa podloxna gnegovu vladagnu, i cessarstvu. A'kada nesumgnimo, dasse moguu svakaa od gnega ucciniti, podpunno sliedi, dabismo josct poznalli occittò ostàle stvari od gnega, kojee akobi pomankalle, kakoje svemoguuch; pòdpunno razumjetti nemoxemo. Odvisce nije ikkakva stvàr toliko vriedna zà potvarditi nascu Vjerru, i Uffagne, koliko, akobismo darxalli uffagieno ù duscee nasce, dasse moguu svakaa od Bogha ucciniti. Jere sctogodbi pàk potrebno biilo vellika, i cudovittà stvàr, i dabi pridobiila rèd, i nacin stvarih; nisctanemagne razlogh cjovjecanski lastno k' gnemu pristava bez ikkakve sumgne, pokleje primio poznagne Bògha Svemoguchiega: paccè prie, kolikosù vecchiaa, kojaa uccuu rieci Boxanstvene, illiti izvstegna, toliko zieni, dasse gnima imà vjerovati. Da akobise josct sctogod cekàlo od dobra, nechiese ighda dùh oslabiti od vellicinè stvari, koju xùdj, mase uzdixè, i potvargiuje, cestò onnò rasmiscgliajuchi, dà nije stvari, kojàse nemoxe ucciniti od Bògha *Svemoguchiega*. Radi toga potrebnoje poglavittò, dasmo utvargieni s' ovom vjerrom, alli kadasmo uffillovani ucciniti kojaa djella cudovittà za sluxbu, i korist iskargnega, alli kad hocchiemo sctogod isprossitti

s' mo-

s' molitvama od Bògha. Jere druggò nauccii isti Gospodin, kade, prikaxujuchi nevjernòst Apostolima, recce: (*Matt.* 17. 19.) *Ako buddete immati vjerru, kako sarno gerusciz-ze, reccete planini ovoj, Premjestise od ovdi onamo, à premjestitichiese, i nechie nista biti neuzmoxno vami.* Od druggoga ovakoje svjedocio Sveti Jakob: (*Jakob.* 1. 6. 7.): *Prossi u vjerri, nista sumjechi, jere koj sumgni prilicanje vaali morra, koise od vjetra Krèchie, i razmechie, neka neziemi onnj cjovjek, dàchie sctogod primiti od Gospodina.* Josct visce ovà vjerra podaje nami mnoghee koristi, i pruduosti. Najprie à istino nas upravglia nà svaku tihost, i ponixenstvo sarza, ovakobo govorj Poglavizza Apostolski: (1. *Petr.* 5. 6.) *Ponixitese pod moguuchiom rukom Boxjom.* Napomenuje josct, dasse neima strasciti gdie nebudde stràhà; mà dasse imà bojatti sàm Bògh à cijoj oblàsti mii istii, i svè nasce stvari jessu postvagliene: Jerbo govorj Spassitegl nasc: (*Luk.* 12. 5.) *Ukazatichiu vami, od Kogachietese bojatti. Bojtese onnoga, koj pokle budde pogubio, imà oblàst postaviti u Oghagn.* Sluximose pak s'ovom vjerrom zà poznatti, i slaviti neizmierne blagodarnosti Boxje prema nama. Jere koj razimsceglia Bògha Svemogùchiega, nemoxe biti dusce toliko nekarne, dà cesto nevapije: (*Luk.* 1. 49.) *Uccinioje meni vellikaa, koj moguuch jest.*

14. *Riec Svemogustva ovdise nepridava tako Ozzu, kako dasse josct negovorj od Sina, i Dùha Svetoga.*

A' Zascto zovemo Ozza Svemoguchiega à ovomu Cklànu potrebnoje, dà nebudde ikko zaveden od ovè prievare, dabi zienio, dasse tako ovò imme gnemu pridaje, kako da nije opchieno Sinu, i Dùhu Svetomu. Jere (*S. Atan: u Vjero.*) kako govorimo Bògha Ozza, Bògha Sina, Bògha Dùha Svetoga, nisctanemagne nijesu trii Bògha, nego jedan sàm Bògh; tako jednako ispoviedamo Ozza, i Sina, i Dùha svetoga svemoguchiega, nisctanemagne nijesu trii Svemoguchiega, nego jedan Svemoguchi. A' u istinu s' poglavitiem gnekiem nacinom zovèmoga Ozzem s' oviem immenom, zasctoje vrutak svakoga pocetka; kako Sinu pridàjemo mudròst, koije Riec vjecna Ozza; à Dobrotù Dùhu Svetomu, koije gliubav obadvoizze; prem

dasse ù opchieno govoruu ovaa, i druggaa immena ovè varste od trii Sobstva, pò nacinu vjerre katolicanske.

15. *S' koiem nacinom, i zà koy uzrok stvorii Bògh nebbo, i semgliu?*

Stvoriteglia nebba, i semglie. Koliko mallo prie potrebno bii prikazati, i naucitti vjernee poznàgne Bògha Svemoguchiega, moxese vidieti od ovijeh, kojàse sada istomaciti imaju od stvoregna svijeh stvarih. Jere cudesso tolikoga djella lastnijese vjeruje, zascto neostava ikkakvo mjesto sumgne od neizmjernoga mogujstva Stvoriteglia. Jere Bògh nije sagradio sviet od ikkakve drughè postave, o stvari, mà stvorii od niscta, i ovò nè ussillovan od ikkakve jakosti, alli sille, nego pò sebbi, i od svoje voglie odlucii. U' istinu nebii drughj uzrok, koj gnega ussillovaa nà djello stvoregna, nego dabi udielio svoju dobrotù stvarima, kojebi biile od gnega uccigneue: jere narav Boxja jest onnà pò sebbi priblaxena, neimajuchi potrebu od ikkakve stvari: kako govorj David: (*Pjess.* 15. 1.) *Rekoh Gospodinu Bògh moj jessi tii, zascto od dobarah moijeh neimasc potrebu.* A' kako prighnùt od svoje Dobrotè, (*Pjess.* 113.) kojàjegod ktio, ùccinioje, tako nije sliedio ikkakav izglèd, illi slikku, kojaje izvan sebbe postavgliena biila, kada stvaràsce svakaa: ù istinu izglèd ovijeh stvarih uzdarxujese ù razumu Boxjemu, razgledajuchi ovò ù sebbi istomu onnj privelliki tvoraz, i kako slikovan stvorioje opchienstvo stvarih ù pocetku s' vellikom mudrostiu, i s' neizvàrscnom krepostju, kojàje gnegova vlasctita. (*Pjess.* 148. 5.) *Jere on recce, i uccignena jessu, on zapovidie, i stvorena jessu.*

16. *Sctose imà razùmjetti ù ovomu mjestu zà nebba, i zà zemgliu?*

A' ù imme nebba, i zemglie imàse razumjetti, sctogod uzdarxuje nebbo, i zemglia. Jere izvan nebbessah, (*Pjess.* 8. Kojaa Prorok zazvaa djello parstah gnegovieh, pristavii jesct svietlost Sunza, i Mjesseza, i narescegne ostalieh zviezdah, i takoje naredio okkolisce nebbeske istinitiem, i stavniem tiekom, (*Nared.* 1. 14.) dabi biili zà zlamene, i vriemena, i dnevi, i godiscta, dasse nemoxe vidieti stvari toliko primjestivije od gnihova obhodjegna, nì istinitije od onnoga primjestjegna.

17. Od

17. *Od Stvoregna nebbesſah duhovnieh, tojeſt od Angelah.*

Izvan toga, òn od niscta ſatvorii narav duhòvnu, i neizbrojne Angele, koiibi sluxili Boghu, koijeh pàka uzmnoxii, i nareeſci s' cudnovitiem dàrom millosti ſvojè; i s'oblastiju. Jete nahodechiſe onnò ù Boxanstveniem kgnigama. (*Ivan.* 8. 44.) *Da Djavao nije pribivao ù iſtini*, Occitò jest; dà òn, i ostali Angeli odmetnizi od pocetka ſvoga jeſſu biili narèſceni s' millostju, od kojega ovakoſe nahoddj prid ſvetiem Aguſtinom: *S' dobrom voglìom, tojeſt s' gliubavju ciſtom, s' kojembi k' gnemu prienuli, Angele ſtvorii, zajedno ù gnih, i ſtvarajuchi narav, i ùdielujuchi millòſt.* Odkleſe imà vjerovati, dà ſveti Angeli nijeſu ighda biili bez dobre voglie, tojest bez gliubavi Boxje. A' sctoſe pristoi k' znagnu, nahodiſe onnò ſvjedocanstvo ù S. Piiſma (2. *kragl.* 14. 20.) *Tii Gòſpodaru moj kragliù, mudar jeſſi, kako imà mudroſt Andio Boxj, dabi razumio ſvakaa ſvarhu zemglio.* Podade najposlie gnima oblast boxanstveni David, s' onnijem, riecima (*Pjeſſ.* 102. 20.) *Moguuch s' Krepoſtchtu iſpugnajuchi riec gnegovu*; i radi ovè stvari cèsto ù svèta Piiſma zovuſe kreposti, i Vojske Goſpodinove, dà akkobi ſvi ovii nareſceni biili s' darovima nebbeskiema; niscta nemagne primnoghii, koii odstùpiſce od Bògha Ozza, i stvoriteglia ſvoga, proghnàti iz priviſſokieh onnijeh sjedaliscah, i zatvoreni ù tamnizzi pritamnoj zemgliè, tojest u Paklu, i podnoſſee pedepſe vjecne, radi ſvoje oholoſti: Od koijeh piiſce Poglavizza Apoſtolski nà ovj nacin. (2. *Petr.* 2. 4.) *Angelima, koii ſagrieſciſce, neoproſti, mà pridade odmetne nà mukke jàukagnima paklenieme ù jamu, dà buddu sbragneni nà ſudu.*

18. *Od ſtvoregna zemglie:*

A' ù istinu Bògh zapovidie s' riecju ſvojom, daſſe jesct zemglia uzdarxuje ùtemegliena ſvarhu stavnosti ſvoje ù ſtiedgnu strànu ſvieta, uccinii (*Pjeſſ.* 103. 5.) *daſſe uzdighnuu planine, i daſſe ponizuu poglia ù mjeſtu koga utemeglii gnima*, i dà nebi jakòſt vodaah pokrilla gnu, poſtavii kraj, i granizzu, kojee *nebi mimoſcle, nitibiſe povratile pokritti zemgliu.* Pàk nè sàmo obuuce, i nakitii gnu s' vojkami, i s' razlikostju od ſvakieh stvarih, i zvietchiah, dalli jesct nadopunnii s' neizbrojniem varstami

xivinàh, kako odprie vodde, i jajèr, tako josct i zemglie.

19. *Od stvoregna cjovjeka.*

Najposlie utvorii, i slikkovaa (*Narod.* 1.) cjovjeka od glliba; illiti ghgnille zemaglske tako narefcena, i narègena s' tielom, dabi bio neumarli, i muzzi, nepodneloxan, ù istinu nè pò kreposti svoje naravi, mà pò millosti boxanstvenoj. A' sctose pristoi dusci, utvorii, i uccinii gnega (tojest cjovjeka) nà slikku, i priliku svoju, i dadegnu slobodnu vogliu: izvan toga josct svà ganùchia duha, i poxude, nà taa nacin ù gnemu natreedi, dabi poslufcne biile gospostvu razloga. Tada priloxii dàr cudoviti pravde istocne, i pakje ktio, da gospoduje xivinama ostaliema: kojee stvari lastnochie biti Parokima poznatti od svetoga poviedagna ù kgnigah Naroda.

20. *U imme nebba, i zemglie uzdarxujuse svè stvari vidiene, i nevidiene?*

Ovàse dakle imaju razumjetti od stvoregna svijeh stvarih ù riecima nebba, i zemglie. Kojaa svà Prorok ù kratko sakupii ù ovijem riecima: (*Piess.* 88. 12) *Tvoja jessu nebbessa, i tvoja jestzemglia, okkolisci zemaglski, i podpunòst gnegovu tiisi utemeglio.* Dalli josct mnogo u kratchie Oczi Sabora Nizenskoga zlamenovasce, pristavgliajuchi ovee dvie rieci ù Vjerovagnu *Vidienieh, i Nevidienieh*. Jere kojegodse uzdarxuju ù opchienstvo stvarih, i ispoviedamo, dassu od Bògha stvorene, olli ovaa padaju pod chiutchiegnem, i govorùse vidiva, illisce moguu doffititi s' pametju, i s' razumom od nas, i ovàse zlamenuju s' immenom nevidivieh.

21. *Stvari uccignene s' kbepostiu Boxjom nemoguuse produgliti bez vladàgna, i provigègna gnegova.*

A' neimase tako vjerovati, daje Bogh samo stvoritegl, i tvoraz od svega, pak, buduchi djello svarsceno, i dospiveno, dabismo zienilli, kako dasse ovaa, kojàsu uccignena, moguu uzdarzatti bez gnegove krepostì neizmjerne. Jere kako uccigneno bii s' privellikiem mogujstvom, mudrosti, i s' dobrotom, dabi svakaa biila: tako josct, ako nebi nastojalo vjecno provigègne gnegovo stvarima uccigneniema, i uzdarxallo gnih s' istom kreposti, s' kojomsu od pocetka naregene biile, oncjasbise ù
niscta

nisc̀ta obratile. I ovò piismo istomacuje kad govorj: (*Mudr.* 11. 26.) *Kakò moxe sc̀ogod produgliti, ako tii nebi ktio? Alli sc̀obise uzdarxallo, sc̀o nebii od tebbe zvàno.*

22. *Bògh svoiem vladagnem neprivrachia jakost drughieh usrokah.*

A' ne samo Bògh usdarxuje, i vlada svakaa, kojàsu svoiem providiegnem, mà josc̀ kojàse krèchiu, i sc̀ogod dielluju; nà taa nacin krechie nà mizzagne, i' djellovagne s' krepostiu unutargnom, dà, premda nezapriecuje mooch, i jakost drughieh uzròkah, on nisc̀tanemagne pripritiezà; pristojuchise svakijema krepòst gnegova priskròvna, i prisakrivena, i kako mudri svjedocj: (*Mudr.* 8. 1.) *Dotice od svarhe tcbia dò svarke prijako, i naregiuje svakaa prislatko.* Zatò bii recceno od Apostola, kàda pripoviedasce Bògha prid Atteniesima, koga neznajuchi klagnahu: (*U' stvar. Apost.* 17. 27. 28.) *Nije dalekò od ikkoga od nas ù gnemubo xivemo, i micemose, i jesmo.*

23. *Stvoregne svijeh stvarih nelmàse pridatti samomu Ozzu.*

I ovaa budduu zadosta od istomacegna parvoga Cklana, nisc̀tanemagne akobismo josc̀ ponukovalli, i uccilli, daje diellovagne stvoregna opchieno svijema Sobstvima svetoga, i nerazdieglienoga Trojstva. Jere ù ovomu mjestu pò nauku Apostolskomu, ispoviedamo, daje Otaz stvoritegl nebba, izemglie: ù svèta Piisma sc̀ijemo od Sina. (*Ivan.* 1. 3.) *da svakaa pò gnemu uccignena jessu*: i od Dùha Svetoga: (*Narod.* 1. 2.) *Dùh Gospodinov nossascese svarhu vodaah.* (*Pjess.* 32. 6.) *S' Riecju Gospodinovom nebbessa utvargiena jessu, i s' duhom justah gnegovieh svakà krepost gnegova.*

OD DRUGGOGA CKLANA VIEROVAGNA.

POGLAVJE III.

I u' Jesukarsta, Sina gnezova jedinoga, Gospodina nascega.

1. *OD druggoga Cklàna, i od koristi spoviedagna gnegova.*

ODaje jedna cudovittà, i priobilatta korist, koja dovrè k' narodu cjovjecanskomu iz vjerre, i iz ispoviedagna ovoga Cklàna, i onnò svjedocanstvo S. Ivanna prikazuje: (1. Ivan. 4. 15.) *Koigod ispoviedati budde, da je Jesus Siin Boxj, Bògh u gnemu pribiva, à on u Bògbu:* I prikazuje possàlu Blaxenstvenu, koja pridana bii od Jesukarsta Gospodina Poglavizzi Apostolskomu (*Matt.* 16. 17.) *Blaxen jessi Simune Barjona, sasclo put, i karv neoccittovaa tebbi, nego Otaz moj koj na nebbessieh jest.* Jere ovj temegl nascega spassegna i od kupgliegna pritàrd jest.

2. *Odklèje navlascitto poznava vellicina dobrocinstva prikazana u ovomu Cklanu?*

A' jerese poznaje plood ove cudovitte koristi navlascitò od rassuchia onnoga biichia, ù komu Bògh bjesce postavio parvè gliudi, Parok ù ovoj pomgni neka nastoi, dabi vjerni poznalli uzrok opchienieh potrebah, i vellikieh nevogliàh, i tugàh. Jere kada pomankà Adam od posluha Boxjega, i ozquarnii onnò zabranegne. (*Narod.* 2. 16.) *Od svakoga vocchia kraglievstva blaguj; a od vocchia znagna zla, i dobra nebbuddesc blagovati, ù koigodiervo dan buddesc blagovati od gnega, umrieticbiesc;* ùpade ò onnu privelliku nevogliu, koliko izgubii svetòst, i pravetnost, ù koju postavglien bjesce, i dabise podloxio ostaliema zliema, kojaa Sabor Tridetinski ù duglije tomacj. Radi toga pàk napomenutichie, dà grieh, i pedepsa grieha nebii postavgliena ù jednomu Adamu, mà razloxittò isteklabi izgnega, kako iz sjemmena, i iz vrutka gnegovu porodu.

3. Nije

3. *Nije mogao ikko ponoviti narod cjovjecanski izvan Jesukàrsta.*

Buduchi dakle panuo nasc narod od privissokoga biichia gospostva, nemogascese nà ikkukav nacin uzdighnuti od ondi, nì povratitise nà parvò mjesto pò cjovjecanskoj jakosti, alli Andioskoj. Radi toga ostalla bjesce onnà pomòch rassuchiu, i izlu, dabi nedospivena krepòst Sina Boxjega (*Ivan.* 1. 29.) odniela jakòst grieha, i (*k' Rim.* 5. 10.) dabi smirio nas s'Bòghom ù karvi svojoj, uzimgliuchi on slabòst putti nasce.

4. *Izvan vjerre odkupgliegna nijese mogao ikko ighda sabraniti, i radi toga Jesukarst cesto bii prinavjeschien od pocetka svieta.*

Vjerra pak, i ispoviedagne ovoga odkupgliegna, potrebuje zà dostighnuti spassegne, kojeje Bògh prie ukaxivao ù pocetku. Jere ù onnu ossudu naroda cjovjecanskoga, kojàje oncjas sliedila grieh, josct ussagne odkupgliegna ukazano bii ù onnee rieci, s' koijema naviestii Djavlu gnegovu vlascttitu poghubu, i scttettu, koju imàsce ucciniti od izghubgliegna gliudih. (*Narod.* 3. 15.) *Nepriateglstva postavitichiu megiu tobom, i xenom, sjemmenom tvoiem, i sjemmenom gnè, onnachie satrieti glavu tvoju, a' tij zapignatichiesc zasjjede peti gnè*, i pàka pricesto potvardii istò obbecchiagne, i navlascttitò dade vecchij zlamen svoga svjetovagna ovijem gliudma, koijemaje ktio udieliti ossobìttò svoju gliubav. Megiu ostaliema ù istinu, buduchi mnogo puutah zlamenovao ovò ottajstvo (*Narod.* 12. 17.) Patriarki Abramu, à navlascttitò ù onnò vrieme occitnije istomacii, kada on obsluxujuchi zapoviedi Boxje, ktioje prikazati Isaka jedinoga Sina svoga. Jer govori: (*Narod.* 22. 17.) *Zascttosi uccinio ovu stvar, i nijesi prostio sinu tvomu jedinomu radi mene blagossovitichiu tebbe, i uzmnoxittichiu sjemme tvoje, kakono zviezde nebbeske, i kakono piessak, koije pokraj merra: possidovatichie sjemme tvoje vrata nepriategliah troieh, i bitichie blagossovglieni ù sjemmenu tvomu svì narodi zemaglski, zascttosi posluscao glàs moj.* Od koijeh riecih lastnose moxe postaniti ù pamèti, scto imasce biti od kogliena Abramova, koibi podao spassegne oslobogeniema od prinemillostne ussilnosti Sotonne: à bjesce potrebittò, dasse budde poroditi onnj Siin Boxj od

sjem-

sjemmena Abramova pò puti. Takoger nè mnogò poslie Gospodin nareedi istò uviettovagne s' Jakobom unukom Abramoviem, nekabise uzdarxalla uspomena istoga obbecchiagna: (*Narod.* 28. 12.) *Jere kada on ù snu vidie skalu sto echi svarhu zemglie, i varh gnè doticùchi nebbessa; Angeli takoger Box; uzlazèchi; i slazèchi pò gnoj*, kako svjedocj piismo; slusćaoje josćt Gospodina naslognena nà skalu govorechi sebbi; (*Narod.* 28. 11. 14.) *Ja jessam Gospodin Bògh Abramov Ozza tvoga, i Bògh Isakov Zemgliu, nà koju spiise dattichiu tebbi, i sjemmenu tvomu, i bitichie sjemme tvoje kakono praah zemglie. Rastrietichiesćse puut istoka, i zàpada, i sjevera, i poludnevu, i blagossovglieni budduu ù tebbi, i ù sjemmenu tvomu svì koglieni zemaglskii.* Paka Bògh nezapusćtii zà ponnoviti obbecchiagne s' istom uspomenom, i uzbuditi cekàgne Spassiteglia, i narodu Abramovu, i josćt mnoghiem gliudma: pokle skupno-vladagne Xudiosko, i zakon narègen bii, poccee biti occitnije puku svomu: jere i nijeme stvari zlamenovahu, i gliudi prorokovasce, kojaa, i kolikaa dobra onnj Spassitegl, i Odkupitegl nasc Jesukarst imasce prinieti nami. U' istinu (*Pjess.* 2. 25. 68, i 119.) i Prorozzi, koijeh pamèt prosvietgliena bii svietlostju nebbeskom, jessu pùku prorokovali porogègne Sina Boxjega, cjudovitaa djella, kojaa cjoviek rogen uccinii, nauk, dobroxivgliegne, obicjaj, smart, uskarsnucchie, i ostàla Ottajstva gnegova, occittò uccèchi svà ovaa, kako dassuse vidiela, nà taa nacin, dà akobise odniela razlikòst, dossasćtoga, i prossasćtoga vriemena, vidielibismo, dà nerazlikuje isćta megiu prorokovagnima Prorokah, i megiu pripoviedagnem Apostolah, nisćta megiu vjerrom starieh Patriarkah, i s' nascom. Mà jur zienimo, daje potrebno govoriti od svakieh dielah Cklàna.

5. Od immena Jessusova, i dà vlasćito gnemu pristoi.

Jesus jest vlasćtito imme gnegovo, koj Bògh, i cjovjek jest, koje zlamenuje Spassitegl. U' istinu nebii gnemu postavglieno nà srecchiu, alli pò sudu i vogli gliudekoj; mà pò sviettovagnu, i zapoviedi Boxjoj. Jere Andio tako naviestii Marij Materi: (*Luk.* 1. 31.) *Evò zacetichiesc ù utrobbi, i poroditichiesc Sina, i zvattichiesc imme gnegovo Jesus.* A' pàk zapovidiè Josessu zarucniku Djevizze, nè

nè sàmo dàbi zvao djeticàka s'oviem immenom dallije josct istomacio, zasctose imà tako zvatti: zatò govorj. (*Matt.* 1. 20. 21.) *Joseffe Sinu Davidovi nemojse bo atti uzeti Mariu Zarucnizu tvoju, jere scto ù gnoi rogeno jest od Dùha Svetoga jest, porodittichie pak Sina, i zvattichiesse imme gnegovo Jesus: Onchiebo uccinitti spassen puuk svoj od grieheh gnihovieh.*

6. *Nije, isti razlogh zasctoseje daalo istò imme gnekiema drughiem gliudma.*

Mnoghii ù istinu bjehu s'oviem immenom ù Boxanstvene Kgnighe, jere istò imme bii Sinu Navovu, koi stadè nà mjesto Moysessovo, i dovedè puuk od Moysessa iz Egipta izbavglien, ù zemgliu od obbecchiagna, sctò gnemu bjesce zabragneno biilo: s' istiem immenom zvan bii Siin Sidrakov Jerusolimjanin, koj ponovii mudrost sarza svoga, i Siin Josedeka Redovnika. Da kolikochiemò pravetnije zieniti, dasse imà zvatti Spassitegl nasc s' oviem immenom? Koi nepodadè sàmo svietlost, i slobodu, i spassegnie jednomu komugod pùku, mà sviema gliudma svijeh vjekovah, i godisctah, nè ù istinu pritisnutiem od glaadi, alli od Jegiupackoga, i Babilonskoga gospodovagna; mà sjedèchiema ù tminah od smarti, i stisnutiema s' pritvardiema zavezama grieha, i Diavla: koije dobio gnima oblàst, i occinstvo Kragliestva nebbeskoga, koi gnih smirii s' ozzem nebbeskiem: ù onnijeh vidimo posiegnena Jesukarsta Gospodina, od koga naròd cjovjecanski nadopugnen bii s' ovijem millostima, koiee rekosmo; kojaa josct immena (*Isaia* 7. 14.) prierecena, jessu od Bògha postavgliena biila Sinu Boxjemu, i pristòjuse ovomu jednomu immenu Jesussovu: jere ostàla buduchi ù koigod dio dotaknulla spassegne, koje nami imasce on datti, ovò istò uzdarxevasce jakost, i biichie od svega spassegna cjovjecanskoga.

7. *Sctochie riechi voudi imme Karstovo, i sukoliko razlogah pristoise Jesussu nascemu?*

Pristaviloseje josct imme Karstovo immenu Jesussovu, scto zlamenuje pomasano, i jest imme posctegna, djellovagna, illiti darxanstva, nitije vlasctito jednoj stvari, mà opchieno mnoghiema: ziechia toga onnii (1. *Kragl.* 12. 1. 24. 1. *Paralip.* 16. 21. *Piess.* 104. 15.) staari Ozzi nasci

zoviahu Redovnike, (*Isod.* 29. 6. 140. 13.) (1. *Kragl.* 9. 1.) i Kraglieve Karste, koijehje Bògh zapovidio, dà buddum pomazani radi oblàsti, i vellicanstva vladagna. Jere ovii jessu Redovnizi, koii priporucevaju Bòghu puuk s'molitvama nepristajniema, koii cinuu posvetilisста Boghu, koii molle zà puuk. Kraglievimaje pàk podano vladagne pukovah, i gnimase navlasctitò pristoi braniti vlàst zakonah, xivot pravetnieh, i ossvetiti smionstvo nepravetnieh. Jere pàk obadvà ovaa djellovagna, zienise, dasse prikazuje vellicanstvo Boxje nà zemgli, radi cessa, koii bjehu izabràni, alli zà izvarsciti darxanstvo Kraglievo, alli Redovnicko (*Luk.* 8. 11. 12. *Broj.* 3. 3. 2. *Kragl.* 10. 2. i. 11. 16. 22. 2. *Kragl.* 4. 3.) pomaxivahuse s'pomastchiu. Josct obicjaj bjesce (3. *Kragl.* 10. 15.) pomazati Proroke, koii istomaciozzi, i nauccitegli Boga neumarloga otvorisce nami ottajstva nebbeska, i nagovaralisu zà ispraviti zlee obicjaje s' Zapoviedima spassovniema, i s' prorokovagnem stvarih dossasctnieh. A' ù istinu kada dojde nasc Spassitegl nà svietu uzee darxanstva, i djellovagna od trii hiipa, od Proroka, od Redovnika, i od Kraglia, i radi ovijeh uzrokah Karst bii zvàn, i pomazan nà djellovagne gnihovieh darxanstvah, nè ù istinu pò diellu Kojegagod umarloga cjovjeka, dalli pò Krepostì Ozza nebbeskoga, nè s'pomastiu zemaglskom, dalli s'ugliem duhovniem: jere ù istinu ulivena bii ù dusci gnegovoj punnòst, i millòst Duha Svetoga, i obilnòst priobilatija svijeh darovah, vecchiè, negobi moghla primiti ikkakva druggà narav stvorena. I ovò Pròrok pridobro ukaaza, kada recce govorèchi istomu Spassitegliu: (*Piess.* 44. 8.) *Gliubiosi pravdu, i nenavidiosi nepravdu; radi toga pomazaa tebbe Bògh, Bògh tvoi s' ugliem vessegliа izvan svijeh druxbenikah tvoijeh.* Istò josct mnogò occitije ukaaza Isaia s' ovijem riecima: (*Isaia* 61. 1. *Luk.* 4. 18.) *Dùh Gospodinov svarhu mene, zasctoje Gospodin promazao mene, zà naviestiti krotkiema poslaoje mene.* U' toliko Jesukarst (*Deut.* 18. 15.) bii najvecchij Prorok, i Mesctar, koj nauccii nas vogliu Boxju, od koga okolisc zemaglskj, tojest vas sviet, priimi poznagne Ozza nebbeskoga: kòje imme pridobro, i priplemenitò gnemuse pristoi, dà svì koijgodiersu biili dostojni immena Proroka, biilisu uccenizi gnegovi, i poglavittò poslani

lani

lani radi ovogà uzroka, dabi prinaviestilli ovoga Proroka, koj imàsce dochi zà spassiti svijeh. Jesukarst bii Redovnik, nè od rèda od koga bjehu Redovnizi ù starômu zakonu Leviticzkomu, tojest Djàckoga kogliena, mà od onnoga, od koga Prorok David zapijevaa. (*Tjess.* 109. 4.) *Tii essi Redovnik ù vieke pò redu Melkisedekovu.* Od koje stvari Aposto sliedioje pomgnivo razlògh piisajuchi k' Xudjellima (5. 6.). Dalli josct poznajemo Jesukarsta zà Kraglia, nè samo kako Bòga, mà kako cjovjeka, i dionika nasce naravi, od kogaje Andio svjedocio. (*Luk.* 1. 13) *Kraglievatichie ù kucchi Jakobovoj ù vieke, i kragliestvu gnegovu nechie biti svarha.* Koje ù istinu Kragliestvo Jesukarstovo jest Duhovno, i vjecnò, nà zemgli pocignè, à nà nebbu izvarscujese. I ù istinu cinj djella kraglieva ù zarqui svojoj s'cudovitiem providegnem. On gnù vlàda, on bràni od navalle, i zasijedagnah nepriategliah, on gnoj zakone postauglia: on nè sàmo udielluje svetòst, i pravdu, dalli jocst podaje oblàst, i jakòst zà uzdarxattise. I akose uzdarxuju ù ovomu kragliegstvu i zlii, i dobrii, i tako razloxittò svì gliudi gnemu pristoju; ovii nisctanemagne izvan drughieh kuscaju privellìku dobrotù, i dobrocinstvo Kraglia nascega, koii xivu svèto, i pravetno ù zapovjedih gnegovieh. Nije ù istinu odarxao ovò kragliestvo pò djedovini, illiti pò occinstvu, alli pò cjoviecanskomu zakonu, i akose poragiasce od privellikieh (*Matth.* i. 6. 7. 7. *Luk.* 3. 31.) kraglievah: mà kràgl bii, zasccto Bògh postavii ù onnoga cjovjeka (*Matt.* 28. 18.) scctogodbi moghla narav gliudzka primiti mogujstva, prostranosti, i gospostva gliudzkoga. Gnemu dakle podabe kragliestvo svega svièta, i gnemuchiese podloxitti podpunno, i izvarscno (*I an.* 7. 1. *Occitt.* 17. 19. (2. *Korint.* 15. 27. 28.) nà dàn sudgni svè stvari, koise suud jur poceo ciniti.

8. *Nà koise nacin pristoi, dà mii vjerujamo, i ispoviedamo Jesukarsta Sina Boxjega jedinoga?*

Sina gnego a jedinoga. S' ovijem riecima prikazujese vjerniema, dasse imaju vjerovati, i razmiscgliatti visoka ottajstva od Jesussa; tojest, daje Siin Boxj, i pràvi Bògh, kakoje i Otaz, koj gnega od vieka porodii. I odvlìcè ispoviedamo onnò druggò Sobsvo Trojstva Boxanstvenoga, daje

daje ù svemu jednak dviema drughiem Sobstvima. Jere neima' isto biti, alli izmisgliatise ù pamèti nejednako, alli razliko ù Sobstvima Boxanstveniema, kada poznajemò jednò biichie svijeh; jednu vogliu, i oblàst. Zatò buduchi occittò s' mnoghiem riecima, illiti nauzima Piisma Boxaustvenoga, tada prioccittò ukaxuje onnò svjedocanstvo svetoga Ivanna. (*Ivann.* 1. 1.) *U pocetak bjesce Riec, i Riec bjesce prid Boghom, i Bògh bjesi Riec*. Da kada slusciamo, dà Jesukarst jest Siin Boxj, neimase razmiscgliatti isto zemaglskò, alli smartnò od poroda gnegova: dà porod onnj, s' koiem Otaz porodii Sina od svakoga vjekuvjecanstva, (tojest od vieka) kojega nemoxemo dossechi s' razlogom nà ikkakav nacin nì izvarscno razumjetti, stavno imamo vjerovati, i s'privellikiem bogogliubstvom klagnati, i kako zacugeni od cudessa ottajstva, rezzimo ovò s'Prorokom. (*Isaia* 53. 8.) *Porogegne gnegovo, kochie izkazati?* Ovò dakle imase vjerovati, daje Siin od istè naravi, istoga mogujstva, i mudrosti s'Ozzem kako ispoviedamo occitnije ù Vjerovagnu Sabora Nizenskoga: Govoribo: *I ù jedinoga Gospodina Jesukarsta, Sina Boxjega jedinorogenoga; i od Ozza rogena prie svijeh vjekovah: Bògha od Bògha, svietlost od svietlosti, Bògha pravoga od Bògha pravoga, rogena neuccignena, jedinobichna s' Ozzem pò komu svakaa uccignena jessu.*

9. *Od nacina prorogegna vjecnoga, izvagena prilika od stvarih strovenieh, i od dvostrukoga rogegna, i sinovgliegna Jesukarstova.*

Iznossuse pak prilike od svijeh stvarih, kojee, zà ukazatti nacin, i razlogh, vjecnoga porogegna, zienise, dà onnaa blixnije pristupaju k' stvari, kojase uzimglie od poznagna dùha nascega: radi koje stvari S. Ivan zovè Sina Boxjega (*Ivan* 1. 1.) *Riec*. Jere kako pamèt nasca nà gnekj nacin poznajuchi sebbe istù, slikkuje svoju priliku, koju Bogoslovzi prozvasce Riec, tako Bògh, koliko cjovjecanske stvari moguu prilikovati, sebbe istoga razumnuchi poragia Riec vjecnù (tòjest Sina), i ako dopusta razmiscgliati, sto vjerra prikaxuje, i s' cistom pamètiu vjerovati, i ispoviedati Jesukarsta pravoga Bògha, i pravoga cjovjeka; rogena kako Bògha od Ozza prie godinah svijeh vjekovah: à kako cjovjeka rogena ù vrieme od Matere Ma-

rie

rie Djevizze. I ako poznajemo dvostrukko gnegovo rogegne; nisctanemagne vjerujemo, daje jedàn Siin; jere jedno jest Sobstuo, ù komuse sjedinuje narav cjovjecanska, i boxanstvena.

10. *Kakose imà zieniti Jesukarst, da imà bracchiu, alli dà neima?*

A' kolikose pristoi porogegnu boxanstvenomu neima ikkakva bratta, alli jedno-bastinika, buducbi on jedini Siin Ozza (*Isaia* 64. 8.) a' mii gliudi jesmo prilike, i djello rukah gnegovieh. Dà ako razmiscgliamo cjovjecansko porogegne (*Vud.* 2. 12.) on nè sàmo naziva mnoghee s' immenom bracchie, dalli jost imà nà mjesto bracchiè, dabismo scgnim dobiili slavu bratinstva Occina: Ovìj jessu, koii ù vjerri primjsce Jesukarsta Gospodina, i vjerru, koju s' immenom ispoviedaju s' istiem obsluxegnem, i s' djellima od gliubavi ispugnaju: radi toga zovèse od Apostola *parvorogeni megiù mnogom bracchiom.*

11. *Jesukarst Gospodin pò obadviem naravima zovèse Gospodin nasc.*

Gospodina nascegà. Mnogaa jessu, kojàse sctiju od Spassiteglia nascega ù svètà Piisma: Occittò est, dasse gnekaa pristoju gnemu, kako Bògh jest, à gnekaa kako cjovjek jest, jereje primio od razlikieh naravih razlikee vlastitosti Dakle istinittò govorimo, daje Jesukarst svemoguuch, vjecnij, neizmjeran, scto imà od naravi Boxanstvene. Opèt od gnega govorimo, daje muccen, martav, daje uskarsnuo, kojaa pristoju naravi gliudzkoj bez ikkavve somgne. A' izvan ovijeh gnekee drughee stvari pristoju obadvima naravima, kako ù ovomu mjestu, kada govorimo *Gospodin nasc.* Dakle ako ovo imme pridajesc obadviema razloxitto imase pripoviedati Gospodin nasc. Jere kakoje on viecni Bogh, kako Otaz, i tako josct jest jednako Gospodin svijeh stvarih, kako Otaz: i kako On, i Otaz nije drughj, i drughj Bògh, (*tojest dva Bògha*) ma ù istinu isti Bògh nijesu tako josct On, i Otaz, nije drughj, i drughj Gospodin, ma josct pravose zovè Gospodin nasc s' mnoghièm razloxima, kako cjovjek jest. I najpriè ù istinu ovuje oblàst razloxitto primio, jascto òn bii Spassitegl nasc, i oslobodii nas od griehah, nekabi istinitto bio Gospodin nasc, i nekabise zvao. Ovakobo Apostol ucci (*Filippi* 2. 9,) *Ponixii samoga sebbe, i ucciniise poslujcan*

tchia dò smarti, smarti stanovittò Krixa: radi toga i Bògh uzviscii gnega, i darova gnemu imme, koje jest svarhu svakoga immena, dasse ù imme Jesussovo svako koglieno poklonj, nebbesko, zemaglsko, i pakleno, i svakj jezik dà ispoviedu, jer Gospodin Jesus jest ù slavi Bògha Ozza. I òn od sebbe pò uskarsnutchiu recce (*Matt.* 28. 18.) *Dana jest meni svakà oblàst nà nebbo, i nà zemgli.* Radi òvè stvàri zovese takogier Gospodin, zasctu ù jednomu Sobstvu jessu sastavgliene dvie naravi, Boxanstvena, i cjovjecanska. Jerbo dostojan bii od ovoga cudovittoga sasta gliegna, dà, i premdà zà nàs nebi bio umaro, nisctanemagne istinitto biobi Gospodin od svijeh stvarih ù opchieno, kojèsu stvorene, à navlasctito od vjernieh, koii gnega slùscaju, i sluxuu s' privellikom pomgnom duha.

12. *Karstchiani imaju pridatti sebbe istieh Jesukarstu potlacujuchi poglavizze tminah.*

Scto dakle ostava, Parok ponukovatichie puuk vjerni nà ovj razlogh, nekabi znao, da e stvar prirazloxittà, izvan ostelieh gliudih, da mii koijsmo primili imme od gnega, i zovemose Karstchiani nemoxemo da neznàmo, kolikèje darove on ù nàs postavio radi ovoga navlasititò, zasctopò vjerri poznajemo svè ovee stvari pò dàru gnegovu, i govorim, daje razloxittò, da nàs istieh darujemo, i pridàmo ù vieke Spassitegliu Gospodinu nascemu, nè inako, nego kako duxni sluxbenizi. I ù istinu kadasmose karstilli ovosmo ispòvjedali prid vratima od Zarque; ere izustismo, dasse odrizamo od Sottone, i od svieta, i dà pridaemo nàs zielovittee Jesukarstu. Dà akosmo nàs istieh zavjettovali, i pridàli Gospodinu nascemu toliko svetiem occitniem ispoviedagnem, dabismose zapiisali ù vojevagnu Karstchians omu; kojebismo pedepse dosto ni biili, akobismo xivelli ù zapoviedima, i ù zakone svieta, i Djavla, poklesmo uglieghli ù Zarqui, i poznalli vogliu, i zakone Boxje, i poklè primismo millost Sakramenta, kako dasmo biili zapiisali imme svietu i Diavlu, à nè Jesukarstu Gospodinu, i odkupitegliu, kadasmo biili oppràni s' Karstegnem: à cigov duh nebi uxeghla s' oghgnem gliubavi onnà toliko pridobra, i prighnuta voglia tolikoga Gospodina prema nami, koj i ako imà nàs ù obblàsti, i gospostvu svomu, kako slughee odkupgliene s' kàvjù svojom; nisctanemagne s' ovom

gliu-

gliubavi zagargliu e (*Ivan* 15. 14.) koliko nezovè nas slughee, ma priateglie, i bracchiu. A' ovi e ù istina pripravetni uzrok; i neznàm jelli najvechij od fviieh, zascto imamo gnega ù vjeke poznavati, posctovati, i klagnati.

OD TRECCHIEGA

CHLA'NA

POGLAVJE IV.

Koibiš začèt pò Dùhu Svetomu rogèn od Djevizze Marie.

1. T*Recchj Cklàn od vjèrre scto prikazuje vjernioma zà vjerovati?*

Narod ù istinu cjoviecanski od Bògha nadaren bii s' najevecchiom, i s'vlascitom millosti, koj postavii nàs ù slobodu od sluxbe nemillostna usilnika, moguu vjerniti razumjetti od onnijeh, kojàsu istomacena ù prosascto mu Cklànu. A' ù istinu, ako postavimo namà prid occima svietto vagne i nacin, i uzrok radi kojegaje na vlasctito ktio ovò uccimiti, ù istinù nije stvàri, kojachiese zieniti vecchiè vellicnija od Boxanstvene millosti i dobrotè. Parok dakle pocetichie ukazevati od istomacegna trecchiega Clàna vellicinu ovoga Ottajstva, koga nami svèta Pisma prikaxuju zà razmiscgliati kako poglavittò poglavje spassegna nascega; nauccittichie, cigovaje ovà besjedda, i govoregne: dà mii vjerujemo, i spoviedamo, daje istj Jesukart jedini Gospodin nasc siin Box, uzimgliujuchi zà nàs put cjovjecansku ù utrobbi Djevizze, nè od sjemmena cjovjecjega, kako ostàli gliudi, mà začet bii pò krieposti (*Matt.* 1. 28.) Dùha Svetoga stvarhu svakoga rèda naravi nà taa nacin, dà ostajuchi isto Sobstvò Bògh, scto bjesce od vjeka, dabisse cjovjek uccinio, scto prie nebjesce. A' ovee rieci imajuse uzèti ovako, kakose vidj occitò od ispoviedagna svetoga Sabora Zarigradzkoga: Jerè govori: *Koj za nas gliudi, i za nasce spassegne sajde s' nebbessah: i uputise pò Duhu svetomu od Marie Djevizze, i cjovjek uccignen bii.* I ovò josct svetì Ivan istomacii, kako onnj,

koj izvadii, poznagne iz parsih istoga Gospodina spassiteglia. Jere kada bjesce istomacio narav Rieci Boxanstvene s' ovijem riecima: (*Ivan. 1.*) *U pòcetak bjesce Riec, i Riec bjesce pri Bòghu, i Bògh bjesce Riec.* Najposliè zavèza: (*Ivan. ù isto.*) *Riec put uccignena bii, i pribiva ù nami.*

2. *Pò vriemenitomu porogegnu nebii uccigneno ikkakvo izmiescagne naravih ù Jesukarstu.*

Jere Riec, kojaje hiip, ò Sobstvo Boxanstvene naravi tako uzee narav gliudzku, kakobi biilo jedan, i istj hiip, i Sobstvo boxanstvene, i cjovjecanske naravi: pò komu bii uccigneno, dà toliko cudovittò adruxegne budde uzdarxatti djellovagna, i vlasctitosti jednè, i drughè naravi, i kakoje prid S. Leunom, onniem vellikiem Papom, *nittibi magnega skoncallo proslavgliene, nittibi vecchiega umalilo uzeechie.*

3. *Sam Duh svèti neizvarscii djellovagne uputchiegna.*

A' jere istomacegne riecih neimase ostaviti, neka nauccj Parok, kada govorimo, daje zacèt Siin Boxj pò kreposti D'ha Svetoga, ovò jedno Sobstvo boxanstvenoga Trojstva nije izvarscilo Ottajstvo uputchiegna. Jere i ako sam Siin uzee narav cjovjecansku; nisctanemagne svà Sobstva boxanstvenoga Trojstva Otaz, Siin, i Dùh sveti biilisu tvorzi ovoga Ottajstva. Zastose onnj nacin vjerre Katolicanske imà darxatti: jer svè stvari, kojee Bògh djelluje izvan sebbe ù stvarima stvoreniema trijema Sobstvima jesfu opchiene, niti djelluje jedno vecchiee od druggoga, alli jedno bez druggoga. A' zascto jedno Sobstvo od druggoga izhodj, ovò jedno nemoxe biti opchieno svijema, jere Siin od Ozza samose poràgia, Dùh sveti od Ozza, i od Sina izhodj: sctogodse pàk izvan gnih od svjieh djelluje, bez ikkakve razlikosti trii Sobstva djelluju, i od ovè varste uputchiegne Sina Boxjega imàsè zieniti. I akosu paka ovaa tako, nisctanemagne sveta Piisma obicjai imaju pridatti gneku gnekiema od ovijeh stvarih, kojèsu opchiene svijema Sobstvima, kako privelliku oblàst od svijeh stvarih podaju Ozzu, mudrost Sinu, gliubav Dùhu svetomu. A' zascto Ottajstvo boxanstvenoga uputchiegna prikaxuje vlasctitù, i neizmjernu dobrotù Boxju prema nami, radi ovè stvari ovò djello pridajese Dùhu Svetomu, s' gnekiem vlasctitiem razlogom.

4. Svè

4. Svè stvàri nijesu uccignene svarhu rèda naravi ù zacetchiu Jasukarstovu, ma mnoghee jessu.

Poznajemo, dassu gnekee stvari uccignene ù ovomu Ottajstvu preko rèda naravi, à gnekee pò jakosti naravi. Jere zascto vjerujemo, daje tielo Jekarstvo uccigneno od Pricistè karvi Djevizze Majke ù gnemu poznajemo cjovjecansku narav, buduchi onnò opchieno telessima svijeh gliudih, nekabise stvorillo od karvi Materine. Scto pàk pridobiva i rèd naravi, i razum gliudzkj, onnoje: cim Blaxena Djevizza pristajuchi riecima Angela, recce: (*Luk.* 1. 38.) *Evò sluxbenizza Gospodinova, buddi meni pò rieci tvjoj*, oncjas prisvèso tielo Jesukarstòvo bii slikkovano, i uccigneno, i gnemu zdruxena bii dusca razbcrità: i tako ù istj cjas bii izvarscni Bògh, i izvarscni cjovjek. A' nemoxe ikko sumgneti, da ovò nebii novo, i cudovitto djello Duha Svetoga, uzdarxujuchi rèd naravi, nije telesso, kojebise moghlo slikkovati s'duscom cjovjeka, nego megiu tjekom naregenoga vriemena, A potomtoga onnose prilaga dostojno jednoga cudessa privellikà, dà oncjas, kada dusca bii sdruxena s' tielom, isto josct boxanstvo sjedinioseje s'tielom, i s'duscom, radi toga ujedno tielo slikkovano, i s' duhom zdruxeno, boxanstvo bii zdruxeno s' tielom, i s' duscom, odsctase dogodii, dà bii ù istj cjas vriemena izvarscni Bògh, i izvarscni cjovjek, i dabise Djevizza prisvèta istinittò, i vlascttittò zvàla matti Bògha, i cjovjeka, zascto ù istj cias zacee Bogha, i cjovjeka. A' ovò gnoj bii zlamenovano od Angela, kada recce: (*Luk.* 1. 31.) *Evò zaceticbiesc ù utrobbi, i poroditicbiesc Sìna, i svatticbiese imme gnegovo Jèsus*. I pò zgoddi potvargeno bii, scto Isaia prorokovaa (*Isaia* 7. 14.) *Evocbie zacèti Djevizza, i poroditicbie Sìna, i zvatticbiese imme gnegovo Emanuel*. Istò takoger Elisabetta, buduchi napugnena Duha Svetoga, razumiuchi zacetchie Sìna Boxjega, prikaaza s' ovijem riecima. (*Luk.* 1. 43.) *Odkle ovò meni, da pride Matti Gospodina mòga k' meni?* Dà kako tielo Jesukarstovo uccigneno bii od pricistieh karviih prisvete Dievizze bez ikkakva djella cjovjecjega, kakosmo prie rekli, mà pò sàmoj krepostì Dùha Svetoga; tako josct, kada bii zacèt, dusca gnegova priimi punnost Dùha Boxjega, i svu obilnost darovah. Jere nepriimi, kako ostàli gliudi, koijse nadarivaju sve-

 tostju,

tostju, i smillostju, ovii pò mjeri, kako svjedocj Sveti Ivan (*Ivan 3. 34.*) daje Bògh duh, mà tolikò priobilattò ussii svu millost ù dusci gniegovoj, (*Ivan 1. 16.*) *dabismo od punnosti gnegove mii svì primili.*

5. Jesukarst nemoxese zvatti Siin Boxj possinovglien.

Nisctanemagne nije pristojno zvatti Jesukarsta Sina Boxjega possinovgliena, i ako bjesce imao onnj Dùh, s'koijem sveti gliudi dostixuu possinovgliegne Sinovah Boxijeh. Jere buduchi pò naravi Siin Boxj, nemoxese zieniti nà ikkakav nacin, dasse gnemu pristoi millost, alli imme possinovgliegna.

6. Sctose imà razmiscgliati navlasctittò okolo parvoga diela Cklàna?

Ovaa jessu, kojàsuse zienilla, dasse imaju istromaciti od cudovittà Ottajstva zacetchia, nekabi mogao priobilovati plood spassovni ù nami; dàje Bògh, koije uzeo put cjovjecansku, zà ovj pàk rozlògh ucciniose je cjovjek, koise nemoxe dosséchi s'pametchiu, nì josct s'riecima istomaciti: pak zà onnù najposlie svarhu ktiose je uccinitti cjovjek, dabismose mii gliudi priporodili sinovi Boxj. Ovee stvari kada budduu pomgnivo razmislili, tada pàk svà Ottajstva, kojàse uzdarxuju ù ovomu cklànu vjerovalibi, i klagnali s'ponixniem, i s'vjerniem dùhom; niti xeglno budduu kchietti traxiti, i iziskovatti, sctose mucno ighda moxe ucciniti bez poghibili.

7. Sctocbie viecbi rogen od Djevizze Marie?

Rogen od Dievizze Marie. Ovoje drughj dio ovoga Cklàna, ù komuchiese Parok pomgnivo zabavgliati, imajuchise vjerovati od vjernieh, dà Jesus Gospodin nè sàmo bii zacèt pò kreposti Dùha Svetoga; mà josct rogen bii, i pridàn nà svjetlòst od Djevizze Marie, kojega Ottajstva vjerra, s'kolikiem vessegliem, i radostju dùha imàse razmiscgliati, glàs Andioskj occitto cinj, koj parvj prinesse nà svietu pricestittò naviestchiegne: jerbo recce. (*Luc. 2. 10.*) *Evò navjestchiujem vami, vesseglie velliko, koje hocchie biti svemu pùku.* Takoger od pjevagna onnoga nebbeskoga vojstva: *Slava ù priviscgnieh Bòghu, i nà zemgli miir gliudma dobre voglie,* koje Angeli uspjevasce, lasnose moxe poznatti. Od tadàse pocèe ispugnati onnò prosstrano obbecchiagne Boxje Abràmu, komu bii receno (Na-

rod. 22. 18.) dachie biti gnekada, dachiese blagosslovitti svi narodi ù sjemmenu gnegovu. Jere Maria koju pripoviedamo, i klagnamo zà istinittù Majku-Boxju, zasčto porodii ovò Sobstvo, koje zajedno biesce Bògh, i cjovjek, imallaje onna pocetak (*Matt.* 1. 18.) od Kraglia Davida.

8. Jesustarst nebii rogen pò opchienomu nacinu naravi.

Da kako zacetchie naravi podpunno pridobbii rèd naravi, tako ù porodu nije isčta dopusčteno razmiscgliati, sčtò nije boxanstveno. Izvan onnoga, odsčtase nemoxe ikkakva stvar cudovittija nà ikkakav nacin riechi, alli ismisliti, poragiase od matere bez ikkakva skoncàgna materinskoga djevicanstva, i (*Matt.* 28. 2.) kakoje pàk iz grobba zàtvorena, i obkrùxenà izasciao, (*Ivan* 20. 26.) i ugliezè vratima zatvoreniema kod Apostolah, olli josčt, da nebismo odstupili od stvarih, kojee svakj dàn vidimo dasse cinuu, kakono zdrakke suncanne prohodde zielovittò biichie zkla; nisčtanemagne nerazbijajuga, nitiga skoncaju od kojè stràne: s' prilicniem nacinom, i s' viscijem, govorim, dà Jesukarst izglieze iz utrobbe materine bez ikkakva ozquargnegna djevicanstva Materinskoga: jere zatò cjastimo istò gnè materinstvo, i vjecno djevicanstvo s' possalama priistinitiema. Sčto istinittò uccigneno bii pò krepostli Dùha Svetoga, koije tako nastojao ù zacetchiu, i ù porodu Sina, dabi podao gnoj i porod, i dabi uzdarxao vjecno djevicanstvo.

9. Jesukarst pravòse zonè drughi Adam à Maria druggù Eva.

Kadgod (*Rim.* 5. 12., 1. *Kor.* 15. 12.) Apostto obicjaj imà zazivati Jesukarsta najposgliednoga Adama, (tojest druggoga) i gnega prilikovati parvomu Adamu. Jere kako ù parvomu svi gliudvi umiraju, tako ù druggomu svise nà xivot povrachiaju: i kako Adam, sčtose pristoj biichiu naravskomu, bii Otaz naroda cjovjecanskoga, tako Jesukarst bii tvoraz millosti, i slavè. Nà isti nacin takoje nami dopusčteno priolikovati Djevizzu Mariu s' Evòm, neka odgovorj parvoj Evi drugga Eva, kojaje Maria, kako prikazasmo, dà odgovàra parvomu Adamu drughj Adam, tojest, Jesukarst. Jere Eva, (*Nerod.* 3.) zasto vjerovaa zmiij, uvedee proklesstvo, i smart ù narod gliudizi, i Ma-

ria pokle vjerovaa (*Luc.* 2.) Angelu, bii uccignerio, dà blagossov; i xivot priidè cjovjeku. Radi Eve (*K' Effes.* 2.) poragiamose Sinovi sarxbe, od Marie primismo Jesukarsta, pò komuse poragiamo sinovi millosti. Evi bii recceno (*Narod.* 3. 16.) *U' boliesti poragiatichiesc sinove*, à Maria bii oslobogena od ovoga zakona, kako koja, buduchi zahragnena zielovitòst cistochie dievicanske, porodii Jesussa Sina Boxjega bez ikkakve boliesti, kako prie rekosmo.

10. *S' koijema navlansctito prilikama; i s' prorocanstvima biilisu pokriveni Sakramenti zacetchia; i prorogegna Jesukarstovu?*

Buduchi tolikii, i toliko prioccittovani Sakramenti zacetchia, i prorogegna prikladno bii boxanstvenomu porogegnu, dabi gnih zlamenovao s' mnoghiem prilikama, i s' prorocanstvima. Radi toga svèti Nauccitegli mnogò razumjesce, dasse ovdi pristoju, kojàsmo stijelli ù razlizieh mjestah piisma svetoga: navlasctitò pàk onnà vrata mjesta svetoga, (*Ezek.* 44. 2.) koja vidije Ezekiele zatvorena; (*Daniel.* 2. 35.) takogor kamen odziepglien od planine bez rukah, kakoje prid Danielom, *koise uccinii vellika planina, i napunnii svù zemgliu*: paka (*Broj.* 17. 8.) pruut Aronov, koj propupcaa megiu prutove pocetak Israela: (*Isod.* 3. 2.) Kupjena, koju vidije Moyses gorjetti, à nè izgorjetti. S' mnoghiema riecima sveti (*Luk.* 2.) Evangelista istomacii poviedàgne prorogena; od kojè stvari nije potrebno, dasse rekuu mnogaa od nàs, buduchi spravno onnò sctiegne Paroku.

11. *Ottaistvò upuchiegna pricestose imà preporucevati puku, i kolikose koristi izvagia iz razmisceglingna gnegova.*

Imà dakle truditi, da ovaa ottajstva, kojàsu piisana zà nauk nasc, budduu ussagena ù Duhu, i ù pametiih vjernieh: parvò ù istinu dabi zaffàlili kolikogod Boghu Stvoritegliu nà millosti gnegovoj s' uzdarjem od spomene tolikoga dàra; pàk dabi postavili gnima prid occima zà nasgliedovati ovj privellikj, i vlasctitj izglèd ponixenstva. Jere scto moxe biti nami koristnije, alli podobnije zà ponixiti oholòst, i uzviscegne duscah nascieh, koliko cestchie razmiscgliati, dasseje Bògh tako ponixio zà uccinitti gliudi dionike od slave svoje, i zà uzèti nemoch, i slabost

bost gliudih? Bogh uccinittise cjovieh, i podatti gliudma ounò privellikò, i nedofspiveno vellicanstvò? *A' nà koje-ga maknutchie okka stupii nebbeski*, kaho govorj piismo, *tressuse, istrastuse*: i dasse on poragia nà zemgli, koga (*Pjes.* 96. 8.) Angeli klanaju nà nebbessieh? Scto dakle, scto govorim, nami potrebuje ucciniti zà ugodriti gnemu, cinèchi ovaa Bògh radi nascega uzroka? Koliko s' dobrovoglnijem, i s' vesseliem dùhom imàmo giubiti, i prigarliti, i cinitti svakaa diella ponixenstva? Neka viduu vjerni, s' kolikiem spassovniem naukom poragiajuchise Jesukarst nàs nadàri, i nauccii prie, nego pocè progòvarati. Prorodise ubogh, porodise puutnik ù gostionizi, prorodise ù potistene jasle, prorodise ù sred ziime. Jere ovako piisce S. Luka (*Luk.* 2. 6 7.) *Uccigneno bii, buduchi ondi, napunisce se dnevi, da porodii, i porodii sinà svoga parvorogienoga, i s' svitami zavii, i postavij ù jasle, zascto nebjesce gnemu mjesto ù gostionizi*. Jelli mogao Evangelista, ù ponixenijema riecima zatvoriti svè vellicanstvo, i slavu nebba, izemglie? U' istinu nepiisce, dà gnemu nebjesce mjesta ù gastionizi, mà gnemu nebjesce, koj govorj: (*Pjes.* 45. 12.) *Moj jest okolisc zemaglskj, i punnòst gnegova*. i drughije Evangelista svjedòcio: (*Ivan.* 1. 11.) *U' svoja priide, i gnegoviga neprimisce*. Ovaa kadabi vjerni postavili sebbi prid occima, tadà neka razmiscgliaju, daje Bògh ktio podloxitise ponixègnu, i slabosti puti nasce, nakabi postavio ù najviscemu mjestu gospostva narod cjoviecauski. Jere onnò jedno podpunno prikanuje gospostvo privisoko, priizvarscnò cjovjeka, koje gniemu bii dàno pò dàru boxanstvenomu, zascto cjovjek bii, koj isti buduchi pràvi, i izvarscni Bògh: nekabi jur nami dopuscteno biilo slavitise, daje siin Boxj (*Narod.* 2 3.) justa nasca, i put nasca, scto nije dopuscteno onniem blaxeniema duhovima. *Jere ù ikkakvo mjesto*, kako piisce (*Xud.* 2. 16.) Aposto, *Angele neuzee, mà uzesjemme Abramovo*. Odvisce imase uklegnati, dasse nebi dogodillo zà nasce velliko zlo, dà kakoje pomankallo gnemu mjesto ù gostionizi Betlemskoj gdiebise porodio; tako jocst kadase jur neporagia ù puti, à dà nebi mogao nachi mjesto ù sarzah nasciech. Jere ovò primnogò xellj, buduchi prixudgliv od nascega spassogna. Jere kako bii cjovjek uccignen, i rogen pò Krepòsti duha svetoga svarhu rèda naravi,

ravi, i fvèt, i pacè bii istà fvetòst; takoje potrebno, dafse mii porodimo, nè (*Ivan.* 1. 13.) od karviih, nì voglie putene, nì od voglie cjovjecje, mà od Bògha, i pak (*Galaz.* 6. 15.) dà hodimo ù ponnovgliegnu dùha, kako novò stòvoregne, i da cuvamo onnù fvetost, i zjelovitost pamèti, kojàfe pristoj gliudma priporogeniema ù dùhu Boxjemu. Jere s' oviem razlogom prikaxujemo û nas istijeh kojugod prilìku ovoga fvetoga zacetchia, i porogegna fina Boxjega, koje s' duchom vjerujemo, i vjerujuchi primano, i klagnamo (1. *Kor.* 2. 5.) mudrost Boxju ù ottajstvu, kojaje fakrivena.

OD CETVARTOGA

CKLANA

POGLAVJE. V.

Mucen pod Ponziom Pilatom, propèt, umarè, i pokopan.

1. P*Otreba zà poznatti cetvarti Cklàn, i chiuchiegne, illi izdarxagne gnegovo.*

Kolikaje potreba od poznagna ovoga Cklàna, i koliko Parok pomgnivo imà nastojati, nekabi vjernizi pricesto ponnovilli ù duhu ufpomenu mukkè Gofpodinove, (1 *Kor.* 2. 2.) uccj Apòsto, koije fvjedocio, dà on neznà druggò, *nego Jefukarsta, i ovoga Propetoga*. Radi cessa ù ovomu raloxegnù fvaka pomgna, i nastojagne ìmafe postaviti, nekabife jošct vecchiè prosvietlilo, i vjerni potaknulli fpomenom tolikoga dàra, i dabife povratili zielovitti zà primitti gliubav, i dobrotù Boxju koju ìma prema nami. Vjerra ù toliko prikaxuje onnò nami zà vjerovati à parvomu dielu, (jere od druggoga diella posliechiefe befsjediti) dà Jefukarst Gofpodin pribiven bii nà Krixu, kada Ponzio Pilàt, pò zapoviedi Tiberia Zeffara; vladafce darxavom Xudioskom, jere uffachien, porugan s' razliziem pogardama,

ma, i s' muccenstvima, najposliè nà Krìxu uzdighnùt bii,

2. *Dusca Jèsukarstova chiutilaje mucenstva pò obadvie strâne.*

Neimase sumjeti od ikkoga, dà dussca Jesukarstova nebii slobodna od onnijeh muccenstvah, kolikose pristoi do gnoj strâni. Jereje potrebno ispoviedati, dà uzee istinittò cjovjecansku narav, i daje chiutio ù dùhu privelliku mukku, zatò reece: (*Mark.* 14. 34.) *Xalostnaje dusca moja tchia dò smarti.* Jere, i ako narav gliudzka zdruxena bii s' Boxanstveniem Sobstvom, nisctanemagne, radi ovòga zdruxegna, nije magnè chiutila gorkòst mukkè, nego dà nebjesce ovò zdruxegne uccigneno biilo, uzdarxuuchise ù jednomu Sobstvu, olliti hiipu Jesukarstovu vlastitosti jednè, i drughè naravi boxanstvene, i cjovjecanske: i zatò scto bjesce podloxno muzzi, i umarlo, ostaddè umarlo, i muzzi podloxno, à takoger scto bjesce neumarlo, ni muzzi podloxno uzdarxà svoju vlascititost; razumiemo, dà takva bjesce boxanstvena narav.

3. *Zascto se govorj ù Vjerovagnu pod koiem Vladaozem Xudioskiem Jesukarst bii muccen?*

A' scto vidimo, dasse toliko pomgnivo zamiera ù ovomu mjestu, dà Jesukarst bii muccen ù onnò vrieme, ù komu Ponzio Pilàt vladasce darxavom Xudioskom, nauccittichie Parok, dà ovò uccigneno bii zà ovj uzrok, dabi moghlo biti occitnije svijema poznagne tolikè stvari, i toliko potrebittè, akobise zapiisalo istinittò vrieme od stvari uccignegne (scto sctijemo (*k' Tim.* 6. 13.) od Pavla Apostola: tada navlastito, zasctose istomacuje s' ovijem riecima, dà onnò prireccegne Jesukarstovo bii dovarsceno s' dogogiajem. (*Matt.* 20. 17.) *Pridattichè*, govorj, *gnega narodima, da buddè porugàn, i biccan, i propèt.*

4. *Nedogodise bez razloga, zascto Jesukarst podnesse smart nà darvu krixa.*

A' zascto poglavittò podnesse smart nà darvu Krixa, ovò josct imase pridatti svjettovagnu Boxanstvenomu, tojest *dà odklese smart poragiasce, od ondibi xivot uskarsnuo*; zmija pridobivena bii od Jesukarsta ù darvu od Krixa (*Narod.* 2. 23.) koja ù darvu bjesce pridobiila parvee roditeglie. Mnoghij razloghii od ovè stvari moguuse prinieti, koijeh

koijeh ſvèti Ozzi ù dugliè jeſsu prikazali, nekàbiſmo ukàzali, dà bii prilicno, daſſe navlasctito odkupitegl naſc podloxii ſmarti od Krìxa. A' Parok neka ſpomène, daje zadosta, akobi vjerni vjerovali, dà odabràna bii onnà varsta ſmarti od Spaſſiteglia, kojabiſe zienilla moguchija, i pristojnija zà odkupgliegne naroda cjovjecanskoga; kako istinittò nemogà biti stvari grubije, i nedostojnije. Jere nè sàmo prid Poganiema pedepſa od Krìxa vazda bii ziegnena priekorna, i sramotna, i prikonapugnena pogarde; mà josct ù zakonu Moyſeſſovu zvaſceſe (*Deuter.* 21. 23. *Galaz.* 3. 13.) *Proklèt cjovjek, koj viſsj nà darvo.*

5. *Prikazagne mukke Jeſukarſtovè ceſtoſe imà ponavgliati pùku.*

Parok ù iſtinu neimà oſtaviti prikazagna ovoga Cklàna, koje pripomgnivo ukazano bii od S. S. Evangeliſtah, neka zà neimagne vjernizi budduu imatti poznagne od poglavjah najvecchijeh ovoga Ottajſtva, koibiſe zienili vecchie potrebittj zà potvarditi iſtinu vjerre naſce. Jere zakon Karſtchianskij, i vjerra naslagnajuſe nà ovi Cklan, kako nà gneki temegl: i ovj buduchi poſtavglien ſvì oſtàli jeſſu dobro poſtavglieni. Jere ako ſcto druggò prinoſsj mucnoſt cjovjecanskoj pàmèti, i razumu, ù iſtinu Ottajſtvo Krixa imaſe zieniti prinajmucnije od ſvijeh: i jedvaſe moxe od nas domisliti, dà naſce ſpaſſogne viſsj o iſtomu krixu, i ò onnomu, koj zà nàs pribiven bii nà onnomu darvu. A' ù ovomu, kako uccj Apoſto, dopuſctenoje cuditiſe od privellika provigegna Boxjega: (*i Kor.* 1. 21.) *Jere zaſcto ù mudroſti Boxioj nepòznà ſviet Bogha pò mudroſti, ugodno bii Bòghu pò ludoſti pripoviedagna ſpaſſene ucciniti vjerajuchie.* Radi ceſſa neimaſe cuditi, ako Prorok prie doſſaſcchia Goſpodinova, i Apoſtoli pò ſmàrti, i uskarſtnuchiu gnegnovu tolikoſe trudili jeſſu, dabi prighnulli gliudi, daje ovi odkupitegl ſvieta, i dà gnih obràte pod oblaſt, i posluh propetoga. Radi toga Goſpodin oncjas pò griehu nije ighda oſtavio zlamenovati ſmart Sina ſvoga, i s' prilikama, i s' prorocanſtvima Prorokah, nebuduchi ikkakva ſtvar toliko daleka od razloga cjovjecanskoga, kòliko ottajſtvo Krixa. I neka napomenemo kojègod màle ſtvari od prilikah, (*Narod.* 4. 8.) najparvò Abel, koj od bratine nenavidoſti bii ubijen; (*Narod.* 22. 6. 7.) pàk pòſvetiliſcte Iſakòvo;

kovo; odvifce (*Izod*.12.5.6.) Jagagnaz, koga xudielli prikazafce izlazèchi iz zemglie Egipta;takoger(*Broj*.21.8.9.) zmija od bronze, koju Moyfes uzviifci ù puftignu, prikazovahu priliiku mukke, i smarti Gofpodina Jefukarfta. Sctofe pak priftoj Prorozzima, koliko mnoghii bjehu biili, koiifu prorokovali od gnè, ovò ù iftinu mnogò occitnije jeft, negoje potrebno iftomaciti ù ovomu mjeftu. Da izvan drughieh dà oftavimo (*Piefs*. 2. 1. 21. 68. 109.) Davida, koj fvà poglavittija Ottajftva nafcega odkupgliegna uzdarxuje ù Pjefnima, i (*Ifaja* 5. 3.) Ifaje prorocanftva tolikofu otvorena, i fvietla, daffe moxe pravò riechi, dajeòn prie prikazao ftvàr uccignenu, nego daje doffasctnu prorokovao.

6. *Scto zlamenuju zà vjerovati ovee najposgliednè rieci martav, i i pokopan?*

Mortav, i pokopan s'ovijem riecima iftomacitichie Parok, daffe imà vjerovati, dà Jefukarft poklè propèt bii, iftinittò bii martav, i pokopan. U' iftinu bez uzroka neprikaxujefe vjerniema nà dielove zà vjerovati; nepomankajuchi, koij govorahu, da nije umaro nà Krixu. Svéti dakle Apoftoli razloxittò zienifce, daffe imà opprieti ovj naùk vjerre onnoj prievari: od iftine ovoga Cklàna zaifto nami neoftava ikkakvo mjefto fumgne. (*Matt*. 27. 50. *Mark*. 15. 37. *Ivan*. 19. 30.) Jere fvì Evangelisti priftaju, dà Jefus izpufctii dùh. Odvifce buduchi Jefukarst pràvi, i izvarfcni cjovjek ù iftinu mogaoje umrieti, à umirè ciovjek, kadafe dufca odjelujeod tiela. Radi toga, kadagovorimo, dà Jefus umaro jeft, òvòzlamenujemo, dà dufca gnegova bii odiegliegna od tiela; nisctanemagne nedopufctamo, daje boxanftvo odvojeno biilo od tiela, dalli pacè prie ftanovitò vierujemo, i ispovjedamo, buduchi razdiegliena biila dufca od tiela vazdaje billa zdruxeno boxanvo i s'tielom ù grobbu, i s'dufcom nad pokao. (*Xud*. 10. *Dam*. *lib*. 9. *poglavje* 27.) A' bjefce priftojno, da umrè Siin Boxj, *nekabi pò fmarti razurio onnoga, koj imafce ceffarftvo od fmarti*, tojeft Djavla, i dabi oslobodio onnijeh, koij ftrahom fmarti podloxni bjehu sluxbi ù fvè vrieme xivota.

7. *Suprotiva vogli fvojoj, i uffilovàn Jefus nijefe podloxio fmarti.*

Dalli onnò bii vlascitò Gofpodinu Jefukarftu, jere ka-

koje

daje umaro kada odlučuči umrieti, i umrie smartchiu nè toliko danòm pò tugioj jakosti, koliko pòvoglnò. Niti pàk samo ù istinu on sebbi nareedi smart, mà josct mjesto, i vrieme, ù komubi umaro: jere tako Isaia zapiisa (*Isaia 53. 7.*) *Pridasese, zasctoje on ktio. I isti Gospodin od sebbe recce prie smarti:* (*Ivan. 10 17.*) *Ja postavgliam duscu moju, dabib opèt uzeo gnù, neodnossj ikko gnù od mene, dalli jà postvagliam gnù od mene isloga: Oblast imam postaviti gnù, i oblàst imam opèt uzètignù. Scto dakle pristoi vriemenu; i mjestu, kadà Jerùd iskasce xivot gnegov, on recce:* (*Luk. 13. 32.*) *Rezzite lissizzi onnoj, evò izgonim budobbe, izdravglie povrachiam danàs, i sjutra, i trècchj dàn skonciatichiuse, niscianemagni potrebuje, dà jà idèm danas, i siustra, i ù sliedechi dàn, zascto nebocchie, dà Prorok poghinè izvan Jerosolima.* On dakle nije iscta uccinio suprotiva vogli, olli ussillovan uccinii, mà on sebbe prikaaza, hotèchi, i postupi puut nepriategliah svoijeh; recce (*Ivan. 18. 1.*) *Ja jessam*, i pò vogli svojoj podnesse svè ovce pedepse, s'koijema gnega nepravetno, i nemillo mucc isce: Odscta ù istinù ikkakua stvar nemoxe imatti vecchiu jakost za uzbuniti chiuchiegna duha nascega, kada smiscgliu razmiscagliamo pedepse, i svà muccenstva gnegova. Jere akobi koigod podnossio i tarpio svè boliesti radi nascega uzròka, nè kojèbi on primio svòjom vogliom, mà od koijeh nebise mogao uklonitti, ovò ù istinu nebise postavilo od nas ù mjesto vellikè gliubavi: mà akobi smart podnio sàmo nà imme nasce, koju mogasce uttecchi, istinittò ovà varsta gliubavi tolikaje, kolikobi odnio svaku mooch kojemugod priharnomu nè sàmo dostojno zaffaliti, dalli josct i spoznatti: odsctase moxe vidieti privellika, i izvarsena gliubav Jesukarstova, i gnegove boxanstvene, i neizmjerne, dobrotè prema nami.

8. *Sascto govorimo, dà Jesukarst nè sàmo bii mortàv, dalli josct pokopan?*

Jur ù istinu, scto ispoviedamo, dà bii pokopàn, ovò ù istinu kako dio Cklàna nepristavgliase zascto imà gnekù novu mucnòst izvan ovjeh, kojaa jur jessu reccena od smarti. Jere ako vjerujemo, daje Jesukarst martav bio lastnose moxe vjerovati, daje bio prokopan. Dalli ovò priluceno bii, parvò neka budde magnè dopuscteno sumjeti

jeti od smarti; buduchi privellik razlogh; daje koigod martav bio, akobismo potvardili s' razlogom, daje tielo gniegovo biilo pokopano, odvisce dabise boglie istomacilo, i prosinulo cudesso od uskarstnucchia. Niti ù istinu ovò sàmo vjerujemo, dà tielo Jesukarstovo martvò bii, dalli onnose navlasctitò prikaxuje s'ovijem riecima zà vjerovati, da Bògh ukopan bii: kako josct priistinitto govorimo pò nacinu vjerre Katolicanske, daje Bògh umarò, i daje porogen bio od Dievizze. Jere dobro ispoviedamo, dà Bògh pokopàn bii, nebuduchi ighda boxanstvo razdieglieno biilo od tiela, kojè ù grobbu postavglieno bii.

9. *Ko àse navlasctitò gledàti imaju od smarti, i grobba Jesukarstova?*

I ù istinu bitichie zadovoglna Paroku onnaà od varste, i mjesta grobba, kojàsu reccena od svetieh (*Matt.* 27. 58. 59. *Mark.* 15. 65. *Luk.* 23. 53. *Ivàn.* 19. 38. 39.) Evangelistah. Dvie stvari najprie imajuse gledàti, parvò, dà tielo Jesussovo nebii raspadeno ù ikkakvu dielu: od koga Prorok tako prorokovao bjesce, (*Tjess.* 15. 10. *U' Stvar. Apos.* 2. 31.) *dà nechie dopusctiti, dabi tvoj sveti vidio rassuchie*. Druggò jest, sctose psistoi svijem dielima ovoga Cklàna, tojest, dà pokopagne, mukka josct, i smart pristòjuse Jesukarstu, kako cjovjeku, nè kako Bòghu; jere biti muccen, i martav sàmo pristoju naravi cjovjcanskoj: jereje occittò, dasse dobro govorj od onnoga Sobstva, kojè bii ujedno (*S. Atanasio ù Vjer.*) *izvarscni Bògh, i izvarscni cjovjek*.

10. *S'koiem rozlogom potrebuje razmiscgliati dobrocinstvo mukkè Jesukarstove?*

Buduchi poznane ovee stvari istomacitichje Parok ovaa od mukke, i smarti Jesukarstove, od koijeh vjerhi, ako nemoguu razumjeti, neizmjerstvo ovoga tolikoga Ottajstva, moghlibi zà najmagne razmiscgliati. I najparvò ù istinu imàse razmiscgliati koj jest onnj, koj ovaa podnossj. I ù istinu nemòxemo s'ikkakviem riecima istomaciti vellicanstvo gnegovo, alli spamechiu dossititi. Sveti Ivan recce, dàje (*Ivan* 1. 1.) *Riec, koja bjesce pri Bòghu*. Apostò s' privellicniem riecima prikaxuje nà ovj nacin. (*K' Xud.* 1. 2. 3.) Dàje ovj, *kojega Bògh postavii bastinika svijeh, po komu uccinii, i vieke, koije svjetlost slave, i pri-*

i prilika bivstva gnegova, koj nosij svakaa s'riecju Krepo-sti svoje. Ovj dakle occistchiegne griehah cinechi s:edj nà desnu vellicanstva ù privisceglivieh. I dabismo sastavili ù jednu riec, muccise Jesukarst Bogh, i cjovjek; muccise Stvoritegl za onnijeh; koijeh uccinii; muccise Gospodin zà slughe; muccise onnj, zà koga Angeli, gliudi, nebbessa, i zemglia uccignena jessu: onnj, govorim, (*Rim.* 11. 36.) *U'kòmu, i pokomu, i cigova essu svakaa*. Raddi cessa neimase cuditi, jere akose on rastrèso od tolizieh mukkah muccenstva, svà gnegova gràgia rastreslabise, jere kako govori Pismo. (*Matth.* 27. 52.) *Zemgliase rastrèse, kamegnese raspukosce*; (*Luk.* 22. 44. 45.) *tminese uccinisce, josct po svoj zemgli i Sunze pomarcà*. Jere ako josct nijeme stvari i kojee neimahu chiutchiegne plakahu mukku svoga stvoriteglia neka razmiscgliaju vjerni, s'koijem suzama onni, kako (1. *Petr.* 2. 5. *Osea* 11.) xiivi kameni ovè gràgje, immallibi ukazati xalost?

11. *Zascto Jesukarst jest ktio najvecchiaa podnieti, i sctòse imà suditi od ovijeh, koii spoviedaju Karstchianstvo, à ù griessima gbgniju*.

Dalli josct uzrozzi mukke imajuse prikazati, nekabise josct visce ukazala vellicina, i jakost boxanstvene gliubati prema nami. Akobi koigod iziskovao, koi uzrok bii, zascto Siin Boxj podnesse prigorku mukku, najtichie, dà navlasctito bii ovi (izvan grieha istocnoga pò otaxbini parvieh ottazah) dassu złocchie, i griessi, kojee gliudi uccinise od pocetka svieta dò ovoga dneva, i odvisce sctobi uccinilli dò svarhe svieta. Ovobo Siin Boxj spassitegl nasc vidije ù muzzi, i smarti, dabi odkupio, i pomarsio griehe svijeh godisctah, i dabi obilattò, i podpunno zaplàtio zà gnih. Onnò josct prilagase zà uzmnoxitti vellicinu stvari, dà Jesukarst nè sàmo muccen bii zà grescnike, dalli josct zà onnijeh, koiisu biili tvorzi, i obsluxitegli svijeh mukkah, kojee podnesse; Odscta Aposto nam napomenuje, ovako piisajuchi k'Xudiellima, (*Xud.* 12. 3.) *Prirazmiscgliate onnoga, koi podnesse takvo suprotivno govoregne od gresnikah protiva sebbi istomu, dasse nebiste trùdili s' duscami vasciema pomankajuchi*. I imase sùditi, dassu svì stisnuti s'oviem griehom, koii pricèsto upadaju ù griessima. Jere griessi naici ussillovajuchi Gospodina Je-

su-

ſukarſta, dabi podnio mukku od Krixa: ù iſtinu koiiſe vagliaju, i upadaju ù grieſſima, kolikoje od gnihove ſtràno, (*Xud. 6. 6.*) *opèt propignaju ù ſebbiiſtieh Sìna Boxjega, i imaju ù porugagnu*. Koj grieh tolikoſe vecchiè moxe vidieti ù nami, nego bii ù Xudiellima, kako ſvjedocj Apoſto; (1. *Kor. 2. 8.*) jere onnii, *da bjehu poznalli, nechiabu ighda Goſpodina od slave propeti*: mii pàk ſpoviedamo daga poznajemo; i niſctanemagne s' diellom taìmo, nà gneki nacin zienimoſe, dà poſtavgliamo nà gnega rùke uſſilne.

12. *Jeſukarſt pridàn bii od Ozza, i joſct od ſebbe iſtoga*.

Svète Kgnighe svjedokuju, da Jeſukarſt Goſpodin pridàn bii od Ozza, joſct i od ſebbe iſtoga: govoribo prid Iſaiom ((*Iſaia 53. 8.*) *Radi grieha pùka moga poghubih gnega*. I malo prie iſtj Prorok pùn Dùha Svetoga, vidèchi Goſpodina rannava, i izragnena, recce: *Svì mii kakano ovze zabludiſmo, ſvakije od puuta ſvoga odſtupio, i poſtavii Goſpodin na gnega slocchiu ſvìjeh nas*. A' od Sina piiſano jeſt: (*U' iſto. 10.*) *Akobi poſtavio zà grieh duſcu ſvoju vidieticbie sjemme dugovitto*. Dalli iſtù ſtvar Apoſto izuſtii riecima ſtavniema, hotèchi tako ukazatti s' drughee ſtràne, kolikoje nami dopuſcteno uffàtti od neizmjernoga milloſargia, i dobrotè Boxje: govoribo. (*Rim. 8. 32. 33.*) *Koi joſct iſtoma Sìnu ſvomu neoproſtij, mà zà nàs iſtijeh pridade gnega, kako joſct nedarovà nami ſvakaa ſcgnim?*

13. *Jeſukarſt iſtinittè chiutioje gorkoſt muccenſtvah ù tielu, i ù dùhu*.

Sliedi ſada, da Parok nauccj, kollkà bii gorkòſt mukke. Premda akobiſmo nà pamèt darxali, (*Luc. 22. 44.*) dà znoj Goſpodinov uccignen bii, kako kapglie Karvi tekuchie nà zèmgliu, kada on razumje s' duhom tugovagne, i mukkè, s' koijema mallo poslie imaſce biti muccen, laſtnochie ſvaki razumjetti od ovoga, daſſe nemogaſce ikkakva ſtvar nadoſtaviti onnoj bolieſti. Jere ako razmiſcgliagnę zalàh priſtupnieh (tojeſt kojaa dò mallo tarpjetti imaſce) bii toliko gorko, ovò ſcto znoj karvi occittova, ſctoſe imà zieniti, da bii onnò iſtò podnoſſegne? Dalli niſctanemagne occittò jeſt, dà Jeſukarſt Goſpodin podnie privellikee bolieſti i ù tielu, i u dùhu. I najprie ù iſtinu

nebii ikkakav dio tiela gnegova, koj neochiuuti priteſckee mukke. Jere i noghe, i rùke biileſu pribivene s' cavlima pri Krìxu, glava probodena s' draccama, s' tarſtchiu udarana, obraz pgliuvotinami pogargen, zauſcnizami bijen, ſvekoliko tielo biccima izbijeno bii. Odviſcè gliudi ſvijeh i narodah, i redovah (*Pieſſ.* 2. 2.) *skupiſceſe ù jedno protiva Goſpodinu, i protiva Karſtu gnegovu.* (*Matth.* 26. 27.) Jere Narodi, i Xudielli nagovornizi, tvorzi i obsluxitegli mukke jeſſuu biili. Juda gnega izdadè, Petar zataja, ſvì oſtàli oſtaviſce. Allichiemo jur xaliti, ù iſtomu Krìxu gorkòſt, alli priekor alli jedno, i druggo zajedno? I ù iſtinu nijeſe moghla izmisliti ſramotnija varſta od ſmarti, alli gorkija od ovè, s' kojom nè drughii, nego prinepravetnii, i opàki gliudi obicjaj imaſce mucciti, i ù kojèmu dugochia ſmarti cignaſce chiuchiegne uſſionije privellike bolliesti, i mukke. Uzmnaxaſce dakle vellicinu pedepſah iſtà vredba, ò ſaſtavgliegne i narav tiela Jeſukarſtova, koje tielo ù iſtinu buduchi uccigneno pò Krepoſti Dùha Svetoga, mnogò izvarſcnije, i i ghisdavije i ciſtije bii, nego moguu biti teleſſa drughieh gliudih, i radi toga takoger imaoje gorkiju ſillu zà ochiutiti, i texee podneſsè ſvè onnee mukke. (2. *Kor.* 4. 7.)

Sčtoſe pàk priſtol unutargnoj bolieſti dùha, nije, koj moxe ſumjeti, dà privellika nebii ù Jeſukarſtu. Jere ſvetiema gliudma, koii podnieſce pedepſe, i mukke, nije pomankalla duſci radòſt, dàna od Bògha, s' kojom pokriepglieni dobrovoglno moghliſu podnieti ſillu mukkah: pacè ù iſtinu mnoghii s' unutargniem veſſegliem radovahuſe ù mukkah. Govoribo Apoſto (*Kolozi.* 7. 4.) *Radujemſe ù mukkah zà vàs, i napugnam onnaa, kojaa pomankaju mukkàh Jeſukarſta ù puti mojoj, ziechia puti gnegove, ſcto jeſt zarqua.* I nà druggo mjeſto: (2. *kor.* 7. 4.) *Napugnen jeſſam radoſti, ſvarhuobilujem od veſſeglia ù svakoj nevogli naſcoj.* U' iſtinu Jeſukarſt Goſpodin ſmieſca cjaſcu mukke prigorke (*Matt.* 26. 39. *Pieſſ.* 68.) koju popii, nebuduchi ſmieſcana ikkakva sladoſt. Jereje dopuſctio chiutiti ſvè mukke cjovjecanskoj naravi, koju uzee nè innako, nego kako dà bjeſce cjovjek, à nè joſct i Bògh.

14. Ko-

14. *Kojee poglavittò koristi, i dobrà mukka Jesukarstova prinesse narodu cjovjecanskomu?*

Sada ostaje, dasse pomgnivo istomacuu od Paroka koristi, i dobra, kojaa primismo od mukke Gospodinove: Najprie dakle mukka Gospodinova bii oslobogegne od grieha. Jere kakoje prid svetiem Ivannom. (*Occitt.* 1. 5.) *Pogliubioje nàs, i oppraoje nàs od griebah nascieh ù karvi svojoj.* I Aposto recce. (*Koloz.* 2. 13.) *Prioxivioje vàs zajedno scgnim, opprasctajuchi vami svè griehe, pomarsujuchi scto protiva vami bjesce. piisme naredbe, koja bjesce protivno vami, i gnega odnesse iz sred, pribijuchiga nà Krixu.* Paka izbavii nàs od oblàsti huddobe: Jere isti Gospodin govorj (*Ivan* 12. 31.) *Sada jest suud svieta: Sada Poglavizza ovoga svieta izaghnatichiese izvan, i ja ako uzviscen buddem od zemglie svakachiu priteghnuti k' meni.* Odvisce zaplàti zadovoglnom pedepsom zà griehe nasce. Tako ù istinu, (*Rim.* 5. 10., 2. *Kor.* 5. 18.) nàs smiiri s'Ozzem, i uccinii nami gnega mirna, i smillovana, jere nije mogao prikazati ikkakvo posvetilisctè ugodnije, i primglienije Boghu. Najposlie, zascto odnesse griehe, josct otvorii nami vrata nebbeska, koja zatvorena bjehu narodu cjovjecanskomu s'opchieniem griehom. I isti Aposto nami zlamenovaa s'ovijem riecima. (*Xud.* 10. 19.) *Imamo uffagne ù ulazisctè svetieh ù karvi Karstovoj.* U' istinu nepomankà gneka slikka, i prilika ovoga Ottajstva ù staromu zakonu: jere onnii (*Broj.* 35. 25.) koijema zabragneno bjesce, dasce nebi povratili ù rodno mjesto prie smarti vellikoga Biskupa, illiti Redovnika ovò zlamenujuchi, dà nebi ikkomu otvoreno biilo ulazisctè ù ottaxbinu nebbesku, i prem dabi koj pravetno, i bogogliubno xivio prie, negobi smartchiu umaro onnj privelliki, i vjecnj Biskup illiti Redovnik Jesukarst, koja (smart) buduchi poghimula, oncjas vrata nebbeska otvorilabise onnijema, koii, occistchieni Sakramentima, i naresceni s'vjerrom, s' uffagnem, i s' gliubavi, cinusse dionizi mukke gnegove.

15. *Mukka Jesukarstova odkleje imalla jakòst zà dostojati nami tolikaa dobra?*

Parokchie pak nauccitti, dà ovaa svà najvecchiaa, i boxanstvena dobra pristupiisce k' nami od mukke Gospodinove.

nove. Parvò ù istinu, jere jest zielovittà, i izvarscna zadovoglncst svijeh broojah (tojest ù svakoj strâni) kojuje cudovitiem gnekiem nacinom Jesukarst doplàtio Bóghu Ozzu za griehe nasce. Niti ù istinu sàmo ziena bii prilicna, i jednaka dugovima nasciema, s' kojom zaplaati zà nàs, dalli gnih mnogò nadaage. Pàk bii priugodno posvetilisćle Bóghù, koje kada Siin gnemu prikaasa nà Otâru od Krixa, ukrortii ù svemu sarxbu, i rasargegne Occino. I s'ovieni immenom sluxiosejeApostò, kada recce: (k Effes. 5. 2.) *Jesukarst pogliubioje nas, i pridade sebbe istoga za nas prikazàgne, i posvetilisćle Bóghu ù miriisu ugodnomu*. Odviscé odkupgliegne, od kogaje piisano prid Poglavizzom od Apostolah: (1. Petar. 1. 18.) *Nè s' rassutgliviem zlaatom, alli srebrom odkupilistese od rascchiega vascega opchiegna pridaagna occina, dalli s' neproziegnenom karvju, kako Jaganza cista Jesukarstu, i neozquargnena*. I Apostò uccii: (*Galaz*. 3. 13.) *Karst nas odkuupi od proklestva zakona, za nas ucegnen proklestvo*.

16. *U muzzi Jesukarstovoj jesu izgledi svijeh krepostih*.

U' istinu izvan ovijeh neizmjernieh milloštih, onnò josct mnogò privelliko jesmo dostighnuli, nekabismo imalli prisvietle izgledde svijeh krepostiih ù ovoj jednoj muzzi; jere ukaaza i ustarpgliegne, i ponixegne, i privelliku gliubav, i krotkòst, i posluh, i privelliku stavnòst sarza nè sàmo ù podnossegnu boliestiih radi pravde, dalli josct ù preminuuchiu smarti nà taa nacin, da istinittò moxemo riechi, da Spassitegl nasc sveje ovee stvàri ù jednomu dnevu mukke ù sebbi istomu prikazao, kojegod zapoviedi xivota nàs nauccii s' riecima ù vrieme svoga pripoviedagna. I ovaa neka ù kratkò budduu reccena od prispassovne mukke, i smarti Jesukarsta Gospodina. A' Boghbi dopusctio, dà ovaa Ottajstva budduu pribivati vazda ù duscami nasciema, i dabismo nauccilli zajedno s' Gospodinom podnossitti, i umrieti, i pokopatise, neka pàka, odmechiuchi svaki smraad grieha, dabismo uskarsnulli s gnim nà xivot novj, i dà kadgod najposliè buddemo dostojni slavè, i millosargia gnegova, koii neka buddemo uccigneni dionizi slavè, i kraglieštva nebbeskoga.

OD PETOGA

CHLANA

POGLAVIE VI.

Sajde nad pakò trecchj dàn uskarsnù od martvieh.

1. P*Arvj dio ovoga cklàna kakose imà razumjetti?*

Primnogò ù istinu prùdi poznatti slavu pokopagna Gospodina nascegà Jesukarsta: Od kojega sada bii recceno, dalli vecchiè prùdi pùku vjernomu poznatti prisviela slavodobiichai, kojaa odnesse od zaveze djavla, i od praznich sjedalisctah pakla; od kojeh imàse besjediti, i zajedno od uskarstnucchia: koje mjesto premdabise moghlo dobro besjediti ponaase pò sebbi, niscianemagne mii buduchi sliedili fuud Svetieh Otazah zienilismo zdruxiti gnega sassasctchiem nàd Pakò. Ovòse dakle namii stavglia prid occima zà vjerovati ù ovomu parvomu dielu gnegovu, dà, buduchi umarò Jesukarst, dusca gnegova sajde nàd Pakò, i ondije zà toliko vrieme pribivala, zà koliko tielo gnega istoga bii ù grobbu. S' ovijem pàk riecima zajedno josct ispoviedamo, dà isto Sobstvo Jesukarstovo bii i nàd Pakò, i lexalloje ù grobbu. Scto ù istinu, kadà govorimo, dasse neimà od ikkoga zieniti stvar cudovittà radi ovoga, zascto, kakosmo cèsto uccilli, premdaje dusca biila odiegliana od tiela, niscianemagne nijese ighda odielilo boxanstvo, olli od dusce, olli od tiela.

2. *Sctose ovdi imà razumjetti s' glàsom Pakla?*

A' jere primnogò svietlosti moxese prinieti istomacègnu Cklàna, akobi Pàrok parvò uccio, sctose imà razumjetti ù ovomu mjestu pod glàsom pàkla, potrebnoje napomenuti, dà pakò ù ovomu mjestu neuzimase zà grob, kako gnekii nemagne nemillo, nego bespametno zienisce. Jere ù gorgnemu cklànu nauccenismo biiti, dà Jesukarst Gospodin bii pokopàn, niti bjesce ikkakav uzrok, zasctobise ponnovillo istò ù nauccegnu vjerre od svetieh Apostolah s' druggom varstom govoregna, i ù istinu s' tmastijom. U'

istinu im me pakla zlamenuje onnaa tamnaa primalisćta, ù kojiehse nzdarxuju dusce, kojee blaxenstvo nebbesko nijeśu dostighnule, takose pàk sluxnu Sveta Piisma s'oviem làsom ù mnoghieh mjestah. Jere sćtijemo prid Apostolom *Filippia* 2. 10. *U imme Jesussovo, dasse svako koglieno poklonj nebbesko, zemaglsko, i pakleno*, i ù Stvari Apostolske S. Petar svjedocj (*U Stva*: 2. 24.) *Dà Jesukarst Gospodin uskarstnù razruscujuchi bolìesti pakla.*

3. Kolikoje mjestah ù koijehse dusce uzdarxuju pò smarti izvan blaxenstva?

Nisćtanemagne svà ovaa primalisćta nijesù od jedne, i istè varste. Jere jest tamnizza pristrascna, i prizarna, (*Matt.* 25. 41.) gdiese ù vieke pedepsaju dusce offugenieh zajedno s' duhovima necistiema s' jedniem oghgnem vjecniem, i neugasgsiviem, koise josct sovè (*Matt.* 5,) 10. 20. 29.) oghagn, (*Occitt.* 9. 11.) propast, i s' vlascitiem immenom zovèsa (*Luk.*26.22.) Pakò. Josct odvisce jest Oghagn purgatoria, illiti cistilla, ù kòmuse occistchiaju dusce bogogliubnieh zà naregeno vrieme, nekabise gnima moghlo ottvoritti ulazisćte ù vjecnu ottaxbinu, (*Occitt.* 21. 27.) ù koju neulazi iscta ozquargneno. I ù istinu pripomgnivo, i pricesto imattichiese od Paroka pripoviedati od istine ovoga nauka, koga fveti Sabori prikaxuju, daje biilo potvargeno, i svjedocanstvima piismah, i s' pridaagnima Apostolskiema, jere uppadosmo ù ovaa vriemena, ù koijeh gliudi nepodnosse, tojest odmechiuu pràvi nauk. Trecchia najposlie varsta primalisćta jest, ù komuse primovahu dusce svetieh prie dossasćtchia Jesukarsta Gospodina, i ondi bez ikkakva chiuchiegna mukke, uzdarxujuchise s' uffagnem blaxeniem odkupgliegna, uxivahu miirno pribivagne. Jesukarst dakle Gospodin, slazèchi nàd pakò, oslobodii dusce onnijeh bogogliubnieh, kojee ù krilu Abramóvu cekahu Spassiteglia.

4. Dusca Jesukarstova sasde nad pakò nè sàmo s' moglijstvom, mà istinittò onna ista.

Neimàse ù istinu zieniti, dà òn tako siide nad Pakò, kako dà jakòst, i krepòst gnegova sàmò ondi doprie, à nè josct i dusca. Dalli imàse ù svemu vjerovati, dà istà dusca ù istinu siide nàd pakò, odscta imamo onnò temeglittò

glittò ſvjedocanstvò Davidovo (*Pjeſſ.* 15. 10.) *Necbieſc zapusctiti duſcu moju ù paklù.*

5. *Nebii ikkakva ſtvar skrachiena vellicanſtvu Jeſukarſtovu radi gnegova ſaſſasctchia nad Pakò.*

Dalli, premda Jeſukarſt ſiide nàd Pakò, nebii ikkakva ſtvàr skrachiena od priVellika vellicanstva gnegova, niti potamje ſvietlost ſvetoſti gnegove od ikkakva ozquargnegna, dalli pacè s' oviem djellom prioccittoje biilo potvargeno, daſſu istinitee ſvè onnee stvari, kojèſu biile proslavjene od ſvetosti gnegove, i da on bjeſce Siin Boxj, kako prie toga bjeſce prikàzao s' tolikiem cudeſſima: Ovochiemò lastno ràzumjetti, akobiſmo prilikovali uzroke megiu ſobom, zasćto Jeſukarst, i drughii gliudi ù onnaa mjesta priidoſce. Ostàlibo ſvi bjehu ſàſcli ſuxgni: on ù istinu, (*Pjeſſ.* 87. 6.) megiu martve slobodan, i dobitnik ſajde za ſatariſſàti huddobe, od koijeh onni zatvoreni, i stiſnùti darxàhuſe radi grieha. Odviſce ſvì drughii, koij ſajdoſce, dio mùccahuſe pedepſama prigorkiema. à dio nekabi biili bez ikkakva chiuchiegna mukke, nictanemagne bjehu bez vigegna Boxjega, i uſſagna blaxene slave, koju cekahu, uzdarxani muccahùſe. A' Karſt Goſpodin ſilde, nè dabi tarpio sćtogod, mà dabi oslobodio ſvète gliudi, i pravetne od nemoglne doſſade onnè tamnizze, i dabi gnima udielio plood ſvoe mukke. Zasćto dakle ſiide nad pakò, nebbi uccigneno ù iccemu ikkakvo skoncagne od gnegòva vellicanſtva, i mogujstva.

6. *Za kojeje uzroke Jeſukarſt ktio ſajti nad pako?*

Buduchi ovaa istomacena daxnochie biti nauccitti, dà radi toga Karst Goſpodin ſajde nad pàkò, dà, buduchi odusèti plieni huddobah, onnee ſvete Ozze, i ostàle gliudi oslobogene iz tamnizze odveobi ſobom uà nebbo, koje od gnega cudovittò, i s' vellikom slavom izvarſceno bii. Jere oncjas pogleed gnegov podade priſvietlu ſvjetlòst ſuxgnima, i napunnii duſce gnihove s' neizmierniem veſſegliem, i s' radostchiu: koijema josćt udielii prixugeno blaxenstvo, kojeſe uzdarxuje ù vidiegnu Bògha. s' koiem djellom ovò potvargeno bii, sćto bjeſce obbecchiao lupexu s' ovijem riecima (*Luk.* 23. 43.) *Danaſcbieſc ſamnom biti ù Raju.* Ovò pàk izbavgliegne bogògliubnieh Oſea toliko prie bjeſce prorokovào na ovj nacin; (*Oſea* 13. 14.)

Biticbiu smart tvoja ò smarti, uviest tvoja bitichiu ò Paklu. Ovò josct zlamenovaa Zackaria Prorok, kad recce (*Zak. 9. 11. Eccl. 24.*) *Tii takoger ù karvi svjedocanstva tvoga pusctiosi svezane iz iamme, ù koju nijè vodda*. Ovò istò najposlie izustii Apostò s' ovijem riecima: (*Koloz 2. 25.*) *Suukujuchi poglavstva, i vlasti pogardi, slobodno pridobivajuchi occittò gnih ù sebbi istomu*. Dà nekabismo boglié razumjelli jakòst ovoga Ottajstva, cesto imamo ponnoviti ovò s' uspomenom, dassu gliudi bogogliubni dostighnuli spasѕegne pò dàru mukke gnegove, nè sàmo, koiise bjehu porodili pòslie dossasctchia Gospodinova, ma i onnii, koii pripridosce gnega zà Adamom', olli koii imàhu biti dò svarhe svieta. Radi cessa prie nego on umrie, i uskarstnù, vrata nebbeska nebjehu ikkomu otvorena: dalli dusce bogogliubnieh odjelujuchise od tiela, alli ù kriilu Abrahamovu bjehu odnessene, allise occistchiahu s' oghgnem purgatoria, tojest cistilla, sctose josct sada zgagia onnijema, od koijehse sctogod imà occistiti, i zaplatiti. Odvisce jest onnj uzrok, zascto Gospodin siide nad Pakò, nekabi josct ondi ukazao svoju krepost, i mogujstvo kako nà nebbo, takò i nà zemgli: i ù svemu, (*Filippi. 2. 10.*) *nekabise ù imme gnegovo svakò koglieno poklonillo nebesko, zemaglsko, i pakleno*. U' komu mjestu, tko nebi dopusctio privelliku dobrotù Boxju prema narodu cjovjecanskomu, i nebise zacudio, koj nè sàmo umriè zà nàs prigorkom smartchiu, dallije ktio probitti najdognè stràne zemglie, dabi sebbi doveo dusce pridràghe, od ondi izbavgliene.

7. *Uzdarxagne druggoga diela petoga cklana, olliti chiuchieene.*

Sliedi drughj dio Cklàna: ù kòmu istomacegnu koliko Parok imà truditi, prikaxuju onnee rieci Apostola: (*K' Tim. 2. 8.*) *Spomenisce, da Gospodin Jesukarst uskarstnù od martvieh*. Jere neimase sumjeti, mà vjerovati, dà scto zapovidiè Timoteu, zapovidioje josct i ostaliema, koii imaju pomgnu od duscah. A' ovaje miiso, i nauk cklàna: Pokle Jesukarst Gospodin nasc ù pètak ispusti dùh nà Krixu nà uru devetu dneva, i ù istj dàn ò vecergni ukopan bii od uccenikah gnegovieh (*Ivan 19. 38.*) koij pò dopusctegnu Pilata Vladaozza, tielo Gospodinovo slimjèno bii s'

Kri-

Krìka, poſtaviſce ù grob novi blixgnega vartà: ù trecchj dàn, koibi Nedjeglia (*Matt.* 28. 1. *Mark.* 16. 1. *Luk.* 24. 1. 2. 3. *Ivan* 20. 1.) ù jutro ranno duſca gnegova opèt zdruxena bii s' tielom, i tako ovj, koj zà onnee tridni bjeſce martav, povràtiſe, i uskarſtnù nà xivot, od koga umiruuchi bjeſce odſtuplo.

8. *Jesus neùkàrſtnù pò tugioj krepoſti, kako oſtàli gliudi, mà ſvojom vlaſcitìtòm krepoſti.*

Dalli pò glàſu uškarſtnucchia neimaſe onnò sàmo razumjetti, dà Jeſukarſt uskarſtnù od martvjeh, ſcto mnoghiema opchieno bii mà pò ſvojòi krepòſti, i jakòſtì uskarſnù ſcto ù gnemu bii vlàſctito, i oſſobito. Jere narav nedopuſcta, nitije ikkòinu cjovjeku dopuſcteno biilo, dabi mogao povratiti sebbe iſtoga od ſmàrti nà xivot pò krepoſti ſvojoj. Ovoje ù iſtinu ſpremglieno sàmo ù privelliku oblàſt Boxju, kakoſmò razumjelli od ovijeh riecih Apoſtolà. (2. *Korint.* 13. 4.) *Ako propeet bii od ſlaboſti, mà xivj po krepoſti Boxjoj.* Koja jere nebii ighda razlucena nì od tiela ù grobbu, nì od duſce, kada ſiide nàd pakò; boxanſtvena krèpoſt i ù tielu bieſce, s' kojombiſe mogao opèt zdruxiti s' duſcom, i ù duſci, s' kojombiſe iznova mogào povratiti ù tielu, s' kojom i prilicno bii, dà pò ſvojoj krepoſti oxivi, i dà uskarſtnè od martvieh. Ovò ù iſtinu David pun Dùha Boxjega pròròkovaa s' ovijem rietima. (*Pjeſſ.* 97. 2.) *Zdrava uccinii ſebbe deſnizza gnegova, miſcizà ſvèta gnegova.* Pàk iſtj Goſpodin boxanſtvèniem ſvjedocanſtvima juſtah ſvoijeh potvardii: (*Ivan* 17. 18.) *Jà poſtavgliam duſcu moju, da opet priuxmem gnù, i oblaſt imam poſtaviti gnù, i oblaſt imam opèt uzeti gnù.* Joſct zà potvarditi iſtinu nauka recce Xudiellima (*Ivan* 2. 19. *Razorite Zarquu ovu, i ù triidni ſagraditichiu gnù.* Scto ù iſtinu i akoſe razumiè od onnè Zarque s' vellicanſtvom ſagragene od kamegnah, niſctanemagne, kako bii iſtomaceno ù onnomu mjeſtu s' riecima piiſma, govoraſce od zarque tiela gnegova. I ako pàk ſctijemo kadgod ù piiſmieh. (*U'ſtvay. Apoſt.* 2. 24. *Rimgl.* 8. 11.) *Da Karſt Goſpodin uskarſnùt bii od Ozza*, ovoſe imà gnemu pridati, kako cjovjeku: kako onnaa opèt priſtoju gnemu, kako Bòghu, s' koijemſe zlamenuje, dà òn pò krepoſti ſvojoj uskarſtnù.

9. Kà-

9. ***Kakose Jesukarst zovè parvorogeni martvieh, buduchi drughii uskarstnulli prie gnega?***

Dalli onnò poglavittò bii Jesussovo, jere on parvj od svijeh nadàrèn bii s'oviem boxanstveniem dàrom. Jerese zovè ù piismieh, (*Koloz.* 1. 18.) *parvorogeni ód martvieh.* (*Occitt.* 1. 5.) *i parvoregni metrvieh.* I kakoje prid Apòstolom upiisano (1. *Kor.* 15. 10. 21.) *Karst uskarstinù od martvieh parvorogeni spavajuchieh: jere ù istinu pò cjovieku smart, i pò cjovjeku uskarstnucchie martvieh, i kako ù Adamu svì umiraju, takochie ù Karstu svì oxivjetti. A' svaki ù svomu rèdu: pàrvine Karst, pàk onnii, koii jessu Karstovi.* Kojee ù istinu rieci istomacivajuse od izvarsctitoga uskarstnucchia, s'koiemsmo ponukovani nà neumarli xivot, buduchi ù svemu odnossena svaka ussilnòst umarlosti. I ù ovoj varsti Jesukarst Gospódin uzdarxuje parvò mjesto: jere akò govorimo od uskarstnucchia, òvò jest od pòvrachiegna nà xivot, kojemu josct ussilnòst zà umrieti prilucena bii; (*Kgnigh. kragl.* 17. 22.) Mnoghii drughii uskarstnulli bjehu od martvieh prie Jesukarsta, koii nisctanemagne svì prioxivjesce s'oviem nacinom, dabi imalli opèt umrieti. Dalli Karst Gospòdin takò uskarstnù pridobivajuchi, i pòdlagajuchi smart, dà nebi vecchiè ighda mogao umrieti, sctose potvargiuje s'onniem prioccitniem svjedocanstvom: ((*Rim.* 6. 9.) *Karst uskarstnujuchi òd martvieh jur neumira, smart gnemu vecchiè nechie gospodovati.*

10. ***Kako, i za koj uzrok Jesukarst produugli, uskarstnuchie svoje do trecchiega dneva?***

Sctose pak pristavglia Cklànu, *trecchi dàn*, Parok imà istomaciti, dà nebi vjerni zienili, daje svè onnee triidni Gospodin pribivao ù grobbu. Jere zasctoje pokopan stojao ù grobbu jedan zielovit naravski dàn, i dio od dneva spriedgnèga, i od sliedèchiega dneva, radi toga govorise daje zà triid ni lexao ù grobbu, à trecchj dàn, dà uskarstnù od martvieh. Jere dabi occittovao boxanstvo svoje, nije ktio produugliti uskarstnùcchie dò svarhe svieta: pak opèt nekabismo vjerovali, dà on istinittò jest pràvj cjovjek, i istinittò martav; nì oncjas pò smarti, mà trecchi dàn oxivjè, kojè produgliegne vriemena zienise, dà bii zadosta zà potvarditi istinittù smart.

11. *Zasctto*

11. *Zasctto Ozzi Sabora Zarigradzkoga nadostavisce ù ovomu Cklanu, pò piismieh?*

Ozzi parvoga Sabora Zarigradzkoga nadostavisce ù ovomu mjestu *pò piismiéh*: zasctto ù istinu bii ugodno Apostolu, (1. *Kor.* 15. 3.) radi toga ù vjerovagnu prenessosce, jere ottajstvo uskarstnucchia jest primnogo potrebitto, i istj Aposto nauccii s'ovijem rieciima: (1. *Kor.* 15. 14.) *Ako Jesukarst neuskarstnù, tascchieje dakle pripoviedagne nasce tdscchidję vjerra nasca; dà ako Jesukarst uskarstnù, tdscchiaje vjerra vascd, jere josctt jeste u griessima vasciema*. Radi cessa S. Augustin zamierajucchi vjerru ovoga Cklana, ovako upiissa. *Ni e vellika stvar vjerovati, zacttoje umaro Jesukarst, ovò i Poganii, i Xudjelli, i svi opaki vjeruju; ovò svi vjeruju, daje umaro. Vjerra Karstianah jest uskarstnuchie Karstovo: ovò zà velliko darximo, jere vjerujemo, daje uskarstnuo.* Odscttase dogodii, daje pricesto (*Matt.* 16. *i* 14. *i* 20. 21.) Gospodin govorio od uskarknucchia svoga; à mallomagn nije ighda govorio od mukke svoje s'uccenizimà svoiema, ako nije govorio od uskarstnucchia. Radi toga buduchi rekao (*Luk.* 18. 32.) *Siin cjovjecanski pridatichiese narodima, i bitichie porugan, biccan, i popgliuvan, i poklenga budduu biccalli, i ubilli gnega*; najposliè priluuci, *i trecchi dàn uskarsnutichie*. I kada Xudielli iziskovahu od gnega, dabi potvardio svoj nauk s' koiem zlamegnem, i s'zudessima, odgovorii (*Matt.* 12. 39. *Luk.* 11. 29.) *Da nebjesce zà dati druggò ikkakvo zlamegne, nego zlamegne Jone Proroka, jere: kako bii Jona u utrobbi baline zà triidni, i trii nocchi,* tako potvardii, *dàchie biti Siin cjovjecanski u sarzu zemglie zà triidni, i trii nocchi*. Dalli neka bogliè razvidimo jakòst, i krepòst ovoga Cklàna, trii stvari imajuse od nàs iziskovati, i poznatti: parvò ù istinu, zasctto potrobno bii, dà Jesukarst uskarstnè; pàk koja bii svarha, i zamjerka uskarstnucchia, i kòjee koristi, i prudnosti od gnega ù nami jessu priscle.

12. *Zà kojee uzroke potrebno bii, da Jesukarst uskarstnè.*

Sctose dakle pristoi parvoj stvari, potrebno bii, dà on uskarstnè, nekabise ukazala pravda Boxja, od kòga primnogo bjesce pristojno, dà on budde uzviscen, koj bjesce

bio

bio potlàcen, i muccen sasvakiem priekorama, dabi gnega poslusciao (tojest Bògha Ozza). Apostò ovj uzrok prinesse, govorechi Filippianima. (28. 9. 4. *Kragl.* 19. 1. *Kor.* 15. 12. 1. *Petra* 3. *Luk.* 15.) *Ponixii samoga sebbe uccignen posluscàn tcbia dò smarti, à smarti stanovità od krixa: radi toga Bògh uzviisci gnega.* Odviſce nekabiſe utvardila vjerra naſca, bez koje pravda nemoxe biti occittovana. Jere onnò imà biti zà privelliki razlogh, dà Jeſukarſt bii Siin Boxj, zaſcto uskarſtnù pò ſvojoj krepoſti. Paka nekaſe uzgoj, i uzdarxj uffagne naſce. Jere uskarſtnujuchi Jeſukarſt miiſmo naslogneni nà iſtinittò uffagne, dachie biti, dachiemo joſct i mii uskarſnutti. Jereje potrebno, dabi udà doſtighnùla biichie glàve svoje. Takobo zieni Apoſto, daje zaglavio razloxègne piiſajuchi (*Kor.* 15. 12.), Korintianima, i (1. *Teſſal.* 4. 14.) Teſſalonianima, i bji recceno od Petra Poglavizze Aposto-lah: (1. *Petr.* 1. 3. 1.) *Blagoſſovglien Bògh, i Otaz Goſpodina naſcega Jeſukarsta, koi pò millosargiu ſvomu privelliku priporodii nas u uffa:ne xivq pò uskarstnucchiu Jeſukarstovu od martvieh u Occinſtvu neraſſutnomu.* Naposlie imaſe uccitti, dà Uskarstnucchie Goſpodinovo bii potrebno zà ovu stvar, nekabiſe izvarſcilo ottajſtvo ſpaſſegna, i odkupgliegna. Jere Jeſukarſt oslobodii nàs od griehah: uskarſtnujuchi pàk povrati nami poglavitàa dobra, kojaa bjeſmo izgubilli grieſcechì. Radi ceſſa bii recceno:(*Rim.* 4. 25.) *Jeſukarſt pridan bii radi griehah naſcieh, i uskarstnu radi opravdagna noſcega.* Da nebi ſcto dakle pomankallo ſpaſſegnu naroda cjovjecanskoga, kako bii potrebno, dà on umrè, tako joſct i dà uskarſtnè.

13. *Koj:ſe koriſti povrachiaju k' gliudma od uskarſtnùcchja Jeſukarſtova?*

Od ovijeh ù iſtinu, kojaa doslè jeſſu reccena, moxemo vidieti, koliko koriſti prineſſe vjerniema uskarſtnùcchie Jeſukarſta Goſpodina: Jere poznajemo ù uskarſtnùcchiu, daje Bògh neumarli, pun slave, i dobitnik od ſmarti, i Djavla, ſctoſe imà bez ikkakve ſumgne vjerovati, i iſpoviedati od Jeſukarſta. Pàk uskarstnucchie Jeſukarſtovo joſct porodii, i uzrokovaa nami uskarſtnucchie tiela, i zaſcto bii mooch uzrokujuchia gnegova ottajſtva, i zaſcto svì uskarſnutti imamo nà izglèd Goſpodinov. Jere ſctoſe pri-

pristoi uskarstnucchiu tiela, Aposto ovakoje svjedocio: (1. kor. 15. 21.) *Pò cjovjeku smart, i pò cjovjeku uskarstnucchie martvieh.* Jere kojagod Bogh uccinii ù ottajstvu odkupgliegna nascega, sluxiosejè ù svemu s' cjovjecanstvom, kako s' orudjem, i s' haltom uzrokujucchiem. Radi cessa uskarstnucchie bii gneko orudje, i halat, zà uzrokovati uskarstnucchie. Isglèd ù istinu moxese zvatti, jere uskarstnucchie Jesukarsta Gospodina jest najizvarscnije od svijeh, i kako tielo Jesukarstovo uskarstnujuchi promienilloseje ù slavu neumarlu (1. *kor.* 15. 43.) tako josct nasca telessa, kojaa prie bjehu slabba, i umarla, povrachiajuse nareseena slavom, i s' neumarlostju. Jere kako ucci Aposto; (*Filip.* 3. 20.) *Spassiteglia cèkamo Gospodina nascega Jesukarsta, koichie ponnoviti tielo ponixegna nascega priprilikovan tielu svetosti svoje.* Ovose pàk moxe riechi od dusce martve ù griessima: Kojoj, nà koise nacin prikaxuje uskarstnucchie Jesukarstovo zà izglèd, isti Aposto prikaxuje s' ovijem riecima: (*Rim.* 6. 4. 5.) *Kako uskarstnù od martvieh pò slavi occinoj, tako i mii ù ponnovgliegnu xivota hodimo. Jere akosmo zaèdno ussageni uccigneni jesmo prilizi smarti gnegove, zajedno i uskarstnucchia bitichiemo.* I mallee ù srèd postavgliajuchi, recce: *Znajuchi dà Karst uskarstnù od martvieh jur neumira, smart vecchie nechie gnemu gospodivati. Jere sèlò umarlo jest griehu, umarloje jednpuut, a sèlo xive, xive Bòghu. Tako i svii zienite, daste vii umarli griehu, a xivuchi Bòghu ù Jesukarstu Jesussu.*

14. *Koii izglèddi imajuse uzèti od uskarstnucchia Jesukarstova?*

Dvaa dakle izglèdda uzèti imamo od uskarstnucchia Jesukarstova. Parvj jest, dà naredimo novu varstu xivota, poklèsmo occistili ghnusobbe grieha, ù komuse (xivotu) svietle zielòvitòst xivgliegna, pravetnòst, svetòst, tihòst, pravda, dobrocinstvo, i ponixegne. Drughj jest, dabismose tako nzdarxalli ù onnomu naregègnu xivota, dà pò Gospodinovoj pomochi nebismo odpanuli od puuta pravde, ù komubismo jednom bilii uglieghli. Niti pàk ovò samo prikaxuju rieci Apostola, (*Rim.* 6. 4. 8.) dasse uskarstnucchie Jesukarstovo nami postavglia zà izglèd uskarstnùcchia, dalli josct prikaxuju, dà nami daje krepòst za uskarsnutti,

ti, i jakòst, i duh dopuscta, s' koiembismose uzdarxalli ù svetosti, i ù pravdi, i obsluxili zapoviedi Box e; jere kako od smarti gnegove nèj samo primismo izgled zà umrieti, dalli josct yadiimo krepòst, s' kojombismo umarli griehu: tako uskarsnùcchie gnegovo daje nami jakòst zà dostighnuti pravdu, nekabismo pak bogogliubno, i svèto cjestilli Bògha, i dabismo hodilli ù ponnovgliegnu xivota, komuchiemo uskarsnutti. Jere ovò primnogò ùccj Gospodin svoiem uskarstnùcchiem, dà koij prie biesmo martvi scgnim griessima, i svietu ovomu, scgnimbismo josct uskarstnulli nà novò naregegne, i nauk xivota.

15. *S' koijem biglieezima razumiese, daje koigod uskarstnuo s' Jesukarstom pò duhu?*

Koiise imaju poglavittò zamieratti zlameni ovoga uskarstnucchia, Aposto nami napomenuje; Jere kad govorj: (*kolos. 3. 1.*) *Akoste uskarsnulli s' Jesukarstom, kojàsu gori isctite gdieje Jesukarst nà desnu Bògha sjedechi*: Occittò ukaaza, dassu onnii istinittò s' Jesukarstom uskarsnulli, koii xudee imatti xivot, posctegna, pokoj, bogastva, ondi navlasctito gdiè Jesukarst: à kada priloxii: (*U istom: mje.*) *kojaa gori jessu kuscajte, à nè kojàsu nà zemgli*: postavii josct ovj drughj, kako bigliegh, s' koiem moxemo vidieti jesmoli uskarsnulli s' Jesukarstom; jere slaast okuscena obicjaj imà ukazati xudbu, i zdravglie, (*Filipp. 4. 8.*) tako, ako kòmu slaadee, kojàgodsu istinittà, kojaa cistaa; kojaa pravetna, kojàgod svèta, i onbi primio sladòst od stvarih nebbeskieh s' chiuchiegnem unutargniem parhèti, ovò moxe biti zà velliki bigliegh, daje òn uskarsnuo zajedno s' Jesukarstom nà novj, i duhovni xivot, koibi takvi bio.

OD

ODSCESTOGA CKLANA

POGLAVJE. VII.

Uzajde nà nebbessa sjedii nà desnu Bògha Ozza svemoguchiega.

1. *IZvascnost ovoga Cklàna, i nauk parvoga diela.* David Prorok, pun dùha Boxjega, razmiscgliajuchi blaxèno, i slavno uzassastchie Gospodinovò, nagovara svijeh s' onnijem riecima zà proslaviti onnò dobitchie s' najvechiem vesseglięm, i radostjù, kada rerce: (*Pjess.* 46. 1. 6.) *Svì narodi udarajte s' rukom u ruku, uzradujtese Bòghu u glàsu uzradovagna: Uzodj Bògh u radosti.* Odsctachię Parok razumjetti, dasse ovò Otrajstvo imà istomaciti s' privellikom pomgnom, i pomgnivo nastojati, dabiga vjerni poznalli nè sàmo pò vjerri, i pamèti, dalli kolikobise moghlo ucciniti s' pomochi Boxjom; dabi nastojali ukàzati, i s' djellom, i xivgliegnem. Scto dakle pristoi istomacegnu scestoga cklàna, ù kòmuse poglavittò od ovoga Boxanstvenoga ottajstva bęsjedi, od parvoga gnegova diela imàsę pocèti; kojaje gnegova jakòst, i chiuchiegne, ò uzdarxagne imàse otvoriti, i prikazati. Jere od Karsta Jesussa onnoje josct potrebno, dà vjerni vjeruju bez ikkakve sumgne, dà on, buduchi jur izvarsceno, i dospiveno ottajstvo nascega odkupgliegna, kako cjovjek uzajde nà nebbo s' tielom, i s' duscom: jere kako Bògh jest, nebii od gnega ighda daleko, kako koj svakaa mjesta napugna svoiem boxanstvom.

2. *Nè sàmo Jesukarst uzijde na nebbo pò krepostì boxanstva, dalli josct pò jakosti cjovjecànstva.*

Nekabi dakle nauccio, dà on uzajde pò svojoj krepostì, à nebii uznessen pò tugioj jakosti, kako (4. *kragl.* 2. 11. 12.) Illia, koj s' kocciom oghgnevittom bii odnessen ù nebbo, olli (*Daniel.* 14. 35.) Abakuk Prorok, olli (*U stvari Apost.* 8. 39.) Filip Diakon, koji pò krepòsti boxanstvenoj priko jajera prenesseni pridosce dalekkee pro-

store

store zemaglskee. A' ù istinu nè sàmo kako Bògh uzajde nà nebbessieh s' primogùchiom kreposti Boxanstva. dalli josct kako cjovjek bii. Jere premda nebi ovò moghlo biti pò kreposti naravskoj, nisctànemagne onnà krepòst, s'kojom bii narescena dusca blaxena Jesukarstova moghlaje mizzati tielo, kakoje kchiella: tielo pàka, koje jur bjesce dostighnulo slavu, lastnose prighignasce nà zapovieddusce, kojega mizzasce. S' oviem razlogom vjerujemo, da Jesukarst uzajde nà nebbo pò kreostpi svòjoj, kako Bògh, i kako cjovjek jest.

3. *S' koiem chiuchiegnem, i razlogom govorise u posgliednomu dielu Cklana, da Jesukarst sjedii na desnu Ozza?*

U' druggomu dielu Cklàna ovàse nahoduu: *Sjedii na desnu Bògha Ozza* ù kòmu mjestu dopusctenoje zamierati trop, illiti pò prilizi; tòjest promiegnegne rieci, cescto pridàjemo Bòghu ù piisma bòxanstvena, kada cjovjecje chiudi, ò xudbe, i uda skladajuchi i prilikujuchi nà nasc razum. Jerese nemoxe misliti, daje ù gnemu ikkakva stvar telesnà, buduchi dùh. Dalli, jere zienimo, dasse podaje vecchiè posctegne ù stvarimà cjovjecanskiema onnomu, koj nà desnu postavglien bii: josct prenossechi istù stvar nà stvari nebbeske, zà istomàciti slavu Jesukarstovu, koju kako cjovjek dostighnù izvan svijeh ostalieh, ispoviedamo, dà on jest nà desnu Ozza.

Sjedjetti dakle ù ovomu mjestu, nezlamenuje mjestò, i slikku, ò stàgne tiela, mà onnò stavno, i temeglitto uxivagne kraglievske, i najvecchiè oblàsti, i slavè, koja priimi od Ozza: od koga govorj Apostò: (*Effes*: 1. 20. 21. 22.) *Uskarsnujuchi gnega od martvieh, i postavgliajuchi gnega na desnu svoju u nebbeskieh svarhu svakoga poglavstva, i vlasti, i kreposti, i gospostva, i svakoga immena, kojese immenuje nè samo na ovomu svietu, dalli joscl na dossasctemu.* Joscl, (*Pjess.* 8. 8.) *Svakaje podloxio pod nogami gnegoviema.* Od koijehse riecih vidj, dà ovà slava Gòspodinova bii jedna sàma, i vlasctita, dasse nebi moghla pogoditi s' ikkakvom druggom stvorenom stvari. Ràdi togà ù druggò mjesto svjedocj: (*k' Xud.* 1. 13.) *Komuje dakle od Angelah ighda rekao, (Pjess.* 109. 1.) *Sjedi na desnu moju?*

4. *Za koju stvar poviedagne uzassatchia Jesukarstova cescchiese ima ponnoviti prid pu om?*

Dalli

Dalli Parokchie iſtomaciti ù duglię chinchiegne, olliti uzdarxagne Cklàna, sliedèchi poviedagne Uskarſtnucchia, koje Svèti Luka Evangeliſta (*U' ſtvari Apoſt.* 1. *ù ſvemu*) s' cudovitiem rèdom razbiſtrii. U' kojega iſtomacègnu potrebuje onnò zamierati, dà ſvà oſtàla ottajſtva poglèdaju, i zamieraju uskarſtnucchie, kako ſvarhu, i daſſe ù gnemu uzdarxuje izvarſcnòſt, i izvarscegne ſvijeh ſtvarih. Jere kako ù uputchiegnu Goſpodinovu ſvà ottajſtva naſcega bogocjaſtchiegna, i vjerre imaju pocetak; tako s' uskarſtnucchiem dovarſcjujeſe puutovagne gnegovo. Odviſce drughaa poglavja Vjerovagna kojàſe priſtoju Goſpodinu Jeſukarſtu ukaxuju nami privelliko gnegovo ponixègne, i pogardu. Jereſe nemoxe ikkakva ſtvar izmisliti potiſctenija, alli ponixnija, koliko jer Siin Boxj uzee cjovjecanskù narav, i slabòſt, i daje ktio tarpjeti, i umrieti zà nàs. A' pàk ſcto iſpoviedamo ù proſſaſctnomù cklànu, da on uskarſnù od martvieh, ſada pak da uzajde na nebbo, i da sjedii na deſnu Bògha Ozza, nemogùchiſe riechi ſtvari vellicnije, alli cudovitije zà prikazati gnegovu privelliku slavu, i boxanſtveno vellicanſtvo.

5. ***Zaſctoje Jeſukarſt uzaſcao na nebbo, a nije ktio prie poſtaviti ſvoje Kraglieſtvo na zemgli?***

Ovee jur ſtvari buduchi iſtomacene, pomgnivoſe imà uccitti, zà koj ùzrok Karſt Goſpodin uzajde nà nebbeſſieh. Jerbo parvò uzajde radi toga, zaſcto gnegovu tielu, kojè bieſce nadàreno slavom neumarloſti ù uskarſtnucchiu, nepriſtoiſe jedno mjeſto ovoga zemaglskoga, i tamnoga ſtaagna, mà priviſſoko, i priſvietlo pribivaliſcte nebbesko. Nè sàmo ù iſtinu; dabi uxivao priſtoglie slave, i kraglieſtva gnegova, koje dobii s' Karvju ſvojom, dalli joſct; nekabi onnaa naſtojào, i pripravio kojàſe priſtoju nàſcemu ſpaſſegnu. Pàk dabi iſtinom (*Ivan* 18. 36.) potvardio dà kraglieſtvo ſvoje nije od ovoga ſvieta. Jere kraglieſtva ſvjetovna jeſſu zemaglska, i bjegùchia, i naslagnajuſe nà vellika bogaſtva, i nà mogujſtvo puti: a kraglieſtvo Jeſukarſtovo nè zemaglskò, koje cekahu Xudjelli, ma duhovno, i vjecno. I on ukaxuje, da blàgo gnegovo, i bogaſtva jeſſu duhovna, kada sjedaliſcte ſvoje poſtavii nà nebbeſſieh: ù komu pàk kraglieſtvu onniiſe

imaju zieniti bogatij, i obilatij od svijeh dobarah, koii pripomgnivo isctuu, kojasu Boxja. Jere i Sveti Jakob svie- docj, (2. 5.) daje Bògh odabrao ubogliee na ovo- mu svietu, bogate cinèchi ù vjerri, i basctinike kraglieft- va, sctoje Bògh obbetchiao gliubechiem sebbe. Dalllje jesct onnò Gospodin nasc ktio uccinìti uzlazèchi nà neb- bo, dabismo mu razmiscgliali, i xudbu imalli od istoga uskarstnucchia. Jere kako nami ostavii izgled smartchiu, i s'uskarstnucchiem svoiem zà umrieti, i uskarsnutti s'dù- hom, tako s'uzassastchiem nas uccj, i uvjexbava, dà, buduchi postavglieni nà zemgli, buddemose s' miscgliu prenieti nà nebbo (*Xud.* 11. 13.) ispoviedajuchi dasmo puutnizi, i gosti svarhu zemgliè, i isctùchi otaxbinu, bu- duchi gragiàni svetieh, i (*Effes.* 2. 19.) kuchnizi Boxj: (*Filippi.* 3. 20.) jere nasce opchiegne, kako govorj isti Aposto, nà nebbessieh jest.

6. *Kojasu dobra prinessena gliudima od uskarstnucchia Je- sukarstova?*

A' pur jakost, i vellicina dobarah, kojàse izrecchi ne- moguu, kojàje dobrotà Boxja ullila ù nami (*Piess.* 67. 19.) boxanstveni David, istomacujùchi Aposto (*Effes.* 4. 8.) dà mnogò prie bjesce pjevao s'onnijem riecima: *Uzodechi nà vissoko zà suxgna odvede suxanstvo dadè gliudma darove.* Jere ù desseti dàn (*U stvarj Apo.* 2.) dadè Dùha sveto- ga, s'cigovom krepostj, i oblastj napunii onno namierno innoxtvo vjernieh, i istinitòse tada izvarsci onnò privelli- ko obbechiagne: (*Ivan* 16. 8.) *Prùdi vami, dà ja poj- dem, jere ako ja nebih poscao. Ucbiescitegl nechie dochi k'vami, da akobih poscao pòslatiga bocchiu k'vami.* Uzaj- de josct nà nebbo po govoregnu Apostola, (*Xud.* 9. 24.) dabise sada occittovao i ukazao lijzu Boxjemu zà nàs, i dabise sluxio s'diellom od Odvjetnika prid Ozzem (*Iv.* 2. 1.) *Sìnzi moij*, govori Sveti Ivan, *ovva piiscem vami, da nebiste griescili, dalli akobi koj sagriescio, odvietnika imamo prid Ozzem Jesukarsta pravetnoga, i on jest mirotvornik za grie- he nasce.* Nije ù istinu ikakve stvari odklèbi vjerni imal- li uzèti vecchiè vesseglie, i radòst dùha, koliko dà Jesu- karst bii odabran obranitegl pravde, i odvjetnik nascega spassegna, kojegaje najvecchià millost, i oblàst prid Oz- zem vjecniem. (*Ivan* 14. 3. 5.) Pripravii najposlie mjesto
nami,

nami, scto biesce josct obbecchiao, dachie on ucciniti, i nà imme svijeh nàs onnj glavàr Jesukarst priide nà uxivagne slavè nebbeske. Jere iduuchi ù nebbo, otvorii vrata, kojà biehu zatvorena griehu Adamovu, i nami otvorii puut, pò komubismo prisceli nà nebbesko Blaxenstvo. (Ivan 16. 24. 27.) kako on prierecce uccenizima na veceru, dàchie ucciniti: scto ù istinu, dabi josct potvardio, occittò s'dogogiajem stvari, uvede sobom dusce bogogliubnieh ù pribivalisce vjecnoga blaxenstva, kojee otteo bjesce Paklu.

7. *Koristi, kojee Jesukarst nami prinesse svoiem uzassastchiem.*

Onni spassovni rèd koristiih sliedioje ovu cudovittu obilnost nebbeskieh darovah. Parvò pristuupi onnj privelliki nàkup pò dostojanstvu vjerre nasce: jere vjerra onnijeh stvarih jest, kojee nepadaju pòd pogleed, i daleke jessu od razloga, i razuma gliudzkoga. Radi toga, da Gospodin nebjesce od nas odstupio, skratilobise dostojanstvo vjerre nasce: takoger od Gospodina Jesukarsta pripoviedajuse, (Ivan 20. 29.) *Blaxeni, koii nevidiasce, à vjeravasce*. Odvisce uzassastchie Jesukarstovo nà nebbo imà velliku jakost zà potvarditi ussagnè ù sarzah nascieh. Jere zascto vjerujemo, da Jesukarst cjovjek uzajde nà nebbo, i dà postavii cjovjecansku narav nà desnu Bògha Ozza, jesmo à velliku ussagnu, dà i mii josct, gnegova uda, bitichiemo zà uzajti, i ondise adruxiti s'glavom nascom: sctoje istj Gospodin svjedocio s' ovijem rieccima. (Ivan 17. 26.) *Occe, kojesi dao meni, hocchiu, dà gdie jà jessam, i onnii da buddu samnom*. Pakasmo takoger dostighnuii ovò vecchiè, nego privelliki daar, jer odnesse gliubav nascu nà nebbo i uxexe s'duhom Boxanstveniem; jere priistinittò bii recceno, (Matth. 6. 21. Luk. 12. 34.) daje ondi sarze nasce, gdieje i skrovisce blàga nascega.

8. *Nebii nami koristno, da Jesukarst budde pribivao na zemgliu.*

I ù istinu, akobi Jesukarst Gospodin opchio nà zemgli, svakà nasca miiso biilabi postavgliena ù onnomu pogledu, i opchiegnu cjovjka, i razgledalibismo sàmo onnoga cjovjeka, koibi nadano nas s' toliziem darovima, i gliubilismo gnega s' gnekiem zemaglskiem dobrohocchie-

 gnem.

gnem. (*2. Kor.* 5. 16.) Dalli nà nebbo uzodèchi, priobràti nascu gliubav ù duhovnù, i uccinir, nekabismo gnega klagnàli, i gliubili kako Bògha, koga sada daleka razmiscgliàmo. Ovò pàk ù dio znàmo po izglèddu Apostolah, kod koijeh, kad blizu bjesce Gospodin, mallomagnse ziegnahu, dà suudee od gnega pò cjovjecanskomu chiuchiegnu, a dio pàk potvargen bii svjedocanstvom istoga Gospodina, kad recce. (*Ivan* 16. 7.) *Pruudi, vami da ja pojdem*. Jere onna gliubav neizvarscna, s'kojom gliubjahu Jesukarsta kod gnih, bjesce zà ispunnitise s'boxanstvenom gliubavi, i ovò s'dossastchiem Dùha Svetoga: radi toga oncjas priluuci. *Ako nebih poscao Ucbiescitegl nechie dochi k' vami*.

9. *Pò uzassastchiu Jesukarstovu primnogosaje razprastrani zarqua*.

Pristavgliase josct, dà razprostranii nà zemgli kucchiu svoju, tojest, zarquu, kojabise vladala po krepostii, i vodegnu Dùha Svetoga, (*Ivan* 21. 15.) i ostavii gnoj ù opchieno megiu gliudma Petra Poglavizzu Apostolah, i najvecchiega Pastira, i Biskupa: tada pak (1. *kor*. 12. 28. *Effes*. 4. 11.) *dadè gnekee Apostole, à gnekee Preroke, drughee pàk Evangeliste, a drughee Pastire, i Naucciteglie* i i tako sjedèchi nà desnu Ozza, i udieluje jedniema, i drughiema razlikee darove, jere svjedocj Aposto (*Effes*. 4. 7.) *Svakomu od nàs dana bii millòst pò mjeri dàra Jesukarstova*. Najposlie pàk istose imà razmiscgliati od vjeranieh okolo uzassastchia, sctosmo prie uccilli od ottajstva smarti, i uskarsnùcchia. Jere akosmo prem darxàni mukki Jesukarstovoj spassegne, i odkupgliegne nasce, koj pò svòmu dostojanstvu otvorii pravetniema vlaziscte ù nebbu; niscta nemagne Uzaslastchie gnegovo nè sàmo nami prikazano bii, kako izglèd, pò komubismo naucilli vissoko gledàti, i uzàchi s'duhom na nebbo; maje josct udielio boxanstvenu krepost, s'kojombismo meghli ovò ucciniti.

OD SEDMOGA

CHLA'NA

POGLAVJE VII.

Od zuda ima dòchi suditi zive, i martve.

1\. TRII *dara Jesukarstova ù zarqui, i uzdarzagne, i chiuchiegne sedmoga Cklana.*

Triisu djellovagna, i dàra Gospodina nasce-ga Jesukarsta ù narescegnu, i prosvietgliegnu svoje zarque, tojest, odkupgliègne, odvitovagne, i suud. Buduchì occittò ù prossasctne Cklàne, da narod cjovjecanski bii odkupglien, s' mukkom, i smartchiu; i occittoje, daje uzeo zauvjeke pravdu, i obranu; sliedi, dabise istomacio suud gnegov s'oviem Cklànom, kojega Cklana ovaje ja-kost, i razlògh, dachie ù najpokognemu onnòmu dnevu Jesukarst Gospodin imatti, sùdit vas naròd cjovjecanski.

2\. *Jest dvostrukkò dossastchie Jesukarstovo.*

Jere svjedokuju svèta piisma duaa dossastchia Sina Bo-zjega: parvò, kada uzee put radi nascega spassegna, i cjo-vjekse uccinii ù utrobbi Djevizze; druggò, kad budde dò-chi na svarhu svieta. Ovò dossastchie zovèse ù svèta piis-ma (2. *Petr.* 3. 10. *U occitt.* 3. 16.) Dàn Gospodinov, od koga govorj Aposto; (1. *Tessal.* 5. 2.) *A' dàn Gospo-dinov kako lupez ù nocchi, takochie dòchi*. I Spassitegl istj: (*Matt.* 24. 36. *Marko* 13. 30.) *A' od dnevva onnoga, i cas-sa neznà ikko*. Dallj od suuda strascnoga, buddi zaucctà onnò potvargegne Apostola (2. *Kor.* 5. 10. *Rim.* 14. 12.) *Potrebuje, dasse svì occittujemo prid pristogliem Jesukarsto-viem, da svakj prikàze vlacctitaa tiela, kakoje djellovao, alli dobro, olli zlo*. Punnoje sveto piismo svjedokah, (1. *kragl.* 2. 10. *Pjess.* 95. 97. 11. *Isaia* 2. 13. *kor.* 15. *Jerem.* 30. 23.) koiichie cesto susresti Paroke, nè sàmo zà potvar-diti stvar, dalli jossct zà postaviti prid occima vjernieh, kako od pocetka svieta onnj dàn Gospodinov, ù kòmu obuuce pùt cjovjecansku, vazda bii od svijeh pripozudan, zasctò imàhu postavglieno uffagne od svoga oslobogègna ù

onnomu Ottajstvu; tako pàk pò smarti, i uzassastchiu Sina Boxjega nà nebbo, xudimo draghi dàn Gospodinov s' privellikom xudbom (*K' Titu* 2. 13.) *cekajuchi blaxeno uffagne, i dossastchie slavè vellikoga Bògha.*

3. *Kolikose puutak svakj cjovjek imà prikazati nà suud Jesukarstov?*

Imajuse dakle zamieràti dvaa vriemena od Paroka ù istomacegnu stvàri, ù koijeh potrebnoje, dà svakj pride prid pristogliem Boxiem, i dà vràti razlogh od svakieh misliih, djellovagnah, i pàk od riecih svijeh, i najposlie da budde sùdgen prid pristogliem sudza. Parvj jest (*Xud.* 9. 28. *Luk.* 16. 22.) kada umrè svakj od nàs, jerese oncias prikaxuje prid pristogliem Boxiem, i ondise cinj jedno pripotanko upitovagne od svijeh stvarih, kojegodje ucinio, alli govorio, olli ighda pomislio, i ovose zovee suud ossobiti. Drughj pàk, (*Matt.* 25. 21. *Joel* 3. 2. 3.) kada ù jedan dàn, i ù jedno mjesto budduu svi gliudi stojatti zajedno prid pristogliem sudza, nekabi svi poznalli, stose je od gnih odredilo, i sùdilo, videchi, i sluscajuchi svà gliudi od svijeh vjekovah i godisctah: kojega izustègne, i izgovor offudde nechie biti najmagnij dio mùkah, i pedepsah opakiema, i nemillienna gliudma: Suprotiva pàk bogogliubni, i pravetni nechie primiti mallu plàtu, i plood od gnega (to jest od Bògha) prikazajùchise onnako svaki, kakavje bio ù ovomu xivotu. Ovose pàk zovee suud opchieni.

4. *Zasto potrebno bii, dasse suud opchieni nadostavogliu sùdu ossobitomu?*

Od koje stvari onnose potrebittò imà ukazati, koibii uzrok, zascto izvan sùda ossobittoga svaciega, drughj josct suud ucciniticliese od svijeh gliudih. Jere buduchi josct xivi sinovi nasgliednizi onnijeh martvieh gliudih, buduchi ostalla libra, i pìsma, i uccenizi gliubitegli, i obranitegli izgledah, mollitavah, i djellovagnah, s' koijem stvarima duxnoje, dasse uzmnaxaju alli plàte, alli pedepse onnijeh martvieh; pristojuchise mnoghiema, alli ovà kotist, alli nevoglia, nitichie prie imatti svarhu nego priide najposgliednj dàn svieta; bjesce pravetno, dabise uccinillo iskuscegne podpunno od svega ovoga broja olli dobrà, olli zlà govoregna, i cignegna; stose uccinitti nemogasce, stose nebi uccinio jedan suud opchieni od svijeh gliudih.

Pri-

Prilagase josct, jere buduchi uvriedien cesto dobar glàs bogogliubnieh, opàkibise pàk poffalili s' poffalom pravètnosti, nacin pravde boxanstvene isctè, nekabi bogogliubni iznova osSvoilli zienu, i cjàst oduzètu s' pogardom prid gliudma nà occittomu skuppu, i suudu od svijeh gliudih.

Pàk ù istinu dobri, i zlii gliudi, kojagodier uccinilli jessu ù xivotu, nebuduchi uccigneno bez telessah; ù svemu sliedi, dabi josct pristojàla dobrocignegna, alli zlocignegna telessima, kojàsu biila uzrok, i halat od onnijeh djellovagnah. Primnogose dakle pristojasce, dabise podàle telessima zajedno s' duscom dostojne plàte vjecnè slave, alli vjecnè pedepse: sctose ù istinu nemogasce ucciniti bez uskarsnucchia svijeh gliudih, ni bez suuda opchienoga.

Najposlie, jere ù stvarima gliudzkiema suprotivniema, i dobriema, kojèse kadgod zgagiaju zajedno dobriema, i zliema, imascese potvarditi, dà nije stvari, kojàse nedjellujè, i nevlada od nedospivene mudrosti, i pravde Boxje: nè samo bii pravetno, dà' budduu naregene plàte dobriema, i pedepse zliema nà druggomu xivotu, dalli josct dà bidduu odlùcene nà occittomu, i opchienomu sùdu, s' koijembi biile svijema vecchiè occittovane, i prosvietgliene; nekabise od svijeh podàla Bòghu slava pravde, i provigegna zà onnu nepravetnu xalòst, s' kojom josct pravetni gliudi kadgod, kakono gliudi obicjaj imahu xalitise, vidèchi nepravetne moguuchie ù bogastva, i zvjetajuchi ù gospostvu i ù cjastchiegnu. Jere Prorok recce: (*Pjess. 72. 2.*) *A' tekesuse pomaklè noghe moje, tekesuse pruuxili postupaii mii, jersumse rassardio svarku opakieh, videchi miir grescnikah.* I mallo poslie. *Evò istii grescnizi, i obilattii nà svietu odarxasce bogastva; i rekoh: Dalli bez uzroka* (tojest zaluudu) *opràvdah sarze moje, i umih megiu pravetniema ruuke moje, i biccan povazdàn, i pedepsagne moje ù jutro ràno.* I ovò xagliegne cesto bii mnoghieh. (*Job 28. 78. Jerem. 12. 1. 2.*) Dakle potrebnò bjesce, dabise uccinio suud opchieni, da posrechi nebi rekli gliudi, (*Job. 22. 14.*) dà Bògh prohodi pò okolisciu nebbeskomu, à daneima pomgnu od stvàrih zemaglskieh. Ovà dakle prilika istine, s' razlogomse jest jedna postavila iz dvanaest cklànah vjerre Karstchianske; dà akobi koijeh dusce dvoumiile ù providiegnu, i ù pravdi Boxjoj, potvardilebise taz-

razlogom ovoga nauka. Odvifsce bjefsce potrebno, dà, buduchi fuud prikàzan potvardilibiffe bogogliubni, à priftrafcili zlii, dà buduchi poznana pravda Boxja, onnii nebi pomankalli, à ovijbife povràtili od zalah radi ftràha, i cekagna vjecnè mukke. Radi toga Gofpodin, i Spaffitegl nafc, (*Matt.* 24. 29. 30.) kada govorafce od najposgliednega dneva, iftomacioje, dachie biti gnekada fuud opchieni, i prikazaoje zlamegna dofsasctoga vriemena gnegova: dà kadabifmo onnaa vidieli, razumjellibifmo, daje bliizu svarha fvieta, i paka uzodèchi nà nebbo poslà Angele koiibi utiefcili Apoftole xalostne radi dalecine gnegove s'ovijem riecima: (*U St. Ap.* 1. 11.) *Ovj Jefus, koj uzeet bii od vas ù nebbo, takochie dochi, kakofte vidieli gnega idùchi ù nebbo.*

5. Pò obadviema naravima dana jeft oblaft Jefukarftu za fuditi narod cjovjecanski.

A' prikaxuju fvèta piifma, dà ovj fuud podan bii Jefukarftu Gofpodinu, nè famo kako Bòghu, dalli josct kako cjovjeku; jere premda oblaft za fuditi jeft opchiena fvijema Sobftvima fvetoga Trojftva; nisctanemagne poglavittò gnù pridajemo Sinu, zascto govorimo, daffe takoger gnemu priftoi mudrost. Sasctochie dakle fuditi fviet kako cjovjek, potvargiujefe fvjedoxbom Gofpodinovom, koj govorj: (*Ivan* 5. 26.) *Kako Otaz ima xivot ù famomu febbi; tako podade i Sìnu imatti xivot ù famomu febbi, i oblaft podade gnemu fuud ciniti, zascto fin cjovjecanski jeft.*

6. Sasctofe tako nepridaje ovj fuud Ozzu, i Duhu fvetomu?

Primnogò dakle bjefce priftojno, daffe budde uccinni ovj fuud od Jefukarfta Gofpodina; da imajuchife odrèditi od gliudih, moghlibi vidieti fudza s'occima talesniema, i slufcati ofsudu s' ufcima, kojachiefe govoriti, i podpunno primiti s' chiuchiegnima onnj fuud. I odvifce pripravetno bjefce, dabife pak onnj cjoviek razledao od fvijeh, dasjedj fudaz fvijeh, koj ofsugen bii s'nepravetniem ofsudama gliudzkiema. Radi toga poglavizza Apoftolski, kada ù kuchi Kornelia prikaaza, i nauccii najvecchia poglavja vjerre, i bogocjaftchiegna Karftchianskoga, da Jefukarft bii uxdighnut od xudiellah na darvo, i ubijen; pak trecchj dan uskarftnù na xiuot, priluuci: (*U' stvari Ap.* 10. 14.) *I zapovidie nami pripoviedati puku i fvjedokovati, da*

on

on jest, koj postavglien jest od Bògba sùdaz xivijeh, i martvieh.

7. *S' koijemchiesse biglieszima poznatti, daje bliizu suud napokogni?*

Svète Kgnighe svjedokuju, dachie pripriiti ovaa trii poglavittà zlamègna: Pripoviedagne Evangeglia pò svemu svietu, Razdiegliegne olliti Odstupagne od vjerre; i Antikarst: Gospodinbo govorj: (*Matt.* 24. 14.) *Pripoviedatichiese ovò Evangeglie kragliestva pò svemu svietu, nà svjedocanstvo svijema narodima, tadachie dòchi svarha.* I Aposto nami napomenuje (2. *Tessal.* 2. 3.) *dasse nebismo privarili od kogagod, kako daje bliizu dan Gospodinov: jere ako nebi dosclo razdiegliegne prie, i nebi bio occittovan cjovjek grieha, suud nechie biti uccignen.*

8. *Kakochiese ucciniti suud, i nà koj nacin suditichiese od svijeh?*

Kojàchie dakle biti slikka, i nacin suuda, lastnochie biti Parokima poznatti od riecih Daniela (*Daniel* 7. 9.) i od nauka svetieh Evangegliah, (*Matt.* 24, *Mark.* 13.) i od nauka Apostola (*Tess.* 4.) Odvisce ossudda kojàchiese izùstiti od sudza, pomgnivochiese iskuscati ù ovomu mjestu. Jere Karst Spassitegl nasc, pogledajuchi s' vesseliem occima bogogliubne stojèchie ob desnu, ovakochie izùstiti suud od gnih s' privellikom blàgosti: (*Matt.* 25. 34.) *Dogite blaxeni Ozza moga: uxivate Kragliestvo, koje pripravglieno jest vami od postavgliegna svieta.* S' koijem riecima onnichie razumjetti, dasse nemoxe cjutti ikkakva stvar slàgija, koiibi prilikovali ovaa s' ossuddom opakieh, i razmiscgliali s'dùhom svoiem, dassu zvàni bogogliubni, i pravetni s' ovijem riecima gliudi od trudov nà pocivagne, od dòline od suzah nà radòst privelliku, od potrebah nà vjecno blaxenstvo, kojè onnii jessu dostighnùli, s' djellima od gliubavi.

9. *S' koijem varstami od mukah bitichiè mucceni opaki?*

Pakachiese obratiti prema onnijema, koiichiè stojatti nà lievu strànu, i ulittichie pravdu svoju ù gnih s' ovijem riecimà: (*Matt.* 25. 41.) *Odstùpite od mene prokleti ù oghagn vjecnj, koi pripravan jest djavlu, i angelima gnegoviema.* S' onnijem parviem riecima, *Odstùpite od mene*, zlamenuje privelliku mukku, s' kojomchie opàki biti pèdepsa-

depsanl, kada budduu odaghnani pridaleko od liiza Boxjega: nitichie ikad mocchi gnih smiriti ikkakvo uffagne, dachie kadgod uxivati jedno toliko dobro. I ovàse pedepsa ù istinu zovè od Bogoslovazah, pedepsa od sctette, tojest zasctochie opàki biti bez vidiegna Boxega ù paklu. Sctose dakle prilàga *Prokleti*, s' cudnovatiem nacinom uzmàxa potrebu, i nevogliu gnihovu. Jere akobi zà najmagne dostojni biili kojegagod blagoffova, kada budduu odaghnani iz pred liiza Boxjega, ovobi ù istinu gnima biilo zà velliku radòst; dalli, jere neimajùchise cekati od gnih ikkakva stvar ovè varste, sctobi uccinillo lastniju mukku, s' razlogom boxànstvena pravda prokletichie gnih sasvakiem proklestvom, kada budduu odaghnani.

10. *Od pedepse chiuchiegna, i od zdruxegna prokletieh.*

Sliedi pàk; *ù oghagn vjecni:* sctoje ù istinu druggà varsta pedepsah, Bogoslòvzi zazvasce pedepsu chiuchiegna; radi toga jerese chiuti s' chiuchiegnem tiela, kako ù udarzima, i biccima, i ù drugoj varsti pedepsah: megiu koijema nemoxese sumgnetti, dà mukke oghgna neuzrokuju privelliko chiuchiegne boliesti: kojemu zlu kadase pristavj, dachie ù vjeke produgliti, od ovogase prikaxuje, dasse pedepsa offugenieh nadopugna sasvijema pedepsama. I ovò vecchiè prikaxuju onnee rieci, kojesu postavgliene ù najposgliednomu dielu offudde: *koi pripravglien jest djavlu, i angelima gnegoviema.* Jere jest takvo bitchie nasce naravi, dà svà dodiagna, i mukke lastnije podnossimo, akkobismo imalli kogagod druxbenika, i dionika nasce nevoglie, s' cigovom mudrosti, i ugliudnosti moghlibismose pomocchi ù komugod dielu: kojàje najposlie nevoglia offugenieh, od koijeh nevogliah nechiese mocchi ighda odniemiti od druxbe priopakieh buddobah? Jere ovà ù istinu osudda pripravetno datichiese od Gospodina Spassieglia nascega protiva opàchiema; dà, koii pogardisce svà diella pravoga millosargia, i neudielisce jezbine, i piichie gladnomu, i xednomu, putnike neprimisce, golloga neobukòsce, i zatvorena ù tamnizzi, i bolestnika nepohodisce.

11. *Razmisсgliagne suuda vesose imà priporucciti pukku ujernomu.*

Jesu ovaa, kojàse cesto imaju prikazati od pastirah pu-

ku

ku vjernomu. Jere istina ovoga Cklàna primgliena s' vjerrom, imà privellikù jakost za ukrotitti zleo poxude duha, i sarza i izmaknutti gliudi od griehah. Radi toga bii recceno ù Ecclesiastiku (*Eccl.* 7. 40.) *U svijeh diellah tvoieh spomenise od napokognieh tvoieh, i ù vieke nechiesc sagriesciti*. I zaistinu jeddvachie koigod tako barzo upannuti ù griehe koga onnò razmiscgliagne nebi povratillo nà xudbu bogogliubstva, dachiese od gnega jedan puut vratiti razlogh prid pripravetniem Sudzem, nè sàmo od diellovagnah, i od riecih, mà josct i priotajnieh misliih, i po dostojanstvu, dachiese pedepsati. Pravetni pàk josct vecchie bitichie ponukovani za uzgoiti pravdu, i potrebnoje dabise primnogò vesèlio prem akobi zivio ù ubosctvu, à pogardi, i ù mukami, kada upravglia duh, i sarze k' onnomu dnevu ù koibise (podlie uojevagna ovoga umarloga xivota) prikazao dobitnik, gdie slusciaju svì gliudi, i istinittò primglien ù nebbeskon Ocazbinu, bitichie nadàren s' onniem boxanstvenniem pocjastchiegnem. Sctò dakle ostàva, triebaje ponukovatti vjerne, dabi pridobro upravjli nacin xivgliegna, i dabise zabavgliali ù svakoj pomgni bogogliubstva, s' koiembi moghli cèkati onnj dobodèchi privelliki dàn, i tako zeglietti s' privellikom xudbom, kakose pristoi sinovima.

OD OSMOGA CKLANA

POGLAVJE. IX.

Vjerujém ù Duha Svetoga.

1. K*Olikaje potreba, i plood vjerre ù Dùha Svetoga?* Dosleshse prikazala, kojàse pristojahju parvomu, i druggomu Sobstvu prisvetoga Trojstva, kolikoseje zienillo dà issctè razlògh reccenoga razgovora, sliedi sada, dabise josct istomacila onnaa, kojase prikazuju ù Vjerovagnu od trecchiega Sobstva, tojest od Dùha Svetoga. U' kojoj stvari Pastirichie postaviti svaku pomgnu, i nastojagne ù istomacègnu stvàri, nebuduchi vecchiè dopusćteno cjovjeku Karstchianinu da nebi znao ovj dio, olli od gnega dà nebi toliko dobro ùdio, kolikoseje zienilo od drughieh gorgnieh Cklanah. Radi toga (*U' Stvari Apostol.* 19. 2.) Aposto nije dopusctio, da gnekii Effesiani nebi znalli Sobstvo Dùha svetoga: od koijeh kada upiita: jesteli prìmili Dùh Svèti, Buduchi onni odgovorili; da onni neznadu ù istinu daje Dùh Sueti; oncjas upiita: *U' komu dakle Karsćteni jeste?* S'koijem rieccima zlamenovaa, daje primnogo potrebno vjerniema poznagne bistro ovoga Cklana, od kogà poglavittò primajù onnj plood, koju stvar pomgnivo razmiscgliajuchi (1. *kor.* 12. 3. 4.) da sctogod uxivaju, jessu dostighnùli pò daru i dobroti Duha Svetoga, i ù istinu pocignuu umiglieno, i ponixno chiutiti od sebbe istieh, i postaviti svako uffagne ù obrannu Boxju, koj ima biti parvj postupaj, i napredovagne cjovjeku Karstchianinu na privelliku mudrost, i blaxenstvo.

2. *Riec Dùha Svetoga takose neprisloi trecchiemu Sobstvu Trojstva kako dasse josct nemoxe pridatti drughiema Sobstvima.*

Potrebnoje dakle pocèti ù ovomu mjestu istomacègne ovoga Cklana od jakosti, i poznagna, koje postavgljeno jest ù rieci Dùha Svetoga. Jere pridobro govorèchise jed-

nako od Ozza, i od Sina, (jere i jedan, i drughi Dùh, jest, i svet, (*Ivan.4. 24. 2. kor. 3. 17.*) (*Isaia. 6. 3. U Occitt. 4. 8.*) jere ispoviedamo, daje Bògh Dùh) pàk ù istinu s' oviem glasom razumiuse josct (*Pjesf. 103. 4. Xud. 1. 7.*) Angeli, i (*Pjesf. 145. 4. Eccle. 12. 7.*) Dusce bogogliubnich; imase uklagnati, da nebi puuk upannuo ù prievarnost s' dvoumnosti ò razlikosti rieci. Radi toga uccittise ima, dase razumie ù ovomu Cklanu s' immenom Dùha Svetoga trecchie Sobstvo prisvetoga Trojstva, kakose cesto uzimgliè ù Sveta Piisma i staroga kadgod, i novoga Zakona. Jere David molli: (*Pjesf. 10. 13.*) *I Duha Svetoga tvoga neodnessi od mene.* I sctijemo ù kgnigah Mudrosti; (*mudr. 9. 17.*) *Chiuchiegne tvoje tkochie znatti, ako tii nebi podao mudròst, i nebi poslao Dùha Svetoga tvoga iz privissokieh?* I nà druggò mjesto (*Eccl. 19.*) *On stvorii gnù ù Duhu Svetomu.* U' novomu zakonu namaje zapovidieno, (*Matt. 48. 14.*) dasse karstimo ù imme Ozza, i Sina, i Dùha Svetoga, i sctijemo (*Matt. 1. 10.*) dà Djevizza prisvèta Zacee pò Dùhu Svetomu, i tako ù istinu poslaanismo od Svetoga Ivanna k' Jesukarstu, koj nas karsti ù Dùhu Svètomu: i odvisce ù drughaa mnogaa mjesta onnise glas susrèta od sctiozzah.

3. *Zasctose nije postavilo vlasctittò imme trecchiemu Sobstvu Trojstva, kako i drughiem dviema?*

A' neimase ikko cuditi, zasctose nije postavilo vlasctittò imme trecchiemu Sobstvu, kako parvòmu, i druggòmu. Jere druggò Sobstvo zatò ima vlasctitto imme, i zovèse Siin, zascto gnegovo vjecno rogegne od Ozza zovese s'vlasctitiem nacinom porogègne, kakose istomacilo ù prossastniem Cklanima. Dabise dakle zlamenovalo onnò ragiagne s' immenom prorogegna, tako Sobstvo, kojese poragia, zomèmo ulasctito Siin, a od kogase poragia zovèmo Otaz. Sada nebuduchi postavglieno vlasctittò imme izhodegnu trecchiega Sobstva, ma zovèmo dihagne, i izhodegne; sliedi, dabi biilo josct bez svoga immena onnò Sobstvo, kojè izhodj. Neima dakle ikkakvo vlasctitto imme gnegovo izhodègne, radi toga onnaa immena, kojase Boghu pridaju ussillovanismo uzajmitti: od stvarih stvoronieh ù koijeh jere nepoznajemo ikkakav drughj razlògh, i nacin udiegliegna naravi, i biichia, nego pò krepesti porogegna;

radi

radi ovoga dogagiase, da nemoxemo istomaciti s' vlascti-tiem immenom nacin, i razlog, s' koiem Bogh po kreposti od gliubavi podaje sebbe istoga. Radi toga trecchie sob-stvo naziváse s' opchieniem immenom Dùh Svèti, scto ù istinu razumiémo od onnoga, dasse gnemu primnogo pristoi, zascto sèje ullio ù nas duhovni xivot, i bez nadahnùchia gnegòva prisvetoga boxanstva, nemoxemo uccìniti ikkak-vu stvar dostojnu xivota vjecnoga.

4. *Dùh Sveti jest Bògh ù svemu istoga moguistvu, i na-ravi s' Ozzem, i Sinom.*

A' buduchi istomacen zlamèn rieci, i immena, imatti-chiese najparvò nauccitti puuz, daje Dùh Svèti Bògh jed-nako kako Otaz, i Siin, istomu jednak, jednako svemo-guuch, vjecnj, nedospivene izvarstnosti, najvecchiè do-bro, i primudar, i istè naravi s'Ozzem, i Sinom. Scto ù istinu zadosta prikaxuje vlasctitost onnoga glàsa, U, ka-da govorimo, *Vjerujem à Dùha Svetoga*; koj pristaeglien jest svakomu Sobstvu prisvetoga Trojitva zà izrecchi ja-kòst vjerre nasce. I ovò josct potvargiuju occitàa svjedo-canstva svetieh pjismah. Jere bùduchi rekao S. Petar ù (*U' stvari Apostol.* 5. 9.) *Anania zascto Sottona na-pastovà sarze tvoje, dà tii laxesc Dùhu Svetomu*, u-red recce, *Nijesi lagao gliudma nego Bògbu*, koga bie-sce zvao, Dùh Svèti, gnega istoga oncjas Boghom zaa-vè. Apostò josct Korintianima, koga Boghom biesce zvao, istomacjuje, daje Dùh Sveti. (1. *Kor.* 12. 16. *U' istomu* 11.) *Razdiegliegna*, recce dielah *jessu*, *a isti Bògh*, *koj*, *djelluje svakaa ù svijeh*. Paka priloxii. *A' ovva svà djellujè jedan*, *i isti Dùh razdiegliujuchi svakomu*, *ka-ko bocchie*. Odvisce ù stvari Apostolske, scto Prorozzi pri-daju jednomu Bòghu, on pridaje Dùhu Svetomu, Bjesce-bo rekao Isaia: (*Isaia* 6. 8.) *Sluscaosam glas Gospodina govorechiega: Kogachiu poslatti? i recce meni: Pojdi, i rietichiesc pùku ovomu. Osliepi sarze pùka ovoga, i usci gnihove zatisni, i occi gnihove zatvorti, dà nebi pòsrec-chi vidio s' occima, i s' uscima svoijema sluscao.* Kojeti rieci prinosèchi Aposto, recce. (*U' diell. Apo.* 28. 5.) *Dobroje Dùh Svèti govorio po Isaij Proroku.* A' pàk kada Piismo zdruuxi Sobstvo Dùha Svetoga s' Ozzem, i Sinom, (*Matt.* 28. 19. 1. *Ivan.* 5. 7.) dà kàd Zapovieda, dabisse

slu-

sluxilso ù Karstègnu s' immenom Ozza i Sina, i Duha Svetoga; neostava nami ikkakvo mjesto zà sumgnetti od istine ovega Ottajstva. Jere ako Otaz Bògh jest, i Siin Bògh, à svemusmo ussillòvani ispoviedati, jost i Duha Svetoga, daje Bògh, koise sцgnima zdruxuje s' jednakiem rèdom posctègna. Prilagase pàk, dà onnj nemoxe dostighnuti ikkakav plood od onnoga, koise karstj ù imme kojemugod stvari stvorene govori: (*kor. 13.*) *Alliste u imme Paula karsteni?* Nekabi prikazao, dà ovò nebi gnima ikkoliko prùdilo zà dostighnuti spassegne. Karstèchise dakle ù imme Duha Svetoga, triebaje ispoviedati, daje on Bògh. Dallije dopusctenо razmiscgliati ovj istj rèd od ovaa trii Sobstva, s' koiemse potvargiuje Boxanstvo Duha Svetoga, i ù Pistuli, illiti kgnizi S. Ivanna: (*1. Ivan. 5. 7.*) *Trii jessu, koij svjedocanstvo daju nà nebbo Otaz, Riec, i Duh Sveti, i ovii trii jedno jessu*; i od onnèpòssale prisvietle prisvetoga Trojstva, s' kojomse boxanstvene sale, i pjesne zaglavjuju: *Slava Ozzu, i Sinu, i Duhu Svetomu*. Najposlie scgose najvecchiè pristol zà potvarditi ovu istinu piisma svetoga, svjedokuju, dasse ovaa pristoju Duhu Svetomu, kojàgod vjerujemo, dassu Bòghu vlasctittà. Radi toga pridaju gnemu posctegne zarquah, kako kad Apostol recce: (*1. kor. 6. 19.*) *Alli neznàte, jere uda vasca jessu zarqua Duha Svetoga?* Takoger (*2. Tessal. 2. 13.*) *Posvetcchiegne*, (*Ivan. 6. 69.*) *Onivgliegna i* (*1. kor. 2. 10.*) *i izisкovatti dubinu Boxju*, (*2. Pet. 1.*) *Pò Proroztieh govoriti*, *i* (*Pjess. 133. 7.*) *Svudier biti*, kojee svè stvari samose imaju podatti boxanstvenomu vellicanstvu.

5. *Istinittose imà vjerovati, dà riec Duhà Svetoga znamenuje trecchie Sobstvo Boxanstva pò sebbi stojècbi.*

I onnose od visce imà istomaciti vjerniema, dà Duh Sveti jest Bògh tako, daje potrebno ispoviedati, daje on trecchie Sobstvo razdieglieno ù boxanstvenoj naravi od Ozza, i od Sina, i pò vogli izhodèchi. Jere, dabise ostavila druggà svjedocanstva piismah, nacin karstègna, (*Matt. 28. 17.*) koj Spassitegl nasc nauccio priocettто ukazuje, daje Duh Sveti trecchie Sobstvó, kojese pò sebbi uzdarxuje ù boxanstvenoj naravi, i od drughieh razdieglien jest. Sctò josct rieci Apostola prikazuju, kada recce: (*Kor. 13. 13.*) *Millost Gospodina nascega Jesukarsta, i gliubav Boxja,*

xja, i sjedignegne Duha Svetoga biilo sasviema vama Amen. A' istò mnogo occitnije prikaxuju, kojaa Ozzi ù Saboru Zarigradzkomu priloxisce ù ovomu mjestu zà razoritti lùdu biessjeddu Mazedonia: *I ù Duha svetoga Gospodina i oxivgliujuchiega, koj od Ozza, i od Sina izhodi, koj s' Ozzem, i Sinom zajedno klagnase, i slavise, koj govorojest pò Prorozzieh*. Zasćto dakle ispoviedamo *Duha Svetoga* Gospodina, ù ovòmu prikaxuju koliko Angele nadhodj, koii nisćtanemagne stvoreni jessu od Bògha priplemeniti Duhovi. Jere (*K' Xud.* 1. 14.) S. Pavao svіedocj, dassu svi onnii *opravitegli duhovi nà sluxbu poslani radi onnijeh, koii basćtinstvo primaju spassegna*. Nazivaju pàk Oxivgliujuchiega, zasćto dusca zdruxena s' Bghom vecchie xivi, negose tielo goij, kràni i uzdarxuje s' zdruxegnem dusce. Jere ù istinu (*k' Rim*. 8. 1. *kor*. 12. 1.) svèta piisma pridaju Dùhu Svetomu ovò zdruxègne dusce s' Bòghom, occittoje, dasse pripravetno naziva, *Oxivglitegl, Duh Sveti*.

6. *Prikaxujese, dà Duh Sveti izhodj od Ozza, i od Sina, kako od jednoga pocetka*.

A' jur istò sliedi, *koj od Ozza, i od Sina izhodj*, imajùse nauccitti vjerni, dà Duh Svèti s' vjecniem izhodegnem izhodj, od Ozza, i od Sina, kako od jednoga pocetka: jere ovò nacin zarqueni nami pristavglia zà vjerovati, od koga nije pristojno cjovjeku Karstchianu odstupiti; i potvargiujese s' oblastchiu Svetoga piisma, i Saborah. Jere Jesukarst Gospodin govorechi od Dùha Svetoga, recce: (*Ivan*. 16. 14.) *Onchie mene prosvietliti, jerechie od moga uzeti*. Ovòse isto priimà od ovoga zasćtose kadgod Dùh Svèti naziva ù sveta piisma, (*U' stvar. Apost*. 16. 7. (1. *Petr*. 1. 11.) Dùh Jesukarstov, à gnekada Duh Occin: Sadase govorj, daje poslàn od Ozza, à sad od Sina: dabise occittò zlamenovalo, da jednako izhodj od Ozza, i od Sina (*Galaz*. 4. 6.) *Poslà Bògh Dùh Sina svoga ù sarza vasca vapijuchiega, Abba Occe*. Prid Svetiem Matteom zovèse Duh Occin: (*Matt*. 10. 20.) *Nijeste vii, koii govorite, nego Duh Ozza vasćega*. I Gospodin nà veceri, recce (*Ivan* 15. 26.) *Ucbiescitegl, kogachiu jà poslatti vami od Ozza Duha istine, koj od Ozza izhodj, onchie svjedocanstvo izvesti od mene*. I nà druggo mjesto potvargiuje,

da-

dachiese poslatti od Ozza istj Dùh Svetì, s' ovijem riecsa ma: (*Ivan.* 15. 26.) *Kogachie poslatti Otaz ù imme mojo.* Od koijeh riecih buduchi razumjelli izhodègne Dùha Svetoga, occittò jest, dà istj od obadva izhodj. Ovaa jessu kojàse imaju vjerovati od Sobstva Dùha Svetoga.

7. *Buduchi djellovagna Trojstva nerazdiegljena, zasctose poglavitto pridaju Duhu Svetomu gnekii ploddi, i dàri?*

Odvisce trjebaje uccitti, dassu gnekii cudovitti ploddi, i priobilatii dàrovi Dùha Svetoga, koiise govoruu, da tekuu, i izkoduu iz gnega, kako iz obilattoga vrutka dobrotè. Jere premda diellovagna prisvetoga Trojstva, kojàse zdvora djelluju, jessu opchiena triima Sobstvima; nisctanemagne od ovijehse mnogaa pridaju vlasctittà Dùhu Svetomu, nekabismo razumjelli, da onnaa izhodee od neizmierne gliubavi Boxje prema nami. Jere Dùh Sveti izhodèchi od boxanstvene voglie, kako uxexen od gliubavi, moxese vidieti, dà ovaa diellovagna, i ploddi, koiise vlasctito pridaju Dùhu Svetomu, izhodduu od privellike gliubavi Boxje prema nami. Radi cessa od ovoga sliedi dasse Dùh Sveti naziva dàr; jere zlamenuje ovò s' rijecju dàra, zasctose dariva dobrostivo, i millostivo bez ikakva postavgliegna uzdarja. I zatò koiigod dàrovi, i dobrocinstva jessu nami podana od Bògha (3. *kor.* 4. 7.) Scto dakle imamo, scto nijesmo primilli od Bògha, kako govorj Apostol) imamo poznatti s' duhòm bogogliubniem, i s' harniem, dà jessu ovaa nami dàna pò dopusctegnu, i dàru Duha Svetoga?

8. *Koij, i kolikoje ploddàh, illiti darovah Duha Svetoga?*

Mnoghii dakle jessu ploddi, i dàrovi: Jere, (*Job.* 33. 4. *Pjess.* 32. 6.) dà ostavimo stvoregne svièta, i (*Mudr.* 1. 7.) razplodègne, i vladagne stvarih stvorenieh, od koijeh ù parvomu Cklànu uccinismo uspomenu, mallo prie ukazaloseje, dasse Oxivgliegne navlasctito pridaje Dùhu Svetomu: i potvardujese svjedocanstvom Ezekiela: (*Ezek.* 37. 6.) *Datichiu*, recce, *vami Dùh, i xivjetichiete*. Nisctanemagne poglavitee, i mnogo vlasctitee dàrove Dùha Svetaga izbroii Prorok: (*Isaia* 11. 2.) *Duh mudrosti, i razùma, Dùh svietovagna, i jakosti, Dùh znàgna, i bogogliubstva, i Dùh stràha Gospodinova*: koii dàrovi zovuse Duha Svetoga: à kadgod imme Duha svetogà gnimase pridaje

F Radi

Radi toga mudro napemeehu Sveti Agustin, dasse ima zamieratti, kudase cinj uspomena u pismu sveta od ove rieci Duha Svetoga; nekabissmo moghli suditi, zlamenujeli trecchie Sobstvo prisvetoga Trojstva, alli plodde; i djellovagna; Jere ovee dvie stvari u istomu mjestu imajuse razabratti, s' cim vjerujemo, dasse Spassitegl razlikuje od stvarih stvorenieh. I ovase toliko pomgnivije imaju istomaciti, jere primismo zapoviedi xivota Karstchianskoga izvojieh darovah Duha Svetoga, i cjutti moxemo jessi u nami Duh Sveti. A' izvan ostalieh priobitatieh darovah gnegovieh, onna millost imase pripoviedati, koja nas cinj pravetne, i (K' *Effes* 1. 13.) zlamenuje svetiem Duhom obbechiagna, koj jest zaklad occinstva nascega. Jere ovo zdraxuje s' Boghom pamet nascu s' jednom pristeeghnutom zavezom gliubavi, odsctase dogagia, da vxexenj s' privelikom xudbom bogogliubstva; naredissbismo novj xivot, i (2. *Petr.* 1. 4.) uccignenj dionizi boxanstvene naravi; bismose zvali (*Ivan.* 3. 1.) Sinovi Boxj, i u istinu jesmo.

O D D E V E T O G A
CHLANA
POGLAVIE X.

Vjerujem Svetu Zarqua Katolicansku, Svetieh opchiegna

1. R*Adi koijeh uzrokah deveti Cklan imase mnogo cesto pripoviedati puku?*

S' kojom pomgnom imaju nastojati Pastiri, za istomaciti vjerniema istinu devetoga Cklana, lasnobise moghlo poznatti, akobise poglavito razmislile dvie stvari. Jere parvo, kako svjedocj S. Agustin, Proroczi jessu occitnije, i otvorenije besjedili od Zarque, nego od Jesukarsta. previdechi, da moxe mnogo vecchij broj u gnemu zachi, i privaritise nego u Sacramentu Uputckiegna: Jere nebjehu za pomankatti opaki, koiise prilikuju Scimij, koja-

kojase cinj, kako daje cjovjek, ispoviedajuchi, dasu sa-
mi Katolizi, i pravovjerni, i nemagne opako nego oko-
lo potvardilibi, daje Zarqua Katolicanska prid gnima sa-
mniemà. Paka akobi koj imao ovu istinu zaccetu u duhu,
i, ù sarzu, lastnochie utechi strahovittu poghibilu poluvjer-
nosti. Jere neimase zvatti Poluvjeraz; akobi koigod sa-
griescio u vjeri, mà onnj, koibi bramio sarzem otvardnu-
tiem nemillaa chiuchiegna, pogardujuchi oblast Zarque. Ne
moguchi dakle bitj, dase koigod nebi ozquarnio s kugom
poluvjerstva, akobi vjerovao ovijema; kojase pristavglaju
zà vjerovati ù ovomu Cklànu; neka nastoje Pastiri sasvom
pomgnom, dabise vjerni uzdarxalli ù istihu vjerre oruxani
suprotiva prievari nepriateglia, pokle buddau poznalli ovo
ottajstvo. Darxise dakle ovj Cklan, gorgnega Cklana
zascto buduchise ukazalo, daje Duh Sveti davalaz, i vrut-
tak svake svetosti, sadà ispoviedamo; daje Zarqua svetta
od istoga svetostju nadarena.

2. *Scto se ossobittò zlamenuje s' immenom Zarque; i scto*
à opchienò?

Jere i Latini primisce Imme *Ecclesia* od Garkah, à nak-
ki zovese Zarqua; à pokle bii razglascenò Evangeglie
prenessosce nà stvari svete; à koju jakost ima ovò imme
istomacitichiese. Zarqua dakle zlamenuje Zazvagne: dasti
paka piisaozzi uzescega za sabor, i za skuppu puka: N.
neprudi jessi onnj puuk cjastitegl pravoga Bogha, alli ne-
vjernoga bogocjastchiegna. Jere piissano jest ù diella, Istiti
stvarii od puka Effesinskoga kada piisaoz bjesce utaxio, i
ukrotio mnoxtvà, bjesce rekao; (*U' Stvari. 19. 39.*) *Ako*
dakle sctogod od drughè stvari iscete, u zakonittu Zarquu
mogabbise odriesciti. Naziva zakonittu Zarquu onnj puuk
Effesinski odobran cjastegnu Diane. Ne samo narodi, koji
Bogha nepoznasce nazivahuse kadgod Zarqua, nà josct
skupsctine slijeh, i opakijeh gliudih. (*Pjess. 25. 5.*) *Ne-*
navidiosam, govori Prorok, *Zarquu zlobnieh, i s' opakij-*
ma nechiu sjedeti. A pak ovò imme odabraloseje zà zla-
menovati samo skupnovladagne Karstchiansko, i skuppu
vjernieh, tojest, koiisu zvani na svjerlost istine, i nà pozz-
nagne Bogha pò vjerri; da, buduchi odvarxene tmine nez-
nagna, i prievare, bogogliubnobi, i svetò klaghali Bogha
istinoga, i xivoga, i gnemubi sluxili sasviem sarzem: i

dabise ovà stvar ziellovitto dospiella, kako govorj S. Agustin, *Zarqua jest puuk vjerni pò svemu svietu razparsean.*

3. Kojase poglavitte Ottajstva prikazuju zà razmisceglia-niih ù immena Zarque.

U istinu neuzdarxujuse malahna Ottajstva ù ovomu immenu, Jere ù Zazvagnu, koje Zarqua zlamenuje, oncjas nasviètli dobrotà, i svetòst millosti boxanstvene; i razumiemo, dasse Zarqua primnogo razlikuje od drughieh skupnovladagnah: jere onniise naslagnaju nà cjovjecanski razlogh, i razbor; à ovaje ustanovichiena nà mudròst, i svjettovagne Boxje: jereje istinittò zazvao nàs s' nadissagnem unutargniem Dùha Svetoga, koj otvòrii sarza gliudzka; à izvanskiem nacinom s' djellovagnem, i sluxbom Pastirah, i pripoviedaozah. Odvisce josct od ovoga zvàgna, koja svarha imà biti nami prikazana, tojest poznagne, i uxivagne stvarih vjecnieh, ovichiè pridobrò vidieti, koi budde razmislio, zascto jednom puuk vjerni postavglien bii pod zakonom, zvalabise synagoga, tojest skupsctina. Jere kako uccj S. Agustin; *Ovò imme gnoj postavglieno bii, zascto kakono ovze, koijemase vecchiè pristoi skupgliatise, zemaglskaa, i bjeguuchia dobra sàmobi razgledala.* Radi cessa razloxittò puuk Karstchianski nezovese synagoga, mà zarqua: zascto buduchi potlacio stvari zemaglskè, i umarle, samo sliedi nebbeskè, i vjecnè.

4. S koijem immenima skupsctina Karstchianah nahodise upiisana ù Sveta Piismai

Odvisce mnogaa immena, kojàsu punna ottajstvah, jessu prinessena zà zlamenovati skupnovladagne Karstchiansko. Jerese naziva od Apostola i (*Luk.* 6. 48., i. 15. 25. 1. *Tim.* 3. 15. *Xud.* 3. 4.) kucchia, i (*Gràgia Matt.* 16. 18. 1. *Kor.* 3. 9.) gragia Boxja. Recce Timoteu: *Akobihse okasnio, nekabi znao, kako imasc opchiiti ù kucchi Boxjoj, koja jest zarqua Bògha xivoga, skuppa, i stavnost istine.* Zatò pàk zarqua zovèse kucchia, zascoje kakò jedna kùcchna cegliàd, koijeh vlàda jedan domachin, i ù kojoj jest opchiègne svetieh dobarah duhovnieh. Zovèse (*Ivan* 10. 1. 2.) josct staddo ovazah Jesukarstovieh, od koijeh onje vràta, i Pastir, zovèse josct zarucniza: govorj Aposto Korintianima (2. *Kor.* 11. 2.) *Jere zarùcih vàs jed-*

nomu

nomu muxu djevizu cistu prikazati Jesukarstu. Istò recce Effessianima: (K' Effes. 5. 25.) Gliudi gliubite uenne vasce, kakonoje Jesukarst pogliubio zarqnu. Zovèse najposlie Zarqua (1. Kor. 12. 12. Rim. 12. 3. 4.) tielo Jesukarstovo, (Effes. 2. 23.) kakose moxe vidieti gdie piisce Effesianima, i (Koloz. 1. 24.) Kolozianima. I svakaa ovaa prìdu zà uzbuditi vjerne, dabise uccinilli dostojni neizmiernoga millosargia, i dobrotè Boxje, koj gnih odabrà, (Patr. 1. 9. 10.) dabi bio puuk Boxj.

5. *Brojùse dvaa poglavitta diela zarque, jedna Slavodobitna, a drugga Vojevuchia.*

Buduchi istòmacene ovèe stvari, triebachie biti izbroitti svaki dio od zarque, i prikazati razlikòst gnè, nekabi vecchma puuk primio narav, vlasctitòsti, dàrove, i millosti zarque od Bògha pogliubjene: i radi ovoga uzroka nebi ighda ostavio fàliti prilvèto imme Boxje. Dvàsu pàk poglavittaa diela zarque od koijeh jest jedan slavodobitnik, a drughise zovè Vojevuchi. Slavodobitna jest onnà prisvietla, i pricestità skupsctina onnijeh blaxenieh duhovah, i onnijeh, koii pridobisce Sviet, Put, i priopake Huddobe, i uxivaju vjecno blaxenstvò, slobodni, i bez straha od poghibilnih ovoga xivota. Vojevajùchia pàk zarqua jest skupsctina svijeh vjernieh, koji joset xivu nà zemgliu, koja radi toga zovese vojevajùchia, zasto imaju vazdascgnu ràt s' nemilliema nepriateglima, svietom, s' Puti, i s' Huddobom.

6. *Zarqua Vojevuchia, i slavodobitna jest jedna ìsama.*

Nisctanemagne neimase zieniti, dassu dvie zarque, mà jessu dvà diela istè zarque, kako priè rekosmo; od koijeh parvj dio pripride, i jur uxiva nebbesku otazbinu; a drughi svaki dàn sliedi, dokle jedan puut budde pociniti zdruxen Spassiteglíem nasciem ù vjecno blaxenstvo.

7. *U' zarqui Vojevuchjoj nahoduse dvie varste gliudih, tojest, zlii, i dobrii.*

Nahodùse dvie varste gliudih à zarqui vojevuchioj dobrii, i zlii; i zlii ù istinu jessu dionizi od istieh Sakramenatah, takogier spoviedaju istu vjerru, koju i dobrii premdassu razliki xivotom, i s' dobriem xivgliegnem: a dobrii ù zarqui zovuse onnii, koii nè sàmo pò spoviedàgnu vjerre, i pò opchiegnu Sakramenatah, dalli joset jes-

su zdruxeni, i sjedigneni zavezom millosti, i gliubavi: od koijehse govori: (2. Tim. 2. 19.) *Poznaoje Gospodin, koii jessu gnegovi*. Moguu josct gliudi razmiscgliati scgnekiem gnetagnem, koij jessu, koii pristoju ovomu broju gliudih bogogliubnieh, mà istinitto nemoguu znatti. Radi toga neimase zieniti, daje Karst Spassitegl govorio od ovoga diela Zarque (*Matt.* 18. 17.) kada povràti nàs, zarqui zapovidiò, dà gnù sluscamo, Jere buduchi onna nepoznana, k' cijemubise sùdu imallo utecchi, i ciju oblàst posluscati. Dobree dakle, i zlee Zarqua prigarglia, kako (*Matt.* 3. 12., i 13. 1. *Kor.* 5. 3. 4.) svjedokuju i Kgnighe boxanstvene, i piisma svetieh gliudih, ù kojoj besjeddi upiisane jessu ovee rieci Apostola: (*Effes.* 4. 4.) *Jedno tielo, i jedan dùh*.

8. *Zarqua jest vidiva (tojest vidise) i uzdarxuje i dobree, i zlee u krilu svomu.*

Ovà dakle Zarqua jest occitta, (*Matt.* 5. 14.) i prilikovana jest graadu nà bardu postavgliena, koise vidj sasvake stràne: jere, (*Matt.* 18. 17.) imajuchi gnù svikolizi posluscati, potrebnoje, dase poznaje. Nè samo ù istinu uzdarxuje i zagarglia dobree, dalli josct i zlee, kako ucci S. Evangeglie s' mnoghiem prilikama; kako (*Matt.* 3. 47.) kada napomigna, daje Kragliestvo nebbesko, tojest Zarqua vojevuchia, prilicna mrexi varxenoj ù moru, olli gnivi ù kojoj vraat, olliti gliugl svarhupossijan bii, olli (*Matt.* 3. 13.) ghuvnu, ù kòmuse uzdarxuje scenizza slammom pomiescane; olli (*Matt.* 25. 1. 2.) desset djevizzami dio ludiema, a dio mudriema. A' mnogo priè mogascese vidieti prilika, i slikka ovè Zarque ù Korabgli (*Porod* 5. 2. 1. *Petr.* 2. 6.) Noevoj, ù kojoj nè sàmo cistee, dalli josct i necistee xivine zatvorene bjehu. I premdà istinitto, i stavno potvargiuje katolicanskà vjerra, dasse dobrii, i zlii pristoju Zarqui, nisctanemagne od istijeh naredbah vjerre imàse istomaciti, daje istinitto razlik nacin jednoga, i druggoga diela; jere kakoje slamma smuchiena scenizzom ù ghuvnu, olli kadgod ùda zdruxena s' tielom nà mnogo nacinah, i razliko zamorena; tako josct zlii uzdarxujuse ù Zarqui.

9. *Koiise neuzdarxuju megiu granizze Zarque Vojevuchie?*

Odscta-

Odsctase zgagia, dasse samo trii varste gliudih nai gnè odmechiuu: parvò Nevjerni, pak Poluvjerni, illiti odmetnizi; Razluceniizi, Prokleti najposlie, koijeh Latini zovu *scomunicati*: (1. *Kor.* 5. 13.) Poganni ù istinu, koii nije su ighda biili ù Zarquu, niti gnà ighda poznasce, nitisu od ovoga Sakramenta dionizi biili ucignjeni u druxbi puka Karstchianskoga: a (1. *K'Tim.* 2. 19.) Poluvjerzi, i Razluceniizi, (tojest *Eretizi*, i *Scismatizi*). zasctò nevjerno odstupiscte od Zarque: onnii pak vecchiè neprìstoju se Zarqui, negò odbegliuizi iz Vojski, od koje odbjeghnusce. (*Deutero.* 17. 12.) Nisctanemagne immàse xiechi, dassu ù oblàst Zarquena: da kadasu od gnè zvàni na suud podepsuuse, i razlucujuse s' osudom odi vjernieh (tojest proklignuse). Najposlje, josct Razluceniizi od Zarque zasctò razluceni od gnè suudom Zarquenniem neprìstoju gnè opchiegnu, dokle se nepovrate nà parvi posluh. Od ostalieh pàk proinda jessu opàki, i hudi gliudi immàse vjerovati, dasse josct uzdarxuju ù Zarqui: i ovòse imàju ucciti vjerni bez pristanka, dà akobi pòsvecchi bio opàak xivot Starjescinah Zarquenieh, nisctanemagne onnii jessu ù Zarqui, i radi toga neka buddun isctinitò vjerovati, dasse neima oduzèti, illiti skràtiti od gnihove oblasti.

10. *Razlikòst zlamenah immena Zarque.*

A' djelovi svì Zarque imaju: josct obicjej zlamenovati s' oviem immenom Zarque: kako kàd Apostò immenovasce Zarquu, (1. *Kor.* 1. 2.) kojàje ù Korintu, (*Galaz.* 1. 2.) ù Galaziu, (*Koloz.* 4. 16.) ù Laodiceu, (1. *Tessal.* 1. 13.) ù Tessalonu: josct i possobne obitili vjernieh zovè Zarque: jere zapovieda, dasse pozdravi Zarqua kucchniizi (*K'Rim.* 16. 4.) Priscke, i Aquilei takogier na druggo mjesto recce: (1. *Kor.* 16. 19.) Pozdraugliaju vàs ù Gospodinu mnogo Aquila, i Priscilla s' domachiom svòjom Zarquom: josct (*Filemonu* 1. 2.) pisajuchi Filemonu sluxioseje s' istiem glàsom. Kadgod josct zlamenuuse s' immenom Zarque Vladaozi, i Pastiri. Recce Jesukarst, (*Filip.* 1. 2.) *Akoto nebi poslusciali rezzi Zarqui*, u komu mjestu zlamenuuje Starjescine Zarquene; (*Matt.* 18. 17.) delli josct i mjesto ù komuse skupglia puuk, alli radi prìpoviedagna, alli zà koju druggu stvar svetu, zovese Zarqua. A' Poglavito ù ovomu Cklànu zarqua zlamenuje

mnoxtvo dobrieh, i zlijeh, nè sàmo vladaoze, mà jossct i onnijeh, koii imaju posluscati.

11. *Od bigliegah pràvu Zarque, i najparvò zasctose naziva jedna.*

Imàjuse pàk occittovati vlasctitosti ovè Zarque, od koijehse moxe poznatti; s'kolikiem dàrom jessu nadareni biili od Bògha, koijemase dogodillo, dassu ù gnoj rogeni, i uzgojeni. Parvà dakle vlastitost prikaxujese ù Vjerovagnu Otazah, daje jedna: (*Kantik. 6. 8.*) *Jednabo*, recce, *jest golubizza moja, jedna jest priliepa moja.* Zovèse pak jedno toliko mnoxtvo gliudih, kojeje toliko daleko, i prostrano rassuto, radi ovijeh urrokah, koii upiisani bisce od Apostola k' Effesianima: jere sàmo pripovieda, daje (*K' Effes. 4. 5.*) *Jedan Gospodin, jedna Vjerra, jedno Karsctegne.* Jedan josct jest gnè Vladavaz: istinitto nevidivì Jesukarst], koga dade vjecnj Otaz (*K' Effes. 1. 22.*) glavara svè Zarque, kojaje tielo gnegovo: à vidivi glavàr jest, koj darxj sjedaliscte Rimsko, pràvi namjestnik Petra poglavizza od Apostolah, tojest Papa.

12. *Sctose ima suditi od Pape Rimskoga vidivoga glavara Zarque Jesukarstove?*

Od kojega bii onnj razlògh, i suud pristajuchi svetieh Otazah, daje potrebit ovj vidivi glavàr zà narediti, i uzdarxatii jedinstvo Zarque: scto priliepo i vidiè, i piisaa Sveti Jerolim protiva Jovinianu s'ovijem riecima: *Jedanse odbiiza, dà buduchi odabran glavàr, odnielabise prigoda razdieglsegna.* I piisajuchi Damasu: *Neka odstuupi nenavidost. Neka odtiide uzvisc egne Rimskoga varha: govorim s' namjestnikom ribara, i s' uccenikom Krixa. Ja ikkoga parvòga neslisedim, nego Jesukarsta, Blaxenstvu tvomu, tojest sjedaliscu Petra zdruxujemse s' jedignegnem, (Matth. 16. 18.) svarhu onnoga kamena ogragenu Zarquu poznajem. Koiged izvan ovè kucchie budde blagovàti jaganza, svjetovni, illiti ozkvarnitegl jest. (Narod. 22. 23.) Ako tko u korab li Noevoj nebudde, poghinutichie, gospodujuchi potop* (tojest dokleje potop). A' i mnogo prie potvargevascese od Irenea, i od Cipriana, koi besjedechi od jedinstva Zarque, recce: *Govori Gospodin Petru. Ja Petre govorim tebbi, jere tii jessi Petar, i svarhu ovoga kamena sagraditichiu zarquu, i premdapadaje svijemu Apostolima*

pò uskàrsnuchiu svomu jednaku oblàst, i govori. (*Ivan* 20. 21.) Kakoje poslao mene Otaz, tako i ja fcigliem vàs: primite dùh Sveti: *nisctanemagne dabi ukazao jedinstvo, odreedi jedno sjedalisćte, i pocetak istoga jedinstva, od jednoga pocignùchi, nareedì svojom oblastju, i ost.* Optato pàk Milevitanin recce. *Neznagne nemoxese tebbi pridatti, znajuchi, dà ù Graadu Rimu Pètru parvomu biì dano sjedalisćte Biskupstva, nà komubi* sjedio Petar *glavàr od svijeh Apostolah, ù komu jednomu sabranilobise od svijeh jedinstvo Sjedalisćta, dà nebi ostàli Apostoli svakj sebbì svoje brànio, i ciuvao, nekabi jur bio odmetnik, i pristupnik, koibi protiva jednomu Sjedalisćtu druggò postavio.* A' pak S. Basilio ovako upiisano ostavii. *Petar postavglien jest zà temegl; jere recce. Tii jessi Jesukarst sin Bògha xivoga; i takger slusćaoje, daje kami, jere premda bjesce kami, nisćtanemogne nebjesce kami kako Jesukarst. Jereje Jesukarst nepomicni kami, a Petar radi kamena. Jere svoja vellicanstva Bògh udielii drughiema. Redovnik jest, i cinj Redovnike, kami jest, i kami cinj, i kojaa jessu svoja dariva slugamì svoijema.* I najposlie S. Ambrox istò govorj. *Vellikiibo jessu dàrovi Boxij koj ne samo nami, kojna nasca bjehu opèt posvoiva, dalli jos ćt dopusćta, kojaa svoja jessu vlasćità.* Pàk sliedi nakom mallo riecih. *Vellikabo jest millòst Boxja, koj dariva uccenizima svoijema mallomagn svà svoja nazivagna.* Recce (*Ivan* 8.). *Jasam svjetlost svieta*, i nisćtanemagne dopusćtii istò imme uccènizima, s' koijemase on slavj, govorechi. (*Matt.* 5.) *Vii jeste svietlòst svieta.* (*Ivan* 6.) *Ja jesam kruh xivi*; i josćt (1. *Kor.*) 10.) *Mii svì jedan kruh jesmo.* (*Ivan* 15.) *Ja jesam Loza istina*, i tebbi govorj, (*Jerem.* 2.) *Ussadih tebbe Lozo plodna, i istina* (tojest pràva) (1. *Kor.* 10.) *Kami jest Jesukarst; piahubo od duhovnoga sliedechi kamì, a kami bjesce Jesukarst.* I jur uccenìku svomu nezabraani millost ovè rieci, (*Matt.* 16.) *neka i on budde Petar*, tojest kami, *zasćto imà krepòst stavnosti, i tvardost vjerre.*

13. *Kako zarqua imà potrebu od jednoga glavàra vidiva izvan Jesukarsta?*

Dalli akobi koj suprotiva govorio, daje Zarqui zadosta jedan glàvar zarucnik Jesukarst, à odvisce dà neisćtè druggoga: spravan jest odgovòr. Jere kako imàmo Jesukarsta

Gos-

Gospodina nè sàmo tvorza od svijeh Sakramenatah, dalli josct davaozza unutargnega; (jere (1. Ivan. 1.) on jest, koj karstj, (Tjess. 43.) i koj odriescuje, à nisctanemagne (1. Kor. 4.) on nareedi gliudi za sluxbenike izvanske Sakramenatah) tako nadstavii cjovjeka, namjestnika, i obluxiteglia svoje oblàsti. Jere imajuchi potrebu Zarqua vidiva od glavara vidivoga, tako nasc Spassitegl nareedi, i postavii Petra zà glavara, i Pastira od svega naroda vjernieh kada gnemu priporuuci, da paase ovze svoje s'cestiem riecima, dà kòibi izagnega postanuo nà mjesto gnegovo, ktioje dà imà oblàst istu, zà vladati, i upravgliati svu Zarquu.

14. *Pristvaglia drughee nazloghe zasctose zovè jedna Zarqua.*

Odvisce govori Apostò Korintianima, (1. Kor. 10.) daje jedan, i isti Dùh, koj udiegliuje millost vjerniema, onnako, kako duscà dava xivot udima telestniema. Zà uzdarxatti too jedinstvo, kada ponukovasce Effesiane, recce. (*Effes.* 4.) *Pomgnivi uzdarxatti jedinstvo duha, ù zavezi mira: jedno tielo, i jedan dùh.* Jere kako tielo cjovjecansko jest sastavglieno od mnoghieh udah, i onnaa uda gojuse od jedne dusce, koja podaje vidiegne Occima, sluscagne uscima, i razlikee jakosti drughiem chiuchiegnima: tako tielo Jesukarstovo ottajstveno, scto jest Zarqua, od mnoghieh vjernieh jest sastavglieno. (*k Effes.* 4.) Jedno takoger jest uffagne, ù komu zvàni jesmo, kako svjedocj istj Aposto ù ovomu mjestu; zascto svi uffamo jednu stvar istu, tojest vjecnj, i blaxeni xivot. Najposlie jedna jest vjerra, kojàse imà darxatti, i ispovivjedati od svijeh. Govorj Aposto: (1. Kor. 1. 10.) *Neka nebuddnu megiu vami razlucegna*, i *neskladi*: i jedno Karsctegne koje istinittò jest Sakramenat vjerre Karstchianske.

15. *Od druggoga bigliega Zarque, s'koiemse zovè Sveta.*

Druggà jest vlasctitost Zarque, jere jest Sveta: scto primismo od Poglavizze Apostolskoga ù ovomu mjestu: (1. Petra 29.) *A vii puuk obrani, narod sveti.* zovèse sveta, jere bii Bòghu posvechiena, i prikazana; takoho ostàla ovè varste obicjaj jest, dasse zovu svèta, i ako jessu telesnà, buduchi odabrana, i prikazana boxanstvenomu cjastchiegnu: od kojè varste jessu ù Staromu zakonu (Broj. 31.)

31.) Sudovi, (*Ifod.* 28.) odecchie, (*Ifod.* 30.) Oltari, na koijeh takoger parvorogeni (*Ifod.* 34.) koijse prikazovahu Bòghu privissokomu, svetise zoviahu. Neimase zienitti od ikkoga stvar cudovittà, zasctose Zarqua zovè Sveta, i ako uzdarxuje mnoghee grescnike. (1. *Rim.* 3.) Jere vjerni zovuse sveti, koijsu uccigneni puuk Boxi, koji sebbe posvètisce Bòghu, primajuchi Vjerru, i Karsctegne, premda u mnoghieh pomankaju, i neuzdarxuju rieci, kojesu obbecchialli, kako i koji ispoviedaju koigod zanàt, i ako neobsluxuju zapoviedi zanata, nisctanemagne uzdarxuju imme od zanatnika. Radi toga S. Pavao naziva Korintiane (1. *Korin.* 1. 2.) posvechiene, i svète, megiu kojema gnekii bjehu, koijeh gliutò pokaara, kako putene, i josct s' texijem immenima. Svetase josct imà zvatti, zascto kakose tielo sjedinuje s' glavom svètom Jesukarstom Gospodinom, s' vrutkom svekolike svetosti, od kogase rassipaju, i razdiegliuju dàrovi Dùha svetoga, i bogastva boxanstvene dobrotè. Prisiepo svèti Agustin istomacujuchi onnee rieci Proroka; (*Pjess.* 85.) *Cuvaj duscu moju, zascto svèt jessam: recce, neka smie i tielo Jesukarstovo, neka smie i onni cjovjek, vapiuchi s' krajah zemglie, s' glavom svojom, i pod glavom svojom govoriti: Svèt jessam. Jere priimi millòst svetosti, millòst Karsctegna, i odpusctegna griehah.* I poslie mallo: *Ako Karstchiani svì, i vjernizi ù Jesukarstu karscteni jessu, gnega obukosce,* kako Aposto recce: (*Rim.* 6. 3.) *Svi Koijgodier ù Jesukarstu karscteni jeste Jesukarsta obukoste i akosu uccigneni udà tiela gnegova, i govoree, da nijesu sveti, glavi istoj cinuu pogardu, cigova udà sveta jessu.* Prilàgase josct, dà sàma Zarqua imà pràvo klagnagne posvetiliscta, i spassovni obicaj od Sakramenatah, po koijema, kako djellujuchia orudia, i halti boxanstvene millosti, Bògh cinj pravu svetost: tako dà nemoguu biti izvan Zarque ovè, koijgod istinittò jessu svèti. Occittoje dakle, dà Zarqua jest svèta, i svèta istinittò, jere jest tielo Jesukarstovo, od kogase posvechiuje, i opiirase s' karvju gnegovom.

16. *S' koiem nazlogom Zarqua Jesukarstova zovèse Katolicanska?*

Trecchia vlascititòst Zarque jest ovà, kako Katolicanska, tojest opchiena, koje nazivagne istinittò gnoj bii dàno: jere,

re, kako svjedocj S. Agustin, *Od istoka suncenoga, dò zapàdu rastirase svjetlostchiu jedne vjerre*. U' istinu Zarqua nije obkruxena s' kraima jedne Kraglievine, alli s' jedniem narodom gliudih, kako ù skupnovladagna cjovjecanska, alli ù skupsctinami Poluvjerazah: dalli svè gliudi zagarglia ù kriilu od gliubavi (*Koloz.* 3. 3. 11.) olli jessu Barbari, tojest Innostrahzi nemilli, olli Tartari, olli slughe, olli slobodni, olli muscki, olli xenskii. Radi toga piisano jest: (*Occit.* 5. 9.) *Odkupiosi nàs Bògbu ù karvi tvojoj od svakoga plemena, i jezika, i pùka, i naroda: i uccinioßi nàs Bogbu nascemu Kragließtvo*. Od Zarque govorj David: (*Pjess.* 2. 8.) *Prossi od mene, i daticbiu tebbi narode occinßtvo tvoje, i uzivagne tvoje konze zemglié*. Takoger: (*Pjess.* 86. 4.) *Spomenuticbiuse od Raaba, i od Babilonie, koii mene poznaju*. Josct, *Cjovjekse porodio ù gnoj*. Odvisce svì vjerni, koii jessu od Adama dò sadascgnega dneva, i koii imaju biti dokle sviet budde, koij spoviedaju pràvu vjerru, pristojuse k' istoj Zarqui, koja sagragena jest svarku temeglia Apostolah, i Prorokah, koii svì postavglieni, i utemeglieni jessù ù onnomu nughlenomu kamenu Jesukarstu, (*Eff.* 14.) koj oboje uccinii jedno i miir naviesti onnijema, koii blizu; i koii dalekò bjehu. Zovèse josct Opchiena zà ovj uzrok, zascto svì, koii xuude dostighnuti vjecno spassegne, gnù imaju i darxatti, i prigarliti, (*Narod.* 7. 8.) nè innako, nego kako onnii, koii ugliegh-li bjehu ù Korabgli, dà nebi poghinùli od potoppa. Ovose dakle imà nauccitti, kako priistinitti nacin, s' koiembise poznalla pràva, od laxive Zarque.

17. *Kako josct Zarqua Jesukarstova nazivàse Apostolska?*

I josct poznajemo istinitòst Zarque od pocetka, koja pocigne od Apostolah, kada bii occittovana millòst. Zascto gnè nauk jest istinit, nè skorò, alli sàda rogen, mà jednòm nauccen od Apostolah, i rassut pò svemu okolis-cu zemaglskomu. Odsctase zgagia, dà nemoxè ikko sumgneti, dà nemilli glassovi poluvjerazah jessu dalekò od vjerre pràve zarque, jerese suprotivaju nauku Zarquenomu; koi bii pripoviedan od Apostolah dò sadascgnega dneva. Radi toga, nekabi svì razumjelli, kojaje Katolicanska Zarqua, Ozzi nà Saboru onnò boxanstveniem nacinom pristavisce, *Apostolska*. I ù istinu Dùh Svèti, koj vlàda

Zar-

Zarquu, gnù nevlada pò druggoj varsti sluxbenikah, nego pò Apostolskoj; koj Duh ù istinu najparvò podan bii Apostolima, pàk pò privellikoj dobrotti Boxjoj, vazda pribiva ù Zarqui.

18. *Zarqua nemoxesse privarriti ù nauzzima od Vjerre, i dobraxivgliegna.*

A' kako ovà jedna Zarqua nemoxese privarriti ù naucegnu nauka, i vjerre, i dobroxivgliegna, buduchi vlàdana od Dùha Svetoga: tako svè ostàle, kojee sebbi postavgliaju imme Zarque: kako kojèse vlàdaju s' duhom Djavaoskiem, potrebnoje, dà budduu pribivati ù prisctetne prievare nauka, i xivgliegna.

19. *S' koijem poglavittò prilikama Zarqua Jesukarstova zasiegnena, i pokrivena bii ù Staromu Zakonu?*

Dalli, jere imaju vellsiku jakòst prilike staroga Zakona zà uzbuditi dusce vjernieh, i za ponnovitti uspomenu od stvarih priliepieh, radi koje stvari poglavittò Apostoli s' ovijema sluxilise jessu: takoger Paròki neimaju ostaviti ovj dio nauka, koj imà vellikee koristi. U' ovijema pak Korabglia Noeva ima priliepo zlamegne, koja radi ovè stvari samo bii sagragena pò zapoviedi Boxjoj, koja bez ikkakve sumgne zlamenuje istù Zarquu, koju Bògh tako nareedi, dà koijgodbi pò Karsctegnu ù gnoj ugliegli, moghlibi biti slobodni od poghibili smarti vjecne; koiibi pàk izvan gnè biili, kakose onnijema dogòdii, koii nijesu biili primglieni ù Korabgli, pokrilibise, i utopilli od svoijeh opaccinah. Druggà pàk prilika jest onnj vellsiki graad *Jerusolim*, s' cigoviem immenom piisma svèta zlamenuju Zarquu, Tojest ù gnemu sàmomu bjesce dòpusctenò prikaxivati posvetilisćta Bòghu, zascto josct ù onnu sàmu zarquu Boxjù nahodise pràvo klagnagne, i pràvò posvetilisćte, kojè Bòghu ugodìtti moxe, à nighda izvan gnè.

20. *S' koiem nacinom imàse vjerovati, dasse Zarqua Jesukarstova pristoi k' Cklanima?*

Onnò jur josct ù najposgliednomu mjestu imàse uccitti od Zarque, s' koiem nacinom mii imamo vjerovati, dasse Zarqua pristoi k' Cklanima. Jere prem dabi koigod dosteghnuo s' razlogom, i i s' chiuchiegnima, daje Zarqua nà zemgli, tojest skupsctina od gliudih, koiisu darovani, i povescchieni Jesukarstu Gospodinu, nitise zieni daje od

po-

potrebe Vjerra, zà začeti ù pameti onnu stvar; kada ù istinu nesumigne od toga ni Xudielli, ni Turzi i misleanemagne ovaa ottajstva, kojase uzdarxuju ù S. Zarqui Boxjoj, dio istomacen jest, à diochiese istomaciti ù Sakramentu Reda svetoga; pamet prosvietgliena samo s' vjerrom, nebuduchi pridobivena s' ikkakviem razlogom; moxe razumjetti. Pridobivajuchi dakle ovj cklàn ne magne, nego ostali onnù stvar, i jakost nascega razuma i razloxitto ispoviedamo, dà mii nepoznajemo pocetak, dàrove, i vellicanstvo Zarque s' razlogom cjovjecanskiem; mà vidimo s' occima vjerre.

21. *kojaa, kolika, i kolikee stvàri jessu, kojesu nàmi zà-postavlliene vjerovati, dassu ù Zarqui.*

Nijesu ù istinu gliudi bilii tvorzi, i postavnizi ovè Zarque, mà Bogh istj neumarli, koju zà sagràditi (*Matt.* 16. 18.) svarhu pristavnogà kamena. kako svjedocj Prorok i (*Pjess.* 86. 5.) *On privissokj sagràdi gnu* i zà koj uzrok zovè se (*Pjess.* 28.) Occinstvo Boxje, i (*Pjess.* 27. 9.) puuk Boxj. Nitije oblàst cjovjecanska, koju priimi, maje dàna pò dàru Boxjemu. Radi toga, kàkose moxe dostighnuti s' jakostju naravi; tako josct pò Vjerri razumiemo, dassu samo ù Zarqui (*Matt.* 16. 19. *Ivan* 20. 23.) Kgliuuci Kraglièstva nebbeskoga, i gnoj dàna jest oblàst odpusctati griehe, i (1. *Kor.* 5. 5.) proklignati, i razluciti od vjernieh, i (*Luk.* 22. 29.) posvetiti tielo Jesukarstovo i pàkà gragiani; (*Xud.* 13. 14.) koii ù gnoj pribivaju, neimaju ovdi graada stavna, mà dossasctoga isctuu. Potrebitto dakle imase vjerovati, daje jedna Zarqua sveta, i Katolicanska.

22. *Neimasse tako vjerouati ù Zarquu suetu, kako ù Bogha.*

Jere tako vjerujemo, dassu trii Sobstva prisvetoga Trojstva Otàz, i Siin, i Duh sveti neka ù gnih postavimo vjerru nascu. Sadaseje promienila slikka govoregna, ispoviedamo, dà vjerujemo, svetu, à ne ù svetu Zarquu, nekabisse josct s' ovjem razlikieh nacinom govoregna Bogh stvoritegl svijeh razlùcio od stvàrih stvorenieh, i nekabismo pridàli boxanstvenoj dobroti prisvietle svè onnee dàrove primgliene, koii uliveni jessu ù Zarqui.

23. *Od Svarhe najposgliedne ovoga Cklana, svetieh opchiegne.*

Sve-

Svetieh Opchiegne. Kada Sveti Ivan Evangelista piisa-
sce vjerniema od boxanstvenieh ottajstvah, zaicto gnih
uccasce ù gnima, ovj razlogh prinesse, govorecchi. (1.
*Ivan. 1. 3.) Neka i vii druxbenost imatt s' nami, i drux-
benost vasca buddi s' Ozzem, i Sinom gnegoviem Jesukarstom*.
Ova druxbenost postavgliena jest ù opchiegnu Svetieh, od
kojese u ovomu Cklanu besSjedi. O' dabi Bogh dopusctio,
dabi vladaozi zarqueni sliedili pomgnu (*Rim*. 12. 4.) S.
Pavla, i ostalieh Apostolah ù istomacegnu gnegovu. Je-
reje ne samo gneko istomacegne gorgnega Cklana, i isto-
macegne plodov priobilatieh, dalsi josct prikaxuje, koj ima
biti obicjaj, tojest kakose ima sluxiti s' ottajstvima, koiise
uzdarxuju ù Vjerovagnu. Sve stvari imajuse iziskovatti,
i primati radi onne stvari, nekabismo bili primglieni ù
ovu toliko prostranu, i blaxenu druxbu svetieh, i buduc-
chi primglieni, bismose stavni uzdarxalli (*Kol*. 1. 12.)
*s' vesseglijem, fale uzdajuchi Boghu, koj dostojne nas uccinii
ù dio srecchie svetieh ù svietlosti*.

24. *Istomacegne druggo dielka, i ù cemuse uzdarxuje op-
chiegne svetieh?*

Za najparvo imajuse vjerni uccitti, daje ovj Cklan on-
noga, koj prie postavglien bii od jedne Svete Zarque Ka-
tolicanske, kako gneko istomacegne. Jedinstvo duha, od
kogase onna vlada, cinj, nekaje opchieno, sctogodjer ù
gnoj postavglieno bii. Plod ù istinu od svetieh Sakrame-
natah pristoise svijema vjerniema: s' koijem Sakramenti-
ma vexe, i sastavgna s' Jesukarstom, kako svetiem zave-
zama; à navlasctito s' Karsctegnem, po komu ulaziimo ù
Zarquu, kako proz vrata. Imase dakle razumjetti s' ovi-
jem opchiegnem, onno opchiegne Sakramenatah, Ozzi ù
Vjerovaghu zlamenuju s' ovijem riecima. *Ispoviedam jedno
Karsctegne*. Karsctegne pak sliedi najparvo Tielo Jesukar-
stovo, à pak sliedun ostali Sakramenti. Jere premdasse
svijema Sakramentima pristoi ovo imme, zdruxujuchi on-
hi nas s' Boghom, i cinechi nas dionike onnoga, kojega
primimo millost; nisctanemagne najprikladnii jest tiehJe-
sukarstovu, koj dielluje ovo opchiegne.

25. *Djonistvo dostojanstva jest ù Zarqui*.

Dalli i druggo josct opchiegne imase razumiscgliati ù
Zarqui. Jere kojagod bogogliubno, i sveto primajuse od
jed-

jednoga, fvijemafe priftoi, i dabi gnima prudila, (1.*Kor.* 13. 5.) izvarfcujefe s'gliubavju, koja fvoja jeffu. Ovòfe potvargiuje fvjedocanftvom Svetoga Ambroxa, koj iftomacujuchi ovò mjefto piefne. (*Pjeff.* 118.) *Dionik jà jeffam fvijeh bojecbiebsè tebbe*; ovako govorj; *kako goverimo, daje udo dionik fvega tiela*, iàkoje *zdruxen fafvijema bojecbiema Bògbu. Zàto Jefukarft nami nareedi onnu slikku zà molitti, nekabismo govorilli.* (*Matt.* 6. 11.) Krùh *nafc, nè moj; i oftàlà ovè varfte, nè nami samijema providecbi: mà koriftima, i fpaffegnu fvijeh*. Mà pàk ovò opchiegne i sjedinegne dobrieh (*Rim.* 12. 4. 5.) udovah cjovjecanskoga tiela, ceftofe prikaxuje ù svète kgnighe s'prikladnom prilikom. Jere ù tielu mnogaa udà jeffu, mà i ako jeffu mnogaa, nictanemagne cinuu jedno tielo, ù kòmu fvakò slùxi fvojem vlascțitiem diellom, à nè fvà udà s'iftiem diellom, U' iftinu svà udà neimaju iftù vlàft, olli (1.*kor.* 12.) nù jednako ifpugnaju diellovagna koriftnà, i cjaftnà, i nije ikkomu poftavgliena svoja vlascțita prudnòft, i korift, mà korift fvega tiela. Svasù pàk tako prikladna, i ftisnùta megiu fobom, dà, akòbi jedno kojegod udo biilo bolefno, i nemochno, takogerbi svà oftala chiutila bolieft, i nemòch radi sjedignegna, i jednochiuchiegna. Da, akofe fuprotiva dobro chiùti, onnò chiuchiegne radofti jeft opchienò fvijema udima. I ovàfe iftaa moguu razmifcgliati ù Zarqui: ù kojoj prem daffu razlikà udà, tojeft, razlizzi narodi Xudiellah, narodah nevjernieh, slobodni, slughè, uboghi, i bogati; nisctanemagne, kadafu karscteni uccignеni jeffu jedno tielo s'Jefukarftom, (*Effef.* 1. 23.) kojega on glava jeft. Odvifce zabigliexenoje fvakomu ù ovoj Zarqui fvoje diellovagne. Jere kako gnekii ù gnoj naregeni jeffu (1. *kor.* 12. 28.) Apoftoli, gnekii Nauccitegli, fvi ù iftinu zà fvaciu korift; takoje gnekieh duxnòft naftojagna, i nauccegna, à gnekieh poslùha, i podloxègna.

26. *Prokleeti neuxivaju dionixtvo od dobarah duhovnieh ù Zarqui.*

A' ù iftinu od toliko, i tolizieh dobarah, i daròvah podanieh od Bògha, onnii uxivaju, koii Karftchianski xivu ù gliubavi, i jeffu pravetni, i ugodni Bòghu. Uda pàk martva, tojeft gliudi ftisnùti s'opaccinami, i s'grieffima, i raz-

i razluceni od millosti Boxje, ù istinu od ovoga dobra nijesu odvojeni, dabi dospjelli biti uda tiela, (tojest joscthse darxee pri tielu) ma buduchi martva, neprimaju plood duhovni, koj prihodi k' pravetniema, i bogoglubniem gliudma: i sto, buduchi ù Zarqui, pomagajuse za dostighnuti izgubjenu millost od onnijeh, koji s' duhom xivu, i onnee ploddè primaju, od koijeh plodah imase vjerovati, da nijesu dionizi, onnii, koii jessu ù svemu odsjecceni, i razlùceni od Zarque.

27. *Millòst millodarna, i ostali darovi Boxi jessu opchieni svoi Zarqui.*

U' istinu nijesu samo opchieni, i svacij onnii darovi, koii cinuu gliude ugodne Bòghu, i pravetne, ma josct daju millosti millodarne; u koijehse broju (*1. kor.* 12. 8. 9.) znagne, prorocanstvo, darovi jezikah, i cudessah, i ostale od ovè varste, koijse darovi dopuscțuju joscț i gliudma zlima, nè ossobittò radi koristi jednoga, ma radi svijeh za uzviscegne Zarque: jere millòst ozdravgliegna nije dana radi onnoga, koije scgnom nadaren, nego za ozdraviti nemochnika. I najposliese neuxiva ikkakva stvar od cjovjeka istinittò karstchianina, scto nebi zienio, daje opchieno s' ostaliema gliudma. Zatò imaju biti spravni, i pripravglieni za uzdighnuti potrebne od nevoglie. Jere (*Ivan* 2. 17.) koj naresceen jest s' dobrima od ovè varste, akobi vidio brata svoga potrebu imatti, a damu nebi priskocio za pomochiga, ovise occittò pridobiva, da neima millòst Boxju. Kojee stvari buduchi takve, zadostaje occittò, da onnii, koij jessu ù ovomu svètu opchiegnu, uxivaju gnekù cestitòst, i istinittò moguu riechi; (*Pjess.* 83. 2.) *kolikosu poglubgliena pribivalisctа tvoja Gospodine od krepostih! Xeli, i pomankaje dusca moja ù dvore Gospodinove, i* (*U' istoj.* 5.) *Blaxeni, koii pribivaju ù kucchi tvojoj Gospodine.*

G OD

OD DESSETOGA CKLANA

POGLAVJE XI.

Odpusctegne griehah.

1. **K***Akoje trieba vjerovati, daje ù Zarqui odpusctegne griehah?*

Nije koibi mogao sumgnetti videchi daje ovj Cklàn od odpusctegna griehah ùbrojen ù ostàle Cklanè Vjerre, i dasse uzdarxuje ù gnemu nè sàmo kojegod boxanstveno ottajstvo, dallije josct potrebit zà dostighnuti spassegne. Jere priè bii istomaceno, dà nije ikkomu òtvoreno ùlazisćte k'blaxenstvu Karstchianskomu bez ikkakve vjerre onnijeh stvarih, kojese postavgliaju ù Vjerovagnu zà vjerovati. Dalli, akose ovò zieni zà potvarditi s'kojemgod svjedocanstvom, scto imà biti pò sebbi occitò svijema, bitichie dosta onnò, scto Spassitegl nasc mallò priè ùzassastchia, nà nebbo, jest svjedocio od ovoga, kada òtvori uccenijzima chiuchiegne, dabi razumjelli piisma, recce: (*Luk. 24. 46.*) *Potrebnò biesce, da Jesukarst mucceni budde, i da uskarstne trecchi dàn od martvieh, i dasse pripovieda ù imme gnegovo pokora, i odpusctegne griehah ù svijeh narodieh, pocinjuuchi od Jerusolima.* Kojee rieci, ako Paroki buddù razmiscgliati, lastnochie razumjetti, dà kakose imaju prikazati vjerniema ostale stvari, kojee pristoju Zàkonu, à tade navlascito, jer buduchi gnima postavgliena vellika duxnòst od Gospodina zà istomacitti ovj Cklàn.

2. *U' Zarqui jest istinitta oblast zà odpuscati griehe.*

Buduchi dakle darxanstvo Paroka nauccitti, koliko pristoi ovomu mjestu, nè sàmo dasse nahodi odpusctegne griehah ù Zarquu Katolicansku, od koga Isaià bjesce prorokovao: (*Isaia 33. 24.*) *Puuk, koj pribiva ù gnoj odnietichiese od gnega zlocchia.* Dallije josct ù gnoj oblàst nà odpusctegne griehah: s'kojom ako buddu Redovnizi sluxitise obicjano, i pò zakonima naregeniema od Jesukarsta

Gos-

Gospodina, imàse istinittò vjerovati, dasse odpusctaju, i prasctaju griessi.

3. *Nà koi nacin odpusttujuse griessi u Zarqui?*

A' ovò opprosctegne, kadase najparvò oppijramo s' Karsctegnem svetiem, spoviedajuchi vjerru, toliko obilàto namise dàje, dà neostava ikkakva stvar grieha zà pomarsiti, olli pedepse zà plàtiti, olli bii primglieno pò griehu istocnomu, olli bil sctogod ostavglieno, illi uccigneno s' vlasctitom svojom voghiom. Dà nisctanemagne pò millosti Karsctegna nije ikko oslobogen od svake slabosti naravske: dà pacè jedvachiesc ikkoga nàchi (imajuchise rattovati od svakoga od nàs suprotiva ganuuchiu poxegliegnah, kojè nepomankava zà uzbuniti nàs nà griehe) koibise ò toliko jàko opparo, olli toliko promgnivo uccuvao spassegne svoje, kollikobise mogao uklonitti od svijeh rànah, tojest pomankagnah.

4. *Prikaxujese, dà izà Karsctegna odpusctajuse griessi ù Zarqui pò krepofti kgliucevah.*

Buduchi dakle potrebno biilo, dàje ù Zarqui oblàst zà odpusctevati griehe, s' drughiem josst nacinom izà Karsctègna Kgliùci Kraglieftva nebbeskoga gnoj nà vjerru pridani jessu, s' koijemabise moghli opprasctati griessi svakomu pokorniku, josct akobi griescio tchia dò najzadgnega dneva xivota. Imamo prioccità svjedocanstva od ovè stvàri ù svèta piisma. Jere prid S. Matteom Gospodin ovako govorj Petru. (*Matt.* 16. 19.) *Tebbichiu dati kgliuce kraglieftva nebbeskoga, i sctogod buddesc svezati svarhu zemgliè, bitichie svezano i nà nebessieh; i sctogod odriescisc svarhu zemglie, bitichie odriesceno i na nebbessieh.* Takoger. (*Matt.* 18. 18.) *Kojàgodier buddete zavezati svarhu zemgliè, bitichie zavèzana i na nebbo: i kojàgodier odriescite svarhu zemgliè, bitichie odriescenu i na nebbo.* Pàka S. Ivan svjedocj, daje rekao Gospodin kada udahnu ù Apostole. (*Ivan* 20. 23.) *Primite Duh sveti: koijeh odpusctite griehe, bitichieim odpuscteni; a koijeh uzdarxite uzdarxani buddu.*

5. *Oblast zà odpusctati griehe neuzdarxujese ù nuregeni broj griehah, alli za toliko vrieme.*

U' istinu neimàse zieniti, daje ovà oblast zatvorena ù gnekee vlasctite varste griehah. Nemoxese ù istinu uccini-

 niti,

niti, alli izmisliti tolliki opàki grieh, od koga Zarqua svèta neima oblast zà odpusctiti, i opproſtiti: kako joſct nebi ikko bio toliko hùd, i opak, da, (*Ezekiel.* 18.21.) akkobiſe koj ù iſtinu pokajao od ſvoijeh griehah, gnemuſe imà prikazati iſtinittò uffagne prosctegna. Dalli ova iſta oblàſt nepoſtavglia granizze tako, kako daſſe sàmo ù kojègod vrieme naregeno moxe ſcgnom sluxiti. Jere ù koigod cjas buddeſe kchietti povratiti nà ſpaſſegne, neimaſe odvarchi, kako naucci (*Matt.* 18. 21.) Spaſſitegl naſc, kada upitovaſce Poglavizza Apoſtolski, koliko puutah imallobiſe opproſtiti, jeda ſedàm puutah, odgovorii. *Nè ſedam puutah, ma do ſedamdeſset, i ſedam puutah.*

6. *Nije ſvijema Karſtchianima dopusctena oblaſt odreſcevati griehe.*

Jer akobiſmo glèdali obsluxiteglie ovè boxanſtvene oblàſti, zienitchieſe da nije tako opchiena ſvijema. Jere Goſpodin nije dao oblàſt tolikoga dàra ſvijema gliudma, ma ſamiema Biskupima, i Redovnizima. Iſtòſe imà zieniti od onoga, sctòſe priſtoi k'nacinu zà sluxitiſe s onnom oblaſtju. Jere po Sàkramentima samoſe mogun odpusctati grieſſi, akoſe obsluxuje gnihova naredba; a'innako nije dana ikkakva oblaſt Zarqui za odreſcevati od griehah. Odscta sliedi, da moguu i Redovnizi, i Sakramenti, kakono orudja, i halti za odpusctati griehe, s'koijema Karſt Goſpodin iſtj tvoraz, i blagodarnik ſpaſſegna, dielluje ù nami odpusctegne griehah, i pravdu.

7. *Kolikije dàr dopuscten Zarqui za odpuscevati griehe?*

Naſtojatichie dakle Parok za prikazati izvarscnoſt, i vellicanſtvo ovè milloſti, nekabi vjerni vechma priimili ovj dàr nebbeski, koije dàrovan nami pò vlascitomu milloſargiu Boxjemu, i dabi priſtùpili zà sluxitiſe ſcgnim, i beſsjediti s' goruchijom pomgnom bogogliubſtva. Onnò dakle opravdagne od ovoga poglavitoſe vidj, akobi biilo pòmgnivo prikazano cigove krepoſti jeſt opprasctati griehe, i ucciniti gliudi pravetne od nepravetnieh. Jerboje occittò, daſſe ovò cinj pò nedoſpivenoj krepoſti Boxjoj, koju vjerujemo, da iſta bii potrebitta ù uskarſtnucchiu martvieh, i ù ſtvorègnu ſvieta. Koju ſtvar, premdaſſe joſct ima zieniti za vecchiè diello, kakoſe potvargjuje ſudom S. Aguſtina, daſſe cinj koigod od opaka bogogliuban

bati, nego stvoriti nebbo, i zemgliu od niscta, buduchi, da istò stvorègne nemoxe biti, nego pò nedospivenoj krepposti: sliedi, da mnogò prie imase pridatti odpuscteghe griehah nedospivenomu mogujstvu.

8. *Neodpuscta ikko drughj griehe pò svojoj vlasti izvan samoga Bògha.*

Zatò poznajemo, dassu istinittee rieci damgnieh Svetieh Otazah, s' koijema spoviedamo, dasse opprascta ju griessi gliudma od samoga Bògha: nitise imà pridatti tolikò cudovittò djello druggomu tvorzu, nego privellikoj dobroti gnegovoj. (*Isaia* 43. 2.) *Jà jessam*, govorj istj Gospodin pò Proroku: *Jà jessam onnj, koj pomarsuje zlocchie vasce*. Jerese zieni, daje istj razlogh zà odpucttati griehe, koise imà darxatti ù dugovàgnu pinesah, i aspriih. Kakose dakle nemoxe od ikkoga odpusctiti, nego od onnoga, koije uzamio pinese, i aspre, tako buduchi mii stisnùti od griehah (kako mollimo svakj dàn, (*Matt.* 6. 12. *Luk.* 16.) *Odpuscti nami duughe nasce*) stvarje occitta, dasse nemoxe od druggoga opproštiti nami izvan od samoga Bògha.

9. *Oblàst zà odpusctati griehe nebbi dopusctena ikkomu od gliudih prie poroda Jesukarstova.*

A Ovj cudovitti, i boxanstveni dàr, priè negose Bògh ucciniu cjovjek, nebiu podàn ikkakvoj naravi stvorenoj. Najparvò od svijeh Jesukarst Spassitegl nasc, kako cjovjek, buduchi on istj pràvi Bogh, ovj dàr priimi, podàn od Ozza nebbeskoga. (*Matt.* 9. 6. *Mark.* 2. 9.) *Neka znàte*, recce, *dà sin cjovjecanski oblàst imà nà zemgli odpusctati griehe, recce dartavzu. Ustani, uzmi posteglin tvoju, i pojdi ù dòm tvoj*. Buduchi dakle cjovjek uccignen, nekabi udielio gliudmà ovò odpuscègne griehah, prie, nego uzajde nà nebbo, dabi ondi sjedio ù vieke nà desnu Boxju, (*Ivan* 21. 23.) pòdade ovu oblàst Biskupima, i Redovnizima ù Zarqui: premdà, kako prie uccismo, Jesukarst odpuscta griehe s' oblastju svojom; ostàli kako gnegovi sluxbenizi. Radi toga primnogose cuditi imàmo, i snebivatise, akosu, kojaa uccignena pò nedospivenoj krepposti: podpunno razumiemo, daje ovò jedan dàr neproziegnen, koj daròvan biu Zarqui od dobrotè Jesukarsta Gospodina.

10. *S' kojem krepofti doftixuu gliudi odpusctegne od fvoijeh griihab?*

Dalli josct iftj razlògh, s' koiem Bògh primilloftivi Otaz nareedi pomarfiti griehe fvieta, uzbuditichie mnogò dufce vjernieh zà razmifcgliatti vellicinu ovoga dàrà. (2. *Matt.* 6.) Jereje ktio oppratti grieke nafce s' Karvju Sina fvoga, dà on zaplàti pò fvojoj vogli zà pedepfu, kojufmo mii doctojali zà griehe, (1. *Petr.* 3. 18.) dà pravetan budde ofsudgen zà nepravetne, pràvi zà krivze dà budde umoren fmartchiu prigorkom. Zatò kada buddemo razmifcgliali s' dùhom, (1. *Petr.* 1. 18.) dafmo mii odkupglieni ne s' raffutniem zlàtom, i srebrom, mà s neproziegnenom Karvju, kako jaganza neozquargnena, i cifta Jefukarfta; laftnochiemo odlùciti, dafse nebi ikkakva ftvar moghla nami dogoditti fpafsovnija od ovè oblàfti od odpufctègnà griehah, koja prikaxuje neiftomacglivo providègne, i privelliku gliubav Boxju prema nami. Od ovoga pàk poznàgna, potrebnoje, dà prifuupi privellikj plood.

11. *S' koiemfe navlasctitò nacinom vidj vellicina dàra, koife podaje ù oblafti kliucevab?*

Jere koj uvriedi Bògha, s' koiemgod griehom fmartniem, oncjas izgubii (*Xud.* 10. 26.) sctogodje doftighnuo pò fmarti, i Krìxu Jefukarftovu: i (1. *kor.* 6. 6.) podpunno zabragnujefe, i zatvarà ulazisce Kraglieftva, koga prie zàtvorena Spaffitegl nafc fvijema otvorii fvojom mukkom. Zatò pak, kad nà pamèt dogè ucciniti nemoxemo, dà razmifcgliàgne nevoglie cjovjecanske neuccinii nàs pomgnive. Dalli ako pogledàmo nà ovu cudovitu oblast, koja pò Bòghu dàna bii; i potvargeni s' vjerrom ovoga Clàna, vjerujemo, daje dàna slòboda fvakomu, nekabi mogao biti povràchien nà parvòmu biichiu doftojanstva, pomoxen s' pomochi Boxjom, tadafmo ù istinu uffillovani uzradovatife s' privellikiem vefsegliem, i radostju, i neumarle fàle uzdavati Bòghu. I ù istinu akobife zienila milla, i dràga liekaria, kojàfe nami fpravglia s' hitrinòm, i s' pomgnom liekarah, kadabifmo zadarxani biili od kojè vellike nemochi: koliko slagije imaju biti onnee liekarie, kojee nareedi mudròst Boxja zà occistchiègne dufcah, i takoger nareedi zà uzdarxatti xivot, kàd navlasctitò ù istinu nè jedno fumglivo uffagne fpafsègna, kako onnee

lie-

liekarie, kojèse pristavgliaju telessima, mà istinittò spassègne gnima prinossj, koii xuude spassègne.

12. *Zassto, i kako Karstchiani imaju cesto sluxitise s' liekariam podaniem Zarqui ù oblasti Kgliucevah?*

Ponukovatichiese dakle vjerni, pokle buddù poznalli vellicanstvo tolikoga obilatà, i prisvietloga dara, nekabi nastojali josct i onnò bogogliubno obratiti na svoju korist. Jedvase moxe dogoditi, da koise nebi sluxio stvarju koristnom, i potrebittom, ziemiobise daje pogarduje, a navlasctitò ù istinu buduchi podao Gospodin ovu oblast Zarqui za odpusctati griehe za ovj uzrok, nekabise svi sluxili s' ovom spassovnom liekariom. Iere, kakose nemoxe ikko occistiti bez karsctegna: takò koigodbi ktio iznova posvoitti millost izgubglienu smartniema griessima, potrebnoje, dasse utjecce k' druggoj varsti occistchiegna tojest k' Sakramentu pokore. Dalli ù ovomu mjestu imase napomenuti vjerniema, da, buduchi prikazano toliko obilatò mogujstvo prosctègna, (kojè josct istomacismo, da nije zatvoreno ù ikkakvo vrieme) olli dasse nebi uccinilli lastnij na ogriescegne, olli kasnij na obrachiegne novoga xivota. Jere ù parvomu nahodechise occittò pogardiregli, i psujuchi protiva ovoj boxanstvenoj oblasti, jessu nedostojni, daim Bogh udieli svoje millosargie: à druggomu pak primnogose ima strasciti, da nebi biili poklopjeni od smarti, zaludubi biili ispoviedali, i vjerovali ovò odpusctegne griehah, kojè s' kasnosti, i s' produgliegnem razloxittò izgubisce.

OD JEDANAESTOGA
CHLA'NA
POGLAVJE XII.
Puti Vskarsnucchie.

1. K*Oliko pridi imatti poznàgne istinittò od ovoga Cklàna?*

Ovò mnogò prikaxuje, daje vellika korist ovoga Cklàna zà utemegliti istinu Vjerre nasce, sctose pristavglia vjerniema ù svèta piisma, (*Ivan* 19. 26. *Isaia* 26. 19.) nè sàmo za vjerovati, dallise josct potvardiva s' mnoghiem razlozima; sctose ù istinu moxe razumjetti, kada vidimo, dasse jedva cinj ù drughiem Cklanima Vjerovagna, daje naslògneno uffagne nasce na ovj, kako pristanovitti temegl. Jere kako Aposto razloxj: (1. *kor.* 15. 14. 25.) *Ako nije uskarstnucchie martvieh, nije Karst uskarstnuo: da ako Karst neuskarstnù tascchieje pripoviedagne nasce, tascchia jest i vjerra nasca.* Dakle neima Parok postaviti magnè trùda, i pomgne za istomaciti ovj Cklan, negoje nemillost mnoghieh trudila za razuritiga. Jerechiesse mallò poslie ukazati, da prihoduu vellikee, i plemenitee koristi od ovoga poznagna, na' plood i korist vjernieh.

2. *Zascto onnò uskarstnucchie od gliudih Apostoli prozvasce Puti uskarstnucchie.*

A' ovòje najpriè pottebno zamierati, da uskarstnucchie od gliudih ù ovomu Cklanu nazivase Puti uskarstnucchie. A' ovòse nije uccinillo bez uzroka. Jere Apostoli ovò kchiesce nauccitti, sctose potrebittò ima postaviti, daje dusca neumarla. Zatò da nebi koj pò srecchi zienio, da onna zajedno umira s' tielom i da obbojè zajedno uskarstnuju, buduchi occittò ù mnoghieh mjestah piisma svetoga, daje dusca neumarla, radi ovè stvari samoseje uccinilla ùspomena od uskarstnucchia Puti ù ovomu Cklànu i prem da cesto ù piismu put zlamenuje ziela cjovjeka, kakoje prid Isaiom: (*Isaia* 40. 6.) *Svaka put sieno*: i

prid

prid Svetiem Ivanom: (*Ivan* 1. 14.) *I Riec put uccignena bii:* nisctanemagne ù ovomu mjestu ova riec Puti zlamenuje tielo: Od dva diela duſce, i tiela, od koijehſe cjovjek sklada, i ſastvglia jedno ſamo, tojest tielo, ſaghgnieva, (*Narod.* 3. 19.) i povrachiaſe ù praah zemgliè, od kòjè ſaſtavglien bii; duſcu pak razumiemo, daſſe vazda uzdarxuje zielovita, i neraſſutna. A'pakſe nepovrachia ikko na xivot, ako nebi prie bio martav; a duſca vlaſctito negovoriſe uskarsnutti. Takogerſeje uccinilla uſpomena od Puti za razoritti onnò poluvjerſtvo, buduchi joſct xiv Aposto (2. *k' Tim.* 2. 17.). koje bii Himenea, i Fileta, koii potvargevahu, kadaſe govoraſce od uskarſtnùcchia ù piiſma ſvèta, daſſe neima uzèti od stvarih teleſnieh, ma od duhovnieh, pò kòmuſe uskarſnuje od ſmarti grieha, nà pravetni xivot. U' toliko s'ovijem riecima ciniſe occittò, daſſe odnoſsj onna prièvara, i daſſa potvargiuje pràvo uskarſtnucchie tiela.

3. *S' koijema poglavittò piiſmina imaſe potvarditi nauk od uskarſtnùcchia teleſſah?*

A'. bitichie darxanſtva Paroka proſvietliti ovu iſtinu s' izgledima ſtaroga, i novòga Zakona, i ſvega poviedagna Zarquenòga. Gnekiiſu biili usharsnùti (3. *kragl.* 17. 19.) od Illie, i od Eliſea ù ſtaromu Zakonu; (4. *kragl.* 4. 34.) Drughii od ſvetieh Apoſtolah, (*U' ſtvar. Apoſ.* 9, 1. 20. 39.) i od drughieh mnoghieh, biiliſu povrachieni na xivot, izvan onnijeh, koijeh Jeſukarſt Goſpodin uskarſtnù od martvieh: (*Matt.* 9. 14. *Luk.* 7. 4.) kojè uskarſtnucchie mnoghieh potvargiuje nauk òvoga Cklana. Jere kako vjerujemo, daſſu mnoghii biili uskarnùti: takoſe ima vjerovtti, da ſvi imaju uskarſnutti: pacè joſct poglavitti plood, kojèga mii imamo primiti od cudeſſah ovè varſte, jeſt onnj, dabiſmo podpunno vjerovali ovòmu Cklanu. Jeſſu mnoghee ſvjedoxbe, kojechieſe laſtno nachi od Parokah, koii premda kolikogod buddù uvjexbani, i naucni ù ſvèta piiſma. Svietlija ù iſtinu mjeſta nahoduſe ù ſtaromu Zakonu, kojaſe sctiju prid Jobom, (*Job* 19. 26.) kada recce, dachie ù puti ſvojoj vidieti Bògha ſvoga; i prid Danielom, od ovijeh, (*Daniel.* 12. 2.) koii ù prahu zemglie ſpavaju, imajuſe uzbuditi (tojeſt uskarſnutti) jedni na xivot vjecnj, a drughii na pogardu vjecnu. U' novo-

vomu pak Zakonu, kojaa S. Matteo (*Matt.* 22. 31.) prikaxuje od prigovaragna, kojègaje imao s' Sadduzeima: Odvisce, kojaa Evangelisti prikaxuju od súda napokognèga. (*Matt.* 25. i 19. 31. *Mark.* 13. 26. *Ivan* 5. 28.) A' josct ovdi imajuse prikazati, kojaje Aposto prikazaò s' pomgniviem razgovorom, pìisajuchi (1. *kor.* 15. 12.) Korintianima, i (1. *Tessal.* 5. 13.) Tessalonianima.

4. *S' koijemse prilikami moxe potvarditi ova isiina?*

Prem daje ovò priistinittò pò vjerri, nisctanemagne mnogochie prùditi za prikazati olli s' izgledima, olli s' razlozima, dasse ovò nemarzi od naravi, alli od razuma cjòvjecanske pamèti, scto vjerra pristavglia za vjerovati. Tako Aposto onnomu, koiga upitovasce, kakochie martvi uskarsnutti, ovako odgovorii: (1. *Kor.* 15. 36.) *O ludi, tii, scto sijesc, neoxivgliujese, ako parvò neumrè i scto sijesc, nesijesc tielo, koje ima biti, ma gollo sarno; kako na priliku scenicnò, alli druggoga innoga: Bògh pak daje gnemu tielo, kako hocchie.* I mallo poslie recce. *Sijese ù rassutno, a ustatichiese ù nerassutno.* Mnogase odvisce, moguu priloxitti k' ovoj prilizi: S. Gargur prikaxuje govorochi; *Jere svjetlost svaki dan, kako umiruchi, odnossise od occiih, i opèt, kako uskarstnujuchi povrachiase, i darvja zeleen izgubbuu, i opèt, kako uskastnujuchi pokrievajuse s' liistchiem, i sjemmena ghgniùchi umiruu, i opèt izniknujuchi uskarstnuju.*

5. *Razlozi, s' koijemase potvargiuje ova istina.*

Razlozi onnii odvisce, koiise prinossuu od Piisaozzah Zarquenieh zadostase moguu zieniti podobni za iskuscati ovu stvar. I parvò ù istinu, buduchi dusce neumarlé, i kako, buduchi dio od cjovjeka, imaju naravsko prighnùchie k' telessima cjovjecanskiema, imallobise zieniti prekò naravi, da onnee ù vieke razlùcene buddù stojatti od telessah. Jere ù istinu sctose suprotivglia naravi, i sctoje ussilno, nemoxe biti produglivo, zienise dachie biti pristojno, dabise opèt zdruxile s' telessima. Scto josct sliedi, da ima biti uskarstnucchie telessah. S' kojom ù istinu varstom prigovaragna (*Matt.* 22. 32.) Spassitegl nasc josct zieniise, dasseje sluxio, kadase prigovarasce Sadduzeima, potvardi uskarstnucchie telessah od neumarlosti duscah.

Paka buduchi prikazane pedepse zliema od pripravetnoga

ga Bògha, a plate dobriema, od gnih mnoghii pak, prie nego buddù zaplatili dostojne pedepse, od ovijeh velliki dio umiraju, neimajuchi ikkakva dostojanstva kreposti: potrebnoje, dasse opèt zdruuxe s' telessima ùjedno s' duscom, nekabi telessa priimili pedepse za griehe, alli plate za dobrocinstva, s' koijema (tellessima) sluxisse gliudi, kako s' druxbom. koje mjesto pripomgnivoje istomaceno od Svètoga Ivanna Slatoustnika ù Evangelizzu, olliti rasgovoru svarhu Evangeglia prid pùkom Antiokie. Satò Aposto, prigovarajuchise od uskarstnucchia, recce; (1. kor. 16.) *Ako samo ù ovomu xivotu uffamo ù Jesukarsta, prinevoglnij jesmo od svijeh gliudih*. kojee ù istinu rieci neima ikko zieniti, da gledaju nevogliu od dusce, koja buduchi neumarla, prem da telessa nebi uskarstnulla, nisctanemagne ù druggomu xivotu moghlabi uxivati blaxenstvo: ù istinu imajusse razumjetti od ziela cjovjeka. Jere akose nebi povratlle plate dostojne tielu za truude, potrebnoje, da koii, kako Apostoli, toliko nevogliah, i tùgah podniesce ù xivotu, biilibi najnevoglnij od svijeh. A' istò mnogò occitnije uccj Tessaloniane, s' ovijem riecima: (*Tessal*. 1.4.) *Slavimose ù Zarquah Boxieh radi ustarpglienja vascega, i vjerre ù svijeh progonstvuh vascieh i nevogliah, kojee podnossite ù isgled pravetnoga sùda Baxjega, dà buddete dostojni ù kragliestvo Boxje, radi koga i podnossite: Akoje pàk pravetno prid Bòghom povratiti nevogliu onnijema, koii vàs obnevoglivaju, i vami, koii jeste obnevoglieni pokoj s' vami ù objavgliegnu Gospodina Jesukarsta s' Nebbessah s' Angelima krepostij gnegovie, ù plàmu oghgna dajuchi ossvetu onnijema, koii nepoznasce Bògha, i koii nesluscaju Evangeglie Gospodina nasceg Jesukersta.*

Priloxii josct, dà nemoguu gliudi, ù kolikoje dusca odiegliena od tiela, dostighnuti izvarsceno blaxenstvo, i punnost svijeh dobarah. Jere kako svakj dio, od svega razdieglien, jest neizvarscan: tako josct i dusca, koja nije zdruxena s' tielom. Odscta sliedi, daje potrebittò uskarstnucchie telessah, dà gnemu nebi pomankala ikkakva stvar od privellikoga blaxenstva. S' ovijema i s' ostaliema od ovè varste, mocchichie Pàrok naucciti vjerne ù ovomu Cklànu.

6. Nije-

6. Nijedanse cjovjek nenahodi, koj nèchie umrieti, I uskarsnutti.

Potrebnochie biti odvisce pomgnivo istomaciti, pò nauku Apostola, koii uskarsnutti imaju nà xivot. Jere pisajuchi Korintianima recce: (1. *Kor.* 15. 11.) *Kako ù Adamu svì umiraju, tako i ù Jesukarstu svì hocchie oxivjetti* (tojest, uskarsnutti. Bez ikkakve takoger raslikosti zlijeh, i dobrieh svì hocchie uskarsnutti; prem dà nechie biti jednako biichie svijeh: (*Ivan* 5. 29. *Narod.* 3. *Rim.* 5. 6.) *Koii dobra uccinisce nà uskarstnucchie xivota, à koii slà uccinisce nà uskarstnucchie sùda.* Kada pàk govorimò svì, toliko razumiemo onnijeh, koiichie jur martvi biti, priblixajuchise suud, koliko onnijeh, koiichie umrieti. Svèti Jerolim upiisano ostavii, dà zarqua prištàje ovòmu chiuchiegnu, koje potvargiuje, dà svì imaju umrieti, nemogùchise ikko izvadit, i daje istò chiuchiegne mnogò prikladno istini: istò chiùti, i darxj S. Agustin. U' istinu nijesu suprotivne ovomu onnee rieci Apostola upiisane k' Tessalonianima (1. *Tessal.* 4.) *Martvi, koii ù Jesukarstu jessu uskarsnuttichie parvii, potomtoga mii, koii xivemo, koiismo ostalli, zajedno biticbiemo uzèti scgnima ù oblazieh prema Jesukarstu ù jajer.* Jere S. Ambrox istomacivajuchi ovaa, ovako recce: *U' istòmu uzèchiu smartchie pripriti, i kako pò snu, da buduchi izascla dusca ù cjas povrachiase, jere kada buddù uzèti, umrietichie, da pribodèchi k' Gospodinu, na occigled Gospodinov buddù primiti dusce, zascto s' Gospodinom martvi nemoguu pribivati.* Istòse chiuchiegne potvargiuje sùdom S. Agustina ù libro, illiti kgnizi od graada Boxjega.

7. Dusca cjoviecanska uzètichie isto tielo ziele na najposgliednomu sùdu.

Mnogò ù istinu prùdi, dà mii istinittò vjerujemo, dà ovò istò vlascito tielo, cigovoje onno vlascito biilo, i premdaje saghgnilo, i ù pràhse obratilo, nisctanemagne imà uskarsnutti nà xivot, ovochie Parok pomgnivo uzèti zà istomaciti. Ovòje chiuchiegne Apostola kad recce: (1. *kor.* 15. 53.) *Potrebnoje rassutno ovò obuuchi ù nerassutno;* s' ovom rieciu *ovò*, prikazuje occittò svoje vlascitò tielo. Job josct od ovoga prisvietlo prorokovaa, govorechi: (*Job.* 19. 26.) *I ù puti mojoj vidìetichiu Bògha Spasi-*

ste-

fiteglia moga, koga imam vidieti ja isti, i occi moje ima-juga razgledati, a nè drughj. Ovòse istò izvagia iz isto-macegna istoga uskarsnucchia. Jere uskarsnucchie, kako potvargiuje Damascèn, *jest povrachiegne na buichie, odkuda panuo.* Najposlie akobismo razmiscgliali, za koj uzrok mallò priè ukazano bii, dà uskarsnucchie imà biti, nitichie biti ikkakva stvàr, kojabi moghla uccihiti dùh sumgliv kojègagod ù ovoj stvàri.

8. Za koj uzrok uskarsnucchie telessah bii narègeno od Bògha.

Zatò pak uccismo, dà telessa oxivjetti imaju, (*Kor.* 5. 10. *Matt.* 22.) *neka priimi svakj vlastita tiela, kojaje djellovao, alli dobro, alli zlò.* Potrebnoje dakle, dà cjovjek uskarsnè s' istiem tielom, s' cigoviem diellom sluxioje alli Boghu; alli Djavlu, nekabi s' istiem tielom dostighnuo krunnu, i plàte dobiichia, alli podnio podepse, i mukke nemillee.

9. Telessa vèchie priuzèti grubost, kojuje imao ù ovi umarli xivot.

Nèchie ù istinu sàmo tielo uskarsnutti, màse imà povratiti sctogedse pristoi zielovitosti naravi, i cjasti, i narescegnu cjovjeka. Sctijemo prilièpo svjedocanstvo S. Agustina od ovè stvari, i govori: *Nechie tada biti ikkakva stvar grubbocchiè ù telessima. Akobi koigod bio pretelij, ò debglij nechie uzèti svu vellicinu, mà onnò, sctochie predobiti naravske sloxègne, zieniticbiese saviscgne: i na drughj nacin, kojagodier uccinii, alli boliest, alli starost ù tiela, ponnovitichiese pò Jesukarstu s' kreposti boxanstvenom, da akobi koii biili tanahni, radi suboccbie, jerechie Jesukarst nè samo ponnoviti nami tiela, dalli sctogod budde nami odnesseno pò nevogli ovoga xivota.* Takoger nà druggò mjesto recce. *Nechie priuzèti cjovjek vlase, kojeje imao, ma koii buddù pristojni,* pò ovomu govoregnu: (*Matt.* 10. 30.) *Svì vlasi glave vasce prebrojeni jessu, koii pò boxanstvenoj millosti imajuse ponnoviti.* Najparvò ù istinu, jere udà pristoju k' istini cjovjecanske naravi, zajednochiese povratiti svè stvari: Jere koii, olli buddù biili sliepi od poroda, alli od koje drughe boliesti izghubisce vidiegne occiih, olli hromi, i ù stvemu kgliasti, alli mlohavi uskarsnuttichie s' zieliem, i izvarscniem tielom: jere innako nebise zado-

vo-

vogliło zudbi dusce, kojàje prighnuta, zà zdruxitise s' tielom: nisctanemagne bez ikakve sumgne vjerujemò, dà gni zudba imase ispuniti ù uskarstnucchiu. Odvisce podpunnost occittò, dà uskarstnùcchie jednako, kako stvorègne (svieta) ubrajase megiu poglavittà diellovagnà Boxja. Kako dakle svè stvari bisce izvarscene od Bogha ù pocetku stvoregna: tako josct jest ù svemu potrebno potvarditi, dachie biti i ù uskarstnucchiu.

10. *Muccenizi uskarsnuttichie s' telessima zielima nossèchi bigliegbe rannah ù gnima.*

Neimàse samo ispoviedati od Mucceniikah, od kojieh S. Agustin ovako svjedocj: *Nechie biti bez onnijeh udah; jerè namoxe biiti onnò odsjecègne, da nebi biila neizuascnost tiela: inako, koijema jessu odsjecene glave, imallibi bez glavah uskarsnutti, nisctanemagne bitichie na uklane, illiti uglebbe ostiieh udah biglieghi maccasvjetleechise svarhu svakoga zlaata, i dragoga kamena, kakono i biglieghi rannah Jesukarstoviieh.*

11. *Ovdi josct telessa odsjecena opakieh uskarsnuttichie ciela.*

Sctose takoger priistinittò govorj od opakieh, i akobi gnima odsjecena biila uda radi gnihoviieh pomankagnah: jere koliko verchie udah buddù imatti, tolikochie biti mucceni s' gorkijom pedepsom koliesti: zatò onnò povrachiegne udou, nechie biti za gnihovu cestitost, ma za nevogliu, i tughu; pridajuchise dostojanstva nè udima, ma biipu, cigovu tielu jessu zdruxena: jere onnijema, koii pokoru buddu uccinilli, povratitichiese za uzdarje, onnijema, pak, koii gnu potlaccisce za pedepsu. U' ovaa, akose buddù pomgnivo od Paroka razmiscgliati, nechie gnima ighda pomaukatti obilnost stvàrih, i besjeddah zà ponukovati, i razecchi dusce vjernieh nà zudbu bogogliubstva: dà razmiscgliajuchi dosladde, i nevoglie ovoga xivota, xeglnobi cekàli onnu blàxenu slavu uskarstnucchia, kojà pravetniema, i bogogliubniema prikàzana bii.

12. *Telessa gliudska pokle buddù uskarsnulla, kakva imaju biti?*

Sliedi sada, nekabi vjerni razumjelli, ako onnaa gledàmo, kojaa slikaju, i okladaju bivstva cjovjeka, i akoje potrebno onnò istò tielo, dà oxivi, koje prie martvo bje-

sce, nisctanemagne mnogò vecchie bitichie druggò razliko biichie gnegovo. Jere dà ostavimo ostàla, ù ovòmmiste navlasctito hocchie razlikovati svà telessa uskarsnutieh megiu sobom. Jere buduchi prie podloxni zàkonima smarti, poklè buddù uskarsnulli nà xivot, odnesscchi razlikòst dobrieh, i zlijeh, dostighnutichie neumarlòst. Kojegà ù istinu cudovita povrachiègna naravi, onnò glassovito dobiichie Jesukarstovo bii dostojno, koje odnesse od smarti, kako nas ukjexbàju svjedoxbe svetieh piismah. Jere piisano jest. (Isaia 25. 8.) Sunouzatitichie smart ù vieke. I na druggò mjesto. (Osea 13. 14.) Bitichiu smart twoja, ò smarti. Koju stvar istomacii Aposto, kad recce; (1. Kor. 15. 26.) Najposlie pàk smart supretmona razurichiesse. I prid S. Ivannom sctijemo. (U' Occitt. 21.) Smart vecchie nechie biti. Primnogò pàk bjesce pristojno dostojanstvu Jesukàrstovu, s' kojemse prevrati gospostvo smarti, dà grieh Adamov budde pridobiven nakon duggò vrieme. Istò jossct bii pristojno boxanstvenoj pravdi, dà dobrii buddù uxivatti ù vjeke blàxeni xivot, a zlii dà buddù podnossiti pedepse vjecnè, (Occitt. 9. 4.) iskattichie smart, i nechie gnu nachi, xeglietichie smart, a smartchie bjexati od gnih. I ovà ù istinu neumarlòst bitichie opchiena dobriema, i zlijema.

15. *S' kojiem narescegnima telessa blaxenieh bitichie naresciena pò uskarsnucchiu?*

Odvisce telessa uskarstnùta svetieh imattichie gnekaa glassovittà i prisvietla narescègna, koijemachie biti mnogò plemenitija, negosu prie ighda biila. Poglavità ù istinu jessu ovaa cetiri, kojàse zovu narescègna, pò nauku Apostola, od Otaceh zamierana. Od ovijeh parvà jest Nechiuchienstvo, tojest dàr, i narescègne, kojechie ucciniti, dà nechie mocchi imatti ikakvu stvàr dossadde, nitichie chiutiti boliest ikkakvu, alli nepokoj: jere nechie mocchi gnima nauditi olli jakost studeniih, olli vruchina nestoka plàma, olli ussilnost. (1. Kor. 15. 31.) Sijese, govorj Aposto, na rassuccbie, bo uskarsnuttichie, na nerassùchie. Zascto pàka Nauccitegli nezazvasce prie nechiuchienstvo, nego neùssilnost, ovj bii uzrok, nekbi zlamenovàli onnò, sctoie vlastitò jednoga tiela slavnoga Nijebo Nechiuchienstvo gnima opchieno s' ossogeniema, koijeh

koijeh telessa premdassu nerassutna, nisctanemugne podloxni jessu vruchini, i ziimi, i moguu biti razliko mucceni.

Sliedi zà ovjem Svietlost, s'kojom telessa Svetieh sjattichie, kako Sunze. Ovako Spassitegl nasc svjedocj prid S. Matteom. (*Matt.* 13. 43.) *Pravetni*, govorj, *sjattichie, kako Sunze, ù Kraglieſtvu Ozza moga*. I dà nebi koj sumgnio od ovoga, occittovaoje s'izgledom Priobrasciegna svoga. Ovò kadgod Aposto zovè Slavu, gnekada Gliubav. (1. *Filippi.* 3. 21.) *Ponnovitichie*, govorj, *tielo poniseſtva nasceza priličnò tielu svjetlosti svoje*. I opet: (1. *Kor.* 15. 4.) *Sijese na neplemenitost, uskarſnuttichie na slavu*. Josct puuk Israelski (*Isod.* 34.) vidie gnekù priliku od ovè slave ù pùstigni, kada obraz Moysessov prosvietlise od ràzgovora, i occiglèda Boxjega tako, dà Sinovi Israelski nemogahu poglèdati ù gnega. U' istinu ovà svjetlost, jest gnekò sievagne prihodèchie k'tielu od privelsikoga blaxenstva dusce, nà tà nacin kolikose cinj gnekò smiescagne olliti pridavàgne onnoga blaxenstva, kojè uxiva dusca. Kakose pàk dusca cinj blaxena, jere dio blaxenstva boxanstvenoga prihodj ù gnoj. Imàse ù istinu vjerovati, dassé svì s'oviem dàrom jednako nenarescuju, kako s'pàrviem, tojest s'nechiuchienstvom. Bitichie ù istinu svà telessa Svetieh jednako nechiutiva (tojest nechie chiutit mukku) dalli nèchie imatti istù svjetlost; Jere kako svjedocj Aposto. (1. *Kor.* 14. 41.) *Jednaje svietlost Sunza, a drugga svjetlost Mieseza, i drugga Zviezdab: jereje razlika zviezda od zviezde ù svjetlosti: tako i uskarſnucchie martvieh*.

S'oviem narescègnem zdruxujese onnà, koju nazivaju, Hitrost, s'kojomseje oslobodillo tielo od tegotè, od kojèse sada pritiska: i prilastno dusca nà kojumu dràgo stràni kchietti budde, takochiese mocchi pomaknutti, dà nemoxe biti stvari hitrije od onnoga pomizagna: kako occittò uccj S. Agustin ù kgnigah od graada Boxjega, i S. Jerolim ù Isaii. Zatò bii receno od Apostola. (1. *Kor.* 15.) *Sijese ù slabosti, ustatichie u krepesti*.

K'Ovijema pàk pristavgliena jest, kojàse zove Tancima, pò cijoj krepostì podloxitichiese tielo ù svemu zapoviedi dusce, i gnojchie sluxiti, i bitichie sprawan, i podloxan

loxan nà namighnùchie okka: sctose prikaxuje od onnijeh riecih Apostola: (1. *Kor.* 15. 44.) *Sijese tielo xivuchie, ustatichie tielo duhovno*, tojest uskarsnuttichie. Ovàsu mallomagn poglavitija poglavja, kojàse imaju uccitti ù istomacègnu ovoga Cklàna.

14. *Koichie plood izvaditi vjerni iz tolikieh Ottajstvah uskarstnùcchia.*

Nekabi pak znalli vjerni, koibi plood moghli izvaditi iz poznagna tolikieh, i toliko mnoghieh Ottajstvah; parvòchie biti odpotrebe istomaciti, dasse imaju uzdatti fàle privellikee Boghu, (2. *Matt.* 11. 25.) koije ovaa sakrio od mudrieh, à occittovaoje gnih malahniema. Jere koliko gliudih izvarstnieh s' possallom mudrosti, i narescenieh s' vlascitiem naukom usvemu jessu biili sliepi ù ovu toliko istinitu istinu. Zasctoje dakle ovaa occittovào nami, koijema nebjesce pristojno xuditi ovj razum; jest, dabismo slavìli s' vjecniem possalàma privelliku dobrotù, i blagò't gnegovu.

Paka josctse dostixe onnj velliki plood od razmiscgliagna ovoga Cklàna, tojest jere ù smarti onnijeh, koii jessu s'nami zdruxeni svojtòm, i s' dobrohocchiegnem, lastnochiemo razvesseliti i druzieh, i nàs istijeh, s'koiem ù istinu razvessegliègnem, occittoje, dasseje sluxio Aposto:, kada piisa k' Tessalonianima od spechieh (4. 13.).

Dalli josct megiu svijema tùgama, i nevogliama, razmiscgliàgne dossasctoga uskarstnucchia podattichie nami privelliko oblahscàgne boliesti: kakosmo prìmili pò izglèdu S. Joba, (19. 25.) koj s'oviem jedniem uffagnem vriexasce dùh oxalostchjen, i slovoglni, dachie kadgod vidieti Gospodina Bògha svoga ù uskarstnucchiu.

Odvisce ovochie mnogò prùditi zà prighnutti puuke vjerne, dabi nastojali provoditti pràvi xivot, i svèti, i cisti od svakoga ozquarnegna grieha. Jere akobi razmislili, da onnaa vellikaa bogastva, kojaa sliedù uskarstnùcchie, jessu biila gnima prikazana, lastnochie prighnutti sebbe nà xudbu kreposti, i bogogliubstva. S' drughè stràne ikkakva stvar nèchie imatti vecchiu jakòst zà usteghnuti poxude sarza, i odbitti gliudi od sagriescègnah, koliko akobise cèsto gnima napomenulo, s' koijem zlima, i mucceninstvima imaju biti opàkii mucceni, (*Ivan* 5. 29.) koiichie ù onnj najpokogni dàn koditi nà uskarstnucchie suda.

OD DVANAESTOGA

CHLANA

POGLAVIE XIII.

Xivot Vjecnj.

1. Z*Ascto u najposgliedno mjesto ovj Cklan vjerre postavglien bii, i koliko prudi, da budde istomacen puku.*

Sveti Apostoli nasci vojvodde, kchiellisu zaglaviti, i dospietti Vjerovagne, u komuse uzdarxuje skuppa vjerre nasce, s'Cklanom xivota vjecnoga: i jere po uskarstnucchiu puti neimase iscta druggo istomaciti, nego plata xivota vjecnoga: i pak, neka onno izvarscno blaxenstvo, napugneno svijeh dobarah, vazda budde biti nami prid occima, i da buddemo nauccenni, da budde pamet, i sve miisli nasce upravne, i ussagene u gnemu. Radi toga neimaju ighda Paroki pomankatti, uccechi vjerne, za razecchi dusce gnihove, buduchi prikazane plate xivota vjecnoga: da, kojagodbi prinajmucnija uccilli, za priffatiti koje djellovagne radi immena Karstchianskoga, nekabi zienilli lastna, i tako slatka, cinechise pripravnij, i vesselij za posluscati Bogha.

2. *Sctose zlamenuje ovdi za xivot vjecnj?*

A' jere pod ovijem riecima jessu sakrivena mnogaa Ottajstva, s'koijemase u ovomu mjestu sluxuu za istomaciti nasce blaxenstvo, ovase tako imaju istomaciti, dabi svijema moghlo biti occitto, koliko svakoga pamet dossexe. Imajuse dakle uvjexbati vjerni, da s'ovijem riecima zlamenuje *xivot vjecnj*, ne samo vjekuvjecanstvo xivota, koga josct imaju i huddobe, i gliudi opaki, koliko blaxenstvo u vjekuvjecanstvu, koje napugna xudbu blaxenieh. I tako razumiasce onni zakona nauccitegl, (*Luk.* 10. 25.) koj upita Gospodina nascega Jesukarsta u Evangegliu, scto imasce ucciniti, za uxivati xivot vjecnj: kako

ko dabi rekao: kojase od mene djellovati imaju, dabih doparò ù onnomu mjestu ghdiese moxe uxjvati izvarscno blaxenstvo? Svèta piisma uzimgliu ovee rieci ù ovòmu chiuchiegnu, i razumu, kakose moxe vidieti ù mnogaa mjesta (*Matt.* 19. *Ivan.* 17. *Rim.* 27.).

3. *Zasctose zlamenuje onnò privelliko blaxenstvo s'immenom xivota vjecnoga.*

S'oviem ù istinu immenom zvàno jest onnò blaxenstvo, dà nebi koj zienio, dà onnò pribiva ù stvàrima telesniema, i bjegùchiema, kojee vjecnee nemoguu biti. Nemogascebo ovà riec blaxenstvo podpunno istomaciti onnò sctose iskàsce; navlasctitò nahodèchise gnekii gliudi nadmeni sudom gnekè tastchie mudrosti, koii najvecchie dobro postavgliaju ù onnee stvàri, kojee s' chiuchiegnem okuscaju. Ovèbo ghinuu, i stàraju: à blaxenstvo neima svarhe, pacè ovaa zemaglskaa mnogò pridaleka jessu od pràvoga blaxenstva: od koga ovj mnogò dalekò odstùpa, koise uzdarxuje ù gliubavi, i ù xudbe svièta. Jere piisano jest: (1. *Ivan* 2. 15.) *Nemojte gliubiti sviet, nì onnaa, kojàsu nà sviètu. Ako koi gliubi sviet, nije gliubav Occina ù gnemu.* I mallo poslie: *Sviet projde, i poxegliègne gnegovo.* Ovàchie dakle nastojati Paroki zapeccatiti ù pametiih vjernieh, dabi potlacili umarla, i bjeguuchia, i dabi zassadili ù duhu, dasse nemoxe odarxatti ikkakvo blaxenstvo ù ovomu xivotu (1. *Petr.* 2.) ù kòmu nijesmo gragiàni, mà tugini, i putnizi. Premdasse ovdi josct razloxitò nazivamo blàxeni pò uffagnu: (*K' Tit.* 2. 12.) *Akobismo odvarghli nemillost, i svjetovna poxegliegna, triezno, i pravetno, i bogogliubno bismo xivjeli nà ovomu svièttu, cekajùchi blàxeno uffàgne, i dossasctchie slavè vellikoga Bògha, i Spassiteglia nascega Jesukarsta.* Ovaa nebuduchi mnoghii razumjelli, (*Rim.* 1. 22.) koiise ziegnahu mùdri pri sebbi samiema, i ziegnahu, dasse imà iskatti blàxenstvo ù ovomu xivotu, lùdi uccinillise jessu, i upadosce ù mnoghee nevoglie. Dalli onnò odvisce primismo pò jakosti ovoga immena, *Xivot vjecnj*; dà, buduchi jednom stècceno blaxenstvo, nemoxese ighda izgubiti, kakosu gnekii laxivo sumjelli; jerese nadopùgna blaxenstvo bez ikkakve smjescè zla, koje napugnajuchi xudbu cjovjeka, potrebittòse uzdarxuje ù xivotu vjecno-

nomu: jere blaxèn nemoxe, dà primnogò nexùdi, dabi mogao ù vjeke uxivati onnaa dobra, kojàje dostighnuo. Radi toga, ako onnò uxivàgne nebi biilo stavno, i istinittò, triebaje, dasse brinnè, i muccj s'vellikom mukkom stràha.

4. *Vjecno Blaxenstvo nemoxese dossèchi s' riecima, olli s'pametcbiu cjovjecanskom.*

Dalli kolikoje blaxenstvo blaxenieh, koii xivu ù nebbesku Otaxbinu, onnòse sàmo dossèchi moxe od gnih samieh, à nè od ikkoga druggoga, ovee istee rieci podpunno prikaxuju, kada govorimo, Xivot vjecnj. Jere kadase sluximo zà zlamenovati kojugod stvàr s' oviem immenom kojè jest opchieno s' mnoghiem drughiema, lastno razumiemo dà pomankaje vlasctita riec, s' kojombise onnà stvar occittò izrekla. Istomacivajuchise dakle blaxenstvo s' ovijem riecima, kojèse vecchie pò nacinu nepristoju blaxèniema, nego svijema, koiibi ù vjeke xivjeli; ovò nami moxe biti zà razlogh, i bigliegh, daje gneka stvàr viscija, i izvarscnija, negobismo moghli izvarsno istomaciti biichie gnegovo s' vlasctitiem immenom. Jere akose druggaa immena pridaju ovomu nebbeskomu blaxenstvu ù sveta piisma; od koje varste jessu, (*Matt.* 5. *Mark.* 1. *Luk.* 6. *Ivan* 18. *&c.*) *Kragliestvo Boxje, Karstovo, Nebbesko, Raj, Sveti graad, Novi Jerusolim, Kucchia Occina:* nisctanemagne occittò jest, dà nemoxe ikko od ovijeh podpunno istomaciti vellicanstvo gnegovo. Zatò Paroki ù ovomu mjestu neka neostavee zgoddu sebbì podànu zà zvatti vjerne nà bogogliubstvo, i nà pravdu, i nà svakaa djella zakona karstchianskoga s'toliziema obilniem nadarègnima, kojàse prikaxuju s' immenom xivota vjecnoga.

Jerboje occittò, daje obicjaj, dasse ubraja dusca megiu najvecchija dobra, kojase xuduu pò naravi; dalli poglavito s'oviem dobrom skaxujese blaxenstvo, kada govorimo xivot vjecnj. Dalli negliubèchise ikkakva stvàr vecchiè, niti moxe biti stvàr draxaa, alli, slagija od ovoga kratkoga, i nevoglnoga xivota, koije pòdloxan toliziema i toliko razliziem nevogliama, dasse istinitò imà zvatti smart; s'kojom najposlie pomgnom, i s' koiem trùdom imamo iskatti onnj vjecnj xivot, koj, buduchi poghinula

svà

svà zlà, imà zdrùxeno, i svàrsceno biichie od svijeh dobarah?

5. *Uzdarxujese blaxenstvo ù rastavgliegnu, i ù izbavgliegnu od svijeh zàlah, i ù dobiitchiu od svijeh dobarah.*

Jere kako naucciſce Sveti Ozzi, daſſe imà istomàciti, i skàzati biichie od blaxenstva xivota vjecnoga ù rastavgliegnu, illiti izbavgliegnu od svijeh zalah, i ù dobiitchiu od svijeh dobarah. Od zalah prioccittaa jeſſu svjedocanstva od svijeh piiſmah: jerboje piiſano ù Occittovagnu (*Occi. 7. 16.*) *nechie gladòvatti, nitichie xegiatti vecchie, nitichie pannùti svarhu gnih ſunze, nì ikkukva vruchina*, i Opet. (*Occit. 21. 4.*) *Otrietichie Bògh svaku ſuzu od occih gnihovieh, i smart vecchie nechie biti, nì plàc, nì vapaj, nitichie boliest biti, zaſcto parvò projdoſce.* Odviſce pàk imà biti neizmjerna slava blaxenieh, i neizbrojne varste stavnoga veſſeglia, i uxivàgna: kojè slavè veſlicinu nà ikkakav nacin dùh naſc nemoxe razumjetti, niti moxe prochi ù duſce naſce, potrebnoje, dà mii ugliezèmo ù gnoj, tojest, ù veſſeglie Goſpodinovo, dà, buduchi od gnega obkrùxeni, napunilibiſmo obilatò xudbu pamèti.

6. *Kojechie poglavittò varste dobarah uxivati blaxeni?*

A' prem, kako piiſce Svèti Aguſtin, daſſe laſtnije zieni izbroitti zla, bez koijehchie biti, nego dobra uxivàgna, kojàchie uxivati, niſctanemagne imàſe truditi, dabiſe ù kratko, i biſtro iſtomacile onneeſtvàri, kojebi moghlè ponutkati vjerne nà poxudu zà dobitti onnò privelliko blaxenstvo. A' najparvochie biti potrebno sluxitiſe s' onniem razabragnem, kojè primiſmo od najvecchieh piiſaozah: oviibo naregiuju, daſſu dvie varſte dobarah, od koijeh parvà priſtoi naravi blaxenstva, drugga sliedi iſtò blaxenstvo. Radi toga zà naucitti, prozvaſce onnaa dobra naravska, olliti biſtvena, à ovaa priſtupajuchia, olliti sliedeechia.

7. *U' cèmuſe uzdàrxuje uzrok naravski, i najparvj blaxenstva vjecnoga?*

A' ù istinu ſtavno blaxenstvo, kojèſe moxe zvatti s' immenom opchieniem bivſtveno, olli naravsko, ù ovomu-

je postavglieno, dabismo vidieli Bògha, i uxivàli gliepotù gnegovu, (tojest, ù vidiègnu, i ù uxivàgnu Bògha) koj jest vrutak, i pocètak od svakè dobrotè, i izvarscnosti. (*Ivan* 17. 3.) *Ovòje xivot vjecnj*, govorj Jesukarst Gospodin, *dabi poznalli tebbe samoga Bògha xivoga, i kògasi poslào Jesukarsta*; Koju besjeddu zienile, daje tomacj Svèti Ivan: kad recce: (1. *Ivan.* 3. 2.) *Pridràgbi, sada sìnovi Boxj jesmo: i josctse neoccittovaa, sctòcbiemo biti: znàmo, jere kadase buddè occittovati, biticbiemo gnemu prilicni, jerecbiemò vidieti gnega, kakav jest*. Jerbo zlàmenuje, dasse blaxenstvo sklada, i' sastavglia od ovee dvie stvàri, i zasctochiemo Bògha razglèdati, kakavje ù naravi, i ù biichiu, i zasctole, hòcchiemo ucciniti, kako Bòggovi. Jere koii gnega uxivaju, i premda uzdarxuju svoje vlasctitò bjvstvo, nisctanemagne òbukuju gneku cudovittu, i mallomagn boxanstvenu slikku, dachiese priè zieniti Bòggovi, negò gliudi.

8. *Kako blàxeni òbukuju nà gnekj nàcin slikku, i narav Boxju?*

Zasctose pàk ovò cinj ovako, od ovogàse vidj occittò, jere svaka stvàr ollise poznàje pò bivstvu, olli pò prilizi, i oblicju. A' jere nebuduchi stvàr ikkakva prilicna Bòghu, s' pomochi cigove prilike moghlibismo dòprieti nà gnègovo izvarscno poznàgne: sliedi, dasse nemoxe od ikkoga vidièti gnègova narav, i biichie, akose nebi zdrùxilo s' nami ovò boxanstveno biichie. I ovò zlàmenuju rieci Apostola (1. *Kor.* 13. 18.) *Uidìmo sàda pò oghledalu ù ottajstvu, à tadacbiemo liize s' liizem*; jere sctò govorj *U' ottajstvu*, tomàcj S. Agustin s' podobnom prilikom zà poznatti Bògha. Scto josct S. Dionijsio occittò prikaxuje, potvargiujùchi, dasse nèmoxe dossechi ikkakva stvàr gorgna, tojest nebbeska, s' prilikom stvàrih dognieh, tojest zemaglskieh. Jerese nemoxe poznatti biichie, i sucjanstvo s' prilikom kojèmugod stvàri telesnè, onne, koja neima tielo: buduchi potrebno navlasctitò, dà prilike stvarih magnè skladagna, i sjedignègna imaju, à vecchiè jessu duhovnee, negò istee stvàri, od koijeh iznossuu prilike, kako lastno kuscamo, i vidimo ù poznàgnu svijeh stvarih. Jere ù istinu nemoxe biti, dasse najde koja prilika jednako cista, i duhovna, kojègod stvàri stvòrene, kakavje istj

Bògh:

Bògh : takose zgagia, dà nemoxemo izvarscno razumjettj boxanstveno biichie s' ikkakvom prilikom . Prilagàse josct dà svè stvàri stvòrene jessu zatvòrene s' gnekiem kraima , i granizzàmi izvarscnosti . A' Bògh nedospiven jest , niti ikkakva prilika od stvàri stvòrene moxe primiti , ò razumjetti izvarscnost gnègovu . Radi cessa ostavgliàse onnj jedan razlògh za poznatti boxanstveno biichie , dà on sebbe s' nami zdruxuje , i s' gnekiem cudovitiem nacinom viscè uzdixè nasc razùm , i tako cinimose podobni zà razmiscgliati oblicje gnègove naravi.

9. *Blaxenise prosvietluju svijetlostju slavè , i svise imaju uzbuniti sasviem uffagnem zà vidieti Bògha.*

Ovòchiemo dostighnuti svjetlostju slavè , kada buddemo prosvietglieni s' onnom svjetlostju , (*Pjess. 35.*) vidietichiemo Bògha , svietlost pràvu , ù gnegovoj svjetlosti . Jere blàxeni vazda razgledaju Bògha occigledno , s' koiem ù istinu dàrom najvecchiem , i najizvarscniem od svijeh , uccinillise jessu dionizi od boxanstvenoga biichia , uxivaju istinò , i stavno blaxenstvo : koje mii tako imamo vjerovati , kako bii odrègeno ù Vjeroïàgnu od Gcazah , dasse onnò blaxenstvo imà cekati od nàs s' istinittiem uffagnem pò dobroti Boxjoj : govori bo : *Cekàm uskarstnuchie martvieh , i xivot dossascchiega vieka .*

10. *Kakose cjovjek zdruxuje s' Bòghom ù blaxenstvu , istomacitichiese s' prilikom .*

Ovee occittò jessu stvàri boxanstvene , nitise moguu istomaciti s' riecima , alli s' miisliu doffititi od nàs. Dalllje dopuscteno razvidieti kojugod priliku òvoga blaxenstva josct ù ovee stvàri , kojèse s' chiuchiègnem dotizaju . Jere, *kakono gvozgie pristavglieno ù oghgnu , òghagn prima , i premdasse nepromjenuje gnegovo bivstvo , nictanemagne cinise , dassè zieni bit sctogod razliko , tojest oghagn : nà istj nacin koii uvèdeni jessu ù onnù nebbesku slavu , raxexeni jessu od Boxje gliubavi , takvise cinuu , à nisctanemagne nepristaju biti onnò , scto jessu , dalli sasviem razlogom moguuse riechi , dasse mnogò razlikuju òd onnijeh , koii jessu ù ovomu xivotu , negò gvozgie raxexeno od onnòga , koje neuzdarxuje ù sebbi ikkakvu krepòst vrùchine .* Neka

dakle ovu ſtvàr ù kratkò iſtomàcimo, onnò privellikò, nedoſpiveno blaxenſtvo, koje nazivamo bivſtveno, imàſe poſtàviti ù uxivagnu Bògha. Jere sctò moxe pomankatti onnomu od izvarſcnoga blaxenſtva, akko uxiva Bògha pridobroga, i priizvarſcnoga?

11. *Kojàſu dobra dogodgliva, s' koijemachie blaxeni obilovati?*

A' nisctanemagne gnekaa nareſcegna, kojàſu opchiena ſvijem blaxeniema, pribodùu k' onnomu blaxenſtvu: jere kojàſu blixaa cjovjecanskomu razumu, vecchie takoger imaju obicjaj zà uzbuniti, i potaknutti duſce naſce. Od ovè varſte jeſſu ovaa, od koijehſe zieni, dà razumiaſce Apoſtò, kada piiſa k' Rimglianima: (*Rim.* 2. 10.) *Slava, i posctegne, i miir ſvakomu, koj djelluje dobro*, jere blaxeni hocchie uxivati slavu nè onnù ſàmo, koju najposlie ukazaſmo; tojeſt blaxenſtvo bivſtveno, olliti naravsko; olli dàje navlascſtito sjedìgnena s' naravju gnegovom: mà josct onnu, kojàje occitta poznàgnu occittu, i otvorenu, kojuchie ſvakii imatti od privellika, i privisſoka vellicanſtva druggoga. A' kolikoſe imà zieniti onnò posctègne, kojèſe dàva od Goſpodina onijema, (*Luk.* 12. 4.) nezovuchiſe vecch slùghe, nego priategli, bracchia, i ſinovi Boxj. Radi kojè ſtvàri, takochie zvatti obràne ſvoje Spaſſitegl naſc s' prigliubexgliviem, i s' priposctovaniem riecima: (*Ivan* 10. 52.) *Dojdite blaxeni Ozza moga, uxivajte pripravglieno vami Kraglieſtvo:* daſſe moxe razloxittò vapiti (*Pjes.* 138. 17.) *Mnogò posctovani jeſſu priategli tvoj Boxe:* Dalli josct bitichie proslavjeni s' poffalàma prid Boghom, i prid Angelima gnegoviema (*Matt.* 12.). Odviſce, akojè narav zapecatila ſviem gliudma ovu opchienu pòxudu poscſtegna, kojèſe uxiiva od gliudih nareſcgnieh s' mudroſtju, jere zieniu, dachie onnii biti priobilatti, i priiſtinitti ſvjedozzi ſvoje kreposti: kòliko zienimo, dachie priſtupiti k' slavi blaxenieh, kada jedan druggoga buddè posctovati s' privellikiem posctegnem?

12. *S' koijem obilnoſtina doboràh bocchieſe napùniti blàxeni ù onna viecnaa sjedaliscta?*

Biobi neizbrojni broj ſvijeh raskoſcah, i uxivàgnah, s' koijemacchie biti napùgnena slava ſvetieh, dà ù istinu nemoxemo s' miiſgliu gnih izmisliti. A' nisctanemagne ovò ima-

immaju vjerovati vjerni, dà kojàgodse slàtka moguu nami dogoditi, olli xugietti ù ovomu xivotu; olli pristoju k'poznàgnu pamèti, olli k' izvarstnomu stvoru, i stassu tiela; obilovatichie s'obilnostju suijeh onnijeh stvarih onnj blàxeni xivot blàxenieh: premda Aposto (1. *kor.* 2. 9.) potvargiuje, dachie biti obilnija s'viscijem gnekiem nacinom, negoje okko vidielo, alli uho sluscàlo, alli ù sarzu cjovjecjemu uzasclo; jere ù istinu tielo, koje priè bjesce debelo, i pretillo, kada budde biti nà nebbu, odvarxùchi umarlost, uccinitichiese (1. *kor.* 15.) tanko, i duhovno, nitichie immatti potrebu od ikkakve hràne: (*Luk.* 12. 37.) à dùsce nassitichiese s' privellikom sladostju s' onnom vjecnom jèzbinom slavè, koju tvòraz od onnè vellike gozbe mimohodèchi sluxitichie svijema. A tkobi mogao xugietti neproziegnenu odecchiu, olli kraglievska narescegna tiela, gdiese nechie sluxiti s' nicim od ovijeh stvàrih; (1. *kor.* 15.) svichie biti obùcemi ù neumarlosti, i ù svietlòsti, i bitichie narèsceni s' krunnom slavè vjekuvjecnè? Dà, ako josct uxivàgne jednè prostranne, i gospozke kucchie, pristoise blaxènstvu cjovjecanskomu, sctose moxe prostranije, i gospozkije misliti od istoga nebba, kojèje prosviètglieno od svakè stràne svjetlestju Boxjom? Zatò Proprok kada postavii sebbi prid occima gllèpotu gnègova pribivalisćta, i goruuchi od pòxude zà uzàiti nà onnaa blaxèna sjedalisćta, recce; (*Pjess.* 83.) *Kolikosu pogliubgliena ptibivalisćta twoja Gospidine od krepostih! xùdi, i pomankaje dusca moja ù dvorè Gospodinove; sarze, i put moja uzradovalise jessu ù Bògbu xivomu.* I nèka ovdi buddè dùh svijeh vjernieh, ovj opchieni glàs svijeh, kakono Paroki imàju veoma xeglieti, tako josct imàju nastjàti sasvakom pomgnom.

13. ***Blàxeni nechie biti nadàreni s' istiem uzdarijma, i nadaregnima bez ikkakve razlikosti.***

Jere govorj Gospodin: (*Ivan* 14. 2.) *U' kucchi Ozza mòga mnogaa jessu pribivalisćta:* ù koijeh dattichie vecchia nadarègna, i plàte, kakoje tkò dostojan. (2. *Kor.* 9. 6.) *Jere tkò mallò possije, mallòchie i poxgnetti: a tkò possije ù blagossovieh, od blagossoviehchie i poxgnetti.* Radi cessa nechie sàmo ponukovati vjerue nà ovò blaxenstvo, machiè josct cesto nagovarati, daje istinit ovj

raz-

razlògh zà doſtighnùtiga, dà naùcceni ù vjerri, i ù gliubavi, uzdarxujuchiſe nà molitvi, i ù ſpaſſovnomu obicjaju Sakramenatah, zabavglialibiſe ù ſvakaa dobra diella dobroſtivnoſti prema iſkargnèmu. Jere takochieſe dogoditti pò miloſargiu Boxjèmu, koi pripravii onnù blàxenu ſlavu onnijema, koiiga gliubee, nekabiſe kadgod iſpunnilo onnò, ſcto bii recceno pò Proroku: (*Iſaia 32. 18.*) *Sjedetichie puuk moj ù gliepotti miira, i ù pribivalisctu uffagna, i ù pokoju obilattomu.*

DRU-

DRUGHJ DIO KATEKISMA RIMSKOGA

OD SAKRAMENATAH U' OPCHIENO.

POGLAVJE I.

1. *Imaſe najprie naſtojati od Paroka nauccitì nauk od Sakramenatah.*

KAko ſvaki dio Karſtchianskoga nauka xùdi znàgne, i pomgnu od Paroka; tako nauk od Sakramentah, koj i pò zapoviedi Boxjoj potrebit jeſt, i pò Koriſti priobilàt, isctè znàgne, i pomgnu vlasctitu Paroka; nekabiſe s' gnegoviem pomgniviem, i ceſtiem primgliegnem takvi uccinilli, i izaſcli vjerni, koijemabiſe doſtojno, i ſpaſſovno moghle udielitti ſtvari priizvarſtne, priviſſokee, i priſvète, i neka Redovnizi nebi oſtùpili od ovè naredbe boxanſtvene zabrane (*Matt.* 7. 6.) *Nemojte ſveto datti pſima, niti mechite biſſere vaſce prid praſzima, dà nebi poſrecchi potlàcili gnih nogami ſvoijema, i obbràchieni razdarlibi gnih.*

2. *Sсto zlamenuje ovò imme Sakramenta?*

U' pocetku dakle, jereſe imà beſsjediti ù opchieno od ſvijeh Sakramenatah, triebaje pocèti od krepoſti, i poznàgna immena, i iſtomaciti gnegovo rozlikko, i ſumgnivo zlamenovagne, nekabi laſtno razumjelli kojeje vlasctitò chiuchiegne ovè rieci ù ovomu mjeſtù. Radi ceſſa imajuſe nauccitti vjerni, dà imme Sakramenta (kolikoſe priſtoi k' ſtvari nareccenoj) druggojako uzèloſe jeſt od ſvietovnieh piiſaozzah, nego od ſvetieh. Jere gnekii piiſaozzi kchieſce zlamenovati s' oviem immenòm Sakramenta onnj zàvezaj, kadaſe zavexujemo s' kojomgod zàvezom zaklètve: radi ceſſa zaklètva; s' kojomſe vojnizi obbecchiaju, dàchie vjerno sluxiti skupnovladàgnu, i zovèſe vojnicki Sakramenat. I ovj zlàmen ovoga immena, illiti rieci priceſtoſe ziem, dà bii prid gnima. A ù istinu prid Ozzima

zima Latinskiema, koii piisasce od stvarih boxanstvenieh, imme Sakramenta prikaxuje kojugod stvar svètu, kojàje ù otajno sakrivena: kakono Garzi sluxilise jessu s' immenom ottajstva zà zlamenovati istù stvar. Razumjèsmo pàk, dasse, ù ovomu razgovoru imà uzèti imme, ò riec Sakramenta, kakose piisalo k' Effesianima: (1. 9.) *Dabi poznan uccinio Sakramenat voglie svoje*. Pak Timoteu: (3. 16.) *Vellik jest Sakramenat millostivnosti*. Odvisce ù kgnigah Mudrosti (2. 22.) *Neznadosce sakramente Boxje*. U' koijeh mjestah, i ù drughieh mnozieh moxese vidieti, dà Sakramenat druggò nezlamenuje, nego stvar svètu sakrivenu, i otajnu.

3. *Imme Sakramenta pridavno bii naregeno od Otazah zà zlamenovati svète zlàmene, ò bigliegbe.*

Radi toga nauccitegli Latinskj pridobro zienisce, dasse moguu zvatti sakramenti gnekii zlàmeni podloxni chiuchiegnima, koii josct zlamenuju zajedno, i kakono prid occima postavgliaju millost, koju djelluju. Premda radi ovoga moguuse zvatti Sakramenti, kakoje ugodno S. Garguru, da boxanstvena krepòst ù otajno djelluje spassegne pod pokrov stvarih telesnieh. Neimà ù istinn ikko zieniti, daje ovò imme mallò prie billo uvedeno ù Zarqui. Jere koj buddè sctitti Kgnighe svetoga Jerolima, i S. Agustina, lastnochie vidieti, dà davgni pisaozzi nascega za kona, zà ukazati ovu stvar, od kojè besjedimo, pricestose sluxili jessu s' immenom Sakramenta, a gnekada Ottajstva, ò Ottajstvenoga bigliega, ò Svetoga bigliega. I ovaa jessu reccena od immena Sakramenta, sctose josct istinittò pristoi Sakramentima stàroga zàkona, od koijeh nepotrebuje Pastirima, dà daduu zapoviedi, buduchi onnii dighnùti od zàkona, i od millosti Evangeglia.

4. *Koju navlasctitò stvàr Sakramenat prikaxuje piisaozzima Katolicanskiema?*

A' izvan poznàgna immena, kojèse dosle istomacilò, imàse josct pomgnivo iziskovati jakost, i narav stvàri, i imase otvoriti vjerniema, sctoje Sakramenat. Jer nemoxe ikko sumgnetti, dà nijesu Sakramenti od varstah onnieh stvarih, s' koijemase dobiva spassegne, i pravda. A' buduchi mnoghii razlozi, koiise zienuu pristojni, i podobni zà istomaciti ovu stvar; nisctanemagne nije ikko, koj

gnù

gnù occitnije, i svetije prikaxuje, koliko tomacègne podàno od S. Agustina, kojè pàk svì Mudarzi Naucciteglski sliedili jessu: *Sakramenat*, govorj on, *jest bigliegh svète stvari*. Olli kakoje recceno s' drughiem riecima, à ù istomu chiuchiegnu. *Sakramenat jest nevidivè millosti vidivi bigliegh, zà nasce opravdagne narègen.*

5. *Razdiegliègne stvarih ochiutnieh, (tojest kojosè cjùju, i tiicau) i sctose ima razumjetti od immena bigliega.*

Koje tomacègne nekabi vecchiè biilo occittò, duxnoje svè djèlove gnegove istomaciti, à najparvò triebaje naucciti, dassu dvie varste svijeh stvarih, kojee pàdaju pod chiuchiegnem: jere gnekee radi ovoga jessuse iznascle, dabi sctogod zlamenovale, à gnekee nè zà zlamenovati druggu stvar, ma samo pò sebbi uccignene jessu. A' pàk ù parvoj varsti imajuse postaviti immena stvarima; piisma, stiesi, slikke, trubglie, i druggaa ovè varste; jere akobi odnio od immenah krepòst zlamena, i bigliega, zienise, daje odnessen uzrok, radi cessase postavgliaju immena. Ovii dakle vlasctito zovuse biglieghi, illiti zlameni. Jere svjedocj S. Agustin, daje onnj bigliegh, o zlamen, koga izvan stvàri, koju prikaxuje chiuchiegnima, cinj josct, nekabismo pò sebbi primili poznagne od drughè stvari: kakono tragh noghè, koga vidimo upecachiena ù zemgli, lastnochiemo poznatti, daje proscao tkogod, cigovse tragh prikaxuje.

6. 6. *Prikaxujese kakòse imaju postaviti Sakramenti ù varsti zlamena, ò bigliega?*

Kojee stvari buduchi takve, occittò jest, dasse Sakramenat prilikuje ovoj varsti stvarih, kojèsu odrègene za zlamenovati: kako ovò prikaxuje nami s' gnekiem oblicjem, i s' prilikom, scto Bògh djelluje ù duscami nasciema pò kreposti svojoj, kojase nemoxe dosèchi s' chiuchieguem. Jere Karsctègne (nekabise onno s' izgleddom occitnije uccillo, sctose uccj) sluxèchiese s' gnekiem istinitiem, i slavniem riecima, izvan s' vodòmse oppiiramo, ovò zlamenuje, da cistimo svakò ozquargnegne, i grubòst grieha pò kreposti Duha Svetoga, i dasse dusca nasca uzmnaxa, i narescuje s' prisvietliem onniem darom pravde nebbeskè: i zajedno onnò oppiiragne tiela, onnò djelluje ù dusci, scto zlamenuje, kakochiese poslie istomaciti na svoje mjesto.

7. Isto-

7. Istòse joscte prikaxuje od piismah.

Da josct occittòse vadj iz piismah, dasse Sakramenat ima ubroitti megiu zlamene, i biglieghe. Jer Aposto od obrizovagna, Sakramenta staròga Zakona, koje dano bii (*Narod.* 17.) Abrahamu ozzu svijeh vjerujuchieh, ovako piisce k' Rimglianima (*Rim.* 4. 11.) *I uzzee zlamen obrizovagna, bigliegh pravetnosti vjerre*. I na druggò mjesto kad potvargiuje nas svijeh (*Rim.* 6. 3.) *koii Karscteni jesmo ù Karstu Jesussu, dasmo ù smarti gnegovoj karcteni*, moxese poznatti, da Karsctègne ima zlamen ovè varste, tojest, kako govorj istj Apotto, *Mii zajedno pokopani jesmo scgnim pò Karsctègnu na smart*. Nèchie ù istinu mallo pròditi, akobi vjerni razumjelli, da sakramenti pristoju zlamenima, i biglieghima. Jere takochiese dogoditi, dabi lastnije vjerovali, dassu svète, i mnogò cjastive onnee stvari, kojèse scgnima zlamenuju, uzdarxuju, i dielluju, i buduchi pòznana svetòst, vecchmabise potaknulli za posctovatti, i cjastiti dobrotù boxanstvenu prema nama.

8. Kolikoje varstah zlàmenah, ò biegliegah?

Sada slièdi, dasse istomàcee ovee rieci, *Stvari svete*, kojèsu drughj dio tomacègna. Kojà stvar, dabise lastno moghla ucciniti mallo viscè imàjuse ponnoviti, koiàje bistro, i tanko razloxio S. Agustin od razlikosti zlamenah, i bigliegah. *Jerese zovu gnekii biglieghi naravski, koii izvan sebbeistieh poràgiaju poznàgne od drughe stvari ù miisli nascoj*: (scto prie ukàzano bii, daje opchieno svijem biglieghima, o zlàmenima) kako dim, od kogase razumie oncjas, daje oghagn: i ovj bigliegh imàse zvatti naravskj radi ovogà uzroka, jere dim nezlamenuje oghagn pò vogli, ma obicjaj stvarih cinj, dà akobi tkò sàmo vidio dim, dossegobi s'pametchiu, i s'miisgliu, daje pokrivena narav, i krepost oghgna, koije josct sakriven. *Gnekii pàk biglieghi pò naravi nijesu occitti, maje jessu iznasceli, i naredili od gliudih*, dabise moghli razgovarati megiu sobom, i istomaciti chiuchiegna sarza svoga drughiema, i poznatti chiuchiegna, i sviettòvagna drughieh. A' ovaa kolikosù razlika, i mnogostrukka od ovogase moxe vidieti, dà gnekii pristoju k'chiuchiegnu occih, mnoghii uscima, a ostàli k'drughiem chiuchiegnima. Jere kada komugod namighnemo sctogod, i kako nà priliku odnosscè-

chi

chi ftiegh, olliti barjak sctogod prikaxujemo; zadoftaje beeitto; da ovj zlamen, i bigliegh priftoife occima samo ; kako glas trubgliah, fvirah, i cittarah, kojefe samo neudaraju, i fvirru za uxivati onnj glas; ma mnogo puutah za zlamennovati, i fuud priftoife ufcima: s' koiem u iftinu chiuchiegnem pogloritto uzimajufe josct i rieci, kojee imaju velliku krepoft za izustiti najskrovenije miisli farza.

9. Od zlamenah, i bigliegah naregenih od Bogha toliko u ftaromu, koliko u novomu Zakonu.

U' iftinu izvan onnijeh bigliegah, i zlamenah, koja mallo prie rekosmo naregeni jeffu po dogo otu, i vogli gliudzkoj, gnekii drughii jeffu od Bogha dani, koijema pak svi priftaju, da nije jedna sama varfta. Jere drughii zlameni, i biglieghi od Boghafu naregeni gliudma samo radi ove ftvari, dabi sctogod zlamenovali, alli napomenuli: od koje varfte bjehu (*Ifod.* 12. 15.) occiftchiegna zakona, kruh priefan, i drugaa primnogaa, kojafe priftojahu k' fvetiem obicjaima zakona Moyfeffova: gnekaje pak Bogh odredio, kojabi jakost imalla ne samo za zlamenovati, ma josct za diellovati: i occittofe vidj, da Sakramenti novoga Zakona imajufe ubroiti u ovoj varsti zlamenah, i bigliegah. Jere zlameni, i biglieghi jeffu od Bogha dani, a nijesufe od gliudih iznafcli, iftinitto vjerujemo, da onnii u febbi uzdarxuju krepoft kojemudrago ftvari svete, koju prikaxuju.

10. Stvar sveta kakofe ima razumjetti u tomacegnu Sakramenta?

Dalli kako prikazafmo, daffu zlameni, i biglieghi od mnogoftrukke razlikofti: takofe josct ima zieniti za ftvar svetu, da nije od jedne varfte ftvar fveta. Jere sctofe iftinitto priftoi k' tomacegnu prikazanu od Sakramenta, piifaozzi od ftvarih boxanftvenieh ukaxuju s' immenom ftvari fvete milloft Boxju, koja nas cinj fvete, narefcuje s' odichiom fvijeh krepoftih boxanftvenieh: jere razloxitto zienifce, daffe ima pridatti vlasctito zvagne fvete ftvari ovoj millofti; kako kadfe duh nafc pofvechiuje Boghu po daru gnegovu.

11. Occitnije tomacegne Sakramenta, i na koj nacin onfe razlikuje od oftalieh fvetieh zlamenah, i bigliegah.

Radi

Radi koje stvari, nekabise occitnije istomacilo, sctoje Sakramenat, imàse uccitti, daje stvar podloxna chiucchiegnu, koja pò nàredbi Boxjoj imà jakost i zà zlamenovati, i zà djellovati svetost, i pravetnost, od scta sliedi. Dabi koj lastno mogao razumjetti, da prilike svetieh, krìxevi, i ostàla od ovè varste nisctanemagne neimajuse zvatti Sakramenti, i akosù zlàmeni od svetieh stvàrih. Lastnochie biti potvarditi naùk ovè istine s' izgleddom od svetieh Sàkramenatah, akobi koigod ktiò s' istiem slùxitise ù drughee Sakramente, sctosmo priè napomènuli od Karsctègna, kada govorasmo, daje zlàmen onnò slavno opragne tiela, i imà krepost diellujuchiu stvàri svète, kojàse unùtra dielluje pò krepòsti Duha svètoga.

12. *Sakramenti nezlàmenuju jednu stvàr sàmo, mà mnoghee.*

Jur ù istinu s' ovijem ottajstveniem zlàmenima, koiisu od Bògha narègeni, onnòse josct poglavittò pristoj, dabise zlamenovàle pò naredbi Boxjoj nè sàmo jednu stvàr kojugod, mà mnoghee ùjedno. Sctose moxe poznati ù svakomu Sàkramentu, koji nè sàmo prikaxuju svetòst, i pravetnòst nascu, mà odvisce drughe stvàri navlasctitò zdrùxene s' istom svetosti, tojest prikaxuju mukku Jesukarsta Spassiteglia, koja bii uzrok svetosti, i xivot vjecnj, i nebbesko blaxènstvo puut kogase imà upravgliati svetost nasca, kako k' svarhi. Koja stvar ù istinu mogùchise vidieti ù ostàle Sakramente, razloxittò Svèti Nauccitegli naucciso, dà svaki Sakramenat imà trostrukku krepòst zà zlamenovati, i zascto cinj uspòmenu od kojegod stvari prossastne: i zascto zlamenuje i prikaxuje druggù sadascgnu, i zascto prinavjestuje druggu dossastnu. A' neimase zieniti, dasse ovò tako od gnih uccj, kako dasse josct nepotvargiuje svjedoxbom od svètieh piismah. Jere kad Apostò recee. (*Rim. 6. 3.*) *Koigodsmo Karsctenì ù Jesukarstu, ù smartismo gnegovoj Karscteni*, occittò prikaxuje, dasse radi toga Karsctègne imà zvatti zlàmen, i biglieh, zascto napomenuje nami mukku, i smart Gospodinovu. Pàk kad recce, *Zajedno pokopani jesmo scgnim pò Karsctègnu nà smart, da kako Karst uskarstnù od martvieh pò slavi Occinoj, tako i mii ù ponovgliegnu xivota hodimo*: Occittoje pò ovijem riecima, daje Karsctègne zlàmen, pò komuse prika-

kaxuje millòst nebbeska ù nami uliita, pò cijemu dàru nami dàn jest, dà naregiujuchi novj xivot, lastnobismo, i s' dragostniem duhom obslùxili svà diella bogogliubstva. Najposlie kad priloxii. (*Rim. 6. 5.*) *Jere ako priusàgeni uccigneni jesmo prilizi smarti gnegove, zajedno i uskarsnuchia bitichiemo*, vidise, dà Karsctègne occitò dàva zlàmen xivota vjecnoga, koga imamo dostighnùti pò gnemu.

13. *Sakramenat nezlamenuje samo jednu stvàr occiglednu, mà mnoghee.*

A' izvan ovijeh, kojaa spomenusmo, nahodùse razlìkee varste, i nacini zà zlamenovati, i cestose dogagia, da Sakramenat nè sàmo prikaxuje i zlamenuje jednu stvar occiglednu, mà mnoghee. Ovòse ù istinu lastno moxe razumjetti od onnijeh, koii razmiscgliaju prisvèti Sakramenat tiela Jesukarstova, s' kojemse zlamenuje occigled pravoga tiela, i karvi Gospodinove, josct i millost, koju primaju onnii, koii uzimgliu cisto sveta ottajstva. Od ovijeh dakle, kojàsu reccena, nemoguu pomankati razlozi Pastirima, s' koijemabi ukazalli koliko mogujstvo boxanstva, i kolika otajna cudessa nahoduse ù Sakramente novoga zakona: nekabi svijeh prighnulli, dasse onnii imaju klagnati, i primiti gnih s' privellikiem bogogliubstvom.

14. *Zascto bii potrebno, dasse narèduu Sakramenti Karschianima?*

U' istinu nemoxese vidieti stvàri podobnije zà naucitti, dabi pravetno prìmali Sakramente, koliko pomgnivo prikazati uzroke, zascto bii potrebno dasse narèduu Sakramenti. Mnoghiise dakle brojuu, kako obicjaj jest; od koijeh parvj jest slabòst cjovjecanske pameti: kako vidìmo, daje tako odrègeno biilo pò naravi, dà nije ikkomu dopuscteno doprieti na poznagne onnijeh stvarih, kojese uxdarxuju ù pameti, i razumu, nego pò onnijemz, kojese primaju s' chiuchiegnima. Nekabismo dakle moghli razumjetti lastnije onnee stvari, kojese djelluju s' otajnom krepòsti Boxjom, istò uccinii onnj privelliki rukotvoraz svijeh stvarih, dabi prikazao radi dobrote svoje onnu istù krepòst s' koijemgod zlàmenima, i biglieghima, koij padaju pod chiuchiegnem (tojest kojàse viduu, i dotizaju). Jere kako priliepo bii recceno od S. Ivanna Zlatoustnika

Daje cjovjek bio bez sastavgliegna tiela., onnaa dobra gnemubi prikàzana biila odkrivena, nitibi s'ikkakviem pokrivom zakrìta biila; à pak buduchi dusca s'tielom zdruxena, podpunno potrebno bii, dabise sluxila s'pomochiu stvàrih zà razumjetti onnaa, kojàse chiutu, i cjuju.

Drughj pàk uzrok jest, jerese dùh nasc lastno neuzbunuje zà vjerovati onnee stvari, kojese nami obbecchiaju. Radi toga Bògh od pocetka svieta pricestoje ù istinu obicjaj imao ukazati s'riecima onnaa, kojàje naredio uccitti: a kadgod, naredujuchi kojegod diellovàgne; kojega obbecchiàgna vellicina moghlabi odnieti, i razuriti vjerru, josct drughee zlàmene, i biglieghe priloxii k'riecima, koiibi kadgod imalli oblicje cudessa. Jere kada poslà Moyssessa zà izbavgliegne (*Isod.* 3.) pùka Israelskoga, on paka, nebuduchi naslògnen na pomoch Boxju kojmu zapoviedase, dasse nebi on bojao, damuse nebi postavilo texee bremme, i tegota, negobi mogao podnieti, alli, da puuk nebi vjerovao istini riecih Boxanstvenieh, (*Isod.* 4.) Gospodin potvàrdii svoje obbecchiagne s'mnoghiem razliziem zlamegnima, i s'cudessima. Kako dakle Bògh bjesce uccinio ù stàromu zakonu, nekabise Zlàmenima occittovala stàvnost kojegagod vellika obbecchiagna: tako josct ù novomu Zàkonu Karst Spassitegl nasc; kada nami obbecchià odpusctegne griehah, nebbesku millost, i dionisctvo, i opchienstvo Duha Svetoga, nareedi gnekee zlàmene podloxne occima, i chiuchiegnima, s'koijemabismo gnega imalli kako darxàna zakladima, i tako dà nebismo ighda moghli sumjeti, dà neche biti vjeran ù svomu obbecchiagnu.

Trecchj, uzrok bii, kako piisce S. Ambròx, dabi spravni biili, kakò liekarie, i kakono liecègne Samaritanina Evangelskoga (*Luk.* 10.) zà povratiti, i cuvati spassègne Duscah. Jere krepost, koja izhodj iz Mukke Jesukarstove, tojest millòst, kojuje on nami dostojao nà Otàru od Krìxa, pò Sakramentima, kakono pò gnekomu vodotocju, potrebnoje, dà ù nàs istijeh, dotecee, i dovrii; innako pak nebi moghlo biti ikkakvo druggò uffagne spassègna. Zatò primillostivi Gospodin ktioje ostaviti ù Zarqui Sakramente narègene s'riecju svojom, i s'obbecchiàgnem, pò koijemabismo bez sumgne vjerovali, dasse nàmi

nu udieluje plood od svoje mukke, akobi istom svakj od nàs bogomillo, i bogosctovno pristavio pri sebbi onnu liekariu.

A' josctse prilàga cetvarti uzrok, dabise moghlo vidieti potrebitò naregegne od Sakramenatah, tojest dabi biili gnekii biglieghi, i slikke, s' koijemabise upoznalli vjerni; navlasctitò kako uccii S. Agustin, *nemogùchise gliudi skupiti ù ikkakvo imme Zakona, ollije pràvo, olli laxivo, akose nebi zdrùxili s' koijemgod uvjetovagnem zlàmenah, i vidivieh Sakramenatah.* Oboje Dakle djelluju Sakramenti novoga Zàkona, koii razdiegliuju, i razlucivaju obsluxiteglie vjerre Karstchianske od nevjernieh, i istee vjerne sjedinuju megiu sobom s' gnekòm svètom zàvezom.

Josctse moxe prikazati, dà joset bii drughj pripravetni uzrok zà narèditi Sakramente s' ovijem riecima Apostola (*Rim.* 10. 10.) *Sarzemse vjeruje nà praudu, a s' justimase cinj ispoviedàgne nà spassègne.* Jerese zienimo Sakramentima, dà ispoviedamo vjerru nascu prid gliudma, i daje occittu cinimo. Radi toga pristupajuchi Karsctègnu, occiittò svjedokujemo, dà mij vjerujèmo, dasse cinj occistchiègne dùhovno dusce pò krepolti onnè vode; s' kojomse oppiìramo ù Sakramentu.

Paka Sakramenti imaju velliku krepost, nè samo zà uzbùditi vjerru ù duscè nasce, i zà zabavgliatise gnoj; mà josct zà raxecchise nà onnu gliubav, s' kojomse imamo gliubiti megiu nami, kadase spomènemo pò dionisctvu, i pò opchienstvu svetieh ottajstvah, dasmo stisnùti s' pritvardiem zavezàma, i dasmo uccigneni ùda jednoga tiela.

Najposlie, sctose imà primnogò zieniti ù nastojàgnu Karstchianskoga bogogliubstva, ukrotivaju, i satiruu oholost cjovjecanske pamèti, i nàs ponukuju nà ponixenstvo, kadasmo ussillovàni podloxiti nàs stvarima, kojese chiuutu zà sluxiti Bòghu, od koga priè nemillo odstupismo zà sluxiti stvarima svjetovniema. Ovee stvàri jesu, kojèsuse poglavittò zienille zà uccitti puuk vjerni od immena Sakramenta, od naravi, i od naredbe gnegove: koja pokle budduu prikazana pomgnivo od Pastirah, bitichie pàk potrebno uccitti, od koijehse stvarih sastavglia svaki Sakramenat, i koiisu djelovi gnegovi, i odvisce, koisu

gnima priluceni, i postavglieni biili obicjaj, i nacini Zarqueni.

15. *Djèlovi, illiti stvàri potrebitte za uccinitti svakj Sakramenat?*

Najparvò dakle imase istomaciti, dà stvar ochiutna, kojàje gòri viscè postavgliena ù tomacègnu Sakramenta, nije jedna samo, premdasse imà vjerovati, da cinj jedno zlamègne. Jere jessu dvie stvari, od koijehse cinj svakj Sakramenat, od kojè jedna ima biichie materie illiti podstavè, i zovèse elemenat. Druga ima krepòst forme, i zovèse s'opchieniem immenom *Riec*. Jer' ovako primismo od Otazah, ù kojoj stvari occittoje, i prid svijema razglasceno onnò svjedocanstvo S. Agustina: *Pristavgliase riec k' Elementu, i cinise Sakramenat.* S' immenom dakle stvari ochiutne, tako razumiu Materiu, i Elemenat, kako ù Sakramentu Karsctègna, vodu; ù Potvardegnu, Kriznu; ù Najzadgnemu pomazàgnu, Uglie; kojaa sva padaju pod pogled; kako josct rieci, kojee imaju biichie forme, i pristojuse chiuchiegnu usciih. Aposto pak oboje occittò prikaxuje, kad recce. (*Effes.* 5. 23) *Jesukarstje pogliubio Zarquu, i sebbe istoga podaoje zà gnù, dabi gnù posvètio, perùchi gnù oppragnem vodè u' rieci xivota.* U' komu mjestu izgovarase materia, i forma. Tojest stvar s' kojomse sluximo, i rieci, kojee izgovaramo ù djellovagnu Sakramenta.

16. *Zasctosuse pristavìle rieci k' Elementu, tojest k' stvarima s' koijemasesluximo ù Sakramentu?*

Imahùse pàk pristaviti rieci k' materii, dabise occitnije, i svietlije uccinillo tomacègne stvari, kojase diellovasce. Jereje occittò, da rieci imaju krepost privelliku megiu sve zlamene, i biglieghe: i ako onnee rieci pomankaju (tojest akose nebi rekle) ù istinu bitichie tamno, sctogodbi materia Sakramenatah zlamenovala, i prikaxivalla. Jere, kakose moxe vidieti ù Karsctegnu, imajuchi voda ne samo krepòst za ohladiti, ma i za oppratti, i moxe biti zlamen, i biglieh od obadvie stvari, akose nebi rieci pristavile, moxebit, dachie koigod gonetajuchi sùditi, s' kojomgod razloxitom sumgnom, kojaa od ovijeh dvaa zlamenuje ù Karsctegnu, dalli nechie ikko smjetti potvarditi od kojemugod stvari za istinittò: ma kadase slùxi s' riecima, oncjas razumiemo, da ima krepost, i zlàmen za opprattì.

17. Iz-

17. *Izvarſcnoſt Sakramenatah novoga Zakona.*

U' ovomu pak naſci Sakramenti primnogò jeſſu izvarſcnij od Sakramenatah staroga Zakona, jere ù gnihovu sluxegnu nijeſe, kakoſmo primili, ikkakva forma, ol!iti riec izgovarala; odsċtaſe dogagiaſce, da ù ſvemu bjehu sùmgnivi, i tmasti: naſci pak imaju tako odregeno sloxegne riecih, da Sakramenat nebi mogao biti, akobiſe od gnih odstupilo (tojeſt akoſe nebi izustile rieci, radi toga prioccitti jeſsu, i neoſtavgliaju ikkako mjeſto ſumgne. Ovii dakle jeſsu djelovi, koiiſe priſtoju k' naravi, i k' biichiu Sakramenatah, i od koijeh ſtvarih potrebittò ciniſe svakj Sakramenat.

18. *Kojaje krepòſt, i narav zerimonie, illiti ſvetoga nacina ù Sakramente?*

Ovijemaſe prilagaju zerimonie, illiti nacini ſveti Zarque, premdaſſe nemoguu oſtaviti bez ogrieſcegna, akonebi uſſillovàla iſtà potreba zà ucciniti innako, nisċtanemagne, akobiſe kadgod oſtavìli, jere nè priſtoju k' naravi ſtvàri, imàſe vjerovati, daſſe neskrachiuje od biichia Sakramenta. Jere ù iſtinu vazdaſeje onnò uzdarxallo josċt od parvieh vriemenah Zarque, dabiſe Sakramenti djellovali s' zerimoniama slavniema; illiti ſvetiem nacinima. Jere najparvò primnogò bii priſtojno podatti ſvetiem ottajſtvima onnu cjàſt bogocjaſtchiegna, dabiſmoſe zienilli ſvèti, djellujuchi ſtvàri ſvète. Josċt iſtee ſvète cerimonie, i nacini vecchiè prikaxuju, i poſtavgliaju kako prid occima, i dubglije uſſagiuju ù duſce vjernieh ſvetoſt ovijeh stvarih. Pàk ù iſtinu uzdixuu nà pòznàgne ſtvarih viſſokieh, i poticcuu ù gnih vjerru, i gliubav ù pamèti onnijeh, koii gnih zamieraju, i pomgnivo obsluxuju: radi toga immattichieſe poſtaviti vecchia pomgnu, i naſtojagne, dabi vjerni poznalli, i vidieli krepoſt cerimoniah, ò nacinah, s' koijemaſe cinuu svì Sakramenti.

19. *Kolikoje Sakramènatah Zarque Katolicanske?*

Sliedi, dabiſe josċt iſtomacio broj Sakramenatah; kojè ù iſtinu poznàgne prinoſsj ovu krepòſt, dabi puuk obratio svè jakoſti ſvoga dùha zà ſiliti, i slaviti s' vecchiem bogogliubſtvom vlasċtitu millòſt Boxju prema nami, s' cimbi poznao, daſsù nami pripravgliene od primilloſtivoga Bògha mnoghee pomochi ſpaſſegna, i bla-

xenoga xivota. Sakramenti Zarque Katolicanske jeffu Sedam, kakofe potvargiuje s' piifmima, (*Prov. 9. Zak. 3. 2.*) ik' nami prihodj s pridaagnem Otazah, i oblàft Sàborah fvjedocci (*Sabor od Tren. sjed. 71. Sabor Zarig. 17. Od Firenze k' Armenima*).

20. *Zasctofe uzdarxuju Sakramenti nì ù vecchiemu, nì ù magnemu broju?*

Zasctofe dakle broju nì vecchiè, nì magnè, moxefe josct prikazati s' gnekiem razlogom iftino prilicniem od ovijeh ftvarih, kojèfe prinoffuu od naravskoga xivota, k' duhovnomu. Jerefe zienuu potrebita cjovjeku ovaa fedam zà xivjeti, i zà uzdarxatti xìvot, i zà provoditiga nà fvoju korift, i oftalieh; tojeft, daffe porodii: daffe uzmnaxa. daffe goii, ako ù nemochi upanne, daffe izlièciì: slabòlt jakoftih, daffe pokriepii: pàk sctofe priftoi skupno vlàdagnu, dà nebi pomankalla vlàdagna pò cigovieh vlafti, i doftojanftvu vlàdafe: i najposlie s' razplodegnem zakonitiem fahraniobi febbe, i narod cjovjecanski. Kojee fvè ftvari jerje zadofta occittò, da odgovaraju onnomu xivotu, s' koiem dufca xivi Boghu, laftnochiefe izvaditi od ovijeh broj od Sakramenatah.

21. *Piifma prikaxuju, daffu fedam Sakramenatah.*

Parvj jeft Karsctegne kako vrata od Sakramenatah, pò komufe Jefukarftu priporagiamo (*Ivan. 3. 5.*). Pak Potvardègne, illiti Krizmàgne, pò cijoj krepofti cinife, daffe uzmnoxi, i potvardi boxanftvena milloft; jere buduchi jur Kàrscteni Apoftoli, kako fvjedocj S. Aguftin, recce Gofpodin: (*Luk. 24. 49.*) *Sjedite ù graadu, dokle obùceni buddete krepoftju od zgòra.* Tako Eukariftja, tojeft Tielo Jefukarftovo, s' koiemfe hràni, i uzdarxuje dùh nafc, kako s' picchiom doifto nebbeskom; jer od ovoga bii recceno od Spaffiteglia: (*Ivan 6. 5.*) *Put moja ù iftinu jeft picchia, i Karv moja zaifto jeft piichie.* Sliedi ù cetvartomu mjeftu Pokora, s' cijom pomochi (*Ivan. 20. 22. 23.*) povrachiafe zdravglie izgubglieno, pokle primifmo ranne grieha. A' pàk Najpokogne pomazàgne, pò komufe odnofsee oftanki grieha, i pokriepivajufe krepofti dùha, kako S. Jakob, kad befsjedjafce od ovoga Sakramenta, ovakoje fvjedocio, (*Jakob. 5. 14.*) *I akò ù grieffieh budde, bitichiemu opprosceni.* Sliedi Rèd, (*U' Stka. Apo. 13. 2.*

3. 2.

3. 2. k' Tim. 4. 14.) pò komuse dàva oblast zà vazda diellovati occittò sluxègne Sakramenatah ù Zarqui, i zà ispunniti svà svèta djellovagna. Najposlie prilàgase, i pristavglia Xenidba, (*Effes.* 5. 31. 32.) dabise pò zdruxègnu zakonittomu, i svetomu cjovjeka, i xennè porodilli sinovi, i bogosctovno uzhrànili s' dobriem nauzzima nà cjast Boxju, i nà uzdarxàgne, i uzplodegne naroda cjovjecanskoga.

22. *Nije jednaka potreba, olli Vellicanstvo svijeh Sakramenatah.*

Onnòse imà primnogo promisliti, premda svi Sakramenti uzdarxuju ù sebbi krepòst cudovittu, i Boxanstvenu; nisctanemagne neimaju svì jednàku potrebu, allı vellicanstvo, olli jednu, i istù krepòst zà zlamenovati. I od ovijeh triisù, koij premda nijesu od istoga biichia, nisctanemagne govorùse potrebitija izvan ostalieh. Jere Karsctègne jest potrebittò svakomu bez ikkakva priloxègna, Spassitegl nasc prikàzaoje s' ovijem riecima: (*Ivan* 3. 5.) *Akose koj nepriporodj od vode, i Dùha Svetoga, nemoxe ugliesti ù kragliestvo Boxje.* (*U' Occit.* 2. 5. *Luka* 13. 3.) Pòkora pàk onnijemaje samo potrebna, koiise svèzasce poslie Karstègna s' koiemgod griehom smartniem, nitichiebo mocchi utècchi vjecnù òssudu, akose nebi pokajali pò zàkonu od grieha uccignena. Odvisce S. Red, i premda nije potrebit svakomu Karstchianinu, nisctanemagne podpunoje potrebit svoj Zarqui. U' istinu akobise gledàlo vellicanstvo ù Sakramentima, Eukaristia, tojest, Tielo Jesukarstovo, primnogò nadhodi ostàle svetostju, i s' brojem, i s' vellicanstvom od ottajstvah. Kojee svè stvari lastnochiese razumjetti, kadase buddu istomaciti nà svoje mjesto onna, kojàse pristoju svakomu Sakramentu.

23. *Od koga jessu primgliena ovaa svèta, i boxanstvena ottajstva, i od kogàse poglavittò razdiegliuju?*

Imàse pak vidieti od koga primismo ovaa svèta, i boxanstvena ottajstva. Jere neimase sumgneti, dasse primnogò neusmàxa vellicanstvo koga dariva plemenita s' vellicanstvom, i s' izvarscnostju onnoga, od kogaje istj dàr iziscao. Dalli ovò upitovagne nemoxe imatti mucno tomacègne. Jere, buduchi Bògh, koj svijeh cinj pravetne, istii pak Sakramenti jessu gnekii putovi cudovitti zà do-

stighnuti pravetnost. Occittoje, dafse ima poznavati jedan istj Bògh ù Jesukarstu tvoraz opravdàgna, i akramenatah. Buduchi ù istinu vlascitò jednoga mogujstva Boxjega, da svie ù sarza, i ù pameti gliudzkee, josctse, od ovoga vidj, dassu Sakramenti naregeni od Bògha istoga pò Jesukarstu: kakose ima s'istinittom, i s'temeglitom vjerrom darxatti, dasse takoger unutra od gnega razdieluju. Jere daje on primio ovò svjedocanstvo od gnega, Svèti Ivan potvargiuje, kad recce. (*Ivan.* 1. 33.) *Koije mene poslao karstiti ù vodi, on meni recce: svarhu koga buddesc vidieti Dùh slazèchi, i pribivajuchi svarhu gnega, ovj jest, koj karsti ù Dùhu Svètomu.*

24. *S' koijema sluxiteglima sluxìse Bògh ù razdielegnu Sakramenatah?*

Dalli premdaje Bògh tvoraz, i razdielitegl Sakramenatah, (1. *Kor.* 4. 1.) nisctanemgne ktioje gnih, dasse daju nè pròz ruuke Angelske, ma proz ruuke gliudzke. Jere s' vazdagniem pridaagnem Svètieh Otazah potvargeno bii, da nije magnè potrebno za ucciniti Sakramente onnò diellovagne od sluxitegliah, negolie potrebna materia, i forma (tojest stvari, i rieci s' koijemase cinuu Sakramenti.

25. *Sluxitegl svojom opacinom nemoxe smèsti krepost millosti Sakramenta?*

A' ovii ù istinu Sluxitegli, jer ù onnomu svètomu diellovàgnu prikaxuju nè svoj hiip, ma Jesukarstov, radi togase dogagia, da allisu dobri, allisu zlii istinittò djelluju, i daju Sakramente, samo dasse sluxuu s' materiom, i s' formom riecih, kojèje darxalla vazda S. Zarqua pò naregègnu Jesukarstovu, i da odlucuju ucciniti onnò, scto cinj Zarqua ù ovomu sluxègnu: na taa nacin, da ikkakva stvar nemoxe smèsti plood millosti, nego koiibi ktjelli prihiniti sebbe istijeh od tolikoga dobra, i suprotivitise Dùhu svètomu onnii, koii primaju. S. Agustin prioccittòje ukazao ù onnaa prigovaragna, kojaa piisa protiva Donatistima, daje vazda bio istinittj, i occittj ovj suud ù Zarqui. Da akobismo josct iskalli svjedoxbe Piisma svètoga, posluscajmo Apostola govorèchiega ovee rieci: (1. *Kor.* 3. 6.) *Jà, govari, nassadih: Apollo natopii, mà Bògh uzmnaxàgne daddè: takoger nè koj saadi jest sctogod, nì koj natàpa,*

ja, mà koj uzmnaxagne daje Bògh. Od koga mjesta, zadostase razumie, kako vojkami nisctà nehudi opacina onnijeh, s' cigovieh rugami ufsagene jessu bjile, tako nemoxese primiti od onnijeh ikkakvo ozquargnegne pò pomankagnu drughieh, koii ussageni jessu pò sluxègnu zlijeh gliudih. Radi toga, kako nauccisce Svèti Ozzi pò Evangegliu S. Ivanna, (*Ivan.* 4. 21.) daje Jùda Iskariot mnoghee karstio, od koijeh sctijemo, da nisctanemagne nebii opèt ikkò Karscten: tako, kako priplemenitò ostavii upiisano S. Agustin. *Dadè Karsctegne Juda, i nijese karstillo poslie Jude: dadè Ivan* (*U' Stv. Apost.* 19. 4.) *i karstilloseje poslie Ivanna: Zascto kojè dano bii od Jude bjesce Karsctègne Jesukarstovo; à kojè bii dàno od Ivanna, bjesce Ivannovo: jere nèstavgliamo parvoga Jùdu od Ivanna, mà Karsctegne Jesukarstovo, premdaje dàno pò rùkah Jùde, od Karsctegna Ivannova, premdaje dàno od Ivanna.*

26. *Sctose ima zieniti od onnijeh, koii djelluju Sakramente s' duscòm necistom?*

U' istinu Pastiri, i druzii sluxbenizi Sakramenatah neimaju zienitj, daje gnima zadosta, kada slufcaju ovaa, da akobise ostavila, i potlàcila zielovitòst, i pravetnòst dobra xivgliegna, i cistocchia dusce, sàmobi onnò razmiscgliali, kakobise od gnih zakonittò djellovali Sakramenti. Jere premdasse imà pomgnivo nastojàti, nisctanemagne ù ovomu nijesu postavgljena svakaa, kojàse pristoju ovomu djellovàgnu. A' vazdasè imaju spomignàti, da Sakramenti ù istinu negubuu ighda boxanstvenu krepost, kojà ù gnih jest, (*Isaia* 12. 11.) dà ù istinu dàju vjecnu sctetu, i smart onnijema, koii necisstò gnih dielluju, ò daju. Sctose imà napomenuti jedan, i drughj puut, i cestchiè puutah, (*Pjess.* 49 16. 37.) *dasse imaju svète stvari svèto, i bogosctovno djellovati*, kakoje prid Proro kom (*Pjess.* 49. 12.) *Grescnìku recce Bògh: Zascto tii prikazujesc pravde moje, i uzìmasc svjedocanstvo moje pròz justa tvoja à tiisi ù istinu nenavidio nauk*. Da akoje cjovjeku ozquargnenòmu s' griessima magnè pristojno besjediti od stvàrih boxanstvenieh, kolikichiese grjeh zieniti, dasse zacnè od onnoga, koije znanaz od svòijeh mnoghieh opacinah, i nisctanemagne nebise strascio djellovati Svetottajstva s' justima ozquargneniema; olli uzèti ù ruuke opogàgnene, tizati

titi, pruxevati, i davati druxiema? buduchi navlasctitò piifano prid S. Dionyfiom: *Zliema zlamègna*, ovakobo zovè Sakramente, *ù iftinu nije dopuscteno nì dotizati*. Dakle sluxbenizi od fvètieh ftvarih, najparvò neka slieduu fvetoft, neka ciftò priftupaju zà djellovati Sakramente, i tako dabjfe uvjexbali nà bogogliubftvo, i od gnihova cèfta djellovagna, nekabi s' pomochi Boxjom, doftighnùli obilatiju milloft od dnèva dò dnèva.

27. *Od dvà poglavitaa plodda od Sakramenatah.*

A' jur, buduchi iftomacene ovee ftvàri, duxnòje uccitti, koije plood od Sakramenatah, jerefe zieni, dachie ovò prinieti velliku fvjetloft tomacègnu Sakràmenta, kojè gori vifcè ucceno bii. Ovii dvà pàk poglavitò brojùfe. I rasloxitò onnà milloft imà poglavitò mjefto, koju nazivamo s' obicjaniem immenom od fvetieh Naucciteglia h, Milloft Opravdàgna. Ovakobo Apofto prioccittò nas nauccii, kad recce: (*Effef.* 5. 25.) *Daje Jefukarft pogliubio Zarquu, i famoga febbe podaoje zà gnù, dabi gnù pofvetio, eiftechi gnù oppragnem vodè ù rieci xivota*. A' nà koi nacin tolika ftvar, i toliko cudovita djellujefe pò Sakramentima, dà, kako proslàvjeno bii s' befsjeddom S. Aguftina, *voda tielo dotakne, à farza oppiira*, ovò ù iftinn nemoxefe dofsèchi s' razumom, i s' razlogom cjovjecanskiem. Jere imà biti odrègeno, dà nije nadàrena s' ovòm krepòftju ikkakva ftvar ochiutna pò fvojoj naravi, dabi moghla pròchi dò dufce. A' poznajemo fvjetloftju Vjerre, daffe krepoft Bògha fvemoguchiega nahodj ù Sakramente, s' kojom ovò djelluju; scto nemoguu ucciniti ftvàri naravske pò fvojoj krepofti.

28. *Kako ploddi od Sakramenatah jeffu cudovitò odrègeni biili ù porogègnu Zarque tojeft ù pocetku gnè.*

Zà koju ftvar, dà nebi ighda pribivala ikkakva fumgna od ovoga plodda ù dufce vjernieh, kadafe pocee sluxiti Sakramentima, ktioje priblagoftivi Bògh prikazati zlàmenima, i s' biglieghima cudèffah, sctobi onnii unutra diellovali, nekabifmo priiftinitò vjerovali, daffe iftaa cinuu unutra vazdà, premdaffu mnogò daleka od nafcieh chiuchiegnah. Takoger dà oftavimo, jerefu Spaffitegliu nafcemu biila otvorena nebbeffa, (*Matt.* 3. 16.) karftechife ù Jordanu, i bii ukàzan Dùh fvèti ù slikku golubizze, dabifmo-

bisſmoſe ſpomenuli, daſſe milloſt gnegova ulieva ù duſci naſcoj, kadaſe oppiiramo s' vrutkom ſpaſſovniem, rekoh da ovò ostavimò (vecchièbo priſtoi zlamenu Karsctègna, nego sluxègne Savramenta) nijeſmoli sctjellj kada Apoſtoli primiſce Dùh Svèti nà dan Ruſſaglia, s' koijemſe pak ucciniſce veſſelij, i krepoſtnij zà pripovjedati istinu vjerre, i zà ſuſresti poghibili radi slavè Jeſukarstove, tada ucciniuſciſe zuuk oncjas s' nebba, kako dohodèchiega duha nagloga, prikazaſceſe gnima razdieglieni jezizzi, kako oghagn? odctaſeje razumjello, dà pò kreposti Sakramenta Potvargègna, illiti Krizme, iſtiſe Dùh nami dàva, i onneſe jakosti prilagaju, s' koijemabiſmo moghli opprietiſe, i odoglietti Pùti, Svietu, i Djavlu, tojest naſciem vazdaſcgniem nepriateglima (*U' Stv. Apoſ.* 8. 17.) I ovaa cudeſſa vidielasùſe za gnekoliko vriemena ù pocetku od Zarque, kolikogodſùſe puutah Apostoli ſcgnima sluxili, i davali istee Sakramente, dokle, buduchi jur utvàrgena, i utemegliena vjerra, pristaſce ciniti ſe.

29. *Kolikaje izvarſtnoſt Sakramenatah novoga Zakona vecchià od Sakramenatah Staroga Zakona?*

Od ovijeh dakle, kojàſu prikazana od parvòga plodda Sakramenatah, tojest, s' millostju Opravdàgna, onnoje josct occittò, daje izvarstnija, i priizvarſcenija krepost ù Sakramente novòga zàkona negoſſu jedan puut imalli Sakramenti stàroga zàkona (*Galaz.* 4. 9.) koii buduchi slabi, i potrebni elementi, (*Xud.* 9. 13.) ozquàrgnene poſvechievahu nà occistegne pùti, à nè duſce: radi toga kako bjehu narègeni zà zlamen, i bigliegh od onnijeh stvarih, kojèſe imahu ucciniti s' naſciem ottajstvima. A' ù istinu Sakramenti novòga Zàkona, koii izlazee iz bokka Ieſukarstoka (*Xud.* 9. 24.) kòj pò Dùhu Svètomu prikaaza ſebbe istoga pricista Bòghu, occistuju duſce naſce od djellah martvieh za sluxiti Bòghu xivomu, i tako pò kreposti Karvi Jeſukarstove, djelluju onnù millost, koju zlamenuju. Radi ceſſà, akkobiſmo prilikovali ovee Sakramente, s' onnijem Sakramentima staroga Zakona, izvan onnoga sctò imaju vecchiù krepost, i nahodùſe obilatij s' koristju, i uzmnoxnij ſvetostju.

30. *Koii Sakramenti Pecàt zapecativaju, i sctoje Pecàt?*

Dru-

Drughj ù istinu plood od Sakramenatah nije istinitò opchieni svijema, ma jest samo vlasctit triema, tojest Karsctegnu, Potvardegnu, i Rèdu Svetomu, i jest Pecjat, koga zapecjtivaju ù dusci. Jere kad Aposto recce: (2. *kor.* 1. 22.) *Pomazaa nàs Bògh, koj zabigliexii nàs, i dade zakl'àd Dùha ù sarzàh nascieh.* S'onnom rieci *zabigliexii*, occittò prikaxuje pecjat, cigovoje vlasctitò sctogod zlamenovati, i bigliexiti. *A' Pecjàt jest, kakono gnekò plemenitò pecjategne, koise nemoxe ighda pomarsiti, i vazdaje ù gnemu ussagen.* Odscta ovako piisano jest prid S. Agustinom. *Allisù moxebit magnè moghli Sakramenti Karstchianski, nego ovj telestni bigliegh, tojest s' koiemse bigliexj vojnik? Jere onnii vojniku povrachiajuchiemu nà vojevagne, komubi sluxio, nezapecivase novò, mase poznava, i potvardiva davnò* (vojevagne.

31. Koije plood pecjata, i kakose nemoguu ponavgliati Sakramenti, koii sapecjativaju Pecjàt?

A' ù istinu Pecjat ovò podaje, i dabismose uccinilli pododni za primiti, alli za djellovati kojugod stvar svètù: i dabismose poznalli s' koijemgod bigliegom jedan od druggoga. I ù istinu jedno, i druggò dostixemo s' Pecjatom Karsctègna, nekabismose uccinilli vriedni zà primiti ostàle Sakramente, i nekabise puuk vjerni odviscè razaznao od narodah, koii nesctuju pràvu vjerru. Istòse dakle moxe poznatti ù pècjatu Potvardègnà, i Rèda Svètoga: s' jedniem od ovijeh oruxavamose, i uvjexbajemose, kakono vojnizi Jesukarstovi nà occittò ispoviedagne, i òbranu immena gnegova, i suprotiva zasjedajùchiemu nepriategliu: (*Effes.* 6. 6.) I suprotiva duhovniem zlobbè ù nebbeskieh, i zajedno razaznalibismose od onnijeh, koii mallo priè karcteni jessu, (1. *Petr.* 2. 2.) kakono sada rògena djecizza: drughj pàk i imà oblàst zdrùxenu zà djellovati, i dieliti Sakramente; i prikaxuje razlucègne onnijeh od ostàle skupsctine vjernieh, koiisu nadàreni s' oblastju ovè varste. Imàse darxatti nàcin Zarque Katolicanske, s' koiemse uccìmo, dà ovaa trii Sakramenta zapecjativaju pecjàt, nitise ù ikkakvo vrieme imaju ponavgliati. Ovaa jessu, kojàse opchieno imaju uccitti od Sakramenatah.

32. S' koijemachie razlozima Pastiri dostighnuti, dabi puuk

puuk cjastio Sakramente, i dabise bogoslovno s' ovijem sluxio?

U' ovomu istomacègnu razloxègna Pastirichiese ussillovati navlasctitò sasvom pomgnom ucciniti duie stvari. Parvà jest, nekabi vjerni razumjelli od kolika posctègna, i cjasti, i poklonègna ovj boxanstveni, i nebbeskj dàrovi jessu dostojni: Druggà pàk nekabise slùxili bogogliubno, i bogomillo, jere prikàzana jessu od primillostivoga Bògha nà opchieno spassègne svijeh: i tako nekabise uxeghli s' poxudom Karstchianske izvarscnosti, dà, akobi biili zà koje vrieme bez ovoga prispàssòvna obicjaja, navlasctito Pòkore, i Psicestchiegna, imaju zieniti, dassu uccinilli privelliku sctetu. A' ovee stvari lastnochie mocchi dostighnùti, akobi cestchiè uccilli vjerne, kojàsu gori reccena od boxanstva, i plodda Sakramenatàh: parvò od Gospodina Spassiteglia nascega naràgeni jessu, od kògase nemoxe ikkakva stvàr ucciniti, ako nije priizvarsctità: odvisce kadase djelluju spravnoje boxanstvo prikrepostnoga Dùha Svetoga, koj prohodj unutargna sarza nascega: paka narègeni jessu s' cudnovitom, i istinitom krepolti zà izlieciti duscè: i pò gnima onnaa neizmjerna bogastva mukke Gospodinove k' nami prihoduu. Najposlie pàk prikaxuju, dasse naslagna svà gragia Karstchianska (2. *Petr.* 2. 7.) nà tememegl pristanovitti kàmena nughloga; dalli primnogòse imà strasciti, dà razruscen vecchij dio, nebi panùla, ako nebi biila uzdarxana odasvake stràne s' pripoviedagnem rieci Boxje, i s' primgliègnem Sakramenatah. Jere kakose primamo pò Sakramentima nà xivot, tako s' oviem, kako s' picchiom hrànimose, uzdarxajemose, i ràstemo.

OD

OD SAKRAMENTA KARSCTEGNA

POGLAVJE II.

1. Zasctoje potrebno, dasse cesto priporùci nauk Karsctegna pùku vjernomu?

OD ovijeh ù istinu moxese poznatti, kojàsu ù opchieno nauccena od Sakramenatah, kolikoje potrebno razumjetti onnee stvari zà primiti nauk Karstchianskoga Zakona, i bogocjastchiegna, alli zà zabavgliatise ù bogogliubstvu, kojè Zarqua Katolicanska pridaje zà vjerovati od svakòga od onnijeh, dalli, akobì kojgod pomgnivije sctijo Apostola, (*Rim. 6. 3.*) takobi bez sumgne odlùcio, daje primnogò potrebno iziskovati od vjernieh izvarscno poznagne Karsctegna: takobi nè samo cesto ponavgliao uspomenu gnegova ottajstva, dalli josct stavniem riecima, i puniema Dùha Boxjega, i slaviobi Boxanstvo, i ù gnemubi postavio nami prid occima smart, grob, i uskarstnucchie Odkupiteglia nascega, i zà razmisgliatti, i zà sliediti. Radi toga Pastìri neimajuse zieniti ighda, dasù onnii postavìli mnoghj truud, i pomgnu ù nauku ovoga Sakramenta.

2. Kadà navlasctitò imà Parok bessjedìti od Karsctegna?

A' izvan onnijeh dnevàh, ù koijeh pò obicjaju stàrieh, imajuse istomàciti navlasctitò ottajstva Karsctegna ù Sùbbotu velliku od Uskarsa, i od Russagliah, illiti Duhovah, ù koje vrieme Zarqua s' najvecchiem bogogliubstvom, i s' privellikiem zerimoniama, illitì nacinima Zarqueniema imà obicjaj proslaviti ovj Sakramenat: ù drughee dnevi neka josct uzmuu zgoddu prigovaratise od ovoga Sakramenta. I najpriè onnò vrieme primogose moxe zieniti podobno ovoj stvari, akobi vidieli, dasseje skupiilo mnoxtvo pùka vjernoga, kadase imà podati komugod Karsctègne. Jere tadàchie biti mnogò lastnije uccitti jedno, alli druggò poglavje, akose nebi moghlo napredovati ù svà poglavja, ko-

jàse

jàse pristoju ovomu Sakramentu, kada razmiscgliaju s' bo-gogliubniem, i s' pomgniviem duhom onnijeh naukah, ko-jee sluscaju s' uscima, i josct zajedno viduu nauk prikàzan s' nacinima svetiema Zarque od Karscitegna. Odsctase pàk dogagie, dà svakj napomenut s' ovijem riecima, kojebi vi-dio, dasse ù druggomu cinuu, ù sebbebise spomenuo, s' kojem obbecchiagniem zavezaose jest Bòghu, kada bii Kar-scten; i zajedno onnobi razmiscgliao, jelli takvi xivotom, i s' dobriem djellima, kakva obbecchiaje spoviedagne istò immena Karstchianskoga. Nekabise dakle bistro prikazale onnee, stvari, kojèse imaju uccitti, imase prikazatj, ko-jaje narav, i bijchie Karscitegna: koibise nisctanemagne prie istomacio zlamèn istoga immena.

3. Zcto zlamenuje vlascitò imme Karscitegna?

Ovò imme Karscitegna, tojest oppràgne, koje Garzi zo-vu Baptisma, koise nascki govori omoccégne, olliti po-topgliegne: koje premda zlamenuje ù svèta piisma nè sa-mo onnò oppràgne, koje zdruxeno jest Sakramentom, (*Isaia* 24. 23.) dalli joscit zlamenuje svaku varstu oppra-gna, (*Mark.* 10.) sctoseje kadgod prilikovalo mukki: nisctanemagne prid piisaozima Zarqueniema nè zlamenuje svako oppràgne tiela, mà onnò, kojèse zdruxuje Sakra-mentom, nitise slùxi bez narègene forme riecih; s' kojem ù istinu zlàmenom sluxilise jessu Apostoli pricèsto pò na-redbi Jesukarsta Gospodine. (1. *Pet.* 3. 21. *Rim.* 6. 3.)

4. *S' koijem immenima odvisce ozzi prikazali jessu Op-pragne Sakramenta?*

Takoger sveti Ozzi sluxilise jessu s' drughiem immenima zà zlamenovati istù stvar. Jere S. Agustin svjedocj, dasse zovè Sakramenat vjerre, jere koiiga primaju ispoviedaju zielovito svu vjerru Zakona Karstchianskoga. Druzii pàk, zascitose prosvietgliuju sarza nasca s' vjerrom, koju spoviedaju ù Karscitègnu, ovj Sakramenat zvàli jessu prosvietgliegne. Jer i Aposto tako govorj (*Xud.* 10. 32.) *Spomenitese od dnevah duvgnieh, ù koijeh prosvietglieni podnessoste velliki booj mukkàb*, tojest zlamenujuchi vrieme ù kòmu Kars-cteni bisce. Odvisce Zlatoustnik ù pripoviedagnu, koga uccinii onnijema, koiise imahu Karstitti, gnekàda prozvà occistchiegne; zascto pò Karscitègnu occistchiamo staari Kvàs, (1. *Kor.* 5. 7.) dabismo biili novò potrussegnè, gne-

gnekada naziva Grob, (*Rim.* 6. 4.) gnekada naſſadègne, gnekada Krix Jeſukarſtov: od koijeh ſvijeh nazivagnah moxeſe vidieti uzrok Kgnighe piiſane k'Rimglianimaſ. A' zasctoje Svèti Dionijſio nazivao pocètak od priſvetieh Zapoviedih, occittò jeſt: buduchj ovj Sa ramenat, kako vràta, pò koijema ulazimo ù druxbu Karſtchianskoga xivota, i od gnega pocignemo obsluxęvati boxanſtvene Zapoviedi: I ovaa ù kratko iſtomacitiſe imaju od immena.

5. *Kojeje tomacegne Karsctegna?*

A' Sctose priſtoi k' tomacègnu ſtvari, i akoſe mnogaa prikazati moguu od ſvetieh piiſaozzah, nisctanemagne onnòſe zieni podobnije, i izvarſtnije tomacègne, kojèſe moxe izvadìti iz riecih Goſpodinovieh prid S. Ivannom, i Apoſtola k'Effesjanima. Jere govorechi Spaſſitegl: (*Ivan* 3. 5.) *Akoſe koi nepriporodj od vodè, i Duha Svètoga, nemoxe uglieſti ù Kraglieſtvo Boxje*; Apoſto govorechi od Zarque: (*Effeſ.* 5. 29.) *Ciſtèchi gnu oppràgnem vode s'riecju xivota*; takoſe dogagia, dabiſe dobro, i prikladno iſtomacìlo, daje Karsctègne Sakramenat priporogegna pò vodi ù rieci. (*Effeſ.* 2. 3.) Jere pò naravi od Adama poragiamoſe sìnovi ſarxbe: pò Karsctegnu pàkſe priporagiamo sìnovi milloſargia ù Jeſukarſtu: takoger: (*Ivan* 1. 12.) *dade gliudma oblàſt, da biſe uccinilli Sìnovi Boxj, koii vjeruju ù imme gnegovo, koii nè od karvih, nì od voglie puti, nì od voglie cjovjeka, nego od Bògha rogeni jeſſu.*

6. *S' koiemſe nacinom izvarſcuje Sakramenat Karsctegna?*

A' najposlie s'koijemgod riecima dogodillobiſe iſtomaciti narav Karsctegna, duxnochie biti uccitti puuk, daſſe ovj Sàkramenat izvarſcuje, i cinj s' oppràgnem, komuse potrebittò prilagaju iſtine, i slavne rieci pò naredbi Goſpodina Spaſſiteglia, kakoſsù vazda uccilli Svèti Ozzi; sctoſe prikaxuje s' occitnom onnom ſviedoxbom S. Aguſtina: *Prilàgaſe riec k' elementu*, (tojeſt ovdi k'vodj) *i ciniſe Sakramenat*. Ovò ù iſtinu mnogò pomgnivije duxnochie biti napomenuti, daſſe posrecchi vjerni nebi uvelli ù prievaru, kolikobi zienilli, sctose kadgod cjuje govoriti, daje onnà voda Sakramenat, kojàſe uzdarxuje ù ſvetomu vrutku, tojeſt ù Karsctionizzi. Jere tadaſe ima riechi, i zvatti Sakramenat Karsctègna, kadaſe iſtinittò sluximo s'

vodom

vodom zà oppratti kogagod prilagajuchi rieci, kojèsu nà règene od Gospodina. Jur ù istinu ù pocetku rekosmo, dasse svakj Sakramenat cinj od materie, i forme, tojest od postave, olliti stvarih, i riecih, kadase bessjediasce ù opchieno od svijeh Sakramenatah, raditoga kojàje jedna, i drugga ù Karsctegnu istomacitise imà od Pastirah.

7. *Kojàje vlasctita materia, olliti stvar Karsctegna.*

Materia, olli Elemenat ovoga Sakramenta jest svaka varsta vodè naravske, ollije morska, olli iz rieke, olli iz blatta, olli iz studenza, olli od vrutka, kojàse moxe zvatti voda bez ikkakve smjesce. Jere i Spassitegl nauc-ci: (*Ivan.* 3. 5.) *Akose tko nepriporodii od vodè, i Duha Svetoga, nemoxe ugliesti ù kraglieſtvo Boxje.* I Aposto govorj: (*Effes.* 5. 26.) *Daje zarqua opprana opprágnem vode*; i sctijemo upiisano ù kgnizi S. Ivanna: (*Ivan* 5. 8.) *Trii jessu, koii svjedocanſtvo daju nà zemgli, dùh, voda, i karv.* Sctose josct potvargiuje s'drughiem svjedoxbama. (*U'ſtv. Ap.* 8. 10. 47. *Xud.* 18. 2. 1. (1. *Petr.* 3. 2.)

8. *Mjeſto S. Mattea od Karsctegna prikaxujeſe oghagn.*

A' Sctoje biilo recceno od S. Ivanna Karstiteglia, dachie dochi Gospodin, (*Matt.* 3. 12.) koichie Karstitti ù Dùhu svetomu, i ù oghgnu, ovò ù istinu neimase nà ikkakav nacin razumjetti od materie Karsctègna, mase imà podatti olli unutargnemu ploddu Dùha svetoga, olli ù istinu cudessu, kojèse prikaaza ù dàn Russagliah, (*U' ſtvar. Ap.* 2. 3.) kada Dùh svèti sajde s'Nebba svarhu Apostolah ù oblicju od oghgna, odscta ù druggomu mjestu Jesukarst Gospodin nasc bjesce prie rekao: (*U'ſtv. Ap.* 1. 5.) *Ivanje ù iſtinu karſtio s' vodom, a vii chieteſe karſtitti s' Duhom Svetiem, ne pò mnoghieh ovijeh danah.*

9. *S' koijemaje prilikama, i s' Prorocanſtvima biila prikazana krepoſt vodàh od karsctegna?*

A' vidielismo ù svèta piisma, daje takoger istò zlamenovano biilo, i od prilikah, i od izustegnah Proròkah. Jere Potop prikaxevasce slikku, i priliku ovè vodè (*Narod.* 6. 5.) s' koiemseje svìet occistio, buduchi mnogà slocchia od gliudih nà zemgli, i svaka miiso sarza prighnuta bjesce nà zlò, kako prikaaza Poglavizza Apostolski (1. *Pet.* 3. 21.) ù parvoj kgnizi. I prohodegne mora Zarglienoga immalloje zlamen istè vodè, S. Pavao (1. *kor.* 10.)

10.) prikaaza piisajuchi Korintianima. Neka ù toliko ostavimo (4. krngl. 1.) Opprägne Naamana Sirianina, i krepost cudovitu (Ivan. 8. 2.) ovcje Lokve, i drugaa mnogaa ovè varste, ù koijehse occittò vidj, daje bio zlamen od ovoga Ottajstva.

Nemoxe ikko sumgniti od prorocanstvah, dasse neptistoju onnee vodè zà prikazatti, i izrecchi spassovnu vodù Karsctegna, nà kojeè vodè toliko blagodarno zovè Isaia Prorok (55. 21.) svè xedajuchie, olli kojee vidiè ù Duhu Ezekiele, (47. 1.) josct odvisce onnj vrutak, koga prinaviesti Zakaria pripravgliena Kucchi Davidovoj, i pribivaozzima Jerusalemma nà opprägne grescnika, i vriemena xenskoga (Zak. 13. 1.).

10. *Zasctoje ktio Gospodin prie sluxitise s'vodòm zà ucciniti Karsctegne, nego s'druggom materiom, olli stvari?*

Koliko pak bii pristojno naravi, i Krepostì Karsctègna, dabise narèdila vodà zà vlasctitu materiu, S. Jerolim ù istinu prikaaza s'mnoghiem razlozima, kàd piisa Oceanu. Dalli sctose pristoi ovomu mjestu, mocthichie najprie Pastiri prikazati, jere ovj Sakramenat bjesce potrebit svijema bez ikkakva razlucègna zà dostighnuti xivot, i spassègne, zatò materia vodè mnogo bii potrebna, kojaje vazda pripravna, i od svijeh lastnose moxe pripraviti, i dobaviti. Pàk vòda primnogo zlamenuje plood Karsctegna. Jere kako voda oppiira ghnussobbe, tako josct krepost, i mooch Karsctegna primnogò ukaxuje, s' cimse occistuju ozquarnegna grescnikah. Prilagase onnò; jere kako voda jest pripodobna zà razhladiti telessa, takose ù dobar dio ugassuje vruchina poxudah s'Karsctegnem.

11. *Zasctose Krisma prilaga, i pristavgliá, vodi samoj, i naravskoi?*

Ovòse imà pàk razmiscgliatti, premdà voda sàma, koja neima drughu stvar primiescanu, jest podobna materia zà ucciniti ovj Sakramenat, tojest kolikogodier puutah potrebna budde zà Karsctegne, nisctanemagne occittoje pò pridaagnu Apostolskomu, dasseje vazda ispugnallo ù Zarqui Katolicanskoj, dà kadgodbise ucinillo Karsctegne slavniem nacinima Zarqueniema, josctse prilaga Svèta Krisma, pò kojojse vecchiè istomacuje plood Karsctegna. Takoger imàse puuk nauccitti, premdà moxe biti kadgod nez-

neznàno, jelli ovà, alli onnà istinità voda, kakvu isćte izvarscnost Sakramenta; nisćanemagne ovòse zà istinitò imà darxatti, dasse ighda nemoxe uccinitti Sakramenat Karsćegna nà ikkakav nacin od drughè materie, ò stvari izvan vodè naravske.

12. *Zasćo jednako svijema vjerniema izvarstna forma, tojest rieci, imajuse istomaciti?*

Dalli dvà diela, od koijehse imà ucciniti Karsćegne, poklèse parvj pomgnivo istomacio, tojest materia, olliti voda, nastojatichie Pastiri s'istom pomgnom istomaciti formu, tojest rieci, kojaje drughj dio gnegov primnogò potrebit. A' ù tomacegnu ovoga Sakramenta zienitichie, dasse toliko vecchma imà truditi, jere poznagne tolikogà svetottajstva nè sàmo primnogò moxe po sebbi nasláditi, i zanieti vjerne, sćośe ù istinu ù opchieno zgagie ù svakomu znagnu stvarih boxanstvenieh: dalli josćt primnogose xeglietti imà mallomagn zà sluxègne vasdascgne. Jerese dogagiau cesto vriemena, kakochiese riechi nà svoje mjesto occitnije, ù koijehchie biti potrebno, dasse budde podatti Sakramenat Karsćègna, i od druzieh od pùka, i pricesto od xennizzah, tadi toga imaju biti poznàne, i occittee onnee stvari, i jednako od svijeh, kojèse pristoju k'biichiu ovoga Sakramenta.

13. *Kojà ima biti izvarscna, i sàma forma, illiti rieci ovoga Sakramenta?*

Radi toga Pastirichie uccitti s' occitniem, i s'otvoreniem riecima, kojèse lastno moguu od vjernieh razumjetti, daje ovà izvarscna, i ossobita forma Karsćegna: *Ja te Karstìm ù imme Ozza, i Sina, i Dùha Svetoga.* Takobo ucceno bii od Gospodina, i Spassiteglia nascega, kada Apostolima zapovidiè prid S. Matteom: (*Matt.* 28.) *Pojdite uccite svè narode, karstechi gnih ù imme Ozza, i Sina, i Dùha Svetoga.* A' od ovè rieci *Karstèchi*, Katolicanska Zarqua pò Bòghu nauccena pridòbroje razumjella, dà u formi ovoga Sakramenta imàse prikazati djellovagne sluxbenika (tojest koj karsti) potrebno bjesce zlamenòvati i hiip onnoga, koise karsti, i poglavitti uzrok, koj djélluje Karsćegne, zatò onnò zaimme, *Te*, i razabrana immena Sobstvah boxanstvenieh pristavgliajuse, dabise zaglavila sàma forma, illiti rieci Sakramenta s'ovijem riecima, kojà-

ſuſe mallo prie prikazala: *Ia te karſtim ù imme Ozza, i Sìna, i Dùha Svetoga.* Jere nè sàmo Sobſtvo Sìna od kogaſe piiſce od Ivanna (*Ivan* 1. 13.) *Ovije, koi karſti*, ma ujedno djelluju svà Sobſtva priſvetoga Trojſtva ù Sakramentu od Karsctegna. A' sctoje recceno: *U' Imme*, a nè ù *Immena*, ovò ù iſtinu prikaxuje jednu narav, i boxanſtvo Trojſtva. Jere ù ovomu mjeſtu riec *Imme* nepridajeſe Sobſtvima, mà zlamenuje boxanſtveno biichie, krepoſt, i mogujſtvo, koje jedno, i iſtò jeſt ù ſvè trii Sobstva.

14. *Jeſsùli ovee rieci jednako potrebne ù formi Karsctegna?*

Dalli ù ovu formu, koju prikazaſmo zielovittù, i izvarſcnu, imaſe gledati, daſſu gnekee rieci ù svemu potrebitee, kojee, akòbiſe oſtavìle, nebiſe mogao ucciniti Sakramenat: gnekee pàk nijeſu tako potrebne, dà akobiſe oſtavile uzdarxalobiſe biichie Sakramenta: od kojè varſtę jeſt onnà riec, *Jà*: kojè krepòſt uzdarxujeſe ù rieci *Karſtim*. Pacè ù iſtinu bioje obicjaj ù zarquah Garckieh oſtaviti, obbrachiajuchi biichie riecih: radi toga sudiliſu, da nije potrebno ciniti ikkakvu ſpomenu od sluxbenika, koj karstj. Odscta bii uccigneno, daſſuſe ſveger slùxili s' ovom formom ù Karsctègnu: *Karſtiſe Raàb, olli slùga Karſtov ù imme Ozza, i Sìna, i Dùha Svetoga*; od koijeh nisctanemagne izvarſcnoſe cinj, i podaje, kakoſe vidj pò ſuudu, i tomacegnu Sabora od Fiorenze, tomacèchi zadoſta s' ovijem riecima ovò, sctoſe priſtoi k' istini Karsctegna, tojeſt oppràgne, kojeſe tada s djellom ſvarſcuje.

15. *Kakoſu Apoſtoli karſtilli ù imme Jeſukarſtovo?*

Dà akoſe josct imà riechi, dà kadgod bii vriemè, kada Apoſtoli Karſtchiahu (*U'ſtv. Apo.* 2. 38.) *U' imme* ſamo Goſpodina *Jeſukarſta*, ovò ù iſtinù imà biti nami occittò, daſſu uccinilli onnii pò nadahnuchiu Dùha Svètoga, dà poragiájuchiſe, i pocinùchi Zarqua ù pocetku occitnijebiſe uccinillo pripoviedagne immena *Ieſukarſtova*, i nekabiſe vecchie proslavìlo gnegovo boxanſtveno, i neizmierno mogùjſtvo. Pàk ù iſtinu podpunno razmiſcgliajuchi, i razgledajuchi unutargniem nacinom, laſtnochiemo razumjetti, dà nepomankaje ikkakva stvar od onnijeh dielah ù ovoj formi, (Apoſtolskoj) koje jeſſu narègene biile

od

od istoga Spassiteglia. Jere koj govori, i immenuje Jesukarsta ujedno josct zlamenuje Sobstvo Ozza od koga pomazàn bii, i Dùha svetoga, s' koiem bii pomazàn.

16. *Imàse vjerovati, da Apostoli nijesu ighda karstilli u imme Karstovo, neizgovarajuchi drugga dvà Sobstva Trojstva?*

Premdasse moxe zieniti moxebit od kogagod stvar sumgniva, jessuli kogagod Apostoli Karstilli biili s' formòm riecih od ovè varste, ako hocchiemo sliediti suud prisvetieh, i pristavnieh Otazah, Ambroxa, i Basilia, koiisu ovako istomacili Karsctegne ù imme Jesùkarstovo, mà rekosce, dasse s' ovijem riecimà zlamenuje Karsctegne, nè koibii podan od Ivanna, ma koibi podàn od Gospodina Jesukarsta: premdà Apostoli nijesu odstùpili od opchiene, i obicjajne forme riecih, koja uzdarxuje immena razabràna od trii sobstva. I s' ovom varstom razgovora zienìse, dasseje sluxio Pavao ù kgnighi, k' Galazianima, kad recce: (*Galaz.* 3. 27.) *Koiigod ù Jesukarstu karscteni jeste, Jesukarsta obukoste*, dahi zlamenovao, dasu karscteni ù vjerri Jesukarstovoj, nisctanemagne nè s' druggòm formom riecih, nego kojuje isti Spassitegl, i Gospodin nasc zapòvidio obsluxevati. Doslè zadosta bii uccitti vjerne od materie, i forme, kojee primnogò pristoju k' biistvu Karsctegna.

17. *Na koj nacin imase ucciniti oppragne u ovomu otajstvu priporogegna?*

A' jere ù djellovagnu ovoga sakramenta potrebnoje obsluxiti josct biichie sakonittà oppràgna, zatò takoger naùk ovoga darxanstva imàse uccitti od Pastìrah, i ù kratko imàse istomaciti od gnih, daje biilo primglieno od opchienoga obicjaja Zarque, dasse Karsctegne moxe ucciniti, s' kojemgod jedniem od ovè trii nacina. Jere koiise imaju Karstiti s' oviem sakramentom, ollise utapgliaju, ollise uiieva voda svarhu gnih, ollise kvassuu s' oskropgliegnem i s' postrapagnem vodè. Od ovijeh dakle obicjajah koigodbise obsluxio, imàse vjerovati, dasse istinittò cinj, i izvarscuje Karsctègne. Jerese sluxi s' vodom ù Karsctègnu zà zlamenovati oppràgne dusce, kojè uzrokuje: radi toga Karsctègne (*Effes.* 5. 26.) od Apostola zvano bii oppràgne. A' oppragne vecchse neccinj, kadse koigod ù vodu

utapglia, scto napomenusmo, dasseje zà mnogo vrieme sluxilo ù parva vriemena ù Zarqui, negoli s' izlievagnem vodè, scto vidimo postavglieno sada ù cestu obicjaju, oll' s'poskropgliegnem, kakose vidj, dà bii ùccigneno od Petra, (*Uskv. Ap. 3. 31.*) kada ù jedan dan trii igliadde gliudih obraati nà istinu vjerre, i karstii gnih.

18. *Isctelise jedno samo oppràgne, alli trii puuta?*

Cinilise jedno oppràgne, alli trii puuta imase zieniti, dà neprùdi ikkoliko. Jerese zadosta vidj od S. Gargura vellikoga ù kgnizi k' Leandru, dasse moxe ucciniti, i nà jedan, i nà drughi nacin, i priese karsctegne istinittò cinillo ù Zarqui, i sadase cinj. Nisctanemagne imase uzdarxatti ovj obicjaj od vjernieh, koga svak vidj, dasse uzdarxuje ù svojoj Zarqui.

19. *Zasctose ovdi poglavitò oppiira glàva?*

I ovò navlasctito potrebuje napomenuti, dasse neimà oppratti svakj dio tiela, mà poglavittò glàva, ù kojoj svà chiuchiegna i unutargna, i izvanska xivu; i zajedno od ounoga, koj karstj, neimajuse izustiti nì prie oppràgna nì poslie oppràgna onnee rieci Sakramenta, kojee uzdarxaju formu riecih, mà ù istò vrieme, kadase djelluje, i cinj istò oppràgne, tojest, kadase voda izlieva, ù istò vrieme imajuse izgovarati rieci.

20. *Jelli Jesukarst narèdio Karsctegne prie Mukke, alli poslie gne?*

Buduchi ovaa prikazana, odviscè bitichię pristojno uccitti, i postaviti ù uspomenu vjernieh, dà Karsctegne jest biilo narègeno od Gospodina Jesukarsta, kako i ostali Sakramenti. Ovòchie dakle Pastiri cesto uccitti, i istomaciti, dasse imaju zabigliexiti dvà vriemena Karsctegna: parvò kada Spassitegl gnega nareedi: druggò kada bii zakon postavglien zà primitiga. A' sctose pristoi parvomu, vidise, dà tadar ovj Sakramenat bii naregen od Gospodina kada on karscten bii od Ivanna (*Matt. 3. 16.*) podajuchi vodi krepost zà posvetiti. Jere svjedocj S. Gargur Nazianzeno, i S. Agustin, da ù onnò vrieme bii dàna krepost priporogegna, tojest nà duhovnì xivot. I nà druggò mjesto ovako ostavii upiisano: *Od kada Jesukarst ù vodù ugazii, od tada voda oppiira svè griebe*. I nà druggò mjesto: *Karstise Gospodin neimajuchi potrebu occistitise, mà s' dotiz-*

zagnem ciste puti cistechi vode, dabi imalle krepost za ocistiti. I onnòje moghlo biti zà vellikj razlògh onnoj stvari, jere tadà prisvèto Trojstvo occittò prikaaza svoje imme, ù cijega imme cinise Karsctègne. (*Matt.* 3. 16.) Jere glàs Occin sluscan bii, hilip Sìna tuu bjesce, i Dùh Svèti sàjde ù prilizi golubizze; jossct odvisce bjehuse nebbessa otvorilla, gdie nami dopuscteno bii uzachi pò Karsctegnu. Dà, akobi koigod xuudio znatti, nà koj nacin tolika, i toliko boxanstvena Krepòst bii podaria vodama od Gospodina, ovò ù istinu pridobìva, i nadhodj razum cjovjecanski: Ovòse ù istinu zadosta moxe od nas razumjetti, dà, buduchi primglieno Karsctègne od Gospodina, voda posvetchiena bii nà spassovno sluxègne Karsctegna s' onniem dotizzagnem prisvetoga, i pricistoga tiela gnegova niscтanemagne takose imà vjerovati, dà ovj Sakramenat, i premda bii naregen prie Mukkè, nisctanemagne imàse vjerovati, dà izvodj krepost, i plodnost iz Mukkè, kojaje kako svarha svijeh djellovagnah Jesukarstovieh.

21. *Kadaje zakon Karsctegna poceo podlàgati gliùdi?*

Dalli jossct od druggoga, tojest ù koje vrieme bii postavglien zakon, neostava ikkakvo mjesto sumgne. Jerese ugagia megiu svètiem piisaozzìma, dà poslie uskarstnucchia Gospodinova, kada zapovidiè Apostolima: (*Matt.* 28. 19.) *Pòjdite, uccite svè naròde, karstechi gnih ù imme Ozza, i Sìna, i Dùha Svetoga*; od koga vriemena svì gliudi, koii imàhu dostighnùtì spassegne vjecno, pocelise jessu podlègati zakonu od Karsctegna. Scтose ù istinu moxe vidieti pò sùdu Poglavizze Apostolskoga, kad recce: (1. *Petri* 3.) *Priporodii nàs nà uffagne xivo pò Uskarstnucchiu Jesukarstovu od martvieh.* Istòse vidj od onnoga mjesta S. Pavla: (*Effes.* 5. 26.) *Sebbe istoga pridade zà gnù, daje posveti*, (besjedechi od Zarque) *cistechi gnù òppràgnem vode ù rieci xivòta.* Jere jedno, i druggò darxanstvo zlenise, daje prenio nà vrieme, kojeje sliedilo smart Gospodinovu: tako, dasse neima nà ikkakav nacin sumgneti, da ovee rieci Spassiteglia: (*Ivan.* 3.) *Ako tkò priporogen nebudde od vode, i Duha Svetoga, nemoxe ugliesti ù kraglieſtvo Boxje*, negledahu ovo isto vrieme, koje imasce biti poslie Mukke Gospodinove.

22. *U kolikuse cjastchiegnu imà darxatti Sakramenat Karsctegnà.*

Od ovijeh dakle, akobise pomgnivo istomacilo od Pastirah, nemoxese sumgnetti, da vjerni nepoznaju privelliko vellicanstvo ù ovomu Szkramentu, i da neklàgnaju onnee prisvietle, i priobilatee darove, koii prikazani jessu zlamegnima cudessah, kadase karstchiasce Jesukarst Gospodin, i svijemase darivaju, i udiegliuju pò unutargnoj Kreposti Duha S. etoga, kadase Karstuu. Jere dabise tako nami otvorille occi, kakose dogodii (4. *ktagl. 6.*) djetichiu Elisea, dabismo moghli razglèdati stvari nebbeske, imase zieniti, da nije ikko tako bez chiuchiegna, i pameti, koga Ottajstva boxanstvenoga Karsctègna nebi obratili na privelliko zacudjegne: Zascto nezienimo, dachiese josct dogoditi ovò kada buddu prikazana bogastva ovoga Sakramentà od Pastirah na taa nacin, dabi moghli gnih razglèdati vjerni, ako nè s' occima telesniema, a onniibi razmiscgliali s' tancinom pamèti, prosvietgliene svjetlostiu Vjerre?

23. *Od koje vrarste gliudi moguu davati Karsctegne?*

A' jur zienise nè samo koristno, ma potrebno bessjediti, od koijehse sluxitegliah djelluje ovj Sakramenat, i napomenujuchi Aposto, (1. *kor.* 14.) dasse imà darxatti rèd ù svakoj stvari, dabi onnii svèto, i bogogliubno nastojàli djellovatiga, koijema ovò djellovagne bii dopusceno; i da nebi koigod izascao tako iz granizzah svojeh, i ugliegao bez potrebe, i neprigodno, i oholo nassarnuo nà tugiu darxavu. Dabise dakle uccilli vjernizi daje trostruk gnihov rèd; ù najparvò ù istinu mjesto imajuse postaviti Biskupi, i Redovnizi, koijemaje dàno, dabi ovò darxanstvo ispugnali slobodom svojom, à nè s' prikorednom gnekom vlasti. Ovijemabo zapovidieno bii ù Apostole od Gospodina: (*Matt.* 28. 19.) *Poscavsci karstite*; premda Biskupi obicjaj imaju dopusctiti Redovnizima sluxègne Karsctegna; da nebi ussillovani biili ostaviti onnu pomgnu vecchiù zà uccitti puuk. Zascto pàk Redovnizi djelluju slobodno pò vlasti svojoj ovò djellovagne nà taa nàcin, dàbi moghli podatti Karsctegne (1. *Kor.* 1. 17.) josct i prid istiem Biskupom, kakoje occittò pò nauku Otazah, i pò obicjaju S. Zarque. Jere buduchi naregeni zà posvetchievatti tielo Jesu-

Jesukarstovo, (1. *Kor.* 10. 17.) koije Sakramenat miira, i jedinstva, pristojno bii, dasse gnima podade oblàst, za podatti svà onnaa, pò koijemase potrebitò moxe ucciniti svakj dionjk od ovoga miira, i jedinstva. Da akko kadgod Ozzi rekosce, da nebjesce dopusćeno Redovnizima karstiti bez dopusćegna Biskupova, ovòse zieni, dasse razumie od onnoga Karsćegna, koga obicjaj bjesce podatti s' obicjajem slavniem Zarque ù odrègene dnevi od godisća.

Druggò mjesto sluxitegliah darxuu Djakoni, koijema nije dopusćeno sluxiti ovj Sakramenat bez dopusćegna Biskupova, alli Redovnikah, kako svjedokuju mnoghee naredbe Svetieh Otazah.

24. *Koii moguu podatti Sakramenat Karsćegna ù potrebi?*

Najposgliednj rèd jest onnijeh, koii, pritiskajuchi potreba, moguu karstiti bez slavnieh obicjajah Zarquenieh: ù komu broju jessu svì josć od pùka, ollisu gliudi, olli xenne, koibigod zakòn spoviedali. Jereje takoger ovò diellavagne dopusćtno i Xudjellima, Nevjernizima, i Poluvjerzima, kadaje potreba, akobi pak onni, kadbi karstilli, imalli miiso ucciniti onnò, sćto cinj Zarqua Katolicanska ù ovoj varsti sluxegna. A' ovàsu potvardile mnoghee naredbe starieh Otazah, i Saborah, i ù istinu bii postavglieno proklèstvo od S. Sabora od Trenta protiva onnijema, koiibi smjelli riecchi, da Karsćègne, kojèse daje od Poluvjerazah, *U' imme Ozza, i Sìna, i Duha Svetoga*, s' miislju ucciniti onnò, sćto cinj Zarqua, da nije dobro Karsćegne. Jere imajuchise potrebittò prìmiti ovj Saktamenat, da kako nareedi vodu zà gnegovu Materiu, od kojè nemoxe biti stvari opchienije, tako nije ktio ikkoga odvarchi od gnegova sluxegna. Premda, kako bii recceno, nije dopusćeno svijema sluxitise s cerimoniama, illiti s' nacinima slavniema Zarque, nè ù istinu kako da obicjaii, i nacini Zarqueni imaju vecchiè vellicanstva, i dostojanstva, ma jere imaju magnù potrebu, nego Sakramenat.

25. *Koise red imà darxatti od vjernieh ù Karsćegnu.*

A' ù istinu da nebi zienilli vjerni, daje ovò diellovagne, biilo dopusćeno svijema ù skupno, kako da nebii pristojno billo narediti koigod rèd sluxitegliah. Jere xenna nemoxe

xe posvoitti sluxègne Karsctegna, akobise cjovjek namjerio, takoger cjovjek svjetovni nahodèchise Djàk; i Djak prid Redovnikom. Premda primalizza, tojest kojee primaju djezzu, kadase poragiaju, kojee obicjaj imaju karstitti, neimajuse pohuliti, akobi kadgod onnè ispunnile, i karstille prid koiem cjovjekom, koj nije nauccan podati ovj Sakramenat, koje djellovagne innako zienise prilichnije cjovjeku.

26. *Zasctose postavgliaju Kumovi u ottajstvima priporogegna, tojest u Karsctegnu, izvan onnijeh, koii karstuu?*

A' prilagase pak k' onniema sluxiteglima, koii podaju Karsctegne, kako bii recceno mallò prie, josct i drugga varsta sluxitegliah, koii od pridavnieh obicjajah Zarque Katolicanske, imaju obicjaj sluxitise za ispunniti sveto, i spassovno opragne ù Karsctegnu; i onniise sada zovu kùmovi, a jednom Primitegli, Obecchiavaozzi, ò Jamzi s' opchieniem immenom od piisaozzah stvarih boxanstvenieh. Od koijeh darxanstvah pomgnivose ima besjediti, jerese pristoi mallomagn svijema svietovniema gliudma, nekabi vjerni razumjelli, kojèsu stvari poglavitto potrebne za dobro ispunnitiga. Najprieje ù istinu potrebno istomaciti, koj uzrok bii zasctosuse priloxilli Kùmovi, i Primitegli ù Karsctegnu, izvan sluxitegliah Sakramenta. Sctoseje ù istinu razloxittò uccinillo, kakose od svijeh darxj, akobise spomenuli, daje Karsctegne jednò duhovno priporogegne, pò komuse priporagiamo sinovi Boxj, Jere od gnega tako besjedj S. Petar: (1. *Petr.* 2. 2.) *Kako sada rogena diecizza razloxità bez prievare mlieko xudite.* Kako dakle poklesejе koigod prorodio na ovu svjetlost, potrebu ima od doiteglizze, i voditeglia, s' cigovom pomochi, i s' nastojagnem uzhraniobise, i nauccio ù nauku, i ù dobree zanate: takoje josct potrebno, da koii pocignuu xivjeti duhovni xivot od vrutka Karsctegna, predajuse vjerri, i mudrosti kojegagod, od kogabi moghli primiti zapoviedi Sakona Kastchianskoga, i uvjexbatise ù svakomu biichiu bogogliubstva, i tako mallo pò mallo uzràsti ù Jesukarstu, dokle najposlie, s' pomochi Boxjom, buddùse uccinitigliudi izvarscni: à navlasctitò Pastirima, koii parvi postavglieni jessu na opchienu pomgnu Parokijah, tojest stadbenijeh Zarkavak, neostaje gnima toliko vriemena, dabi mo-

moghli primiti onnu ossobitu pomgnu zà nauccitti djecizzu ù vjerri. Od ovoga pàk pridavnoga obicjaja imamju prisvietlu svjedozbu od S. Dionysia, kad recce. *Boxanstveniem nasciem Voditteglima* (ovakobo zoviasce Apostole) *nà pamet dojde, i zienilloseje primati djecizzu, pò ovomu svètu naeinu, s' koiem naravski roditegli djeteta, kadabi dàli komugod mudromu ù stvarima boxanstveniema, kako voditegliu; pod koiem, kako pod boxanstveniem ozzem, i primaozzem Svetoga spassegna, xiviobi djetichiak ostàlo vrieme xivota*. Istù ù istinu besjeddu potvargiuje suud S. Higina Pape.

27. *Svojta duhovna primgliena ù Karscegnu zabragnuje, i razpuscuje, i razdiegliuje Xenidbu.*

Radi cessà primudro naregeno bìi od svète Zarque dasse nezavexuje, sàmo onnj, koj karstj, svojtom s' onniem, koise karsti, dalli josc primaoz, tojest kuum, s'onniem, koga prima, i s' istiem roditeglima gnegoviema: tako, dasse nemoguu zdruxiti megiu sobom zakonittom vjerrom xenidbe, a zdrùxenu razlucuje, i razpuscta.

28. *Kojàsu darxanstva kùmovah, i sctose od gnih iscee?*

Josct odviscè potrebnoje uccitti vjerne, kojàsu darxanstva Kumòvah. Jere ovò darxànstvo tolikose lieno ispugna ù Zarqui, kolikoje ostallo sàmo imme ovoga djellovagna: à sctose ù gnemu svèto uzdarxuje zienise, da nebi gliudi nì posumjelli. Ovò dakle ù opchieno Primaozzi, tojest Kùmovi neka vazda razmiscgliaju, dassu poglavittò stisnuti s' oviem zakonom, dassu gnima zà vazda priporuceni Sinovi duhovni, nekabi pomgnivo nastojali ù onnijeh, kojàse pristoju nauku xivota Karstchianskoga, i dabise onnii uzdarxalli takvi ù svemu xivotu, kakvibise obbecchialli slavniem nacinom Zarque, dachie biti ù naprieda. Posluscajmo scto od ovoga piisa S. Dionysio izustujuchi, i isgovarajuchi rieci obbecchiavaozza, olliti Kuuma: *Obbecchiavam, dachiu prighnutti djetichia, kad budde dochi nà svèto poznagne s' pomgniviem nagovaragnima, dasse odreccè od stvarih suprotivnieh, dà spovieda podpunno, i ispugna stvari boxanstvene, kojee obbecchiava.* Takoger S. Agustin: *Vami napomenujem*, recce, *toliko gliudma, koliko xennama, koii darxaste djezzu nà Karscegne, neka znàte, daste postavglieni Jamzi prid Bòghom*

zà

zà onnijeh, koijeh odlucifte darxatti nà fvèti vrutak Karsctegna. I ù iftinu primnogofe priftoi, da onnj, koife podloxio komu darxanftvu djellovagna neimafe ighda umoritti zà pomgnivo ifpunnitiga, i koifeje komugod obbecchiao zà voditeglia, i ftraxanina, nemoxe podnieti, da budde onnj oftavglien, kogaje uzeo ù vjerri, i ù òbranu fvoju, doklebi znao, da on imà potrebu od pomochì naftojagna fvoga. A' kojàfe imaju uccitti Sinovima duhovniema, ù kratko slàxe S. Aguftin, kada befsjediafe od ovoga darxànftva iftoga od Primaozzah: Govoribo: *Imaju gnima napomenuti, da cuvaju ciftochiu, dà gliubee pravdu, da gliubav uzdarxuu, i prie od fvega, neka nauccee Vjerovagne, i Occe nafc; joct Defsèt Sapoviedih, i onnaa, koii jeffu parvì nauzzi karftckianskoga zakona*.

29. *Nemoxefe fvakj bezredno poftaviti nà djello, i darxanftvo Primaozza, i kuuma.*

Kojee ftvari buduchi takvè, laftno razumiemo, daffe neima dopusctiti fvakoj varfti gliudih ovà fvèta òbrana; tojeft onnijema, koii alli nemoguu ifpunniti vjerno, alli nebi kchielli pomgnivo izvarsciti. Radi toga ifvan naravskieh roditegliah, koijema nije dopusćteno ovo djellovati, nekabi vecchma biilo occittò, kolikoje razliko ovò duhovno uzgojegne od telefnoga; najparvòfe ù fvemu imaju odaghnatti Poluvjerzi, Xudielli, Nevjernizi od ovoga djellovagna, kako koii jefsu vazda ù onnoj miisli, i naftojagnu, dabi cinilli potamgnetti s'laxima iftinu vjerre, i prevratiti fvè Karftchiansko bogogliubftvo.

30. *Koj broj kumòvah ima biti, tojeft kolikoihfe ima poftaviti?*

Takoger bii naregeno od Sabora Tridentiskoga, da neimaju bitj mnoghii kùmovi, ma jedan, famo, ollije cjovjek, ollije xenna, olli za najvecchie, jedan, i jedna, tojeft kuum, i kùma: i Zasctobife mogao fmefti rèd nauka, i naregegna od mnoxtva nauccitegliah: i Zascto bjefce potrebno providieti, daffe nebi zdruxevalli megiu tolikee svojte ovè varfte, kojèbi fmètale, dafle nebi na daleko proftarlo zdruxegne gliudih megiù gliudma s'jednom zakonitom zavezom xenidbe.

31. *Karsctegne fvijemaje potrebitto zà fpaffitife.*

A' ima-

A' imajuchise zieniti prikoristno vierniema onnò poznagne od ostalieh stvarih, kojèsu dosle nauccene, i istomacene biile, najkoristnija neimase ostaviti, i ù istinu nemoxese zieniti stvar vecchiè potrebitta, koliko dabise uccilli, daje postavglien zakon Karsctegna od Gospodina svijem gliudma tako, (*Ivan* 3. 5. *Matt.* 28. 9.) da, akose nebi priporodili Bòghu pò millosti Karsctegna, poragialibise na vjecnu nevogliu, i smart od roditegliah, allibi onnii biili vjerni, alli nevjerni. Pricesto dakle duxnochie biti, dasse istomacj od Pastirah onnò, sctose sctije prid Evangelistom: *Ako tkò priporogen nebudde od vodè, i Duha Svetoga, nemoxe ugliesti ù Kagliestvo Boxje.*

32. *Djetezze imase Karstitti.*

Opchieni suud, i vlàst svetieh Otazah potvargiuje, dasse onnj Zakon razumie, ne samo od onnijeh, koii jessu doràsli ù godiscta, ma josct od djecizze teke rògene, i ōvoje nauccilla Zarqua od pridaagna Apostolskoga. Josct odviscе imàse vjerovati, da Jesukarst Gospodin nije ktio zabraniti Sakramenat, i millost Karsctegna djecizzi, od koijeh govorasce: (*Matt.* 19. 14.) *Pùsctite malahne, i nemojte gnima zabragnevatti k' meni dochi, jere takieh jest kragliestvo nebbesko*: (*Mark.* 10.) Koijeh zagargliasce, svarhu koijeh rùke postavgliasce, i koijeh blagossivgliasce. Kada pak sctijemo (1. *Kor.* 1. 16.) da bii Karsctena gneka sva kucchna cegliad, zadostaje occittò, dassu josct oprani biili spassovniem vrutkom Karsctegna i diecizza, koii bjehu ù broj od onnijeh. Paka i Obrizovagne, koje bii prilika Karsctegna, primnogò fagliasce ovj obicjaj; jere svak zna daje bio obicjaj obrizovati djecizzu nakon ossamdanah. (*Narod.* 17. 11.) Da kako, prudiasce onnijema onnò (*Effes.* 2. 2. 11.) obrizovagne rukotvorno na occistegne tiela puti, takoje occittò, da prùdi Karsctegne istiema, koje jest obrizovagne Jesukarstovo nerukotvorno.

Najposlie, kako uccj Aposto, (*Rim.* 5. 17.) *Akoje radi grieha jednoga smart gospodovalla pò jednomu; mnogò vecchie, prìmajuchi obilnost millosti, i dàra, i pravde u xivotu, kraglievattiehie pò jednomu Jesukarstu.* Buduchi takoger djezza primila grieh pò griehu Adamovu, zasctose od gnega poragjaju, mnogò vecchie moguu dostignùti millost, i pravdù pò Jesukarstu Gospodinu, dabi kraglievalli ù xivotu

votu: sctose ù istinu pò nijedan nacin ucciniti nemoxe bez Karsctegna. Radi toga uccittichie Pastiri, dabise djecizza koliko prie karstilla, i pak dabise mallo pomallo iz malahna uvjexbali na pravo bogogliubstvo ù Zapoviedima Zakona Karstchianskoga. Jere kako bii recceno priliepo od Mudroga: (*Prov. 22. 6.*) *Malahni u puutu svomu, josct kada budde ostarati, nechie odstupiti od gnega.*

33. Malahni na Karsctegnu primaju millost duhovnu.

Jere nije pristojno sumgneti, da Malahni neprimaju Sakramente vjerre, kadase Karstuu: ne zascto vjeruju s' pristagnem pameti svoje, ma s' vjerrom roditegliah, akosù vjernizi, da akoli nijesù vjernizi, nekabismò besjedilì s' riecima S. Agustina,) utvargiujuse s' vjerrom sve druxbe svetieh. Jere od svijeh ovijeh dobro govorimo, dasse onnii prikaxuju Karsctegnu, koijemaje ugodno, dasse prikaxuu, i s' gliubavi koijeh pridruxujuse k' opchiestvu Dûha Svetoga.

34. Karsctègne malahnieh neimase produgliti duggò vrieme?

Imajuse primnogo ponukovatti vjerni, dabi nastojalì; kolikobi prie moghli ovò ucciniti, dabi nossilli Sinove svoje ù zarquu, i gnih karstilli slavniem nacinima Zarquenienna. Jere neostajuchi drughj nacin djecizzi malahnoj za dostighnuti spassegne, nego dabise karstilli, i lastnose razumie, koliki tescki grieh cinuu, koii za druggò vrieme darxuuih bez millosti Sakramenta vecchie, negoje potreba, buduchi onnii podloxni mallomagn nedospiveniem poghibilima radi slabosti vriemena.

35. Kakose imaju naucitti prie Karsctegna, koiisu uzrasli.

Razlik nacin imase darxatti od onnijeh, koiisu obrasli ù godiscta, i imaju izvarscni razbor, tojest koiise poragiaju od nevjernikah, uccj obicjaj davgne Zarque. Jere ù istinu vjerra Karstchianska imase gnima prikazati, i imajuse ponukovatti, millovati, i dozivati. Da akobise obratili Gospodinu Bòghu, tada ù istinu potrebnoje napomenuti, da nebi izvan vriemena odmaknulli, naregeni Sakramenat Karsctegna od Zarque. Jere buduchi piisano: (*Eccles. 5. 8.*) *Nemoj kasniti obratitije k' Gospodinu, i nemoj odmizzati od dneva dò dneva.* Imajuse uccitti, da isvarscno

scno obbracchiegne jest postavglieno ù novomu porogegnu pò Karsctegnu: odvisce koliko Karnije prihoduu Karsctegnu, toliko ù duglie ostaju bez primgliegna, i millosti ostalieh Sakramenatah; s' koijemase posctuje Zakon Karstchianski, nemoguchise otvoriti ikkomu ulazisctę ù ostale Sakramente bez Karsctegna: pak josct ostaju bez privellika plodda, koga primamo od Karsctegna; jere nè samo voda opiira, i dixe podpunno necistocchiu, i ghnusobbe svijeh griehah, koiisu odprie uccigneni biili: ma boxanstvena millost nas narescuje; s' cijom pomochi josct ùnaprieda moxemose uklagnati od griehah, i uzdarxati pravdu, i pravetnòst: ù kojoj stvari lastno svì razumiu, dasse uzdarxuje skuppa Karstchianskoga xivota.

36. Prikaxujese, dasse imà odmaknutti Karsctegne onnijema, koiisu uzrasli.

A' premda ovee stvari, take jessu, nisctanemagne Zarqua nije imalla obicjaj oncjas davati Sakramenat Karsctegna ovoj varsti gliudih, maje naredila, dasse imà odmaknutti ù naregeno vrieme. Jere onnò odmizzàgne neimà sobom poghibiu, koju ù istinu malahni imaju; buduchi zadosta onnijema, koiisu nadàreni s' razborstvom, onnà odluka, i svjettovagne, i pòkora xivota zlo provogena zà dostighnùti millòst; i pravetnòst, akobise dogodilla kojagod zgodda nenadna, dasse nebi moghli oppratti s' vodom spassovnom. S' drughè stràne ovò odmizzàgne zienise; dà prinosi kojègod koristi. Jere parvò zasctoseje pomgnivo providiello od Zarque, dà nebi koigod pristupio s' himbeniem; i s' prievarniem duhom, i vecchiese izkuscaje, i zamiera voglia onnijeh; koii pitaju Karsctegne. Zatò sctijemo odregeno ù davgne Sabore, da koii od xudiellah prihoduu nà Vjerru Kastchiansku, prie negoimse podadè Karsctegne, zà gnekoliko mjessezah imaju pribivati megiu Novovierze; pàk izvarscnije buddù uvjexbani ù naredbami xivotà Karstcianskoga ù nauku vjerre, koga spoviedaju. Josct odvisce podajese vecchia cjàst bogocjastchiegna Sakramentu, akobi sàmo ù odregene dnevi Uskarsa, i Russagliah prìmali Karsctegne slavniem nacinom Zarquèniem.

37. Karsctegne neimase vazda odmizzati onnijema, koiisu uzrasli.

A' ni-

A' nisctanemagne kadgod vrieme Karsctegna neimase odmaknutti radi kogagod pràva, i potrebitta uzroka; kako akobise zienila blizu koja poghibia xivota; i navlasctitò akose imaju Karstitti onnii, koii jur podpunno buddu nauccilli ottajstva vjerre. Sctoje ù istinu zadosta occittò. daje uccinio Filip, i Poglavizza Apostolski, (*U' ſtv. Apoſt*, 8. 38.) kadaje parvj karstio Eunuka, olliti Haduma Kraglizze Kandàzze; drughj, (*U' ſtv. Apoſt*. 10. 43.) Kornelia bez ikkakva odmaka, mà oncjas kad ispovidiesce, dachie zagarliti vjerru.

38. *Kako imaju biti pripravni, koiiſe imaju Karſtitti?*

Odvisce imàse uccitti, i istomaciti, kako imaju biti pripravni, koiise imaju karstitti. Najprie takoger odpotrebeje, dabi kchielli, i odlùcili prìmiti Karsctègne. Jere (*Rim*. 6. 2.) umirùchi svakj griehu ù Karsctègnu, i primajuchi biichie novo, i nauk xivota, pravetnoje, dasse neimà podatti Karsctègne ikkomu protiva vogli, olli nehotechiemu, mà onnijema sàmo, koii zdraghe voglie, i zdràga sarza primaju. Radi cessa prìmismo od pridaagna svetoga, dasseje vazda darxallo, dasse nebi dàlo Karsctègne ikkomu, akose prie nebi upìtao, hocchielise Karstitti. Nitise imà zieniti takoger, dà pomankaje ovà voglia ù diecizzi malahnoj, buduchi occitta voglia Zarque, koja zà gnih obbecchiava.

39. *Kadaſe moguu karſtitti mahnitti, alli kadase nemoguu?*

Odvisce mahnitti, i nesviesni plahii, koii buduchi kadgod ù bistroj pamèti, pak opèt upadaju ù mahnitòst, kako koii ù onno vrieme neimajuchi ikkakvu vogliu zà prìmiti Karsctegne, neimajuse karstitti, akò nebi biili ù poghibili od xivota: à kadasu ù poghilili xivota imajuse karstitti, akosu dàli bigliegh gnihove voglie, prie negosu pocèli mahnitati, akoli nè, karstittise neimaju. Istise suud imà ucciniti od spechieh. Dà akosu vazda biili bezpametni, oblast, i obicjaj Zarque zadosta prikaxuje, dasse imaju Karstitti nè innako, nego kako diecizza, koiisu bez razuma.

40. *Kojèſe ſtvari odviſcè isctuu zà primiti Karsctegne.*

A' izvan voglie Karsctègna josctje primnogo potrebita vjerra zà dostighnùti millòst Sakramenta s' istiem razlo-

gom,

gom, s' kojem bii recceno od voglie. Jere ovako nauccii Gospodin, i Spassitegl nasc (*Mark.* 16. 16.) *koi budde vjerovati, i Karstittise budde, spassenchie biti*. Pakaje potrebno, dasse svakj kajè, i bolj od griehah uccignenieh, i od xivota zlò prohodiva, i dà istò odreedi ù naprieda uzdarxattise od svijeh griehah. Jere koibi innako tako iskao Karsctègne, à nisctanemagne nebi ktio izpraviti xivot, i uklagnatise od sagriescegna, imàse podpunno odagnatti. Jere nije stvari toliko suprotivnije millosti, i krepostì Karsctègna, koliko miiso, i odlucègne onnijeh, koii nepostavgliaju ikkakvu svarhu sagriescegnu. Imajuchise imat xudba Karsctègna radi ovè stvari, (*Galaz.* 3. 27.) *nekabisimo Jesukarsta obukli, i dabismose scgnim sjedinili*, occittoje, dasse s' razlogom imaju odmetnùti od svetoga opràgna, koibi odlucio, dachiese uzdarxatti ù griessima, i pomankagnima: a navlasctitò, jerese neima ikkakva stvar zalùdu primiti od onnijeh stvarih, kojèse pristoju Jesukarstu, i Zarquj; i zadosta razumiemo, dachie biti tastchie Karsctègne onnomu, (*Rim.* 8. 1.) koi miiso imà hoditti pò puti, à ne pò dùhu, akobismo gledàli millost pravetnosti, i spassègna: i premdà dostixè bez ikkakve sumgne izvarscno biichie onnoga, scto pristoi Sakramentu, istom dabi imao miiso ù sarzu primiti onnò sctose djelluje od svete Zarque onnj, kadase Karsti. Radi toga Poglavizza Apostolski ovako odvogorii onnomu vellikomu mnoxtvu, koij, kako piismo govorj, pokajani sarzem piitasce od gnega, i od ostalieh Apostolah, sctobi imalli ucciniti, recce: (*U' stv. Apost.* 2. 38.) *Pokoru cinite, i karstise svakj od vas*; i nà druggo mjecto; (*U' stv. Apost.* 3. 19.) *Pokajtese*, recce, *i obratitese, dasse pomarsuu griessi vasci*. Takoger S. Pavao piisajuchi k' Rimglianima, (6. 11.) occittò prikaaza, dà onnj, koise karsti, imà podpunno umrieti griessima. Radi toga nàs ponukuje, (*Rim.* 6. 13.) *da nebismo pridàli uda nasca griehu oruxja zlocchie, ma pridamo nas Bòghu, kako od martvieh xivuchi*.

41. *Koliko prùdi od ovijeh govoriti?*

Akobi vjernj razmiscgliali cesto ovaa, najprie ù istinu primmngòbise ussillovali cuditise od privellike dobrotè Boxje, koji nebuduchi dostojni takvoga dàra, dade toliku izvarscnu, i bozanstvenu millòst, potaknùt od svoga sà-

ma millosargia. Paka kadabi postavili prid occima, kolliko ima biti razluucen xivot onnijeh od svakoga grieha, koiisu narescieni biili s' tolikom millosti, lastnochie joscta razumjetti; dasse josct najprie iscte onno od cjovjeka Karstchianina, dabi svakj dan toliko svèto, i bogogliubno nastojao provoditi xivot, koliko da ima primitti, i dostighnuti ù onnj isti dan i Sakramenat Karsctegna, i millòst. Premdà neprudi iscta vecchiè zà raxecchi dusce, i sarza nà xudbu pràvoga bogogliubstva, koliko akobi Pastiri istomacili s' pomgniviem razgovorom, koije plòod Karsctègna.

42. *Koije vlasctiti plood Kaarsctegna?*

Od ovijeh dakle imàse cesto besjediti, dabi vecchma vidieli vjerni, dassù postavglieni nà privissoko gospostvo, dà nebi dopuscti si biti smetnùti scgnega od ikkakvieh zassidagnah nepriateglia ù ikkoje vrieme: ovò najprie potrebuje uccitti, dasse odpùscta, i pràscta grieh pò krepossti cudovittoj ovoga Sakramenta, olliseje primio od parvieh otazah pò izhodu, i porodu (tojest pò griehu istocnomu) olli od nàs istijeh uccignen bii, premdà josct buduchi tako hùd, kolikobise zienio, dasse ù istinu nebi mogao nì izmisliti. Ovò u istinu mnogò prie bil prorokovano od Ezekiela, pò komuje Gospòdin govorio ovako: (*Ezek.* 36. 19.) *Izlittichia svarhu vàs vodu cistu, i occistitichietese od svijeh ozquargnegnah vasciech*. I Aposto Korintianima priloxii poslie dugga izbrojegna od griehah. (1. *Kor.* 6. 11.) *I ova ù istinu bjeste, ma oppraani jeste, ma posvetchieni jeste*. A' occittoje, daje ovj naùk vàzdà bio uccen od Svete Zarque. Svèti Agustin ovako svjedocj ù Kgnizi, koju piisa od Karsctegna mallahnieh: *Poràgiajuchbise samo ù puti primase grieh istocnj, priporagiajuchbise pak ù duhu, necinise samo odpusctegne griehah istocnieh, ma josct i howochieh*. I S. Jerolim recce Oceanu: *Svì griessi opprosctent jessu ù karsctegnu*. I dà nebi biilo komugod pristojno ù naprieda sumjeti od ovè stvari, pokle istomacisce drughii Sabori, i Sabor od Trenta istò istomacii, postavgliajuchi prokleswo protiva onnijema, koiibi smjelli innako vjerovati, i darxatti, i koiibi imalli smionstvo za potvarditi, premdasse prasctaju griessi, nisctanemagne nedixuse podpunno ù svemu, nitise izkorjennjà iz xiilah, mà nà gnekj naccin koriè-

niepajusse, da i josst ostàju xille griehah ussapche, u tersmu. I zatò dabismose sluxili s'riecima istoga Sabora, u pripornene, kojest Karsctene, *nemarxi Bògh ikkakvu stvar; (Rim. 8. 1.) jere nije ikkakva osfudjegna ovijema, koii isstinitò zajedno pokopani jessu s'Jesuharstom pò Karsctegnu, na smart; koii pò puti neidiu, ma svukujuchi staroga cìovieka, i novoga, koi pò Bòghu rogen jest, obukujuchi, pravetni, bez oxquargnegna, cisti, bez grieha, i Bòghu draghi ucçignent jessu.*

43. *Poxuda jelli grieh ù onnijeh, koiisu karsctani?*

Dalli triebaje ispoviedati, kakoseje narèdilo ù istomu mjestu s'oblasti istoga Sabora, dà ù onnijeh, koiisu Karsctení ostava poxuda, i griescno ponukovagne. Dalli istinitò neimaju bìichie grieha, nitije grieh. Jere takogerprimismo pò sùdu S. Agustina: *U mallahnieh, koiisu karscteni, grieh pòxude odrieserujese, à nà arvugne ostavghase.* I istò nà druggò mjesto svjedocj: *Grieh pòxude ù karsctegnu odriescujese, mà slàbost ostava. Jere pòxuda, kojaje od grieha, nije druggò, nego pòxuda sarza pò naravi svojoj razloghu suprotivna: koje niscttomagne potizxagne, ako neimà pristagne voglie, alli zdruxenu nepomgnu pridalekoje od prave naravi grieha.* I kada S. Pavao recce: (*Rim.* 7. 7.) *Poxudu neznadiahj da nebiesce rekao zakon*, (*Izod.* 2. 17.) *Nèpoxudi*; od ovijeh riecih ktioje, dasse razumie nè istà jakost pòxude, ma opaccina voglie. Istj nauk podaje S. Gargur ovako piisajuchi: *Akosu koiigod, koiibi rekli, dasse griessi opprasctaju ù Karsctegnu sàmo ù povàrscje, i skoruupno, sctoje od ovoga pripoviedagna nevjernije? buduchi dusca odriescena iz xiilah od griehah pò Sakramentu vjernu, samomu Bòghu pridruxujuchise.* I sluxise svjedoxbom Spassiteglia nascega zà prikazat ovu stvar, govorèchi prid S. Ivannom: (13. 10.) *Koj cist jest, neimà potrebu, nego da nogbe umije, i vàs cist jest.*

44. *Opetse prikaxuje, dasse griessi dixuu s' Karsctegnom.*

Dà akobi koigod ktio vidieti occittu slikku, i priliku od ovè stvari, neka postavj sebbi prid occima zà razmiscgliati poviedàgne gubbavza Naamana Sijrianina, koj, kako svedocj pismo, (4. *kagl.* 5. 14.) buduchise opprao sedampuutah ù vodu Jordansku, tako od gubbe bii occi-

ſtehiem, daſſeje zienilla put gnegova, put dietinska. Radi toga vlasſtiti plood Karsſtegna, jeſt odpusſtegne od svijeh griehah, allisù primglieni pò griehù iſtocnomu, alli pò naſcemu pomankagnu. Radi koje ſtvari bii narègeno od Goſpodina, i Spaſſiteglia naſcega, kako prikaaza s' occitniem riecima Poglavizza Apoſtolski, oſtavghajucchi drughee svjedoxbe, kad recce: (*U' ſtvar. Ap. 2. 38.*) *Pokoru vinite, i karſtiſe svaki od vàs ù imme Jeſukarſta na odpusſtegne griebah.*

45. *Kakoſe odpusſta grieh, i svaka pedepſà s' Karsſtegnem?*

Jur ù iſtinu neodpusſtajuſe sàmo grieſſi ù Karsſtegnu, maſe josſt dobroſtivo, i milloſtivo opprasſtaju od Bògha svè pedepſe griehah, i opaccinah. Jere premdaje ovò opchieno svijem Sakràmentima, daſſe pò gnima udieluje krepoſt mukke Jeſukarſta Gospodina; nisſtanemagne od ſamoga Karsſtègna biiloje recceno pò Apoſtolu, dà mii zajedno umiiramo, i pokopajemoſe Jeſukarſtu pò gnemu, tojeſt pò Karsſtègnu. Odsſtaje ſveta Zarqua razumjella, dà nemoxe biti bez privellike pogarde Sakramenta, akobiſe dala pokora onnomu koiſe imà karſtitti, kojè varſte jeſſu djella iſtoga bogogliubſtva, kojaa s' obicjajniem immenom ſveti Ozzi jeſſu zvàli Djella zadovoglnoſti, tojeſt pokore. U' iſtinu neſuprotivajuſe obicjaju ſtàre Zarque onnaa, kojàſe prikaxuju ù ovomu mjeſtu, koja ù davgne dobba zapoviedaſce xudjellima, dabi poſtilli zà cetardeſſet danàh nepriſtajnieh, kadabiſe karſtilli. Jereſe nepriſtojaſce zadovoglnoſti, i pokori onnò naregegne, maſe s' oviem nacinom uvjexbavahu onnii, koiibi primili Karsſtegne, dabi naſtojali, dabiſe zà kojè vrieme zadarxalli bez priſtanka ù poſtima, i molitvami, cjaſtèchi vellicanſtvo Sakramenta.

46. *Oncjas kadje karsſten neoslobodivaſe od podepſah gliudzkieh.*

A' imà biti occittò, da prem daſſe opprasſtaju pedepſe griehah ù Karsſtègnu, nisſtanemagne neoslobodivaſe ikko od onnè varſte pedepſah, kojèſe imaju zaplatiti radi kogagod vellika grieha ſudzima gliudzkiema, i svjetovniema, tako, da koije doſtojan ſmarti, biobi oslobogen pò Karsſtègnu od pedepſe, kojaje narègena Zakonima. Premdabiſe primnogò imallo poſſàliti zakon, i bogogliubſtvo

on-

onnijeh Poglavizzah, koiibi takoger opproſtilli, i odpusctili onnò pokaragne, i pedepſagne, dabiſe uccinilla svjetlija slava Boxja ù Sakramente.

47. *Opprasctajuſe pedepſe à karsctègnu, kojèſe obicjnjno daju poslie ſmarti.*

Josct odviſce Karsctègne djelluje po dospietku ovoga xivota (tojeſt pò ſmarti) opprosctegne od ſvijeh griehah, koii slieduu grieh iſtocnj. U'iſtinu uccigneno bri pò dostojanstvu ſmarti Goſpodinove, dabiſmo ovaa doſtighnùli, tojeſt opprosctegne. Jere pò Karsctègnu zajedno ſcgnim umiramo, kako rekosmo, kako govorj Apoſto: (*Rim. 6. 5.*) *Jere ako priuſageni uccigneni jeſmo prilizi ſmarti gnegove, zajedno i uskarſtnucchia bitichiemo.*

48. *Zasctoſe oncjas pò karsctègnu nepovrachia biichie zickovite naravi, kako bii Adam prie ſagrieſcegna?*

Dà akobi koigod iziskovao, zascto oncjas poslie Karctègna, josct ù ovomu umarlomu xivotù, nijeſmo bez doſſadah ovijeh, i zascto nijeſmo preneſſeni pò krepoſti svetoga oppràgna Karsctègna nà onnò izvarſcno biichie xivota, ù kòmu bjeſce postavglien Adam parvj Otaz naroda cjovjecanskoga prie ſagrieſcegna, ovòchieſe odgovoriti ù iſtinu, dà bii uccigneno poglavittò zà dvà uzroka. Od koijeh parvj jeſt, jereſe neimaſce podatti sctogod vecchiè doſtojanſtva nami, (*Rim. 6. 3. 4.*) koiiſmo zdruxeni s'tielom Jeſukarſtoviem, i uccinilliſmose udà gnegova pò Karsctegnu, negobiſe immallo datti istoj glàvi naſcoj, tojeſt Jeſukarſtu. Buduchi dakle Goſpodin naſc Jeſukarſt, premdaje imao punnòſt (*Ivan. 1. 1. 3.*) milloſti, i iſtine od pocetka poròda svòga, nisctanemagne slabòst naravi cjovjecanskè, koju primi, nijeje prie oſtavio, nego podneſſe mukke, i ſmart, à paka uskarstnù nà slavu xivota neumarloga; tkoje, koiſe cudj, kada vidj vjerne, koiisu dostighnuli millòst pravde nebbeske po Karsctegnu, nisctanemagne josct obùceni jeſſu s'umarliem, i slabiem tielom, dà pokle buddu podnieli mnogaa zà Jeſukarſta, buduchi umarli, opèt buddu povrachieni nà xivot, najposlie buddu doſtojni, dabi uxivalli vjekavjecansto s'Jeſukarstom.

Drughj uzrok jeſt, zasctoſe ùnami oſtavglia poslie karsctègna slabost tiela, nemoch, chiruchiegne boliesti, i pu-

tenò chluchiegne, ovi jest, tojest, nekabismo imalli ka-ko uzrok, i prigodu od kreposti, iz kojebismo pak dostighnùli obilatij plood slavè, i vecchiè plàte. Jere kada podnosimo svè dossadde xivota s'duhom ustarpgliegna, i podlaxemo zlee pòxude sarza nascega pod oblàst razloga s' Boxjom pomochju, imàmo biti naslògneni nà istinittò uffagno, dachiese dogoditi, da ako buddemo s' Apostolom (2. *Tim.* 4. 7.) dobro arvagne arvalli, i tarcagne ispunnili, vjerru sahranilli, povratiobi takoger nami Gospodin krunnu sahragnenu ù dàn onnj pratetni sudaz. I ovakose josct vidj, daje uccinio, (*Isod.* 14. 24. 25.) Sinovima Israelskiema, koijeh josct oslobodii od sluxbe Egipzke, buduchi utopio Farauna, i vojsku gnegovu ù more; nisctanemagne nije oncjas uveo gnih ù onnu blaxenu zemgliu od obbecchiagna, maje prie zabavgliao gnih ù mnoghee, i razlikee zgodde: a pàk kada bjesce poslao gnih nà uxivagne zemgliè obbecchiàne, ostàle ù istinu pribivaozze, istjeraoje iz sjedalisctah occinieh; gnekee ostàle pak uccinii narode, koijeh, razuriti nemogahu neka nebi ighda pomankala prigoda pùku Boxjemu zà zabavgliatise ù krepostì, i jakosti vojnickoj (*Judith* 3. 2. 3.).

Ovdise pristavglia, dà akobise josct podala dobra telesna pò Karsctègnu, izvan daròvah nebbeskieh; s' koijemase dusca narescuje, moghlobise razloxittò sumjeti, dabi mnoghii priscli na Karsctegne, sliedèchi prie uxivagne ovoga sadascgnega xivota, nego ù uffanu slauu dossasctoga: imadjuchise zatò vazda prikàzati cjovjeku Karstchianinu dobra, *nè ovaa prievarna, i nestavna, kojase viduu, mà istinittà, i vjecnaa, kojase neviduu* (2. *Kor.* 4. 18.).

49. *Triporegeni, tojest karsceni, nezapuscujuse bez stavne radosti sarza megiu nevoglie ovoga xivota.*

A' nisctanemagne ù toliko biichie ovoga xivota, koje punno jesct nevogliah, nisctanemagne nijesu bez uxivàgna, i svoijeh radostiih, (*Effes.* 4. 1.) koii dostojno hodee ù zvàgnu svomu. Jere scto moxe biti nami slagije, kalli xeglnije koii jur presageni jesmo ù Jesukarstu pò Karsctègnu, (*Ivan* 15. 5.) kakono pruuchie, koliko, buduchi dighnuli Krìx nà nasca ràmena, sliediti onnoga vojvodu, i neumoritise ù ikkakve trùde, alli ustavitise od poghibilih, à nebismose ussillovali sasvakom pomgnom na

plàtu

plàtu gorgnega zvàgna Boxjega zà primiti od Gospodina gnekii lovornu krunnu djevicanstva, gnekii krunnu naucegna, i pripovidagna gnekii pomu muccenstva, druzii drugaa narescegna krepostiih? kojaa ù istinu narescegna prisvietla pòssale nechiese ikkomu datti, akose prie mii istii nebuddemo zabavgliati pomgnivo ù ovomu nevoglnomu xivotu, i ako nebuddemo stojati nedobiveni ù boju.

50. *Zctose daje cjovjeku pò Kàrsctegnu izvan odpusctegna grieha, i pedepse?*

A' zà povratitise k' ploddima Karsctegna, imàse istomaciti, dasse svì izbavgliàmo pò krepostì ovoga Sakramenta, nè sàmo od zalah, kojàse istinittò imaju zvatti zla, dallise josct uzmnaxàmo s' privellikiema dobrima, i s' darovima. Jerese napùgna dùh nasc s' boxanstvenom millosti, pò kojoj uccigneni pravetni, i Sinovi Boxj, takoger odredujemose basctinizi vjecnoga spassegna. Jere, kakoje piisano: (*Mark. 16.*) *koij budde vjerovati, i karstittise spassenchie biti:* (*Effes.* 5.) Aposto svjedocj, daje oppràta Zarqua oppragnem vodè ù rieci xivota. Jest pàk millost, kako nareedi Sabor od Trenta, sctose ima od svijeh vjerovati, buduchi prikàzana pedepsa prokleftva nè sàmo pò kojojse (millòsti) cinj odpusctegne griehah, dalli krepost boxanstvena jest zassagena ù dusci, kakono gnekà svjetlost, i sjàgne, koje pomarsuje svà ozquargnègna duscah nascieh liepscè, i svietlijee cinj dusce nasce. I ovòse occittò razumie od svetieh piismah, (*Rim.* 5. 5.) kada govoruu, dasse ulieva millost, i obicjaj imaju zvatti zaklàd Dùha Svetoga.

51. *Millosti boxanstvenoj, kojase ulieva ù Karstegnu prilagnjuse krepostì, kakono nasgliednizze.*

K' ovojse pàk prilàga priplemenittà druxba svetieh krepostih, kojese pò Bòghu ulievaju ù dusci s' millostju. Radi toga, kad Aposto recce Titu. (*Titu* 3. 5.) *Spassene nas uccinii pò oppragnu priporogegna, i ponovgliegna Duha svetoga koga ulii ù nas obilattò pò Jesukarstu Spassiteglju nascemu.* S. Agustin tomacechi onneè rieci govorj: *Obilattò izlii, Tojest, na odpusctegne griehah, i na obilnòst krepostih.*

52 *Pò Karsctègnu smiescivamose ù jedno s' Jesukarstom.*

Jur ù istinu pò Karsctègnu sjedinujemose josct, i sastavglia-

agliamo s' glavom Jesukarstom kakono udà. Kako dakle iz glave izlazj krepost, s' kojomse krèchiu svè st àne, i udà telesna zà izvarsciti svoja vlasctità diellovagna; tako josct (Ivan 1. 6.) od punnosti Jesukarsta Gospodina razlievase boxanstvena krepòst, i millost ù svijeh, koiise oppravdaju, koja (Krepost, i milkost) cinj nàs podobne nà svako djellovagne Kàrstchianskoga bogogliubstva.

53. *Kakose zgagià, dasse tako lastno zabavgliaju ù bogogliubstvu onnii, koiisu nadareni s' tolizim krepostima ù Karscègnu?*

U' istinu neimase od ikkoga zieniti stvàr cudovittà, premda buduchi nauccèni, i nadareni s' tolikom obilnosti krepostih, nisctanemaghe bez vellike mukkè, i trùda nepocignàmo, nì istinittò svarscivamo onnaa diella bogogliubna, i cjastna. Jerese nedogagia radi ovè stvari, zascto nijesu nami dopùsctene pò dàru Boxjemu kreposti, iz koijeh istaa diellovagna izhoduu; mà (*Rim.* 7.) zascto prixestokj boj poxude ostavglien jest protiva duhu poslie Karscègna. Nisctanemagne ù tomu zatizàgnu nepristoise cjovjeku Karstchianinu, dasse pristrascj, alli oslabi ù duhu; da buduchi i utvargeni, i pokriepglieni s' dobrotom Boxjom imamo bit naslognenì nà pridòbro uffagne, dogoditichiese, da s' vazdascgnom zabavom dobroxivgliegna, (*Filip.* 4. 8.) *kojàgodsu sramexgliva, kojàgod pravetna, i svèta*, istàbise josct ziemilla lastna; i slatka. Ovaa dobrovoglno razmiscgliamo, ovaa s' vesseliem sarzem djellujmo, da budde s' nami Bògh mira, i gliubavi (2. *Kor.* 13.).

54. *U' Karscègnu zapecjativase pecjat nepomarsiv.*

Joscse zapetjativamo s' pecjatom pò Karscègnu, koise nemoxe ighda pomarsiti ù dusci. Nije stvar, od kojèse mnogaa recchi imaju ù ovomu mjestu, moguchise prenieti nà ovomu mjestu, kojàse pristoju ovoj zamjeri, i razgovoru od onnijeh, kojàsu zaJosta mnogaa gorì receena, kadseje besjedilo od Sakramenatah ù opchieno.

55. *Prikaxujese, dasse nemoxe ighda ponnovitti Karscègne.*

A' jere pò kreposti, i naravi pecjata bii naregeno od Zarque, dasse nemoxe pò nijedan nacin ponoviti Sakramenat Karscègna, od ovè stvari imajuse cesto, i pomgnivo svjetovati vjerni, dasse kadgod nebi privarili. Ovò ù

istinu

sctnu Aposto nauccii 'govorèchi: (*Effes.* 4. 5.) *Jedan Gospodin, jedna vjerra, jedno Karsctegne*. Pàk kada ponukovasce Rimgliane, da buduchi umarli pò Karsctègnu ù Jesukarstu, nekabi opàzni biili, dà nebi izgubilli xivot, kogase primili od gnega, kàd recce: *A' Jere Jesukarst umarò jest griehu* tojest zà griehe, *umarò jest jedanpuut* (*Rim.*6.). Ovòse vidj occittò dà zlamenuje, kako òn nemoxe opèt umrieti, tako nije nami pristojno opèt umrieti pò Karsctègnu. Zatò josct sveta Zarqua occittò zapòvieda, dà vjeruje jedno Karsctègne. Sctose ù istinu razumie od onnoga, daje mnogo pristojno naravi, i biichiu stvari, daje Karsctègne gneko duhovno priporogegne. Kakose dakle jedanpuut sàmo poragiamo, i davjemo nà svietlost pò kreposti naravskoj, i, kako govorj S. Agustin, *nemoxese opèt povratiti ù utrobbi*: tako josct jest jedno duhovno priporogègne, nitise imà ighda ù ukkakvo vrieme ponnoviti Karsctègne.

56. *Onniise drughj puut nekarstuu, koiise oppiraju umechiuchi gnekj uvjet, i ugover riecih.*

Neimà ù istinu ikko zieniti, dasse Karsctègne ponavglia od Zarque, kada kadgod opiira, illiti karstj, sluxechise s' nacinom riecih ovè varste, od kogase sumagni, jelli prie bio karscten: *Akosi karscten tebba opèt nèkarstim; akoli ù istinu josct Karscten nisjesi, ja te Karstim ù imme Oz,a, i Sina, i Duha Svetoga*. Jere imàse riechi, dasse tako nemillo, i opàko neponavglia, mase podaje Karsctègne s' prilogom, i spristavgliegnem onnijeh riecih.

57. *Karsctègne uvjetno, illiti ugovorno neimase vazda sluxitti scgnim bez ikkakva razlucegna, i razlikosti.*

U' kojoj nictanemagne stvari pomgnivose imaju providieti gnekee stvari od Pastirah, ù koijehse griesci mallomagn svakj dàn, nè bez privellike pogarde Sakramenta. Jereihse nahodj, koii zienuu, dasse nemoxe ucciniti ikkakav grieh, akobi kagagod Karstilli bez ikkakve razlikosti onnoga priloxegna. Zatò akobise djetezze doniello k' gnima, nezienuu ikkoliko upitati, jelli ovj prie bio karscten, mà oncjasmu podaju Karstègne. Josct premdabi prie znalli, daje domà bio karscten, i podat Sakramenat, nisctanemagne imaju smionstvo ponnovitti svèto oprègne, tojest Karsctègne ù Zarqui s' priloxegnem, sluxechise s' cerimoniom, illiti obicjajem slavniem Zarque: Scto ù istinu

ucci-

ucciniti nemoguu bez svetogargia, i primaju onnò ozquargnegne, koje pissaozzi od stvarih boxanstvenich nazivaju Bezrednost. Jere onnà forma, illiti rieci Karsctegna dopustase pò oblasti Alessandra Pape sàmo ù onniieh, od koijehse imà sumgnu, pokkese stvar pomgnivo iskuscila, jessùli pò zakonu primili Karsctegne, innako ù istinu nije ikad dopusctenο, dasse opèt pòdade komugod Karsctègne, josct i s' prisoxegnem, i sprisstavgliegnem (tojest onnè rieci, *Ako nijesi*. Iost:

58. *Koije najposgliednì plood, koise podaje gliudma pò kreposti Karsctegna?*

A' izvan ostalieh, koijeh primaamo od Karsctegna, onnije kako najposgliednij plood, puut kojegase zieni, dasse svà ostàla upravgliaju, i pogledaju, tojest dasse otvaraju svakomu vràta nebbeska prie zatvorena radi grieha. A' ovàse moguu occittò razumjetti od ovijeh, kojàse ù nàmi djelluju pò Kreposti Karsctègna, koga vlàst Evangelska potvargiuje, dasseje dogodillo ù karsctègnu Spassitteglia. Jerese (*Matt. 3. 16.*) nebbessa otvorilla jessu, i prikàzase Dùh svèti slazèchi ù Jesukarstu Gospodinu pod oblicje golubizze. Odscta bii zlamenovano, dasse udieluju dàrovi boxanstvenoga mogujstva onnijema, koiise karstuu, i otvarajuse vrata nebbeska, nè ù istinu, dà oncjas tekessù karscteni nedostixuu neumarlost nà mjesto biichia umarlosti, mà dabi prie uglieghli ù onnu slavu ù vrieme prigodno, buduchi slobodni od svijeh nevogliah, kojèse nemoguu dogoditi ù blaxenomu xivotu. I ù istinu oviisu ploddi Karsctègna, koii, akobismo istinittò gledàli krepost Sakramenta, nemoxese sumgneti, dasse jednako pristoju svijema: dà akolibismo razmiscgliali, s' koiemje duhom prighnut onnj, koibi pristupio zà primitiga, triebaje podpunno ispoviedati, dà onnà nebbeska millost, i plood vecchiè, alli magnè pristuupa k' jednomu komugod; nego k' druggomu.

59. *Kojaje krepost, i korist Zerimoniah, illiti nacinah zarquenich karscegna?*

Sada ostaje, dabise occittò, i ù krakò istomacilo, kojàse imaju ucctti od molitavah, ritah, i zerimoniah, illiti od obicjajah, i nacinah zarquenieh. Jere sctò Apostto napomeenu od dàra jezikah, kad recce, (1. *kor.* 14.) dassu

bez

bez plodda onnee rieci, kojee koigod govorj ſ, akoſe neſi razumjelli od vjernieh: iſtoſe moxe prilikovati mnogo puutah od obicjajah, i nacinah Zarquenieh. Jere onnáa kojàſe djelluju ù Sakramentu, prikaxuju priliku, i zlamen od onnijeh ſtvarih. Da ako puuk vjerni nebi znao krepoſt, i vlaſt od onnijeh zlamenah, zienittichieſe, da nèche biti podpunno vellika koriſt od nacinah Zarquenieh. Imaſe dakle naſtojati od Paſtirah, dabi gnih vjerni razumjelli, i iſtinittò darxalli; i ako nebi biile potrebîtee, nisctanemagne potrebnoje; daſſu primnogo ziegnene, i mnogo posctovane. Ovò ù iſtinu zadoſta uccj i vlàſt onnijeh, koii gnih narediſce, koii bez ſumgne jèſſu biili ſvèti Apoſtoli; i ſvarha, radi kojè ktieſce sluxitiſe s' nacinima Zarqueniema. Jereje takoger occittò, daſſe imà sluxiti Sakramenat s' vecchijem bogocjaſtchieghnem, i ſvetoſti, i kakono prid occima poſtaviti onnee priſvietle, i privellike dàrove, koiiſe uzdarxuju ù gnemu, i vecchieſe uſsagiuju ù duſcami vierniieh onnee milloſti Boxje neizmjerne.

60. *Od koliko varſtab jeſſu obicjai, i nacini karsctegna?*

Svè zerimonie, ò nacini Zarqueni, i molitve, s' koijemaſe sluxi Zarquà ù sluxègnu Karsctègna, sloxitiſe imaju ù trii poglavja, nekabiſe mogao obsluxiti od Paſtiràh onnj iſtinitti rèd ù gnihovu iſtomacegnu, i kojaa buddù od gnih uccena, laſtnijebiſe uzdarxalla ù pamèti sluſcaozzah. I parvà ù iſtinu varſta jeſt onnijeh, kojàſe obsluxiti imaju prie, negobiſe priſtàpilo k' vrutku Karsctègna: druggà jeſt, s' koijembiſe sluxilli, kadaſeje doſclo nà iſtj vrutak: trecchie jeſt onnijeh kojàſe obicjano prilagaju, i priſtavgliaju, bùduchiſe ſvarſcillo Kasctègne.

61. *U' kojè vrieme imàſe blagoſſoviti vodu potrebitta zà karsctegne s' opchieniem obicjajem, i s' nacinom Zarquenìem?*

Najparvò dakle imàſe pripraviti voda, s' kojomſe imà sluxiti nà Karsctegnu. Jereſe poſvetchiuje vrutak Karsctegna, priſtavgliajuchi ughe ottajſtvena olliti ſakrivena unutargnega pomazagna. Nije ovò dopusceno biilo, daſſe cinj ù ſvakò vrieme, ma pò obicjaju ſtàrieh, imajuſe cekati dnevi blaghdani, koiiſe imaju razloxitò darxatti najglasſovittij od ſvijeh, ù koijeh nadvecèrgne poſvetchiueſej

se voda svetoga opprágna, tojest Karsctègna, ù kojee josct dnevi sàmo narègeno bii ù obicjaju stàre Zarque, dabise Karsctègne sluxilo, i davalo, ako nebi potreba ussillovàla innako ucciniti. Dalli premda Zarqua nije ossudila, dasse imà uzdarxatti onnj obicjaj ù ovò vrieme radi poghibilih svaciega xivota: nisctanemagne josct obsluxuje onnee slavne dnevi od Uskarsa, i Russagliah, ù koijehse imà posvètiti voda Karsctègna.

62. Zasctose ancjas neuvodduu ù Zàrqui onnii, koiise imajù karstitti?

Poslie od posvetchiegna vodè, potrebuje pàk istomacitì drughee stvari, kojee pridhoduu Karsctègne, tojest kojèse cinuu prie Karsctègna. Jerese prinossuu, ollise josct dovoduu, koiise Karstitti imaju, prid vratima od Zarque, i podpunnosc gnima sabragnuje ulaziscte gnè, zasctossu nedostojni, dabi uglieghli ù kuechi Boxjoj, prie negobi odvarghli od sebbe jàram neposctenoga suxanstva, i prie negobi sebbe ziellovitè darovalli Jesukarstu Gospodinu, i podloxilise gnegevu Zassarstvu.

63. Zasctose upituju, i uvjexbaju, sctochie piitati onnii, koiise kàrstitti imaju?

A' tada piita od gnih Redovnik, scto piitaju od Zarque; scto buduchi poznano, parvò gnih uccj ù nauku vjerre Katolicanske, koju ispoviedati imaju ù Karsctègnu; à ovòse cinj s' Katekismom, tojest s' naukom. Od koje naredbè obicjaj nije tko moxe sumgnetti, da nije izascla iz Zapoviedi Gospodina Spassiteglia; buduchi istj Apostolima zapovidio: (*Matt.* 28.) *Pojdite pò svemu svietu, i uccitte svè narode, karstèchi gnih ù imme Ozza, i Sina, i Duha Svetoga, uccècbi gnih obsluxevatti svakaa, kojàgodiersam zàpovidio vami.* Odsctase moxe poznatti, dasse neima sluxiti, i podatti Karsctègne priè, negobise zanajmagnè prikazala najvecchià poglavja nascega zakona.

64. Nà koise nacin imaju uccitti neumjetni nauk Karstchianski pò naredbi stare Zarque?

A' jere nacin uccègna sastavglien jest od mnoghieh upiitovagnah; akò budde uzrasao ù godiscta onnj, koise uccj onchie odgovarati nà onnaa, od koijehse upiituje, dà akolije djetebze, zà gnegachie kùm zakonittò odgovarati, i ucciniti occittò obbecchiagne,

65. Koise

65. *Koije obicjaj Zaklètve?*

Sliedi Zaklętva, kojase cinj svetiema, i s' bogocjastniem riecima, i s' molitvama zà odaghnatti Djavla, i zà skarsciti, i oslabiti jakosti gnegove. Zatò Redovnik triipuuta disce, illiti udahne ù obraz onnoga, koise imà karstitti, dabi odaghnao oblast zmaja davgnega, i dabi dostighnuo odissàgne xivota izgubgliena.

66. *Zasctose postavglia Soo ù justa onnoga, koi-se karstj?*

K' Zaklètvi pristavgliajuse druzii nacini Zarqueni, od koijeh svàkii, dà buduchi onnii ottajstveni, i ù fakrivenu, nisctanemagne imaju vlasctiti, i prisvietli zlamen. Jere kadase soo postavglia ù justima onnoga, koise imà privesti nà Karsctègne, occittoje, dà ovò zlamenuje, da-chie dostighnùti s' naukom vjerre, i s' dàrom millosti da-chiese izbaviti od ghnilàdi griehah, i dachie primiti sladost dobrieh diellah, i dachiese nasladiti s' jezbinom boxan-stvene mudrosti.

67. *Scto zlamenuje onnj zlamen Krìxa uccignen nà mnoga mjesta tiela?*

Odviscese zlamenuje zlamenom Krixa cello, occi, parsi, plecchi, usci, kojaa svà prikaxuju s' ottajstvom Karsctè-gna, dasse otvaraju, i potvarduju chiuchiegna onnoga, koise karstj, dabi mogao primiti Bògha, i razumjetti za-poviedi gnegove, i obsluxitiih.

68. *Zasctose slinnom maxuu nozdarve, i usci onnoga, koise karstj?*

A' pakse pomaxivaju nozdarve, i uscì slinnom onnomu, i oncjasse sciglié k' vrutku Karsctègna, kakono onnj slie-paz Evangelski, (*Ivan* 9. 7.) komu Gospodin zapovidiè, dà opperè s' vodom Siloe occi pomazàne s' ghlibom, i svjet-lost iznova priuzè; tako josct razumimo, daje ovà krepòst svetoga oppràgna, kojà prinossi svjetlost pameti zà vidjeti istinu nebbesku.

69. *Scto uccj onnò odrizagna Sotonne uccignene od onno-ga, koise prikaxuje, dà budde karscten?*

Buduchi ovaa svarscena, prihoduu k' vrutku Karsctègna, i ondise sluxuu s' obicjaima, i s' nacinima Zarqueniema, od koijehse moxe vidieti skuppa Karstchianskoga bogocja-stchiegna, i zakona. Jere Redovnik triipuuta izgovaraju-chi

chi rieci upiituje onnoga, koiſe karſtitti imà: *Odriceeſcliſe Sotonne; i ſvijeh djellah gnegovieh, i ſvijeh zaskoſcah gnegovieh?* On, olſi kùm nà imme gnegovo, na ſva upiitovagna odgovara; *Odricem.* Dakle koiiſe zapiiſcjuju Jeſuitarſtu ovòſe najprie imà obbecchiatti ſvèto, i bogomiljno, dà oſtavglia djavla, i ſviet, i dà nechie biti ikkakvo vrieme, ù kòmu nebi marzio jednoga, i druggoga kakono nemille nepriateglie.

70. *Kako cinj ſpoviedagne ſvoje vierre onnj, koiſe imà karſtitti?*

Stojechi paka prid istiem vrutkom Karsćtègna, tojeſt, prid Karsćtionizom, upiitujeſe od Redovnika na ovj nacin: *Vjerujeſcli ù Bògha Ozza Svèmogùchiega?* Kùm odgovora, *Vjerùjem.* I tako od ostalieh Cklanah upiitan ſpovieda ſvoju vjeru slavniem bogocjastchiegnem. U' koijema ù istinu dvietna obbecchiagnima occittoje, daſse uzdarxuje ſvaka krepost, i nauk Karstchianskoga zakona.

71. *Zasćtoſe upituje od onnoga, koiſe domallo imà oprratti s' vodom ſpaſſovnom, hocchielliſe Karſtitti?*

A' kadaje potrebno sluxiti, i davati Sakramenat, Redovnik piita onnoga, koise imà karſtitti, hocchielliſe karſtitti: cemu ù iſtinu pò ſamomu sebbi, olli nà imme gnegovo odgovara kùm, akoje dietezze, oncjasga Redovnik opiiraga s' vodom ſpaſſovnom ù imme Ozza, i Sina, i Dùha Svetoga. Jere kako (*Narod.* 3. 6.) buduchi posluſcao zmaju s' vogliom ſvojom, razloxittò oſſudgen bii: tako Goſpodin nije ktio ikkoga zapiiſati ù broju od ſvoieh, nego vojnika povoglna, i hotna, dabi doſtighnuo vjecno ſpaſſegne povoglno obsluxujuchi zapoviedi boxanſtvene.

72. *Zasćtoſe oncjas pomaxuje s' Kriſmom glava onnoga, koiſe karſti?*

Poklèſeje jur ſvarſcilo Karsćtegne, Redovnik pomaxuje s' Kriſmom varh glàve onnogà, koije karsćten, nekabi razumio, daſſeje zdruxio s' glavòm Jeſukarſtom od onnoga dervva, kakono ulo, i uloxio k' tiela gnegovu, i radi toga zovèſe Karſtchianin od Jeſukarſta, à Jeſukarſt od Kriſme. Scto pak zlamenuje Kriſma, S. Ambròx ovò ſvjedocj daſse podpunno razumie od molitavàh, kojee tada Redovnik govorj.

73. Scto

73. *Scto zlamenuje hodicchia biela, alli ubruucich bieli, koïse darivà onnomu, koïse karstj?*

Odieva pàk, illiti obbukuje Redovnik onnoga, koïse karstj hodicchiom bielom govorèchi: *Primi hodicchiu biedu, koju pricistu odnessi prid pristoglie Gospodina nascega Jesukarsta, dà imasc xivot vjeeni*: djezzi pàk, koiise neslùxuu s' hodicchiom, dajese ubrucih bieli s' istiem riecima, s' koiem zlamenom uccuu svèti Ozzi, dà zlamenuje i slavu uskarstnucchia, kojejse priporagiamo pò Karsctègnu, i cistocchiu, i gliepottu, s' kojomse narescitua dusca ù karsctègnu, occistajuchi ghnusobbe griehah; i pravetnost, i zielovitòst, koju uzdarxatti imaju ù svemu xivotu onnj, koise karstj.

74. *Koije razlogh, i zlamen svièchie goruuchie, kojèse darnj od onnoga, koïse karstj?*

A' pàkse daje svièchia goruuchia ù rùku, koja prikaxuje, dasse imà goiti, i uzmnaxatti s' pomgnom od dobrieh djellah vjerra uxexena od gliubavi, kojuje primio ù Karsctègnu.

75. *Zascto, i od kojè varste imase postaviti imme onnomu, koïse karstj?*

A' najposlie postavgliase imme onnomu, koïse karstj, kojese imà uzèti od kogagod od onnijeh; koi postavglien jest ù broj od svetieh radi izvascna bogocjastchiegna, i bogogliubstva dùha. Jerechiese tako lastno dogoditi, dachiese svaki prighnutti nà sliedegne svetosti, i kreposti s' onnom slikkom immena: i odviice takoger gnegabi mollio, kogabi xùdio sliediti, i ussobi, dachiemu dòchi pomochnik, i odvjetnik zà òbranu nà spassegne dusce, i tiela. Radi toga imajuse pokarati, koii toliko pomgnivo slieduu, i postavgliaju djecizzi immena od Nevjernikah, i od onnijeh poglavittò, koii jessu priopàki biili: mogùchise od onnoga razumjetti, kolikobi zienilli, dasse imà činiti zà nastojati nà Karstchiansko bogogliubstvo onnii, koiise viduu, dasse toliko nasladiuaju ù uspomenu gliudih nemillieh, i hudieh, koliko nastojuu, dasse svudier naokolo oghlàsuu ù uscima vjernieh immena svjetovna, i poganaa od ovè varste.

76. *Skuppa onnijeh, kojàsuse uccilla od ottajstvah Karsctegna.*

A ko-

Akobise od Pastirah istomacile ovee stvari od Sakramenta Karsctegna, zienitichiese, dasse mallomagn nije ostavila ikkakva stvar od onnijeh, kojàsuse zienilla dà primnogò pristoju k' ovoòmu poznagnu. Jere prikàzaao bii, scto zlameauje istò imme Karsctègna, kojaje gnegova narav, i biichie, i od koijeh djelovah sastavglien jest. Rekloseje, od kogaje bio narègen, koijsu sluxitegli potrebittii zà ucciniti Sakramenàt, s' koijemase imà sluxiti kakono s' voditeglima zà uzdarxatti slabost onnoga, koije karscten. Josctseje uccillò, koijema, i kakose sluxiti, i davatì imà Karsctègne onnijema, koii xuduu, i kojaje krepost, i mooch gnegova. Najposlie koiise imaju darxatti obicjai, i nacini Zarqueni, koliko iziskovasce nacin prikàzan, zadostaseje obilnò istomacilo, kojee svè stvari, nekase spomeenu Pastìri, dasse radi ovoga poglavittò uzroka imàju uccitti, nekàbi vazda opchili vjerni ù ovoj pomgni, i miisli, dabi darxalli vjerru ù onnijeh, kojàsu toliko svèto, i bogosctovno obbecchialli, kadasu biili karscteni, i dabi narèdili ovj xivot, koibi odgovorio spoviedagnu prisvetomu immena Karstchianskoga.

OD

OD SAKRAMENTA KRISME, ILLITI POTVARDEGNA.

POGLAVJE III.

1. Zasctose danas toliko vecchmà imà istomaciti krepost Krisme, illiti Potvardegna.

AKoseje ighda iskalla pomgna od Pastirah ù istomacegnu Sakramenta Potvardegna, sada ù istinu triebaje koliko vecchma prosvietlitiga, ostavgliajuchise podpunno od mnozieh ovj Sakramenat ù Zarqui Boxjoj, i premmallise nahodu, koii nastoju primiti od gnega plood boxanstvene millosti, kogàsu darxàni primiti. Radi toga, takose imaju uccitti od naravi, kreposti, i vellicanstva ovoga Sakramenta, i obicjaj jest sluxitiga, i davati nà dàn Russaglish, illiti Duhovah, ù koise dàn navlasctitò podàje, i josct ù drughee dnevi, kadabi zienilli Pastiri, dasse on moxe podobno ucciniti, nekabi razumjelli, nè sàmo dasse neima pohuliti, màse josct primiti ima s' prinajvechiem bogogliubstvom, i s' bogocjastchiegnem dasse nebi pò gnihovu pomankagnu, i privelliku zlù dogodillo, dabise zienillo, dasseje gnima zaludu dao onnj boxanstveni dàr.

2. Zasetoje Zarqua ovj Sakramenat zvàla Potvardegne?

A' dasse uzmè pocetak od immena, imase uccitti dasse ovi Sakramenat naziva od Zarque Potvardegne, jere koije Karscten, kadase pomaxuje od Biskupa svetom Krismom prilagajuchi onnee slavne rieci. *Zlamenujem tebbe zlamenom Krixa, i potvardujem tebbe s' Krismom od spassegna, ù imme Ozza, i Sina, i Dùha Svetoga*, ako scto druggò nebi zabranilo i zapriecilo mooch Sakramenta pocignè biti stavnii, i mnogò izvarscnii vojnik Jesukarstov s' jakostchiu onnè kreposti.

3. Potvardegne jest pràvi Sakramenat novoga Zakona.

Zarqua pak Katolicanska vazdaje poznavala u Potvardegnu istino, i vlasctito biichie Sakramenta: scto i Melkiade Papa, i mnoghii josct drughii prisvèti, i pridavgni Papi occittò Jessu prikàzali. I svèti Klemente nije mogao s' jaciem mudrogovorom potvarditi nauk ovè istine. Jere recce: *Od svijehse imà pospiesciti bez kasnègna, i priporoditise Bòghu, a pàk od Biskupa zàpecjatitise, tojest, primiti sedmerostrukkù millost Dùha svetoga, nemoguchi innako izvarscni Karstchianin ighda biti onnj, koibi lieno, i i povoglnò, a nè od potrebe ussiliovàn, propuscliò ovj Sakramenat, kako primismò od S. Pètra, i ostàli Apòstoli nauccisce, zàpoviedàjuchi Gòspodin.* Ovu u istinu istù vjerru potvàrdisce s' naukom svoiem, koii napugneni s' istiem dùhom, prolisce kàrv zà Jesukarsta, Urbano, Fabiano, Eusebio Papi Rimski, kakose moxe vidieti u gnihove naredbe.

4. *Sveti Nauccitegli, koiisu cinilli spomenu od ovoga Sakramenta.*

Odviscèse prilàgà vlàst pristajuchia svetich Otazah, megiu koijema Dionysio iz Areopaga Biskup od Atènah, kada uccasce, nà koi nacin imàse uccinitì ovà sveta pomàst, i kakoje potrebno segnom sluxitise, recce: *Tako onnoga, koiseje karstio Radovnizi obukaju s' bodicchiom prisstojnom cistocchie zà povesti k' Biskupu: on pak svetom, i podpunnò bozanstvenom pomasti zlamenujuchi onnoga, koiseje karstio, i ciniga dionìka prisvetoga opchiegna.* Eusebio takogger Cesarienski, toliko podade ovomu Sakramentu, kolikò nije sumgnio riechi, *da Novato Poluvjeraz nije mogao biti dostojan Dùha svetoga, jere buduchi bio Karscèen u prigorkoj nemochi nije bio zlamenovan zlamenom Krisme.* A' imamo prisvietle svjedoxbe od ovè stvari, i od S. Ambroxa u onnoi kgnizi, koju napisa od ovijeh, kojise Krismaju, i od S. Agustina u kgnigah, kojee uccinii suprotiva kgnigami Petiliana Donatiste, od koiieh jedan, i drughi tolikoje zienio, dasse nemoxe ikkoliko sumjetti od istine ovoga Sakramenta, kolikobi uccio i potvardio gnii s' mjestima joscì piisma svetoga. Radi toga u istinu jedanje svjedocio, dasse prilikuju Sakramentu Potvardegna onnee rieci Apostola. (*Effes.* 4.) *Nemojte smititi Dùha svetoga Boxjegu, u komu zlamenovani jeste.* Drughi onnò,

scto se

Stose sctije ù Pjesni : (132.) *Kakono pomast nà glàvi, koja slazè ù brùdi, bradi Aaronovoj;* i onnò istoga Apostola : (*Rim. 5. 5.*) *Gliubav Boxja ulita bii ù sarza vascu pò Duhu svetomu, koj dàn bii nami.*

5. *Kojaje razlikost megiu Potvardegnem, i Karsctègnem?*

A premda bii recceno od Melkiada, daje Karsctègne primnogò zdruxeno s' Potvardegnem, imàse nisctanemagne zieniti, da nije istj Sakramenat, mà jedan od druggoga mnogò razlùcen. Jereje occittò, da djelluju razlikost millosti, koju daju svakii Sakramenti, i podloxne chiuchiegnima stvarj, koja zlamunuje istu millòst, nekasù takoger razliki, i neslicni Sakramenti. Millost dakle Karsctegna poragia gliudi nà novi xivot, a pò Sakramentu Potvardègna cinuuse gliudi, koii jur porogeni jessu, (1. *kor.* 13.) odmechiùchi onnaa, kojaa bjehu malahnoga; zadostase razumie, da kolikaje razlikost ù naravskomu xivotu porogegne, od uzrastegna, tolikaje razlikost megiu karsctègnem, koj ima krepost zà priporoditi, i Potvardegnem, pò cijoj krepòsti vjernise umnoxivaju, i rastuu, i primaju jakost izvarscnu dùha.

Odvisce jerese imà narediti jedna nova, i razlika varsta Sakramenta, kada duh upanè u kojgod trùd, i mukku novu, lastnose moxe razumjetti, dà kako imamo potrebu od Karsctègna zà slikkovati pamèt s' vjerrom, tako josct primnogò prùdi, dasse buddu potvarditi dusce vjernieh s' druggòm millosti, dasse nebi pristrascili od ikkakve poghibili, i stràha od pedepsah, i smarti ù ispoviedagnu vjerre. Sctose ù istinu cinj svetom Krismom Potvardegna, od onnogase occittò vidj, daje biichie ovoga Sakramenta razliko od Karsctègna. Radi toga Melkiade Papa prikazuje razlikòst obadvà izvarsnieni razgovorom, ovako piisajuchi : *U Karsctègnu cjovjek nà vojstvo primase, a u Potvardegnu oruxavase nà boju: u vrutku Karsctègna Duh sveti podaje punnost na pravetnost, a u potvardegnu podaje izvarscnòst nà millòst: u Karsctègnu priporagiamose nà xivot; poslie karsctegna potvardujemose na boju: u karsctegnu opiiramose; poslie karsctegna utvardujemose: priporogègne pò sebbi spassuje ù miirù koii prìmaju karsctegna; Potvardegne oruxava, i uvjexbaje na boju.* Ovaa ù istinu nè sàmo nauc-

tena jessu billa od druzieh Saborah, mà poglavitto naregena od Sabora od Trenta, dà jur od ovijeh nije samo dopusćteno innako chiutiti, i darxatti; mà ù istinu ni nà ikkakav nacin fumjetti.

9. Koje tvoraz, i nauceditegl Sakramenta Potvardegna?

Jerje ù istinu gorì biilo prikazano, kolikoje potrebno ù opchieno uccitti od svijeh Sakramenatah, od kogasu po- cetak imalli, istò josćt potrebuje uccitti od Potvardegna, nekabise vecchma posvetili svetostju ovoga Sakramenta. Dakle imase istomaciti od Pastirah, da Jesukarst Gospodin nè sàmo bri tvoraz ovoga Sakramenta, da kako svjedocj sveti Fabian Papa Rimski, nauccioje obicjaj, i rieci, s' koijemase slùxi Zarqua Katolicanska u sluxègnu gnegovu. Sćtose moxe lastno ukazati onnijema, koii spovjedàju, daje potvardegne Sakramenat, kada svà svèta ottajstva nadhoduu jakosti cjovjecanske naravi, nitise mogu narèditi od druggoga izvan samoga Bògha. Jur ù istinu koli jessu dièlovi gnegovi, i najparvo imàse besjediti od materie, illiti stvari s' kojomse cinì.

7. Kojaje materia, illiti podstava ovoga svetoga ottajstva?

A' ovòse Krisma naziva: kojè imme buduchi uzèto od Garkah, i premdà svjetovni piisaozzi zlamenuju kujumagod varstu pomasti, niestanemagne onnii, koii uccuu stvari boxanstvene s' opchieniem obicjajem gnega pridaju sàmo onnoj pomasti, kojàse cinj od uglia, i balsama s' posvèchiegnem slàvniem Biskupa. Radi cessa dvie stvari tielesne zajedno pomiescane daju materiu Potvardegna: koje ù istinu smiescagne od stvarih razlikieh, kako prikaxuje mnogostrukku millost Dùha svetoga, kojàse daje Krismaniema, tako josćt zadosta prikaxuje izvarscnòst istoga Sakramenta. Buduchi dakle ovà materia ovoga Sakramenta, kakoje uccilla sveta Zarqua, i sveti Sabori vazdasu uccilli, i od S. Dionysia, i od drughieh mnoghieh primàdrieh, i stavnieh Otazah nauccèno bii: najprie od Fabiana Pape, koije svjedocio, dassu Apostoli primili od Gospodina sastavgliegne, i smiescàgne Krisme, i namaje ostavili.

8. Sćto zlamenujè uglie ù materiu, illiti podstavu Potvardegna?

U' isti-

U' istinu ikkakva druggà materia nemogascese podobnija zieniti zà istomaciti onnò, sctose djelluje ù ovomu Sakramentu, kolliko Krisma. Jere uglie buduchi pretillo, i pò naravi svojoj kapglie, i razlievase, prikaxuje punnòst millosti, koja pò Duhu Svetomu izhodj, iz glàve Jesukarstove ù drughieh, i razlievase *kakono pomàst*, (*Pjes. 132.*) *koja slazj ù bradù, Aaronaù, tohia dò dnò skuuta hodiecchie gnegove*: *i*: (*Pjes. 44.*) *Pomazaaho gnega Bògh s' uglieem radosti izvan svijeh druxbenikah svoijeh*: (*Ivan 1.16.*) *I od punnosti gnegòve mii svì primisimo.*

9. *Sctò ovdi napomenuje balsam pomiescen s' ugliem.*

Balsam pàk koga miriis prisladak jest, scto druggò zlamenuje, nego dabi vjerni prossipàli onnù sladost od svijeh Krepostiih, kadase Krismaju Sakramentom Potvardegna, ikolikobi moghli riechi onnee rieci Apostola: (*1. kor. 2. 15.*) *Dobri miriis Jesukarstov jesmo Bògbu*. Josct Balsam imà onnu krepost, dà nebi dopusctio saghgnetti, sctogodbi biilo scgnim nà okolo pomazano, sctose ù istinu zieni mnogò podobno zà zlamenovati krepost ovoga Sakramenta; buduchi occittò, dasse lastno moguu obràniti dusce vjernieh pripravgliene, i uregene s' millostju nebbeskom, kojàse dàje u Potvardegnu od kuxne nemochi griehah.

10. *Zasctoje potrebno, dasse krisma posveti od Biskupa.*

Posvechiujese Krisma slavniem nacinima Zarqueniema. Jere ovako nauccii S. Fabian Papa prisvietlan svetostju, i slavom mucceanstva, daje nasc Spassitegl nauccio nà najzadgnoj veceri, kada Apostolima nareedi nacin zà uccinititi Krismu. I premdasse moxe josct s' razlogom ukàzati, zasto tako bii potrebno ucciniti. Jere ù mnoghee drughee Sakramente tako nareedi Jesukarst materiu gnihovu, kakobi takoger podao gnoj i svetost. Jere nije sàmo ktio, daje voda Elemenat Karscegna (tojest stvar) bez kojese nemoxe ucciniti Sakramenat, kad recce: (*Ivan 3. 5.*) *Akose tko nepriporodj od vode, i Duha svetoga nemoxe uglìesti ù kraglíestvo Boxje*, mà uccinii, kad òn Karscen bii., da budde nadarena s' onnom kreposti unaprieda zà posvechievati. Radi toga bii recceno od S. Ivanna Zlatoustnika: *Voda karscegna nebi moghla occistiti griehe vjerujuchieh, da nije biila posvechiena s' dotizagnem tiela Gospodinova*. Jere dokle Gospodin nije posvetio ovu materiu

Potvardegna s'istiem sluxegnem, i dotizzàgniem, nekabise posvetila svètiemà, i s'bogocjastniem molitvama, niti onnò diellovagne moxe k' druggomu pristojati izvan Biskupa, koj bii naregen sluxitegl istoga Sakramenta.

11. *Kojaje forma, illiti rieci ovoga Sakramenta.*

A' odvifce imàse istomaciti, drughj dio, od kogase cinj Sakramenat, tojest forma, ò rieci, s' koijemàse sluxi nà sveto pomazagne, i imase napomenuti vjerniema, dabi ù primgliegnu ovoga Sakramenta posukkovali dusce na bogogliubstvo, na vjerru, i na bogocjastchiegne, tadà navlascitò, kadabi slufcali izgovarati onne rieci, da nebi sctogod moghlo biti za fmetgnu onnoj nebbeskoj millosti. S' ovijem dakle riecima izvarfcujese forma riecih Potvardegna. *Zlamenujem tebbe, zlamenom krixa, i potvardujem tebbe s' krifmom od fpaffegna, ù imme Ozza, i Sina, i Duha fvetoga.* Da nisctanemagne akobifmo takoger prinieli razlogh k' istini, lastnobife moghlo istò potvarditi. Jere forma, illiti rieci Sakramenta imaju uzdarxatti fvà ovaa ù febbi, kojaa istomaciuaju narav, i biichie istoga Sakramenta.

12. *Kakofe potvarduje, daje ovà izvarfcna forma, e rieci ovoga Sakramenta?*

A' primnogofe imaju ovaa tri zamieratti ù Potvardegnu; boxanstveno moguifrvo, koje kako poglaviti uzrok diellujе ù Sakramentu; i jakost farza, i dùha, kojàfe podaje vjerniema nà fpaffegne pò fvetomu pomazagnu; pàka zlamen, s' koijemfe biglìexi onnj, koj imà izachi nà boju Karstchiangoga vojevagna. I najparvò ù istinu onnee rieci, *U' imme Ozza, i Sina, i Duha fvetoga*, kojèfu postavgliene nà najzadgne mjesto. Druggò, *Potvardujem tebbe s'Krimom od fpaffegna* kojèfu ù fred. Trecchie, kojefe postavgliaju ù pocetku forme, illiti rieccih: *Zlamenujem tebbe zlamenom Krixa*, zadosta prikaxuju. Premda akofe josct nebi moghlo potvarditi s' koiemgod razlogom, daje ovà pràva; i fama forma ovoga Sakramenta, oblàst Zarque Katolicanske, s' cijem naukom ovakofmo vazda ucceni biili, nepodnoffi, niti dopufcta, daffe ikkakva stvar fumgni od ovè stvari.

13. *Koije sluxitegl vlafctiti od Sakramenta Potvardegna, tojest tkoga ima davati?*

Duxni-

Duxnisu josct Pastiri nauccitti, koijema bii poglavitto dopuscteno sluxegne ovoga Sakramenta. Jere buduchi mnoghii, kakoje prid Prorokom (*Jer. 23. 21.*), koii tarcee, à nisctanemagne nijesu poslani, potrebnoje uccitti, koii jesu pravi, i zakonitti sluxitegli gnegovi, nekabi puuk vjerni mogao dostighnuti Sakramenat, i milost Potvardègna. Prikaxuju svèta Piisma, dà sam Biskup imà oblàst naredbu ovoga Sakramentà. Jere sctijemo ù svari Apostolske, (8. 14.) da Samaria bjesce primila riec Boxju, i bil poslàn k'gnima Petar, i Ivan, *koiisu mollisce zà gnih, dàbi primili Duh Sveti; jere nijosct ù ikkoga od gnih uebiesce doscao, mà samo Karscteni bjehu*. U' komuse mjestu moxe vidieti, dà onni, koj bjesce karstio, buduchi samo Diàkon, nije imao ikkakvu oblàst zà Potvarditi, maje onnò djellovagne biilo spremglieno sluxiteglima izvarstnijema, tojest Apòstolima. Pacè josct ù svakomu mjestu piisma svetoga cinuu uspomenu, kakose istò moxe vidieti.

14. *Istose josct prikaxuje s'naredbami od Biskupah privelikieh, tojest od Papah.*

Nepomankaju prisvietle svedoxbe svetieh Otazah, i Papah Urbana, Eusebia, Damasa, Innocenza, Liuna, kakose vidj od gnihoviech naredbah, S. Agustin primnogose xalj od izopàcena obicjaja Egipzianah, i Alessandrinah, koijeh Redvonizi imahu smionstvo sluxiti, i davati Sakramenat Potvardegna. I s'razlogom ovò bii ù istinu uccigneno, dabise diellovagne ovè varste priniello k'Biskupima, s'ovom prilikom moguu Pastiri potvarditi, i svjedokovati. Jere kako ù sagragegnu gragiah, i premdà Rabotnizi, koij jesu magnij sluxitegli pripravgliaju, i sastavgliaju kamegne, klak, darvja, i ostala, nisctanemagne svarha djella, i gragie pristoise k'narèditegliu od gràgie: tako josct ovj Sakramenat, s'koiemse dovarsciva, i dospieva kako duhovna gragia, od nikoga druggoga, izvan najvechiega Redonika, tojest Biskupa, potrebno biesce, dasse sluxi, i podaje.

15. *Zasctose uzimgliu Kumovi ù Potvardègnu, i kojase blixnost, i svojta prima ù Potvardegnu, illi Krismi.*

Prilagase, i postvaglia Kum, kakoseje prikazalo dasse cinj i ù Karsctegnu. Jere akobi koiigod upanuli ù boju od

zatocnikah, illisi meghdanxiah; od kogagod imaju potrebu, s' cigoviembise naukom, i svietto vagnem nauccilli, s' koijemabi zamahima, i postupaima moghli pridobitti, i probosti nepriateglia, ostajùchi onnii zdravi; koliko vecchma vjerni imaju potrebu od voditeglia, i napomeniteglia kada Sakramentom Potvardègna, koko pristavniem oruxjem zasctichieni, i oruxàzi, slazuu nà duhovno zatiezagne, i medan, komuje prikàzano vjecno spassegne. Podobno dakle imajuse takoger postaviti kùmovi ù sluxègnu ovoga Sakramenta, s' koijemase zdruxuje onna duhovna blixnost, i svojta, koja zabragnuje zakonitee pogodbe xenidbe, kako prie uccismo, kadaseje govorillo od kumovah, koiise postavgliati imaju ù Karsctègnu.

16. *Sakramenat Potvardegna nije sasma, i podpunno potrebit, nisctanemagne neimase ostaviti.*

Dalli jerese cesto zgagia, da vjerni ù primgliègnu ovoga Sakramenta alli mnogo pospiescno, olli s' gnekòm razpusctenom nepomgnom, i s' kasnègnem sluxuuse, (jere nije sctobismo govorilli od onnijeh, koii dopriesce dò toga mjesta nemillosti, kolikosù imalli smionstvo pohulitiga, i pogarditi) imàse josct prikazati Pastirima, koii, i ù kojaa godiscta, i s' kojom xudbom bogogliubstva imàju biti narescenì, i koijema potrebuje datti Potvardègne. I onnose najprie nauceiti imà, dà ovj Sakramenat neimà potrebu ovè varste, kako dà bez gnega spassen biti nemoxe. Premda ù istinu nije potrebit; nisctanemagne neimase od ikkoga ostaviti, ma pacè primnogò uklagnatise, da ù stvari toliko svetoj, pò kojojse toliko obilattò davaju nami darovi boxanstveni, nekase nebi uccinilla koja nepomgna. Jere sctoje ù opchieno Bògh prikazao za posvechiegne, od svijehse josct ima xeglietti s' privellikom pomgnom.

17. *Prikaxujese, dasse imà primiti od svijeh Sakramenat Potvardegna.*

S. Luka ù istinu, tomacèchi onnò cudovittò uliitchie Dùha Svetoga, ovako recce: (*U' stvar Apostol.* 2. 2.) *I uccignen bii oncjas, kako dohodechiega Dùha nagloga, i napunnii svu kucebiu*. Pak mallè rieci umetnute: *I napunnilise jessu svì s' Duhom svetiem*. Od koijehse riecih moxe razumjetti, dasse Sakramenat Potvardegna pristoi

svijem

ſvijem gliudma; kojega pocètak od onnoga dnevi pocie bij; jere onna kucchia prikaxevaſce slikku, i priliku ſvete Zarque. I ovòſe josct lastno razumie od biichia istoga Sakramenta. Jereſe imaju potvarditi ſvetom Kriſmom onnii, koii potrebu imaju od uzrastègna duhovnoga, i koiiſe imaju dovesti na izvarſcno biichie Karstchianskòga zakona. A' ovoſe ſvakomu pristoi. Jere kakoſe ovò vidj pò naravi, da koiiſe poragiaju na ſvjetlòst, nekabi uzrasli, i priſcli dò izvarſcnoga godiscta, i premda nedostiniu onnò, scto Zarqua Katolicanska opchiena majka ſvijeh primnogò xùdi, daſſe izvarſcno ſvarſci slikka cjovjeka Karstchianina ù onnijeh, koijeh priporodii pò Karsctègnu. A' ovò jereſe djelluje Sakramentom ottajnoga sjedignegna, occittò jest, da onnò pomazagne jednako pristoi ſvijema vjerniema.

18. *Od koga godiscta imajuſe primatti Karſtchiani na ovj Sakramenat.*

U' cemuſe ovò ima zamieratti, daſse ù istinu moxe ſvijema sluxiti, i davati Sakramenat Potvardegna posli Karsctègna, à nisctanemagne neprùdi, daſse uccini ovò prie negobi djecizza imalla rasborſtvo. Zatò akobiſe zienillo, daſse neima cekati godiscte dvanaeſto, ù istinu mnogo pristoi, daſse odmakne ovj Sakramenat dò ſedmoga godiscta. Jere Sakramenat Potvardegna nije bio naredgen za potrebu ſpaſsegna, ma dabiſe naſcli ſpraxnii, i pridobro naucceni s' kreposti gnegovom, imajuchiſe od nas vojevati radi vjerre Jeſukarstove, na koju varstu vojstva, nebi ikko ſudio, daſsu djecizza podobna, koii josct neimaju razborstvo.

19. *Nà koj nacin imajuſe pripraviti nà ovj Sakramenat onnii, koii jeſſu proſcli ù godiscta.*

Od ovijehſe dakle zgagia dabi onnii, koiiſe imaju potvarditi, buduchi proſcli ù godiscta, zaiſtò xèglieli doſtighnuti millòſt, i dàrove ovoga Sakramenta, jere nije ſamo potreba dà onnii ukàxuu vjerru, i bogogliubſtvo, dalli josct imajuſe kajàti, i boglietti od griehah ſmartnieh, koijehſu uccinilli. U' kojoj ſtvari truditiſe imà, dabiſe josct prie iſpovidieli od griehah, i dabiſe ponukkovalli s' nagovorom Paſtirah zà poſtitti, i ciniti druggaa djella bogogliubſtva, i dabiſe gnima napomènulo, daſſe imà ponnovitti

novitti onnj possaglieni obicjaj dàvgne Zarque, dà nebi primili ovj Sakramenat, nego postni: Sctose ù istinu zieniti imà, dasse lasno vjerni prighnutti moguu, akobi razumjelli daróve, i plodde cudovittee ovoga Sakramenta.

20. *Kolikoje plòddeh, i darovah Potvardegna, illiti Krisme?*

U' toliko, uccittichie Pastiri, da Potvardegne imà ovò ù opchino s' ostaliem Sakramentima, da podaje novu millost, akose nebi postàvila kojagod zaprieka od strane onnoga, koj prima. Jerefseje prikàzallo, dassu od ovè varste ovù svèti, i ottajni zlameni, koii prikaxuju, i djelluju millost. Odscta sliedi, da josct odpuscta, i prascta grieha; jere ù istinu nepristoise nami nì sumgnetti, dà moxe stojatti millost zajedno s' griehom. A izvan ovijeh, kojàse imaju zieniti opchienaa svijema, najpriè ù istinu onnòse navlasctitò podaje ù Potvardegnu, scto dovarsciua millòst Karsctegna: Jere koiisù uccigneni Karstchiani pò Karsctegnu, (1. Petr. 2. 2.) kako djecizza mallo prie rogena, imaju gnekù nejakòst, i mekahnost, à pak Sakramentom Krisme cinùse snaxnij suprotiva naskoccegnu Puti, Svieta, i Djavla, i duhse gnihov podpunno potvardiva ù vjerri zà ispoviedati, i slaviti imme Gospodina nascega Jesukarsta; odscta, nije ikko sumgnio, dasseje josct istò imme iznasclo, i izvàdilo od gnega (tojest od potvardègna.

21. *Odkleſe izvadilo imme Potvardegna?*

Jere imme Potvardègna nevadìse iz onnòga, kakò gnekizi nè magnè nesviestno, koliko nemillo hinisce, i izmislisce, da gnekada kojaa djecizza bjehu karsctena, buduchi jur uzràslà, privogiahuse k' Biskupu, dabi potvardila vjerru Karstchiansku, koju bjehu primila nà Karsctegnu, tako kako dasse Potvardègue ziegnasce, dasse ikkoliko nerasliknje od Postavgliegna nauka, od kojega obicjaja nemoxese prikàzati ikkakva svjedoxba: mà od onnoga bii postavglieno imme stvari, zascto Bògh pò krepostì ovoga Sakramenta (Pjesc. 67. 29.) potvardiva onnò ù nami, sctoje poceo djellovati ù Karsctegnu, i nàs dovodj nà izvarscnost stavnostì Karstchianske. Nè sàmo ù istinu potvardiva, dalli josct i uzmnàxa, odscta Melkiade

tako

tako svjedocj: *Dùh svetì, koj svarhu vòdah Karsctegnu spassonosniem sajde sassasctchiem, ù vrutku podade punnost nà pravetnost, ù Potvardègnu dàje svemoxegno nà millost.* Paka nè samo uzmnàxa, ma s' cudnovatiem gnekiem nacjnom uzmnàxa. A' ovò prilicpo zlamenovaa, i prikaaza Piismo svèto s' prilikom hagline. Jere recce Gospodin spassitegl, kada govorasce od ovoga Sakramenta: (*Luk.* 24.) *Sjedite ù graadu, dokkese obbucete s' krepostchiu ozgora.*

22. *Istomacitise imà krepost Potvardègna od onnijeh, kojajuse dogodilla Apostolima.*

A' akobi Pastiri ktchielli prikazati boxanstvenu mooch ovoga Sakramenta, (ovòse à istinu nemoxe suhgnetti, dà nechie imatti privelliku jàkost, ora uzbuditi dusce vjernieh) Zadostachie bitti istomaciti, sctoseje dogodillo istiem Apostolima. Jere onnii prie mukke, olli ù istò vrieme, i uru mukke toliko nemochni, i slabbi jessu biili, (*Matt.* 26. 56.) da oncjasuse postavili ù bjekagnu, kada Gospodin bii ufichien. Petar ù istinu koj bjesce odregen zà kami, i temegl Zarque, i prikaxevasce najvecchiu stavnost, i vellicinu sarza privissoka, prepaden od glasa jednè xenizze, sataja jednom, i druggom, i trecchiom, da on nije uccenik Jesukarstov; a poslie uskarstnucchia svise uzdarxasce zatvoreni ù kucchi, (*Ivan.* 20.) radi straha Xudioskoga. A' ù istinu ù dan Russaglia napunniscese svi s' tolikom kreposti Dùha svetoga, da, kada Evangeglie, koje gnimà bjesce dano, nè samo ù darxavu Xudiosku, ma pò svemu okolisscu zemaglskomu smionò, i slobodno pripoviedali jessu; zienechi, dasse nemogasce gnima dogoditti stvar cestitija, nego, dabise nienilli dostojni, dabi podnielli priekore, vezagna, mukke, i krixeve radi immena Jesukarstòva (*U Stvar. Apost.* 5. 41.).

23. *Potvardegne zapecjativa Pecjat.*

Odvisce Potvardègne imà ovu krepost, i mogujstvo (*Effes.* 1.) koliko zapecjativa Pecjat, odsctase razomie dasse pò nijedan nacin ponnovitti nemoxe, sctose gori zamierallo, i vidiello ù Karsctègnu; a ù Sakramentu Reda takogerchiese bistrije prikazati na svoje mjesto. Ovaa dakle akose cesto, i pomgnivo buddu istomaciti, jedvachiese mocchi dogoditi, da nebi vjerni nastojali svèto, i

bogo-

bogocjastno primitiga s'privellikom pomgnom, buduchi poznalli vellicanstvo, i korist ovoga Sakramenta. Sada ostava, dasse kojagod jossc ù kratko rekuu od obicjajah, i nacinah Zarqnernieh, s'koijemase Zarqua Katolicanska sluxi ù sluxègnu ovoga Sakramenta: koje istomacègne kolikose imà scgnim sluxiti, razumjettichie Pastiri, akobi kchielli ponnovitti onnaa, kojasu prie roccena, kadase besjediasce od ovoga mjesta.

24. *Zasctose pomaxuje nà nacin Krixa cello onnijeh, koiise pomaxuju?*

Koiise dakle potvarduju, pomaxivajuse s'Krismom svetom na cellu. Jere pò ovomu Sakramentu Dùh sveti ulijeva sebbe istoga ù dusce vjernieh, i ù gnima uzmnaxa snaghu, i jakòst, dabi moghli junacki vojevatti, i odoglietti priopakiem nepriateglimà ù duhvnomu boju. Radi toga prikaxujese, dasse nèchie pristrasciti od slobodna ispoviedagna immena Karstchianskoga s'ikkakviem sràmom, i strahom, od koijeh smùchiegnah bigliexi navlascitose na cellu obicjaj imaju ukazatti. Odvisce bigliegh onnj, s'Koiemse razluciua Karstchianin od ostalieh, kakono vojnik s'gnekiema zlamenima, i bigliexima od drughieh, imascese zapecjatiti ù najsvjetlije i najoccitnije mjesto tiela.

25. *U Kojese poglavitto vrieme podaje ovj Sakramenat?*

A onnoseje takoger darxallo ù Zarqui Boxjoj s'bogocjastchiegnem slavniem, dabise poglavittò sluxio, i davao na Russaglie ovi Sakramenat; jere poglavittò ù ovj dan Apostoli (*U'Ctrar. Apo.* 2. 2.) jessu biili uxsnaaxeni, i potvardeni s'Krepostju Duha svetoga, spomenom onnoga boxanstvenoga dielloyagna, spomennlibise vjerni, kojaa, i kolikaa ottajstva imajuse razmiscgliati ù svetomu pomazagnu.

26. *Zascto Biskup dava zauscnizzu, i xudi, i prossi miir onnomu, koise potvardiva?*

A' ù istinu, koije pomazan, i potvarden lagahnose udara od Biskupa ù obrazu, nekabise spomignao, daje potreba, da on, kako jaki vojnik budde spravan za podnieti svè stvari suprotivne s'prinedobiitchiem duhom, i sarzem radi immena Jesukarstova. Najposlie pak dajemuse miir, dabi znao daje on dostighnuo punòst, i miir millosti nebbeske, koja pridobiva svakò chiuchiegne. (*Filip.* 4. 7.)

7.). I ovò buddi naglava od onnijeh, kojase imaju istoe maciti od Pastirah okolo Sakramenta Krisme, nè toliko ù istinu s' goliem riecima, i s' govoregnem, koliko s' gnekom razexenom pomgnom i bogoglubstva, kolikobise ovee stvari zienille ùssagene ù sarza, i ù unutargne missli vjernieh.

OD SAKRAMENTA EVKARISTIE TO JEST TIELA JESUKARSTOVA.

POGLAVJE IV.

Zasctoss imaju diellovati, i primiti Ottajstva tiela Jesukarstova s' najvecchijem opazom, i s' cjasti?

1. KAkonò od svieh ostalieh svetottajstvah, kojaa nami podade Gospodin spassitegl nasc kako priisstinitee nacine, i halte boxanstvene millosti, nenahodise ikkoi, koibise mogaò prilikovati s' prisvetiem Sakramentom tiela Jesukarstova: tako josct imàse bojatti, dà nije vecchiegà pokaràgna od Bògha radi ikkakva druggoga grieha, koliko akosè nebi svèto, i bogocjastno posvetchievalla, i primala od vjernieh stvàr punna' svakè svetosti, olli pacè kojà uzdarxuje istoga tvorza, i vrùtak svetosti. Ovò ù istinu Apostò, i mudro vidiè, i' od ovogà occittò nami napomenuje. Jere kada prikaxevasce, s kolikiembise griehom onnii zavèzali, koii tielo Gospodinovo nebi prozienivali, ontjas pristavii. (1. *Kor*. 11. 30.) *Zatò* (jessu) *megiu vami nemocbini, i slabbi, i spee mnoghii*. Nekabi dakle puuk vjerni i primio obillattee plodde millosti, i uklonio pripravetnu sarxbu Boxjù kada budde razumio, dasse imaju podatti boxanstvene cjasti ovomu nebbeskomu Sakramentu, svachie onnaa pripomgnivo biti

vo biti danno, dasse prikaxau, i istomacee od Pastirah, koja bise zienilla dabi moghla vecchie prosvietliti vellicanstvo gnegovo.

2. *Zà koj uzrok, i kada bil naregen Sakramenat tiela Jasukarstova?*

U' kojoj stvàri bitichie potrebno, dabi najprie istomacili vjerniema, naredbu ovoga Sakramenta, sliedechi sviettovagne Pavla Apostola, (*Kor.* 11.) koj prikaxevasce, daje on pripoviedao Korintjanima, sctoje primio od Gospodina. Occittose ù istinu razumie od Evangeliste, daje stvar tako biila uccignena. Jere (*Ivan.* 13. 1.) *byduchi Gospodin pogliubio svoje, nà svarhu pogliuubi has*, od koje u istinu gliubavi, dabi podao koigod boxanstveni, i cudovitti zaklad *znajuchi, daje jur, vrieme prisclo, dabi poscao iz ovoga svieta k'Ozzu*, (*Matt.* 28. 20.) da nebi u ikkoje vrieme bio daleko od svoijeh, dovarsci sviettovagnem neiztomacgliviem, i neizreccenem, scto svakj red, i biichie pridobiva. Jere (*Luc.* 22. 20.) buducchi svarscegna vecera jaganza Vazmenoga s' Apostolima, nekabi prilika dala mjesto istini, à ossjena tielu, uzee Kruh, i fale uzdajuchi Bòghu blagosslovii, i razlomii, i dade uccenizima svoijema, i recce (*Luk.* 22.) *Vzmite, i blagujte, Ovò jest tielo moje, kojèse zà vas pridaje, Ovò cinite nà moje usponenùchie*. Takogar i ciascu uzee, poklè veceraa, govorechi: *Ovà cjasca novi Zakon jest ù mojoj Karvi: Ovo cinite kolikogodier puutab bnddete piiti, nà moje uspomenuchie.*

3. *Zasctose zovè ovj Sakramenat Eukaristia?*

Buduchi dakle razumjelli fveti piisaozi, dasse nemoxe nà ikkakav nacin uccinit, dabi prikazali s' jednom riecju, ustilovalisuse istomaciti s' mnoghiem immenima, vellistvo, i izvarscnost ovoga cudovittoga Sakramenta. Jere gnekada nazivaju *Eukaristia* koju riec moxemo ù naski obratiti, i istomaciti olli *dobru milloſt*, olli *falab uzdvagne*. I ù istinu pravòse imà zvatti dobra milloſt, i zascto prizlamenuje xivot vjecni od kojè piisano jeſt (*Rim.* 6. 23.) *Milloſt Boxja, xivot vjecnj*, i zascto ù sebbi uzdarxuje Jesukarsta Gospodina koi jeſt pràva milloſt, i vrutak svijeh dobarah. U' istinu nè magnè podobno tomacimo falah uzdavagne jere kada prikaxujemo ovu pricistu hostiu svakj dàn

koj dan vzdajemo fale neizmjerne Boghu za svè darove nami ucçignene, i najparvò za toliko priizvarscno dobro millosti gnegove, koju nami podaje s' ovjem Sakramentom. Dallise josct ovò istò imme pridobro zdruxuje s' onnijema, koja scijemo dassu ucçignena od Gospodina Jesukarsta kad naredi ovo ottajstvo. Jere, uzimgliuchi kruh razlomii, i fale uzdàde (*Matt. 26.*) David takoger razmiscgliajuchi vellicanstvo ovoga Ottajstva, priè nego izustii onnu pjessan: (*Pjes. 110.*) *Uspomenu uccinii od çuda dessah svojeh millostivi, i millosardni Gospodin, piechiu dadè bojechiem sebbe.* Zienioje, dasse priè postavj dala uzdavagnah, kad recce: (*U istoj. 4.*) *Ispovjedagne, i vellicanstvò djello gnegova.*

4. *Ovj Sakramenat Kommunian (kojesi sjedignegne), zasctose zove Sakramenat mirè, i gliubavi?*

Pricèstose josct istomaciua, i prikazuje s' immenom *Posvetilisctа*: od koga ottajstva mallo poslie duxnochie biti besjediti. Josct odviscе zovese *Sjedignegne*, olliti *Prijategliegne*, occittoje daje ova riec uzeta biila iz onnoga mjesta Apostola, gdie govorj: (*1. Kor. 10. 16.*) *Casscia blagossova, koju blagosivgliamo, nijeli Sjedignegne, ù pricescchiegne Karvi Jesukarstove? i kruh, koga razlamamo, nijeli dionisctvo tiela Gospodinova?* Jere Damascen istomacii ovako: *Ovj Sakramenat nas sjedignije, i cinj dionike od gnegove putti, i boxanstva, i màs megiu nami sdruxuje, i sjedinuje, i kakono jedno tielo sastavglia.* Odsctose dogodii, da bii prozvan *Sakramenat miira, i gliubavi*, da bismo razumjelli, kolikosù nedostojni immena Karstchianskoga onnii, koji xivu ù neprijateglstva, nenavidosti, neskladi, i nemiire, kakono strahovitte kughe vjernijeh podpunnose iskorjèniti imaju: kad navlasctitò ispoviedamo s' vazdascgniem posvetilisctem, da nije stvari, koju mii pomgnivije uzdarxatti, i obsluxiti imamo, koliko miir, i gliubav.

5. *Za koi razlogh ovj Sakramenat zovvese Putnicko brasno, i Vecera?*

Dalli cestòse josct naziva od svetich piisaoзah *Putnicko brasno*: i zasctoje picchia duhovna, s' kojomse uzdarxujemo ù putovagnu ovoga xivota; i zascto pripravaglia nami puut k' slavi, i k' blaxenstvu vjecnomu, Radi toga

vidi-

vidimo, dasseje uzdarxalo pò naredbi davgne Zarque Katolicanske, dà nebi ikko od vjernich umarò bez ovoga Sakramenta. A' i pridavgni ù istinu Ozzi sliedèchi sàd Appostolah (1. Kor. 11.) kadgod josct zvàli jessu svetu Eukaristiu, illiti Pricestchie s'immeniom vecere, nascto bii naregeno od Gospodina Jesukarsta ù onnoi spassovnoi ottajstvu najpoklogne vecerè.

6. *Tielo Jesukarstovo nemoxese primati, alli posvechievatti, buduchise blagovàlo, i piilo.*

Nije josct ù istinu dopusctteno posvechievatti, allj primatti Tielo Jesukarstovo poklèsseje blagovàlo, alii piilo: Koja stvar spassovno pocee ovj obicjaj od Apostolah, kako ostavisce uspomenu stàri piisaozi, vazdaseje uzdarxao, i obsluxio, dasse bude primati od postèchieh.

7. *Eukaristia, illiti Tielo Jesukarstovo prave imme gnigovo jest Sakramenat.*

A' buduchi istomaceno biichie immena, imase uccitti, daje ovò pràvi Sakramenat, i jedan od onnijeh sedam, koijehje Zarquà sveta vazda klagnala, i postovalla. Jere kadase cinj Posvechiegne, cjasce, zovèse *Ottajstvo* vjerre. Odvisce dà ostavimo mallomagn neizbrojne svjedoxbe svetieh Piisaozah, koii vazda zienisce, dasse ovj imà ubroitti megiu istinittee Sakramente, istose pridobiva s'istiem biichiem, i s'naravju Sakramenta. Jere ù gniemu jessu zlàmeni izvanski, i podloxni chiuchiegnima; ima josct zlamen, i mooch millosti: Odvisce pò naredbi Jesukarstovoj nì Apostoli, nì Evangeliste neostavisce ikkakvo mjesto sumgne. Kojee svè stvari skupgliajuchise ujedno zà potvarditi istinu Sakramenta, vidise, da nije potreba od drugieh razloxegnah. (1. *Kor.* 11. *Matt:* 26. *Luk.* 22. *Mark:* 14.)

8. *Mnogaa jessu ù ovomu Sakramentu, koijemase prisstoi imme Sakramenta?*

A' onnose imà pomgnivo zamieratti od Pastirah, dasse mnogaa ù ovomu ottajstvu, koijema svèti Piisaozi kadgod postavisce imme Sakramenta. Kadgodbo i Posvechiegne, i Primgliègne, cesto ù istinu, i isto Tielo, i Karv Gospodinova, kojasé uzdarxuje ù Pricestchiegnu, obicjaj bii, dasse zovu Sakramenat, jere govòrj S. Agustin, dasse ovj Sakramenat sastavglia od dvie stvari, tojest od oblicja elemenatah, tojest od stvarih vidivieh, i od Tiela, i Karvi ne-

vi nevidivieh istoga Gospodina nascega Jesukarsta. I nà istj nacin potvardiuamo, dasse imà klagnati ovj Sakramenat istinittò vjerujuchi daje Tielo, i Karv Gospodinova. U' istinu occittò jest, dasse svà ovaa magnè siicno zovu Sakramenti: A' istaa oblicja kruha, i vina imaju istinittò, i pò sebbi biichie od ovoga immena.

9. *Kakose razlikuje Sakramenat Tiela Jesukarstova od ostalieh Sakramenatah?*

A' lastnose vidj, kolikose razlikuje ovj Sakràmenat od ostalieh svijeh. Jere ostali Sakramenti ispugnajuse sluxègnem materie, illiti podstave; tojest kadase dogodj sluxiti, i podatti komugod. Jere Karsctègne tada uziima narav Sakramenta, kadase cjovjek opiira s' vodom. A' ù istinu zà svarsciti Tielo Jesukarstovo, zadostaje Posvechiègnè istè materie;, tòjest kruha, i vina;, jere ù istinu neostavglia biti Sakramenat, premdasse sahragnuje, i darxj ù sùdu. A' ù diellovagnu druzieh Sakramenatah necinise ikkakvo promjegnegne materie, i elementa ù druggu narav. Jere voda Karsctegna, olli uglie Krisme kadase sluxee, i podaju onnii Sakramenti negubuu narav pravu vodè, i uglia: à ù Eukaristij, tojest Tielu Jesukarstovu, scto prie posvechiègna bjesce kruh, i vino buduchi svarsceno Posvechiègne, istinittò jest, i ostàje bivstvo tiela, i Karvi Gospodinove.

10. *Dvostrukka materia, o postava necinj dvà Sakràmenta.*

Premdassu dvà Elementa, illiti stvari, tojest kruh, i vino, od koijehse cinj zielovit Sakramenat Tiela Jesukarstova; nisctanemagne naucceni s' oblatju Zarque ispoviedamo, da nije vecchiè Sakramènatah, negò jedan sam. Jere innako nebi mogao, biti occit broj sèdmeri Sakramenatah, kakoje vazda ucceno biilo, i narègeno od Saborah Latèranskoga, Fiorenskoga, i Tridentinskoga. Jere buduchi milloft ovoga Sakramenta uccinilla jedno sàmo otajno tielo, dabise isti Sakramenat pristojao stvari, koju djelluje, odpotrebeje daje jedan, i jedan ù istinu, nè zasctoje nerazdieglien, mà zascto zlamenuje jednu sàmu stvàr. Jere kako jestivo, i piichie, kojèsu dvie stvari razlike sluxuse nà jednu sàmu stvar, tojest dabise pokriepille jakosti tiela: tako josct bii pristojno, dabi dvà oblicja rezli-

kaa odgovorilla onnijema, kojàbi zlamenovàla picchiu duhovnu, s'kojombise uzdarxalle, i pokriepille pameti. Radi toga bii recceno od Gospodina Spassiteglia: (*Ivan 6. 58.*) *Put moja ù istinu jest picchia, i karv moja zaistò jest picchie.* A' pomgnivose imà istomaciti, sto zlamenuje Sakràmenat Eukaristie, illiti Tiela Jesukarstova, da vjernizi, videchi s' occima svetottajstva, zajednobi goilli dùh s'razmiscgliagnem stvarih boxanstvenieh.

11. *Od kojeh stvarih zlamen zatvarase ù ovomu Sakramentu?*

Jessu trii stvari, kojèse nami ukaxuju ù ovomu Sakramentu. Parvò jest mukka Jesukarsta Gospodina, kojaje mimoscla. Jere on nauccii: (*Luk. 22. 19.*) *Ovò cinite na moje uspomenuchie.* I Apostoje svjedocio: (*1. Kor. 11. 26.*) *Koliko odier puutah buddete blagovati krùh ovj, i Cjascu buddete pitti, smart Gospodinovu navjescievatticbete dokle priide.* Druggòje boxanstvena, i nebbeska millòst, kojàse sada podaje zà hraniti, i uzdarxatti duscu. Jere kakose s' karscтegne poragiamo nà novj xivot, s' Potvardegnem potvardivamose, dabismose moghli opprietti Sotonni, i occittò ispoviedati imme Jesussovo: takose goimo, i uzdarxujemo Sakramentom Tiela Jesukarstova. Trecchiè, jessu ploddi vjecne radosti, i slavè, sto primavjestuje dossasctno, kojehchiemo primiti ù nebbesku otaxbinu od obbecchiagna Boxjega. Ovee dakle trii stvari, kojee, kakoje occittò, razluccivajuse s'razlikosti sadascgnega, prossasctoga, i dohodechiega vriemena, takose zlamenuju Svetottajstvima, koliko vaskolik Sakramenat zagleda, premdasse sastavgiia od razliziеh oblicjah, zà istomaciti svakaa od ovijeh, kako da zlamenuje jednù sàmu stvar.

12. *Kojaje materia ovoga Sakramenta, i od kojese varste kruh posvetiti imà?*

A' najprie imàse znatti od Pastirah materia od ovoga Sakramenta, i dabi onnii moghli zakonittò ucciti, i posvechievatti, i josct dabise napomènulo vjerniema od kojeje stvari bigliegh, i zlamen, i dabise raxeghli s'pomgnom, i s' xudbom od onnè stvari, koju zlamenuje. Takoger jest dvostrukka materia ovoga Sakramenta; jedna jest kruh od scenizze uccignen, od kogachiese parvò besjediti: od drughèchiese poslie govoriti. Jere, kako uccee Evan-

vangelisti Matteo; (26. 26.) Marko, (14. 22.) i Luka, (22. 1. 9.) dà Karst Gospodin uzee Krùh ù rùke, blagossovii, i razlomii, govorechi, *ovò jest tielo moje*. Prid svetiem Ivannom takoger isti Spassitegl nasc sebbe istoga nazvà krùh, kada recce: (*Ivan 6. 41.*) *Já jesam krùh xivi, koisam s' nebba sisçao*. Buduchi dakle razlikèe varste od krùha, olli zasctose razlikuju ù materiu, kako, kadaje kòj uccignen od scenizze, drughj od jecmena, alli od socci ah, alli od ostalieh ploddah zemglie, alli zasctosu narescçeni s' razliziem varstami (jere k' jednomuse pristavglia kraas, a drughj podpunno moxe biti bez kvaasa) sctose pristoj parvomu, ukaxuju rieci Spassiteglia, daje potrebno, dasse krùh uccinj od scenizze. Jere pò opchienomu obicjaju razgovora, kadase samo govorj od kruhà, zadostaje occittò, dasse razumie kruh od scenizze. Ovòse josct prikaxuje s' prilikom stàroga Zakona. (*Levit. à diack. po.* 24.) Jere bii zapovidieno od Gòspodina, da kruzi prikazàgna, koii zlamenovahu ovj Sakramenat, imallibise ucciniti od zvieta od muuke scenicne.

13. *Pristojnoje, dàje kruh priesan, od kogase cinj Posvechiegne Tiela Jesukarstova.*

A' imase darxatti, dà ikkakav drughj krùh nije podobna materia zà Sakramenat izvan krùha scenicnoga (jere ovò pridaagne Apostolsko nàs nauccii, i vlàst Zarque potvàrdi) tako josct od onnijeh, kojaa Jesukarst Gospodin uccinii, lastnose razumie, dà imà biti priesan. Jere on ovj Sakramenat uccinii, i nareedi (*Matt. 26.*) u parvj dàn Prisnikov, ù komu nebjesce dopuscteno xudiellima imatti ikkakuv stvar Kvassovnu. (*Izod. 12. 19.*)

Da akobi koigod suprotiva postavio suud i vlàst Ivanna Evangeliste (*pogl. 13. 1.*) koi napomenuje, dassu svè ovee stvari uccignene biile prie dneva svetcjanna Vazmenoga, tojest Uskarsa, onnj razlogh lastnose moxe razoritti. Jere zascto bjesce poceo dàn svetcjanni Prisnikov ù cetvartak vecer, koga ostàli Evangeliste zazvasce parvj dàn Prisnikov, ù kojè vrieme Spassitegl nasc svjetkovaa Vazam, onnj istj dàn prikaxuje, dà bii jedan dàn prie Uskarsa, dabi zjenio, i darzao dasse najprie imà zabigliexiti tiek dneva naravskoga, koj pocignè od istoka Suncenoga. Radi toga josct S. Ivan zlatousnik istomacjua parvj dàn Pris-

nikovi onnj dàn, ù koise vecèr imasce blagovati Priesnò A' Posvechiegne Kruha priesna, kolikose pristoi zielovitosti, i cistocchi pameti, kojù vjerni pristaviti imaju k'ovomu Sakramentu, nauccenismo od Apostola, kad recce (1. *Kor.* 5.) *Izcistite stàri kvaas, dà buddete novo potrusfegnè, kako jeste prisnizi: jere Vazam nasc posvecchien jest Jesukarst. Takoger blagujmo nè ù kvaasu staromu, nì ù kvaasu bimbenosti, i hudobsctine, dalli ù prisnieh pravetnosti, i istine.*

14. *Krùh priesan nije podpunò potrebit zà Eukaristiu, illiti za posvechiegne.*

Nisctanemagne neimase onnà varsta zieniti toliko potrebittà, dasse nebi mogao uccinsti Sakramenat, akobi onnà varsta pomankalla. Jere jedna, i druggà varsta krùha imà biti istinittò, i vlasctitò biichie, i imme kruha. Premda nije ikkomu dopuscteno promienitti poffaglieni obicjaj svoje Zarque s'offobitom oblasti, olli pacè s'nesviestniem smionstvom. Jere toliko magnè ovò bii dopuscteno uccimiti Redovnizima Latinskiema; koijema odvisce zapovidiesce Biskupi Privellikii (tojest Papi Rimski) dabi od priesna samo posvecchievalli svetottajstvà. Izadosta buddi, dassuse ovee stvari prikazale od jedne materie ovoga Sakramenta, ù cemuse nisctanemagne onnò zamierati imà s'kolikom vellikom materiom potrebuje sluxitise zà uccimiti Sakramenat. Nemoguchise takoger narèditi istinitti broj onnijeh, koii allibi moghli, allibi imalli primati svetottajstva, tojest S. Pricefchie.

15. *Kojase materia ò stvar imà sluxiti ù posvechiegnu karvi Jesukarstove?*

Ostaje, dabise besjedilo od drughè materie, i elementà ovoga Sakramenta. Jest dakle vino izaxeto od ploddà Loznoga, kòmu buddi pomiescano mallano vodè. Jereje vazda uccilla Zarqua Katolicanska, dasseje sluxio Gospodin Spasitegl s'vinom ù naredbi od Sakramenta, buduchi on rekao: (*Matt.* 26. 29. *Mark.* 14. 26.) *Nechiu pitti od sada ù naprieda od ovoga plodda loznoga, tchia dò dneva onnoga.* U'komu mjestu Zlatoustnik recce: *Od plodda loznoga, koj ù istinu jest vino, à nè vodu ploddio, i ragiao;* kolikose zieni, daje ktio iskorjeniti toliko prie poluvjerstvo onnijeh, koii ziensce, dasse imà sluxiti sàmom vodom ù ovijem ottajstvima.

16.

16. *Imàse voda pòmiescati s' vìnom ù Sakramèntu.*

Zarqua ù istinu Boxja primiescevallaje vodu s' vìnom. Parvòse potvàrdiva s' oblastju Saborah, i svjedoxbom S. Cypriana, sctò bii uccigneno od Jesukarsta Gospodina; Paka, zasctose ponnàvglia uspomena s' oviem smiescagnem onnè karvi, i vodè (*Ivan.* 19.) kojee izajdosce iz bokka gnegova. Takoger ù istinu vodè zlamenuju puuk, kako ù Occittovagnu sctijemo (*ù pogl.* 17. 15.). Zatò voda smiescana s' vinom, zlamenuje sjedignegne puuka vjernoga s' glavom Jesukarstom. I ovò pò Apostolskomu pridaagnu vazdaje obsluxevalla sveta Zarqua.

17. *Nije sasma potrebno, dasse voda primiescà; i kolika mnòx vodè, i vìna imà biti.*

A premdà jessu razlozi toliko vellikli vodè, kojàse imà primiescati, kolikose nemoxe ostavìti bez smartnoga grieha; nisctanemagne, akobise i ostavila, moxe biti Sakramenat. Onnòse dakle imà zamierati od Redovnikah, kakosè imà postavgliati voda ù svetottajstva; tako josct mallahno imàse postaviti, i ulitti. Jere pò suudu, i miisli piisaozah Zarquenieh onnà voda obbracchiase ù vìno. Radi toga Papa Onorio, (*l. 3. od misse.*) ovako od ovoga piisce: *Sctetnj zli obicjaj uzmnoxioseje ù tvoje strane, tojest da vècchij mnòx vodè, nego vìna postavgliase ù posvetilisctu, imajutbise postaviti pò obicjaju razloxittu razsvete zarquè opchiene mnogò vecchiò vìna, nego vode.* Dvà dakle jessu ovaa elementa ò stvari ovoga Sakramenta: i razloxittò narègeno bii s' mnoghiem naredbami, dà nije druggò dopusccteno prikazatti, i posvechievatti izvan kruha, i vìna, sctose gnekizi nijesuu strascili ucciniti. A' jur imàse vidieti da ovaa dvà zlamena kruha, i vìna, kolikosuu podobna zà istomaciti onnee stvàri, kojee vjerujemo, i ispoviedamo dassu Sakramenti.

18. *Kolikee, i koliko vellikee stvari prikaxuju zlameni kruha, i vina ù ovomu Sakramentu?*

Jere parvò nami zlamenuju Jesukarsta, daje pràvi xivot gliudih: Jere istj Gospodin govorj. (*Ivan.* 16. 55.) *Put moja ù istinu jest picchia, i karv moja zaistò jest piichie.* Podajuchi dakle tielo Jesukarsta Gospodina hrànu xivota vjecnoga onnijema, koii cisto, i svèto primaju Sakramenat gnegov, dobrose cinj s' oviem poglavittò stvarima,

tima, s' koijemase ovj xivot uzdarxuje: nekabi vjerni moghli razumjeti, dasse nassichiuje pamèt, i dùh s' primgliegnem prisvetoga tiela, i kavi Jesukarstove. Sctogod josct ovii istii elementi jessu ovomu vriedni, dabi gliudi primili ovò poznàgne, dasse nahodj istina ù Sakramentu Tiela, i Kavi Gospodinove. Jere zamierajuchi, dasse svàkj dàn promjenuje, i preobbracchià krùh, i vino ù cjovjecansku put, i karv pò krepossti naravi, lastnose moxemo prighnutti s ovom prilikom, dabismo vjerrovali, dasse obbràcchià bivstvo kruha, i vina ù pràvu put, i karv Jesukarstovu.

Prinosj josct kojugod pomòch ovò cudovittò obbracchiegne Elemenatah za zastùpiti onnò, sctose cinj ù dusci: Jere kakò, preindasse nevidj ikkakvo obbracchiègne krùha, i vina izvanskiem nacinom, nisctanemagne bivstvò onnijeh istinittose obbracchià ù put, i karv Jesukarstovu: tako josct s' unutàrgniem nacinom ponavgliase nà xivot, cim primamo pràvi xivot ù Sakramentu Tiela, i Karvi Jesukarstovè.

Prilagase k' ovijema (*Rim.* 12.) da, sastavgliajuchise jednò tielo Zarque od mnozieh udàh, onnò sastavgliègne neprosvietgliujese vecchiè s' ikkakvom druggom stvari, kolikò s' Elementima kruha, i vina. Jerese cinj krùh od mnoghieh sarnah, à vino od mnoghieh grozdovah; takò i mii, buduchi mnoghii, ptitvardose vexemo zavezom ovoga Ottajstva, i prikaxuju, dase cinimo kakono jedno tielo.

19. *S' kojom formom, illiti riecima trebuje sluxitise zà posvetiti kruh?*

Sliedi sada, dasse bessjedj od forme, illiti riecih, s' koijemà potrebuje sluxitise zà posvetiti krùh, nè ù istinu radi onnè stvàri, dàbise pridàla, i uccilla ovaa ottajstva pùku vjernomu, akò nebi potreba ussillovala; (jere nije potrebnò, dasu onnii uvjexbani, koii nijesu primilli rèd svèti) dase nebi griescillo pritescko od Redovnikah ù posvechiègnu Sakramentà neznajuchi formu, tojest rieci potrebitte. Takoger naucceni jesmo od Svetieh Evangelistah Matteà, (*p.* 26. 26.) i Luka takoger, (*p.* 22. 29.) i od Apostola; (1. *kor.* 11.) daje ova forma, illiti rieci Posvechiegna. OVO' JESTBO TIELO MOJE. Jere piisano

no jesct. *Vecerajuchi onnii uzee Jesus kruh, i blagossovii, i razlomii, i dade uccenizima svoijema, i reece. Vzmite, i blagujte, Ovò jest tielo moje.* Kojà ù istinu forma, illiti rieci Posvechiegna, buduchi biila reccena od Gospodina Jesukarsta, i scgnomseje vazda sluxila Zarqua Katolicanska. Imajuse ù ovomu mjestu ostaviti svjedoxbe svetieh Otazah koijeh izbroitti biobi neisbrojnì broj, i naredba od Sabora od Fiorenze, koj svijema jest occit, i spravan, mogàchise iltò poznatti od ovijeh riecih Spascieglia: (*Luk.* 22. *kor.* 11.) *Ovò cìnite zà moje uspomenuchie.* Jere scto zapovidii Gospodin, dasse imà ucciniti, nè samose gledati imà k' onnomu, odscta bjesce imao potrebu, mà josct k' onnijema, koiaa bjesce rekao, i imàse razumjeti, dasse primnogo pristoi k' riecima, kojee jessu izustene biile nè samo zà ucciniti, koliko zà zlamenovati. Dalli josct s' razlogom lastnose moxe pridobitti; jere onnà jest forma, illiti rieci s' koijemase onnò zlamenuje, sctose djelluje ù ovomu Sakramentu. Zlamenujuchi dakle, i prikaxujuchi ovee rieci onno, sctose djelluje, tojest obbracchiègne kruha ù pràvò Tielo Gospodina nascega, sliedi, dasse imà narediti forma ù onnee istee rieci. U' komu chiuchiegnu moxese uzèti, scto bii recceno od Evangeliste (*Matt.* 26.) *Blagossovii.* Jerese zieni takoger, dasse imà razumjeti, kako da bjesce rekao. *Uzimajuchi kruh blagossovii, govorechi; Ovo jest tielo moje.*

20. *Svè rieci, s' koijemase sluxi ù Posvechiègnu pò obicjaju Zarque, nijessu potrebittee.*

Jere premda naprieda postavio bjesce Evangelista ovee rieci, *Uzmite, i blagujte,* nisctanemagne occittoje, da scgnima nè zlamenuje Posvechiègne materie kruha, i vina, ma samo obicjaj. Radi toga ù istinu podpunnose imaju izrecchi od Redovnika, mà podpunno nijessu potrebittee zà ucciniti Sakramenat, kakose josct izgovara onnò pristavgliègne, *to*, ù Posvechiegnu tiela, i karvi, Jere innakobise uccinillo, da akose neima ikkomu sluxiti, i podati ovj Sakramenat, nebi potrebno biilo, olli ù istinu nebise moghlo ucciniti: nebuduchi nisctanemagne pristojno sumgneti, da Redovnik nebi posvetio materiu kruha, izgovarajuchi rieci Gospodinove pò obicjaju, i naredbi svete Zarque, i premdabise pak dogodillo, dasse nebi

 bi

bi ikkomu podàla ighda ſveta Eukariſtia, illiti tielo Jeſukarstovo.

21. *Kojaje forma, illiti rieci za poſvètiti Karv Jeſukarſtovu?*

Jur ù istinu sctoſe pristoi Poſvechiègnu vìna, kojaje druggà materia ovoga Sakramenta, radi ovoga uzroka, koga gorì ſpomenuſmo, potebnoje, dabi Redovnik poznavao, i razumio gnegovu formu, illiti rieci. Imàſe dakle istinittò vjerovati, daſse uzdarxuje ù ovee rieci: OVA JESTBO CJASCA KARVI MOJE NOVOGA, I VIECNOGA ZAKONA, OTTAJSTVO VIERRE, KOJA ZA VAS, I ZA MNOGGHIEH PROLITTICHIESE NA ODPUSCTEGNE GRIEHAH. Od koijeh riecih mnogàſe razumiu od ſvetieh piiſaozah: à gnekeeſe uzdarxuju ù Zarqui od Apostolskoga pridaagna. Jere sctoſe govorj, *Ovà jeſt cjaſca* od ſvetoga Lùke (*p.* 22. 20.) i od Apóstola (1. *Kor.* 11. 25.) upiiſano bii; scto pàk sliedi, *Karvi moje olli* Karv *moju novoga Zàkona, kojàſe zà vàs, i zà mnoghiee prolieva nà odpusctegne griehah*, Dio bii naregèn od Svetoga Luke (22.) à diò od Svetoga Mattea (26.): à onnee rieci *Vjecnoga, i Ottajſtvo vjerre*, Sveto pridaagne nas nauccii istomacitegl, i straxanin Katolicanske istine.

22. *Prikaxujeſe, daje ovà pràva forma, illiti rieci Poſvechiègna.*

U' istinu od ovè forme riecih nebi mogao ikko ſumgnetti akobiſe josct razmiſcglialo ù ovomu mjestu onnò, scto bii prie recceno od forme riecih poſvechiegna, kojaſe sluxi, i izgovàra ſvarhu Elementa krùha. Jereje occittò, daſse uzdarxuje ſorma ovoga Elementa ù onnee rieci, kojee zlamenuju, daſse obbracchià bivstvo vìna ù Karv Goſpodinovu. Radi toga prikaxujuchi occittò ovò onnee rieci, occittò jest, daſse neimà narèditi drugga forma riecih. Josct odviſce prikaxuju gnekee plodde cudovittee karvi prolìte ù muzzi Goſpodinovoj, koiiſe primnogo priſtoju ovomu Sakramentu. Jedno jeſt ulaziscte ù vjecnu otaxbinu (*Xud.* 10. 19.) kojà pò ràzlogu novoga, i vjecnoga Zakona ù nàs prihodj. Druggò ulaſiſcte jest nà pravdu pò ottajſtvu vjerre. (*Rim.* 3. 25.) Jere Bògh podſtavii Jeſuſſa milloſtiva pò vjerri ù karvi gnegovoj, dà on budde pravetan, i opravdajuchi onnoga, koj po vjerri jeſt

Je-

Jesukarstov. Trecchie jest odpusctegne griehah (*Xud.* 9.).

23. ***Prikaxujese forma, illiti rieci Posvechiagna Karvi Jesukarstove.***

Jere ù istinu ovee istee rieci Posvechiegna punne jessu Ottajstvah, i pripodobnose pristoju k' stvari, pomgnivije potrebuje gnih razmiscgliati. Sctose pàk govorj: *Ova jest- bo cjasca karvi moje*, ovakose imà razumjeti. OVA JEST KARV MOJA, kojàse ù ovoj cjasci uzdarxuje. Dobro, i podobno imase ciniti uspomena od cjasce, kadase ova Karv posvechiuje, buduchi piichie vjernieh. Jere karv nè zjenisè zadosta, dà zlamenuje piichie ovè varste, akose nebi uxdarxallo ù komugod suudu. Sliedi pàk: *Novoga zakona*, scto ù istinu bii priloxeno, i pristavglieno radi ovè stvari, dabismo razumjelli, da Karv Jesukarsta Gospodina nè ù priliku, kakose cignasce ù Staromu Zakonu, (jere od jednoga sctijemo prid Apostolom (*Xud.* 9. 18.) *da bez karvi napokogna naredba nije biila prikazana*. ma istinittò, i ù djellu dajese gliudma, sctose pristoi novomu Zakonu. Radi toga Aposto govori: (*Xud.* 9. 15.), *Zatò novoga Zàkona sredovnìk, i mirotvoraz jest Jesukarst, dà pò puutu od smarti obbecchiagne primuu onnii, koiisu zvàni vjecne otaxbine*. A' Riec *Vjecnoga*, ima odgovarati vjecuoj otaxbini, kojà razloxittò k' nami prihodj pò smarti vjecnoga oporuciteglia, i narediteglia Jesukarsta Gospodina.

Onnò, sctose prilàga, *Ottajstvo Vjerre*, neodmecchie istinu stvari, mà scto ù otajno stoii sakriveno, i sctoje predaleko od chiuchiegna, ò vidiegna occiih, zlamenuje, dasse istinittom vjerrom vjerovati imà. Razlikoje pak tomacègne, i chiuchiègne postavglieno nà ovomu mjestu, ù ovee rieci, od onnoga, koje imaju, kadase josct podàju Karsctègnu. Jere zascto vidimo s' vjerrom karv Jesukarstovu sakrivenu pod oblicjem vina, jere zagarglia, i uzdarxuje svè spoviedàgne vjerre Karstchianske, i od nàs razloxittò zovese Sakramenat, à od Garkah Ottajstvo. Premdà nà drughj nacin Karv Gospodinovu zovemo ottajstvo vjerre, tojest zascto ù gnemu navlascitò razlogh cjovjecanski nahodj velliku mucnòst, i trùd kadà vjerra prikaxuje zà vjerovati, daje Jesukarst Gospodin pràvi Siin

Boxj,

Boxj, i zajedno Bògh, podnesse smart zà nàs, koja ù istinu smart zlamenujese Sakramentom Karvi.

24. *Zasctose poglavittò cinj uspomena smarti ù Posvechiegnu Karvi?*

Radi koje stvari podobnijese napomenuje mukka Gospodinova ù ovomu mjestu, nego ù Posvechiègnu tiela s' ovijem riecima, *Kojachiese prolitti nà odpusctegne griehah.* Jere Karv ponàse posvechiena, imà vecchiu krepòst, i zienu za postaviti prid occima svijeh mukkà Gospodinovu, i smart, i varstu mukkè. Dalli onnee rieci, kojèse pristavgliaju, *Zà Vas, i zà Mnoghieh*, od S. Mattea (*p.* 26. 18.) i od Lùke (*p.* 22. 24.) gnekaa od gnekieh uzèta jessu, kojee pak Sveta Zarqua nauccena od Dùha Boxjega, zajedno sastavii. Pristojùse pàk zà prikazati plood, i korist mukke. Jere akobismo gledali, i zamieralli krepòst gne, imase ispoviedati, dà Karv prolita od Spassiteglia bii zà spassegne svijeh: akobismo pàk razmiscgliali plood, kogachie gliudi primiti od gnè, lastnochiemo razumjetti, dà onnà korist nechie priti svijema, mà samo mnoghiema. Kada dakle recce, *Zà Vàs*, onnijeh zlamenòvaa, koiise ondi namjerisce, olli izabràne iz pùka Xudioskoga, kakvi bjehu uccenizi, s' koijema govorasce, izvan Jude. Kada pak priloxii *Zà Mnoghieh*, ktioje razumjetti obrane od Xudjellah, i Nevjernikah. Dobro dakle bii uccigneno, dasse nebi reklo *zà svijeh*, buduchi sàmo razgovor ù ovomu mjestu od ploddah mukke, koja sàmo prinesse plood obràniema. I ovdise pristòju onnee rieci Apostola (*Xud.* 9. 28.) *Jesukarst jednum prikazan bii zà pomarsiti griehe mnozieh.* I scto recce Gospodin prid Ivannom (*Ivan.* 17. 9.): *Jà zà onnijeh mollim, zà sviet nemollim, mà zà ovijeh koijehsi dao meni, jere tvoii jessu.* Mnogaa drugaa ottajstva sakrivena jessu ù riecih ovoga Posvechiegna, kojàchie Pastiri istii pò sebbi, s' pomochi Boxjom; lastno dostighnùti s' razmiscgliagnem, i s' pomgnom vazdascgnom od stvarih boxanstvenieh.

25. *Neprùdi ù ovomu Sakramentu sluxitise sùdom chiuchiegnah?*

Dalli jur nekase povrati razgovor k' istomacègnu onnijeh stvarih, kojèse nà ikkakav nacin neimaju zapusctiti, dasse nebi znalle od vjernieh. Jere, kako Aposto napome-

pomenuje, dasse cinj privelliki grieh od onnijeh, (1. kor. 11.) koii neprozienuju tielo Gospodinovo, ovò najprie neka uccee Pastiri, dasse imaju odmetnùti miisli, i razlozi od chiuchiegnah. Jere akobi vjerni vjerovali, dasse ù ovomu Sakramentu uzdarxuju sàmo onnaa, kojaa primaju s' chiuchiegnima, od potrebeje, dà upannu ù privelliku nemillòst, nechiutechi isòta druggò s'occima, s'tizagnem, s' miriisom, i s' okusćegnem izvan oblicja kruha, i vina, sùdilibi, daje sàmo kruh, i vino ù Sakramentu, Imàse dakle nastojàti, dabi vjerni odnieli pamet od sùda chiuchiegnah, kolikose najvecchiè moxe ucciniti, i dabise nutkàli zà razmisćegliati neizmiernu krepòst, i mogujstvo Boxje.

26. *Sctose poglavittò djelluje ù ovomu Sakramentu s' krepostì ottajstvena illiti sakrivena Posvechiegna?*

Trii stvari navlasićtò imajuse cuditi, i zamieratti, kojee vjerra Katolicanska bez ikkakve sumgne vjeruje, i ispovieda, dasse djelluju, i cinuu s' riecima ù ovomu Sakramentu. Parvà jest, dasse uzdarxuje ù ovomu Sakramentu pràvo tielo Jesukarsta Gospodina, onnò isto, kojè bii rogeno od Djevizze Marie, i sjedj nà desnu Ozza nà Nebbessieh. Druggà jest, dà neostoje ù gnemu ikkakvo biichie elemenatàh, premdasse nemoxe zieniti ikkakva stvar vecchiè razlucena, i rastavgliena od chiuchiegnah. Trecchia stvar jest, sctose lastno razumie od jednoga, i druggoga, premdà rieci Posvechiegna ovò primnogò izgovaraju, i prikaxuju, da oblicja, kojaa allise viduu s' occima, allise primaju s'drughiem chiuchiegnima, jessu bez ikkakve drughè stvari postavgliene, nà gnekj cudovitti, i neistomacglivi nacin. Kako ù istinu svà oblicja kruha, i vina moguse vidieti; kojaa nisctanemagne nijessu ussagena ù ikkakuu biichiu, i succanstuu, mase uzdarxuju pò sebbi istijema, cim biichie kruha, i vina takose obbracchià ù isto tielo, i karv Gospodinovu, da biichie kruha, i vina ù svemu dospieva, i nijega vecch.

27. *Jest stvar istinittà, dasse uzdarxuje ù Posvechiegnu kruha, i vina tielo Jesukarstovo onnò istò, koje bii rogeno od Marie Djevizze.*

Dalli nekabismo prie bessjedili od parvòga, nekase ussiluju Pastiri istomaciti, kolikossu occitte, i svietle rieci

Spassi-

Spassiteglia, kojee prikaxuju istinu tiela gnegova ù Sakramentu. Jere kad govorj: (*Mark.* 14. *Luk.* 22. *Matt.* 26.) *Ovò jest tielo moje: Ovà jest Karv moja*: Svàk moxe znatti, koibi bio zielovitte, i zdravè pameti, onnò, sctose ima od nas razumjetti: navlasctito kadse besjedi od cjovjecanske naravi, kojàje istinittò biila ù Jesukarstu, vjerta Katolicanska nemoxe podnieti, dà ikko sumgni: kako cjovjek prisvèti, i primudri Hilario priliepo zapiisa, dà od istine puti, i karvi Jesukarstòve neostava ikkakvo mjesto sumgne pò spoviedagnu istogà Gospodina, i vjerri nascoj, buduchi put gnegova istinittò picchia.

28. *Kakose takoger pridobiva, daje istò tielo Jesussovo ù Eukaristij, tojest posvechiegnu kruha, i vina?*

Odvisce josct druggò mjesto istomacitise imà od Pastirah, od kogase occittò moxe poznàtti dasse uzdarxuje pràvò tielo, i Karv Gospodinovà ù Eukaristij olliti posvechiegnu kruha, i vìna. Jere Aposto pokle spomeenu kruh, i vìno od Gospodina posvochienò, i pokle podàna bjehu svetottajstva Apostolima svoijema, priloxii: (1. *Kor.* 11. 22.) *Neka iskusci sàm sebbe cjovjek, i tako neka od kruha onnoga blaguje, i od cjasce pije; jere koi blaguje, i pije nedostoino, ossudgegne sebbi blaguje, i pije neprozienujuchi tiela Gospodinovo*. Dà ako, kako Nevjernizi iduu govorechi, dasse neima druggò klagnati, i cjastitti ù Sakramentu izvan uspomene, i slamena mukke Jesukarstove, scto bjesce dakle potrebno ponukovatti vjerne s' toliziem tesckiem riecima, dabi kuscàli sebbe istieh? Jere Aposto prikaaza s'onniem glàsom tesckiem Sudza, dasse cinj koigod velliki grieh od onnoga, koj uzimgliuchi tielo Gospodinovo, nerazlucujega od ostàle varste jezbinah, koje otajno stoii ù Euckaristij, illi ù Sakramentu tiela i karvi Jesussova. Jere scto obilatije Aposto istomacii ù onnoj Pistuli, illiti kgnizi s' ovijem riecima: (1. *Kor.* 10.) *Cjasca blagossova, koju blagossivgliamo, nijeli sjedignegne, i pricestchiegne karvi Jesukarstove? I kruh koga razlamàmo nijeli diònisctvo tiela Gospodinova?* Kojee ù istinu rieci prikaxuju pràvo biichie tiela, i Karvi Gospodina Jesukarsta. Ovò dakle mjèsto piisma svetoga imàse istomaciti od Pastirah; i najprie imase uccitti, da u ovijema neostaje ikkakva

stvar

stvar sumgne, i neznagna; navlascitò buduchise isstomacilo ovò prisvèto potvardègne Zaque Boxje.

29. *Kakose ima iziskovati chiuchiegne, i suud Zarque Jesukarstove od tomacegnah piisimah, i od istine tiela Gospodinovà ù Eukaristij, olliti ù Sakramentu S. Pricceschia?*

S' dvostrukkiem puutom, i s' razlogom moxemo' dòchi nà poznagne ovoga chiuchiegna, i sùda Zarque. Parvi jest, kada isctèmo svietttovagne od Otazah, koii zaptjesce od pocetka Zarque, i poslie ù svako vrieme, i biilisu pridobri svjedozzi Zarkovnoga nauka. Ovii ù istinu privellikiem pristajagnem, i s' pogodbom svi prioccittò uccisce istinu ovè naredbe: koijeh zà prikàzati svè svjedoxbe biilobi pritrudno djello, zadostachie biti kojàgod malla ù kratko zapiisati, olli pacè prikàzati, od koijehbise moghlo lastno sùditi. Parvi dakle neka prikaxe S. Ambrox vjerru svoju, koije svjedocio ù Kgnizi od ovijeh, koiise uvjexbavahu ù ottajstva, dasse prima pravo tielo Jesukarstovo ù ovomu Sakramentu, kako istinittò bii primglieno od Djevizze, ovòse imà darxatti s' vjerrom priistinittom. I nà druggò mjesto uccj, dà prie Posvèchiegna jest ondi krùh, a poslie Posvechiegna jet put, illiti tielo Jesukarstovo. Neka pristùpi drughj svjedok S. Ivan Zlatoustnik, nè od magnè vjerre, i vlàsti, koj ù istinu ispoviedajuchi, i uccèchi ovu istinu nà mnogaa mjesta, i poglavittò ù Evangelizu sceistdessetu od onnijeh, koii necisto primaju svetottajstva, i takoger ù Evangelizu cetardessetu, i cetvartu, i ù cetardessetu, i pètu od Evangeglia S. Ivanna, jere govorj: *Posluscamo Bogha, i suprotiva negovorimo, i premdasse zieni, daje suprotivno miislima, i occima naccìema onnò, sctose govorj; jere gnegovo govoregne istinittò jest i chiuchiegne nasce lastnose varrà.* Ovijema pàk pristajese, i pogagia sasvakè stràne onnaa, kojaa S. Agustin prixestoki obranitegl vjerre Katolicanske vazdaje uccio, i najparvo prikaxujuchi nadpis Pielne 33. jere piisce. *Neusmnoxnojè cjovjieku nossitti sebbe ù rukami svoijema, i samomu Jesukarstu pristojàtise moxe: nossascesebo on ù rùkamì svoijema, kada priporucujuchi on tielo svoje, govori: Ovò jest tielò moje.* I Cyrillo, (ostavgliam Justina, i Irenea) tako occittò ù Kgnizi cetvartoj ù Ivannu govorj, daje pràva put Gospodinova u ovomu Sakramentu, koliko rie-

ci

ci gnegove nemoguu potamgnetti s'ikkakviem himbeniem' istomacegnima. Dà akobi Pastiri iziskovalli josct drughee svjedoxbe, lastnochiese pristaviti sveti Dionysio, Ilario, Jerolim, Damascen, i druzii neizbrojni, koijeh suudier sctijesmo pristavne bessjedde naucciteglìah od ovè stvari, i spomgnom, i s' trùdom ùjedno sastavgliene od gliudih bogogliubnieh.

30. *Koliko puutah oſſugeno bii ù Sabore Zarquie, chiuchiegne, i missao suprotivna?*

Ostava drughj puut, pò kòmuse moxe iziskovatti chiuchiegne, i suud Zarque svète ù onnijeh, kojàse pristoju k'vjerri, tojest ossuda nauccegna, i chiuchiegna suprotivnoga. I ù istinu occittoje, dà istina ù Sakramentu Tiela Jesukarstova tako vazda bii rassùtá, i possiana pò svoj Zarqui, i primgliena s' pristajuchiom vogliom od vjernieh svoijeh, da Berengario imajuchi smionstvo suprotivitise ovomu prie pètstotin godisctah, i govorasce, daje sàmo ondi zlàmen, oncjas ù Saboru Vercellenskomu, koise bjesce skupio pò vlasti Leona devetoga pò sùdu svijeh ossudgen on podloxii proklestvu svoje poluvjerstvo, tojest odreccese od nevjerstva: koj poslie buduchise povratio nà istù mahnitost nemillosti ossudgen bii ù trii drughee Sabora u Turoneskomu, i u dvà Rimska; od koijèh parvoga sakupii Nikola drughj, a druggoga Gargur sedmi Papi Rimski. Onnu ossudu potvardii Innozenzio trecchj u Saboru Lateranenskomu Velikomu: i poslie od Saborah Fiorenze, i od Trenta vjerra ovè istine occitnije istomacena, i potvardena bii. Ovee dakle stvari akobi pomgnivo prikazali Pastiri, (dà negovorimo ikkakvu stvar, od onnijeh, koiisu osliepglieni s' prievaregnem, niscta vecchiè, nego nenavidiesce svietlòst istine) moghlibi i potvarditi, i pokriepiti nemochnee, i obbesselitti, i ugoditti pametima bogogliubnieh s'privellikom radosti.

31. *Kako ù Vjerovagnu naredba od istine tiela Jesukarstova zatvarase ù ovomu Sakramentu?*

Nebuduchi navlasctitò pristojno sumgniti vjerniemu, dasse neuzdarxuje josct vjerra ovè naredbe megiu ostaliem cklanima vjerre. Jere, kada vjerrùju, i ispoviedaju privelliko mogujstvo Boxje od svijeh stvarih, potrebnoje josct dà vjeruju, dà gnemu nepomankaje mogujstvo zà ucci-

ciniti ovò djellovagne od kogàse cudimo, i koga klagnamo ù Sakramentu Eukaristie, illiti tiela, i karvi Jesussove. Paka kada vjeruju S. Zarquu Katolicansku, potrebitto sliedi, dabi ùjedno vjerovali, daje ovà istina ovoga Sakramenta, koju prikazasmo.

32. *Prikaxujese od istine ovoga ottajstva, kolikoje vellicanstvo Zarque vojevajuchie.*

A' nije ù istinu stvari, kojàse moxe priloxitti k' radosti, i ploddu bogogliubnieh, kada razmiscgliaju vellicanstvo ovoga prisvetoga Sakramenta. Jere parvò razumiu, kolikaje izvarscnost Zakona Evangelskoga, komu dàno bii ovò istinittò imatti, scto bjesce zasctichieno sàmo slamenima, i s' prilikama ù vrieme zakona Moysessovà. Zatò boxanstveno bii receno od S. Dionysia, daje Zarqua nasca ùsred postavgliena megiu Synagogom, ò skupsctinom Xudioskom; i gorgniem Jerusolimom, tojest Kragliestvom; i radi toga dionikje i od jednoga, i od druggoga. I ù istinu zadostase nemoguu ighda cuditi od izvarscnosti, i uzviscegna ovè slave, kadase vidi, daje usred postavgliena jedna sàma razlikost megiu onnom, i nebbeskiem blaxenstvom. Jere ovò jest nami opchieno s' nebbeskiem blaxeniema, dà jedni, i drughii imamo kod nas Jesukarsta Bogha, i cjovjeka: mà od gnega onnii uxivaju prid gnim blaxeno vidiegne: mii kod nàs blizu stavnom, i s' temeglitom vjerrom klagnamo, à nisctanemagne daleko od vidiegna ovijeh, sakrievajuchi sebbe s' pokrivom cudovitiem svetottajstvah. Odvisce vjerni s' oviem Sakramentom kuscaju priizvarscnu gliubav Jesukarsta Spassiteglia. Jere primnogose pristojasce dobrotì gnègovoj, dà nebi ighda odnio od nàs narav, kojuje od nàs uzeo, dàlli kolikobise moghlo ucciniti, ktioje s' nami pribivati, i opchìti, dabise zienillo onnò govoregne istinittò, i vlasctitò ù svako vrieme; (*U' Proverb. oltiti Priciz. 8. 31.*) *Dassu raskosce moje sinovima cjovjecanskiema.*

33. *Kosti, xille, i kojagodse pristoju izvarstnosti cjovjecanskoj zajednose nahoduu ovdi istinittò s' Boxanstvom.*

Jur ù istinu ù ovomu mjestu imàse istomacciti, dasse uzdarxuju ù ovomu Sakramentu nè sàmo pràvo tielo Jesukarstovo, i sctogodse pristoj k' pràvomu biichiu tiela, kakono kosti, i xille, dalli josct zielovit Jesukarst. A' po-

potrebnoje uccitti, dà Jesukarst jest imme Boxje, i cjovjecje, tojest jednoga sobstva, ù kòmu sjedignena bii boxanstvena, i cjovjecanska narav; radi toga zagarglia, i uzdarxuje obadva biichia, i kojàsu sliedèchia, illiti pristojna jednomu, i druggomu biichiu, uzdarxujuchi boxanstvo, i svu narav cjovjecansku, kojàse sklàda, i sastavglia od dusce, i od svijeh dielah tiela, i jost od karvi. Koja svakaa imajuse vjerovati, dassu ù Sakramentu. Jere buduchi zdruxeno svè cjovjecanstvo s' boxanstvom ù jednomu sobstvu, olliti kipu nà nebbo: nije pristojno sumgniti, daje tielo razluceno od istoga boxanstva, kojese nahodj ù Sakramentu.

34. *Karv, i dusca, i Boxanstvo nijesu nà istj nacin ù Eukàristij, illiti ù Sakramentu tiela, i Karvi Jesussove, nà koije naciu tielo Jesukarstovo.*

U' cèmu nisctanemagne potrebuje, dà razmiscgliaju, dasse neuzdarxuju ù ovomu Sakramentu s'istjem nacinom, i s' krepossti. Jere gnekaa jessu, koja govorimo, dassu ù Sakramentu pò krepossti, i mogujstvu Posvechiegna: jere kada onnee rieci djelluju, onnò scto zlamenuju: Pissaozzi stvarih boxanstvenieh prikaxuju, daje ovò ù Sakràmentu pò krepossti Sakramenta, scto s' formom riecih izgovara: tako akobise dogodillo, dabi sctogod bii'o ù svemu razluceno od stvarih druzieh, nauccisce, dasse ovò samo nahodj ù Sakramentu, sctobi forma riecih zlamenovala, à ostàle rieci takoger nijesu. Gnekee ù istinu uzdarxujuse ù Sakramentu, zasctosu sjedignene s'onnijem stvarima, kojèse izgogaraju s' formom riecih. Jere kada forma, illiti rieci, s'koijemase sluxi zà posvetiti kruh zlamenuju tielo Gospodinovo, kadse govori: (*Matt. 26. 26.*) *Ovò jest tielo moje*; isto tielo Jesukarsta Gospodina bitichie ù Eukaristij pò Krepossti Sakramenta. A' zasctose zdruxuje karv, dusca, i Boxanstvo s' tielom, ovàchie takoger svà biti ù Sakramentu, nè ù istinu pò krepossti Posvechiegna, mà kako onnaa, kojàsu zdruxena s' tielom. I ovàse govoruu, dassu pò naslied iosti, i zdruxègnu ù Sakramentu: s'koiemje razlogom occittò, daje zielovit Jesukarst ù Sukramentu. Jere akobi kojàgod dva zdruxena biila megiu sobom, istinittò gdiebi bio jedan, potrebnoje da buddè josct i drughi ondi. Takoger sliedi, daje nà isti nacin zielovit

Jesu-

Jesukarst, koise toliko uzdarxuje pod oblicje krùha, kolliko pod oblicje vìna, da kakoje ù oblicje krùha nè sàmo tielo, mà josct uzdarxujese istinittò i Karv, i vaskolik Jesukarst; tako suprotiva ù oblicje vìna nije sàmo Karv, mà istinittò nahodise, i jest, i tielo, i vaskolik Jesukarst.

35. Zasctose cinj ù Eukaristij dvostrukko Posvechiègne?

A' buduchi prem ovaa tako, i imàse vjerovati, i stauno darxatti od svijeh vjernieh; nisctanemagne prirazloxittò naregeno bii, dabise ponase uccinilli dvà Posvechiegna. Parvò, nekabise vecchmaa prikazalla mukka Gospodinova, ù kojoj razlucena bii Karv od tiela, radi koje stvari spomignemo ù Posvechiegnu, dà Karv prolìita bii. Pàka primnogo prikladno bii, er imajuchise mii sluxiti Sakramentom za hràniti duscu, dabise narèdillo kako jestivo, i piichie, od koijehse sastauglia, kakoje occittò, izvarscna hràna tielà.

36. Zielovitse nahodi Jesukarst ù svakomu dielku jednoga, i druggoga oblicja.

Neimase dakle ostaviti, jerese uzdarxuje nè samo zielovit Jesukarst ù jedno, i druggò oblicje, dalli ù suakomu dielku jednoga, i druggoga oblicja. Jere ovako ostavii upiisanò S. Ambrox. *Svakii primaju Jesukarsta Gospodina, i ù svakee djelovè zielovit jest, nitise skrachiuje pò svakiema, mà dava sebbe zielovitta ù svakee.* I odvisce ovòse moxe lastno razumjetti od Evangelistah. Jerese vjerovati neima, dà svakee marvè kruha jessu posvechiene biile od Gospodina s'valstitom formom riecih: mà ùjedno vaskolik kruh, koj zadovaglian imasce biti zà ucciniti svetottajstua, i zà rezdieliti Apostolimà. Occittoje onnò, scto bii uccigneno od cjasce, kad recce: (*Luk.* 22. 17.) *Uzmite, i razdielite megiu vami.* Ovaa kojàsu dosle istomacèna, ondise pristoju, dabi prikazali Pastiri, dasse uzdàrxuje ù Sakramentu, Pricestchia pràvo tielo, i Karv Jesukarstova.

37. Poslie posvechiegna neostava ikkakvo biichie materie ovoga Sakramenta, tojest nije vecch kruha, nì vina.

Sada, scto bjesce druggà zamjera, uccittichie josct, dà biichie kruha, i vina neostava ù Sakramentu poslie posvechiegna. Ovò ù istinu premdasse razloxittò moxe dar-

xatti zà velliko cudesso; nisctanemagne potrebittose zdruxuje s' onniem, scto prie ukazano bii. Jere akoje pàk pràvo tielo Jesukarstovo pod oblicje kruha, i vina poslie Posvechiegna, jer nebuduchi ondi prie toga, potrebnoje, da buddè uccigneno olli s' promjenom mjesta, olli stvoregnem, olli s' priobbrachiegnem drughè stvari à gnega istoga. A' jest occittò, dasse nemoxe ucciniti, daje tielo Jesukarstovo ù Sakramentu, koje prihodi iz jednoga mjesta ù druggò. Jere ovakobise dogodillo, dabise odielio od sjedalisctah Nebbeskieh; jerese neodstùpa ikkoliko, ako nebi ostavio mjesto, od kogase odstùpa. A nije stvar zà vjerovati, dasse stvàra tielo Jesukàrstovo, niti ovò ù istinu moxe dochi u pameti. Ostaje dakle riechi, daje tielo Gospodinovo u Sakramentu, kojese priobbracchià od kruha u istò tielo. Radi togaje potrebno, da neòstane ikkakvo biichie kruha.

38. *Obbracchiegne iz jednoga biichia ù druggò potvardiuase od Saborah, i imà temegl ù Piismieh.*

Ozzi, i stàri nasci, prighnuti s' oviem razlogom, potvardisce ovu istinu ovoga Cklàna s' occitniem naredbama u Saboru Lateranskamu Vellikomu, i Fiorenskomu. Od Tridentiskoga pàk Sabora occitnije bii istomaceno: *Akobi koigod rekao, da ù prisvetomu Sakramentu Eukaristije, illiti Priceschia ostava biichie kruha, i vina ùjedno s' tielom, i s' karvi Gospodina Jesukarsta, da buddè proklèt.* Ovo' u istinu lastno bii razumjetti od svjedoxbah piismah. Parvò onnò, scto istj Gospodin recce ù naredbi ovoga Sakramenta: (*Matth.* 26.) *Ovò jest tielo moje.* Jere ova jest jakost rieci, *Ovò*, dabi prikazao svè biichie stvari occigledne; dà akobi ostallo biichie krùha, ziehillobise, dasse istinittò nebi moghlo riechi nà ikkakav nacin: *Ovò jest tielo moje.* Pàk Gospodin Jesukarst recce prid S. Ivannom: (*Ivan* 6.) *Kruh, kognchiu ja datti, put moja jest zà zivot svieta*; tojest kruh nazivasce pùt svoju. I mallo poslie prilozii: *Ako nebbudete blagovati put Sina cjovjecanskoga, i nebbudete pitti karv gnegovu, nechiete imatti zivot u vàmi*; i opet (*U' istò.* 57.) *Put moja ù istinu jest picchia, i karv moja zaistò jest piichie.* Kada dakle immenovaà put svoju kruh, i pràvu piichiu, takoger prozvà karv svoju pràvo piichie s' tolikiem svietliem, i occitniem riecima, zadostase

ſtaſe zieni, daje prikazao, da neoſtaje ikkakvo druggò biichie kruha, i vìna ù Sakramentu.

39. *Kako Ozzi poznadoſce Priſſucjanſtvo, illiti obbracchiegne ù ovomu Sakramentu?*

A laſtnochie razumjetti onnj, koibi sctijo piiſma gnihova, dà bii vazda ovj nauk priſtajuchi Svetieh Otazah. Jere S. Ambrox ovako piiſce: *Tii moxebit, govoriſc, moj kruh jeſt obicjajni, dalli ovj kruh, jeſt kruh prie riecih Sakramenatah, a kadbi priſtùpilo Poſvechiegne, od kruha ciniſe pùt Jeſukarſtova.* Koja ſtvar ù iſtinu, dabiſe laſtnije moghlo razumjetti, prinoſſi pàk razlikee izglede, ì prilike. Nà druggaa mjeſta pak iſtomacivajuchi ovee rieci: (*Pjeſſ.* 134. 6.) *Svakaa, kojagodje ktio Goſpodin, uccinii nà nebbu, i nà zemgli*: recce: *Premdaſſe zieni prilika kruha, i vina, niscſtanemagne neimaſe iscta druggò vjerovati, nego pùt Jeſukarſtova, i karv poslie Poſvechiegna.* I mallomagn s' iſtiem riecima nauccii S. Ilario prikaxujuchi iſtu beſsjeddu, premdaſſe zieni izvanskiem nacinom kruh, i vino, niscſtanemagne ù iſtinu jeſt tielo, i karv Goſpodinova.

40. *Na koj nacin S. Priceſtchie zovèſe joscſt kruh polie Poſvechiegna?*

A' neka napomènu Paſtiri ù ovomu mjeſtu, daſſe cuditi neimà, akoſe joscſt poslie poſvechiegna naziva kruh. Jere s' oviem immenom Priceſtchia obicjaj bii, daſſe zovè, i zascto imà oblicje kruha, i zascto joscſt uzdarxuje Krepoſt narausku zà goitti, i hraniti tielo, kojaje vlasctita krepoſt kruha. A' obicjaj bii ſvetieh piiſmah, dabiſe tako ſtvari zvàle, kakobiſe zienile daſſu; zadoſta bii prikazane, scto bii recceno ù kgnighah Naroda (18. 2.) daſſuſe prikazali trii cjovjeka Abramu, koii niscſtanemagne bjehu trii Angela. I onnii dvà, koiiſe prikazaſce Apoſtolima, (*U ſtv. Apoſt.* 1. 10.) kada Goſpodin Jeſukarſt uzajdè nà nebbo, zovuſe gliudi, buduchi Angeli.

41. *Kakoſe cinj toliko cudovittò, Obbracchiegne biichiah?*

Saſma primucno jeſt iſtomacègne ovoga ottajſtva. A' niscſtanemagne uſſillovatichieſe Paſtiri nauccitti onnijeh, koiiſe vecchie okoriſtiſce ù poznagnu ſtvarih boxanſtvenieh, (jere koii joscſt ſlabbi jeſſu, imàſe bojatti, daſſe ne-

bi pritisnùli s'vellicinom ftvari) ufillovatichiefe, rekoh; nauccitti nacin ovoga cudovittoga obbracchiegna, kojèfe tako cinj, daffe priobbracchia fvekoliko biichie kruha pò boxanftvenoj krepofti ù zielovittò biichie tiela Jefukarstova, i svekoliko biichie vina ù zielovittò biichie Karvi Jefukarftove bez ikkakve promjene Gofpodina nafcega. Jere Jefukarft nitife poragia, nitife promjenuje, nitife uzmnàxa, mà pribiva zielovit ù fvomu biichiu. Kojè ottajftvo iftomacivajuchi S. Ambrox recce. *Vidìfc kolikoje djellujùchia riec Jefukarftove. Akoje daklo tolika krepoft ù rieci Gofpodina Jefukarfta, dà pocignuu biti, kojaa nebjehu, tojeft fviet; koliko veccbma djellujùchia jeft, da buduu onna, kojaa bjehu, i daffe priobràte u druggu ftvar.* U' komu chiuchiegnu druzii josct daugni, i privlaftni Ozzi oftavifce upiifano: Sveti ù iftinu Auguftin recce: *Vjerno fpoviedamo, dà prie Pofvechiegna jeft kruh, i vino, scto narav slikkovaa; poslie Pofvechiegna ù iftini jeft put Jefukarftova, i karv, scto blagoffov pofveeti:* Pak Damafcèn: *Tielo pò iftini zdruxeno jeft s'boxanftvom, tielo od prifvète Dievizze Marìe, nè kako, da ifto tielo uzeto sajde s'nebba, ma, daffe iftj kruh, i vino probbràti ù tielo, i karv Jefukarftovu.*

42. *Cudovittomu ovomu obbracchiegnu podobnofeje poftavilo imme Prifucjanftvo.*

Takoger ovò cudovittò obbracchiegne priftojno, i vlasctitò jeft zvàno od svète Katolicanske Zarque, Prifucanftvo, kako nauccii fveti Sabor od Trenta. Jere kako porogegne naravsko, zasctofe promjenuje slikka ù gnemu, dobro, i vlasctitò moxefe zvatti promjenegne slikkè; tako josct zascto ù Sakramentu Eukariftìje, illiti Priceftchia zielovittò biichie jednè ftvari prohodj ù zielovittò biichie drughè ftvari, dobro, i fpametno od ftàrieh nafcieh iznasclafe jeft riec Prifucjanftvo.

43. *Nacin Prifucanftvègna, illiti Priobbracchiegna, i mjefta, ù komufe Jefukarft nahodj ù ovomu Sakramentu neimàfe naghloxeglno iziskovatti.*

A' onnò pricefto bii ponovglieno od fvetieh Otazah, imafe napomenuti vjerniema, dà nebi naghloxeglno iziskovalli, nà koife nacin moxe uccinti onnà promjena.

Je-

Jerese nemoxe od nas razumjetti; niti imamo ikkakav izglede od onne stvari ù naravskiema promjenamà nì ù istomu stvoregnu stvarih. A' scto jest ovò, imàse poznatti s' vjerrom: Kakose cinj neimase naghlonegno iziskovatti. Neimaju ù istinu magnuu opàz imatti josct ù istomacegnu ovoga ottajstva, kakose uzdarxuje zielo tielo Jesukarsta Gospodina i ù najmognij dielak kruha. Jere mucnose izhda moguu narediti, i odluciti prigovaragna od ovè varste: a nisctanemagne, kadabi ovò iskalla Karstchianska gliubav, nekase parvò stanovitò spomènuu prie pokriepiti, i utvarditi sarza vjernieh s' ovijem riecima: (*Luk.* 1. 37.) *Nechie biti neuzmnoka svaka riec prid Boghom.*

44. *Tielo Jesussovò ù Eukaristij nije kakò ù mjestu.*

Pak neka nauccee, dà Jesukarst Gospodin nije ù ovomu Sakramentu, kako ù mjestu. Jere mjesto sliedi istee stvari, kako jessu nadarene s' kojomgod vellicicom: ù istinu negovorimo, daje Jesukarst Gospodin nà ovj nacin ù Sakramentu, kolikoje vellik, alli malahàn, sctose pristoi kolicini; mà govorimo, kako jest bivstvo. Jere biichie kruha obbracchiase ù biichie Jesukarstovo nè ù vellicinu, alli kolicinu. U' istinu nesumgni ikko, dasse biichie uzdarxuje jednako ù màlomu, koliko ù vellikomu prostoru, i scirini. Jere i biichie jajera, i zielovitta narav gnegova takose nahodj ù màlomu, koliko ù vellikomu dielu jajera; takogerje potrebno, da zielovitta narav vodè nenahodise magnè ù jednomu suudu malahnomu, nego ù jednu rieku. Kada dakle tielo Gospodina Jesukarsta, ugljeze nà mjesto biichia kruha, triebaje ispoviedati, dàje ù istinu nà istj nacin ù Sakramentu, nà koj bjesce biichie kruha prie Posvechiegna. Onnò ù istinu biichie olli bjesce pod velliku, olli pod màlu kolicinu, podpunnose nepristojasce ikkoliko k' stvari.

45. *U' ovomu Sakramentu nije ikkakvo biichie, kojemubise priliepile, i usàdile slikkee, olli oblicja kruha, i vina.*

Trecchie ostàje onnò, sctose zieni privelliko, i cudovittò ù ovomu Sakramentu; scto ù istinu, buduchi jur istomacena dvà parvaa, imase zieniti, dase moxe lastno besjediti od Pastirah; tojest, da slikkee, i oblicja kruha

vina pribivaju ù ovomu Sakramentu bez ikkakve stvarî podstavglïene. Jere buduchise prie ukazallo, dasse istinittò nahodj ù Sakramentu tielo; i karv Gospodinova, nà tà nacin, dà nije vecch postavglieno ikkakvo biichie krùha, i vina, jere onnaa oblicja, i slikke nemogùse priliepiti, i prienuti pri tielu, i pri karvi Jesukarstovoj; ostavà, dasse onnaa (tojest oblicja, i slikke) uzdarxuju svarhu svakoga rèda naravi, nènaslagnajuchise nà ikkakvu druggà stvar. Ovj bii vazdascgni, i stavni naùk Zarque Katolicanske: koise josct lastno moxe potvarditi s' vlàsti, i sùdom onnijeh svjedoxbah, s' koijema bii occittò prie prikazano, dasse nenahodj ù Eukaristij Pricestchia ikkakvo biichie kruha, i vina.

46. *Zasctoje ktio Jesukarst podatti tielo, i karv svoju pod oblicie kruha, i vina?*

A' nepristoise vecchie ikkakva stvar bogogliubstvu vjernieh, koliko ostavgliajuchi prigovaragna tancija, cjastiti, i klagnàti vellicanstvo ovoga cudovittoga Sakramenta, i pak posctovatti privelliko providegne Boxje ù gnemu, jere nareedi, dasse imàju sluxiti, i davati prisvèta ottajstva pod oblicjem kruha, i vina. Jere, buduchi primnogo marsko opchienoj naravi gliudzkoj, dabise blagovala put cjovjecanska, i piila karv; prispametno uccinii, dabise nami sluxilo, i podàlo tielo, i karv pod oblicjem onnijeh stvarih, govorim, krùha, i vina, ù koijehse primnogò nasladiuamo, sctoje vazdascgna, i opchiena hràna. Josctsuse pak priloxille, i pristavile dviè koristi: od koijeh parvà jest, zasctosmose oslobodili od potvoregnah nevjernieh, od kojehse lastno nebismo moghli uklonitti, akobismo biili ziegneni, da blagujemo Gospodina pod vlasctitiem oblicjem. Drugga korist jest, dà, kada tako primamo tielo, i karv Gospodinovu, nisctanemagne nemoxese s' chiuchiegnem doffititi onnò, sctose ù isrinu cinj, ovò mnogò prùdi za uzmnoxitti vjerru ù dusce nasce: kako razglasceno bii sudom Svetoga Gargura, *koja doisto ovdi neima dostojanstvo, gdie cjovjecanski razlogh podaje kuscagne, i poznàgne*. Ovaa pak, kojasuse dosle prikazala, imajuse istomaciti sluxechise s' vellikiem opazom pò razumu sluscaozzah, i potrebi vriemenah, tojest kadje potreba.

47. Ko-

47. *Kojè dobro dostixuu onnii, koiise dostojno pricestivaju s' tielom, i s' kavju Gospodinovom?*

A' kojase moguu govoriti od cudovitte kreposti, i ploddah ovoga Sakramenta, imase zieniti, da nije ìkkakva varsta vjernieh, koijema nepristoi poznagne ovijeh stvarih, i koijemase nebi imallo zieniti primnogo potrebitto. A' dabi vjerni razumjelli korist Pricestchia, duxnoje, dasse radi ovoga uzroka poglavittò poznaduu onnaa, kojase prikaxuju od ovoga Sakramenta s' toliziem mnoghiem riecima. A', jere neizmierne koristi, i ploddi gnegovi nemoguuse istomaciti s' ikkakviem raagovorom, duxnochie biti Pastirima besjediti od jednoga, alli druggoga mjesta, dabi prikazali, kolikase obilnost, i uzmnoxègne od svijeh dobarah zatvoreno nahodj ù onnaa prisvèta ottajstva. Ovochie ù istinu s' kojègod strane dostighnuti, akobi Eukaristiu prilikovali vrellu, a ostala maliema potockima. Iere ù istinu, i potrebittò imase zvatti vrello od svijeh millostih, uzdarxùchi ù sebbi s' cudovitiem nacinom istò vrello nebbeskieh millostih, i daròvah, i tvorza od svijeh Sakramenatah, od koga izhodj, kako iz vrella ù drughee Sakramente, sctogod imaju dobra, i izvarscnosti. Od ovoga dakle vrella boxanstvene millosti lastnose moguu razumjetti priobilattii dàrovi, koiise nami udieluju s' oviem Sakramentom.

48. *Kojee koristi prinosj krùh, i vino tielu, onnee Pricestchie prinosj dusci.*

Lastnochiese josct vìdieti, dasse ovò dogagia, akobise razmislila narav kruha, i vìna, koii jessu zlameni ovoga Sakramenta. Jere, kojee koristi prinosj krùh, i vino tielu, svà ovaa podaje Sakramenat Eukaristije spassegnu, i radosti dusce s' boglijem, i izvarscnijem nacinom. Jere ovj Sakramenat, neobbracchiase ù nasce biichie, kako kruh, i vìno; mà nà gnekj nacin obbracchià nas ù narav gnegovu: kakose dobro moxe prinieti ù ovomu mjestu onnò S. Agustina: *Picchia jessam vellikieh, rasti, i blagovatichiesc mene, tii mene nechiesc promieniti ù tebbe, kako picchiu puti tvoje, machiescse tii promieniti ù mene.*

49. *Kakose daje millost pò ovomu Sakramentu?*

Dà, ako (*Ivan.* 1. 17.) millost, i pravda uccignena bii pò Jesukarstu, triebaje takoger, dasse ulije ù dusci, kada-

ga cisto, i svèto prìma; koj od sebbe istoga recce: (*Ivan. 6. 56.*) *Koj blaguje put moju, i pije karv moju, ù meni pribiva, à ja ù gnemu.* Jere koii primaju ovj Sakramenat ganùti xudbom bogoliubstva, i bogocjarstchiegna, neimà ikko sumgnìti, dà neprìmaju Sìna Bòxjega ù sebbi tako; kako dasse neussadiuaju, ni smiescivaju s' tielom gnegoviem kakono xiva uda. Jere pijsano jest: (*U' istò Ivan.* 17.) Koj *blaguje mene, i onchie xivjetti radi mene.* Takoger: (*U' isto* 51.) *Kruh kogachiu jà datti, put moja jest zà xivot svieta* Koje mjesto istomacivajuchi Cyrillo, recce: *Riec Boxja (tojest Siin) sjedignujuchi puti svojoj sebbe istoga uccinii istù oxivgliujuchiu. Gnemuse dakle pristojasce sjedinitise s' gnekiem nacinom s' telessima pò svetoj puti gnegovoj, i pò neprozienenoj karvi, kojaa primamo ù blagossouu oxivgliujuchiemu ù kruhu, i ù vinu.*

50. *Cjovjek ozquarnùt s' griessima, i martav neoxivgliujese s' primgliegnem Eukaristije, i premdasse govorj, dà ovj Sakramenat dàva millost.*

A' onnò, sctose govorj, da Eukaristja, ò Pricestchie podaje millost, potrebnoje, dà Pastìri napomènu, dasse neimà tako razumjetti, kako dà nije potrebno, dabi prie dostighnuo millost onnj, koj imà koristno prìmiti ovj Sakramenat s' diellom. Jerese occittò, da kako nije koristnà naravska krana martviema telessima, tako josct nepruudu svetottajstva dusci, koja nexivi s' duhom. I odvisce imaju oblicje krùha, i vìna, dabise zlamenovalo, dassu naregeni nè sàmo zà oxivglietti duscu, dalli zà uzdarxatti ù xivotu. A' ovò radi toga bii recceno, dà parvà millost nedajese ikkomu (s' kojomje potrebno, dasmo svi naresceni prie, negobi imalli smionstvo dotaknutti s' justima sveto Pricestchie, (2. *Kor.* 11.) dà nebi ossudu sebbi blagovali, i piili) ako nebi prìmili ovj Sakramenat xudbom, i zaviettom. Jere jest svarha svijeh Sakramenatah, i zlamen jedinstva, i sjedignegna Zarquenoga; niti ikko moxe dostighnuti millost izvan Zarque.

51. *Kakose dusca kriepi, i uzmnaxa s' ovom duhovnom hrànom?*

Paka, jere tielo sluxèchise s' naravskom picchiom, nesamose neuzdarxuje, mase josct ùzmnàxa, i okuscegne svakj

kj dàn prìmà novu nasladu, i sladost od gnegà, tako josc̀t picchia svete Eukaristie, tojest S. Pricestchia nè samo uzdarxuje duscu, mà uzminaxa jakosti, i cinj, dasse duh vecchma, i vecchiè uzbunuje s' nasladom stvarih boxanstvenieh; radi ovoga uzroka dogagiase, dabise pravò, i priistinittò govorilo, dasse dàva milost s' oviem Sakramentom. Jerese razloxitò moxe prilikovàti manni, od kojese prìmasce sladost od svake slàsti (*Mudri* 16. 20. *Ivan* 6. 49.).

52. *Opprasc̀tajuse griessi magnij, i oppresti vi pò Pricestchiu.*

Pò Pricestchiu ù istinu opprasc̀tajuse griessi màgnij, koiise obicjano zovu lastno opprosc̀tivi, i màli, sc̀tose sumgnèti neima. Jere sc̀togod dusca izgubbii s' vruchinom poxude, cim mallo uvriedi ù kojoj stvari malahnoj, svè ovò povrati S. Pricestchie, occistujuchi onnee istee màle griehe. Kako josc̀t (jerese zieni, dasse neima odpusc̀titi od prikazanę prilike) sc̀tose svakj dàn odnossi, i ghinne s' jakostju naravske vruchinè, tojest poxudè, mallo pò mallo chiutimo, dasse uzmnàxe, i kriepi s' naravskom jezbinom. Zatò razloxittò bii recceno od S. Ambroxa od ovoga nebbeskoga Sakramenta: *Ovj kruh vazdaschni uzimàse zà liek vazdascgnè nèmochi.* A' ovàse imaju razumjetti od onnijeh griehah, s' chiuchiegnem, i s' nasladom koijeh dùhse nezanosij, nì prighiba.

53. *Pò ovomuse takoger Sakramentu osloboditva dusca od zalàb dossastnieh.*

Onnà josc̀t krepost nahodìse ù sveta ottajstva, dabi uzdarxalli nàs ciste, i pravetne, i zdrave od ussilnosti napastovagnah, i dabi pripravìli kako s' nebbeskom liekariom duscu; dasse nebi moghla lastno otrovati, i isc̀tettitise s' otrovju od kojegod smartne smutgne. I josc̀t radi ovoga uzroka, kako svjedocj S. Cyprian, buduchi vjernì jedan puut mnogò cesto zgrabglieni od Ussionikah, dà buddu mucceni, i ubijeni radi spoviedagna immena karstchianskoga, dà onnii, moxebit, nebi pomankalli ù spassovnumu boju pridobiveni s' gorkostju mukkah, damgni obicjaj bii ù Zarqui Katolicanskoj, dabise gnima dàli Sakramenti tiela, i karvi Gospodinove od Biskupah. Dalli josc̀t usteghnuje, i pritiska bludnost puti. Jere cim vecchiè raxixe

xixe dusce s' oghgnem gliubavi, potrebnoje, dà ugàsi vruchinu poxude.

54. *Kakose otvàra ulazisctte k' vjecnoj slavi pò ovomu Sakramentu?*

Najposlie, nekabise skupìle ù jednu riec sve koristi, i millosti ovoga Sakramenta, imàse riechi, daje privellika krepost zà dostigknuti vjecnu slavu. Jere piisauo jest: (*Ivan* 6. 54.) *Koj blaguje put moju, i pije karv, moju; imà xivot vjecnj, i jàchiu uskarsnutti gnega ù najpokogni dàn*. U' istinu pò millosti ovoga Sakramenta vjerni uxivaju prìstelliki miir, i tihost dusce, cim provoduu ovj xivot; paka pokriepglieni s' krepostju gnegovom, nè inako, mà kako Illia, (3. *Kuglie*. 19.) koj hoddii ù jakosti kruha popelnoga tchià dò gorè Boxje Oreb, kada buddè dochi vrieme mimoissasctchia iz ovoga xivota, uzajtichie nà vjecnu slavu, i blaxenstvo. Svà ovaa ù dugò istomacitichiese od Pastìrah, akobi uzèli zà istomaciti alli mjesto S. Ivanna, (*p*. 45. 55.) ù komuse otvaraju mnogostrukki ploddi ovoga Sakramenta, allibi prikazalli, razmiscgliajuchi cudovittaa djella Jesukarsta Gospodina, Kapa zienimo, dassu onnii priblaxeni biili, (*Matt*. 8.) ù koijeh kucchie, podloxan smarti, primglien bii (tojest Jesukarst) olli prìmisce zdravglie s' dotizagnem gnegovè hodicchie, alli gnè kraj skùta; mnogo vècchie mii jesmo blaxeni, i cestitij, ù koijeh duscu nijese kratio, nì marzio ugliesti naresceen slavom neumarlom; dabi izliecio svè ranne gnè, i dabi pridruxio sebbi gnù narescenu s' priobilatiem dàrovima.

55. *Nà kolikose nacinah pricestivamo s' tielom, i s' karvju Gospodinovom?*

A' imàse uccitti, od koijehse moguu prìmiti onnii privelikii ploddi svetoga Pricestchia, koii sada jessu napomenùti; nije sàmo jedan nacin zà pricestitise, dabi puuk vjerni nauccio nasgliedovati dòrove bogliee. Dobro dakle, i mudro nasci stàri razlucisce trii nacina zà primiti ovj Sakramenat, kako sctijemo ù Saboru od Trenta. (*Sjed*. 13. *pogl*. 8.) Jere gnekii sàmo prìmaju Sakramenat, kako grescnizi, koiise nestrasce primiti svetottajstva sarzem, i s' justima neciistiema, koii, kako Aposto govorj, (1. *Kor*. 11.) da nedostojno blaguju, i piju tielo Gospodinovo. Od

ovijeh

ovijeh S. Agustin ovako piisce: *Koj nepribiva ù Jesukarstu, i ù koga nepribiva Jesukarst, istinittò neblaguje duscevno gnegovu put, premdà telesniem nacinom, i vidivo griize zubima Sakramente tiela, i karvi.* Koii takoger nà ovj nacin zanesseni primaju svetottajstva nè sàmo neprimaju od ovijeh ikkakav plood, dalli, kako svjedocj S. Pavao Aposto (1. *Kor.* 11.) *Ossudu sebbi blaguju, i piju.* Drughiise pak govoruu, dà primaju sveto Pricestchie sàmo s' duhom; ovij jessu, koii xudbom, i zavjettom, onni podàni nebbeski krùh blaguju, uxexeni s' xivom vjerrom, koja pò gliubavi djelluje, odscta, ako nè svè, ù istinu privellikee plodde primaju. Trecchii najposlie jessu, koii Sakramentom, i s' dùhom primaju svèto Pricestchie; koii pò nauku Apostola, kadase buddu prie iskuscàli, i pristùpili k' onnoj boxanstvenoj tarpezi, narescenì s' hodicchiem pirnom, prìmaju od Pricestchia priobilattee plodde, kojee prie rekosmo. Radi toga occitto jest, dà onnii ostaju bez onnijeh privellikieh, i nebbeskieh dobarah, koijemaje zadosta primiti svèto Pricestchie s' duhom, moguuchi biti pripravni zà primiti josct Sakramenat tiela Gospodinova.

56. *Prikaxujese dasse imà duh prìpraviti prie nego koigod k' Pricestchiu pristùpi.*

A' jur uccittise imà nà koj nacin imajuse pripraviti dusce vjernieh, prie nego pristuupu nà Pricestchie Sakramenta. I najparvò ù istinu, dabi occittò biilo, daje primnogo potrebitta onnà priprava, imàse pridstaviti prid occima ovj izglèd Spassiteglia nascega. Jere (*Ivan.* 13.) umii noghee gnihove prie nego bjesce dao Apostolima Sakramente neproziegnena tiela, i karvi svoje, premdà jur cisti bjehu; dabi prikazao, dasse imà postaviti svaka pomgna, dà nebi nami pomankalla koja stvar privellikòj izvarscnosti, i pravetnosti duha, kada buddemo zà primiti svetottajstva. Paka dabi razumielli vjerni, kakose nadariva s' priobilatiem dàrovima nebbeske millosti, akobi kojgod primao svèto Pricestchie s' prigliubexglivniem s' pripravniem dùhom; innako, akobi nespravan primao, nè sàmo nebj òn primio sctogod Koristi, dalli privelljku sctettu, i zgoddu. Jere ovòje vlasctitò stvarima najboglijema, i najspassovnijema, dabi prùdile primnogò, akobismose scgnima sluxili ù vrieme; dà akobise scgnima sluxilo ù druggò vrieme prinie-

lebi

sebi razor, i rasfsuchie. Radi toga neimasse cuditi, da onnii privelikii, i priplemenittii darovi Boxj, jessu takoger nami od privellike pomochi zà dostighnuti slavu nebbesku, kadase primaju s' duscom dobro narednom! à ù istinu kada ovijema pridajemo nàs istijeh nedostojne, vjekuvjecnu smart prihossuu. Ovòse pak potvardiva s' izgledom skrigne Gospodinove. (*Isod.* 26.) Jere skrigna od zakona uvjeta Gospodinova, od koje puuk Izraelski nije imao stvar plemenitiju, komu josct Gospodin bjesce dao privellikee, i neizbrojne dàrove pò gnoj, buduchi odnessena (1. *Kragl.* 5.) od Filisteah unesse ù gnih privelliku kughu, i nevogliu zdruxenù s' vjecnom pogardom. Ovako josct jezbine, kojee primgliene s' justima ù utrobbi zdravoj ulazuu, hraanu, i uzdarxuju telessa: kojàse pàk unossee ù utrobbi nemochnoj, i punnoj sookahnezdravieh uzrokuju vellikee nemochii.

57. *Nà koj nacin imàse dùh spràviti nà Pricestchiegne?*

S' Onnom takoger parvom pripravom nekase pripravee vjerni, dabi raalucili tarpezu od tarpezè, ovu svetu od druzieh svjetovnieh, ovj krùh nebbèskj od opchienoga, tojest svjetovnoga. I ovose cinj, kada istinittò vjerujemo, daje occigledno pravò tielo, i karv Gospodinova, koga Angeli klagnaju nà nebbo, nà kojega maknuchie okka tressùse, i strascèse stupzi nebeski, s' kojega slavom jessu punnà nebbessa, i semglia (*Isaia*.6.3.) Ovò ù istinu jest prozienivati tielo Gospodinovo, scto Aposto napomeenu kojega pak ottajstva vellicinu potrebuje prie klagnati, nego ù prigovaragnima naghloxeglno iziskovatti istinu gnegovu.

Druggà pàk priprava jest onnà primnogo potrebittà, dà svakj upiita od sebbe istoga, imàli miir zdruziema gliubili iskargnee istinittò, i iz sarza. Jere govori S. Matteo (5. 24.) *Ako dakle prikaxujese dàr tvoj nà otàru, i ondise buddesc spomenuti, da bràt tvoj imà kojùgod stvar protiva tebbi, ostavi ondi dàr tvoj prid otarom, i pojdi parvò smiritise s' brattom tvoiem, i tada dohodechi prikazatichiesc dàr tvoj.*

Paka imamo iskuscàti pomgnivo duscu svoju, dà nebissmo pò srecchi biili ozquarnuti s' ikkakviem smartniem griehom, od kogabi potrebno biilo pokajatise, dabise prie occistio s' liekariom Pokajagna, i Ispoviesti. Jere narege-

no bii od svetoga Sabora Tridentinskoga, da nije ikkomu pristojno primiti sveto Pricestchie, koga bodè dusca s' griehom smartniem, akoje dàna vlast Redovnika, tojest nahodèchise Ispoviednik, prie negose occistj svetiem Sakramentom Ispoviesti, premdabise zienio ù sebbi skruscen, i pokajan.

Josct odvisce muceechi razmiscgliajmo s' duscami nasciema, kolikosmo nedostojni, koijemase podaje od Gospodina ovj boxanstveni dàr. Radi toga imàse riechi iz sarza onnò Stotinìka, od kogaje istj Spassitegl svjedocio, dà nije nascao toliku vjerru ù Israelu: (*Matt.* 5.) *Gospodine nijesam dostojan`, da uzgliezesc pod pokrov moj*. Iziskujmo josct od nàs istijeh, jelli nami pristojno sluxitise s' onnom besjeddom Petra (*Ivan.* 21. 15.): *Gospodine tii znàsc, da gliubim tebbe*. Jereje potrebno napomenuti, daje onnj ossudgen ù mukke vjecnee, postavglien ù tmastu tamnizzu, koibi sio bez hodicchie pìrne nà gozbu Gospodinovu (*Matt.* 22.).

58. *Imàse uzeti jost kojè djello telesnò od onnoga, koise bocchie pricestiti*.

U' istinu nije samo potrebna priprava dusce, dalli josct i tiela. Iere imamo postni pristupiti k' svetoj tarpezi, tako, da zanajmagne od ponòchia dneva prossasctnoga dò onnoga casa vriemena, ù komu primamo svèto Pricestchie, dà nebuduchi blagovali, ni piili ikkakvu stvar. Josct isctè vellicanstvo tolikoga Sakramenta, dà, koiisu zdruxeni ù xenidbi, nekabise uzdarxalli od smiescagna xènskoga zà koigod dàn; napomenuti s' izgledom Davida (1. *Kragl.* 11.) koj ispovidiè, daje on cist, i slùghe gnegove od smjescagna xènskoga za onnee triidni, kada bjehu za primiti od Redovnika kruhe Prikazagna. Jere ovaa obicjano jessu, kojase imaju primnogò zamieratti od vjernieh, dabise pripravili unaprieda za primiti koristno svetottajstva. Jere ostala kojase zienu, dasse imaju providieti ù ovoj stvari, lastnochjese dovesti kovijem istiem poglavjima.

59. *Svì Karstchiani jessu darxàni Pricestitise zà najmagne jednom nà godisctè*.

Dalli, nekase nebi uccinilli kasnij koiigod zà primiti ovj Sakramenat, dabi zienili stvar sasma pritescku, i mucnu, zà ucciniti toliku pripravu: cestose imaju napome-

menuti vjerni, daje svijema postavglien sakon ovj dabi primali sveto Priceſtchie. Odvisce narègeno bii od Zarque, dà koise nebi zà najmagne Priceſtio jedan puut nà godisċte, imà biti odaghnan od Zarque.

60. *Koliko puutah, i ù kojaa vrièmena imuse primiti Priceſtchie?*

Neima pak biti zadosta vjerniema, obsluxujuchi oblàſt ovè naredbe, dà sàmo primaju jedan puut svako godisċte tielo Gospodinovo, dalli nèka zienee, dasse cesto imà ponnavgliati sveto Priceſtchie. Billi pàk ovò vecchiè koriſtno biilo svakoga mjeseza, olli Nedjeglie, olli svakj dàn, nemoxese postaviti iſtinittì nacin svijema: dalli nisċtanemagne onnj nacin priiſtinitti jeſt S. Aguſtina: *Tako xivi, kakobi svakj dàn mogao primuti.* Radi toga darxàn jeſt Parok cesto ponukovati vjerne, dà, kako zienuu potrebittu jezbinu davati tielu ù svakj dàn, tako josċt svakj dàn imaju imatti pomgnu zà goitti, i hràniti duscu s'oviem Sakramentom. Jere occittò jeſt, dà dusca neimà magnù potrebu od picchie duhovne, nego tielo od naravske. Primnogochie pàk prùditi ponnoviti ù ovomu mjeſtu onnee privellikèe, i boxanſtvene dàrove, kojee, kako prie prikazano bii, doſtixèmo pò svetomu Sakramentu od Priceſtchia. Josċtse imà priloxitti onnà prilika, (*Iſod. 16. 11.*) kada potrebovasce pokriepiti jakoſti tiela svaki dàn s'mannom: takoger sùdi svetieh otazah, koii primnogo priporucevahu cesto primgliegne Sakramenta, jere onnà besjedda svetoga Aguſtina nebii jednoga sàmo svetoga Ozza: (*Aguſt. ù govot. 28. od rieci Gosp.*) *Svakj dàn griescisc, svakj dàn prima*: dalli, akobi koigod pomgnivo razmiscgliao, laſtnochie razumjetti, da bii jedno iſto chiuchiegne svijeh Otazah, koii od ovè ſtvari piisasce.

61. *Prikaxùjese, da obicjaii za priceſtitise ù davno vrieme ceſtchij bjehu ù zarqui.*

I ù iſtinu razumjettichiemo od ſtvàrih Apoſtolskieh (*pogl. 2. 42.*) dà bii obicjaj ù parvò dobba, kada vjerni primahu Priceſtchie svakj dàn. Jere svì tada spoviedahu vjerru Karſtchiansku, i tako goriahu od pràve, i ciſtè gliubavi, kolikose nahodiahu svàkj dàn spravni zà primiti svetottajſtva tielà Gospodinova, naſtojèchi bez priſtanka nà molitve, i nà druggaa djella bogogliubſtva. Pàk ovj

ovj obicjaj, koise cignasce, dà pristavasce, Anakléto prisvèti Muccenik, i Papa ù koigod dio ponnovii. Jere Zapovidiè, dabise sluxbenizi pricestivali, koiibise namjerili na posvetilisćte Misè, sćto potvardivasce, daje biilo narègeno od Apostolah. Zà duggò vrieme onnj obicjaj bii ù Zarqui, dà Redovnik, uzimgliùchi Pricestchie, buduchi svarscio posvetilisćte, obbràchien k' puku, koise namietasce, zvàsce vjerne nà svètu tarpezu s' ovijem riecima. *Poistùpite, bracchio, k' Pricestchiègnu:* tada koii bjehu pripravni, prìmahu prisvèta ottajstva s' privellikiem bogogliubstvom. Dalli, buduchise pàk toliko ostudenilla gliubav, i xudba bogogliubstva, dà vjerni sasma rietko pristupahu, k' Pricestchiu, narègèno bii od S. Fabiana Pape, dàbi svikolizi trii puuta nà godisćte imalli prìmiti svètò Pricestchie, nà Boxich, nà Uskarsegne, i nè Russaglie: ovò sćto bii pàk potvargeno od mnoghieh Saborah, à navlasćtitò od parvoga Sabora Agatonskoga. Najposlie, buduchi stvar nà toliko doscla, dase nè sàmo neobsluxevasce onnà svèta, i spassovna Zapovied, dalli josćt ù mnogò godisćtah odmizascese svèto Pricestchie; naregeno bii ù Saboru Lateranskomu, dabi jedan puut svakò godisćte zànajmagnè nà Uskarsègne vjerni prìmili svèto tielo Gospodinovo, koiibi pàk poulili ovò ucciniti, zabranillobise onnijema ulazisćte ù Zarqui.

63. *Nepristoise davati Pricestchie djecizzi, koii neimaju josćt razborstvo, i pamèt.*

A' premda ovj zakon pristoise svijema vierniema, naregen s' oblastju Boxjom, i Zarquenom imase uccitti, dà nisćtanemagne onniise razluciuaju, koii josćt neimaju razborstvo radi slabosti godisćta, i vriemena. Jere ovii neznaduu razabratti sveto Pricestchie od opchienoga, i svietovnoga krùha, niti moguu umnoxitti ò pridruxiti bogogliubstvo, i vjerru sarza zà primitiga. I ovose josćt zieni pridalekò od naredbe Jesukarsta Gospodina. Jere recce: (*Matt.* 26.) *Uzmite, i blaguite:* Zadostaje pàk occittò, dà djecizza nijesu podobna, koiibi uzeeli, i blagovali. Davgni ù istinu bii ovj obicjaj ù gnekaa mjestà, dabi davali svèto Pricestchie djeciazi, à nisćtanemagne i radi ovijeh uzrokah, koiisu prie recceni, i radi druzieh primmogò

mogò podobnieh bogogliubstvu Karstchianskomu jur davno ovoseje ostavilo ciniti pò oblàsti istè Zarque.

63. U' koje godisćte imajuse datti svetottajstva, tojest Pricestchie djecizzi?

U' kojè godisćte imajuse datti svetottajstva djezzi, nemoxe ikko narediti, nego Otaz, i Redovnìk komu onnii ispoviedaju griehe. Jerese gnima pristoi traxiti, i pomgnivo iziskovatti od djezze, jessulj prìmili kojegod poznàgne, i imalli sladost od ovoga cudovittoga Sakramenta.

64. Dopusćtase kadgod, dasse priimuu mahniti nà Pricestchie.

Josćt i mahnitiema nije potrebno davati Sakramente, koiisu daleko od chiuchiegna, i poznagna bogogliubstva. Premdà, ako prie, nego upadosce ù mahnitost, biehu imalli vogliu bogogliubnu, i bogocjastnu farza, dopusćtitichiese gnima podatti sveto Pricestchie nà svarhu xivota, pò naredbi Sabora Kartaginenskoga, istom, dasse nebuddè bojatti od koga dogogiaja bgliuvagna; alli od drughè neslicnosti, i nepodobnosti.

65. Gliudi svjetovni neimajuse pricestiti pod obadva oblicja.

Onnò, sćtose pristoi obicjaju zà pricestitise, neka nauccee Paroki, daje zabragneno od zakona S. Zarque, dà nebi koigod uzeo S. Pricestchie pod obadva oblicja bez dopusćtègna istè Zarque, izvan Redovnìkah, koii posvechiuju tielo Gospodinovo nà posvetilisćte. Jere, kako bii istomaceno od Sabora od Trenta, premda nareedi Jesukarst Gospodin nà najzadgnoj veceri ovj privissokj Sakramenat ù oblicja kruha, i vina, i dadè Apostolima; nisćtanemagne s'ovijemse nezaglavjuje, daje ovj Zakon postavglien bio od Gospodina Spassiteglia, dasse imaju podatti vjerniema svetottajstva pod obadva oblicja. Jere Gospodin nasc, govorèchi od ovoga Sakramenta, samo cesćhiè napomeenu od ovoga jednoga od dvà oblicjà, kako, kada recce: (*Ivan 6. 51.*) *Ako koj buddè blagovati od ovoga kruha, xivjetichie ù vjeke: i, krùh, kogachiu ja dattì pùt moja jest za xivot svjeta, i koj blaguje ovì kruh, xivjetichie ù vjeke.*

66. Razlozi, radi koijeh dopuscsilaje Zarqua gliudmà svjetovniema sluxitise samo s' jedniem oblicjem.

A' occittoje, da Zarqua bii prighmùta s' mnoghiema, i ù istiuu s'ovijema tesckiema, i stavniema razlozima, dà, nè sàmo possaali, dalli josct s' oblastju naredbe pòtvardii ovj poglavittò objcjaj zà pricestitise pod jedniem oblicjem.

Jere parvò poglavittò uklagnatise imàsce, dasse nebi proliila Karv Gospodinova nà zemgliu; sctose ù istinu ziegnasce, dasse nemogasce uklonitti lastno, ako bjesce potrebno dielittiga vellikomu mnoxtvu pùka.

Josct, imajuchi biti spravno, dasse nebi uzostillo, i usquasilo, akobise zà duggo vrieme darxallo.

Odvisce primnoghiise nahoduu, koii sladòst vìna, nà gnegov miriis ù istinu podnieti nemoguu nà nijedan nacin. Radi kojè stvari prispametno odluceno bii od Zarque, dabi vjerni primali sàmo oblicje krùha, dà nebi naudilo zdravju tiela, sctose imà datti radi spassegna duhovnoga.

Pristupase k' druziem razlozima, ù mnoghee darxave podnossise, i nahodi vellika skupocchia vina: nitise moxe on iz drughieh mjestah donieti bez privellikè tratgne, i bez pridughieh, i primucnieh putovagnah.

Paka, sctose navlascitò od svjjeh pristoi k' stvari, imascese iskorjeniti poluvjerstvo onnijeh, koii govorahu, dasse nenahodj zielovit Jesukarst pod obadvà oblicja, mà potvardivahu, dasse uzdarxuje samo tielo bez karvi pod oblicjem kruha; à karv pod oblicjem vina. Nekabise dakle vecchiè postavila prid occima svijeh istina vjerre Katolicanske, s' prispametniem svjettovagnem pod jedniem oblicjem odluceno bii, tojest Pricestchie od kruha. Jessu i drughii razlozi skupglieni od onnijeh, koii od ovoga razloxegna besjedili jessu, koiise moguu prinieti od Parokah, akobise potrebittò zienillò. Imàse jur besjediti od sluxbenikah, dasse nebi sctogod ostavilo, sctobise zienillo, dà pristoi k' nauku ovoga Sakramenta, premdasse mallomagn od svakoga moxe znatti.

67. Vlasciti sluxbenik ovoga Sakramenta jest Redovnik.

Takoger imàse uccitti, daje dàna oblàst samjema Re-

dovnizima, dabi posvecchievalli svèto Pricestchie, i dielili vjerniema. Ovj pàk obicjaj vazdaseje uzdarxao ù Zarqui, dabi puuk vjernj primao Sakramente od Redovnikah, a Redovnizi posvechiujuchi, dabi onni istii sebbe pricestchievalli; S. Sabor od Trenta istomacii, i prikaaza, dasse ovj obicjaj imà uzdarxatti, kako izhodeechi od Apostolskoga pridaagna; buduchi navlasctitò Gospodin Jesukarst ostavio nama prisvietli izglèd od ovè stvari, koj i svoje prisvèto tielo posveeti, i podade i pruuxi s'rukama svoijema Apostolima. (*Matt.* 26.) A' nekabise providielo vellicanstvu tolikoga Sakramenta s' kojemgod nacinom, nè sàmo bii dàna oblàst gnegova samiema Redovnizima zà sluxiti, dalli josct Zarqua sabraani zakonom, dà nebi koigod, ako nebi bio posvetchien, imao smionstvo vlàdati, alli dotizati svète sudove, ubruzze, i ostàla, s' koijemase sluxi, kojàsu potrebna zà gnegovo djello agne, istom dasse nebi dogodilla kojagod vellika potreba.

68. *Moxeje olli posvetiti, olli dieliti sveto Pricestchie od opakieh Redovnikah.*

Oasctа moguu razumjetti i Redovnizi istii, i ostàli vjerni, s' kojem bogoglubstvom, i svetostju imaju biti naresceni, koii pristùpaju zà posvetiti, alli dieliti, alli primati sveto Pricestchie. Premdà onnò, sctoseje reklo od ostalieh Sakramenatah, niscтanemagne moxese ciniti od opàkieh, akobise pò obicjaju sluxillo s' onnijem stvarima, kojèse pristoju k' izvarscnomu bitchiu gnihov; istò slùxi ù Sakramentu Pricestchia. Jerese imà vjerovati, dasse nenaslagnaju svà ovaa nà dostojanstvo sluxbenikah, màse djelluju pò krepolsti, i vlastr Jesukarsta Gospodina. Ovee stvàri jessu, kojèse istomaciti imaju od Pricestchia, kako Sakramenat jest; a kako jest Posvetilisce, triebaje prikazati, dabi znalli Paroki, kojaa poglavittò imaju uceitti ù Nedjeglie, i ù dnevi svetcanne puuk vjernj od ovoga ottajstva, kako S. Sabor nareedi.

69. *Pricestchie ossobittò Posvetlisce novoga Zakona jest priugodan Bòghu.*

Jere ovj Sakramenat, nije sàmo blaago nebbeskieh bogastvah; s' kojem, akobismose dobro sluxilli, dobilibismo nami millòst Boxju, i glubav, ma jerse ù gnemu nahodj gneki poglaviti nacin, s' kojembismo moghli gnemu podatti

kojegod

kojegod zaffagliegne zà neizmjerne dàrove nami podàne. A' ù istinu, akobise pò obicjaju, s'nacinom, i zakonittò prikàzalo, od ovogase razumie, kolikobi biilo dràgo, i ugodno Bòghu. Jere ako Posvetilisćta stàroga Zakona bisce tako ugodna Bòghu, od koijeh piisano jest (*Pjess.* 39.) *Posvetlisćte, i prikazàgna nijesi ktio.* I opèt. (*Pjess.* 50.) *Dassi ktio Posvetlisćte daobihtiga bio zaistò ù bolokaustieh* (illiti ù izgorjegna) *nechiescse nasladiti*, kako piismo svjedoci, (*Narod.* 8.) *daje Bògh pomirissao miriis sladosti*, tojest dassu gnemu dràghi, i ugodni biili, sćtose od nàs uffati imà od ovogà Posvetilisćta, ù kòmuse òn istj prikazuje, i podaje, od koga slušcan bii onnj nebbeski glàs, (*Matt.* 3. 17.) *Ovoje Sii moj pogliubglieni, ù kòmusam meni dobro ugodio.* Parokichie dakle pomgnivò prikazati ovò ottajstvo, dabi nauccilli razmiscgliati s'pomgnom ovee svète stvàri, kojèbi slušcàli, kadbise skupgliali vjerni, nà stvari bozanstvene, illiti nà bogomoglie.

70. Koiisù uzrozzi radi koijeh bii naregeno Pricestchie od Jesukarsta Gospodina?

Najparvòchiè dakle uccitti, da S. Pricestchie bii narègeno radi dvà uzroka: parvj jest, da buddè nebbeska picchia dusce nasce, s'kojombismo moghli accuvati, i uzdarxatti duhovni xivot: drughj jest, dabi Zarqua imalla vazdascgne Posvetilisćte, s'kojembise occistili griessi nasci, i Otaz nebbeski, cesto pritescko uvrieden s'nasciem zlocchiami, obbratiobise od sarxbe nà millosargie, od xestocine pravetnoga pokaragna nà blagòst. Moxese vidieti slikka, i prilika od ovè stvari, ù jaganzu Vazmenomu (*Izod* 12.) koga objcjaj bjesce prikaxivati, i blagovati od Sinovah Israelskieh, kako Posvetilisćte, i Sakramenat. A'imajùchi Spassitegl nasc prikazati sebbe istoga nà Otàru od Krixa, nemogà datti ikkakvo svjetlije zlamegne òd neizmjerne gliubavi svoje prema nami, koliko ostavgliajùchi nami vidivo Posvetilisćte, s'kojembi za jedan puut utvardio za ponavgliati onnò, koje mallo poslie imasce prikazati karvavo nà krixu: i gnegova ùspomena dabise klagnala svakj dàn, dò svarhe svieta s' privellikom koristi svè Zarque rasparscane pò svemu svietu.

71. Kakose razlikuje Sakramenat od Posvetilisćta?

Mnogòse pàk razlikuju megiu sobom govorègna. Jerese

Sakramenat ispuugna s' posvechiegnem : svaka pàk krepost Posvetilisćta ù gnemuse nahodj, dasse prikàxe, i pokloni. Radi toga S. Piceſtchie, doklèse uzdarxuje ù suudu, ollise nosij nemochnizima, imà biichie Sakramenta, à nè Posvetilisćta. Paka josćt kako jest Sakramenat, onnijema, koii primaju boxanstvenu Ostiu, illiti Priceſtchie, prinossj uzrok dostojanstva, i svè drughee koristi, kojèsuse mallo viscè spomènule: kako pàk Posvetilisćte jest, nè sàmo uzdarxuje mooch zà dostojàti, dalli josćt zà zadovogliti. Jere kakoje Jesukarst Gospodin à svojoj muzzi dostojao, i zadovoglio za nas; tako koii prikaxuju ovò Posvetilisćte, s' kojemse s' nami dionizj cinuu, dostojni jessu ploddah mukkè Gospodinove, i zadovoglivaju, tojest zaplatchiuju.

72. *U Kojè vrieme bii narègeno ovè Posvetilisćte novoga zakona?*

Jur od naredbe ovoga Sakramenta S. Sabor od Trenta (*sjed.* 22.) neostavii ikkakvo mjesto sumgne. Jere istomacii, da bii naregeno nà najzadnoj vèceri od Jesukarsta Gospodina, i zajednoje prokleo onnijeh, koii potvardivaju, dassè neprikaxuje Bòghu istino, i vlasćtitò Posvetilisćte, alli onnò prikazati da nije druggò, nego dasse podaje Jesukarst nà blagovagne.

73. *Nije pristojno, dasse prikaxe posvetilisćte svetiema, alli druggomu stvoregnu.*

A' nije onnò minuo, i ostavio, da nije pomgnivo istomacio, dasse cinj Posvetilisćte samomu Bòghu. Jere premdaje kadgod Zarqua obicjaj imalla za govoriti S. Missu na uspomenu, i na cjast, i posćtegne svetieh: nisćtanemagnè nije uceilla, dasse prikaxuje Posvetilisćte gnima: ma samomu Bòghu, koii okrunii Svete s' neumarlom slavom. Radi toga Redovnik neima ighda obicjaj imatti riechi: *Prikaxujem tebbi Posvetilisćte Petre, ò Paule:* dalli kad prikaxuje jednomu samomu Bòghu, zaffaghiva gnemu na dobiichie glassovittò priblaxenieh Muccenikah, i tako gnihovu obranu zaziva, *dabise onnii dostojali isprossitti zà nàs nà nebbessieh, od koijeh uspomenu cinimo nà zemgli.*

74. *Odklèse izvagia onnj nauk Pòsvetilisćta, i Redovnisćtva novoga Zakona?*

Ovaa pak priliini od riecih Gospodina, kojaa nauccena jessu od Zarque Katolicanske okolo istine ovoga Posveti-

liscta, kada priporucevasce Apostolima ovaa svèta Ottajstva ù najposgliednoj nocchi, recce: (1. *Kor.* 11.) *Ovò cinite nà moje uspomenuchie*. Jere kako bii istomaceno od Sabora, tada nareedi gnih Redovnike, i zapovidiè, da onnii, i koiibi imalli biti gnihovi nasgliednizi ù djellovagnu Redovnickomu, posvetilibi, i prikazalli tielo gnegovo. I ovò zadosta josct prikaxuju rieci Apostola piisane Korintianimà, kad recce: (1. *Kor.* 10.) *Nemoxete pitti cjascu Gospodinovu, i cjascu djavaosku; namoxete biti dionizi tarpeze Gospodinove, i tarpeze djavaoske*. Jere kakose ima razumjetti za tarpezu Otar, na komuse gnima posvetchievasce; tako josct (kako Apostо priftavglia, i zaglavgliuje s'razloxegnem istinoprilicniem) tarpeza Gospodinova nemoxe druggò zlamenovati, nego otar na kòmuse cignasce posvetilisćte Gospodinu.

75. *S'koijema poglavittò prilikami, i proroeanstvima bjesce jedan puut zlamenovano ovò Posvetiliscte?*

Da akòbismo iziskovalli prilike, i prorocanstva ovoga Posvetiliscta od staroga Zakona, parvj ù istiuu od gnega Malakia prioccittò prikazao jest s'ovijem riecima: (*Malak.* 1. 20.) *Od istoka Suncenoga dò zapàda velliko jest imme moje ù narodieh, i ù svakomu mjestu posvetiuase, i prikaxuje immenu mòmu prikazàgne cisto, jere velliko jest imme moje ù narodieh, govori Gospodin vojstvah*. Odvisce ovò Posvetiliscte prinavjestchieno bii s'razliziem varstami Posvetilisctah toliko prie, koliko poklè bii postavglien Zakon. Jere sva dobra, kojase zlamenovahu s'ovijem Posvetilisctima, ova jedna Posvetnizza zagarlilaje, kako izvarscnost, i izvarscegne svijeh. Dalli nisctanemagne nemoxese vidieti prilika vecchiè occitta ù ikkakvoj stvari, koliko (*Narod.* 14.) ù Posvetilisctu Melkisedekovu. Jer òn istj Spassitegl prikaxujuchi, daje on reden, (*Pjess.* 109.) Redovnìk ù vjeke pò rèdu Melkisedekovu, prikaaza tielo, i karv svoju Bòghu Ozzu na najzadnoj vèceri pod oblicjma krùha, i vina.

76. *Nà Missi djellujese, i cinj istò Posvetiliscte, koiè bii prikazano nà Krixu.*

Imase takoger spoviedati, i darxatti, daje jedno, i istò posvetiliscte, kojèse djelluje, i cinj na Missi, i kojè bii prikazano na Krixu: kakoje jedna, i ista posvetnizza,

tojest Jesukarst Gospodin nasc, koj jedan puut samo prikaaza sebbe istoga Karvava na Otaru od Krixa. Jere posvetnizza karvava, i nekarvava nijesù dvie posvetnizze, ma jedna samo; kojèga posvetilisćte, pokle Gospodin tako zapovidiè (*Luk.* 22.) *Ovò cinite na moje uspomenùchie*, svakise dan ponavgliaju ù Posvetchiegnu.

77. *Jest josćt jedan Redovnik sobje strane.*

A' jest josćt jedan, i istj Redovnik Jesukarst Gospodin. Jere sluxbenizi, koii cinuu posvetilisćte, sebbe neprikaxuju, ma hiip Jesukarstov, kada posvetchiuju tielo, i karv Jesukarstovu. Ovò sćtose josćt prikaxuje s'riecima istoga posvechiegna. Jere Redovnik negovorj. *Ovò jest tielo Jesuvarstovo*, ma, *ovò jest tielo moje*, tojest prikaxujuchi hiip Gospodina Jesukarsta, obbracchia biichie krùha, i vìna, ù pravo biichie tiela, i karvi gnegove.

78. *Missa kakoje Posvetilisćte zaffagliegna, takoje josćt i smillovagna.*

Kojee stvàri buduchi tako, bez ikkakve sumgne uccittise imà, dà ovò, sćto josćt S. Sabor istomacii, da prisveto Posvetilisćte Misse nije sàmo poffala, i fàlah uzdàgne, alli sàma uspomena Posvetilisćta, kojè uccigneno bii nà krixu, maje josćt ù istinu Posvetilisćte millostivo, s'koiemse cinj Bògh nami dobrovoglian, i millostiv. Radi cessa akobismo posvetivali ovu Ostiu, illiti Posvetnizzu prisvetu s'ciltiem sarzem, i s'uvruchiom vjerrom, i pokajàni s'unutargnom bolielti od nascieh griehah, neimase sumgnetti, dà nechiemo biti zà dostighnùti millosargie od Gospodina, i millost ù vrieme prigodno. Jere s'miriisom ovoga Posvetilisćta takose nasladiva Gospodin, dà opprasćta griehe, dajuchi nami dàr millosti, i pokore. Radi toga onnà mollitva Zarque jest slavna: *Kolikogodier puutah slavise uspomena ovoga Posvetilisćta, tolikoje puutah cinj odkupgliegne nasce.* U' istinu onnii priobilattii ploddi karvavoga Posvetilisćta slazee ù nami pò ovomu nekarvavomu Posvetilisćtu.

79. *Dotice josćt dò Matvieh plood Posvetilisćta Missè.*

Parokichie pak uccitti, dà ovà krepost ovoga Posvetilisćta, nè sàmo prùdi onnomu, koj prikaxuje, i uziima; mà josćt svijema vjerniema, olli s'namj xivu nà zemgli

olli

olli jessu umarli ù Gospodinu, à josct nijesu occistchieni. Jerese prikaxuje da nije magnè korisstno zà ovijeh pò Apostolskomu pridaagnu priistinittomu, koliko zà griehe, zà podepse, zà zadovoglnosti, i zà svakee nevoglie i taghe xivieh.

80. *Nijedna Missa reccena pò obicjaju opchienomu Zarque neimase riechi ossobittà, tojest zà jednoga.*

Odsctase lastno vidj, dasse svè Misse imaju zieniti opchienee, kako, kojee pristoju opchienoj koristi, i spassegnu svijeh vjernieh.

81. *Kakose pristoju nacini Zarqueni ovoga Posvetilisctа?*

Ovò pak Posvetilisćte imà mnoghee, i onnee priizvarscne, i slavne obicjaje, od koijeh neimàse ikko zieniti savisegni, i odviscè, alli tascchi, mà svi ondi gledaju, i pristojuse, dabise vecchiè prosvietlilo vellicanstvo tolikoga Sakramenta, i razgledajuchi ottajstva spassovna, vjernibise potizzàli nà razmiscgliegne stvarih boxanstvenieh, kojèse sakrivene nahoduu ù onnomu Posvetilisctu. Dalli od ovijeh nije potreba, dà mnogaa reccemo, i zasctose ovò razloxegne zieni, dà iscte duxee istomacègne, negose pristoi nareccegnu postavglienomu, i zascto mallomagn neizbrojne kgnixizze, i istomacegna, kojaa od od ovè varste napissana jessu od gliudih bogogliubnieh, i primudrieh, Redovnizi imatticheih pripràvne. Dosle dakle bitichie zadosta, dassùse prikazala, s'pemochi Boxjom, isvarscnija poglavja od onnijeh stvarih, kojàse pristoju Eukaristij, tojest Priceschiegnu, i ù kolikoje Sakramenat, i ù kolikoje Posvetilisćte.

OD SAKRAMENTA POKORE

POGLAVJE V.

1. Nauk Pòkore imase pomgnivo, i cesto postavgliati ù usctima Karsctchiaskiema.

KAkoje occitta svijema slabost, i nejakòst cjovjecanske naravi, i josct gnù svakj lastno kusca, i chiùti ù sebbi istomu; tako svakj moxe znatti koliku potrebu imà Sakramenat Pòkore. Dà ako pomgnu, kojàse imà postaviti od Parokah ù svakomu razloxegnu, potrebuje mjeriti s' vellicinom, i s' tegotom stvari, od kojè besjeduu, podpunnochiemo spoviedati, dà onnii nèchie ighda biti toliko pomgnivi ù istomacègnu ovoga mjesta, kolikobise moghlo zadovoglno zieniti. Pacè josct toliko pomgnivije imàse besjediti od ovoga Sakramenta, nego od Karsctègna jerese Karsctègne jedan sàm puut daje, nitise moxe ponnoviti. Pokori pàk toliko puutah dajese mjesto, i zà ponnavgliati gnù toliko puutahje postavgliena potreba, kolikobise puutah dogodillo sagriesciti poslie Karsctègna. Jere tako bii recceno od Sabora Tridetinskoga, dà Sakramenat Pòkore nije magnè potrebit zà spassitise onnijema, koiisu sagriescili poslie Karsctègna, nego Karsctègne onnijema, koiise priporagiaju: i onnà besjedda S. Jerolima od svijeh razglascena, koii uccisce stvàri svète, primnogose potvardiva. Jere kakono, buduchisè razbio Brood, jedno sàmo ostaje utecchise zà sahraniti xivot, akobi posrecchi mogao doffititi sctizzu kojugod od brodda razbiena; tako poklèse izgubbj pravetnost Karsctègna, bez ikkakve sumgne ostajese bez uffagna, akose neutjeccè k' sctizzi Pòkore. Nijesu sàmo ovaa reccena zà ponukovati Pastire, dalli josct i ostàle vjerne, dàse posrecchi nebi ù gnima pokarala nepomgna svàri primnogo potrebitte. Jere najprie, spomenujuchise od onchiene slabosti, imaju xugietti sasvakom pomgnom, dàbi moghli napredovati, s' Boxjom pomochiu, ù puutu Gospodinovu bez padàgna, i

bez

bez ikkakva popuznùchia. Dà ako nebi ighda uvriedilli ; tada pak zamierajuchi privelliku dobrotù Boxju, koj (*Ivan.* 10.) kakono dobrj Pastìr, obicjaj imà zaviatj ranne svoijeh ovazah, i gnih lieciti ; razmiscgliatichie, dasse ovà spassovna liekaria Pòkore neimà ighda odmaknutti ù druggò vrieme.

2. *Kolikòje razliko tomacègne, i zlamen rieci Pokore.*

A' dabismo istù stvar priffatili, parvòse istomaciti imà vlast, i poznàgne razlikò ovoga immenà, dasse koigod nebi uveo ù prievaru s' razlikostju rieci. Jere gnekizi uzimgliuu pokoru za zadovoglnost : druzii primnogò odieglieni od nauka vjerre Katolicanske, zienèchi, dà nije druggò, nego jedan novj xivot. Imase dakle nauccitti, daje mnogostrukko zlamegne, ò tomacègne ovoga immena. Jerese zovè parvò Pòkora od onnijeh, koijema sctogod nije dràgo, scto prie bii drago, nerazmiscgliajuchi ikkoliko ovè poznagne jelli dobro, alli zlo biilo. Ovakòse svì kajuu, (1. *Kor.* 7.) koijeh xalòst jest pò svietu, a nè pò Bòghu, koje varste Pokora neprinosſj spassegne, ma smart. Druggò jest Pokora, kadase koigod kajè od grieha uccignena, koimu ù istinu bjesce prie dragh nè radi Bògha, ma radi sebbe istoga. Trecchiè jest, kadase kajemo radi grieha uccignena s' unutargniem chiuchiegnem sarza, olli dajemo josct koigod izvanski zlamen gnegova pokajagna, i ù istinu jesmo ù ovoj xalosti radi jednoga samoga Bògha. I ù istinu imme pokorè vlasctitòse pristoi svakoj varsti pòkore, kojèsuse napomenule. Jere kada sctijemo ù svèta Piisma (*Narod.* 6.) dasse Bògh kajao, occittò jest, dasse ovò govorj pò prilizi. Jerese slùxee svèta piisma s' onnom varstom govoregna, kojèse pristoi obicjaima gliudzkiema, kada prikaxuju, daje Bògh odlucio sctogod promieniti ; sctose innako nezieni ciniti, nego kako gliudi, koii, akose kajuu od kojè stvari nastojuu s' pomgnom svakom onnu stvar promieniti. Jere ovako piisano jest, (*Narod.* 6.) dasseje on pokajao, zascto uccinii cjovjeka, i na druggò mjesto, zascto Saula uccinii zà Kraglia.

3. *Kojaje razlikost megiu tomacegnima, i zlamenima Pokore ?*

Potrebnoje ù istinu zamieratti velliku razlikòst megiu ovijem zlamenima Pòkore. Jere parvase ima postaviti ù

grie-

griehu: drugga jest gnekò ganuuchie sarza smuchiena, i; oxalostchiena: trecchiu govorimo i dasse pristoì krepos̃ti, i daje Sakramenat; koije pogla ito zlamen, i tomacègne ovoga mjesta. I najprie ù istinu imase od gnega besjediti, kako od djella krepos̃ti, nè samo zascto djella ovè krepos̃ti podaju, kako materiu, olliti stvar, ù kojojse nahodj Sakramenat Pòkore; da akose nebi dobro razumjello, kojeje mogujstvo Sakramenta; sliedi josct, dasse nebi znalla krepost Sakramenta.

4. *Sčoje Pòkora unutargna?*

Radi toga najparvose imaju ponukovatti vjerni, i datiim na znagne, dabi nastojali sasvakiem trùdom i s'pomgnom na unutargnu Pòkoru sarza., koju nazivamo krepost; bez kojè onna, kojase izvanskiem nacinom cinj, prem mallo prudilabi. Jere onna jest Pòkora unutargna, kadase obbracchiamo sarzem k' Bòghu, i marzimo griehe od nas uccignene, i nenavidimoih, i zajedno onnò nami ima biti istino, i odluceno za izpraviti zlii obicjaj xivotà, i chiudi izopacene, s'uffagnem za dostighnuti Opprosctegne od millosargia Boxjega. Ovu pak sliedi boliest, i xalòst, kojase zovè od mnozieh smuchiegne, i ganuuchie, i mukka, kako druxbeniza pridruxena marzosti griehah. Radi toga prid mnoghiema od Svetieh Otazah istomacègne Pòkore prikaxujese s'boliestju duha, i sarza od ovè varste.

5. *Vjerra nije dio Pòkore.*

U' istinu triebaje, da pripride vjerra Pòkoru ù onnomu koise kajè. Jerese nemoxe ikko obbratiti Bòghu, koj neima vjerru, odsctase dogagia, dasse nemoxe riechi nà ikkakav nacìn, daje dio Pòkore.

6. *Pokora unutargna sarza imase zieniti Krepòst.*

Zascto pak unutargna Pòkora, kako priè rekosmo, pristoise krepos̃ti, mnoghee zapoviedi occittò prikaxuju, (*Matt.* 3. 2.) kojasuse uccilla, i pridala od Pòkore. Jere Zakon od ovijeh djellovagnah samo zapovjeda onna, kojase primaju s krepostju. Odvisce nemoxe ikko zatajati, ò riechi, da nije krepòst boglietise, i kajati, kada, kako, i doklè potrebuje. Ovò pak dabise dobro uccinillo dopuscta, i podava krepòst Pòkore. Jerese kadgod dogagia, da gliudi chiutuu magnù boliest od griehah, negose pristoi: pacèse josct nahoduu gnekii, (*Prov.* 2. 14.) kakoje pisano

fano od Salomuna, koiise raduju, kadasù zlò uccinili.
Opèt ù istinu drughii takose zapusctisce ù xalòst farza, i ù zlovoglnosti, dasse josct fasviem zapusctuju ù neuffagne spassegna; kakavse moxe pò srecchi zieniti Kain, koj recce: (*Narod.* 4.) *Vecchiaje zlocchia moja, nego dabi dostojan bio opprosctegna*; i kakav ù istinu bii Juda, (*Matt.* 27.) koi pokajuvscise izgubbii duscu, i tielo na vjescallo. Dabismo dakle moghli darxatti nacin ù boliesti od gniehah, pomoxenismo s' krepostju Pòkore.

7. *Kako imà biti prighnut, i zanessen onnj, koise kaje?*

A' istose moxe vidieti od ovijeh stvarih, kojee postavglia sebbi, kako svarhu onnj, koise istinittò kaje od grieha. A' parvò gneimu prikazano bii, dabi razurio griehe, i occistio svakò ozquargnegne, i ghnusobbu dusce. Druggò jest, dabi zadovoglio Bòghu za griehe uccignene, sctoje istinittò occittò, daje pristojno pravdi. Jere premda nemoxe biti vlasctiti razlogh pravde megiu Bòghom, i cjovjekom, buduchi toliko duggom dalecinom razluceni megiu sobbom; nisctanemagne occittò jest, daje kojagod pravda, kako megiu Ozzem, i sinovima; megiu Gospodarom, i slugama. Trecchie jest, dasse cjovjek povrati na millost Boxju, ù kojega uvriedègne, i nenavidòst upaddè radi grubbocchie grieha. Sva ù istinu ovaa zadosta prikaxuju, dasse Pokora pristoi kreposti.

8. *S' koijema kako postupaima, illiti napredovagnima ulazise k' onnoj boxanstvenoj kreposti Pòkore?*

A'imase josct uccitti s' koijem postupaima moxese uzaiti k' onnoj boxanstvenoj kreposti. Parvò takoger millosargie Boxje nas pritieza, i pripriduje, i obbracchia farza nasca k' sebbi. Koju stvar molleechi Prorok, recce: (*Jer. ù Tuxbi* 5. 31.) *Obbràti nàs Gospodine k' tebbi, i bitichiemo obbràchieni.*

Pak s' ovom svetlostju prosvietglieni, gledamo s' duhom, i farzem k' Bòghù pò vjerri. (*Xud.* 11. 6.) *Vjerovatibo potrebuje pristupajuchi k' Bòghu*, kako svjedocj Apostò, *jerejest, i isctuchiema sebbe nadaritegl jest.*

Josct odvisce sliedi ganuuchie straha, i buduchi prikazana gorkòst mùkah, farzese uklagna od griehah. I ovdise zienuu, da pristoju onnee rieci Isaie (26. 17.) *Kako koja zavigne, kadaseje priblixilla k' rogègnu, bolèchise va-*

napije ù boliestima svoijema, tako uccigneni jesmo. Ovdise pak prilaga uffagne za dostighnuti millosargie od Bògha, s' kojom uzdighnuti narèdismo xivot, i chiùdi izpraviti. Najposliese i raxixuu sarza nasca s' gliubavju, od kojèse poragia onnj blagodarni strah, pristojan dobriema i vjerniema sinovima: i tako bojèchise od onnoga jednoga sama, da nebismo uvriedili vellicanstvo Boxje ù ikkakvoj stvari ù svemu ostavgliajuchi zlj obicjaj sagriescegna. S' ovijema dakle postupaima dohodise na ovu priizvarscnu krepost Pòkore.

9. *Koije poglavitti plood Krepesti Pòkore?*

Kojase podpunno ima zieniti krepòst boxanstvena, i nebbeska, tojest kòmu obbecchiaju sveta Piisma Kragliestvo nebbesko. Jere piisano jest prid S. Matteom; (*Matt.* 4. 17.) *Pòkoru cinite, jerseje priblixilo kragliestvo nebbesko*: I prid Ezekielom: *Ako opàki buddè ucciniti Pòkoru od svijeh griehah svoijeh kojèje uccinio i budde sacuvati sve zapoviedi moje i buddè ciniti suud, i pravdu xivotomchie xivjetti*, i na druggò mjesto, (*Ezek.* 33. 11.) *Nèchiu smart grescnika, nego, dasse povrati grescnik od puuta svoga, i xivè*. Sctoje istinittò occitto, dasse ima razumjetti od vjecnoga, i blaxenoga xivota.

10. *Sctose imà zieniti od izvanske Pòkore, i zà koijo uzrok ktio Jesukarst gnù postaviti ù broju od Sakramenatah?*

Imase pak uccitti od izvanske Pokore, daje onna, ù kojojse uzdarxuje biichie Sakramenta, i da ima gnekee stvari izvanske podloxne chiuchiegnima, s' koijemase prikaxuju onnaa, kojase cinuu unutargniem nacinom ù dusci. A' najparvòse zieni, dasse ima istomaciti vjerniema, zascto bii uccigneno, daie ktio Jesukarst Gospòdin, dasse Pòkora postavj ù broju od Sakramenatah. A' od ovè stvari podpunno bii ovj uzrok, dabismo magnè sumgnili od odpuscegna griehah, kojè Bògh obbecchia, kad recce: (*Ezekiel.* 18. 21.) *Ako opàki buddè ucciniti Pòkoru, i ost.* Jerebi primnogo potrebno biilo sumgniti od unutargne Pòkore, imajuchise razloxittò bojatti svakj od svoga sùda ù onnijeh, kojaa djelluje, i cinj. Nekabi dakle Gospodin pomogao ovoj nascoj pomgni, i nastojaguu, nareedi Sakramenat Pòkore, s' koiembismo razmiscgliali, dassu nami opproscteni griessi pò odriescegnu Redovnika, i dusceyno-

sèevnosti nasce uccinilebise smirenije radi vjerre, kojàse ima razloxittò pridati krieposti Sakramenatah. Jere nemàse druggojacije uzèti imme Rodovnika, koj zakonittò nami odpuscta griehe, nego Jesukarsta Gospodina, koj govorj Dartavzu, *Matt.* 9. 2.) *Uffaj sinko, odpusctajuse tebbi grieffi tvoii.*

Pàk ù istinu, nemogùchi ikkò dostighnuti spassegne, nego pò Jesukarstu, i pò dàru gnegove mukkè, prikladno bii, i nama prikoristno, dasse narèdi Sakramenat ovè varste, s' cijom krepostju, i s' mogujustvom Karv Jesukarstova dotekùchi, i dovirùchi k' nami, òppràlabi griehe nasce uccignene poslie Karsctègna; i takobismo spoviedalli, dasse dàr smirègna pristoi onnomu Spassiteglia nascemu.

11 *Nà koj nacin Pòkora jest pràvi Sakramenat novoga Zakona?*

Zascto pàk Pòkora jest istinitò Sakramenat, Pastiri takoger lastnochie ukazati. Jere kakoje Karsctègne Sakramenat, zascto pomarsuje (*U' stvar. Apo.* 2. 28.) svè griehe, i navlascitò grieh istocni; nà isti nacin Pokora, koja occistchia svè griehe uccignene s' voglióm, i s' diellóm poslie Karsctègna, istinittò, i vlascitò imàse zvatti Sakramenat. Paka, sctoje poglavittò, prikaxujuchi onna, onnee stvari, kojese djelluju, i cinnu izvanskiem nacinom ù dusci, koije, tkobi smió recchi, da Pòkora nije narescena s' praviem, i s' vlascitiem biichiem Sakramenta? U' istinu *Sakramenat jest zlamen svete stvari:* à grescnik, koise kajè, occittò izgovara zlamenima stvarih, i riecih, daje occistio duscu od grubbocchiè grieha: i takoger lastno poznajemo millosargie Bògha odpusctujuchiega griehe istee od onnijeh, kojàse djelluju, i govoruu od Redovnika. Prendà ovò occittò prikaxuju onne rieci Spassiteglia: (*Matt.* 16. 19) *Tebbichiu datti kgliùce Kraglestva nebbeskoga, i sctogodier odriescisc svarhu zemglie, bitichie odriesceno i nà nebb ssih.* Jere odriescegne izusteno s' riecima Redovnika zlamenuje onnò odpusctegne griehah koje djelluje ù dusci.

12 *Moxese ponovitti Sakramenat Pòkore.*

A' neimajuse sàmo uccitti vjerni, dasse Pòkora imà darxatti ù broj od Sakramenatah, dalli josct od onnijeh, kojà-

kojàfe moguu ponovitti. Jere upitajuchi Petar, jedaffè imà datti odpufcegne zà fedam puutah? Odgovori Gofpodin; (*Matt. 18. 22.*) *Negovorim tebbi dò fedam puutah, nego dò fedamdeffet, i fedam puutah*. Radi toga akobife imallo befsjediti s' gliudma od ovè varfte, koiibife zienilli, dà neuffaju ù privalliku dobrotù, i milofargie Boxje, duxnochie biti potvarditi farze gnihovo, i uzdighnutiga nà uffagne millofti boxanftvene. Koju ftvar laftnochie doftighnuti, i ù tomacegnu ovoga mjefta, i ù druzieh, koiife primnoghi i nahoduu ù fvèta piifma, i pak s' onnijem rezlozima, i s' razloxegnima, kojàfe moguu vidieti ù kgnizi S. Ivanna Zlatouftnika od onnijeh, koii upadaju ù griehe; i ù kgnighe fvetoga Ambroxa od pòkore.

13. *Kojaje, i kakvaje, materia, illiti podftava Pòkore?*

A' jur neimà biti ftvari occitnije, i poznanije pùku vjernomu, koliko materia, illiti podftava ovoga Sakramenta; imafe uccitti, daffe navlafctitò, ovj Sakramenat ù ovomufe razlikuje od druzieh jere materia, alliti podstava drughieh Sakramenatah jeft kojagod ftvar naravska, olli zanatom uccignena: à Sakramenta Pòkore jeffu kako materia onnaa djella Pokornika, tojeft, *Skrufcegne, Ifpoviedagne, i Zadovoglnòft*, kako bii iftomaceno od Sabora od Trenta, koiaa, kakofe ifctuu ù Pokorniku za zielovitto, i punno, i izvarfeno odpufcegne griehah pò naredbi Boxjoj, s' oviem razlogom zovufe djelovi Pòkore. A' nezovufe ovaa djella od S. Sabora, kako materia, zafcto neimaju biichie pràve materie, dalli zafcto nijefu materia, od ove varste, kojabife sluxila izvanskiem nacinom, kako voda ù Karfcègnu, à Krifma ù Potvardègnu. Zafcto pàk od druzieh bii recceno, daffu grieffi iftii materia, ovoga Sakramenta; nechiefe ù iftinu zieniti, daffe govorj ikkakva ftvar razlika, akobifmo pomgnivo razmislili. Jere kako govorimo, dà materia oghgna jeffu darva, kojàfe skoncàju s' krepoftiu oghgnia, tako i grieffi, koiife pomarfuju s' Pòkorom, moguufe pràvo riechi, daffu materia, ò podftava ovoga Sakramenta.

14. *Kojaje forma, alliti rieci, s' koijemafe cinj Sakramenat.*

A' neimàfe jofct minuti, i prochi od Paftirah iftomacègne

cègne forme, illiti riecih, s'koijemase cinj ovj Sakramennat, Zascto poznagne onnè ftvari ponukuje dusce vjernich zà primiti millòft ovoga Sakramenta s'najvecchiem bogogliubftvom. Ovee dakle' jeffu rieci: *Jate odriescviem*, kojee, nè samose mogun razumjetti od onnijeh riecich? (*Matt.* 18. 11.) *Koijagoder odriesciti bnaddete svarhu semglie, bitichie odriescena, i nà nebbesfieh.* A' primismo od nauka iftoga Gospodina Jesukarfta prikazana od Apoftolah. A' poklè zlamenuju ovò Sakramenti, scto dielluju, i cinuu, i onnee rieci; *Jate odriescujem* prikazuju, dasse odpuſctegne grieha djelluje s' podàgnem ovoga Sakramenta; occitto jeft, daje ovà izvarſcna forma, illiti rieci Sakramenta Pòkore: Jeresu grieſſi kakono zàveze, (*Isaia* 5. 18.) s' koijemase darxuu dusce svèzane, i od koijehse odriescuju Sakramentom Pòkore. Sctò iſtinittò Redovnik pripodobno izgovara joſct od onnoga cjovieka, koj prie bjesce doftighnuo od Bògha odpuſctegne griehah s' krepoftju prigorùchiega Skruſcègna, prilagajuchi joſct zavjet Iſpoviesti.

15. *S. koiem ploddom prilagajuse drughee molitve onnoi formi, illiti riecima Sakramenta.*

Odviscele prilagaju mnoghee molitve, nè à iftinu potrebittee formi, illiti onnijem riecima, mà dabise odmetnulle onnee ftvari, kojèbi moghle zapriieciti krepoft, i mooch Sakramenta s' pomankagnem onnoga, komuse podaje.

16. *Kolikose razlikuje oblàſt Redovnikah Jesukarſtovieh ù proziegnegnu gubbe grieha, od oblàſti Redovnikah ftàroga Zakona?*

Radi toga grefcnizi neka uzdaduu privellikee fale Bòghu, koj podadè toliku proftrannu oblaft Redovnizima ù Zarqui. Jere nè kako jedan puut ù ftàromu Zakonu (*Djack.* 13.) Radovnizi odriescevahu sàmo svojom svjedoxbom, daje koigod oslobogen od gubbè; tako sada ù Zarqui onnàje sàmo oblàft uccignena Redovnizima, dabi prikazali, daje koigod odriescen od griehah; mà ù iftinu odriescuju kako sluxbenizi Boxij onnò, scto Bògh ifti djelluje, Koije Otaz, i tvoraz millofti, i pravde. Pjes. 83. Rim. 8.

17. *S' kojem upravgliegnem i s' Koijem nacinima imaju pokornizi prikazati svoje diellovagne, olliti sagriescagne.*

A' Pomgnivochie vjerni obsluxiti joſct obicjaje, i nacine,

tine, s' koijemase sluxi ù ovomu Sakramentu. Jerechiesse tako ucciniti, dabi vecchma prienulli sarzem, kojàsu dostighnuli s' oviem Sakramentom, tojest dassuse smirili kakono slughe s' primillostiviem Gospodarom, olli pacè kako sinovi s' pridobriem Ozzem, i zajedno dabi lastnije razumjelli, scto gnima potrebuje ucciniti, koiibi kchiesli (svì pàk imaju kchietti) dasse prikàxu harni, i dabise spomignali od tolizieh dobarah. Jere koìse kàje od griehah, ovj padda prid nogami Redovnìka s' ponixniem, i s' umiglieniem sarzem, dà kada sebbe tako ponixno vlàda, lastnobi mogao poznatti, dà òn imà iskorjeniti xille oholosti, (*Eccle.* 10.) od kojehse poragiaju, i imaju pocetak svì griessi, kojee placcè; ù Redovnikuse pàk klagnà hiip, i mogujstvo Gospodina Jesukarsta, kòj sjedi ù gnemu zakonitti sùdaz. Jere Redovnik, kako ù drughee, tako i ù sluxegnu Sakramenta Pòkore izvarscuje, i ispùgna djello Jesukarstovo. Paka pokornik tako izbraja griehe svoje, kolikobi ispoviedao, daje on dostojan privellikoga, i prigorkoga pokaragna, i ponixno piita opprosctegne od griehah; kojee ù istinu svè stvari imaju priistinittee svjedoxbe davnosti svoje od S. Dionysia: tòjest, daje òn bio uccio.

18. *Kojee poglavittò plodde prìmaju gliudi od Sakramenta Pokore?*

A' ù istinu nije stvari, kojà toliko prùdi vjerniema, niti gnima prinossi vecchiè vesseglie zà prìmiti Pòkoru, koliko, akkobi gnima cesto biilo istomaceno od Paròkah, koliku korist od gnè primamo. Jere ù istinu dabi razumjelli, dassè onnò moxe riechi od Pòkore, dà istinittò gnè xille jessu gàrke, à ploddi pàk jessu prislatki. Jerese svakà krepòst Pòkore nahodj ù ovomu, dà nàs povracchià ù millost Boxju, i dà scgnim nas zdruxuje s' privellikiem priateglstvom. Ovò pàk smirègne kadgod obicjaj imà sliediti privellikj miir, i tihòst duscevnosti s' privellikom radosti dùha ù gliudi bogogliubne, koii svèto, i bogomillo primaju ovj Sakramenat. Jerese nenahodi ikkakav grieh toliko vellik, i hùd, koise nepomarscuje Sakramentom Pòkore, nè sàmo jedan puut, mà drughi, i vecchiè puutah. Od kojè stvari ovako Gospodin recce pò Proroku: (*Ezek.* 38. 21.) *Akò gre-*

scnik

fenik buddè ucciniti Pòkoru od fvijeh griehah fvoijeh, koje uccinio, i budde facuvati zapovjedi moje, i budde cini ti fuud, i pravdu xivotomchie xivjetti, i nechie umrieti; od fvijeh griehah, kojeje uccinio, nechiufe fpomenuti. I S. Ivan: (1. *Ivan.* 11.) *Ako buddemo ifpoviedati griehe nafce, vjeran jeft, i pravetan, dà odpuscti nami griehe nafce.* I mallo poslie recce: *Ahobi koigod fagriefcio,* (tojeft nerazlucujuchi ikkakvu varftu grieha) *odvjetnika imamo prid Ozzem Jèfukarfta Jefuffa pravetnoga i on jeft fmillovàgne zà griehe nafce, i nè zà nafce sàmo, marjoscť zà griehe fvega fvieta.*

19. *Nà koj nacin govorùfe, daffe gnekii grieffi nemoguu odpuscťiti?*

Scto pàk scťijemo ù Piifmieh, dà gnekii nijefu doftighnuli millofargie od Gofpodina, i akofu primnogò iskallì millofargie (kako Antiok, Efaun, i drughii) ovò ù iftinu razumiemo, daffe raditoga dogodii, jerefe iftinittò, i iz farza nepokajafce od griehah. Radi koje ftvari, kada scťijemo befsjedde od ovè varfte ù fveta piifma, i prid fvetiem Ozzima, s' koijemafe zienuu, dà potvarduju, dàffe gnekii grieffi nemoguu odpuscťiti, tako gnih potrebuje iftomaciti, nekabifmo razumjellì, daje fafma mucno ifproffegne proscťegna. Jere kakofe govorj kojagod nemoch neizliecgliva radi ovoga uzroka, zascťoje nemochnik toliko nemochian, da nenavidj krepòft liekarie, kojà daje zdravglie; ovakoje gnekà varfta grieha, koife neodpuscťa, nì opprascťa radi ovoga uzroka, zascťo odmecchiè millofť Boxju vlàscťiti liek fpàffegna: U' ovomu chiuchiegnu bii recceno od S. Aguftina: *Talikoje padàgne ovoga grieha, daffe nemoxe ponixiti zà mollitti, premdabife zla dufcevnoft uffillovalla i poznatti, i occitovati fvoj grieh.* Kojee pàk rieci takofe imaju razumjetti, kako nà druggò mjefto prikaxujuchi febbe iftoga, recce, akobi dofpio ovj xivot ù ovoj hudoj opacini misli: jerefe neima neuffàti od kogamugod najgorrega poftavgliena ù ovomu xivotu, nitife zà gnega lùdo mollj, od kogafe uffa, dachiefe obbratiti.

20. *Nemoxe ikkò odarxatti Pòkoru prie od odpuscťegna griehah.*

Dalli nekabifmofe povratilli nà pòkoru, ovaje krepòft

svoga tako vlasctita, dabi pomarsio griehe, dà nà ikkakav nacin nebi mogao odarxatti odpusctegne griehah bez Pokore, niti ù istinu moxe ussàti. Jere piisano jest: (*Luk. 13. 9.*) *Ako neuccinite Pòkoru svichieteſe zajedno izgubitti*. Scto ù istinu bii recceno od Gospodina sàmo od griehah vecchieh, i smartnieh: premda iosct griessi magnj potrebu imaju od kojegod varste Pòkore, koiise zovu opprostivii. Jere S. Agustin govorj: *Buduchi gnekà Pòkora, kojaſe svakj dàn cinj ù Zarqui zà griehe lasno opprostive bez Pòkore*.

21. *Kolikaſu djela zielovitta Pòkore, tojeſt bez koijeh nije dobra Pòkora?*

A' jere nije zadosta ù opchienò govoriti od ovijeh stvarih, kojee nà gnekj nacin padaju pod djellovagnem, nastojatichie Pastiri onnaa nauccitti jedno pò jedno, od koijehbise moghlo primiti od vjernieh biichie pràve, i spassovne Pòkore. A' jest vlasctitò ovoga Sakramenta, dà izvan forme, illiti riecih, i materie, illiti podstave, ò stvari kojesu opchiene svijema Sakramentima, dabi imao josct onne djelove, kako prie rekosmo, koii djelovi cinuu kako suukoliku, i zielovitu Pòkoru, tojest *Skruſcegne*, *Iſpoviedagne*, *i Zadovoglnòſt*. Od koijeh S. Ivan Zlatoustnik govorj s' ovijem riecima: *Pokora ſilluje grieſhnika ſvakaa dobrovoglno podnieti: ù ſarzu gnegovo Skruſcegne, ù juſtima Iſpoviedagne; ù djella zielovittò ponixegno, olli ploddonoſnu Zadovglnoſt*. A' oviise djelovi govoruu, dassu od varste ovijeh djelovah, koiisu potrebitti zà sctogod zielo ucciniti, i sastaviti: jere kakono tielo cjovjeka sastavgliase od mnoghijeh udah, rukah, nogàh, occih, i drughijeh dielovah od ovè varste, od koijeh, akobi kojàgod pomankalla razloxittobise zienillo neizvarscan; à izvarscan, ako nebì kojè pomankallo; nà istj nacin josct Pòkora takose sastavglia od ovè trii diela, dà, premdabi zadosta biilo *Skruſcegne*, *i Iſpoviedagne*, s' koijemase cjovjeh cinj pravetan, sctose pristoi naravi gnegovoj; nisctanemagne, akose nebi josct pristavio trecchi dio, tojest *Zadovaglnoſt*, triebaje dà gnemu sasma sctogod pomankàje od izvarscnosti. Radi cessa ovii djèlovi tako megiu sobom sdruxeni jessu, dabi Skruſcegne imallo ù sebbi vogliu, i odluku zà ispovidietise, i zà zadovogliti, i da pripride Skruscegne Ispoviest,

i vo-

i voglia zà zadovogliti, à obadva dà pripriduu Zadovoglnost.

22. *Kakose ujedno sàstavgliaju ovaa trii diala Pokore?*

Moxemo pàk prinieti ovj razlogh, dà ovaa trii diela, jerese cinuu grieſſi protiva Bòghu, s' miisliu, s' riecju, i s' djellom iſtiem. Zàtò priſtojno bil, dà, podlagajuchi nàs iſtiem kgliucima Zarque, s' koijem ſtvarima priſvèto Imme Boxje od nàs ozquargneno bjeſce biilo, s' iſtijema josctè biſmoſe uſſillovàli ſmiriti ſarxbu gnegovu, i iſproſſitti opprosctègne od griehah,

A' josctſe istò moxe potvarditi s' drughiem razloxegnem. Jere pòkora jeſt kako gneko zaplachiegne zà grieh izhodèchie iz voglie onnoga, koj sàgrieſcii, i pomankà, i narègena pò vogli Boxjoj, protiva komu grieh bii uccignen. Radi togaſe isctè i voglia zà zaplàtiti, ù komu navlasctitò Skruſcegne pribiva; i triebaje, daſſe pokornjk podloxi sùdu Redovnìka, koj psikaxuje hiip Boxj, nekabi mogao narediti pedepſu protiva onnomu pò vellicini griehah: Odsctaſe vidj biichie, i potreba od Ispovieſti, i Zadovoglnoſti, illiti Zaplachiègna.

23. *Sctoje skruſcegne poglavito ù ovomu razloxègnu?*

A' potrebnoje iſtomaciti vjerniema krepoſt, i narav ovijeh dielòvah; najprie pocetiſe ima od Skruſcegna, i ovoſe, tojeſt Skruſcegne, ima pomgnivo iſtomaciti. Jere ſarze neima biti bez pokajagna ù ikkakav cjas vriemena, kada dojdu na pamèt proſſasctì grieſſi, olli kada sctogod ſagrieſcimo. Ovj dio istomacuju Ozzi ù Saboru od Trenta na ovj nacin: *Skruſcegne jeſt bolieſt ſarza, i marzoſt nà grieh uccignen s' odlukom negrieſciti unaprieda.* I mallo poslie prilagaſe od ganuuchia Skruſcegna: *Tako najposlie pripravglia nà odpusctègne griehah, akobi bio zdruxen s' uſſagnem boxanſtvenoga milloſargia, i s' zavietkom uccinitì oſtàle ſtvari, kojeſe isctuu zà zakonito prìmiti ovj Sakramenat.* Razumjettichie takoger vjerni od ovoga istomacegna, da krepost Skruſcegna nije samo postavgliena ù onnomu, dabi koigod ostavio grieſciti, olli dabi imao odluku narèditi novù varstu xivota, olli dabiga jur narèdio; ma najprie imaſe nenavidieti, i occistiti zli proſsasctni xivot. Ovò ù istinu poglavittò potvarduju onnaa vikagna ſvetieh Otazah, kojaa sctijemo cesto raſſuta ù ſveta piſma.

ma. (*Pjess. 6.*) *Trudiesam*, recce David, *ù placcu mojemu oppiiraticchiu svaku nooch postegliu moju*. I (*Ezek. 18. 31. u istoj*) *Uslisciuje Gospodin glas placca moga*: i opèt drughj: (*Isaia 33.*) *Razmiscgliatichiu tebbi sva godiscta moja ù gorkosti dusce moje*; tojest, dattichiu razlogh od svega moga vriemena. Kojee ù istinu, i drughee ovè varste glase izustii od privellike gneke nenavidosti od prossastnoga xivota, i od marzòsti griehah.

24. *Zascto Skrufcegne bii zvano od Otazah Boliest?*

Zascto pak Skrufcegne bii istomaceno boliest, imajuse uvjexbati vjerni, da nebi zienilli, dasse onna boliest dosèxe s' chiuchiegnem tiela. Jere Skrufcegne jest diello voglie. I svèti Agustin svjedoci, daje boliest druugh Pòkore, a nè Pòkora. U' istinu Ozzi istomacilli jessu s' immenom boliesti onnù marzost, i nenavidost griehah: i zascto ovako sluxuu svèta piisma, jere recce David: (*Pjess. 12.*) *Za kolikochiu vrieme postaviti svjettovagna ù dusci mojoj, boliest ù sarzu momu pò dnevi*? i zascto boliest izhodj iz istoga skrufcegna ù dognoj strani dusce, koja ima krepòst zà poxuditi: da nebi nèpodobno biilo istomaceno Skrufcegne s' boliestju, jere uzròkuje boliest, i zà gnù prikazati, grescnizi imaju obicjaj promieniti odicchiu. Odscta recce Gospodin prid S. Matteom: (*Matt. 11. 21.*) *Jaob tebbi Korozaim, jaob tebbi Betsaida, zascto da ù Tiiru, i ù Sidonu uccignene bjehu krepòsti, kojee uccignene jessu ù vas davno ù kostrèti, i ù pepelu pokorahi biili uccinilli.*

25. *Zascto marzòst griehu opchienò nazivase od Bogoslovazah skrufcègne?*

Podobno pàk postavglieno bii imme Skrufcègna onnoj marzosti grieha, od kojè besjedimo zà zlamenovati jakòst boliesti, izvodèchi priliku od stvarih telesnieh, kojèse na sitno tuuku s' kamenom, alli s' kojomgod druggom tvardom stvari, dabise s' oviem immenom prikazallo, dà farza nasca, kojàsuse otvardnùla s' oholostju, rastukujuse, i satiruuse s' krepostju Pòkore. Radi toga nezovese s' oviem immenom ikkakva druggà boliest, olli primgliena bii radi priminùchia, i smarti roditegliah, i Sinovah, olli radi nevoglie koganu dràgo druggoga; maje vlastitò imme sàmo onnò boliesti, s' kojomse bolimo od izgubgliegna pravetnosti, i millosti Boxje.

26. S' kojem josct immenima ovà marzòst grieha pò obb-tjaju imasse prikazati?

U' istinu obicjaj jest takoger prikazevati ovu istù stvàr, s'drughiem immenima. Jerese josct zovè skruscegne sar-za, jere s' immenom sarza cestose sluxuu svète Kgnighe nà mjesto voglie, (*Narod. 6. Job 1.*) Jere kakose uzim-gliè od sarza pocetak ganuuchiah tiela; tako voglia vlà-da, i upravglia svè ostàle kreposti dusce. Zovèse josct od Svetieh Otazah: *Probodegne illiti ostagn sarza*, od onni-jeh, koii napiisasce kgnighe od Skruscègna, parvò kchie-sce upiisati od *Probodagna, illiti ostgna sarza*. Jere kako-se s' gvozdima prokidaju obuhnùte, i ottecenee ranne, dabi mogaò izvretti ghnilàd, i starx zatvoren; takose sarza proriezaju, kako sluxèchise s' klietom, dabi moghli izaxè-ti ghnilàd, i starx smartnoga grieha. Radi toga josct zvano bii od Joela Proroka: *Razdiràgne sarza*, recce: (*Joel 2. 12.*) *Obbratitese k' meni ù svemu sarzu vascemu, ù postu, i ù placcu, i ù tùzi, i razdirajte sarza vasca.*

27. Zascto imà biti privellikà, i prigorka boliest od grie-hah zatvòrena ù immè skruscegna?

A' bitichie lastno prikazati s' ovijem razlozima, dasse imà imatti privellikà, i prinajvecchijà boliest od griehah, koiisu biili uccigneni. Jere buduchi Skruscegne djello od gliubavi, (*Ivan 4.*) koja izhodj iz onnoga straha, koi jest sinovglij, occittoje, dasse imà narèditi istj nacin skru-scegna, i gliubavi. Jere kakose Bògh imà primnogo gliu-biti, tako imamo primnogò marzjetti onnee stvari, kojee nàs odagliuju od Bògha. U' cemuse josct onnò imà za-mieratti, dasse s'istom varstom razgovora zlamenuje velli-cina gliubavi, i skruscegna. Od gliubavi bii recceno: (*Matt. 22. 27.*) *Gliubitìchiese Gospodina Bògha tvoga iz svega sarza tvoga*. Opèt, sctose pristoi skruscegnu, vapije Gospodin pò Proroku: (*Joel. 12.*) *Obratitese k' meni sas-viem sarzem vasciem.*

Josct, da kako Bògh jest jedno prinajvecchiè dobro me-giu svijema, kojàse imaju gliubiti; tako josct grieh jest prinajvecchijè zlò megiù svijema, kojaa gliudi nenavidieti imaju; onnò sliedi, dabismo ispoviedalli radi koga uzroka imàse Bògh gliubiti, radi istoga uzroka opètje potrebno, da nosimo privelliku nenavidost griehu. Od svijeh ù

istinu stvarih imàse parvà postaviti gliubav, tako, dasse nemoxe u istinu griesciti nì zà sahraniti istj xivot: kako occittò nàs uccee ovee rieci Gospodinove: (*Matt.* 10. *Luk.* 14.) *Koj gliubi Ozza, alli Mater vecchie, nego mene, nije mene dostojan.* Josct, (*Matt.* 16.) *koibi ktio duscu svoju spassenu ucciniti, neka izgubbj gnù.*

Dalli josctse onnò imà zamieratti, dà kakose nepostavglia gliubavi ikkakav nacin, i svarha, kako govorj S. Bernardo. (*Jerebo nacìn za gliubiti Bògha jest gnega gliubiti preko nacina, i bez svarbe*, takose nenarediva nì postvaglia ikkakav nacin, i svarha marzosti grieha.

A' josct neka buddè nè sàmo boliest privellikà, mà prixestokà, i tako izvarscna, dabi odvarghla svaku lienòst, i tromòst. Jere piisano jest ù Deuteronòmio: (*Deut.* 4. 29.) *Kada buddèsc iskatti Gospodina Bògha tvogu, najtichiesc gnega: ako nisctanemagne sasviem sarzem buddesc gnega iskatti, i sasvom xalosti dusce tvoje.* I prid Jeremiom: (*Jerem.* 29.) *Iskattichiete mene, i najtichiuse od vas govorj Gospodin.*

28. *Skruscegne nije magnè istino, niti pomankaje biti pravò, premdasse nebi chiutila boliest od griehah?*

Prem akose ovò nebi moghlo òd nàs dostighnuti, dabi biila izvarscnà, nisctanemagne moxe biti istino, i mocchno skruscegne. Jerese cesto dogagia, da nas vecchiè ganivaju, i uzbunuju kojasu podloxna chiuchiegnima, nego stvari duhovne. Zatò gnekii kadgod chiutuu vecchiu boliest od priminùchiah, i smartiih sinováh, nego od grubbocchiè griehah. Istise josct suud imà ucciniti, ako suze sliedee gorkost boliesti; kojee nisctanèmagne primnogose imaju xeglietti, i possaliti ù Pòkori. Jere prisvietla jest onnà bessjedda S. Agustina od ovè stvari, recce: *Nijesu ù tebbi unutargna Karstchianskoga bogogliubstva, ako placcesc tiele od kogase odielii dusca, duscu pàk, od kojèse Bogh odielii neplaccesc.* I ovdise pristoju onnee rieci Spassiteglia nascega, kojèsuse gorje prikazalle: (*Matt.* 11.) *Jaoh tebbi Korozaim, jaoh tebbi Betsaida, jere dà ù Tiiru, i Sidonu uccignene bjebu krepposti, kojee uccignene jessu ù vàs, davno ù kostreti, i ù pepelu pokorubi biili uccinilli.* Premda imaju biti zadosta zà potvarditi ovu stvar onnii prisvietli izgleddi

gleddi Ninivichianah, Davida, Griefcnizze, Poglavizze Apoftolskoga, koii svi zazivahu millofargie Boxje s'mnoghiem fuzami, i ifpiitafce, i izproffifce prosctegne od griehah. (*Ivan* 3. *Matt.* 12. *Luk.* 11. 2. *Kragl.* 13. *Pjeff.* 50 *Matt.* 26.)

29. *Grieffi poglavitti, olliti fmartnij imajufe jedan po jedan marzjetti ù skrufcègnu.*

Primnogofe pàk imaju nagovarati, i uccitti vjerni, dabi naftojali priftaviti boliest vlasctitù skrufcegna svakomu griehu fmartnomu. Jere ovako iftomacii Ezekia skrufcegne, kad recce: (*Ezek.* 38. 14.) *Razmifcgliatichiu tebbi svà glodiscta moja u gorkofti dufce moje.* Jere razmifcgliati fvà godiscta, jeft odmetati griehe jednoga, pò jednoga, bolèchife od gnih iz farza. Takoger sctijemo upiifano prid Ezekielom: (*Ezek.* 18. 21.) *Akobi grefcnìk uccinio Pokoru od fvijeh griehah fvoijeh xivotom xivjettichie.* S. Auguftin od ovè befsjedde iftò recce: *Neka promislj grescnìk varftu griehah ù mjeftu, u vrieme, u razlikofti, u hiipu,* tojeft protiva komu uccinii.

30. *Kadgodje zadofta ù opchieno, i skupno marzitti fvoje griehe.*

Nisctanemagne ù ovoj ftvari neka uffaju vjernj ù privelliku dobrotù, i millofargiè Boxje. Jere buduchi on prixudgliu od nafcega fpaffegna, nitife kasnj ikkoliko za podatti nami opprosctegne; ma zagarglia grefcnika s'occinom gliubavi, i oncjas, kadfe on buddè fpomenuo, i ù opchieno, i skupno buddè pomarzio fvè fvoje griehe, od koijeh pàk ù duggò vrieme, akobife moghlo, dabi imao odluku spomenùtife, i marzjetti, obbracchiajuchife k'Gofpodinu. Jere ovako nami zapovieda uffati pò Proroku, kad recce: (*Ezek.* 33. 12.) *Opaccina opakoga nechie naudditi gnemu, ù koimugod dan obbratitife budde od opaccine fvoje.*

31. *Kojasu najpriè potrebna za pravo skrufcegne?*

Od ovijeh dakle mocchichiefe razumjetti, kojàfu poglavittò potrebna za pràvo skruscegne, od koijeh potrebnochie biti pomgnivo uccitti puuk vjerni, nekabi fvakj razùmio, s' kojembi nacinom mogao gnega doftighnùti, i imaobi nacin, s' kojembi prozienio, kolikobi bio daleko od izvarfcnofti ovè krepofti. Jere najparvò potrebuje ne-

navidieti ; i occiftiti fvè griehe , kojèfmo uctinilli , dà akobifmofe kajàli ftimo od koijehgod , primilabife od nas jedna himbena, i prievargliva, i nefpaffovna Pòkora. Jere kako bìi receno od S. Jakoba Apoftola: (*Jakob* 5. 10.) *Koibigod vaskolik Zakon obsluxio, a dabi u jednomu uvriedio, uccignen jest u fvijeh krivaz*.

Druggò jeft, dabi skrufcegne iftò imallo zdrùxenu vogliu zà ifpovidietife, i zadovogliti; od koijehchiefe pàk befsjediti na fvoje mjefto. Trecchiè jeft, dabi pokornik imao iftinittù, i ftavnu miifo, i odluku zà upraviti xivot. Ovò u iftinu Prorok occittò nàs nauccii s'ovijem riecima: (*Ezek*. 18. 22.) *Ako budde grèfcnik ucciniti Pokoru od fvijeh griehah fvoijeh*, kojeje *diellovao, i budde facuvao fve zapoviedi moje, i budde ciniti fuud, i pravdu xivotom xivjettichie; i nechie umrieti, od fvijeh nepravetnoftiih*, kojeje *uccinio, nechiufe fpomignati*. I mallo poslie (*U' isto*. 17.) *Kadafe budde obbratiti grescnik od opaccine, koju diellovao jeft, i budde ciniti fuud, i pravdu, onchie dufcu fvoiu oxivietti*, i mallee ù fred poftavgliene, recce: (*U' isto*. 30.) *Obbratitefe, i cinite Pokoru od fvijeh nepravetnoftiih vafcieh, i nechie biti vama ù rafsucbiu nepravetnoft: Odvarzite od vas sva prifstùpagna vafca, ù koijeh prifstùpili jefte, i uccinite vami farze novo, i duh novi*. Istò josct nareedi Gofpodin Jefukarft onnoj xenni, kojà bii uffichiena ù prigliubodinftuu, recce: (*Ivan* 8. 11.) *Poidi, i vecch nemoj griefciti*. Takoger i Dartavzu onnomu, koga ozdravii nà ovcju Lokvu, recce: (*Ivan* 5. 14.) *Evo zdrav uccignen jeffi: i nemoj jùr griefciti*.

32. *Prikaxujefe, daje potrebna boliest od grieha uccignena proffasctoga, i odluka za cuvatife u naprieda*.

Takoger i iftà narav, i razlogh occittò prikaxuju, daffu onnee dvie ftvari poglavittò potrebne skrufcègnu, tojeft boliest od grieha uccignena, i odluka, i opaaz, dà nebi sctogod od ovè varfte uccinio ù naprieda. Jere koibife ktio fmiriti s'priategliem, koga bjefce pogardio s'kojomgod pogardom, i triebaje, daffe bollj, i kàje, zascto bjefce bio pogarditegl, i pfovnik protiva gnemu, i dabi pomgnivo naftojo ù oftàlo vrieme ù naprieda, daffe nebi zienio daje ktio uvriediti priateglftvo ù ikkakvoj ftvari. Kojee dvie ftvari potrebnoje dà imaju pridruxen poslùh:

jerefe

jerese pristoi, dà cjovjek buddè posluscan Zakonu, ollijè naravski, olli boxanstveni, olli cjovjecanski, koijema podloxan jest. Zatòje potrebno, dà pokornik povràti akoje uzeo druggomu sillom, olli nà prievaru: i takoger onnomu neka zadovogli, i plàti s'nadoplachiegnem kojemgod, olli s'koristju, olli s'pocjastchiegnem, kojègaje cjast, olli xivot pogardio, alli s'riecju, alli s'djellom. Jere onnò jest possaglieno od svijeh, scto sctijemo prid S. Agustinom; *Neopprasctase grieh, akose nepovrati uzèto.*

33. *Imàse opprostiti druziema, ako bocchiemo, dasse nami opprostì.*

A' neimàse magnè pomgnivo, i potrebittò nastojati megiu ostàle stvari, kojèse primnogo pristoju skruscegnu, koliko svè onnò opprostiti, i odpusctiti sctogod pogardah buddesc primio od druggoga. Jere ovako Gospodin nasc Spassitegl napomenuje, i navjestuje (*Matt. 6.*) *Ako buddete odpusctiti gliudma griehe gnihove, odpusctitichie i vami Otaz, vasc nebbeski griehe vasce: dà akoli nebuddete odpusctiti gliudma, necbie Otaz vasc odpusctiti vami griehe vasce.* Ovaa jessu, kojàse imaju zamieratti i obsluxevatti od vjernieh ù skruscègnu: ostàle stvari, kojechiese mocchi lastno razumjetti od Pastirah okolo ovè stvari: uccinitichie ù istinu da Skruscègne budde vecchiè izvarsceno, i svarsceno ù svojoj varsti, dalli toliko potrebitaa neimajuse zieniti, da bez ovijeh nebi moghlo biti, nitibise moghlo uzdarxatti, biichie pràve, i spassovne Pòkore.

34. *Kojaje vlasctità krepòst, i korist skruscègna.*

A' pàk neimà biti zadosta Pastìrima akobi onnaa uccilli, kojàse zienuu pristojna k'spassegnu, ako nebi joscer nastojàli sasvakom pomgnom, i s'nastojagnem, dabi vjerni upravili xivot, i djella svoja k'onnomu biichiu, i xivgliegnu, kojèje gnima naregeno; primnogochie pruditi cestchiè prikazati krepòst, i korist skruscègna. Jere kadgodse odmechiuu od Bògha mnogaa drugaa dobra djella bogogliubna, (*Prov.* 15. *Isaia* 27.) kako dobrocinstva prema uboghiema, posti, molitve, i druggaa svèta, i posctena djellovagna od ovè varste radi pomankàgna gliudih, od koijeh izhoduu; Istò ù istinu skruscegne nemoxe gnemu biti, damu nije dràgo, i ugodno. Jere govori Prorok:

(*Pjess.* 50.)

(*Pjeſſ.* 50.) *Sarze skruſceno, i ponixeno Bògh nècbie pogarditi.*

Pacè joscſt oncjas kada gnù zacnemo ù pametima nasciema, podajeſe nami od Bògha opprosctegne griehah; nà druggò mjeſto ovee iſtee rieci Proroka prikaxuju: (*Pjeſſ.* 31. 5.) *Rekoh, iſpoviedatichiu protiva meni nepravetnoſt moju Goſpodinu, a tiſſi oppròſtio nemilloſt grieba moga.* I od ovè ſtvàri vidìmo priliku (*Luk.* 17.) ù deſsèt gubbavieh poslanieh, od Goſpodina ſpaſſiteglia naſcega k'Redovnizima, prie, nego k'gnima pridoſce occischieni biſce od gubbe. Odsctaſe moxe razumjetti, dà krepòſt pravoga Skruſcègna, kako gorì viſcè rekoſmo, jeſt onnà, dabiſmo oncjas odarxalli od Goſpodina opprosctegne od ſvijeh griehah pò milloſti gnegovoj.

35. *S' koiemſe nacinom dohodj nà izvarſcnoſt Skruſcègna?*

Jerechie primnogò prùditi zà uzbuditi pamèti vjernieh, akobi Paſtìri nauccilli koigod nacìn, s'kojembi ſvakj mogao doſtighnuti skruſcègne. A' potrebnoje napomenuti, dabi ſvì pomgnu imalli, ceſto iskuscujuchi duſcu ſvoju, jeſſuli obsluxili onne ſtvari, kojeſu zapovidiene biile od Bògha, i od naredbah Zarqucnieh. Dà akobiſe koigod ſpomenuo, daje krivaz od kojegagod grieha, oncjas nekaſe iſpovidj, i priklonit; i ponixen neka piita prosctègne od Goſpodina, i neka proſsj, dàmuſe podaa vrieme i zà iſpovidietiſe, i zà zadovogliti; i najprie neka piita, da nebi unaprieda uccinio onnee iſtee griehe, od koijehſe prijako kàje, daihje uccinio. Odviſce imattichieſe naſtojati od Paſtìrah, dabiſe uzbùnila jedna privellika marzòſt od vjernieh protiva griehu, i zasctoje privellika gnegova ſmraad i grubbocchia, i zascto prinoſſi nami privellikee sctette, i nevoglie. Jere (*Pjeſſ.* 50.) odgonj od nàs dobrohocchiegne Boxje, i gliubav, od kogaſmo prìmili privellikaa dobra, i mnogò vecchija moghlibiſmo cekati, i doſtighnuti; i pridaje nàs ſmarti vjecnoj, da buddemo ù vieke mucceni s'pedepſama od privellikieh mukkah. Dosle od skruſegna, ſada priſtùpamo k'Iſpoviedi, kojaje drughj dio Pòkore.

36. *Kojaje izvarſcnòſt Iſpoviedi, i kolikoje potrebna naredba gne zà ſpaſſegne Karſtchiansko?*

Koliku

Koliku pomgnu, i nastojagne imaju postaviti Pastiri u istomacègnu ovè Ispoviedi, od onnogachiese lastnò razumijetti, sctose mallomagn od svijeh bogogliubnjeh vjeruje, dasse vecchj dio imà podatti Ispovjedi, sctogodseje uzdarxallo ù ovomu vriemenu svetosti bogogliubstva, i bogocjastchiegna ù Zarqui pò vellikomu dàru Boxjemu: sctose neima od ikkoga cuditi, da Nepriategl cjovjecanskoga naroda, koj misleechi iz korjena privratiti vjerru Katolicansku, ussillovaose jest sasviem jakostima naskocitti kakò ovu tvargiu Karstchianske kreposti s'gnegoviem sluxbenizima, i straxanima svoje nemillosti. Najparvose takoger imà nauccitti, dà naredba Ispoviedi primnogò bii nami koristna, i takoger potrebitta. Jere dabismo ovò dopusctili, dà skruscègne pomarsuje griehe tkò nezna, daje potrebno, da onna budde toliko ussiona, i gorka, i uxexena, dabise gorkòst boliesti moghla izjednaciti, i prilikovati s'vellicinom griehah? A jerbi sasma malli dostighnùli ovù izvarscnost, josctbise dogodillo, dabise od mallo gliudih uffalo opprosctègne griehah s'oviem nacinom. Radi toga potrebno bii, dabi providio primillostivi Gospodin opchienomu, illiti svaciemu spasègnu gliudih s'lastnijem nacinom. Sctò uccinii ù istinu s'cudovitiem svettovagnem kadà podade kgliùce Kragliestva nebbeskoga Svetoj Zarqui (*Matt.* 16.)

57. *Ispovied izvàrscuje skruscègne: tojest ciniga izvarscna.*

Jere svì vjerovati imaju pò nauku vjerre Katolicanske, i stavno potvardèvati imajù, akobi koigod tako bio prighnùt sarzem, dabise bollio, i kàjao od griehah uccignenieh, i zajednò odlucio ù naprieda negriesciti, premdasse nebi bollio s'boliesti od ovè varste, koibi mogao biti zadovoglian za odarxatti opprosctegne, nisctanemagne gnemubise odpusctili, i opprostilli svì griesti pò kreposti kgliùcah, kadabi zakonittò ispovidio Redovniku svè griehe; kako razloxitto bii razglasseno od prisvetieh gliudih nascieh Otazah, dasse otvarà ulazisctè ù Nebbo s'kgliucima Zarque. Odscta neimà ikkò sumjetti, kad sctijemo naredbu Sobora od Fiorenze, dà plood Pokore jest odriescegne od griehah.

A i odvisce moxese poznatti koliku korist prinossi Ispo-

vied,

vied, jere onnijema, koijeh jest opàko xivgliegnę; prikazujese, dà nije savàri, koja moxe toliko prùditi za ispraviti djelloregnost, illiti xivgliegne, koliko, akobi kadgod occittovali otajne miisli svoga sarza, cignègna, i govoregna svakaa mudromu, i vjernomu priateglju, koiibi moghli pomocchi gnih s'djellom, i sviettovàgnem. Radi cessa s' istiem razlogom primnogose; spassovno imà zieniti od onnijeh, koiise griizuu, i smutjuaju ù dusci radi griehah, dabi occittovali nemochi, i ranne dusce svoje Redovniku, kako Namjestniku Jesukarsta Gospodina, kòmuje postavglien prioștrii zàkon vjecnoga muccagna. Jere oncjas najtichie sebbi pripravgliene liekarie, kojee imaju gnekù nebbesku krepost, nè sàmo za izlieciti nemòch sadascgnu, ma takoger i zà pripraviti duscu, dà nèchie lastno biti, dabi unaprieda upanùla ù istù varstu nemocchi, i zlocchiè.

Neimase pàk onnà korist Ispoviedi mimojti, kojàse pristoi k' druxbi, i sjedignegnu xivota. Jere occittò jest, akobi izvadio Ispovied Sakramenta iz Karstchianskoga nauka, dogodillobise, dabi svè stvari biile napugnene otajnieh, i hudieh griehah, kojee pàk, i drughee mnogò vecchiee nebise gliudi sramovàli occittò ucciniti, izopàceni s'obicjajem grieha. Jerę sràm zà ispovidietise postavglia kakono uzde xudbì, i slobodi zà griesciti, i ustèxe zlocchiu. A buduchi jur prikazana korist Ispoviedi; kojaje gnè narav, i krepost istomacitichiese od Pastirah.

38. *Istomacègne, i narav Sakramenta od Ispoviedi.*

Istomacuju dakle, daje Ispovied ostuadègne griehah, kojase pristoi k' varsti Sakramenta, od onuda uzèto, dabismo odarxalli opproscțegne pò kreposti Kgliucevah. A' podobnose zovè ossvadègnę, zasctose griesli neimaju tako napomenuti, kako da falimo griehe nasce, kako cinuu onnii, (*Prov.* 2.) koiise vessellee, kadasu zlò uccinilli, niti tako sasma imaju poviedati, kako dabismo prikazalli kojugod stvar uccignenu zà ugoditti lieniema sluscaozima; ma tako imaju izbroitti, i prikazatti sarzem, i s' duhom ossvadgliviem, dabismo xudbu imalli pedepsatiih ù nami, tojest griehe. A' ispoviedajmo griehe zà odarxatti opproscțegne: jere ovj suud mnogò razlik jest ù dvorgna svjetovna iziskovagna od stvarih glavnìeh, ù koijemaje naregena

gena pedepsa, i mukka ispoviedagnu, à ne oslobodegnè krivinè, i opprosctègne pomankagna. U' istomu chiuchiegnu, premda s'druziem riecima, prisvèti Ozzi zieniise, dassu istomacili Ispovied, kako kad recce S. Agustin: *Ispovied jest, pò kojojse otvarà nemochi sakrivena s' uffagnem prosctegna.* I Svèti Gargur: *Ispovied jest marzost griehah.* Koijeh jedno, i druggò, lastnochiese mocchi prilikovati onnomu, sctose uzdarxuje ù gorgnemu tomacègnu.

39. *Zà koj uzrok, i kada naregena bii Ispovied od Jesukarsta?*

Dalli jur, sctose ima od svijeh primnogo zieniti, Parokichie nauccitti, i bez ikkakve sumgne uvjexbati vjerne, da ovj Sakramenat naregen bii od Jesukarsta Gospodina ziechia gnegove privellike dobrotè, i millosargia, (*Mark.* 8.) koj dobro uccinii svakaa, i radi samoga nascega spasegna, Jerè poslie Uskarstnucchia Apostolima skupglieniema ù jednomu mjestu udahnuu, govorechi: (*Ivan.* 20. 22.) *Primite Dùh Sveti, koijema buddete odpusctiti griehe, buddu gnima odpuscteni, a koijema buddete uzdarxatti, uzdarxani buddu.*

40. *Od koijehse drughieh mjestah Piisma svetoga razumie, da Ispovied bii naregena od Jesukarsta.*

A' zienise, daje Gospodin ktio istò zlamenovati, kàda ovù stvar, illi vlàst podade Apostolima, (*Ivan.* 11.) dabi odriescilli Lazara uskarsnùta od martvieh od zavezah, s' koijema bjesce svezan. Jere S. Agustin ovako istomacuje ovò mjestò, govorj: *Istii Redovnizi vecchiè jur moguu pomocchi, vecchiè ispoviedajuchiema opprostiti, jere koijema odpusctuju grieh, odpuscta Gospodin;* tojest pò istiem Apostolima: Lazara, koga iz grobba bjesce jur uskarsnuo, pridade Apostolima zà odriesciti, ukaxujuchi, dà oblàst zà odriesciti, bii podana Redovnizima: U' komu mjestu pristoise josct onnò, sctò bjesce onnijema zapovidio; (*Luk.* 17.) koii occiltchieni bisce od gubbe rà puutu, dabise prikazalli Redovnizima, i podloxilli sùdu gnihovu.

41. *Kakose razumie od riecih Gospodinovieh, dasse imà potrebito ucciniti Ispovied Redovniku, i dà jessu sudzi namjestnizi Apostolah?*

Kada dakle Gospodin podade oblast Redovnizima zà uzdarxatti, i odpusctevati griehe, occitto jest, dà onnii radi ovoga uzroka Sudzi odlucèni bisce. A' pàk kako Svèti Sabor od Trenta (*sjed.* 14.) primudro napomeenu, dasse nemoxe darxatti nacin pravi zà ucciniti pràvi suud od kojègod stvari, i ù odlucègnu pedepsah zà griehe, ako occittò nebi biila stvàr poznana, i razvidiena; odscta sliedi, da ù Ispoviedagnu pokornikah imajuse occitovati svì griessi jedan pò jedan Redovnìzima. Ovàchie dakle uccitti Pastìri, kojàsu odlùcena biila od svetoga Sabora od Trenta, i vazda bii ucceno od Zarque Katolicanske. Jere ako pomgnivo sctijemo prisvete Ozze susrestichie svudier nàs prioccittee sviedoxbe, s' koijemachiese potvarditi da ovj Sakramenat bii postavglien od Jesukarsta Gospodina, i Zakon od Sakramenta od Ispoviedi, koj, kako Evangeglie, imase darxatti, koj zakon Garzi zovu *Exomologesim*, i *Exagareusin*. Dà ako josct iziskujemo prilikee stàroga Zakona, bez sumgnese zienuu, dà pristoju k' Ispoviedagnu od griehah, onnee razlikee varste od Posvetiliscta (*U' Kg. Djac.* 4.) kojàse cignahu od Redovnìkah zà occistiti griehe od razlike varste.

42. *S' koiem ploddom Zarqua priloxii gnekee nacine Zarquene k' Ispoviedi Sakramenta?*

A' imajuse uccitti vjerni dà kako bii postavgliena Ispovied od Gospodina Spassiteglia, tako josctje potrebno gnima napomènuti, koii nacini Zarqueni, i slavni pristavglieni jessu biili s' oblasti Zarque, koii premda negledaju biichie Sakramenta (tojest dà nijesu podpunno potrebiti) nisctanemagne postavgliaju vecchiè prid occima vellicanstvo gnè, i pripravgliaju dusce ispoviedajuchieh uxexene s' bogogliubstvom zà lastnije dostighnuti millost Boxju. Jere kada ispoviedamo griehe gologlàvi ponixeni prid noghee Redovnìka s' glàvom prighnùtom puut zemgliè, priklonitti prostiruchi rùke, i dajùchi drughee zlamene ponixenstva Karstchianskoga od ovè varste, kojaa nijesu potrebittà biichiu Sakramenta: od ovijeh occittò razumiemo, i dasse imà poznatti krepost nebbeska ù Sakramentu, i dasse od nàs imà mollitti, i prossitti s' privellikom pomgnom millosargie boxanstveno.

43. *Nemogu iznova posvoitti, i dostighnùti spassegna bez Ispo-*

Ispoviedi, koii jessu podloxni griessima pogla[illegible]itiema, tojest smartniema.

A' jur neka nebi ikko sudio, daje Ispovied istinittò postavgliena biila od Gospodina, mà pak nà taa nacin, kako da nije zapovidio; daje potrebno scgnom sluxitise. Jere ovako neka odluuce vjerni, daje trieba, dasse onnj povràti nà duhovni xivot Sakramentom od Ispoviedi, koije pritisnuut od grieha smàrtnoga. Scto ù istinu vidimo, da occitto bii zlamenovano od Gospodina s' jedniem priliepiem preneessegnem, kada oblast zà sluxiti, i podati ovj Sakranu nat zazva Kgliùc Kraglieſtva nebbeskoga. Jere kako nemoxe ikko ugliesti ù kojegod mjesto zatvoreno, i utvargeno, i visoko bez pomochi onnoga, komu jessu podani kgliùci: tako razumiemo, dasse neprìma ikko nà nebbo, akose nebi otvorilla vrata od Redovnikah, koijeh vjerri Gospodin pòdade kgliùce. Jere innako zienitichiese, da nije ù Zarqui oblast kgliucevah; i dabi zalùdù zabranio ulaziscte ù nebbu onnj, komuje dana oblast od kgliucevah, akobi sasviem tiem mogao otvoriti ulaziscte s' drughiem puutem. Ovò ù istinu priliepo poznano bii od S. Agustina, kad recce; *Nemoj koigod recchi ù sebbi otajno ciniim pokoru prid Gospodinom; poznàje Bògh, koj meni oprascta scto ciniim ù sarzu. Dakle bez uzroka bii receeno: da kojaa buddete odriesciti nà zemgli, bitichie odriescena i nà nebbu? Dakle bez uzroka kgliuci dati jessu Zarqui Boxjoj?* I ù istomu chiuchiegnu S. Ambrox ostavii upiisano ù kgnizi od Pòkore, kada izkorjenivasce Poluvjerstvo Novazianah, koii govorahu, da oblast za odpusctati grieha imase sahraniti samomu Gospodinu, recce, *A' koj Bògha vecchie cjasti, koj slusca zapoviedi gnegove, alli koise suprotivi? Bòghje nami zapovidio slusciati sluxbenike gnegove; koijeh kada poslusciamo, podajemo cjàst samomu Bòghu.*

44. *Od koga godiscta, i ù koje vrieme godiscta imàse ispoviedati?*

A' nemoguchise sumjetti, dà Zakon Ispoviedagna bii postavglien, i dàt od istoga Gospodina: Sliedi, dabise vidielo, koiisù darxàni, od koga dobba, i ù koje vrieme godiscta imajuga obsluxiti: Najparvò takoger vidise ù naredbi Sabora Lateranskoga, kojega pocetak jest: *Svaki jednoga, i drugoga spòla* (tojest i od musckoga, i xen-

skoga

ikoga) i dà nije ikko podloxan Zakonu od Ispoviedi prie od onnoga Godiscta, negobi imao razborstvo. Nisctanemagne too godiscte nebi odlùceno s'istiniem gnekiem brojem od godisctah: mase zieni, dasse ovò ù opchiemo imà odrediti, dasse od onnoga vriemena imà naviestiti djetichku Ispovied, kada imà krepòst (tojest znàgne) zà razaznatti megiù dobrom, i zlom, i kada moxe panuti prievara ù pamèti gnegovoj. Jere kada koigod dojde nà ovò vrieme xivota, ù kojèse imà odlucìti od spasiegna vjecnoga, tada najbarxè imà ispoviedati Redovniku griehe, nemoguchise innako od ikoga uffàti spassegne, koise pritiska s' poznagnem griehah. U' koje pàk poglavitò vrieme imàse ispoviedati S. Zarqua nareedi ù onnoj naredbi, od koje prie rekosmo, jere zapovieda zanajmagne jedan puut svako godiscte, dabi vjerni ispoviedali svoje griehe.

45. *Koliko puutah imajuse sluxiti karstchiani s' ovom millosti?*

Ma razmiscgliamo, ako sctogod iscte nacin nascega spassegna, ù istinu koliko puutah nadstoi poghibia smarti, alli pocignemo djellovati kojugod stvàr, kojese djellovagne nepristoi cjovjeku ozquargnenomu s' griessima (kako, kadase sluximo dajùchi Sakramente, alliih prìmamo) toliko puutah neimase ostaviti Ispoviest (tojest imamose ispoviedieti) i istose jma podpunno obsluxiti kadase strascimo, dà nijesmo zaboravili koigod grieh, koga bjessmo uccinilli. Jere nemoxemo ispovidieti griehe, od koijehse nespomignèmo; niti odarxujemo prosctegne od griehah, ako gnih Sakramenat Pokore nebi pomarsio s' Ispoviedagnem.

46. *Svì griessi imajuse ponàse occittovati ù Ispoviedi.*

A' jerese mnogaa imaju zamierati ù Ispoviedi, od koijehse gnekaa pristoju naravi Sakramenta, à gnekaa nijesu toliko potrebittà: Od ovijehchiese pomgnivo besjediti. Jere nepomankaju libarza, i tomacegna, iz koijeh dasmoje izvaditi istomacègne od ovijeh stvarih. Neka dakle najpriè uccuu Paroki, dasse imà nastojati ù Ispoviedi, da buddè zielovittà, i izvarscena. Jereje trieba occittovati Redovniku svè smartnee griehe. Jere griessi lastno opprostivi, i màli, koii nàs nerazdieluju, nì odvrasaju od millosti Boxje, i ù koje cestchiè upadamo, premdasse

dasse dobro, i koristno ispoviedamo, scto prikaxuje obicjaj bogogliubnieh, nisctanemagne moguuse bez grieha ostaviti, i s' mnoghiem drughiem nacinima occistiti; ma griessi smartni, kako jur rekosmo, svise imaju ispovidieti, premdabi josct biili priotajni, i dabi biili od onnè varste, koiise zabranuju sàmo ù dvaa najposgliedna poglavja od defsèt Zapoviedih. Jerese cesto zgagia, da onnii texee ranniva-ju duscu, koiise otajno cinuu, nego onnii, kojee gliudi obicjaj imaju griesciti, i ciniti occittò, i bjelòdano. Jere ovako bii od Sabora od Trenta istomaceno, i od Katolicanske Zarque naucceno, kako prikaxuju svjedoxbe svetieh Otazah. Jere piisano jest prid S, Ambroxom nà ovj nacin: *Nemoxese ikko opravdati od grieha, akose prie nebi spoividio od griehab.* S. Jerolim josct ovò istò occittò priukaxuje ù Ecclesiastiku, jerbo recce: *Akobi koga smija Djavao otajno uvjella nebuduchi ikko znao, daje gnega s' otrovju grieba otrovàla: akobi mùcao, i Pokoru nebi uccinio, nitibi ktio rannu svoju ispovidieti brattu, alli naucciteglìu: Nuuccitegl, koj imà jezik zà izliecitti, gnemu pruditi nechie mocchi.* Odvisce S. Cyprian ù govorègnu od grescnika prioccitò ovò uccj s' ovijem riecima: *Premda nijesu svezani s' ikkakvom opaccinom Idolovskoga posvetilisćta, olli podpissa, à nisctanemagnè od gnega misliisce, ovò istò ispoviedajuchi bolexglivo, i cisto prid Redovnizima Boxiema, Eximologesim tojest Ispovied duscevnosti cinùu, prikaxuju tegotu sarza svoga, spassovnu liekariu isctuu premda màliema, i malabniem rannama.* Najposlie ovoje opchieni glàs, i chiuchiegne naucciteglìah Zarquenjeh.

47. *Okolìsci, i zgodde od griehab imajùse occittovati.* A ù Ispoviedi imase postaviti onnà privellika pomgna, i nastojagne, koju obicjaj imamo postaviti ù privellikee stvari; i svu pomgnu ovdi imamo postaviti, dabismo izliecilli ranne dusce, i iskorjenilli xille griehah. A nepotrebuje samo prikazati kaxujuchi griehe smartnee, ma josct i onnee, koii stojuu okolo svakoga grieha, i mnogò uzmnaxaju opaccinu, alli odniemivaju, i skrachiuju. Jere gnekii okolisci, i zgodde tolikosù vellikee, dasse samo pò gnima occitto cini, i vidj biichie grieha smartnoga; radi toga svà ovaa vazdaje putrebno ispovidietih. Jere ako koj

budde ubijo cjovjeka, imàse prikazati, jelli on bio Redovnik, alli s' drughiem redovima nareden, allije cjovjek svjetòvni: takoger akoje xennom bludovao, triebaje dà occittuje, jelli biila slobodna, allije xenna druggoga, alli svoja ù svojti, alli posvecchiena Bòghu s' obbecchiagnem kojegagod zavietta. Jere ovaa cinuu razlikkee varste griehah; tako ù istinu zovèse od Naucciteglia stvarih boxanstvenieh onnj parvj grieh, sama bludnost, drughj Prigliubodinstvo, trecchi rodozquarnegne, cetvarti svetogargie. Lupesctvo josct imàse ubroitti ù griehe. Dà akobi koigod ukrao jedan Zekin, magnebi mnogò sagriescio, nego koibi ukrao stotinu, alli dvie, olli koigod vellikj broj zlàta, à navlàsctitò koibi ukrao svète aspre, i pinese Zarquene. Koise josct razlogh pristoi k'mjestu, i vriemenu: cigovi izgleddi cinùse occitnij, i liepsceśe vidùu ù kgnighe mnoghieh, negose od nàs uccj, i napomigne. Ovaa dakle, kako rekosmo, imàjuse izbroitti, i prikazati Kojaa pàk mnogò neuzmnoxivaju zlocchin stvàri, moguuse ostaviti bez sagriescegna.

48. *Ispòvied imàse ponnovitti ù kojojbise sctogod texea ostavilo, tojest grieh smartni.*

A' tolikoje potrebno ispoviedagnu, da kako prie rekosmo imà biti Ispovied zielovitta, i svarscena, dà akobi koigod, povoglno cinècchi, ostavio kojàgod od ovijeh, kojàse imaju ispovidieti, à dabi ispovidio kojàgod sàmo; nè sàmo onnj nebi dostighnuo kojugod korist od Ispoviedi, mabise josct stisnuo, i svezao s' jedniem noviem griehom. Nitise imà zvatti s' immenom Ispoviedi broj griehah od ovè varste, ù kojoj nepribiva biichie Sakramenta: paceje josct potrebno, dà Pokornik ponnovj opèt Ispovied, i dà uccinj sebbe istoga krivza od onnoga grieha, zasctoje ozquarnio svetost Sakramenta, s' oblicjem Ispoviedi.

49. *Ispovied neimase ponnovitti, ù kojoijseje sctogod ostavilo pò zaboràvgliegnu, olli pò malabnoj nepomgni.*

A' ù istinu, akobise zienillo, dasseje sctogod ostavilo radi druggoga uzroka, olli zascto pokornik zaboravio bjesce kojègod griehe, olli zascto nije tako pomgnivo iziskovao otajna dusce svoje; nisctanemagne imajuchi onnò ù dusci, i ù sarzù, dabi zielovittò ispovidio svè griehe, nèchie, gnemu biti potrebno ponnovitti opèt Ispovied: zadosta-

dostachie pàk biti, akobisè spomenuo od griehah, kojèje zaboravio, dabi gnih ispovidio Redovniku ù druggò vrieme. U' cemu nisctanemagne imàse zamieratti, dà nebismo nehajno, i nepomgnivo iskuscevalli duscu nascu, i tako bez pomgne nastojali ponnovitti ù pamèti griehe uccignene, dabismose razloxittò moghli zieniti, dà nijesmo kchielli ni spomenutise. Jere ako ovò budde uccigneno, potrebnochie biti podpunno opèt ponnoviti Ispovied.

50. *Ispovied imà biti neimbena, cista, i otvorena.*

Odvisce imàse nastojati, daje Ispovied golla, cista, i otvorena, neimbeno uccignena, sctose od gnekieh cinj, koiise zienuu, dà pravò prikaxuju biichie xivota svoga, nego dà ispoviedaju griehe. Jere onnà Ispovied imà biti, kojabi takve nàs prikazala, kakve nas istijeh poznajemo, i dabi ukazalla stvari istinitte, zà istinittee à sumgnivee zà sumgnivee. Dà akose nebi olli poviedali griessi, olli akobise umechialli razgovori razluceni od stvari, od kojè besjedimo, occittò jest, daje Ispovied bez ovè kreposti.

51. *Razborittà, i sramna imà biti Ispovied.*

Primnogose josct imà priporuciti, dabise sluxili s' razborstvom, i sramom ù ispoviedagnu stvariih. Jerese neima mnogò govoriti s mnoghiem riecima, mase imaju occittovati onnaa, kojàse pristoju k' naravi, i biichiu svakoga grieha s' kratkiem razgovorom, koibì imao zdruxenu tihòst.

52. *Ispovied neimàse ucciniti pò poslaniku, tojest pò druggomu, alli pò kgnizi, illiti liistu.*

A' onnòse imà primnogò nastojati, i od onnoga, koise ispovieda, i od Redovnika, dabise cinio razgovor od onnijeh otajno ù Ispoviedi. Radi togase cinj, dasse sasma nepristoi ikkomu ispovidieti griehe nì pò poslaniku, ni pò kgnizi, jere jur na ovj nacin nemoxese ikkakva stvar otajno diellovati.

53. *Koristnoje cjovieku Karstchianinu cestchie ispoviedatise.*

A' neima biti stvar toliko pomgniva, koliko dabi cestchie nastojali occistiti duscu s' Ispoviedi. Jere kadse koigod nahodj ù griehu smartnomu, nemoxe biti gnemu stvar spassovnija radi mnoghieh poghibiliih xivota, koii nad gnim visse, kolikо najbarxè ispovidietise. Jere dabi mogao sva-

kj sebbi obbecchiatti duggò vrieme xivota, grûbo ù istinu jest, buduchi toliko pomgnivi za umitti ghnusobbe tiela, i odichiah, a nè zà najmagne nastojati s'istom pomgnom, da nebi potamgnella svietlost dusce od prigrubieh ozquargnegnah grieha.

54. *Sukoliko varstab oblastib sluxitegl ovoga Sakramenta imà biti narescen.*

A' jur imase besjediti od sluxiteglia ovoga Sakramenta. A' zadostase vidj od naredbah Zarquenieh, daje on Redovnik, koj ima oblast narednu, alli odabranu za odresciva-ti. Jereje potrebno, dà imà nè samo oblast Rèda, ma josct oblast za vladati onnj, koise sluxiti ima s'oviem djellom. Prisvietlu pak svjedoxbu od ovoga sluxegna prikaxuju onnee rieci Gospodinove prid S. Ivannom: (*Ivan.* 20.) *Koijema odpuscriti buddete griehe, odpuscrujuse gnima, à koijeh uzdarxatti buddete, uzdarxani jessu.* Jereje occittò, da ovaa nijesu biila reccena svijema, ma samo Apostolima, koijema ù ovomu djellovagnu postadosce Redovnizi na mjesto gnihovo: i ovò primnogò bii prikladno. Jere izhodèchi iz glave Jesukarsta ù uda svaka varsta millosti, kojase daje s' oviem Sakramentom, razloxitto imase onnò podatti, i sluxiti tielu ottajstvenomu Jesukarstovu, (tojest vjerniema), koii sami imaju oblast za posvetiti pravo tielo istoga, (Jesukarsta); cinechise poglavittò vjernj vriedni, i podobni s'oviem istiem Sakramentom za primiti svèto Priceftchie. A' s' kolikiem bogogliubstvom, i strâhom ù davgne vrieme vlâst jednoga narednoga Redovnika uzdarxana bii ù pocetku Zarque, lastnose razumie od starieh naredbah Otazah, za koijehse providielo, dà nebi koj Biskup, alli Redovnik imao smionstvo djellovati sctogod ù Parokju, tojest stadbenu Zarquu druggoga bez oblasti istoga, koj scgnom vlàda, akose nebi zienillo, daje ussillovan od privellike potrebe. Tako pàk bii naregeno od Apostola, kada zapovidie Titu, dabi odrèdio Redovnike ù svakj graad, tojest koiibi hranilli, i uzdighnulli ù dobriem nauzzima vjerne s' picchiom nebbeskom od nauka, i od Sakramenatah.

55. *Moxe svakj Redovnik odriescitti kogamugod grescnika ù potrebi.*

Premdà akobi koigod bio ù poghibili od smarti, à dasse

neimà

neimà oblàſt odreſcevatti, dà nebi' kojgod poghinuo ù ovvoj zgoddi, uccj Sabor od Trenta, da bii naregeno ù Zarqui, daje dopusctеno svakomu Redovnìku, od kojegodbi bio oblàſti, nè sàmo odrieſciti od svake varſte griehah, mà josct i od zàveze skommunike, tojeſt od prokleſtva Zarquenoga.

56. *Kakav Iſpoviednik imàſe pomgnivo odabratti od ſvakoga, koiſe xùdi ſpaſſiti?*

Jur, izvan *oblàſti Reda, i oblaſti vladagna*, kojèſu podpunno potrebne, najparvoje potrebno, dà sluxitegl ovoga Sakramenta budde nareſcen, i s' naukom, i s' razborſtvom, jere prikaxuje hiip ſudza zajedno, i liekàra. A' sctoſe priſtoi k' parvòmu zadoſtaję occittò, dà nije potrebittò jedno znàgne priproſtno, i slabbò, s' kòjembi moghli iziskovatti griehe, i ſuditi od razlizieh varſtah griehah, koibi biili ſmartni, i koji neſmartni pò biichiu, i varſti svakoga cjovjeka. A' kako liekàr jeſt, imà takoger potrebu od privellikà razborſtva. Jere primnogoſe imà providieti, dabiſe onnee liekarię dàle nemochnìku, kojèbiſe zienille, daſſu podobnije zà izliecitti gnegovu duſcu, i unaprieda za utvarditi protiva jakoſti nemochi. Odsctachie mocchi vjerni razumjetti, koìſe imà lieciti s' privellikom pomgnom, dabi sebbi odabrao onnoga Redovnika, koga fali pravetnòſt xivota, nàuk, i ſuud razborit; koibi pridobro poznao, i kolikaſe uzdarxuje prozjena, i velljcanſtvo ù onnomu djellovagnu, komu naſtoi i kojàſe pedepſa priſtoj svakomu griehu, i koiiſe imaju, olli odrieſciti, olli zavèzati.

57. *Nije ighda priſtojno occittòvati alli s' riecju, olli s' djellom onnaa, kojaſuſe cjulla ù Iſpovieſti.*

A' nenahodiſe ikkò, koj nebi primnogo xùdio, da buddu ſakriveni grieſſi, i grubbocchiè ſvoje; imajùſe ſpomenuti vjerni, daſſe neimaju ikkoliko bojatti, dachieſe ighda occittovati od Redovnìka onnaa, kojàſuſe occittovàla gnemu ù Iſpoviedi, nitibiſe moghla uzrokovati ikkakva varſta zgodde, i poghibili od gnè ù ikkakvo vrieme. Jere svète naredbe kchielleſù narèditi pedepſe protiva onnijema Redovnizima, koii nebi darxalli s' jedniem vazdascgniem, i s' bogosctovniem muccagnem potajne ſvè onnee griehe, koijeh kogod bjeſce gnima iſpovidio. Zatò sctije-

 mo

mo ù Saboru Lateranskomu Vellikomu ovako: *Nekasse uklagnà Redovnik, dà nebi s' riecju, alli zlamenom, alli s' kojem drughiem nacinom occittovao ikkoliko gresc-nika.*

58. *Kojàse poglavittò imàju gledàti od Redovnika, koj slusca ispoviesti druzijeh.*

A' jur nacin stvarih isćtè, buduchise reklo od sluxiteglia, dabise isćtomacila gnekaa poglavja, kojaa nijesu mallo podobnà obicaju, i djellovagnu Ispoviedi. Jere vellik dio vjernieh, od koijehse zieni, dà nije stvari duglije, koliko dabise svarscili, i dospjelli onnii dnevi, koii naregeni jessu od Zakona Zarquenoga, zà ispovidietise: tolikosu daleko od izvarscnosti Karstchianske, kolikose jedva spomignuu od svoijeh griehah, niti pomgnivo nastoju, kakoje occittò, ucciniti ostàle stvàri, kojee imaju privellìku krepòst zà dostighnuti boxanstvenu millòst. Zatò imajuchise pomocchi, i priskocitti spassegnu gnihovu sasvakom pomgnom, ovò najprie imàse pomgnivo gledati ù pokorniku imàli pràvo skruscegne od svoijeh griehah, i dabi istinittò odlucio unaprìeda uzdarxatise od griehah. Dà akobi vidieli, daje tako prighnùt, neka napomènu, i neka nagovaraju, dabi uzdàli privellike fale Bòghu zà toliku, i toliko ossobittù millost, i neka nebi ighda pristalli prossitti pomòch millosti nebbeske od gnega, s' kojom potvargen, i zasćtichien, lastnochie mocchi arvatise, i opprietise opàkiem poxudama.

Josćtse imà uccitti, dá nebi podniò, dà nebi koj dàn minuo, ako nebi razmiscgliao sćtogod od ottajstvah mukkè Gospodina nascega, i nekabise on ponukovao, i raxixao s' poxudom zà slieditiga, i gliubitiga s' privellikom gliubavi. Jere s'oviem razmiscgliagnem dostighnutichiese, dabi poznao, daje svakj dàn vecchiè oslobogen od svijeh naopastovagnah Djavaoskieh. Jerese nenahodj ikkakav drughj uzrok, zasćto toliko barzo, premdà malahno naskocceni od nepriategliah, pridobiveni ostajemo ù sarzu, i ù jakostima, nego jere nenastoimo raxecchi oghagn boxanstvene gliubavi s' razmiscgliagnem stvarih nebbeskieh, s' kojemse pamèt moxe pokriepiti, i uzdighnùti. Dà akobi razumio Redovnik, dà onnj, koibise ktio ispovidieti, dasse toliko nebollj, nì kàje od svoijeh griehah, kolikose

moxe

moxe istinittò riechi skruscen, i pokajan, imàse ussillovati za prighnutiga nà velliku pòxudu Skruscègna; dà pak buduchi raxexen s' poxudom ovoga prisvietloga dàra, postaviobi ù dusci, i odluciobi pitatiga, i prossitti od millosargia Boxjega.

59. Kakose imà vladati Ispoviednik prema onnijema, koii ogovaraju svoje griehe?

A' najparvo imàse ponixiti oholòst gneghieh, koii nastoju olli braniti svoje griehe s' kojemgod ogovorom, olli ucciniti magnee. Jere kako na priliku, kadse koigod ispovieda, daje bio primnogò ganuut od sarxbe, oncjàs namecchiè uzrok od ovoga smucchiegna nà druggoga, od kogase xalli, daje gnemu prie biila uccignena pogarda. Imàse takoger napomenuti, daje ovò bigliegh jednoga sarza ohola, i cjovjeka olli potlaciteglia, olli ù istinu bezumna, koj nepoznaje vellicinu svoga grieha, i ù istinu ogovaragne ovè varste vecchièse pristoj zà uzmnoxiti grieh, nego za skratitiga. Jere koj tako nastoj potvarditi, i prikazati svoj grieh, ovòse zieni dà ispovieda, dabise òn sluxio s' ustarpgliegnem tada, kada nebi bio od ikkoga uvriegen: odscta ù istinu nemoxe biti stvar nedostojnija cjovjeku Karstchianinu. Jere kadabise primnogo imao boglietti, i kajàti nà mjesto onnoga, koj uccinii pogardu, nisctanemagne nebise smutio od zlocchie grieha, mase rasarduje nà bratta; da kadabimuse prikazalla zgodda prilìepa, dabi mogao posctovati Bògha s' ustarpgliegnem, i pokaratti bratta s' tihosti, i s' krotkosti svojom, obbracchia uzrok spassegna nà poghubu svoju.

60. Kakochie svjestovatti Ispoviednik onnijeh, koiise stiiduu ispoviedati griehe svoje, olli nespravni pristupaju?

Mnogose poghibnije imà zieniti grieh onijeh, koiise stiiduu od gnekoga bezumnoga sràma ispoviedati griehe svoje. Nagovarajuchi dakle ovijeh potrebnoje oslobodit iih, i imaimse napomenuti, dà nije stvari, od kojebise hojalli ispovidieti svoje griehe, i neimase zieniti stvar cudovittà, akobi razumio, dassu gliudi sagriescilli; koja ù istinu nemòch, i slabòst jest opchiena svijeh, i vlasctitose zgagia radi cjovjecanske slabosti.

Jesù drughi koiizi olli mallokad obicjaj imaju ispoviedati svoje griehe, olli zasctò nijesù postavili ikkakva

pomgnu, i miiso ù iskuſcegnu, i iziskovagnu ſvoijeh griehah, niti zadoſta znadnu iſpovidieti griehe uccignene, nì odkle izhodj pocetak ovoga diellovagna. Koijeh ù iſtinu potrebuje oſtrije pokarati, i najprie nauccitti prie, negobi koigod priſtupio k'Redovniku, daſſe imà naſtojàti sasvakom pomgnom, dabiſe ganuo s' kruſcegnem od ſvoijeh griehah, à ovòſe nemoxe nà ikkakav naèin ucciniti, ako nebi naſtojao razaznatti jednoga pò iednoga, ſpomenujuchi ſe od gnih. Radi toga akobi Redovnìk poznao gliudi od ovè varſte ſaſviem nepripravne, nekaih odpravj od ſebbe s'milloſtiviem riecima, i nagovoratichie gnih, dabi ſtratìli kojegod vrieme zà izmiſcgliatti griehe, à pàk dabiſe povratili. Dà akobi pò ſrecchi odgovorilli, daſſu poſtavìli svu pomgnu ſvoju, i naſtojàgne, jereſe imà primnogò ſtraſciti Redovnìk dà jedanpuut odpravglieni, nebiſe vecch povratili, imaju gnih prisluscati: navlasſtitò akobi ukazao kojugod pomgnu zà upraviti xivot, i dabiſe moghli prighnutti, dabi oſſvadili lienòſt ſvoju, kojubi obbecchialli, dachieje nadomiritti ù druggò vrieme s' jedniem pomgniviem, i naſtojniem izmiſcgliegnem, i s'kruſcegnem. U' cemu nisſtanemagnè imàſe imatti vellika opàz. Jere akobi sùdio, buduchi prisluscao Ispovied, dà nije ſaſma pomankao Pokornìk nì ù izbrojegnu griehah, nì ù boliesti ù marzèchi nà, gnih mocchichiega odrieſcitti, dà akobi poznao, daje pomankao i ù jedno, i ù druggò, nagovaratichie gnega, i priklonitti, dabi poſtavio vecchiù pomgnu ù iskuſcègnu duſce, ſsto bii prie recceno, i odpusſtitichie cjovjeka gliubexglivo kolikobi najmilloſtivije mogao.

61. Kakoſe imà providieti ſtidu, i sràmu gnekizieh?

A' jereſe kadgod dogagia, pa xennè, buduchi kadgod zaboravile koigod grieh ù parvòj Iſpoviedi, neimaju ſarze za povratitiſe k'Redovniku, zasſtoſe ſtraſcee, dà nebi puuk ſumgnio od kojè vellikè zlocchie, olli dabiſe zienille, dà isſtuu pòſſalu od oſſobittà bogogliubſtva: ceſto, i occittò, i poſſobno imàſe uccitti, dà neima ikko toliku uſpomenu, i pamèt, dabiſe mogao ſpomenuti od ſvijeh ſvoijeh diellovagnah, riecih, i miisliih: radi togase vjerni neimaju ſtrasciti od ikkakve ſtvàri, daſſe nebi povratili k'Redovniku, akobiſe ſpomènuli od kogagod grieha, koj prie bjeſe zaboravglien. Ovaa dakle, i druggaa od ovè varſte

ima-

imajuse gliedati od Redovnikah ù Ispoviedi. Zadase imà dochi nà trecchj dio Pokore, koise zovè Zadovoglnost, illiti Pokora data zà griehe.

62. Scto zlamenuje Zadovoglnost ù opchieno, i sctoje Zadovoglnost ù biichiu Ispoviedi?

Najparvòse takoger imà istomaciti, imme, i krepost Zadovoglnosti. Jere ovdi nepriategli Svete Zarque Katolicanske uzesce velliku prigodu neskladi, i nemira s' pricvellikom sctettom pùkà Karstchianskoga. A' Zadovoglnòst jest Zaplachiègne zielovittò stvàri duxne. Jere stoje zedosta, zienise, da gnemu nepomankava ikkakva stvar. Zatò kada besjedimo od smiregna millosti, zlamenuje, dasse isto zadovogliuje, i plàchia, scto moxe datti druggomu toliko, kolikobi moghlo biti zadostovoglno sarzu smùchienu zà osvetiti pògardu; tako Zadovoglnòst nije druggò, nego nadoplachiègne pogarde uccignene druggomu. Sctose pàk pristoj ovomu mjestu Nauccitegli od stvarih boxanstvenieh sluxilise jessu s' immenom Zadovoglnosti zà istomaciti ovò nadoplachiègne, zaplachiujuchi cjoviek sctogod Boghu zà griehe uccignene.

63. Kolikàsu postupaja, illi varste onnè Zadovoglnosti, koja uzdarxuje ù sebbi kojegod zaplachiègne?

U' kojoj pak varsti mnoghii mogùu biti postupaij, illiti varste, ovdise dogagia, dasse nà mnogò nacinah uzima Zadovoglnost. A' ù istinu najparvà, i najizvarscnija jest onnà, s' kojomseje podpunno zaplàtilo sctogodsmo mii duxni pò vellicini griehah nascieh, premdabi Bògh ktio ciniti s' nami sasvom tancinom. Ovà ù istinu Zadovoglnost govorise, daje od ovè varste, kojà povrachia nami Bògha millostiva, i smirena: i poznavamo, dasmo gnù primili od samoga Gospodina Jesussa, koj nà Krixu priobilatò zaplàti Boghu s' zienom podpunnom zà griehe nasce. Jere nijese moghla zieniti toliko ikkakva stvar stvorena, kojabi nàs oslobodilla od tolikoga dùga: i, kako svjedocj S. Ivan: (1. *Ivan.* 2. 2.) *On jest smillovagne zà griehe nasce, nè za nasce sàmo, dàlli josct zà griehe svega svieta.* Ovà dakle jest podpunna, i obilatta Zadovoglnòst, takoger i jednako odgovarajuchi vellicini svijeh griehah, koii uccigneni jessu na ovomu svietu, s' krepostiu, i s' vellicinom kojega djella gliudzka primnogo vagliaju prid

Bò-

Bòghom, i bez gnega nebise ù istinu zienilla dostojna od ikkakvo ziene. I ovdise zienuu, dasse pristoju onnee rieci Davidove: (*Pjess.* 115. 12.) *Kojechiu datti uzdarje Gospodinu za svè stvari, s' kojemaje nadario mene?* nemogu nachi ikkakvu stvàr dostojnu od toliko mnoghieh millostiih izvan ovè Zadovoglnosti, koju prikaza s' immenom cjasce, zatò priloxi: (*ù istoj.*) *Cjascu spassegna uzètichiu, i imme Gospodinovo zazivatichiu.*

Drugga varsta Zadovoglnosti jest onna, kojase zovè Canonica, tojest Naredbena, i ù vrieme odregeno isvarscujese. Radi toga bii primglieno ù pocetku Zarque, dà, kadase odriescuju pokornizi, nekabise gnima odrèbila kojagod pedepsa, koje zaplachiègne pedepse, obicjaj bii dasse zovè Zadovoglnost.

S' istiem ù istinu immenom zlamenujese josct svaka varsta pedepse, koju podnossimo za griehe, nè ù istinu naregenu od Redovnika, ma primglienu, i od nas istijeh ponnovglienu.

64. *Sctoje ovà Zadovoglnòst, kojàse pristoi Sakramentu Pokore?*

A' òvase nepristoi Pokori, kako Sakramenat jest, masse samo ima zieniti onnj dio Sakramenta, koga rekosmo, dasse zaplachiuje Bòghu za griehe pò Zapoviedi Redovnika, pristavgliajuchi ovò, dabismo imalli odredbu, i odluku ù sarzu uklagnatise unaprieda od griehah sasvakom pomgnom. Jere ovo gnekizi istomacisce: (*S. Anselmo govori*) *Zadovogliti, illiti zaplatiti jest Bòghu podatti dostojne cjasti.* A' zadostoje occittò, da nebi mogao ikko podatti dostojnu cjast, izvan onnoga, koibi odlucio podpunno uklagnatise od grieha: (*S. Agustin govori*) *Zadòvogliti jest uklagnati uzrokke griehah, i gnihovu nagovaragnu nedopuscttiti ulaziscta.* Prema kojoj bessjeddi gnekizi sudisce, da Zadovoglnost jest occistchiegne, s' kojemse opiira, sctogodsse smradno nahodj ù dusci radi ozquarnosti od griehah, i odriescivamose od pedepsah naregenieh ù vrieme, s' koljema jeasmo zadarxani. Kojee stvari buduchi takve, lastnochie biti prighnutti vjerne, kolikoje potrebno, dabise zabavgliali Pokornizi ù ovoj pomgni Zadovglnosti.

65. *Vazdase neppraseta pedepsa vrieminittà s' opprosctegnem pedepsè vjecnè, kojà sliedi opprosctegne grieha.*

Jere

Jere imajuse uccitti, dassu dvie stvari, kojee sliedutt grieh, tojest ozquargnegne, i pedepsa. I premdà vazda buduchi opproscꝭtena pedepsa, zajednose josct oppràscta pedepsa vjecne smarti odregena zà Pakò; nisctanemagne vazdase, nedogodj, kako bii istomaceno od Sobora od Trenta, da Gospodin opprascta ostanke griehah, i pedepsu naregenu zà vrieme odlucenu, kojaje dostojna griessima. Od kojè stvari nahodùse izgledi prisvietli ù Svèta Piisma, ù trecchiemu Poglavju Narodah, i ù Broju dvadesset, i dvà, i ù davdessetomu, i ù druggaa mnogaa mjesta. Ma pogledajmo onnj prisjani, i prisvietli izglèd Davidov, komu, premdà Natan rekao bjesce: (*Kragl.* 12.) *Gospodin odnesse grieh tvoj, nechiesc umrieti*, ovj nisctanemagne pod privellikee pedepse povoglnose podloxii, prossèchi i ù dnevi, i ù nocchi millosargie Boxje s' ovijem riecima (*Pjess.* 50. 3.) *Odvecchiè opperi mene od slobbe moje, i od grieha moga occisti mene. Jere zlocchiu moju ja poznajem, i grieh moj protivàje meni vazda.* S' koijem riecima onnoseje iskallo od Gospodina, dabi opproſtio nè sàmo grieh, mà josct i pedepsu dostojnu zà grieh, i dabi povratio nà parvascgne biichie posctègna, i svetosti gnega occistchiena od ostankah griehah. I ovaa isctùchi s' privellikiem molbami, nisctanemagne Gospodin pedepsaa gnega i smartju Sina primgliena od prigliubodinstva, i s' pomankagnem Absalona, koga najvecchie gliubgliasce, i s drughiem pedepsama, i nevogliami bii pedepsan, kojee gnemu prie zaprietii. Josct ù Izodu (*Pogl.* 32. 11.) premda Gospodin umoglien od molbah Moysesovieh, bjesce opprostio pùku, koiise klagnao bjesce hiipu, nisctanemagne zaprietii, dachie biti pedepsani s' vellikiem pedepsama radi tolika grieha, i istije Moyses svjedocio, dachiese Gospodin prixestokò osvetiti od onnoga dò trecchiega, i dò cetvartoga Kogliena. Ovee stvari ù istinu biilessu vazda uccene od Svetieh Otazah ù Zarqui Katolicanskoj, i prioccittose potvardiva sùdom gnihoviem.

66. Zascto Gospodin toliko nepprascta cjovjeku pò Sakramentu Pokore, koliko pò Karsctegnu?

A' za koj uzrok bii uccigneno, dasse neppr ascta svakolika pedepsa ù Sakramentu Pòkore jednako, kako ù Karsctegnu, priliepo od Svetoga Sabora od Trenta bii istomaceno

ceno s' ovijem riecima, (*sjed.* 14.) *Zienise dà isctè razlogh od boxanstvene pravde, dabise druggojako od Bògha primili nà millòst, koiisu prie Karscèègna pò neznagnu sagricscilli: druggojako ù istinu jednòm oslobogeni od sluxbe grieha, i Diavla, i buduchi primili Duha svetoga, znajuchi nijessuse bojalli, ozquarnuti Zarquu Boxju, i smutiti Duha Svetoga* (1. *kor.* 3.).

A' pristoise boxanstvenoj millosti, dasse nebi tako odpuscàli nami griessi bez ikkakve plate, i zadovoglnosti, da prikaxujuchise zgodda, zienechi magnee griehe upanulibismo ù vecchiè, (*Xud.* 10.) kako psovaozzi, i garditegli Duha Svetoga, (*Rim.* 2.) skupgliajuchi blago sarxbe nami ù dan sarxbe. Jere bez sumgne primnogo odbijaju nas od grieha, i kakono jedna uzda, illiti xvallo kognsko uzdarxaju ovee pedepse zadovoglne, i cinuu grescnike ù naprieda opaznije, ibdechije.

Prilagase, dà buddu kako gnekee sviedoxbe od boliesti, koju primamo od griehah uccignenieh: s' kojem nacinom zadovoglivase Zarqui, koja primnogo uvriegena bii s' griessima nasciema. Jere kako govori S. Agustin: (*Pjess.* 50. 19.) *Sarza skrusceno, i ponixeno Bògh nepogargiuje: Mà, zascto vecchie puutah boliest druggoga sarza sakrivena jest druggomu, niti prihoduu na poznàgne drughieh pò riecima, olli pò drughiem koijegod' zlamenima: dobrose od onnijeh, koii vladaju Zarquu, odreduju vriemena Pòkore, dabi zadoveglili Zarqui, ù kojojse odpuscàaju istii griessi.*

67. *Kakose pomagaju druzii s' pedepsama nami odredeniema?*

Odvisce isgleddi nasce Pokore druzieh uccuu, kakobi imalli narèditi xivot, i sliediti bogogliubstvo. Jere razgledajuchi gliudi ostàli pedepse nami odrèdene zà griehe, razumiu i dasse imà od gnih postaviti prlvellika opàz ù svemu xivotu, i ispraviti prossascte obicjaje xivota. Radi toga primudro onnoseje naredilo od Zarque, dà, buduchise od kogagod occittò uccinio grieh postavilabise josct gnemu occitta Pòkora, nekabise ostàli, strahom pristrasceni, s' vecchiom pomgnom uklagnali unaprieda od griehah: scto josct kadgod bjesce obicjaj ciniti i ù otajne griehe, koii bjehu vecchij. A' u occittee, kako rekosmo, ovò vazda

bii,

bii, dà koii bjehu gnih uccinilli, neimahuse odrieiciti prie, negobi primilli occittu Pòkoru. U' toliko pak Pastìri mogliahu Bùgha zà gnihovo spassegne, i nepristavahu nagovarati Pokornike, dabi josct onnii istò cinilli. U' kojoj varsti privellika pomgna bii, i nastojagne S. Ambroxa, s' cigoviem suzàma povjedase, dassuse primnoghii, koii s' tvardiem sarzem prislùpili bjehu k' Sakramentu Pòkore, kako omehkcalli, kolikosu zacèli bolieft pravoga Skruscègna. A' pàk toliko bii oslabjeno od ostrine staroga nauka, i takose ohudenii gliubav, koliko mnoghii od vjernieh zienuu, da nije potrebna ikkakva bolieft unutargna duha, nì uzdissagne sarza zà isprossitti opprosctegne od griehah., mà zienuu daje dosta onnò, akobi imalli samò oblicje bolechiega, i Pokornika.

68. *Prilikujemose Jesukarstu pò Pòkori.*

A' ù istinu s' podnossegnem mukkah od ovè varste dostixemo, dabismo prikazali slikku, i priliku glavara nascega Jesukarsta, ù cemu òn bii muccen, napastovan, kako bii recceno od S. Bernarda: *Jerese nemoxe vidieti stvar toliko gruba, koliko pod draccavom glavom mekoputno, i liepo udo.* Jere kako svjedocj Aposto: (*Rim* 8.17.) *Zajedno jesmo basctinizi Jesukarstovi, ako pak zajedno i podnosimo.* Josct, scto nà druggò mjesto upiisa: (*Tim.* 2. 11.) *Akosmo umarli zajedno, i xivjetichiemo zajedno; akochiemo podnossitti, i kraglievatichiemo zajedno scgnim.*

69. *Kako pò millosargiu Boxjemu jest josct mjesto pravdi ù griehu?*

Josct S. Bernardo potvargiuje, dasse nahoduu dvie stvari ù griehu, ozquarnòst dusce, i ranna: i dasse zaisto odnossi grubbocchia istà s' millosargiem Boxiem; i daje primnogo potrebitta ù ozdravgliegnu rannah od griehah onna pomgna, kojase postavglia ù liekarij Pòkore. Jere kako, buduchi ozdravgliena ranna, gnekii biglieghi rannah ostaju, koii, i onnii imajuse lieciti: tako ù dusci buduchi opproscten grieh ostaju, dasse occiltuu ostanki griehah. Ista bessjedda S. Ivanna Zlatousnika potvargiuje, kad govorj: *Nije zàdosta, dasse striela izvadj iz tiela: mà ranna takoger od striele uccignena imàse ozdraviti: tako josct ù dusci pokle bii primglieno opprosctegne grieha s' Pokoromse imà izlieciti, buduchi ranna ostàla.* Jere pricesto

jesmo

jesmo ucceni od S. Agustina, dasse imaju dvie stvari gledati ù Pòkoru, tojest millosargie Boxje, i pravda; millosargie, s' koiem opprasćta griehe, i pedepse vjecne gnima pristojne; pravda, s' kojom pedepsce cjovjeka s' pedepsama odregeniema zà vrieme.

70. *Pò Pòkori uklagnamo pedepse nami od Bògha pripravgliene.*

Najposlie buduchi od nàs primgliena pedepsa Pòkore pritieza pokaragne Boxje, i pedepse odlucene prema nami. Iere ovako uccj Aposto, kad govorj: (1. *Kor.* 11.) *Akobismo nàs istijeh prozienilli, nebismo ù istinu ossugeni biili: A' kadase sùdimo od Gospodinasmo pokarani, dà nebismo s' oviem svietom ossugeni biili.* Kojee stvari, buduchi istomacene vjerniema, jedvachiese mocchi dogoditti, dà nebismo mnogo potaknuti biili nà djella Pòkore.

71. *Odkle nasca djella jessu i dostojna plàte, i josct zadovogliva?*

A' kolikaje gnè krepòst, od onnogase razumie, dà svà visj ò dostojanstvuu mukke Gospodina Jesukarsta. Od koga josct dostixèmo onnaa dvà vellikaa dobra s' dobriem djellima: jedno jest, dabismo dostojni biili od slavè neumarle, tako (*Matt.* 10.) dà josct cjasca vodè studenè, kojubismo dàli ù imme gnegovo, nebi biila bez plàte: druggò, dabismo zaplàtili zà griehe nasce.

72. *Nasca Zadovoglnost nepotamgnuje Zadoveglnòst, i dostojanstvo Jesukarstovo.*

A' ovò nepotamgnuje priisvarscnu, i priobilattù Zadovoglnost Gospodina Jesukarsta, dallise josct onnò suprotiva dogagia, daje cinj sjajniju, i svietliju. Jerese toliko zieni, daje obilatija millost Jesukarstova, dasse nèisàmo onnaa s' nami sjedinuju, kojaa on sàm, ma josct i onna, koja kako glava ù uda, svetiem svoijem gliudma dostojaa, i zaplatii. S' koiem nacinom, occittò jest, dasse pogagia, dabi djella pravetna, i posctena bogogliubnieh imalla toliku zienu, i dostojanstvo; jere Karst Gospodin ulijeva takoger millost svoju ù onnijeh, koii sebbi zdruxèni jessu pò gliubavi, kako glàva ù uda, a Loza ù prutove. Koja ù istinu millost vazda prihodi, zdruxuje, i sliedi dobra djella nasça, i bez gnè nà ikkakav nacin nemoxemo dostojàti, i zaplàtiti. I takose dogagia, dabise zienillo, dà ikkakva stvar ne-

po-

pomankaje pravetniema, mogùchi doſtojàti s' djellima; kojaà cinuu pò krepoſti Boxjoj, i zadovogliti Zakonu boxanſtvenomu pò hiichiu cjovjecanskomu, i umarlomu, i moghlibi biti doſtojni xivota vjecnoga, kogachie *ù* iſtinu doſtighnuti, akobi preminuli iz ovoga xivota narèſceni ù milloſti Boxjoj. Jere Occittee jeſſu onnee rieci Spaſſiteglia: (*Ivan.* 4. 13. 14.) *A koi budde pitti od ovè vodè, kojuchiu ja datti gnemu, necbie xegiatti ù vieke; à voda, kojuchiu ja datti gnemu ucinitichieſe ù gnemu vrutak vedè xive nà xivot vjecnj.*

73. *Kojàſu ovomu poglavittò potrebna, dabi kojegod djelo imallo pravu krepoſt zà zadovogliti?*

Dvieſe ſtvari poglavittò iſctuu ù Zadovoglnoſti. Parvà jeſt, dà onnj, koj daje zadovoglnòſt, vaglia dà budde pravetan, i priategl Boxj: jere djella kojàſe cinnu bez vjerre, i bez gliubavi, nemoguu nà ikkakav nacin biti Bòghu ugodna. Drugga dabiſe primila djella od ovè varſte, kojaa uzrokuju doſſadu, i bolieſt. Jere buduchi zaplachiègna i zadovoglnoſti od proſſaſctieh griehah, i kako govorj S. Cyprian Muccenik, odkupiteglize od griehah, podpunnoje trieba, dabi imalle kojugod gorkoſt. Premdà vazda onnò nesliedi, dabi imalli chiuchiegne bolieſti, koiibiſe zabaugliàli ù onnaa doſſadna djellovagna. Jere ceſto olli obicjaj podnoſſegna, olli gliubav uxexena puut Bogha cinj, daſſe nebi ù iſtinu chiutile onne ſtvari, kojèſu privellikee za tarpieti, i podnoſſotti. Niſctanemagne radi togaſe nezgagia, kako dà onnaa iſtaa djella nei-maju krepoſt zà zaplàtiti, i zadovogliti buduchi ovò vlaſctitò ſinovah Boxieh, daſſe tako raxeghuu s' gliubavju, i s' bogogliubſtvom gnegoviem, dà muccèchiſe s' prigòrkiem nevogliama, i trudovima, olli mollomagn nebi chiutili ikkakvu doſſadu, ollibi s' priveſſeliem ſarzem ſvakaa podnielli.

74. *Kolikaſu djella zadovoglnoſti?*

A' Paſtìrichie uccitti, dà ſvaka varſta od Zadovoglnoſti poglavittoſe uzdarxuje ù ovee trii varſte, ù molitvi, ù poſtu, i ù elemoſinu: kojee ù iſtinu odgovaraju onnijem trijema dobrima duſce, tiela, i onnijema, kojèſe zovu koriſti izvanske, kojaa ſvakaa primiſmo od Bògha. Nemoxe ù iſtinu bitiaſtvar podobnija, i priſtojnija zà iskorjeniti

niti xille od svijeh griehah. Jere buduchi (1. Ivan. 2. 16.) *svaka stvar, koiaje nà svietù, poxegliene puti, alli poxegliegne occiuh, alli obolost xivota*; tkoje koj nevidi, dasse priliepo suprotivgliaju ovijem trijema uzrozima nemochi tolliko liekariah, tojest parvomu pòost, druggomu Elemosina, à trecchiemu mollitva. Odvisce lastnochie biti razumjetti zastose pristoi svaka Zadovoglnòst ovijem trijema, akobismo josct zamieralli onnijeh, koiise uvriegiuju s' nasciem griessima. Radi toga smirujemo Bògha s' mollitvom, iskargnemu zadovoglimo s' lemosinom, pak nàs istieh pedepscemo s' postima.

75. *Nevoglie josct jessu zadovoglive, kojèse zgagiaju gliudma izvanskiem nacinom.*

A' jere nàs pritiskaju mnoghee, i razlikee tughe, i nevoglie, doklesmo ù ovomu xivotu; onnòse navlasctito imà uccitti vjerniema, dassu onnii nasceli materiu, illiti podstavu i stvar obilnu zà zadovogliti, i dostojàti, koii podnossu s' ustarpgliegniem sarzem sctogodje Bògh postavio trùda, i dossade; koii pak zlovoglno, i oppirruuchise podnossee pedepsu od ovè varstè, ostaju bez svakoga plodda Zadovoglnosti, mà sàmo griessi podnossuu pokaràgne, i pedepsu pò sudu pravetnomu Bogha assveteteglia.

76. *Jedan zà druggoga moxe zadovogliti, maſe nemoxe ispoviedati, alli pokajati.*

A' ù onnomu imàse proslaviti privellika dobrotà; i millost Boxja s' privellikiem possàlama, i saffagliègnima, koj ovò opprostii cjovjecanskoj slabosti, dabi jedan mogao zadovogliti zà druggoga, sctoje ù istinu primnogo pristojno Pòkori ovoga diela. A' jere sctose pristoi Ispoviedi, i skruscègnu, nemoxe ikko ispovidietise, i bolitti olliti kajatise zà druggoga; tako koii nadareni jessu s' boxanstvenom millosti, moguu nà imme druggoga zadovogliti, i zaplatiti onnò, sctose imà datti Bòghu. Radi togase dogagia, dasse drughj zieni, (*Galaz.* 6.) dà nà gnekj nacin nosisj bremmena druggoga. Nije ù istinu ostallo ikkakvo mjesto sumgne ikkomu od vjernieh, koii ispoviedamo opchiegne svetieh ù Vjerovagnu Apostolskomu. Jere poragiajuchise svì Jesukarstu, opprani s' istiem Karsctègnem, jesmo dionizi od istijeh Sakramenatah, à

naj-

najparvòse kriepimo s' jezbinom, i s' piichiem istoga tiela, i karvi Jesukarsta Gospodina, ovò prioccittò prikazuje, (*Rim.* 12.) dasmo mii svì uda istogà tiela. Kakosè dakle nogha neslùxi sàmo radi sebbe, mà josct radi koristi occiih, nì opèt zasctò occi viduu, neimase prikatti nà gnihovu vlascititù korist, mà nà opchiena korist svijeh udàh: takose imaju zieniti megiu nami opchiena djella Zadovoglnosti.

77. *Nemoxese druziema podatti svakolika krepost Zadovoglnòsti.*

Nisctanemagne ovò nije istino bez ikkakva razluccegna, akobismo razglèdali svè koristi, kojèse primaju od gnè. Jere djella zadovoglnosti jessu josct liekarie, i liecègna gnekaa, kojàse naregiuju zà izliecitti zlee poxude sarza, bez koga ù istinu plodda koristi occittò jest, dà onnii podpunno ostàju bez gnega, koii pò sebbi nezadovoglivaju, i nezaplachiuju. Ovaase dakle imaju obilattò, i occittò istomacitti od trii diela Pòkore, tojest Skruscegna, Ispoviedagna, i Zadovoglnosti.

78. *Neimase datti odriescegne onnomu: koj nè obbecchiuva, dachie povratitti stvàr uzètu.*

A' onnose najprie gledati imà od Redovnikah, da buduchi csulli Ispoviedagne od griehah, prie negobi odriescilli pokornika od griehah, neka pomgnivo nalcoju, dabi zadplatili s podpunnom Zadovoglnosti, i akosu pò srecchi uzèli od stvari, alli od posetègna iskargnega, od kogase grieha razloxittò zieni, da ima biti osuògen. Jerese neimà ikko odriesciti, skò prie nebi obbecchiau, dachie povratiti svakomu cigova bii biila. A' jere mnoghii jessu, koii pospjescno obbecchiaju, dachie povratiti dugove, a paka ù sebbi stavno darxee, i misluu, da nijesu darxani ighda ispunniti obbecchiagne, sasviemse ovii imaju ussillovati dabi povratili; i cestose imaju uecitti onnee rieci Apostola, (*Effes.* 4. 28. *da koj kradiasce jurve, neka nekraddè, à vecchie neka trudi djellujuchi rukami svogiema, scto dobro jest, dabi imào odkudabi podao onnomu, koj potrebu tarpj.*

79. *Od koje varste Zadovoglnòst imase narediti Pokorniku?*

A' ù naregègnu pedepse Zadovoglnosti zienitichie Re-

 dovni-

zi, dasse neima iscta narediti pò svojoi vogli, mase svakaa imaju vladati s' pravdom, i s' razborom, i s' bogoglinbstvom. I nekabise zienilo, dasse griessi prozienuju s' ovom naredbom, i dabi vecchma poznalli pokornizi velicinu svojieh griehah, bitichie potrebno kadgod gnima zlamenovati, kojèsu pedepse odlùcene gnekiem griessima pò naredbi starieh Naredbah, kojèse zovu Pokorne. Dakle biichie grieha dattichie nacin od svè Zadovoglnosti. Dalli od svake varste Zadovogliegnah, pri mnogose pristoi zapovidieti pokorniema, dabi za gnekoliko, i ù odlucene dnevi nastojali na mollitvi, i dabi mollilli Bògha za svijeh, a navlasctitò za onnijeh, koii preminusce iz ovoga xivota ù Gospodinu. A' joscje potrebno gnih nagovarati, dabi cesto istaa djella od Zadovoglnòsti naregena od Redovnika, povoglno primali, i ponnavgliali: i tako, dabi upravgliali svoje urednoxivgliegnie, da, buduchi pomgnivo ispunnili, i svarscilli svè ovee stvari, kojèse pristoju Sakramentu Pòkore; nisctanemagne neimaju ighda ostaviti nastojagne krepòsti Pokore. Da akobise kadgod narèdila occitta Pokora, radi occitte uvrède, premdabise pokornik od gne uklagnao, i mollio, neimase lastno posluscati: dallichie biti potrebno, dasse prighnè, dabi povoglno, i s' vesselliem sarzem primio onnaa, kojaa imaju biti spassovna i sebbi, i druziema. Ovaa od Sakramenta Pokore, i od svijeh djelovah gnè, takose imaju ucitti, dabi gnih vjerni nè samo izvarseno razumjelli, ma joscte s' pomochi Gospodinovom, dabi prighnulli sarze za ispunniti s' djellom millostivo, i bogogliubno.

OD SAKRAMENTA NAJZADGNEGA POMAZAGNA.

POGLAVJE VI.

1. Zasħo Paſtiri od duſcah ceſtchie imaju beſsjediti puku od Sakrbmenta Najzadgnega Pomazagna?

UCcèchi ovako iſtine Piiſmah ſvetieh: (*Eccl.* 7. 40.) *U' svîjeh djellah tvoijeh ſpomeniſe od ſvijeh najposglednieh tvoijeh, i ù vieke nechieſc grieſciti*, muucese Parokima napomenuje, daſſe neimà oſtaviti ikkakvo vrieme zà nagovarati puuk vjerni, dabiſe ceſto zabavgliali ù vazdascgnemu razmiſcgliagnu od ſmarti. A' pàk Sakramenat Naizadgnega Pomanzagna nemoxe, dà neimà zdruxenu uspomenu od onnoga dneva naizadgnega laſtnoſe razumie, daſſe ceſtchie od gnega imà beſsjediti, nè sàmo radi ovoga uzroka, zasċtoſe primnogo priſtoi otvoriti, i iſtomaciti ottajſtva od onnijeh ſtvarih, kojeſe priſtoju k' ſpaſſcgnu; mà joscſt zasċtochie vierni uſteghnuti naopàke poxude, ponnavgliajuchi ù ſarzu, (*Rim.* 5.) daje poſtavgliena ſvijema prid occima potreba zà umrieti. Radi togachieſe dogoditi, dachieſe magnee ſmuchievati ù iſtomu cekagnu ſmarti, màchie uzdàvati ſale neumarle Bòghu, koj, kako otvorii nami ulazisċte nà xivot vjecnj Sakramentom Karsċtègna, tako joscſt nareedi Sakramenat Najzadgnega Pomazagna, dà priminujuchi iz ovoga xivota umarloga, imallibiſmo puut laſtnij k' Nebbu.

2. Zasċtoſe zovè ovj Sakramenat Najzadgne Pomazagne?

Dabiſe dakle prikazaſſe onnee ſtvari, kojèſu vecchiè potrebittee onnomu iſtomacegnu, mallomagn s' iſtiem nacinom koiſe darxao ù drughee Sàkramente, nekaſe prikàxu; najparvòſe onnò imà uccitti, dà ovj Sakramenat radi toga zvàn bii Najzadgne Pomazagne, zasċtoſe on najposliè imà davati, i sluxiti od ſvijeh oſtalieh ſvetieh Pomazagnah, kojaa Goſpodin Spaſſitegl naſc podade ſv-

joj Zarqui. Radi toga ovò Pomazagne bii josct zvàno od ftarieh, Sakramenat Pomazagna od nemochnikáh, i Sakramenat od preminujuchieh: s' kojem nazivagnem lastnose moguu vjerni fpomenuti od najposgliednoga dneva.

3. *Kakose pristoi Najposgliednomu Pomazagnu vlascitò biichie Sakramenta?*

Zasctose pàk pristoi Najpokognemu Pomazagnu vlascitò biichie Sakramenta najparvòse imà istomaciti. Ovòſe ù istinu primnogò occittò moxe uccihiti, akobifmo razumjelli rieci, s' koijema fveti Jakob Apostò razglaafi Zakon ovoga Sakramenta (*Jakob 5.*) *Razbolìse koigod ù vami?* govori, *neka uvedee Redovike Zarquene, i neka mol̀ke svarhu gnega, maxuchi gnega s' ugliem ù imme Gospodinovò; i mollitva vjerre ozdraviticbie boleftnika, i oblahscatiche gnega Gospodin: i akoli ù griessima budde, biticbiemu opprosceni.* Jere zascto Apostò potvargiuje, dasse griessi opprasctàju, ù ovomu prikaxuje krepòst, i naràv Sakramenta. A' buduchi drughii mnoghii Sabori fvjedocili, daje biò vazda ovj nauk Zarque Katolicanske okolo Najpokognega Pomazagna, takoger ovò istomaceno bii od Sabora od Trenta, koj nareedi pedepsu Proklestva protiva onnijem fvijema, koiibi imalli fmionstvo innako uccitti, alli darxatti. A' takoger Papa Innozenzo Parvi primnogo priporuuci vjerniema ovj Sakramenat.

4. *Cinechise ovdi mnoga Pomazagna, imajulise josct riecit mnoghii Sakramenti ù istomu mjestu?*

Stavnose takoger imà uccittì od Pastiràh, daje pràvi Sakramenat, a' nijeih vecchiè, ma jedan, sam, premdasse sluxi s' mnoghiem Pomazagnima, i u svakijeh od gnih govoritise imaju ulascitte mollitve, i sluxitise imà s' formom, illiti s' riecima vlascitiema. Jedan ù istinu jest nè s' napredovagnem djelovah, koiise nemoguu razdièliti, ma s' izvarfcegnem, od koje varste jessu svè ostàle ftvari, koijese skladaju, i fastavgliaju od mnoghieh ftvarih. Jere kakono kuechia, kojàje fastavgliena od mnoghieh, i razlizieh ftvarih, s' jednom famom slikkom izvarfcujese: takoovj Sakramenat, premdasse fastavglia od mnozieh ftvarih, i riecih, nisctanemagne jest jedan zlamen, i imà tvorechiu krepost od jedne ftvari, koju zlamenuje. Odvisechie Paroki uccitti, kòisu dielovi ovoga Sakramenta, tojest ele-

elemenat, illiti ſtvar s' kojomſe sluxi, i rieci. Jereſe ovaa nijeſu oſtavila od Svetoga Jakoba, ù koijeh ſvijeh mogúu ſe. poznatti ſvoja ottajſtva.

5. *Kojaje materia, illiti podſtava Najpokognega Pomazagna?*

Gnegov dakle elemenat, olliti materia (tojeſt onnà ſtvar, s' kojemſe cinj ovj Sakramenat) jeſt uglie od Biskupa posvèchieno, tojeſt sook nè od svake ſtvari pretille, i tuſte, ma samo oxèto iz jagodah maslinskieh. A' pripodobno ovà materia, illiti podſtava zlamenuje onnò, sctoſe unutargniem nacinom djelluje ù duſcì s' krepoſti Sakramenta. Jere kako uglie primnogo prùdi zà oblahscatti boliesti tiela: tako krepoſt Sakramentà skrachiuje, i cinj magnuu xaloſt, i bolieſt duſce. Odviſce uglie povrachià zdrávglie, radoſt prinoſsj, i ſvietloſtl kakono picchiti podaje; i pàkje primnogo podoban zà pokriepiti jakoſtì trudna, i umorna tiela. Kojee svè ſtvari prikaxuju, sctoſe djelluje ù nemochniku s' boxanſtvenom krepoſtju pò sluxègnu ovoga Sakramenta. Ovaa neka buddu zadoſta od materie, illiti podſtave.

6. *S' kojom formom, tojeſt s' koijem riecima izvarſcujeſe ovj Sakramenat?*

Forma ù iſtinu Sakramenta jeſt riec, i onnà slavna molitva, koju Redovnik govorj nà svakò Pomazagne; kad govorj: *Pò ovomu ſvetomu Pomazagnu proſtio tebbì Bogh, sctogodierſi pomankao ſagrieſcagnem occiih, nozdarah, i tizzàgna.* A' dà buddè ova pràva, i vlasctità forma, illi rieci od ovoga Sakramenta, S. Jakob Apoſto, daje zlamen, kad govorj: *I neka mollee ſvarhu gnega, i molitva vjerrè ſpaſſitichie nemochnika.* Odsctaſe moxe rasumjetti, dà nacin mollègna tadaſe ima izuſtiti, premda Apoſto nenareedi, s' kojem poglavittò riecima imaſe govoriti. Ovòje ù iſtinu k' nami priſclo s' vjerniem pridaagnem Otazah, tako dà svè Zarque uzdarxuju ovj nacin forme, illiti riecih, s' koijemaſe sluxi ſvèta Zarqua Rimska, matti, i nauccitèglizza ſvijeh. Jere premda gnekizi promjenuju gnekee rieci, kada na mjeſto: *Proſtio tebbì Bogh*, poſtavgliaju, *Odpusctio*, olli *Oproſtio*; kodgod josct *Ozdravio sctogodierſi ſagrieſcio*: nisctanemagne occittoje daſſe iſta forma, illiti rieci bogogliubno uzdarxuju od ſvijeh.

jeh, zasctose necinj ikkakva promjena uzdarxanoga chiuchiegna.

7. *Zasctose forma, illiti rieci od ovoga Sakramenta uzdarxuju ù nacinu mollegna?*

A' neimase ikko cuditi, zasctojese uccinillo, da forma, ò rieci drughieh Sakramenatah, olli samo pò sebbi zlamenuju onnò, sctò cinuu, kako kad govorimo: *Jate Karstim*, olli, *Zlamenujem tebbe zlamenom Krixa*, ollise izgovara kakono od Zapoviednikah, kako kadse govorj ù sluxegnu, i podagnu Sakramenta Reda svetoga, *Primi oblast*, ova samo forma Najzadgnega Pomazagna s' gnekomse molbom dovarscuje, i ispugna. Jere ovò prirazloxittò bii odregeno; jere kadase ovj Sakramenat sluxi radi toga, da izvan millosti duhovne, koju daje, povrachia josct zdravje nemochnizima; a zasctо vazda nesliedi, dabi nemochnizi ozdravili od nemochiih, radi ovoga uzroka cinise forma s'molbom, dabismo isprossilli ovò od dobrote Boxje, sctо jakost, i krepost Sakramenta stavniem, i s' vazdascgniem redom neimà obicjaj ucciniti. Takogerse pak postavgliaju vlasctiti nacini Zarqueni ù sluxegnu ovoga Sakramenta: dalli privellikj dio gnihov uzdarxuje molitve, s'koijemase sluxj Redovnik za ispossitti zdravglie nemochniku. Jerese nenahodj drughj Sakramenat, koise cinj suvecchiè molitavah; i ù istinu s'razlogom, jerese poglavittò imaju vjerni pomagati ù onnò vrieme s' bogogliubniem molitvama. Radi toga i svi ostali, koiibise tada namjerili, a navlasctitò Paroki imaju mollitti Bogha duscevno, i priporuciti sasvakom pomgnom millosargiu gnegovu xivot, i spassegne onnoga, koise trudi ù nemochi.

8. *Koje tvoraz, i nareditegl od ovoga Sakramenta?*

A' buduchise prikazalo, dasse ima istinittò, i vlasctitò darxatti ù broju od Sakramenatah ovò Najposgliedno Pomazagne; onnò josct sliedi, daje gnegova naredba izascla od Gospodina Jesukarsta, kojaje pak od S. Jakoba Apostola biila prikazana, i razglascena vjerniema. Premdasse zieni, daje isti Spassitegl podao gnekj izgled ovoga Pomazagna, kada poslaa Uccenike svoje pò dva, i dva prid lizem svojem. Jere od gnih ovako piisano jest prid Evangelistom: (*Mark. 6. 13.*) *Izhodecbi pripoviedahu, dabi*

bi Pòkoru cinilli; i Huddobe mnoghee izgognahu, i mazàhu ugliem mnoghee nemochnika, i ozdravgliahu. Koje ù Istinu Pomazagne, imase vjerovati, dasse nije iznasclo od Apostolah, ma zapoviedno od Gospodina, nè narèscen s' ikkakvom naravskom krepòsti, ma ostajstveno, prie narègeno bii za ozdraviti dusce, nego za izlieciti telessa. Koju stvar potvarduju SS. Dionysio, Ambrox, Zlatoustnik, i S. Gargur Velliki, dasse neima na ikkakav nacin sumjetti, da nije trieba primiti s' vellikiem bogogliubstvom ovj jedan od sedam Sakramenatah Zarque Katolicanske.

9. *Napokogne Pomazagne koijemase ima slùxiti, i davati?*

A' imajuse uccitti vjernj, premda ovj Sakramenat pristoi svijema, nisctanemagne gnekee varste od gliudih imajuse izvaditi, i razluciti, koijemase neima sluxiti, nì davati. I najparvòse vaduu, i razlucuju onnii, koiisu zdrava, i stauna xivota. Jerese ovijema neima davati Najposgliedne Pomazagne, i Aposto uccj, kad govorj: (*Jakob* 5. 14.) *Razbolìse koigod ù vami!* I razlogh prikaxuje, jere radi ovoga narègen bii, ne samo dabi prinio liek dusci, ma josct i tielu. Imajuchi dakle potrebu od liekarie samo onnij, koijsu nemochi, zatò josctse onnijema ima datti ovj Sakramenat, koiise zienuu toliko ù nemochi poghibilnoj, kolikose moxe bojatti, da gnima nebi bio najzadgnj dan xivota. U' cemu nisctanemagne smartno griescee onnii, koii imaju obicjaj gledati onnò vrieme za pomazati nemochnika, buduchise jur izgubillo svakò uffagne zdravglia, pocigne biti bez xivota, i bez chiuchiegna. Jereje occittò, da primnogò prùdi za primiti obilatiju millost Sakramenta, akobise nemochnik pomazao s' ugliem svetiem, doklèse ù gnemu nahodj zdrava pamèt i razborstvo, i moxe prikazati vjerru, i bogosctovnu vogliu sarza. Radi togase od Parokah ima razmiscgliati, dabi poglavittò ù onnò vrieme davali onnù liekariu, onnù ù istinu pò kreposti svojoj vazda podpunno spassovnu, kadabi razumjelli, dachiè josct vecchiè prùditi s' bogogliubstvom, i s bogocjastchiegnem onnijeh, koiise imaju lieciti.

Nije dakle pristojno davati ikkomu Sakramenat Poma-

bagna, koj nebi bio zadarxan s' vellikom nemochi, premi; dabi bio ù poghibili xivota, alli zascktose spravglià nà poghibilno puutovagne, alli zascto imà booj biti, komu istinittà smart nadstoj, i vissi svarhu gnega, olli josct akobi bio ussachien, dà buddè ossudgen, damuse odsiece glàva. Odvisce svì, koii neimaju razborstvo, nijessu podobni zà primiti ovj Szkramenat: i diecizza, koii necinuu ikkakav grieh, koijeh ostanke izlieciti nepotrebuje liekaria od ovoga Sakramenta: mahniti, i pomamjeni plahi akò kadgod ù toliko nebi imalli razborstvo, i ù onnò vrieme nebi poglavittò dàli zlamen sarza bogogliubna, i dabi piitali, dabise pomazàli s' Ugliem svetiem. Jere koiisu vazda biili bez sviesti, i bez pameti od istoga poroda; neimase pòmazati, innako, akobi nemochnik ktio biti dionik od ovoga Sakramenta, buduchi josct ù zdravoj pamèti, paka dabi upanuo ù manitost, i ù pomamu plahu, imamuse datti Uglie sveto.

10. *Kojaje mjesta tiela imaju ovdi pomazati?*

A' neimajuse pomazati svè stràne tiela, ma onnee samo kojee narav podade cjovjeku kako halte od chiuchiegnah, tojest s' koijemase djelluie, kako occi radi vidiegna, usci radi sluscagna, justa radi okuscegna, i govoregna, rùke radi tizzagna, koj premdaje jednako pruxen, i raztàrt pò svemu tielu, nisctanemagne primnogò imà krepòst ù onnoj stràni. A' svà Zarqua darxj ovj obicjaj za pomazati, i josctse primnogo pristoi naravi ovoga Sakramenta; jere jest prilican liekarj. Da kako ù nemochima tiela, premdabise svè tielo zlo chiutilo, nisctanemagne postavgliase liekaria onnoj samo stràni, iz kojè nemòch izhodj, kako iz vurutka, i iz istecègna; zatòse pomaxuje nè svè tielo, ma onnaa uda, u koijehse poglavittò nahodj krepost chiuchiegna, bedre josct, illiti bubreghe, mjesto od bludnosti, i naslade, i noghe, kojee jessu pocetak ulazègnu, i upravgliegnu puut mjesta.

11. *Majposgliednè Pomazagne moxese ponnoviti.*

U' koijema onnose potrebno ima zamierati, da ù jednoj, i istoj nemochi jedan puut samo imase pomazati, buduchi nemochnik postavglien ù istoj poghibili xivota. Da akobi nemochnik prebolio, i ozdravio, pokleje primio ovò Pomazagne kolikogodbi puutah poslie upanuo ù ovoj po-

poghibili xivota, toliko puutah mocchichiese gnemu datti pomòch istoga Sakramenta. Odsctase vidj occittò dasse imà postaviti ù broju od onnijeh Sakramenatah, koiise obicjano ponavgliaju.

12. *S'kojem bogogliubstvom, i s'pripravom imase primati ovj Sakramenat?*

Jere triebaje pak nastojati sasvakom pomgnom, dà nebi kojgod zapriecio milloft Sakramenta, à nije stvari, kojàse vecchiè suprotivi gnoj, koliko dusca ozquarnuta s' kojemgod griehom smartniem; imàse darxati vazdascgni obicjaj Zarque Katolicanske, dabise sluxio Sakramenat Ispoviedi, i Pricestchia prie Naizadgnega Pomazagna.

A' pak nekabi Paroki nastojali prighnutti nemochnìka, dabise pridàli Redovnìku zà pomazatise s'onnom vjerrom, s' kojom onnii jedan puut imahu obicjaj prikazati sebbe istijeh; koii imahu biti ozdravglieni od Apostolah. A'najparvò imàse iskatti spassegne dusce, paka zdravglie telesnò s' onnom prilogom, akobi imallo prùditi zà slavu vjecnu. A' neimaju sumgnetti vjerni, dasse necjuju od Bògha onnaa svèta, i slavna mollègna, s' koijemase sluxi Redovnìk prikaxujuchi òn nè svoi kiip, ma Zarque, i Gospodina Jesukarsta. S' kojom jednom navlasctitò stvarju imajuse nagovarati, dabi nastojali, dasse sveto, i bogosctovno imà sluxiti od gnih Sakramenat ovoga spassovna uglia, kadabi zienili, dà nadstoj, i daje blizu jedan texij booj, i dà pomankaju jakosti dusce, i tiela.

13. *Od kogase imà davati ovj Sakramenat; tojest kojè sluxitegl?*

A' jur, koi jest sluxitegl Najzadgnega Pomazàgna primismo od istoga Apostola, koj razglaasi Zakon Gospodinov. Govoribo: (*Jakob* 5. 14.) *Neka uvedee Redovnìke*: s' kojem immenom nezlamenuje onnijeh, koii jessu starij ù godiscta, kako prikaxuje mudro Sabor od Trenta, koii darxee najparvò mjesto ù puku, ma Redovnìke, koii zakonittò redeni jessu od istijeh Biskupah pò postavgliegnu rukah. Dakle sluxègne ovoga Sakramenta danòje Redovnìku. Nisctanemagne pò naredbi svète Zarque nije dopuscteno svakomu Redovnìku sluxiti, i davati ovj Sakramenat, mà vlasctitomu Pastiru, koibi imao vladagne, olli druggomu, komubi on dao oblast zà pomazati nà

mjesto

mjesto gnegovo. Onnò pak primnogò imàse zamierati, dà Redovnik prikaxuje hiip Jesukarsta Gospodina nasce-ga, i svete Zarque gnegove ù ovomu sluxegnu, kakose josc cinj i ù drughiem Sakramentima.

14. *Koii ploddi prihodduu k' gliudma sluxèchise s' oviem Sakramentom?*

Pomgnivijese josct imaju istomaciti koristi, i ploddi, kojee primamo od ovoga Sakramenta, da ako ikkakva drugga stvar nebi moghla primamiti, i priteghnuti vjernè zà sluxitise scgnim zànajmagne nekase buddu priteghnuti od istè koristi: buduchi takva nasca narav, dà mallomagn mjerimo svè stvari s' nasciem koristima. Uccittichie dakle Paroki, dasse podaje millost s' oviem Sakramentom, kojà oppràscta griehe, à najparvò ù istinu magnéè, i koiise zovu s' opchieniem immenom lastno oprostivii. Jerese smart-nii griessi odnossuu Sakramentom Pòkore. Jere ovj Sakra-menat nije narègen ù najparvomu mjestu zà odpusctegne griehah smartnieh, ma samo Karsctegne, i Pòkora djelluju ovò pò krepoiti svojoj.

Druggà korist, i plood Pomàzagna jest, zascto oslobo-duje duscu od slabosti, i nemochi, koju priimi od grieha, i od svijeh drughieh ostankah grieha. A' imàse zieniti vrieme pripodobno ovomu liecègnu, onadà, kadasmo ra-stressenì od vellike nemochi, i kadasmo ù poghibili xivo-ta. Jereje ukorjegnenò ù naravi gliudzkoj, dà nije stvàri ù stvarima cjovjecanskiema, od kojèse toliko strascj, ko-liko od smarti. A' primnogose uzmnaxa ovj strah s' uspo-menom od griehah prossasctnieh: kada navlasctitò nas stiska onnò privelliko osvadègne duscevnosti nasce. Je-re kakoje pissano: (*Mudr.* 4. 20.) *Dojtichie ù razmisc-gliegnu griehah svoijeh stràscivi, i osvaditichie gnih proti-vu gnima zlocchie gnihovè.*

Paka onnò nastojagne, i razmiscgliagne primnogò muc-cj; jere mallo poslie (*Rim.* 14.) imà biti prid pristogliem Boxiem, od kogase imà ucciniti pripravetnà ossuda od nàs zà onnò, kakoviismo biili dostojni. A' cestose dogagia, dà vjerni pristrasceni s' oviem strahom, chiutuse s' cudnova-tiem nacinom smuchieni. A' nije stvari, kojà vecchiè pri-voddj na tihost, i mirnòst smarti, koliko dabismo od-targhli xalost, i s' vesseliem sarzem cekàli dossastchie

Gospo-

Gospodinovo, i buddemo pripravni (2. *Tim.* 1.) saklad nasc dobrovoglno povratiti kadgodbiga ktio pitati od nàs, (tojest duscu nascu). Nekabise dakle oslobodille pamètl vjerniėh od ovè strahe, i dabise sarze, i dùh napunnio bogogliubnoga, i svetoga vesseglia, scto uzrokuje, i podaje Sakramenat Najzàdgnega Pomazàgna.

15. *Kako Huddobe zasjedaju nami ù izassastchiu dusce.*

Odvisce druggò josct dostixemo od gnega, sctose s' razlogom moxe zieniti najvecchiè od svijeh. Jere premdà Nepriategl naroda cjovjecanskoga neprisṭaje ikad misliti ò smarti, i razoru nascemu (tojest o izgubgliegnu dusce) (1. *Petar* 5.) doklegòd xivemo; nisctanemagne ù svako vrieme nastoi sasvom jakosti, dabi nas pogubio sasviem, i, akobi moghlo biti, dabi odnio uffagne boxanstvenoga millosargia od nas, a ussionije, i najvecchiè, kada vidi, dasse priblixa najzadgni dàn xivota. Radi toga podajese oruxje, i jakost vjerniema s'oviem Sakramentom, s' kojembise moghla skarsciti jakost, i silla suprotivnika, i gnemuse jako opprieti. Jerese cinj lakscij, i uzdixèse dùh nemochnika s' uffagnem boxanstvene dobrotè, i scgnim pokriepglien lastnijese podnossuu svè dossade nemochi, i lastnije uklagna himbu, i prievaru istoga Djavla zassidajuchiega pèti nascoj (*Narod.* 3.)

16. *Kakose moxe povratiti zdravglie telesno pò ovomu Sakramentu?*

Najposliè pristavgliase zdravglie telesno, akobi biilo za vecchiu korist. Da ako nemochnizi nebi gnega dostighnulli ù onnò vrième imàse vjerovati, dasse too dogagia nè pò pomankagnu Sakramenta, ma pacè radi ovoga uzroka, zasctose vellik dio nahodj onnijeh, koii ollije slabija vjerra ù onnijeh, koiise pomaxuju s' ugliem svetiem, olli ù onnijeh od koijehse dàje. Jere kako svjedocj Evangelista, (*Matt.* 13.) da Gospodin nije uccinio mnoghee kreposti radi gnihove nevjernosti. Premdasse moxe dobro riechi, dà Zakon Karstchianski ima jur magnè potrebu od pomochiih cudessah od ovè varste, od kada dubglije, kakono xille, pruuxi ù dusce gliudzkee, negose ziegnahu davno ù pocetku Zarque, dassu potrebitti. A' nisctanemagne vjerra imàse primnogo ponukovatti, i uzbuditi ù ovomu. Jere nakoigodbise nacin dogodillo pò svjettovagnu, i vogli

Bo-

Boxjoj onnò, sčtose pristoi ozdravgliegnu tiela, vjerni imaju istinittò uffati, dachiè onnii dostighnuti zdravglie duhovno po krepòsti ovoga glasa, koj upiisan jest: (*U occitt. 14. 13.*) *Blaxeni martvi, koii ù Gospodinu umiraju:* Ovaa od Sakramenta Najpokognega Pomazàgna ù kratko biilasu reccena: dalli, akobise ù duglije istomacila ovaa istaa poglavja, i s'onnom pomgnom kakose pristoi, neimase sumgneti, dà nechie vjerni primiti prıvelliki plood bogogliubstva od ovoga nauka.

OD SAKRAMENTA

REDA SVETOGA

POGLAVJE VII.

1. *Zasčto paroki imaju prikazati pùku s'vellikom pomgnom nauk Sakramenta Rèda Svetoga?*

AKobi koigod razmiscgliao narav, i biichie druzieh Sakramenatah, lasſnochiè vidieti, dà svì onnii tako vissee ò Sakramentu Rèda, kolikose bez gnéga nemoguu nà ikkakav nacin ù dio alli ucciniti, alli slùxiti, i davat; à ù diose zienuu, dassu bez Zarquenieh slavnieh nacìnah, i bez gnekoga bogosčtovnoga obicjaja, i cjastchiegna. Radi toga potrebnoje, dabi Pastìri stoliko josčt pomgnivije darxalli, dassu darxani besſjediti od Sakramenta Rèda svetoga, sliedèchi naùk narègeni od Sakramenatah.

Primnogochiè pàk prùditi ovò tomacegne, à najparvò gnìma istijema, pàk druziema, koiisu pocèli xivjetti Zarquenì xivot, najposliè josčt pùku vjernomu: gnima, zasčto cìm opchiuu ù govorègnu od ovoga razloxègna (2. *Tim.* 1.) vecchièse ponukuju zà potizzati onnu millòst, kojusu dostighnùli s'oviem Sakramentom: drughiema koii zvàni jessu ù srecchiu Gospodinovu, dabise ganùlli ù dio s' istèm xudbom bogogliubstva, à ù dio, dabi primilì poz-

negne

nagne od onnijeh stvarih, s' koijema naucceni, lastnijeb se bbi moghli otvoriti puut nà vecchiaa napredovagna: à' ostaliem vjerniema, dabi istinitò najparvò razumjelli koga posctegna, i cjasti jessu dostojni sluxbenizi Zarqueni pàka jerese cesto dogagia, dasse mnoghii nahoduu, koii sinove svoje, josct djecizza, odreduju nà sluxbu Zarque, olli koii pò svojoj voglì, i odabragnu xùduu sliediti onnu varstu xivota, koii ù istinu pràvoje dà znaduu, kojàse pristoju ovomu biichiu.

2. *Nenabodise nà zemgli izvarscnije, i vecchie gospostva od Rèda Redovnikoga.*

U' toliko najpriese imà uccitti vjerniema, kolikoje plemenstvo, i gospostvo ovoga odabragna akobilmo gledàli gnegovo najvisce biichie, tojest Redovniscтvo. Jere buduchi Biskupi, i Redovnizi, kakono gnekii tomacitegli, naviestitegli i pokliffari, koii uccee gliudi boxanstveni Zakon i zapoviedi xivota nà imme gnegovo, i prikàxuju nà zemgli hiip istoga Bògha; stvarje occitta, daje onnò gnihovo djellovagne isluxegne kolikose nemoxe ikkakva stvar vecchià izmisliti. Radi toga, razloxittòse zovu nè sàmo Angeli (*Malak.* 7.) mà Boggovi (*Izod.* 22.) jere uzdarxuju prid nami jakost, i krepost Bogha neumarloga. A' premeda ù svako vrieme odarxalli biehu privelliko gospostvo; nisctanemagne Redovnìzi novoga Zakona mnogosù priposctovanij od svijeh druzieh. Jere oblàst zà posvechievatti, i prikaxevatti tielo, i karv Gospodina nascega, i zà odpusctati griehe, kojà gnima podana bii, nadhodj takoger cjovjecanski razum, i znàgne, nitise moxe nàchi ikkakva stvar nà zemgli jednaka, alli prilicna gnoj, tojest oblasti Redovnika.

3. *Koiise zienuk od Bògha zvàni nà Redovniscтvo, i nà sluxegna Zarquena?*

A' ù istinu, kakono Spassitegl nasc bii poslàn od Ozza, à Apostoli pàk, i Uccenizi od Gospodina Jesukarsta pò svemu svietu (*Ivan.* 3. i 20. 21.): tako svakj dàn Redovnizi s' istomse oblàsti poscigliuu, s' kojom onnii bisce narescenì, (*Effes.* 4.) nà svarhù svetieh, nà djello sluxbe, nà sazidàgne tiela Jesukarstova. Bremme dakle ovoga tolikoga sluxegna neimàse ikkomu nesviestno postavitì, mà onnijema sàmo, koiiga mogùu uzdarxatti svetostju xivota,

vota, s' naukom, s' vjerrom i s' mudroſtju *(Xud. 5. 4.)* dà pàk *nebi ikko uzeo ſebbi goſpoſtvo ò posčegne, mà koiſe zovè od Bogha, kako Aaron.* A' onniiſe govoruu, daſſu zvàni od Bògha, koiiſu zvàni od zakonitieh sluxbenikah Zarque. Jere koiiſe oholo umechiuu, i uvagliuju ù ovomu sluxegnu, imàſe uccitti, daje Goſpodin od ovijeh razumio, kad recce: *(Jerem. 23. 21.) Neſcigliah Proroke, à onnii tarciahu.* Od kojè varſte gliudih nije ſtvari neſrechnije, nevoglnije, i zloceſtije Zarqui Boxjoj.

4. *Koiiſe ſuditi imaju, dà opàko priſtupaju k' Redovima ſvetiema, i dà s' drughè ſtràne ulazee ù Zarqui?*

A' jere primnogò prùdi ù ſvakomu djellovagnu, koju ſvarhu neka ſvakj ſebbi odberé (jere buduchi poſtavgliena dobra ſvarha vrednoſe ſvakaa doſtixuu) od ovogaſe najprie imaju napomenuti onnii, koiiſe hocchiuu, i xudee rediti ſvetiem ſtvarima, dà nebi ſebbi odlucili ikkakvu ſtvar nedoſtojnu od tolikoga darxanſtva, kojè ù iſtinu mjeſto tolikoſe pomgnivije imà iſtomaciti, koliko texee ù ovò vrieme vjerni imaju obicjaj grieſcitti ù ovoj ſtvari. Jereſe druzii obbracchiaju nà ovj nacin xivgliegna s' oviem ſviettovagnem dabi dobili ónnaa, kojàſu potrebittà zà hrànu, i zà odichiu; tako, dà izvan dobiiti, nezienùſe; dà druggò gledaju ù Redovnisčtvu, nego kako oſtàli gliudi cinuu ù ſvakoj varſti necjanſtnoga rukotvoregna i zanata. Jere premdà, pò sudu Apoſtola (1. *Kor.* 9. *Deut.* 18. 12.) narav, i boxanſtveni Zakon zapovieda, dà koj slùxi otàru, od otara imà xivjetti; nisčtanemagne jeſt privelliko ſvetogargie priſtupiti k' otàru radi koriſti, i dobìtka. A' gnekieh vodj nà Rèd Redovnicki xudba od cjaſti, i vellicanſtva. Gnekii, dabi obogatili, hocchiuſe ucciniti Redovnìzi: kojee ù iſtinu ſtvari onnò imaju zà ſvarhu, da akoſe nebi gnima podao koigod obilatti Zarqueni dohodak, nebi imalli ikkakvu miiſo od Rèda Svetoga. Ovii ù iſtinu jeſſu, koijeh Spaſſitegl naſc zovè *(Ivan.* 10.) Naimenike, i od koijeh govoraſce (*Ezek.* 34.) dà paſſiahu ſebbe iſtijeh, à nè ovze, koijeh grubbocchia, i zlocchia nè sàmo potamnuje ſvèti Red Redovnisčtva, tako, daſſe nemoxe zieniti od puka vjernoga ikkakva ſtvar pohuglienija, pogardnija, i potlacenija; mà josčt cinj, dà onnii iſtii nebi isčta vecchiè doſtighnuli od Redovnisčtva, nego Juda od

od Rèda Apostolskoga, koi gnemu prinesse smart vjecnù. A' onnijse razloxittò govoruu, da ulazuu proz vrata ù Zarquu (*Ivan.* 10.) koiisu zakonittò od Bògha zvàni, primaju radi jedne same stvari sluxègna Zarquena, dabi sluxili cjasti, i posctegnu Boxjemu.

5. *Koiise darovasce Zarqui pà Redu svetomu ù komu dielu imaju nadachi, i koliko imaju biti izvarscnij od ostalieh od pùka?*

Neimase pàk ovò tako uzèti, kako dà istj Zakon nije postavglien jednako svijema. Jeresu stvoreni gliudi radi ovè stvari, dabi klagnali, i cjastilli Bògha: scto poglavittò vjerni, koiisu dostighnuli millòst Karsctègna, imaju ciniti (*Luk.* 10.) sasviem sarzem, sasvom duscom, i sasvom jakosti. A koii xudee reditise Sakramentom Reda svetoga, triebaje, dà ovo odluuce, ne sàmo dabi iskalli slavu Boxju ù svè stvari, (scto ù istinu, buduchi occittò, daje svijema opchieno, à navlascitò vjerniema) dalli josct, dabise zapisali nà istinù, i vlascitu sluxbu kojògod Zarqui, i dabi sluxili gnemu ù svetosti, i ù pravdi (*Luk.* 1.). Jere kako ù vojsku svì ù istinu vojnizi jessu posluscni zakonima Zessarovicmà, à nisctanemagne megiu gnima gnekije stotinik, à gnekj Prìdstavnih, tojest Gerenao, a druzij cinuu drugaa djella, i sluxegna; tako na istj nacin, premda svi vjerni imaju sliediti bogogliubstvo, i pravdu sasvakom pomgnom (s' koijem stvarima primnogose Bògha cjasti, i posctuje) nisctanemagne triebaje, da onnii ispunnee gnekaa djella, i cignegna poglavitta, kojasu narègena Sakramentom Reda. Jere cinuu posvetiliscta (*Xud.* 5.) zà sebbe istijeh, i za vas puuk: i uccee krepost (*Djesk* 10. 11.) boxanstvenoga Zakona, i nagovaraju, i ponukuju vjerne za ispunnitiga s' hitriem, i s' vesselìem sarzem: i sluxee, i dajuu Sakramente Gospodina Iesukarsta koijemase podaje, i uzmnaxa svaka millost; i dabismo izrekli s' jednom rjecju, jessu razlùceni od ostaloga pùka, i bavuse ù sluxegne prinajvecchiè, i najizvarscnije od svijeh. Buduchi dakle ovaa istomacena, pristupitichie Paroki za istomaciti onnee stvari, kojèsu vlasctite ovoga Sakramenta, nekabi znalli vjerni, koiibi kchielli biti ubrojeni ù Rèdu Zarquenomu, na koju varstu sluxègna jessu zvani, i kolika oblast bii dana od Bògha istoj Zarqui, i sluxbenizima gne.

6. Od

6. Od kolikoje varstah oblast Zarquena?

Oblast Zarquena jest dvostrukka, Reda, i Vladagna: Oblast Rèda odgovara pravòmu tielu Gospodina Jesukarsta à prisvètomu Pricestchiu: Oblast Vladagna svase nahodji ù ottajstvenòmu tielu Jesukarstovu, tojest ù vjerne. Jere qvojse pristoi vladati, i ispravgliati, i ùpravgliati puuk Karstchianski puut vjechoga, i nebbeskoga blaxenstva.

7. Oblast Reda puut koijebse rastire.

A' oblast Rèda neuzdarxuje samo oblast, i krepost za posvetiti svèto Pricestchie, ma spravglia dusce, i cinj pòdobne za mocchiga primiti, i skupglia svè stvari, kojèse moguu na koimugod nacin pristojati Pricestchiegnu, illiti Tielu Jesukarstovu. Mnoghee ù istinu svjedoxbe od ovè stvari moguuse prikazati iz pismah svetieh; dalli onnee prisvietle, i prjstellikee jessu, kojèse sctiju prid S. Ivannom, i Matteom. Jere govorj Gospodin (*Ivan.* 20. 21.) *Kakoje poslao mene Otaz, i ja sciglièm vas: primite Duh svèti: Koijeh buddete odpusctiti griehe odpusctujuse gnima, i koijeh buddete uzdarxatti, uzdarxani buddu.* I (*Matt.* 18. 18.) *U istinu govorim vami, kojagod buddete zavezati svarhu zemgliè; bitichie zavezana i nà nebbo, i kojagod odriescite svartiu zemglie bittichie odriescena i nà nebbo.* kojaa ù istinu mjesta buduchi istomacena od Pastirah pò nauku, i sùdu svetieh Otazah, mocchichie prinieti privelliku svjetlòst istini.

8. Redovnisctvo Jesukarstovo jest vissee, i izvarstnije od Redovnisctva Zakona od naravi, i josct od Zakona Moysessova.

Ova pak oblast primnogò podàje onnomu, kojà dàna jest gnekiem gliudma ù Zakonu naravskomu, koiibi imalli pomgnu od stvarih svetieh. Jere i onnò vrieme, kojè pripriide Zakon upisan, potrebnò bii, dàbi imao svoje Rèdovniscтvo, i svoju oblast duhovnu, buduchi occittò zadosta, daje imao Zakon. Jère svjedocj Aposto, dassu ovee dviè stvari tako zdruxene, (*Xud.* 7. 12.) da buduchi jedan odenessen, josct i drughj triebaje, da budde odenessen. Poznajuchi dakle gliudi pò naravskomu ganùchiu, dasse Bògh ima cjastiti, i slaviti, bjesce potrebno, dasse ù svakomu Skupnovladagnu gnekii parvii postavu ù

vla-

vladagnu ſtvarih ſvetieh, i cjaſti boxanstvenoj, koijeſt oblaſt na gnekj nacin zovèſe duhovna.
Josct bez ovè iſtè oblaſti nije bio puuk Iſraelski; koja premda bjeſce vecchia ù izvarſcnoſti, nego onna, s' kojom nareſceni bjehu Redovnizi ù zakonu od naravi; niſctanemagne (*Xud.* 8. 11.) mnogò magnaa imaſe zieniti, nego duhovna oblaſt Zakona Evangelskoga. Jereje ova nebbeska, i josct nadhodj ſvaku krepòst od Angelah: niti ima pòcàtak od Redovnisctva Moyſeſſova, ma od Goſpodina Jeſukarsta, (*Pjeſſ.* 109.) koi nije bio Redovnik pò Aaronu, ma po rèdu Melkiſedekovu. Jere onnj, koj nareſcen bii s' privellikom oblàsti za udieliti millòſt, i odpusctati griehe, ostavii ſvojoj Zarqui ovu oblàſt, premda doſvarſcenu s' krepostju, i podloxnu Sakramentima. Radi toga gnekii sluxbenizi odabrani jeſſu, i poſvechieni slavniem bogogliuſtvom sa sluxitiſe ſcgnim: kojè ù iſtinu Poſvechiègne zovèſe Sakramenat Rèda ſvetoga, olliti ſveto Naredegne.
9. *Sctoje Red, i zasctoſe djellovagne Zarqueno zovè Rèd?*
Ugodno dakle bii Svetiem Ozzima sluxitiſe s' oviem immenom, jere ima priproſtrano zlamègne, dabi prikazali doſtojanſtvo, i izvarſcnòst sluxbenikah Boxieh. Jere akobiſmo uzèli krepòst, i poznagne gnegovo, Red jeſt naregègne vecchieh, i magnieh stvarih, kojèſu tako podobne megiu ſobom, kolikoſe jedna druggoj pristoi. Buduchi takoger mnoghii poſtupaii, illiti redovi, i razlikaa djèllovagna ù ovomu sluxègnu, ſvakaa ù iſtinu naregena, i postavglieua jeſſu s' praviem nacinom; pravòſe dakle, i podobno zieni, daſſe gnemu poſtavj imme Reda.
10. *Red pravoga immena jeſt Sakramenat?*
A' daſſe imà ſvèto Naredègne ubroitti megiu ostàle Sakramente S. Zarque, S. Sabor od Trenta potvardii s' onniem razlogom, koije cesto bio ponnovglien. Jere buduchi Sakramenat zlamen ſtvari ſvète, à ovò, sctoſe izvanskiem nacinom cinj s' oviem Poſvechiegnem, zlamenuje millòſt, i oblàſt, kojaſe onnomu podaje, koiſe poſvechiuje, occittoje da podpunnò sliedi, daſſe Rèd ſvèti ima pravò, i vlasctitò zvatti Sakramenat. Radi toga Biskup podajuchi kalex, illiti cjaſcu s' vìnom, i s' vodom, i Patenu, illiti Plitnizu s' kruhom onnomu, koiſe redi, govorj: *Uzmi*

oblast prikaxevatti Posvetilisctte, i ostalo; s' koijem riecima vazdaje uccilla S. Zarqua, cimse prikaxuje materia, illiti podstava, dasse podaje oblàst zà posvechievati tielo Jesukarstovo pecjatèchi pecjat ù dusci, kojojse pristavglia millòst zà ispunnìti upravno, i zakonittò onnò djellovàgne. Sctto tomacj Aposto s' ovijem riecima: (2.*Tim.* 1. 6.) *Napomenùjem tèbbi, dabi oxivio millòst Boxju, kojaje ù tèbbi pò postavgliègnù rukah moijeh, jerbo nedade nami Bògh dùh straha, mà kreposti, i gliubavi i trieznosti.*

11. *Zascttosu narègeni ù Zarqui mnoghii Rèdovi sluxbenikah?*

A' jur, dabismose sluxili s' riecima svetoga Sabora, buduchi stvar svèta sluxègne tolikoga Redovniscttva, pristojno bil, dabise toliko dostojnije, i s' vecchiom cjasti moghlo djellovati, nekàbi biili mnoghii ù prinarèdnomu razredègnu, i razlizii Redovi sluxbdnikah, koiibi sluxili Redovniscttvu pò darxanstvu, i ovii ù istinu tako rasrèdegni dabi uzascli prekò magnieh nà vecchiè Redove onnii, koiibi jur zabigliexeni biili s' Tonsurom Djackom, tojest s' kaukom, illiti s' Popovskiem ostrixegnem nà varh glàve.

12. *Kolikoje Redovah sluxbenikah Zarque, i nà koise natin ù opchieno razrediva?*

Imase dakle uccitti, dasse svì ovii Redovi uzdarxuju ù sedmeri broj, tojest jessu sedam, i vazda bii ucceno ovako od Zarque Katolicanske: koijeh immena jessu ovaa, Vratàr, Scttioz, Zaklinaoz, Akolit, Podjakom, illiti Epistolàr, Djakon, illiti Evangelistàr, i Redovnik, tojest Misnìk. A' moxese potvarditi, dà ovj broj sluxbenikah dobro bil ovako narègen radi ovijeh sluxègnah, koiise ziènuu potrebitti zà izvarscitti, olli zà sluxitti prisvèto Posvetiliscte Misse, i Tiela Jesukarstova radi cessa jessu poglavittò postavglieni. Od ovijeh gnekii jessu vecchij koiise josctt zovu svèti, à gnekii magnii. Vecchij, olliti svèti jessu Rèd Redovnika, illiti Misnìka, Djakona, olliti Evangelistara, i Podjakona, illiti Epistolàra: magnij jessu, Akolità, Zaklinozza, Scttiozza, i Vratara: od koijeh svakoga imajuse malla, i ù kratko bessjediti, nekabi imalli Pastìri, odklebi gnih poglavittò narèdili, koijehbi poznalli, dasse imaju rèditi s' koiemgod Rèdom.

3. Scto

13. *Sto zlamenuje Tonsura, tojest parvò Djacko ostrixegne, imme Djaka?*

A' imàse pocèti od parvè Tonsure illiti od parvoga Djackoga ostrixegna, kojàse ù istinu uccitti imà, daje gnjeka priprava zà prìmiti Rèdove. Jere kakose gliudi obicjajno spravgliaju nà Karsctègne zaklignàgnem; nà Xenidbu s' parstenovagnem, i s' vieràgnem; takose otvarà gnima, kako ulaziscte k' Sakramentu Rèda, kadase posvetivaju Bòghu ostrixùchi kosse. Jerese prikaxuje, kakav imà biti onnj, koise xùdi rèditi. Jere imme Djàka, kojèmuse najprie tada postavglia iz onnoga bii izvageno, dà pocignè imatti Gospodina zà srecchiu, i zà Occinstvo svoje; kakono ù pùku Xudioskomu, koiise imahu datti nà sluxbu Boxju, koijema zabraani Gospodin, daìmse nebi dao ikkakav dio pogliah, i basctinah ù zemglì od Obbecchiagna, kad govori: (*U Broju* 18.) *Ja dio, i Occinstvo tvoje.* I premdaje ovò opchieno svijema vjerniema, nisctanemagne triebaje, dasse vlascititiem nacinom pristoi ovijema, koii sebbe posvetisce sluxbi Boxjoj.

14. *Zasctose Djàzi bigliexuu s' oblom krunnom nà glavi?*

Ostrizajuse kosse nà slikku, i priliku krunne, kojuje trieba vazda darxatti; i, kakose pàk koigod postavglia nà viscee Gospostvo Rèda, takose imà uccimiti slikka prostranija okolisca gne. Ucci S. Zarqua dasseje prìmilo od prjdaagna Apostolskoga; buduchi piisali od obicjaja cignègna od ovè varste S. Dionysio iz Areopaga, Agustin, Jerolim pridavgni, i privellìki Ozzi.

A' poviedaju, dà najparvò od svijeh Poglavizza Apostolski postavii ovj obicjaj nà uspomenu krunne, kojà sapletena bii od dràcah, i postavgliena nà glavi Spassiteglia nascega; dà, sctò opàkii izmislisce zà pogardu, i mukku Jesukarstovu, Apostolise sluxili jessu s' onniem zà cjàst, i zà slavu, i dabi zajedno zlamenovali, dasse imà nastojati od sluxbenikah Zarquenieh, dabi prikaxevalli ù svakoj stvari slikku, i priliku Jesukarsta Gospodina nascega.

Premda gnekizi govoruu, dasse s' oviem bigliegom prikaxuje kraglievsko vellicanstvo, kojèse zieni, dasse primnogo pristoi onnijema, koii zvàni jessu na srecchiu Gospodinovu. Kojubo stvar Petar Apostol pridade pùku vjernomu; (1. *Petr.* 1.) *Uii plemme izabrano, Kraglievski*

Redovnistvo, *narod sveti*, lastno razumiemo s' gnekiem poglavitiem, i vlasctitiem razlogom, dasse ovò pristoi sluxbenizima Zarqueniema.

Premdasse nahoduu, koii zienuu, da zlamenuje olli spoviedagne izvarsçniega xivota primglieno od Djakah s' obliçjem okolisca, kojeje najizvarscuije od svijeh: olli ziènuu prikazati potlacègne stvarih izvanskieh, i izpraznègne sarpa od svijeh stvarih svietovnieh, jerese kosse striguu kakono gneka stvàr saviscgna ù tielu.

15. *Kojeje djellovàgne, i duxnòst Vratàrah?*

Obicjaj bii, dabise uccinio parvj postupaj olliti napredovagne k' Redu Vratara pò parvoj Tonsuri, illiti pò ostrixegu kossah. Josctje gnegovo darxanstvo cuvati kluuce, i vrata Zarque, i odaghnatti od ulaziscta Zarque onnijeh, koijemaje zabragneno ughesti. Nastojasce josct na svèto Posvetiliscte Missè, darxan bjesce imatti pomgnu, do nebi koigod blixè pristupio k' svetomu Otaru, negose pristojasce, i da nebi smetao Redovnika cinechiega stvar Boxanstvenu. Josct bjehu dana gnemu drugaa djellovagna, i darxanstva kakose moxe vidieti od nacinah Zarquenieh, koiise sluxuu ù posvechiegnu gnegovu. Biskup uziima kgliuuce s' otàra, i davaih onnomu, koga hocchie ucciniti Vratara govori: *Tako cini, kako dà imasc Bòghu vratiti razlogh zà ovee stvari, kojese s' ovijem kgliuucima zatvaraju*. Od ovogase razumie, scto vidimo, dasse obsluxuju ù zarqui ù ovaa vriemena, daje biilo velliko dostojanstvo ovoga Ràda ù davgnoj Zarqui (tojest ù pocetku Zarque. Jerę darxanstvo Blagohranisćta, koj istj bjesce straxanin Svetiscta, sctose pristojasce Vratarima, josctse i sada ziènì megiu cjastnija sluxegna Zarque.

16. *Kojeje darxanstvo, Sctiozza ù Zarqui?*

Drughj postupaj, illiti napredovagne. Reda jest darxanstvo Sctiozza. Gnemuse pristoi sctit s' cistiem, i razabraniem glàsom Kgnighe staroga, i novèga Zakona ù Zarqui, a navlasctito onnee, kojese obicjano sctijuu ù Pjevagnu nochnomu, tojest na Matutinu. Gnegova pak duxnost bjesce uccitti vjernieh parvè nauke Zakona Karstchianskoga. Biskup takoger ù Redègnu gnegovu dajuchi prid pikom kgnighe, ù koijema upiisana jessu onnaa, kojase pristojahu ovomu darxanstvu, govorj: *Uzmi, i buddi*

pri-

pripoviedaoz rieci Boxje, dà akobi vjerno, i korisno ispunio darxanstvo tvoje buddesc imatti dio s' onnijema, koiisu riec Boxju dobro sluxili od pocetka.

17. *Sctosuu darxàni Zaklìnaozzi pò darxanstvu?*

Trecchj Rèd jest Zaklinaozzah, koijemaje dana oblast zazivati imme Gospodinovo protiva onnijema, koiise mucсee od Duhovah necistieh. Zatò Biskup, kadaih Rèdi, podaje gnima kgnighu, ù kojojse uzdarxuju Zaklignagna, sluxechise s' onnijem riecima: *Uzmi, i naucci nà pamet, i imà oblàst rùke postavgliati svarhu stisnutieh od Djavla, olli Karsctenieh, olli Novovjerazah.*

18. Kojàsu *darxanstva Akolita?*

Cetvarti Rèd jest Akolitah, i najzadgnij od svijeh onnijeh, koiise zovu magnij, i nè svèti. Gnihovo darxanstvo jest sliediti sluxbenìke vecchjee Podjakona Djakona, illiti Evangelistara ù sluxègnu Otara, i gnima sluxiti. Josct odvisce nosuu sviechiè, i darxèih uxexene, kadase cinj Posvetiliscte Misse, à navlasctitò, kadase sctije Evanglie: radi togàse zovu s' drughiem immenom Sviechinosnizi. Takoger kadase rèduu obicjaj bii, dasse darxj od Biskupa ovj nacin Zarqueni. A' najparvò ù istinu, pokle gnima pomgnivo napomènu od svoga darxanstva, podaje sviechie svakomu od gnih na ovj nacin: *Uzmi svietgnak sviechiom, i znaj, dassise podao zà uxixati sviechie Zarque, ù imme Gospodinovo:* Paka josct daje sudke prazne, s' koijemase slùxi voda, i vino ù Posvetilisctu: *Uzmi sudke zà sluxiti vino, i vodu ù Eukaristiju Karvi Jesukarstove, ù imme Gospodinovo.*

19. *Kojèje darxanstvo Podjakona, illiti Epistolàra, i s' koijemase nàcinima zarqueniema slùxi ù gnegovu Posvechiegnu?*

Od magnieh Redòvah, i ne svetieh, od koijehseje doslò govorillo, otvaràse zakonittò ulaziscte, i uzaſſastchie nà vecchiee, i svète. U parvomu mjestu od gnih postavgliàse Podjakon, kojega darxanstvo, kako isto imme prikaxuje, jest sluxèti Djakonu nà Otàru. Jereje darxàn pripraviti svète odicchie, sudove, kruh, i vino stvàri potrebitte zà Posvetiliscte. Sada podaju vodu Biskupu, i Redovniku, kada umieva rùke u Posvetilisctu Misse. Podjakon sctije josct Pistulu, kojaseje jedanpuut sctijasce od

 Djako-

Djakona nà Missi, i kako svjedok nastoj na Missi, i zabragnuje, dà Redovnik govorechi Missu nebi bio od kogagod smuchien. A' ovaa, kojàse pristoju sluxbi Podjakona, mogause vidieti od nacinah slavnieh Zarque, s' koijemase sluxi ù posvechiègnu gnegovu. Jere najparvò Biskup napomenuje, daje ovomu Rèdu postavglien zakon vazdascgnega uzdarxagna od cistocchie, i zapovieda, dasse neimà prìmiti ù rèdu Podjakona, illiti Epistolàra, ako nebi odlùcio primiti dobrovoglno ovj zakon. Paka poslie slavnoga mollègna izbràja, i prikaxuje, kojàsu darxanstva, i djellovagna Podjàkona. Buduchi svarscene ovee stvàri svakj od onnijeh, koiise rèduu od Biskupa. i cjascu, i svètu Plitnizu tojest Kalex, i Patenu; i pak od Arkidiakona (dabise razumjello, da Podjakon slùxi darxanstvu Djàkona) priima sudke punne vodè, i vìna, i suud gdiese rùke umievaju, i obrusaz, s' kojemse otiraju rùke, govorechi Biskup: *Vìdite, od kojèse varste sluxègne vami podaje: zatò vami napomenujem, dà tako vas pridàte, kakobiste moghli ugoditi Bòghu.* Josct odviscе pristavgliaju drughee molitve. Najposlie, kada Biskup rèdi Podjàkona svetiem odichiama, svarhu koijeh svakieh izgòvàra vlasctite rieci, i nacine Zarquene, podaje gnemu libro od Epistolah, i govori: *Uzmi libro od Epistolah, i imaj oblast gnih sctietti u Zarqui svetoj Boxjoj, toliko za xive, koliko i zà martve.*

20. *Kojèje darxanstvo Djakona illiti Evangelistàra?*

Drughj pak red sveti zovèse Djakon kojega sluxègne vecchieje occitto, i svetiiseje vazda zienio. Jerbose gnemu pristoi vazda sliediti Biskupa, pazìti kada pripovieda; gnemu, i Redovnìku, kada djelluju stvàri svète, alli dièle Sakramente, biti spravan za sluxitiih, i sctiti Evanglie na Posvetilisctu Misse. U' davgne vrieme cesto nagovàrahu dusce vjernieh, dabi razmiscgliali stvàri svète, josct djegliàhu Karv Jesukarstovu ù koijeh Zarquah bjesce ovj obicjaj, dabi vjerni prìmili svèto Pricestchie pod obadva oblicja. Odvisce bjesce dopusсteno Djakonu razdiegliègne dobàrah Zarquenieh, dabi dàli svakomu potrebna za xivgliègne.

Diàkonuse josct pristoi, kakono okku Biskupovu, iziskovatti, koii xivu u graadu bogogliubno, i bogosctovno, koiili

koiili innako, koii dohoduu na Missu, i na Pripoviedàgne u vriemena narègena, koiili pàk nedohoduu; dabi dao na znagne Biskupu od svijeh, dabi on mogao olli ottajno nagovarati svakoga, i datti nà znagne, olli occittò pokàrati, i navikati, nekabi znao, dasse vecchiè imà okoristiti. Josct imà prikazati immena Novovjerazah, i onnijeh, koiise rèditi imaju Sakramentom Rèda, i privestiih prid Biskupom.

Odvisceje gnemu dopuscteno istomaciti Evangelie, akose nebi namjerio Biskup, alli Redóvnik; nisctanemagne nè svisceèga mjesta, nekabi razumio da ovo nije vlascitò darxanstvo gnegovo.

21. *Kakvi Djàkoni imàjuse odrediti?*

Kolikase pàk pomgna imà postaviti, da koj nedostojan od ovoga darxanstva nebi uzascao nà ovj Rèd, Aposto prikaxuje, kada istomacii Timoteu (3. 78.) dobree obicjaje xivgliegna, illiti urednoxivgliegna, krepost, i pravetnòst Djàkona. Ovò istò zadosta josct prikaxuju obicjai, i slavni nacini Zarqueni, s'koijemase posvechiuje od Biskupa. Jerese s'mnoghiema, i svetijema molitvama sluxi Biskup ù redègnu Djàkona, illiti Evangelistàra, nego ù redègnu Podjàkona, illiti Epistolàra, i pristavglia drugaa naresceгna svetich odichiàh. Odvisce nà gnega postavglia rùke; scto ù istinu sctijemo, dabi cesto uccigneno (*St. Ap. 6.*) od Apostolah kada dàvahu Rèdove parviem Diàkovima. Najposlie dàje gnemu libro od Evangeliah, govorechi ovee rieci: *Prìmi oblast sctiti Evangeglie ù Zarqui Boxjoj toliko za xive, koliko i zà martve ù imme Gospodinovo.*

22. *Kojèje vellicanstvo, i obilnost Redovnìka, illiti Misnìka?*

Trecchj, i najvecchj postupaj od svijeh Redovah jest Redovniscтvo. A'koiisu scgnim naresceni, stàri Ozzi obicjaj imaju gnih zvatti su dvà immena. Jere kadgod gnih zovu Popove, scto Garcki slamenuje starze, nè samo radi godisctah, koiisu primnogo potrebitti ovomu Rèdu, mà mnogò vecchiè radi stavnosti dobra xivgliègna, nauka, i mudrosti. Jerbo piisano jest: (*Mudr. 4.*) *Staròst cjastiva jest, nè dùgòxiva, ni brojena s'brojem godisctah, ma starà jessu chiuchiegna cjovjeka, i godiscte starosti xivot cisti.* Kadgod pàk zovu Redovnike, illiti Posvetnike, i zascto-

ſu Bòghu poſvechieni, i zasćto gnima priſtoi sluxiti Sakramente, i vladati ſtvari ſvète, i boxanſtvene.

23. *Od kolikoje vàrſtah Redòvnisćtvo koliko novoga, toliko ſtàroga Sàkona?*

A' prikaxujeſe ù svèta piiſma daje dvoſtrukko Redovnisćtvo, jedno unutargne, à druggò izvansko, i imàſe razabratti i jedan, i drughj, dabiſe moghlo iſtomaciti od Paſtirah, od kogaſe razumiè ù ovomu mjeſtu. Sćtoſe dakle priſtoi Redovnisćtuu unutargnemu, sviſe vjerni zovu Redovnizi poklèſu biili opràni s'vodom ſpaſsègna, tojeſt Karsćtegna; a poglavittò pàk pravetni, koii imaju dùh Boxj, i koiiſu biili uccigneni xiva uda Jeſukarſta privellikoga Redovnika, i Posvetnika pò dàru millosti boxenſtvene. Jere ovii s'vjerrom, kojàſe uxixe s'gliubavju, prikaxuju Bòghu posvetilisćta duhovna na Otàru pamèti ſvoje: u kojoj varſti ſvà dobra djella, i cjaſtna imajuſe ubroiti, kojaa gledaju slavu Boxju. Radi koje ſtvari sćtijemo ovako ù Occittovagnu S. Ivanna: (*U' occitt.* 1. 5.) *Jeſukarſt oppraa nas od griehab naſcieh à karvi ſvojoj, i uccinii nas Kraglieſtvo, i Posvetilisćte Bòghu, i Ozzu ſvomu.* Od koje beſſiedde bii receno od Poglavizze Apoſtolskoga: (1. *Petr.* 2.) *Mii kakono kameni xìvi svarbu ogrageni jeſmo, kucchia duhovna Redovnisćtvo svèto, prikaxujuchi duhovna poſvetilisćta primgliena od Bògha pò Jeſùkarſtu.* I Apoſto nàs nagovàra, da (*Rim.* 12.) *pridàmo uda naſca Poſvetilisćte xivuchie, sveto, Bòghu ugodno razloxitto podloxègne naſce.* Takoger David mnogò prie bjeſce rekao: (*Pjeſſ.* 50.) *Poſvetilisćte Bòghu duh xaloſtan, ſarze skruſceno, i ponixeno Bògh nechie pogarditi.* Kojee ſvè ſtvari, laſtnoſe razumiu, da gledaju unutargne Redovnisćtvo.

24. *Prikaxujeſe, da izvan unutargnèga Redovnisćtva nahodiſe druggò izvansko.*

Izvansko pak Redovnisćtvo nepriſtoiſe mnoxtvu ſvijeh vjernieh, ma gnekiem gliudma ſamo, koii pò zakonittomu poſtavgliègnu rùkah, i pò slavniem nacinima Zarque svète, odabràni, i Bòghu posvèchieni, i podpiſcujuſe na kojegod vlasćtitò, i svèto sluxegne. Ovà razlikoſt Redovnisćtva moxeſe josćt vidieti ù ſtàromu Zakonu. Jereſeje ukàzalo od unutargnega, daje govorio David. Od iz-

izvanskoga pàk svak moxè znatti, koliko mnoghee zapoviedi pòdade Gospodin Moysessu, i Aaronu. Josct odvisce zapiisa svè Koglieno Levovo nà sluxbu Zarque, i zabraani ù Zakonu, dà nebi koiigod od druggoga Kogliena imao smionstvo umetnutise ù onnò djellovagne, i sluxbu. Zatò kràgl Ozia bii udren s' gubbom od Gospodina, zasct o possvoii djellovagne Redovnicko, i bii pedepsan s' velikiem pedepsama radi smionstva svoga svetogargia. Zasct o dakle istò razlucegne Redovniscтva moxese vidieti ù Zakonu Evangelskomu: imajuse uccitti vjerni, dasse sada besjedi od izvanskoga Redovniscтva, kojè dàno jest gnekiem gliudma. Ovobò samo pristoj k' Sakramentu Rèda.

25. *Kojasu vjasctita darxanstva Redovnìkah?*

Darxanstvo dakle Redovnika jest, ciniti Posvetiliscte Bòghu, i sluxiti, i dieliti Sakramente Zarquene, kakose vidi od obicjajàh Zarquènieh od Posvechiègnah. Jere Biskup kada rèdi kojègagod Redovnikom, najprie postavglia na gnega rùke sasvijema Redovnìzima, koiibise namjerili: pàk postavglia stolu, tojest okoramenizu nà ràmena, i gnù namjesti prid parsima nà nacìn Krìxa: s' cimse prikaxuje istinittò, dasse Redovnìk, obukuje s' kreposti od ozgòra, s' kojombi mogao nossitti Krìx Jesukarsta Gospodina, (*Matt.* 11.) i Jaram slàtki Boxanstvenòga Zàkona, i gnega uccitti ne samo s' riecju, ma s' izgledom xivota prisvèto, i priposcteno provòdena. Pàk pomaxuje rùke s' ugliem svetiem: i pak podaje Kalex, illiti cjascu s' vìnom, i Patènu, tojest Plitnizu s Ostiom, govorèchi: *Uzmi oblàst prikaxevatì Posvetiliscte Bòghu, i Misse govoriti toliko za xive, koliko, i za martve:* s' koijema nacinima Zarqueniema, i s' riecima postavgliase mirotvornìk megiu Bòghom, i gliudma, kojè djellovàgne poglavittòse ima zieniti Redovnìka. Najposlie pàk iznova postavgliajuchi rùke svarhu glave gnegove, govori: *Prìmi Duh Sveti; koijema odpuscttiti buddesc griehe, odpuscтujuse gnima, a koijema uzdarxatti buddesc uzdarxani buddu:* i gnima podàje onnu nebbesku oblàst, za odpuscтevati, i uzdarxevati griehe, kaju Gospodin dadè Uccenizima svoijema. Ovasu pak poglavitta, i vlasctita djellovagna Reda Redovnickoga.

26. *Premdaje jedan Rèd Redovnika, niscтanemagne ni-*

je jedan postupaj, illii biichie Redovnikah, alliti napredovagna.

Premdaje jedan Red Redovnisctva, nisctanemagne ima razlikee postupaje, ò biichia gospostva, i oblasti. Parvì jest onnijeh, koiise zovu samo Redovnizi, koijeh djellovagna dòslese jessu prikàzalla.

Drughj jest Biskupah, koii svàkiem Biskupastvima postavglieni jessu za vladati, dabi vladali ne samo ostale sluxbenike Zarquene, ma josct puuk vjerni, i dabi providieli gnihovu spassegnu s' privellikiem bdegnem, i s' pomgnom. Radi toga cestose zovu Pastìri od ovazah ù sveta Piisma: koijeh darxanstvo, i duxnost prikaaza S. Pavao kako sctijemo ù stvari Apostolske (*Pogl.* 20. 28.) ù onnomu pripoviedagnu, kojeje pripoviedao Effesianima. I takoger boxanstveni gnekj nacin sluxegna Biskupstva pridan bii od Poglavizze Apostolskoga, k'cemu, akobi Biskupi nastojali upraviti djellovagna svoja, sumjetise neima, dasse nebi zienilli, i darxalli za dobree Pastìre. A' istii Biskupi zovuse josct Parvovladavzi uzimajuchi imme od Poganieh, koii obicjaj imahu zvatti Poglavizze od Redovnìkah Parvovladavze.

Trecchj postupaj, o biichie jest Arkibiskupah, koii nadstoju, i jessu svarhu mnoghieh Biskupah, koiise josct zovu Metropolitani, illiti Parvostolni zasctosu vladaozzi od onnijeh gradovah, koiise zienuu kako Matere od onne darzave. Radi toga imaju viscee mjesto, i prostraniju oblast, premdasse nerazlikuju ù Redegnu, od Biskupah.

U' cetvartomuse postavgliàju Patriarke, tojest najparvij, i najvechij Otzi.

27. *Od sjedaliscTab davgnieh, i stàrieh Patriarkah.*

Jedan puut ù svoj Zarqui, izvan Vellikoga Pape Rimskoga, samose brojahu cetiri Patriarke, nisctanemagne nebjehu svì jednazi ù Gospostvu. Jere Zarigradzki, premdà gnemu ova cjast dana bii poslie drughieh ostalieh, nisctanemagne darxaoje parvò mjesto radi vellicine Zessarstva. Za oviemje Alessandrinski, kojega Zarquu sagradii S. Marko Evangelista po Zapoviedi Poglavizze Apostolskoga. Trecchj Antiokenski, gdie Petar najprie postavii sjedaliscte. Najposgliedne mjesto ima Jeruso-

rusolimski, koju Zarquu vlaadà Jakob brat Gospodinov.

28. *Poglavizza Rimski, tojest Papa, jest najvecchij od Biskupah, i od svijeh, i too po naredbi, i zakonu Bokjemu.*

Izvan svijeh ovijeh Katolicanska Zarqua vazdaje Klagnala Rimskoga Vladaozza Papu Privellikoga, koga ù Saboru Effesinskómu Cijrillo Aleffandrinski Arkibiskup zovee Ozzem, i Patriarkom od svega svieta. Jere sjedechi na stolu Petra Poglavizze Apostolkoga, na komu, occitto jest, daje sjedio do svarhe xivota; poznaje privelliko mjesto gospostva u gniemu, i prostranost vladagna, nebii u istinu dano od ikkakvieh sabornieh, alli drughieh naregegnah cjovjecanskieh, ma samo od Bogha. Radi togaje otaz, i Vladavaz od svijeh vjernieh, i Biskupah, i od ostalieh uladaozzah, s' kojemgodsu s' gospostvom i s' oblastju nadareni, i ulada kako nasgliednik Petra, i pravì, i zakonittj namjestnik Jesukarsta Gospodina na zemgli. Od ovijehchie takoger uccitti Pastiri, i kojasu poglavita darxanstva, i djellovagna Zarquenieh Redovah, i postupajah, i koj jest sluxitegl od ovoga Sakramenta.

29. *Koije zakoniti sluxitegl, od Sakramenta Reda Svetoga?*

Occitto jest, da ovò dagne pristoise Biskupu: sctose josct moxe lastno potvarditi s' oblasti svetieh Piismah, i priistinitiem pridaagnem, i svjedoxbom svetieh Otazah, s' naredbama Saborah, i s' obicjajem S. Zarque. A' premda bii dopusćteno gnekiem Opatima, dabi kadgod sluxili, i davali Redove magnee, ma nè svete: nisctanemagne, nemoxe ikko sumgnetti, da nije ovo ulasctito diellovagne Biskupovo, komu jednomu izvan svijeh, a nikomu druggomu nedopusctase rediti s' ostaliem Redovima, koiise zovu sveti, i vecchij. Jere jedan samo Biskup redi Podjakone, i Djàkone, i Misnike. Biskupi po pridaagnu Apostolskomu posvechiujuse od trii Biskupa, koje pridaagne vazdaseje uzdarxallo ù Zarqui.

30. *Zasctose iscte jedna ossobita dobrota ù onnijeh, koii imaju primiti Redove?*

Sada sliedi dasse istomacj, koiisu pod obni ovoga Sakramenta, a najparvò Reda Redounsctva, illiti Misnika, i kojase poglavitto u gnima iziskuju. Jer e od ovoga nechie

biti

biti mucno narediti, sctoje potrebno gledati u drughee Redove, koiise daju za darxanstvo, i gospostvo svakoga. A' ovakòse razumie, dasse ima pòstaviti privellika opaz ù ovomu Sakramentu, da ostala podaju millost na posvechiegne, i sluxegne od onnijeh, od koijehse primaju; a pak koiise reduu svetiem Redovima, radi ove stvari cinuuse Dionìzi millosti nebbeske; dabise providielo Zarqui sluxegnem gnihoviem, i takoger spasegnu svijeh gliudih. Odscta razumiemo, da bii uccigneno, dasse samo u odabrane dnevi buddu ciniti Redovagna, i koijehse josct naregiuju slavne posti od pridavnoga obicjaja Zarque Katolicanske; tojest nekabi puuk vjerni isprossio od Bògha s' bogogliubniem, i svetiem molitvami sluxbenike svetieh stvarih od ove varste, koiibise zienilli podobnij za dobro vladati oblast tolikoga sluxegna, i za korist svete Zarque.

31. Kavav xivot, i kolika pravetnost iscèse ù onnoga, koise redi?

Najprie dakle potrebuje, dasse nahodj u onnomu, koise ima rediti Redovnìk, pravetnost xivota, i dobra xiugliegna, ne samo zasctose vexe s'noviem, i privellikiem griehom smartniem, akobi dopuscio, alli nastojao reditise nahodechise ù griehu smartnomu; ma josct zascto ima prikaxevati druziema svjetlost krepposti, i pravetnosti. Ova stvar istomacitise ima od Pastìrah, scto Aposto Zapovidie Titu (1. 7.), i Timoteu (3. 8.), i zajedno uccitti onnò, da onnee nemochi, kojee u staromu Zakonu (*Djack.* 21.) pò Zapovìedi Gospodinovoj kojegagod odmechiahu od sluxbe Otara, u Zakonu Evangelskomu poglavittose prilikuju memochima dusce. Radi toga vidimo, dasse onnii sveti obicjaii uzdarxuju u Zarqui, da koiise imaju rediti u svete Redove, prie promgnivo neka nastoju occististi dusce Sakramentom Pokore.

32. Koj, i kolik nauk, i mudrost iscèse ù Redovnìka?

Odvisce nè sàmose imà iskatti ù Redovnìkà onnò znàgne, kojèse pristoi sluxègnu, i vladàgnu Sakramenatah, dallije josct trieba, daje tako naucan znàgnem svetieh Piismah, kakobi mogao nauccitti puuk Ottajstva vjerre Karstchianske, i zapoviedi boxanstvenoga Zakòna, nagovàrati nà krepòst, i bogogliubstvo, i odbitti vjernieh od

grie-

griehah. Jere jessu dvà darxanstva Redovnìka: koijeh parvj jest, dabi zakonittò cinio, i djelio Sakramente: drughj, dabi nauccio puuk, priporucen vjerri svojoj ù onnee stvàri, i nàredbe, kòjèsu potrebne zà spasségne. Jere ovakò svjedocj Malakia (*Malak.* 2. 7. *Uzni Redovnìka cuvattiebie mudrost, i iskattiebie zakon od justah gnegovieh, jere Andio Gospodina od vojsstvah jest*. Nekabi dakle mògao ucciniti ù jednomu od ovijeh onnò, sctoje darxàn akobi bio nà sredgnu naucan: druggòse ù istòmu isctè nè jedan nauk pùka neumjetna, mà izabràni, i izvarscni: premdasse jednako neiscte od svijeh Redovnìkah jedno privelliko znàgne stvarih otajnijeh, mà koj moxe biti zadovoglian svakomu zà izvarsciti svoje darxanstvo, i sluxègne primglieno.

33. *Koiise neimaju primiti nà gospostvo od Redovnisctva?*

Neimàse dakle datti ovj Sakramenat djecizi, i plahobezumniem, i bezpamatniem manitiema, koii neimaju razborstvo, premdà, akobise ovijema takoger pòdàlo, imase istinittò vjerovati, dasse pecjat Sakramenta zapecjativa ù dusci gnihovoj. Kojè pàk godiscte imàse cekati ù svakomu Rèdu, lastnochiese mocchi poznatti od naredbah svetoga Sàbora od Trenta.

Odmecchiuse josct słughe. Jerese neimaju posvetiti nà sluxbu boxanstvenu, koj nije ù svojoj slobodi, mà pod oblàsti druggoga.

Odvisce gliudi karvnìzi, i uboizne, zasctose zabragnuje od Zakona Zarquenoga, i jessu bezrednizi, tojest nemoguuse rèditi.

Kopilàd, i svì ostnii, koiise nijesu rodili od pràvòga, i zakonittòga Ozza, i matere. Jerese pristoi, dà koiise posvechiuju, neimaju ù sebbi imatti ikkakvu stvar, s' kojombise moghli pohuliti, i pogarditi razloxittò od druzieh.

Najposliè josct neimajuse primiti, koiise nahoduu grùbi, i kgliasti ù koiemugod pomankagnu, olli ù velikoj nemochi tiela. Jere onnà grubbocchia, i mlohavost, i imà uzrok od pogarde, i smèta pak sluxègnu Sakramenatah.

34. *Koiisu poglavitti ploddi ovoga Sakramenta?*

Dalli

Dalli buduchise jur prikazale', i istomacile ovee stvàri ostaje, dahi uccilli Pastiri, koijsu ploddi ovoga Sakramenta. A' occittoje, premda Sakramenat Rèda, kakoseje prie reklo, primnogo gleda korist, i narescegne Zarque, nisctanemagne podaje takoger millost posvechiègna ù dusci onnoga, koj prima Red svèti, s' kojom millosti cjnise podoban, i vriedan za sluxitise dobro s' oviem darzanstvom i za posvetivati, i dieliti Sakramente: kako josct s' millostiu Karsctegna svakise cinj podoban za primiti ostale Sakramente.

Occittoje takoger, daste podaje drugga millost, tojest poglavna vlast, kojase pristoi Sakramentu Tiela Jesukarstova: ù Redovniku ù istinu podpunnu, i izvarscnu oblast, dabi on sam mogao posvetiti tielo, i Karv Gospodina nascega: a ù druzieh sluxbenikah od magnijeh Rèdovah daje oblast magnuu, allj vecchiùu koliko koigod vecchiè, alli magnè pristùpa k' Sakramentu od otara sluxègnem svoiem. I ova oblast zovese josct pecjat duhovni, da, koiisu rèdeni razlucivajuse od drughieh vjernieh s' gnekiem unutargniem bigliegom zapecjateniem ù dusci, i podlagajuse na sluxbu boxanstvenu. Zienise, da Aposto gledasce gnù; govorèchi Timoteu; (1. *Tim.* 4.) *Nemoj potlàciti millost, kojà ù tebbi jest, kojà dàna jest tebbi pò procanstvu s' postavgliegnem rukah Redovnika*; i na druggò mjesto; (2. *Tim.* 1.) *Ponukujem tebbe, dà uzbudìsc millòst Boxjù, kojàje ù tebbi pò postavgliegnu rukah moijeh*. Ovasu zadosta reccena od Sakramenta Rèda. Jere poglavitija sàmo poglavja stvarih obbecchiasmo nauccitì Pastìre, dabise gnima dàla zamiera za nauccitì puuk vjerni, i uvjexbati ù bogogliubstvu Karstchianskomu.

OD

OD SAKRAMENTA XENIDBE

POGLAVJE VIII.

1. *Zasćto Paroki imaju pomgnivo nastojati, dabi puuk Karstchianski znao narav, i svetost Xenidbe?*

JEre Pastirima imà biti prikazan, i occit xivot blaxeni, i izvarscni pùka Karstchianskoga, od gnihse ù istinu pomgnivo imà xeglietti onnò, sćto Aposto govorasce, dà on xùdi piiscùchi Korintianima s' ovijem riecima: (1. *Kor.* 7.) *Hocchiu svè gliudi koko mene istoga*; tojest, dabi svì sliedili Krepòst cistocchiè. Jerese nemoxe dogoditi vjerniema stvar blaxenija ù ovomu xivotu, koliko, dà duh, i sarze nebi biilo zanesseno s' ikkakvom pomgnom od svieta, i buduchi utaxena, i ugascena svakà bludnòst putena, pocivaobi ù jednoj pomgni bogogliubstva, i ù razmiscgliàgnu stvarih nebbeskieh. A' jere isti Aposto svjedocj: (1. *Kor.* 7.) *Svakj imà vlasćtiti dàr od Bògha, gnekj ù istinu ovako, à gnekj onako*; I Xenidbaje naresćena s' vellikiem, i s' boxanstveniem dàrovima nà taa nacin, dasse pravò, i vlasćtitò ubraja megiù ostàle Sakramente Zarque Katolicanske: i Gospodinje pocjastio svojom namjerrom zdruxègne xenidbeno: (*Ivan.* 22. 13.) zadostase vidi, dasse imà uccitti gnè nauk: navlasćtitò kadase moxe vidieti, i dà S. Pavao, I Poglavizza Apostolski ostavisce upiisano pomgnivo ù mnoghaa mjesta, kojàse pristojahu nè sàmo vellicanstvu, mà josćt i darxanstvu Xenidbe. Jere nadahnuti s' duhom boxanstveniem pridobro razumiahu kolike, i koliko mnoghee koristi moghlebi priti k'zdruxegnu Karstchianskomu, akobi poznalli svetòst Xenidbe, i akobije uzdarxalli neozquargnenu, i cistu: à suprotiva, neznajuchi gnù, i neprozienujuchije prinielabi primnoghee, i privellikee nevoglie, i sćtete ù Zarqui. Najprie imàse takoger tomaciti narav, i Krepost Xenidbe. Jere pomankàgna cesto prikaxuju slikku posćtegna, uklagnatise imà, dà nebi puuk vjerni ozquar-

nuo

nuo Duscu s' grubbochiom, i s' hudiem bludnostima prevareni s' oblicjem prievarniem Xenidbe. Radi toga zà istomaciti ovu stvar, imàse pocèti od zlamena immena.

2. *Zà kojuse stvar izustiva onnò svèto sjedignegne s' immenom Xenidbe, Zdruxegnà, olliti Pirovagna?*

Radi togase zovè Xenidba, zascto xèna zatòse imà udatti, dabise matti, uccinilla, olli zascto je darxanstvo matere dabi zacèla, porodìla, uzhranila porod. Zovèse takoger Zdruxègne radi zdruxègna, jerese zakonita xena vèxe s' muxem, kakono ù jednomu jarmu. Joscse zovè Pirovàgne, illiti Svàtbe, zascto, kako govori S. Ambrox, djevojkese pokrievaju radi sràma: s' cimse zieni, dasse prikaxuje, dàje potrebno dassu posluscene, i podloxne muxevima.

3. *Scto je Xenidba?*

Ovakose pàk tomacj pò sùdu svijeh Bogoslovazah: *Xenidba jest muxa, i xenè xenidbeno zdruxègne megiu zakonitiem cegli dima, uzdarxujuchi nerozdieglivo opchienstvo xivota*. Kojega istomacegna djellove, dabise liepscè razumjelli, imajuse uccitti, premdasse svà ovaà nahoduu ù izvarscnu Xenidbu postavgliena, tojest pristaagne unutargne; pogodba izvanska izustena s' riecima; podloxègne, i zaveza, sctose cinj s' onnom pogodbom; i slucègne, illiti zdruxègne zarucnìkah, s' koiemse izvarscuje Xenidba; nisctanemagne ikkakva stvar od ovijeh poglavittò, i vlasctitò neima krepost, i biichie Xenidbe, izvan onnoga darxanstva, i zaveze, koja bii zlamenovana s' riecju *zdruxegne*. Prilagase pàk *xenidbeno*, jere drughee varste pogodbah, s' koijemase muxevi, i xène zavexuju, i podlagaju, dabise megiu sobom pomagali radi ziène, olli druggoga uzròka, sasviemsu dalekkè od biichia Xenidbe. Sliedi pak *megiu zakonitiem cegliadima*, jere koiisu sasviem odmetnuti od zdruxègna Xenidbenoga, onniise nemoguu zdruxiti ù Xenidbi, nitije dobra, akobise zdruxili. Nà priliku: Koiise nahoduu ù svojti dò cetvartoga Kogliena, djetich prie cetarnaest godisctah, olli djevojka prie dvanaest, koje godiscte, odregeno bii od zakonah nemoguu biti podobni zà ucciniti pravu pogodbu, nì datti vjerru. Scto bii pak postavglieno ù najposliednomu mjestu, *uzdarxujuchi nerazdieglivo opchienstvo*

xivo-

xivota, prikaxuje narav nerazlucive zaveze, s'kojomse zavexuje mùx, i xèna.

4. *Gdiè pribiva poglavitta Krepòst Xenidbe?*

Od ovijehse dakle vidj, dasse udarxuje, i pribiva narav, i biichie Xenidbe ù ovomu zavezàgnu. Jere zascto druggaa istomacègna prisvietlieh gliudih zienuuse dà ovò pridaju pogodbi, kako, kad govoruu, da *Zdruxegne xenidbe jest pristaagne musckoga, i xenskoga*; ovoie tako mà uzèti, dà onnò pristaagne istò, illiti pogodba jest uzrok diellujùchi Xenidbe: scto Ozzi naucciscе ù Saboru od Fiorenze. Jere darxanstvo, i zàveza nemoxe izàchi, nego od pristaagna, i pogodbe.

5. *Kakvose pristaagne iscte ù Xenidbi, i s'koiem nacinom imàse prikazati?*

Dalli onnoje poglavittò potrebno, dasse pristaagne budde izustiti s' riecima, Kojee zlamenuju sadascgne vrieme. Jere nije Xenidba jedno sàmo darivagne, mà zamjenitta pogodba. I tako cinj, dà pristaagne jednoga nemoxe biti zadovoglna zà zdruxiti Xenidbu, maje trjeba, daje zamjenitta dvoizze megiu sobom. A'znàse, dassu od potrebe rieci zà prikazati zamjenittò pristaagne sasza. Jere akobi moghla biti Xenidba sàmo s' unutargniem pristaagnem bez ikkakva izvanskoga zlàmena, zienillobise, dà onnò josct sliedi, dà, kada dvoizza, koiibi biili primnogo razluceni, i ù razlikaa mjesta, pristalibi Xenidbi, prienegobi jedan druggomu prikazao svoju vogliu, olli pò kgnigama, olli pò glasnizima, ò pokliссarima zdruxilibise zakonom pràve, i stavne Xenidbe: sctoje pak daleko od razloga, obicjaja, i od naredbah svète Zarque.

6. *Zamjenittò pristaagne izusteno s' riecima dosascteoga vriemena nècinj Xenidbu.*

A' dobrose govorj, daje potrebno, dasse izusti pristaagne s' riecima, kojee imaju zlàmen sadascgnega vriemena. Jere kojee ukaxuju vrieme dosasctno neadruxuju Xenidbu, ma obbecchiaju. Pakaje occittò, dà josct nijesu, kojaa imaju dòchi: kojaa pak nijesu imàse zieniti, dà mallo, olli neimaju iscta stavno, i potvardno. Radi toga neimà josct ikko razlogh Xenidbe prema onnoj xèni, koi obbecchiava, dachiese scgnom zaruciti: nitije oncias od onnoga ispugneno, koije obbecchiao, dachie

 ucci-

uccinitti; premdà imà darxatti vjerru: sctoako nebi uccinio pridobivase, daje krivaz vjerre ozquarnute. A' koise pak zdruxuje zdruggom s' vjerrom Xenidbe, premdasse pàk kaje, nisctamemagne onnò, sctoje uccigneno nemoxese promieniti, razvarchi, i uccinitti, kako neuccigneno. Nebuduchi takoger darxanstvo xenidbeno jedno sàmo obbecchiàgne, mà pridavàgne od ovè varste, s' koiem mùx dàje oblàst svoga tiela xèni, à takoger xèna mùxu: zatoje potrebno, dasse Xenidba uccinii s' riecima, kojee zlamenuju vrieme sadascgne. Koijeh riecih krepòst ostaje josct poklèsu reccène, i darxi svezane mùxa, i xènu s' jednom zàvezom nerazlucivom.

7. *Akose neizusti pristaagne radi sràma, olli drughieh zapriekan, màkiùchie, i zlameni imaju mjesto od rhecib.*

A' nà mjesto riecih i maknùchie, i zlameni, kojaa occittò ukaxuju pristaagne unutargne zadovoglno moxe biti zà Xenidbu; i josct istò mucàgne, kada djevojka neodgovàra radi sràma, mà zagnu odgovaraju roditegli.

8. *Zà pràvu Xenidbu neisctèse puteno smjescàgne.*

Od ovijèhchie Paroki uccitti vjerne, daje postavgliena krèpost, i narav xenidbe ù zaveti, i podloxègnu, a izvan pristaagna s' onniem nacinom istomaceno, s' koiemseje reklo, potrebittose neisctè puteno smiescàgne, dabi biila pràva Xenidba. Jereje occittò, dassu biili zdruxeni parvii roditegli s' pràvom xenidbom prie sagriescegna, ù kojè vrieme nije biilo megiu gnima ikkakvo smiescàgne puteno, Koko Ozzi svjedokuju. Radi toga bii reccene od svetieh Otazah, dà xenidba stoii nè ù smiescàgnu putenomu, mà ù pristaagnu; scto josct sctijemo, dà bii ponovglieno od S Ambroxa ù kgnighi od dievizah.

9. *Od Kolikoj varstah razmiscligàgne Xenidbe?*

Buduchi jur istomacene ovee stvari, onnòse imà uccitti, dà Xenidba imà dvostrukko biichie. Jerese imà razmiscgliati, olli kako naravsko zdruxègne, (zdruxegne josct nijese iznasclo od gliudih, mà od naravi) olli kako Sakramenàt, kojèga krepost pridobiva biichie stvarih naravskieh. A' jere millost invarsciuje narav (1. *Kor.* 15.) (*Nè prie scto duhovno jest, mà scto xivinsko, paka scto duhovno jest.*) nacin stvari isctè, dasse parvò imà bessiediti od Xenidbe, kakose sastavglia pò naravi, i kako pri-

stoi

stoi k' djellu naravi: a pàk imajuse istomačiti, kojase pristoju gnoj, kako Sakramenat jest.

10. *Tkoje tvorak Xenidbe kako zlamenuje djello naravsko.*

Najpriè takoger imajuse uccitti vjerni, dà Xenidba bii naregena od Bogha. Jere piisano jest ù Kgnigah Naroda: (*Narod.* 1. 27.) *Musckoga, i xenskoga stvorii gnih, i blagossovii gnih Bogh, i recce rastite, i uzmnoxitese*: (*Narod.* 2.) *Nije dobro cjovjeku biti samomu, uccinimò gnemu pomocbnika prilicna sebbi*; i mallo poslie: (*U isto.* 2.) *Adamu pàk nenahodiascese pomocbnik prilican gnemù. Postavii dakle Gospodin Bogh san ù Adamu, i kada bjesce zaspao, uzee jednò od rebarah gnegovieh, i napunnii meeso zà gnega, i sagradi Gospodin Bogh rebro, koga uzee iz Adama, ù xenu, i privedè gnù k' Adamu: i recce Adam: Ovà sada Koost od Kostiih moijeh, i put od puti mojè, ovà zvatticbiese musckorodna, jere od cjovjeka uzeta bii, radi toga ostaviticbie cjoviek ozza svoga, i mater, i pridruxicicbiese xeni svojoj, i bitichie dvà ù putiednoj.* Hojeè stvari, prikaxujù, daje Xenidba naregena biila od Bogha, buduchi isti Gospodin tvoraz pridS. Matteom (p. 19.)

11. *Xenidba nemoxese razpusciti ukolikoje diello naravsko.*

A' Bògh nè samo nareedi Xenidbu, mà joscet gnioj postavii vazdascagnu i nerazlucivu zàvezu, kako tomacj S. Sabor od Trenta. Jere recce Spassitegl (*Matt.* 19.) *Sctò Bogh zdruxii, cjoviek nerazluci.* Jere premdasse pristoi Xenidbi, kakoje djello naravi, dasse nemoxe razluciti; nisctanemagne mnogose vecchie pristoi, kakoje Sakramenat. Od kojè stvari dostixè joscet privelliku izvarscnost ù svè stvàri, kojèsu vlasctite gnoj pò Zakonu naravi; nisctanemagne i protivise pomgni zàuzdighnuti porod ù dobree nauke, i drughiem dobrima Xenidbe, akobi biila zàveza razluciva.

12. *Nije postvglien Zakon svijem gliudma za oxenitise.*

A' onnò scto bii recceno od Gospodina: (*Narod.* 1.) *Rastite, i uzmnoxitese*, ovò gleda ondi, dabi prikazao zakoj uzrok naregenà bii Xenidba; nè dabi postavio zavezaj, i darxà astvo svijem gliudma. Jere sada buduchise

uzmnoxio narod cjovjecanski nè samo, ikkakav zakon nessilluje kogagod, dasse oxeni, ma parè primnogò pripo-rùca djevicanstvo, i svakoga nagovarataju svèta piisma, dabi uzdarxao u sebbi vecchiù svetòst, i izvarscnost, kojabi izvarscnija biila od biichia Xenidbe. Jere Gospodin Spassitegl nasc ovako nauccii: (*Matt.* 29.) *Koj moxe razumjetti, neka razumie*. I Aposto govori: (1. *Kor*. 7.) *Od Dievizzah Zapovied Gospodinovu neimam, a dajem svjetovàgne, kako koi sàm millosargie dostighnuo, da buddem vjeran.*

13. *Zasctosu imaju zdruxevati cjovjek, i xèna?*

A imasse istomaciti za kojesse uzroke imaju zdruxevati cjovjek, i xèna. Parvj dakle razlogh jest, ovò isto xugeno zdruxègne pò naravskomu prighnùchiu jednoga, i druggoga sploda, smirena s' ussagnem pomochi zamjenitte, da, jedan pomoxen s' pomochi druggoga, lasnijebi mogao podnieti dossade xivota, i uzdarxatti slabost stàrosti.

Drughi razlogh jest poxuda poroda, nè toliko ù istinu radi ovoga uzroka, dabi ostavili basctinike daborah, i bogàstva; koliko dabi uzhrànili cjastiteglie pràve Vjerre, i Zakona. Sctose ù istinu zadosta vidi ù svèta piisma, daje biilo occittovano onnijem svetiem Patriarkima, kadabise xenilli. Zatò Andio uvjexbavasce Tobiu, nà koibi nacin mogao odaghnatti ussilnòst alè Huddobe: (*Tobia* 6.) *Ukazatichiu, recce, tebbi, koiisu, koijeh moxe predobiti Huddobu, u ovii pàk jessu, koii nà ovj nacin primaju Xenidbu, dabi Bògha od sebbe, i od svoje pameti odvarghli, i dabi na svoju bludnost tako nastojali,* (*Pjess.* 31.) *kako kogn i màsak, koii neimaju razuma; ima oblast Huddoba svarhu gnih*. Paka priloxii: (*Toh.* 6.) *Uzetichiesc djevizzu strahom Gospodènoviem, zaradi gliubavi Sinovah vecchie, nego od bludnosti zanessen, nekabi ù sjemenu Abramovu blagossov ù sìnove dostighnuo*. I josct bii jedan uzrok, jere Bògh naredi Xenidbu odpocetka: zatòse zgagia, daje privellik grieh onnijeh, koii buduchi zdruxeni ù Xenidbi s' liekariama olli smetaju zacèchie, olli diete zacèto cinuu izbitti, illiti umoriti. Jerese ovò ima zieniti zà jedan opàki, i hudi urok, i dogovor uboizah.

14. *Poslie sagriescegna zascto bii nerègena Xenidba.*

Trecchi uzrok jest, koj pistuupi poslie sagrjescegna parvoga Roditeglia k' drughiem uzrozima, kada poce posuda suprotivitise parvòmu razumu radi izgubgliègna pravetnosti, ù kojoj cjovjek stvoren bjesce; tojest dà, koj poznavasce svoju slabost, nìti hocchie boj bitti protiva puti, sluxiobise s' liekariom Xenidbe zà uklonitise od griehah bludnosti. Odscta ovako piisce Aposto: (1. *Kor.* 7.) *Radi bludnosti svakj neka ima xenu svoju, i svakà xena neka ima svoga muxa.* I mallo poslie buduchi uccio, dasse kadgod ima uzdarxatti od duxnosti Xenidbe radi molitve, pristavii: *I opèt povratitese ù vas istieh, davi nebi naopastavala Huddoba radi neusteghnuchia vascega.* Oviisu dakle uzrozzi od koijeh kojègod svaki sebbi ima odrèditi, koibi ktio bogogliubno, i bogomillo oxenitise, kakose pristoii sinovima svetieh. Da akobi k' onnijema uzrozzima josct drughii pristùpili, s' koijema gliudi pighnuti, i zanesseni, zdruxujuse ù Xenidbi, i onnii pridstavgliaju sebbi ovj uzrok ù odabràgnu xène, kako xudbu za ostaviti za sobom basctinika, bògastva, slikku, svjetlost koglienà, priliku dobra xivgliena, i ù istinu od ovè varste razlozi neimajuse osuditi, nebuduchi suprotivni svetosti Xenidbe. Jere ù svèta Piisma Jakob Patriarka nije bio pokaran, zascto odobrà Rakelu, prie nego Liu prighnùt, i zanessen od gnè gliepotè. Ovàse imaju uccitti od Xenidbe; kakoje naravsko zdruxegne.

15. *Zàsctoje Xenidba uzdignuta nà vellicanstvo Sakramenta pò Jesukarstu uzmnoxena?*

A' kakoje Sakramenat, potrebnochie biti tomaciti, daje gnegova narav mnogò vecchiè izvarsenija, i da gledà podpunno k' viscijoj svarhi. Jere kako Xenidba, kakoje naravsko zdruxègne, od pocetka naregena bii za uzmoxitti narod cjovjecanski: tako pak gnoj bii podano vellicanstvo Sakramenta, dabise puuk poragiao, i uzhranio na cjast, i bogocjastchiegne pràvoga Bogha, i Spassiteglia nasega Jesukarsta. Jere hotèchi Gospodin Jesukarst datti koigod istiniti zlàmen pribliixe, ì pristisnute onnè svojte, kojaje megiu gnìm i Zarquom, i svoje neizmjerne gliubavi prema nami, prikaaza boxanstvo tolikoga ottajstva poglavittò s' oviem svetiem zdruxègnem muxa, i xenè. Sctose ù istinu od onnoga moxe razumjetti, dà bii pri-

 dobro

dobro uccigneno, da od svijeh gliudzkieh svojtah nijedna vecchiè nestiska gliudi megiu sobom, koliko zàveza Xenidbe; i mùx, i xèna zavezani jessu megiu sobom s'privellikom gliubavi, i dobro-hocchiegnem. I zatose dogagia, da 'cesto svèta Piisma pridstavgliaju prid occima ovò boxanstveno zdruxègne Jesukarsta, i Zarque s'prilikom od viencàgna.

16. *Kakoje Xenidba pràvi Sakramenat Zàkona Evangelskoga.*

A' jur Zarqua, utvargena sùdom Apostola, vazdaje darxalla istinittò, i occittò, daje Xenidba Sakramenat. Jere ovako piisce Effesianima: (*Effes. 5.*) *Muxevi imaju gliubiti xène svoje kako telessa svoja; koj gliubi xènu svoja samoga sebbe gliubi. Nijebo ighda ikko put svoju nenavidio, ma hranije, i goij kakono Jesukarst Zarquu. Jere jesmo uda tiela gnegova, od puti gnegove, i od kostiih gnegoviech. Radi ovoga ostavitichie cjovjek Ozza, i mater svoju, i pridruxitichiese k' xeni svojoj, i bitichie dva u puti jednoj. Sakramenat ovj vellik jest: a ja stanovità govorim ù Jesukarstu, i ù Zarqui.* Jere scto govori; *Sakramenat ovj vellik jest,* neimà ikko sumgneti, dase neimà razumjetti od Xenidbe, koje ù istinu zdruxègne mùxa, i xenè, od kogaje Bògh tvoraz, jest Sakramenat, tojest svèti bigliegh onnè prisvète zàveze, s'kojomse zdruxuje Jesukarst Gospodin s' Zarquom.

17. *Kakose potvarghuje, i pridobiva s'riecima S. Pavla, daje Xenidba Sakramenat?*

Prikaxuju stàri svèti Ozzi, i istj S. Sabor od Trenta istomacii, koiisu tomacili ovò mjesto, daje ovò pràvo, i vlasctite chiuchiegne onnijeh riecih, occittoje dakle, dasse prilikuje pò Apostolu mùx Jesukarstu, a xèna Zarqui: i radi togase dogagia, dà mùx imà gliubiti xènu, i takoger zamjenittò xena ima gliubiti, i posctovati mùxa. Jereje Jesukarst poglubio Zarquu, i podade sebbe istoga za gnù. A' opet kako ucci isti Aposto Zarquaje podloxna Jesukarstu. A' onnee rieci Sàbora prikaxuju, dasse milost takoger zlamenuje, i podàje s' oviem Sakramentom, ù komu poglavittò pribiva bijchie Sakramenta. *A' isti Jesukarst, nareditegl, i izvarscitegl poscovanieh Sakramenatah, dostojose nami svojom mukkom millost, kojabi*

izvar-

izvarfcila onnu gliubav naravsku, i potvardila nerazlucivo sjedignegne, i posvetila, zdruxene. Radi toga imasse uccitti, dasse djelluje pò millosti ovoga Sakramenta, da mux, i xena zdruxeni zavezom zamjenitte gliubavi, budde jedan pocivati ù dobròhocchiegnu, i ù gliubavi druggoga: i da neisćtè tùgee, i neposćtene gliubavi, i smiescagna neposćtena, ma nèka budde ù svemu *cjastna xenidba, i posteglia cista, i neozquargnena (Xud. 13.).*

18. *Kolikose razlikuje Xenidba Evangelska od Xenidbe Zakona naravskoga, olli Moysessova?*

A' koliko podaje Sakramenat Xenidbe onnijema Xenidbama, koii prię, i poslie Zakona obicjaj imahu zdruxitise, od onnogase moxe razumjetti, da premda narodi ziegnahu, dasse nahodj sćtogod boxanstveno ù Xenidbi, i dassu radi ove stvari daleko od Zakona naravskoga onnaa skitacka smiescagna putena (tojest izvan Xenidbe) i takoger ziegnahu, dasse imaju pokarati, i pedepsati ozquargnegna djevicanska, i prigliubodinstva, i ostale varstè bludnosti: nisćtanemagne gnihova zdruxegna sasma neimaju ikkakvu krepost Sakramenta.

Bjesce pak obicjaj prid Xudjelima bogocjastniije podpunno obsluxevati zakone Xenidbene: nitise ima sumgneti, da gnihove Xenidbe nijesu biile naregene svecchiom svetosti. Jere kada primisce obbecchiagne, dachiese gnekada dogoditti (Narod. 12.) dachiese blagossoviti svì narodi ù sjemmenu Abramovu, razloxitose od gnih ziegnasće, da bii prid ghima privellika zaduxbina, i millostivost poràgiati sinove, i razplodegne Puuka izabranoga, od kògase imasće poroditi Spassitegl Gospodin nasc, kolikose pristoi cjovjecanskoj naravi. A' takoger onnasu zdruxegna biila bez pravòga biichia Sakramenta.

19. *Xenidba ù Zakonu naravskomu poslie sagriescegna, olli ù Zakonu Moysessovu nije uzdarxalla cjastnòst svoga pocetka, kogaje imalla od Bògha.*

Ovdise pristavglia, da, ollibismo gledali zakon naravi poslie sagriescègna, olli zakon Moysessov, lastnobismo razumjelli, daje Xenidba odpanula od cjasti, i posćtegna od svoga parvoga pocetka. Jere cim zakon naravi imasce svoju jakòst, sćtijemo, da mnoghii od starieh svetieh otazah jessu biili, koii uzesce mnoghe xene. A' pak

buduchi dano razpusctegne, dopusćteno bjesce ù Zakonu Moysessovu razlucègne mùxa od xenè akobi bio uzrok. Koijeh jedno, i druggò odnesseno bii od zakona Evangelskoga, Xenidba bii povrachiena ù parvomu biichiu. Jere buduchi uzèchie mnoghieh xènah razluceno od naravi Xenidbe, (premdasse gnekii od stàrieh Otazah neimaju okrìviti, zasćtosu uzimàli vecchiè xenah bez dopusćtègna Boxjega) Jesukarst Gospodin prikaaza s' onnijem riecima: (*Matt.* 19.) *Radi toga oſtavitichie Cjovjek ozza, mater, i pridruxitichieſe k' xeni ſvojoj, i bitichie dvà ù puti jednoj*; paka priloxii: *Takoger jur nijeſu dvà, nego jedna put*.

S' koijem riecima occittò prikaaza, dà Xenidba tako bii narègena od Bògha dabise naredilo zdruxègnem od dvoizze sàmo, à nè odvecchiè. Zato josćt nà druggò mjesto priocittò nauccii, jerbo govorj: (*Matt.* 19.) *Koibigod oſtavio xenu ſvoju, à drughu doveo, cinj prigliubodinſtvo ſvarhu gne; i akobi xena oſtavila mùxa ſvoga, i dabiſe za drughiem udàla, cjnj prigliubodinſtvo*. Jere akobi cjoveku dopusćteno biilo uzèti vecchie xènah, podpunnose zieni, dà nebi bio drughj uzrok, dasse vecchiè imà zvatti krivaz od prigliubodinstva, zasćtobi drughu doveo izvan onnè, koju doma imà, nego zdruxujuchise s' drughom oćtavgliajùchi parvu. I radi toga razumiemo, dasse cinj, dà akobi koi nevjernik uzeo vecchiè xènah pò obicjaju svoga naroda, obracchiajuchise nà pravi Zakon, zarqua zapovieda svè ostàle ostaviti, à najparvu sàmo uzdarxatti ima zà pravu, i zakonittu xènu.

20. *Zàveza Xenidbe nemoxeſe razpusćtiti s' razpusćtègnem*.

A' lastnose pak potvardiva svjedoxbom istom Gospodina Jesukarsta, dasse zàveza Xenidbe nemoxe razpusćtiti s' ikkakviem razpusćtègnem. Jere akobi xena slobodna i razpusćtena biila od Zakona muxevgnèga, biilobi gnoj dopusćteno udatise zà drughiem cjovjekom bez ikkakva grieha od prigliubodinstva. A' Gospodin occittò navjesćtuje: (*Matt.* 19.) *Svakj koj pusćti xenu ſvoju, à drughu dovodi, cinj prigliubodinſtvo*. Zatoje occittò, dasse nemoxe razpusćtiti nà ikkakav nacin zàveza Xenidbe, nego smartchiu. Sćto ù istinu Aposto josćt potvardiva, kad govorj: (1. *Kor.* 7.)

Xena-

Xènaje ſvezàna Zakonom zà koliko vriême muxk gnie xivè: dà akobi umarò mùx gne slobodna jeſt od Zakona: za kim kocchie, nekaſe udade, ſamo ù Goſpodinu. I opèt: (*kor. 7.*) *Ovijema, koii s' Xenidbom zdruxeni jeſſu, zapoviedam nè jà, mà Goſpodin, daſſe xèna od mùxa neodieli: dà akobiſe odiellila, neka ſtoii neudata, alli nekaſe ſmiiri s' muxem ſvoiem.* Ovò pak obiràgne podade xèni, kojabi radi pràvoga uzroka oſtavila mùxa, dà, alli dà ſtoii neudata, alli daſſe ſmiiri s' muxem ſvoiem. Jere S. Zarqua nedopuscta mùxu, i xèni, daſſe razlùci jedan od druggoga bez prìvellikieh uzrokah.

21. *Zascto prudi, daſſe neimà nà ikkakav nacin razpusctiti Xenidba?*

Ma daſſe nebi komugod zienio vecchma tvard Zakon Xenidbe, zascloſe nemoxe ighda nà nijedan nacin razlùciti, i razpusctiti, imàſe uccitti, kojee jèſu koriſti zdrùxene s' oviem Zakonom. Jere najprie neka razumiu, dà gliudi ù zdruxègnu Xenidbenomu imaju gledàti prie krepoſt, i slikku dobra xivgliegna, nego bogaſtva, i gliepote: s' kojom ù iſtinu ſtvari nemoxe ikko ſumgneti, daſſe mnogò provigia opchienomu zdruxègnu. Odviſce, akòbiſe razpusctila Xenidba s' razdiegliegnem jedvabi ighda pomankali gliudma uzrozzi, i neskadi, kojèbi onnijema ſvaki dàn pridſtavgliene, i prikazane biile, od davnoga neprijateglia miira, i ciſtochie, tojeſt djavla. A' ſada, kada vjerni ù ſebbi razmiſcgliaju, premdà joscſ nexivu ù xenidbi, ni opchiuu zàjedno, nisctanemagne onniiſu darxàni biti ſtiſnuti zàvezom Xenidbe, i gnimaje odsjeceno ſvako ufſagne, zà oxenitiſe opèt, i radi togaſe zgagia, kako obicjaj bii, daſſu kaſni nà ſarxbu, i nà nesklad. Da ako kadgod uccinuu razdiegliegne xenidbeno, i zà duggò vrieme nemoguu podnjeti xudbu zarucègna, laſtnoſe povrachiaju ſmireni pò priateglimà k' jednoxivgliegnu gnihovu.

22. *Razluceni radi grieha moguuſe opet ſaſtaviti.*

A' ù ovomu mjeſtu neimaſe oſtaviti od Paſtirah onnò ſpaſſovno nagovaràgne S. Aguſtina. Jere on, dabi prikazao vjerniema, dà neimaju ciniti oſtro s' xènama zà ſmiiritiſe, kojeſu uccinille pòkoru od grieha, govori; *Zascto mùx vjernik neprima opèt xenu, kojù prìma Zarqua? alli zascto xena neprascta mùxu ſvomu, koiſe kaje, kojemu joscſ op-*

opprascta Jesukarst? Jere zascto (Prov. 18.) *Piismo zove luda onnoga, koj darxi priglibodivnizu, od onne razuzdane, koja, buduchi pomankulla, nebocchiese pokajati, i ostavitise od poceta neposctegna*. Od ovijehse takoger vidj, dassu Xenidbe vjernieh mnogò izvarscnije, i plemenitije, i od Nevjernikah, i od Xudjellah.

23. *Kojda dobra pribodun zdruxeniema od ovoga Sakramenta?*

Imajuse josct uccitti vjerni, dassu trii dobra Xenidbe; Porod, Vjerra, i Sakramenat: s'namirègnem koijeh oblahscajuse onnee dossade, kojèe Aposto prikaxuje s'onnijem riecima (1. Kor. 7.) *Imatichie potizzagne puti ovè varste*; i dogagiase, dà buddu zdruxena s'cistocchiom onnaa smiescagnà tellessah, kojàbi razloxitto biila ossudglivà, i marskà izvan Xenidbe.

Parvò dakle dobro jest Porod, tojest sìnovi, koiise poragiaju od pravè, i zakonittè xenè. Jere ovò toliko zieni Aposto, koliko recce: (1. *Tim.* 2.) *Spassitichiese xèna pò porodu sìnovah*. Nitise ovò sàmo imà razumjetti od porogegna, mà od odhragnègna josct, i od nauka, s'koijemse uccuu sìnovi nà bogogliubstvo. Ovako oncjas priloxii Aposto: (*Eccl.* 7.) *Akobise ù vjerri uzdarxalli*. Jere piismo napomenuje: (*Deut.* 6.) *Imascli sìnovah? naucci gnih, i prighibaj gnih od djetinstva gnihova*. Josct istj Aposto uccj (*Effes.* 6.): I prikaxuju priliepee izglede nauka gnegova Tobia (*p.* 4.) Job (*p.* 1. 5.), i drughii prisvèti Ozzi ù svèta Piisma. Kojàsu pak darxanstva Roditegliah, i sìnovah, istomacitichiese ù cetvartoj Zapoviedi Boxjoj.

24. *Sctoje Vjerra ù Xenidbi, i kakose imà uzdarxatti?*

Sliedi Vjerra, kojaje druggò dobro Xenidbe, nè onnà izvarscnòst, i varsta krepossti, s'kojomse rescimo, kada primamo Karsctègne, mà gnekà vjernòst, s'kojomse tako podlàga mùx xèni, à xena mùxu, dà nechie ighda pomankatti onnoj svetoj vjerri Xenidbenoj. Ovòse lastno razumie od onnijeh rieciih, kojèsu reccene od najparvoga Ozza, kada uzee Evu svoju xènu, kojaa pàk potvardii Gospodin Jesukarst ù Evangegliu: (*Matt.* 19.) *Raditoga ostavitichie cjovjek ozza, i mater, i pridruxitichiese k' xeni svojoj, i bitichia dvà ù puti jednoj*. Takogerse razu-

mie od tiecihą Apostola: (1. *Kor.* 7.) *Xèna od svoga tiela oblàst neimà, nego mùx; à mùx takoger od svoga tiela oblàst neimà, nego xèna*. Zato razloxittò bjehu odregena privellika pokaràgna od Gospodina ù stàromu Zakonu protiva prigliubodivzima, jere nedarxahu ovu vjerru xenidbenu (*Diac.* 20.).

Odvisce iscte vjerra Xenidbena, dà mùx, i xèna buddu zdruxeni s' gniekom ossobitom, i svetom, i cistom gliubavju: ne kakono bludnizi megiu sobom gliubechise, mà kakono Jesukarst pogliuubi Zarquu. Jere ovj nacin naredi Aposto, kad recce: (*Effes.* 5.) *Mùxi gliubitę xènè vasce, kakono i Jesukarst pogliuubi Zarquu*. Kojù ù istinu zagarlii s' onnom neizmiernom gliubavju, gledajuchi, i razmiscgliajuchi ne svoju korist, mà sàmo korist svoje zarucnize.

25. *Sctoje Sakramenat, kàdsę ubraju megiu dobra Xenidbe?*

Trecchie dobro zovese Sakramenat, tojest zaveza Xenidbe, kojàse nemoxe ighda razlùciti, nì razpusctiti. Jere kakoje prid Apostolom: (1. *Kor.* 7.) *Gospodinje zapovidio, dasse xènà neodieli od mùxa svoga, dà akobise odielila, neka stoij neudata, olli nekasę smiiri s' muxem svoiem; à mùx neka nepuscti xènu*. Jere ako Xenidba zlamenuje zdruxegne Jesukarstovo, kako Sakramenat jest, triebaje, dasse Jesukarst ighda nerazlùci od Zarque, tako xèna od Mùxa, sctose pristoi zàvezi Xenidbe nemoxese razluciti. A' nekabise lastnije uzdarxalla ova svèta druxba bez xagliegna, imajuse uccitti darxanstva mùxa, i xene, kojàsu istomacena od S. Pavla (*Effe.* 5.) i od Petra Poglavizze Apostolskoga (*p.* 3.).

26. *Kojasu poglavitta darxanstva mùxa?*

Darxanstvo dakle mùxa jest, xenu blagodarno, i cjastno hràniti. U' kojoj stvari potrebuje spomenutise, dà Eva od Adama bii zvàna druxbenizza: kad recce: (*Nared.* 3.) *Xenu kojusi daa meni druxbenizzu*. Radi kojegà uzroka uccisce gnekii Ozzi, scto bii uccigneno, dabise uccinilla ne od noghah, mà od bokka cjovjecjega, kako josct nebii uccignena od glàve, dabi razumjella, dà nije Gospogia muxa, ma pace podloxna mùxu. Josctje pristojno, daje cjovjek vazda zabavglien ù nastojagnu kojegod poscté.

ne stvari: i dabi podao onne stvari, kojesu potrebittee za uzdarxatti kucchnu cegliad; i dasse nebi oslabio ù trommu lienost, iz koje mallomagn svi griessi izajdosce: à pàk i dobro utemeglitti kucchnike, i upravgliati svijeh nà dobro xivgliegne, svakoga uzdarxatti ù poslovàgnu.

27. *Scto isctê darxanstvo Xenè?*

A' ovàsu pàk darxanstva Xene, kojaa izbraja Poglavizza Apostolski, kàd recce. (1. *Pet.* 3.) *Xene neka buddu podloxne mùxevima svoijema: da i akko koiigod nevjeruju rieci, pò opchienstvu xenah, bez rieci buddu dobivene: razmiscgliajuchi ù stràhu svèto òpchiegne vasce: koijeh kosse neka nebuddu izvan, alli nakichiene zlàtom, alli naresccene s' obukovagnem haglinah; mà koj sakriven jest cjovjek sarza, ù cistocchi, ù miiru, ù tihosti dùha, koiije bogat prid Boghom. Jere ovako gnekada i svete xene, uffajuchi ù Bogha, narescevahu sebbe podloxne vlastitiem muxevima, kako Sarà posluscna bjesce Abramu zovèchi gnega Gospodinom.* Buddi takoger gnima vlasctita pomgna uzdighnùti sinove ù cjasti, i sctovàgnu Zakona, i imati pomgnu od stvariih domachieh. Dobrovoglno pàk nekabise uzdarxalle, i stojalle ù kucchi doma, ako nebi potreba ussilovala izachi, i dà nebi imalle smionstvo too ucciniti bez dopusctegna mùxa. Paka, nekase sveger spomeenu, ù cemu navlasctitò postavglieno bii zdruxegne, scto Bogh zapovieda, dasse neimà ikko gliubiti vecchie, nego mùx, i neimase ikko vecchie zieniti od gnega: komu josct triebaje ugagiati, i sluscatiga s' privellikiem veslegliem sarza ù svakoj stvari, kojà nije suprotivna bogogliubstvu Karstchianskomu.

28. *Sctose ivà zienit od nacinah Zarquenieh Xenidbe?*

Sliedititichie ù tomacegnu ovijeh stvarih, dabi josct Pastiri uccilli nacine Zarquene, koiise imaju darxatti ù Xenidbi: Od koijehse neimà cekati, dasse daduu zapoviodi ù qvomu mjestu, buduchi obilattò, i pomgnivo biilo naregeno od Sabora od Trenta, kojàse imaju navlasctitò gledàti ù ovoj stvàri, à onnà naredba imàse znatti od Pastirah. Zadostachie dakle biti gnima napomenuti, nekabi nastojali poznatti od nauka S. Sabora onnee stvàri, kojèse pristoju ovomu dielu, i pomgnivoih prikazati vjerniema.

29. *Potajne, illiti otajne Xenidbe nijesu stavne, nì dobne?*

A' naj-

A' najprie, dasse nebi nepomgnivo zdruxevalli radi smotne gliubàvi djetichi, i djevojke, ù kojàse godisce nahodj privellika slabost svietttovagna, i prievareni s' laxiviem immenom xenidbe: pricestochie uccitti, dasse neimaju darxatti zà pràve, nì stavne xenidbe, kojèse necinuu prid Parokom, alli prid drughiem Redovnikom s' dopusctegnem istoga Paròka, olli Biskupa, i bez odlucenoga broja svjedòkah.

30. *Joscfse prisdoi pridatti, i nauccitti zaprieke, i zabrane Xenidbene.*

A' joscfse istomacicti imaju onnaa, kojaa zabranuju Xenidbu, ù komu razloxegnu mnoghii stavni, i primudri gliudi, koii piisasce od zlòchiah, i od krepostiih, tolikosu pomgnivo piisali, kolikochie lastno biti svijema prènieti ù ovò mjesto onnee stvàri, kojee onnii uccisce svoijemi piismimà: imajuchi navlascitò Pastìri potrebu neostavitiih. mallomagn nighda iz rùkah onnee istee kgnighe. Takoger pomgnivochie sctitti, i nastojati uccitti vjernike, i onnee zapoviedi, i onnee stvari narègene od Zàbrane, koja izhodj olli od svojte duhovne, olli od pravde occitte cistocchie, olli od bludnosti.

31. *S' koiem sarzem imaju biti ganùti, i zanessèni onnii, kòii pristupaju k' Xenidbi?*

Od koijehsę moxe vidieti, s' kojem sarzem imaju biti prighnùti, i zanesseni, kadasse zdruxuju ù Xenidbi. Jera neimaju zieniti, dà uzimgliu kojugod stvar cjovjecansku, ma boxanstrenu: ù kojoj zadosta ukaxuju izgledi Otàzah stàroga Zakona, dasse imà postaviti ossobitta cistocchia, i bogogliubnost ù miisli, i pameti; koijeh Xenidbe, premdà nebjehu naresccene, i nadarene s' dostojanstvom, i s' vellicanstvom Sakramenta, nisctanemagne zienilisu, dasse vazda imaju cjastiti s' vellikiem bogogliubstvom, i svetosti.

32. *Imàse iskatti za stavnost Xenidbe prislaagne Roditegliah.*

A' megiù svè ostàle stvàri imajuse navlascito nagovarati sinovi kuchnizi oaza domachina, dabi dàli onnò posctègue, i cjast Roditeglima, i onnijema, ù koijehse vjeri, i oblasti nahoduu, dasse onnii nebi zdruxevalli ù Xenidbi, nè sàmo suprotiva vogli gnihovoj, i gnimale suprotivajuchi, mà josct, i bez znàgna gnihova. Jersemo-

xe vidieti ù ftàromu Zakona; daſſu ozzi vazdà vieràli; i xenilli ſinove svoje. A' ù ovoj ſtvari mnogoſe imà pogoditti vogli gnihovoj, i zieniſe, dà josct Apoſtò prikaxuje s'ovijem riecima: (1. *Kor.* 7.) *Koj ù Xenidbi zdruxi djevizzu (tojeſt kcbier) ſvoju, dobrò cinj, à koi nezdruxi, boglijè cinj.*

33. *Sctoſe imà zapovidieti od djellovagna Xenidbenoga?*

Oſtaje onnj najzadni dio od onnijeh, kojàſe priſtoju Xenidbenomu dopusctegnu, i obicjaju: od koijeh takoſe imà beſsjediti, dà nebi iſpalla kojà riec iz juſtah gnihovieh, tojeſt Paſtirah, kojabiſe zienilla nedoſtojna od usciih vjernieh, olli uvriedilla pamèti, i miisli bogogliubne, olli dabi moghla potaknutti smieh. Jere kako (*Pjeſs.* 11. 7.) *govoregna Goſpodinovà, govoregna ciſta jeſſu*, tako onnee dvie ſtvari imajuſe uccitti vjerni: parvà ù iſtinu, daſſe imà ciniti Xenidba nè radi nasladègna, i bludnoſti, mà zà sluxitiſe ſcgnom megiù onnijem ſvarhama, i nacinima koii narègeni jeſſu od Goſpodina, kako gorì viſcè prikazaſmo. Jereje priſtojnò napomenuti onnò, sctò Appoſtò nagovara: (1. *Kor.* 7.) *Koii imaju xene, buddu kako neimajuchi*. A' pak bii reccenò od S. Jerolima: *Spametan mux, s' pametchiu imà gliubiti xenu, ne xudbom: neka upravglia ſillè naslade, nekàſe nezanoſsj vratolomnò na zdruxegnu teleſnomu. Nijè ſtvari ſmradnije, kolikò xenu gliubiti, kako bludnizu.*

34. *Kadgod imajuſe uzdarxatti ù Xenidbi.*

A' jereſe imaju ſvakaa dobra iſproſſitti od Bògha ſvetiem molitvama, druggò jeſt, sctò potrebuje uccitti vjerne, dabiſe kadgod uzdarxalli od djellovagna Xenidbe, za molliti, i proſſitti od Bògha, i najprie nekà znadduu, daſsc ima od guih obsluxiti zà najmagne zà triidni prie ſvetoga Priceſtchia, ceſtchie pak, kadaſse slavu poſti slavne Cetardeſnizze, illiti Korizme, kako Ozzi naſci dobro, i ſveto zapovidieſce. Jerechieſe takò dogoditi, dabi chiutili, daſſe umnaxaju dobra xenidbena unaprieda s' vecchiom obilnoſti boxanſtvène milloſti; i sliedili naſtojagna bogogliubſtva, ne samò dabi miirno, i tiho proſcli ovj xivot, mà dabiſe joſct uſſillovali po millosti Boxjoj za doſtighnuti xivot vjecnj s' jedniem pràviem, i ſtavniem uffagnem, koje nesmuchjuje. (*Rim.* 5.)

TREC-

TRECCHI DIO
KATEKISMA RIMSKOGA

OD DESSET ZAPOVIEDIIH, I OD BOXANSTVE-NIEH ZAKONAH.

POGLAVJE I.

1. *Prikazujese, dasse ù desset Zapoviedih uzdarxuje skuppa od svijeh Zapoviedih.*

S. Agustin upiisa dà ù desset Zapoviedih nahodise skuppa, i uzdarxàgne od svijeh Zakonah, i Naredbah. Jere buduchi Gospodin mnogaa govorio, nisctanemagne samose daju Moysessu (*Izod.* 31.) dvie Plocce od kamena, kojese zovu Plocce od Svjedoxbe dossascte, za stavitiih ù skrignìzi. U' istinu svà ostàla, kojaje Bogh zapovidio razumiuse, dà vissuu ò onniem desset Zapoviedih, kojesu zapiisane ù onnee dvie Plocce, akobise pomgnivo iziskovallo, i dobro razumjello; nà kojse nàcin opet ovee istee desset Zapoviedih naslagnaju nà onnee dvie, tojest nà gliubav Boxju, i Iskargnega, ò koijma vissij vas Zakon, i Prorozzi (*Matt.* 22.)

2. Zasctose primnogò pristoi Pastirima razabrano darxati, i istomaciti desset Zapoviedi.

Buduchi takoger skuppa od svega Zakona, imaju Pastiri zabavgliatise dàn, i nòch ù razmiscgliàgnu gnegovu, nè sàmo dabi upravili svoj xivot nà ovj nacin, mà josct dabi nauccilli puuk sebbi priporuceen ù Zakonu Gospodinovu. (*Malak.* 2.) *Jere uzne Redovnika cuvatichie mudrost, i jskatticbie Zakon od justah gnegovieh, jere Andio Gospodina vojstva jest;* sctose navlasctitò pristoi Pastirima novoga Zakona, koiisu blixhij Boghu imajuse promieniti ù slikku (2. *Kor.* 3.) *Od svjetlosti ù svjetlost, kako od duba Gospodinova.* I buduchi gnih zvao Jesukarst Gospodin s'immenom (*Matt.* 5.) svjetlosti, vlasctitaa jessu darxanstva gnihova dabi biili svietlost onnijeh, koiisu ù

tminah,

tminah, nauccitegli ludieh, mesctri malahnieh: (*Galaz. 6.*) *I akobi koigod bio prinzen ù konnugod griehu*, onnii, koiisu duhovni, nekabi nauccilli gliudi od ove varste.

Josct ù Ispoviestima uzdarxuju hiip sudza; i pò varsti, i nacinu griehah sudee: Zatò ako nebi kchielli biti prievàreni onnii, josct i druzii radi svoga neznagna, i neumjetnosti, potrebnoje, dà ù onnomu buddù pribdèchi, i pripomgnivi, i privjescti, i priumjetni ù istomacegnu Zapoviediih boxanstvenieh, dabi moghli suditi ù ovoj boxanstvenoj naredbi od koganu drago djellovagna, i darxanstva, i dabi pridàli dobar nauk, kako piisce Aposto, (2. *Tim.* 4.) tojest, koj nemà ikkakvo pomankagne, i dabi izliecio nemochi duscah, sctosu griessi; (*Tim.* 2.) dà buddè puuk ugodan Bòghu nasgliednik dobrieh djellah. Jur ù istinu ù govoregnima od ove varste, neka Pastir onnaa sebbi, i druziema stavj prid occima, s' koijemabi prighnuo, dasse ima poslusćati, i obsluxiti Zakon.

3. *Koje Postavnik od desset Zapoviedih, i od Zakona naravskoga?*

A' megiu ostàle stvàri, kojee mogun ponukovatti *dusce* ghiudzke zà obsluxiti zapoviedi ovoga Zakona, onnò imà privelliku krepòst, daje Bògh istj Postavnik Zakona. Jere premdasse govorj, dà bii podàn od Angelah, nisctanemagne nemoxe ikko sumgnetti, dà Bògh istj nije bio Postavnik Zakona. Kojee stvàri zadosta podàju prioccitù svjedoxbu nè sàmo rieci istoga Spassiteglia, kojèchiese mallo poslie istomaciti, mà mallomagn nedospivena mjesta svetieh Piismah, koiichie lastno susresti Pastire. Jere nije ikko, koj nebi sudio, daje od Bògha Zakon utemeglien ù dusci, s' koiembi mogao razabratti dobro od zla, poscteno od sramotna, pravetno od nepravetna: koga krepòst, i biichie Zakona, nebuduchi razlik od onnoga, koj upiisan jest; tkose nahodj, koibi nio riechi, da Bògh nije bio postavnik toliko unutargne a, koliko upiisanoga Zakona?

Ovu dakle boxanstvenu svjetlòst, mallomagn jur potamjenu s' opakiem xivgliegnem, i zlocchiom vazdascgnom, kada Bògh dade Zakon Moysessu imase uccitti, dàga pacè tojest naravski vecchie prosvietlii, nego dà novi postavii, dà nebiposrecchi puuk zienio, da nijè darxàn ovijema zakonima, od naravi kada vidj, dasseje skratilo od Zakona Moysessova.

Jerje

Jerje priiſtinitto, daſſe nebi imalli radi ovoga obsluxiti ovee Zapoviedi, zasctoſu dàne od Moyſeſſa; mà zasctoſu ujedignene pò naravi, i zaſagene ù ſarza ſvijeh, i iſtomacene, i potvargene pò Goſpodinu Jeſukarſtu.

4. *Kakoſe moxe ponukovatti puuk od iſtoga Poſtavnika Zakona za obsluxiti Zakon?*

Primogochie pak prùditi, i imattichie velliku krepòſt onnò razmiſcgliagne za ciniti vjerovati, daje Bògh, koj dade Zakon: od koga mudroſti, i pravetnoſti ſumjetti nemoxemo, nì utecchi od krepoſti, i mogujſtva gnegova néizmiernoga. Radi toga zapoviedajuchi Bògh pò Prorozzima, daſſe obslùxi Zakon, govoraſce, daje òn Goſpodin Bògh: i ù iſtomu pocetku od deſſèt Zapoviedih, (*Izod.* 20.) *Jà jeſſam Goſpodin Bògh tvoj*: i nà druggò mjeſto: *Ako Goſpodin jà jeſſam, gdieje ſtràh moj? mnlak.* 1.

5. *Kolikije dar, daſſeje primio Zakon od Bogha?*

A' nechie sàmo uzbuditi ſarza vjernieh zà obsluxiti Zakone Boxje, machie josct potaknutti nà zaffàgliegne, zasctoje Bògh ukazao, i otvorio ſvoju voglia, kojabi uzdarxalla naſce ſpaſſegne. Zatò Piiſmo nè ù jednomu ſamomu mjeſtu prikaxujuchi ovj privellikj dàr, dajuchi on nà znagne pùku, dabi poznao ſvoje vellicanſtuo, i dobrocinſtvo Boxje: Kako òn recce (*Deut.* 4.) *Ovà jeſt vaſca mudrèſt, i razùm prid pùkom, dà cujuchi svi zapoviedi ovee, reklibi: Evo puuk mudri, razuman, narod vellikj.* I òpèt ù piismima; (*Pieſs.* 147.) *Neuccinii tako ſvakomu narodu, i sùde ſvoje neoccittòvaa gnima.*

6. *Zasctoje ktio Bògh davno datti svoj Zakon Israelichianima s' toliziem vellicanſtvom?*

Da akobi odviſce Parok prikazao razlogh poſtavglienoga Zakona, laſtnochie razumjetti vjerni, koliko bogogliubno, i ſnixeno potrebuje cjaſtiti primglieni Zakon Boxj. Jere zà triidni prie negoſe uccinii zakon pò Zapoviedi Boxjoj bii recceno ſvijema, (*Izòd.* 19.) dabi opraali hagline, dà nebi dotaknulli xene, dabi ſvetij, i pripravnij biili zà primiti Zakon, dabi cekàli dò trecchiega dneva. Paka, kada buddu privedeni k' Planini, odkle Goſpodin imàſce gnima datti Zakon pò Moyſeſſu, ſamomu Moyſeſſu bii recceno dabi uzaſcao nà goru gdie Bogh dojde s' privellikiem vellicanſtvom, i mjeſto obkruuxi s' gromovima, s'

X mu-

mugnami, s'oghgnem, s'gustiem oblazima, i pocee govoriti s'Moysessom, i gnemu dade Zakone. Scto kchiè ucciniti boxanstvena Mudròst nè radi druggoga uzroka, nego dabi nami dao nà znagne, dasse imà primiti Zakon Gospodinov s'cistiem, i s'ponixniem sarzem; dà akobismo Zapovíedi pogardili; blizubi biile priptavgliene nami pedepse od boxanstvene pravde.

7. Kako Zakon razglascen s' toliziem strahom, mogaobise ispunniti od gliudih: i nenahodechise stvari lastnije od gliubavi.

Pacè josct neka Parok prikàxe; dà zapoviedi Zakona neimaju mucnòst: sctochiese josct mocchj uccitti s'jedniem razlogom svetoga Agustina: *Koise, piitam, govorj, daje stvar neuzmnoxna cjovjeku gliubiti; gliubiti, govorim, stvoriteglia blagodàrnika; ozza prigliubexgliva, paka josct i put svoju ù bracchiu svoju.* A' *ù istinu* (*Rim.* 13. 8.) *koj gliubi, Zakon ispunnio jest.* Zatò Ivan Aposto svjedocjì, (*p.* 5. 3.) dà Zapoviedi Boxje nijesu tescke. Jere nije stvari pravetnije; nitibise moghlo iskatti s' vecchiem dostojanstvom; nì s' vecchiem ploddom; kako svjedocj S. Bernardo: Radi toga cudiose jest S. Agustin od privellike dobrotè Boxje; ovako govorasce istomu Bòghu: *Sctosam ja tebbi, da zapoviedasc, dassi tii gliubglien od menet, i ako nechiu ucciniti, rassarditichiescse na mene, i prietisc privellikee nevoglie. Jedalije malahna ova nevoglia, ako negliubim tebbe?*

Dà ako koigod prinosj ovò ogovaragne, daje òn zapriecen slabostju naravi, dà negliubi Bògha; imàse uccitti, dà Bògh, koije iskao gliubav, ukorjenioje krepost gliubavi ù sarza pò Duhu Svetomu svomu. (*Rim.* 5.) Ovj pak Dùh dobrj (*Luk.* 11.) dajese prossechiema od Ozza Nebbeskoga: kako razloxittò bjesce mollio S. Agustin, *Daj scto zapoviedasc, i zapovicdaj, scto hocchjesc.* Jerbo pomòch Boxja namije batzà nà pomochi, navlascitò poslie smarti Gospodina Jesukarsta: (*Ivan* 12.) pò kojoj Poglavizza ovoga svièta izaghnàt bii izvan, nije stvari, od kojebise koigod pristrascio radi mucnosti stvari. Jere nije ikkakva stvar mucna onnomu, koj gliubi, (*govori S.* Agustin).

8. Jessuli darxani svì gliudi potrebittò obsluxiti Zakon.

Odvi-

Odvisce mnogochie prùditi zà prighnuti nà ovu istù stvar, akobise istomacilo, daje potrebittò obsluxiti Zakon: navlasctitò nahodèchise ù nasca vriemena, koii, olkibi bio lassan, olli muccan Zakon, nemillo, is' vellikiem gnihoviem zlom, nijesuse pàk sramili riechi, dà Zakon nije potrebit zà spassitise. Koijeh opàkò i nemillo chiuchiegne, Parokchie pridobitti svjedoxbama svetoga Piisma, à navlasctitò svjedòxbom istoga Apostola, s' kojega vlasti onnise silluju braniti svoju nemillost. Scto dakle govorj Apostol. (1. *Kor.* 7.) Da niscta neprùdi obrezisçte, niscta obrizovagne, mà obsluxègne zapoviedih Boxieh. Scto pàk nà druggò mjesto ponnovii istò chiuchiegne, govorj, (*Galaz.* 6.) da sàmo prùdi novo stvoregne ù Jesukarstu occittò razumjemo, da onnoga zovè novo stvorègne, koj obsluxuje Zapoviedi Boxje. Jere onnj, koj ima Zapoviedi Boxje, i obsluxujeih, gliubi Bògha, kako svjedocj istj Gospodin prid Ivannom (*p.* 14.): *Ako koj gliubi mene govòregnè moje obsluxitichie.* Jere premdasse moxe opravdati cjovjek, i od opaka uccinittise bogògliuban, prie nego ispunnj svaku Zapovied Zakona izvanskiem djellima: nisctanemagne nemoxe biti dabise uccinio od opaka bogogliuban, kolse s' razlògom moxe sluxiti, buduchi ù godiscta, ako nebi imao sarze spravno zà obsluxiti sve Zapoviedi Boxje.

9. *Kojee, koristi dostixuu, koii obsluxùju Zakon Boxj.*

A' najposlie, da nebi sctogod ostavio Parok, s' cimbise puuk vjerni priklonio, dabi obluxio Zakon, prikazattichie kolikosu obilatti, i slatki ploddi gnegovi. Sctose lastno moxe potvarditi od onnijeh, kòjasu upiisana ù Piesni ossamnaestoj. Jerese ù gnoj slavee fale Zakona Boxjega, od koijeh ovaje prinajvechia, koja mnogò vecchiè prikaxuje slavu, i vellicanstvo Boxje, koju cinuu onnaa istaa nebbeska telessa s' urehom svoiem, i s' rèdom; koja tako cinuu, dasse cuduu svì, premdassu narodi pogani, ù zamieragnu, i razgledagnu gnihovu, kòliko poznaju slavu, mudrost, i mogujstvo Tvorza, i stvoriteglia svijeh stvarih. Zakon ù istinu Gospodinov obbracchia dusce k' Bòghu. Jere poznajuchi puute gnegove, i prisvetu vogliu Boxju pò Zakonu obbracchiamo noghe nasce ù puute Gospodinove. A buduchi sami onnii istinittò mudri, koiise bojuu Bo-

gha; ovò gnima pak podade, dabi dao mudròst malahniema. Od ovdise onnii napugnaju s' praviem radostima, i s' poznagnem ottajstvah boxanstvenieh, josct s' privellikiem uxivagnem, i s' nadaregnem i ù ovomu, i ù druggomu xivotu, koii obsluxuju Zakon Boxi.

10. *Prikaxujese, da, cinèchi svè stvari voglia Boxju, pripravetnoje, da i cjovjek sliedi istù vogliu.*

Neimase pak samo od nas obsluxevati Zakon Boxj tolliko radi nasce koristi, koliko radi Bògha, koj ukaaza narodu cjovjecanskomu vogliu svoju ù Zakonu: koju sliedèchi sva ostala stvoregna, mnogoje pristojnije, da cjovjek istj gnù sliedi. A' neimase ovò minuti s' mùcagnem, a ù ovomu navlasctito Boghje ukazao millosargie svoje k' nàmi, i bogastva od privellikee dobrotè, scto mogao ussillovati nàs bez ikkakve plate, dabismo sluxili slavi gnegovoj, nisctanemagne ktioje zdruxiti slavu svoju s' nascom koristi, da, sctobi billo cjovjeku koristno, istobi biilo Bòghu na slavu. Jere dakle ovàstvar jest najvecchia, i najplemenitija, Parokchie uçcitti, kako bii recceno od Proroka ù najposgliednomu mjestu, (*Pjess.* 118.) daje mnoga plata ù obsluxegnu gnihovu, tojest Zapoviedih. Jere nijesu samo nami obbecchiani onnii blagossovi, koiise zienuu, da v cchiè pristoju uxivagnu zemaglskomu, (*Deut.* 28.) dabismo biili blaxeni ù gradu, i blaxeni ù pogliu; ma obilatta plata na nebbessieh, i mjerra dobra, sabiena, i stressena priko-napugnena podstavgliena jest, koju dostoimo s' bogogliubniema, i s' pravetniema diellima, s' pomochi boxanstvenoga millosargia (*Luk.* 6.)

11. *Nà koj nacin Zakon Moysessov podlàxe gliudi od svakoga dobba, i ù koju izgoddu bii razglàscen Israelichianima.*

Premda ovj Zakon bii podan Xudjellima od Gospodina na Goru (*Izod.* 19.) nisctanemagne, jere narav mnogò prie bjesce zapecjatchiena, i zabigliexena ù pametima svijeh, i raditogaje Bògh ktio, da svì gliudi gnemu buddu posluscni ù vjeke, mnogochie prùditi za pomgnivo istomaciti onnee rieci, s' koijema razglasceno bii Xudjellima, buduchi Moyses sluxitegl, i ràzglassitegl, i takoger pomgnivo istomacciti istoriu, tojest poviedagne pùka Israelskoga, kojeje punno ottajstvah.

U' pocetkuchie poviedati, daje Bògh obbrao jedan od svijeh

svijeh narodah, koiisu pod nebbom, koj narod imàoje pocetak od Abrama, (*Narod.* 12.) kogaje ktio puutnika ù zemgliu Kananevsku; kojè zemglie uxivagne, buduchi gnemu bio obbecchiao, nisćtanemagne i on, i gnegovi posgliedni hodilissu od mjesta dò mjesta za cetiri stotine godisćtah prie nego ugliegosce zà pribivati ù zemglì od obbecchiagna: ù komu putovagnu nije ighda ostavio pomguu od gnih. (*Pjess.* 104.) Mimohogiahu ù istinu onnii *od naroda, ù narod, i od kraglievine k' puku druggomu*; mà nije ighda podnio, dasse gnima uccinj pogarda, pacè ù istinu pedepsaa Kraglieve. A' prie nego sajde ù Egipàt, poslaa Cjovjeka, dabise oslobòdili od glàdi i onnii, i Egipziani. U' Egiptu pàk s' onnom gliubavi gnih zagarlii, da, suprotivajuch se, i nastojèchi Faraun razuriti gnih, s' cudovitiem nacinom gnih uzmnoxii, i buduchi mnogo obnevoglieni, postavii Moysessa za Vojvodu, (*Izod.* 3.) koibi izveo gnih ù ruzi jakoj. U' pocetku ovoga oslobodègna napomeenu Gospodin s' ovijem riecima: *Jà jessam Gospodin Bògh tvoj, koi izvedoh tèbbe iz zemgliè Egipta, i iz kucchie suxanstva.*

12. *Zasćto Xudjelli jessu biili òbrani zà puuk?*

A' od ovijeh onnose navlasćtitò imà zamierati od Paroka, dà jedan sàm narod bii odabràn od Bògha iz megiu svijeh narodah, koìbise zvao puuk svoj, i komubise podao, daga poznaje, i klagnà, nè dabi ostàle nadascao ù pravdi, i ù broju, kako Bogh napomenuje Xudjellima, mà sćto bii ugodno istomu Boghu, pacè dabi uzmnoxio, i obogatio narod potrebni, i malahni, s' cimbi biilo occitnije, i svietlije mogujstvo, i dobrotà gnegova prid svijemi Buduchi dàkle ouò biichie onnijeh gliudih, scgnimaseje smiescao, i gnih pogliuubi tako, dà, buduchi Gospodin od nebba, i od zemgliè, nijese stidio zvatise Bogh gnihov, (*Deut.* 4.) s' cimbi potaknuo ostàle narode nà natizzagne, da vidèchi cestitòst Jsraelichianah, obbratilibise svì gliudi nà klagnagne, i ciastegne pravoga Bògha kako josćt Pavao svjedocj (*Rim.* 11.), dà on prikaxujuchi cestitost Narodah, i poznagne pravoga Bògha, s' kojom gnih bjesce nauccio, poticè put svoju nà natiezzagne tojest nà izglèd onnijeh dobrieh diellah, kojaa djelùju onnii, koiisu poznalli Bògha, i Zakon.

13. *Zasctosu xudjelli mnogò obnevoglieni za duggò vrieme, i prie negosu primili Zukon?*

A' pàk uccittichie vjerne, daje Bògh dopusctio, dà Ozzi Xudioski zà duggò vrieme buddu putavati. josct dà posgliedni bnddu obnevoglieni, i pritisnuti s' pritvardiem suxanstvom, dopusctii radi ove stvari, dabismose nauccilli uccinitise priategli Boxj, i nepriętegli svięta, i putnizi nà zemgli: takoger dabismo lastnije biili primglieni nà priategl\stvo Boxje, ako sasma nisćta nebi nami biilo opchieno svietom: i pàk dabismo razumjelli, dasmo prenasseni zà cjastitti Bògha, kolikosu najposlie cestitij onnii, koii sluxuu Bòghù, nego onnii, koii slùxuu svietu. Od kojè stvari nami Piismo napomenuje, govoribo: (2. *Paral.* 12.) *Nisctanemagne siuxitichie gnemu, dabi znalli razlikost sluxbe moje, i sluxbe Kragliestva zemaglskoga.*

Odvisçechie istomaciti, daje Bògh ispunnio obbecchiagna poslie vecchie ceterista godisctah, dabise onnj puuk hranio, i goijo s' vjerrom, i s' uffagnem. Jere Bògh hocchie, dà svoij odhranenizi (tojest koijeh hrani) vazda buddu vissieti ò gnemu, i buddu postaviti svè uffagne svoje ù dobrotù gnegovu, kakose uccj ù tomacègnu parvè Zapoviedi.

14. *Zascto ù too mjesto, i ù too vrieme podan bii Zakon?*

Najposlie povidietichie mjesto, i vrieme, ù kojè puuk Israelskj priimi od Bògha ovj Zakon: tojest pokle izveden bii iz Egipta, priide ù pustignu, dà, priteghnùt od millosti skorò dàne, i pristrascen s' ostrinom mjesta, ù komu pribivasce, ucciniobise podobnij zà primiti Zakon. Jere gliudi primnogose zavexuju s' onnijema, od koijeh primisce nadàregne: i utiezzajuse k' òbrani Boxjoj, kada poznaju, dassu ostalli bez ikkakva uffagna cjovjecjega. Odsctase moxe razumjetti, dassu vjerni toliko prighnuti i zà primiti nebbeski nauk, kolikosu vecchiè razlucenij od zamamah svjetovnieh, i od nasladah putenieh: kako bii recceno pò Proroku: (*Isaia* 28. 9.) *Kogachie uccitti mudrost, i komuchie cinit razumjetti scto cjuje. Odbijene od mlieka, i odzlepgliene od parsib.*

OD

OD PARVE ZAPOVIEDI

POGLAVJE II.

Jà jessam Gospodin Bògh tvoj, Koj izvedoh tebbe iz Zemgliè Egipta iz Kucchie suxanstva.

Sctò zlamenuje ovj pridgovor, i kojàse Ottajstva uzdarxuju ù gnemu?

1. NEkase dakle ussiliuje Parok, i nekacinj koliko moxe, dabi puuk vjerni vazda imao ovee rieci ù sarzu, *Ja jessam Gospodin Bògh tvoj*, od koijehchie razumjetti, dà imaju Zakoniteglia Stvoriteglia, od koga' i stvoreni jessu; i uzdarxani, i s'razlogomse sluxuu s'ovijem riecima. (*Piess.94.*) *On jest Gospodin Bògh nasc, à mii puuk pasce gnegove, i ovze ruke gnegove*. Koijeh riecih velliko, i cesto napomnuchie imattichie ovu krepòst, dabise vjerni uccinilli spravnij zà cjastiti Zakon, i dabise ustèzali od griehah. Scto pàk sliedi, *Koj izvedoh tebbe iz Zemgliè Egipta, iz Kucchie suxanstva*, premdasse zieni, dasse samo pristoi Xudjelima izbavglieniema od gospodovagna Egipzianah; niscta-nemagne, akobismo gledàli unutargni razlogh opchienoga spassegna mnogose vecchiè pristoi gliudma Karstchianima, koii nè od suxanstva Egipackoga, mà od dàrxave grieha, i od oblasti tminah izbavglieni ob Bògha, i prenesseni ù kraglieftvo pogliubjenoga sìna svoga. Koje millosti vellicinu vidèchi Jeremia ovò prorokovaa (*Jerem. 16.*) *Evò dnevi iduu, govorj Gospodin, i necbiese unaprieda govoriti, xive Gospodin, koj izvede sinove Israelske iz Zemglie Egipta; mà xive Gospodin koj izvede sinove Israelske iz Zemglie Sjevera, i iz svijeh zemagliah, ù koijeh izvargoh gnih, i dovestichiu opèt gnih ù zemgliu svoju kojù dadoh Ozzimà gnihoviema, Evochiu jà poslatti ribàre mnoghee, i ribaticbie gnih*, i kojaa slieduu. Otazbo primillostivi pò Sinu svomu, sinove, koii razparscani bjehu sakupii ujedno, nè kako slùghe grieha, mà pravde, dabismo *sluxili gniemu ù svetosti, i ù pravdi prid gnìm ù svè dnevi nasce*. (*Luk. 1.*)

X 4 2. Kako

2. *Kako imaju biti potaknùti od pocetka ovè Zapoviedi?*

Radi toga vjerni, nekase oppruu svakomu naopastovagnu, kakono sctitom; s'onnijem riecima Apostola (*Rim*, 6. 2.) *Koii martvi jesmo griebu, kakochiemo opèt xiviètti ù gnemu? Nijesmo jur nasci, màonnoga, koj zà naùs umrije, i uskarsnu. On jest Gospodin Bògh nasc, koj nàs i lebbii sebbi svojom karvju, kakochiemo mocchi griesciti protiva Gospodinu Bògbu nascemu? Ignega opèt pribitti pri Krìxu?* Dà nekabismo istinittò biili slobodni, i s'onnom slobodom, s'kojom nàs Jesukarst oslobodii; da kako biesmo pridàli uda nasca sluxiti nepravdi, tako pridàmo, dà sluxee pravdi ù posvechiegnu. (*Rim.* 6.)

Nemoj imattj Bòggove innostranee pridamnom.

3. *Scto uzdarxùje ovà parvà Zapovied zà obsluxiti, olli zà bjexatti?*

Uccittichie Parok, dà parvò mjesto ù desset Zapoviedi uzdarxuje onnaa, kojase pristoju Bòghu, à posgliedno onnaa, kojàse pristoju Iskargnemu, jereje Bògh uzrok od onnijeh stvarih, kojee cinimo Iskargnemu. Jere tada gliubimo iskargnega pò Zapoviedi Boxjoj, kadga gliubimo radi Bògha: onnaa pàk jessu upiisana ù parvoj Plocci, U' druggò mjesto ukazatichie, dasse uzdarxuje dvostrukka Zapovied ù onnijem riecima, kojèsu biile reccene: od koijeh jedna imà krepost za zapoviedati, à druggà za zabràniti. Jere sctose govorj, *Nemoj imatti Boggòve innostranne pridamnom, ovose razumie priluceno, Klagnatichiesc mene pravoga Bògha, innostraniem Boggovima nemojse klagnati.*

4. *Scto uzdaxuje u ovoj Zapoviedi Vjerra, Uffagne, i Gliubav?*

U' najparvoj pàk uzdarxujese Zapovied Vjerre, Uffagna, i Gliugavi. Jere kada govorimo Bògh, ìspoviedamo, daje stavan, nepromjeniv, vazda isti pribivajucchi, vjerran, pravetan, i bez ikkakve zlocchie; radi cessa pristajuchi gnegovjem boxanstveniem riecima, triebaje, dà gnemu vjerujemo, i pridàmo svaku vlàst. koj pàk razmiscglia svemgujstvo, millostivost, i lastnost, i priklonstvo zà nadariti, billi mogao dà nepostavi svè svoje uffagne ù gnega? Dà akobi razmiscgliao bogastva dobrotè, i gliubavi izlite ù nami, billi mogao gnega negliubiti? Ovdije onnj pridgovor, pocetak, i onnà svarha, i zàglava, s'kojomse

Bògh

Bògh sluxi ù zabranni, i ù Zapoviedi, *Jà Gospodin* (*Diack.* 14.)

5. *Prikaxujese ova Zapovied kakoje zabranniva.*

A' drughj dio zapoviedi jest onnj, *Nemoj imatti Boggove innoestranne pridamnom*, s'kojem nacinom govorègna Zakonitegl sluxiose jest, nè dà nije zadosta biila ovà bessjedda s'potvardegnem nà ovj nacin, *Menechiesc jednogà samoga Bògha klagnati*: jere ako Bògh jest, jedan jest: mà radi slieposti mnoghieh, koii davno spoviedahu, dà onni klagnaju pravoga Bògha, a nisctanemagne klagnahu, i sctovahu mnoxstvo Boggovah, od koje varste primnoghii bjehu megiù istiem Xudjellima, koii hramgliahu nà dvie stràne, kako Illia korasce gnih (3. *Kragl.* 18.) Scto uccinisce Samaritani, koii klagnahu i Bògha Israelskoga, i Boghove Poganske.

6. *Kakose imà zieniti, daje ovà Zapovied najvecchia od svijeh?*

Buduchi istomacene ovee stvàri, imàse priloxitti, daje ovà Zapovied parvà, i najvecchià od svijeh, nè sàmo s'istiem rèdom, mà s'biichiem, s'dostojanstvom, i s'izvarscnosti. Jere Bògh imà imatti prid nama nedospiveniem nacinom vecchiu gliubav, i vecchiu oblàst, nego Gospodar, nego Kràgl. Onje nas stvorio, on isti vlada; od gnegasmo hragneni ù utrobbi materinoj, i od ondi izvedeni nà ovu svjetlost, on nami podaje stvari potrebne zà xivot, i zà hrànu.

7. *Koiisu poglavittò krivzi potlacegna ove zapoviendi.*

A' griescee prema ovoj Zapoviedi, koii neimaju Vjerru, Uffagne, i Gliubav: koijehse grieh vidj prem occitto. Jeresu ù ovj broj, koii upadaju ù poluvjerstvo, koij nevjeruju onnee stvari, kojee prikaxuje S. Matti Zarqua zà vjerovati, koii vjeruju snima, nàrecègnu, i slutègnu (*Deut.* 18.) ostaliem pritaschiem stvarima, koii odmecchiuu', uffagne od svoga spassegna, niti uffaju ù dobrotù Boxju, koii uffaju sàmo ù bogastva, ù zdràvglie, i ù jakost telesnù: kojee stvari ù duglijè jessu istomacene od onnijeh, koii pisasce od zlocchiah, i griehah.

7. *Nesuprotivase ovoj Zapovjedi cjast, kojase daje Svetiema pò obicjaju primglienu od Zarqui.*

A' onnose josct pomgnivo imà uccittj ù istomacegnu ovè Za-

vè Zapoviedi, dà nije protiva ovomu Zakonu onnò cjaſtchiegne, i zazivagne ſvetieh Angelah, i duſcah blaxenieh, kojee ¿uxivaju slavu nebbesku, olli joſct cjàſt onmijeh iſtieh teleſſah, pepela, i pràha ſvetieh, kojuje vazdà darxalla Zarqua Karolicanska. Jere koje toliko bezuman, *dà* Zapovièvajuchi Kragl, daſſe nebi koigod drughi uccinio jednak Kragliu, alli dabi podnio, daſſe cjaſtj s'cjaſtchiagnem, i posċtovagnem Kraglievskiem, onciasbi razmislio, dà nehocchiè Kragl, daſſe podàcjaſt ſvoijema Vladaozzima? Jere premdaſſe govori, da Karſtchiani klagnaju, i cjaſtee Angele s'izgledom ſvetieh ſtaroga Zakona (*Narod*, 18.) nisċtanemagne nedaju gnima onnù cjaſt, koju pridaju Bòghu. Dà ako kadgod ſċtijemo (*U Occitt.* 19.) dà Angel i, nijeſſu kchielli, daih gliudi klagnaju, imaſe razumjetti, dà radi toga uccinise dà onnii njeſſu kchielli; daſſe podà onnà cjàſt, kojaſe podàje ſamomu Boghu.

9. *Prikaxujeſe od Piiſmah ſvetieh, kakoje dopuſteno klagnatì, i cjaſtìti ſvete Angele.*

Jere Dùh Svèti, koj govorj (1.*Tim.* 1. 1.) *Samomu Bògbu cjàſt, i slava*, iſtije Zapovidio dabismo poſctovalli roditeglie, i ſtarrjeſcine. Joſct ſvèti gliudi, koii klagnàhu jednoga ſamoga Bògha, nisċtanemagne Kraglieve klagnahu, tojeſt priklonnti poklagnahuſe, kakoſe nahodj ù boxanſtvena Piisma. Do ako Kraglievi, pò koijema Bògh vlàda Sviet, takoſe posċtovahu; onnijem Angelskiem Duhovima, koijehje Bògh ktio, daſſu svì sluxbenizi, i s'koijemaſe slùxi nè ſàmo nà vladagne ſvoje zarque, mà josċt i na oſtalee ſtvari, i s'pomochi koijeh oslobodivamoſe od poghibiliih, i duſce, i tiela, premdaſse nami neprikaxuju, nechiemo gnih toliko vecchma posċtovati, kolikoſu onnee blaxene Pamèti izvazſcnije od kraglievah s'vellicanſtvom? Priſtavi gliubav, s'kojom nas gliubee, s'kojom ganuuti mollùſe za onnee dàrxave, kojee vladaju, kakoſe laſtno razumie od Piisma ſvetoga (*Daniel.* 10.) Sċto josċt podaju onnijema, koijema onnii iſtii jeſsu ſtraxani, doiſtò ſumgnetiſe neima; jere onnii prikaxuju Bòghu naſce mollitve, i ſuze. Raditoga nauccii Goſpodin ù Evangegliu, daſſe malahni neimaju ſmuchievatti, (*Matt.* 18. 10.) *Jere Angeli gnihovi nà nebbeſſieh vazda videe Obraz Ozza, koj ✱ nebbeſſieh jeſt.*

20. *Pot-*

10. *Potvardiuafe iz Piismah, dasse imaju zazivati S. Angeli.*

Imajuse takoger zazivati, i jere vazda gledaju Bogha, i pridobrovoglno primaju odviettovagne nascega spassegna sebbi podàno. Od ovoga zazivagna nahodùse svjedoxbe Piisma boxanstvenoga. Jere Jakob pìtasce od Angela, s' kojemse arvao bjesce, dabiga blagossovio, pacega josct sillovasce, daga òn necchie pusctiti, nego pokle buduchi primio blagossov, nitije ktio, dasse poda gnemu samo onnij blagossov od gnega, koga gledasce, ma josct od onnoga, koga nevigiasce, tada kad recce: *Andio, koj izbavij mene od svijeh zalab, neka blagossovj djetichie moje.*

11. *Zazivagnem Svetieh, i s' klagnagnem reliquiah, toje jest kostiih gnihovieh neuzimase poscegne Boghu.*

Od koijehchiese josct mocchi razumjetti, daje toliko daleko, dasse skrativa slava Boxja, kad posctujuchi Svete, koii pocivaju ù Gospodinu cjastèchi, i svete mocchi gnihove, klagnajuchi prah, i pepeo, da, tolikobise vecchma uzmnaxalo, kolikobise vecchiè uffagne gliudih uzbunilo, potvardilo, i nagovaralo na sliedegne Svetieh. Koje diellovagne ù Saboru druggomu Nizenskomu, i Grangrenskomu, i Tridentiskomu; josctse potvargiuje s' oblasti Svetieh Otazah.

12. *S' koijema poglavitto razlozima imase potvarditi zazivagne Svetieh?*

A' koliko Parok budde naucnij za pridobitti onnijeh, koiise suprotivaju ovoj istini, neka sctije kgnighe S. Jerolima protiva Vigilanziu, i S. Damascena, k' razloghu koijeh, sctoje poglavittò, pristavgliase obicjaj primglien od Apostolah, i vazda darxan, i uzdarxan ù Zarqui Boxjoj. Kojee stvari, tkoje, koibi iskao razlogh stavnij, i occitnij od svjedoxbe boxanstvenoga Piisma, koje cudovitò slavì fale Svetieh? Nahodùsebo boxanstvene poffale gnekieh Svetieh, i koijehchiese fale slaviti ù sveta Piisma, scto jest zascto gliudi nijesu darxani cjastiti gnih, s' jednom ossobitom cjastju? Premda josct radi ovoga uzroka imajuse vecchie klagnati, i zazivati, zascto sveger mollee za spassegne gliudzkò, i Bògh daje nami mnoghee darove, i millosti pò dostojanstvu, i millosti gnihovoj, (*Luk.* 15.) Jere akoje radost na nebbu svarhu jednoga grescnika, koj uccinij pokoru, tolli nechie pomocchi onnii nebbeski Gradgiani

pokor-

pokornike? Jedalli moglieni, i nechie isprossitti prosctègne od griehah, i nèchieli odarxatti nami millost Boxju?

13. *Prikaxujese, dà onno zazivàgne svetieh neizlazi iz neussagna pòmochi boxanstvene, ni iz slabosti vjerre.*

Da akobise reklo, kakose od gnekieh govorj, daje stvar savisegna òbrana, i odvjettovagne Svetieh, jere Bogh sustreta, i prima molbe nasce bez mirotvornika, òodvjetnika, ovee rieci opakieh lastno pridoviva onnò S. Agustina, da Bògh nedopuscta mnoghee stvari, nego pò mirotvorniku, i umolitegliu. Sctose potvargiuje s'pristvietliem izgleditma Abimeleka, i Joba: koijeh griehe neoprostii, nego pò molitvami Abraama, i Joba (Nar. 20. Job. 42.) Da akobi josct rekao koigod, dasse ovo cinj pò mlohavosti, i slabot vjerre, kadase sluximo svetiem poklissarima i odvjetnizima, sctochie odgovoritti nà onnj izglèd Stotinika, koj ù onnoj toliko osobitoj possali kojumu dade Gnspòdin, nisctanemagne poslaa starjescine Xudioske k'Spassitegliu, dabi isprossilli zdravglie sinu nemochnu? (*Matt.* 8. *Luk.* 3.)

14. *Nauk od jednoga mirotvornika Jesukarsta neodnosj zazivagne Svetieh.*

Zatò premdasse ima spoviedati, daje nami podan jedan mirotvornik Jesukarst Gospodin, koj ù istinu jedan sam smiiri nas pò karvi s'Ozzem nebbeskiem, i koj nahodechi vjecno odkupgliene, jednom uglieze ù Sveta, (*Xud.* 7.) i nepristaje molitise zà nàs: nisctanemagne s'oviemse nezaglavjuje nà ikkakav nacin, dà nije dopuscteno utèchise millosti Svetieh. Jere, ako odvisce nebi biilo dopuscteno sluxistise s'pomochima Svetieh, zascto imamo jednoga Odvjetnika Jesukarsta, nebi igda ovò zapovidio Aposto, hoije ktio, da budde priporucen Bòghu s'molitvami bracchiè xivuchie stolikom pomgnom? Jere nè magne molitve xivieh, koliko molbe Svetieh onnijeh, koii nà nebbessieh jessu, neskrachiuju slavu, i vellicanstvo mirotvornika Jesukarsta.

15. *Odklese potvargiuje Krepòst Reliquiah, tojest svetieh Mòchiih, i ukaxujese jakòst, i mooch gnihova?*

Dà tko nechie vjerovati, i radi posctegna kojese imà Svetiema: i zasctichiegna, koje radi nàs primaju onnee stvari cudovittè uccignene nà gnihove grobbove, i occi, i ruke, i svà uda izgubgliena povrachiena nà parvò bicchiè, i odaghnane Huddobe iz telessah gliudzkieh. Kojee nijesu

biili

biili slufcali, kako mnoghii; nijesu biili fctielli kako primudri gliudi: màsu vidieli fviedozzi priobilatti S. Ambrox, i fvèti Aguftin koii zapiifafce ù Kgnighe. Scto 'vecchie? Ako bagline, ubruzzi, ako sjèn Svetieh, prie nego premimufce iz ovoga xivota, odaghnafce nemochi, i povratifce jakofti, tkobi najposlie fmio zatajati, dà Bog necinii iftaa cudeffa pò fvetomu pepelu, pò koftima, i pò oftaliem mocchima Svetieh? Prikaaza ovò onnj martaz, koj posrechi uneffen ù grob Elifea oncjas oxivgliè, buduchi dotaknuo tielo gnegovo (4. *Kragl.* 13.)

16. *Rieci, kojee sliedu nacinuu druggu Zapovied s' proffaftniem riecima, mà jednu famu Zapovied?*

Scto pak sliedi: *Neucini tebbi slikkodjeglie, nì ikkakvu priliku, kojaje nà nebbu, i koja nà zemgli dolli, nè onnijeh kojefu ù vodami pod zemgliòm, nemoj Klagnati gnih, ni cjaftiti*; gnekii zienechi ovò zà druggu Zapovied, kchiefce, daffe dvie iftee najposgliedne uzdarxuju ù krepofti jedne Zapoviedi. A' S. Aguftin onnee najzadnè razlucujuchi, ktioje, da ovee iftee rieci buddu priftojati parvoj Zapoviedi: koje chiuchiegne dobrovoglno sliedimo, jereje poffaglieno ù Zarqui; premdaje spravan razlogh onnj priftiniiti, dà bii podobno, daffe priftavj plàta, i pedepfa fvakoga s'parvòm Zapoviedi.

17 *Prema ovoj Zapoviedì nefuprotivafe primglien obiciaj Prilikah u Zarqui.*

Dà nebi ikko zienio, daffe s'ovom Zapoviedi fafma zabranuje zanàt zà slikkovati, upiifati, i ugegliati prilike. Jere fctijemo ù Piismieh, daffu biile uccignene slikke, i prilike Kerubinah (*Izod.* 25.) Zmaja od Bronze (3. *Kragl.* 6.) Oftaje dakle, dabismo tomacili, daffu radi ovè ftvari biile zabragnene Prilike, daffe nebi sctogod skràtilo od parvè cjafti Boxje, Klagnajuchi slikke, kakono Boggove.

18. *Nà kojefe nacine moxe ozquarnutì Boxanftveno Vellicanftvo pò Prilikama?*

A' occittoje, daffe nà dvà poglavittò nacina primnogò vriedì vellicanftvo Boxje ù kolikofe priftoi ovoj Zapoviedi; parvj jeft, akobife Hipovi, i prilike klagnàle kako Bògh, alli dabife klagnalo, alli akobife vjerovalo, dà ù gnima pribiva kojegod boxanftvo, alli krepòft, radi kojèfe imaju klagnati, alli daffe imà sctogod od gnih proffitti, olli, dafse poftavj uffagne ù Prilike, kakofe jedan puut cignafce od Poganieh, koii poftavgliahu

fvoje

svoije ussagne ù Idole, ò Ipove, sctto nà mnogò mjestah napomenuju svèta Piisma.

Drughj akobise koigod ussillovaò slikkovati priliku boxanstva s' kojemgod rukotvorom, kako dabi mogao vidieti s' telesniem occima, olli prikazati s' pomastima, alli s' prilikama, kako govorj Damascen. *Jer tko moxe slikkovati Bogha, koj pod pogled nepada, koj tielo neimà, koise s' ikkakviem Kraima nemòxe domjeriti, ni prikazati s' ikkakvom slikkom?* Kojà stvar ù druggomu Nizenskomu Saboru ù dugliese tomacj. Priliepo dakle Aposto recce, (*Rim.* 1.) dassu promienilli slavu Bògha nerasutnoga ù prilizi cjovjeka, i ù prilizi tizah, i cetveronoxnieh, i zmiah. Jere svà ovaa klagnahu, kako Bògha, postavgliajuchi onnii Prilike ovijeh. Radi toga Izraelichiani Idolovzi jessu svàni, koii prid prilikom junza vapjahu: (*Izod.* 32.) *Ovii jessu Boggovi tvoii Israele, koii izvedòsce tebbe iz zemglie Egipta, jere* (*Pjess.* 106.) *promienisce slavu svoju ù priliku junza grizuchiega sieno.*

19. *Sctose razumie ù ovumu posgliednomu dielu Zapoviedi?*

Zabragnujuchi dakle Gospodin, dasse neklagnaju Boggovi innostranni, dabise usvemu odnielo Idolostvo, dasse nebi slilla Prilika Boxanstva od mjeda, nì dabise skovala od ikkakvè drughè stvari. Sctto Isaia tomacèchi recce: (*Isaia* 40.) *Komu prilicna uccinisste Bògha, alii Kojuchiete slikku gnemu postaviti?* I ù ovoi Zapoviedi uzdarxujese ovò chiuchiegne izvan piismah svetieh otazah, kojese, kako bii prikàzano ù sedmomu Saboru, ovako tomacj; Ijosct onnee rieci ù Deuteronomio zadosta prikaxuju gdie hotèchi Moyses odvratiti puuk od Idolostva, govorasce: (*Deut.* 4.) *Nijeste vidieli ikkàvvu slikkù ù dàn, ù koj govorio jest znami Gospodin ù Horeb iz sred oghgna.* Sctto primudri Zakonitegl tako recce, dà nebi slikkovali priliku Boxanstva zavedeni s' kojomgod prievarom, i dà nebi podali posctegne pristojno Bòghu stvari stvorenoj.

20. *Netlacee ovu Zapovied onnii, koii slikkuju prilike Sobstvah Prisvetoga Trojstva.*

A' neka ikko nezieni, dà griesci sctogod protiva bogocjastchiegnu, i Zakonu Boxjemu radi ovijeh, kojàsu sada rec-

rocceña, kadse prikaxuje kojegod Sobstvo Prisvetoga Trojstva, skoijemgod zlamenima, Koiise ukazasce toliko ù staromu, koliko ù novomu Sakonu. Jere nije ikko toliko luud, dà vjeruje, dasse prilikuje Boxanstvo s' onnom Prilikom: mà neka Parok uccj, dasse scgnima prikaxuju gnekee vlasctitosti; alli djellovagna, kojàse pridaju Bòghu. Kako kadase (*Daniel.* 7.), slikkuje pridavgni staraz, da sjedj nà pristoglin prid koiemsu kgnighe otvorene, zlamenujese vjekuvjecanstvo, i nedospivena mudrost Boxja, ù kojojse viduu svè miisli, i djella gliudzka, dabi od gnih sudio.

21. *Kakose upengaju, illiti slikkuju Angeli?*

Josctse upengaju Angeli s'cjovjecanskjem obrazom; i s' krìlima; nekabi znalli vjerni kolikosu prighnùti nà cjovicanski narod, i kolikosu spravni zà ispunniti sluxbe Gospodinove: *Jere svì duhovi jessu sluxbenizi radi onnijeh, koìi primaju occinstvo spassegna.*

22. *Od golubizze, ù priliku koj, upengavase, i slikkuje Dùh Svèti.*

A' oblicje golubizze, i jezizzi, kakono oghagn ùEvangegliu (*Matt.* 3. *Marc.* 1. *Luk.* 9.), i ù stvari Apostolske, (*p.* 5.) Koii zlamenuju vlasctitosti Duha svetoga, mnogoje poznanije, negoje potrebno istomaciti s' mnoghiem riecima.

23. *Imajuse upengàvàti, illiti slikkovati, i posctovati Prilike Jesukarsta, i svetieh.*

A' pak buduchi imalli cjovjecansko oblicje Jesukarst, i gnegova prisveta Majka, i ostàli svì sveti, biilisu narescenì s'cjovjecanskom naravi; nè sàmo s'ovom Zapoviedi bii zabragneno, mà josctseje vazda darxallo zà svetu, i istinitù zamjeru jednoga sarza harna, dasse slikkuju, i cjastuu Prilike gnihove. Scto potvardiuaju i uspomene vriemenah Apostolskieh, i Piisma opchienoga Sabora, i tolizieh prisvetieh Otazah, koiise megiu sobom ugagiaju.

24. *Koije zakoniti obicjaj Prilikab ù zarqui?*

Ukazatichie Parok, da nije sàmo dopusceno imatti prilike ù zarqui, i gnima davati cjàst, i posctegne, podajuchise cjast, kojase gnima podaje, onnijema, koijeh onnee prikaxuju: à josctchie prikazati, dà bii uccigneno tchia ód danascgnega dneva zà privelliko dobro vjernieh, kakose

ſe razumie od kgnighe Damaſcena, koju uccinii od Prilikah, ì od ſedmoga Sabora, koj jeſt drughj Nizenski. A' jere Nepriategl cjovjecanskoga naroda naſtoi izopaciti svaku priſvètu naredbu s' prievarami ſvoijema, i s' hudobenoſtima, dà akobi poſtrecchi puuk pomankao ù ovoj ſtvari, Parok sliedechi naredbu Sabora od Trenta, kolikobi on mogao, naſtojatichie iſpràviti; iſtomacitichie pùku ouu naredbu, kadaſe budde zgodda prikazati, uccittichie i lùde, i koii neznaduu naredbu od iſtijeh Prilikah zà poznatti Prìlike uccignene parvoga, i druggoga Zakona, tojeſt ſtaroga, i novoga, i zà ponnovitti ceſto uſpomenu gnegovu, s' kojom uzpomenom ſtvarih boxanſtvenieh uzbudeni, vecchiebiſmoſe uxeghli zà klagnati, i cjaſtiti iſtoga Bògha. Ukazatichie takoger Prilike ſvetieh poſtavgliene ù Zarque, i dabiſe klagnale, i ſpomenuti s' izgledom, uccinillibiſmoſe prilicni xivotu, i dobru xivgliegnu gnihovu.

(*Ezod.* 10. 1.) Ja jeſſam Goſpodin Bògh tvoj jaki, pomgniv moje cjaſti, pohodèchi zlocchiù otazah ù sinovima ù trecchiemu, i cetvartomu narodu onnijeh, Koii nenavidieſce mene, i cinèchi milloſargie ù tiſſucchie onnijema, koii gliubuu mene, i cuvaju Zapoviedi moje,

25. *Ova priloga nepriſtoiſe sàmo parvoj Zapoviedi.*

Dvie ſtvari imajuſe pomgnivo iſtomaciti ù najzadgnemu dielu ovè Zapoviedi. Parvà jeſt, dà premdaſſe podobno prikaxuje pedepſa ù ovomu mjeſtu radi privellika grieha priſtupgliègna parvè Zapoviedi, i prighnuchie gliudiih za ovò ucciniti; nisctanemagne jeſt priſtavak od ſvijeh Zapoviedih. Ovdi priſtoju onnaa toliko ceſta obbecchiagna ſvetoga Piiſma. Zà oſtavit pak onnee mallomagn neizbrojne svjedoxbe ſtàroga Zakona, piiſano jeſt ù Evangegliu: (*Matt.* 19.) *Ako boccbieſc ù xivot ugliesti obsluxi Zapoviedi*. I nà druggò mjeſto: (*p.*7.) *Koj cinj vogliu Ozza moga, koj nà nebbeſſieh jeſt, onchie ugliesti ù Kraglieſtvo nebbesko*. I onno (*p.* 3.) *Svaka vojka, kojà necinj plood dòbar, posjecbichieſe, i ù ogbagnchieſe varchi*. I (*p.* 5.) *Svakj, koiſe raſſardi nà bratta svoga, Krivazcbie biti sùdu*: I.

josct nà druggò mjesto: (*p.6.*) *Ako nebuddete opprostiti gliudma, nechie Otaz vasc opprostiti vamì griebe vasce.*

26. *Pedepsa zapriechiena ovdi pristupaozima puteniema imalise nà istj uacin zaprietiti, i izvarscniemu, tojest pravetniema?*

Druggà stvar jest, dasse mnogò razliko imà uccitti ovj pristavàk, ili iti priloga izvarscniema, i pravetniema gliudma, nego puteniema, i grescnizima. Jere izvarscniema, (*Rim.* 8.) Koiise vladaju s' Duhom Boxiem, komusu poslušcni s' barziem, i s' vesseliem sarzem, jest jedan vellikj bigliegh kakono jednoga navjestnìka, i prighnùte voglie Boxje k' nami. Jere poznaju pomgnu svoga pripogliubjenoga Bògha, koj kako dà silluje gliudi sada s' platama, sada s' pedepsama na cjastchiegne, i nà posctovagne sebbe istoga: poznaju gnegovo neizmierno dobrohocchiegne k sebbi, koibi ktio uzdarxatise, i svoiem nastojagnem sluxitise nà slavu boxanstvenoga immena: nepoznaju sàmo, masù ù vellikomu uffagnu, dachie on josct datti jakosti, zapoviedajuchi, scto hocchie, s' koiiemabi moghli obsluxiti Zakon istoga. A' tesckoje, i gorko chiuchiegne ovoga pristavka, onnjem puteniema, koii josct niiesu slobodni (*Rim.* 8.) od priloghe duha sluxbe, vecchiese uzdarxuju od griehah strahom mukah, nego s' gliubavju od krepostì. Radi toga imajuse ustèzati s' millostiviem nagovoragnima, i kakono zà rukù voditi onnamo, gdie Zakon gledà. A' Parok, neka ovaa istaa buddè imatti sebbi prid occima, kolikogodier puutah zgodda dogoditise buddè zà istomaciti kojugod Zapovied.

27. *Scto prikaxuju zà razmiscgliati ovee rieci:* Ja jessam Bògh Jaki?

Imàse pak napomenuti toliko puteniema, koliko duhovniema, dasu kakono dvà ostgna, koii primnogò poticcuu gliudi postavgliene ù ovj istj pristavak, za obsluxiti Zakon. Jere zasctose govorj *Bògh jaki,* zatose pomgnivije imà istomaciti, zascto put ista, kojase nesmuchiuje, stràhom boxanstvene prietgne cesto izmiscglia sebbi razlikee razloghe, s koijemabi moghla utecchi od sarxbe Boxje, i uklonjtise od prikazane pedepse. A' buduchi istina, daje Bogh jakj, sluxise s' onnijem riecima vellikoga Davida: (*Pjess.* 138.) *Gdiechiu pochi od duha tvoga, i gdiechiu*

 utec-

utecchi od obraza tvoga: Ista takoger pût neuffajuchi ù Boxje obbecchiagne, vjeruje, daffu tolikee jakosti nepriategliah, koliko zieni, dà nije toliko jàka zà podnietiih: A' suprotiva stavlia, i tvarda vjerra, (*Jakob.* 1. 6.) niscta sumgnèchi, buduchi naslognena nà jakost, i krepost Boxju. Jere recce: (*Pjess.* 26.) *Gospodin prosvietgliègne moje, i spassegne, od kogachiuse bojatti.*

28. *Scto bocchie riechi dasse Bògh josct Zovè* pomgnivcjasti?

Drughj ostagn jest ista pomgna boxanstvena. Jere gliudi kadgod zienuu (*Joh.* 7.) da Bogh neimà pomgnù od stvarih cjovjecanskieh, nì onnò ù istinu, obsluxujemoli Zakon gnegov, alliga tlacimo; odscta sliedi jedna vellika smutgna xivota: à kada vjerujemo daje Bògh i pomgniv cjasti, razmiscgliagne onnè stvàri lastno nàs uzdarxuje ù darxanstvu.

29. *Koje varste pomgna cjasti imàse podatti Bòghù.*

Pomgna pak cjasti, kojase podaje Bòghu, nezlamenuie ikkakuu smutgnu sarza, mà onnu boxanstvenu gliubav, i dobrohocchiegne, s' koiem Bogh nepodnossi bez pedepse da koja dusca buddè zabluditi, tojest od gnega odstupiti, (*Pjess.* 72. v. 118.) kolikogodieriih odctupaju od gnega, ubija gnih. Takoger pomgna òd cjasti Boxje jest pritiha, i pricista pravda gnegova, s' kojomse odmechiè dusca s' laxiviem mislima, i s' mnegnem, i isctechiena s' opakiem poxudama, i odgonise od zarucègna Boxjega, kako blunizza. A pak kuscamo ovu priugodnu, i prislatku pomgnu cjasti Boxje, kadase prikaxuje privellika, i neizreccena voglia gnegova s' istom pomgnom prema nami: Jerese nahodi megiu gliudmaolli gliubav goruchija, o'li vecchiè, i istinitije sjedignegne, kako onnijeh, koii jessu zdruxeni zarucègnem. Dakle Bògh ukaxuje, koliko mnogò nàs gliubi zovuchise cesto Pomgnivaz cjasti, prilikujuchi sebbe olli zarucniku, olli zarucnizi. Radi toga Parokchie ucciti, dà ù ovomu mjestu gliudi tako imaju biti xudglivi od cjasti, i posctegna Boxjega kolikobise moghli zvatti prie pomgnivzi, nego gliubitegli; s' izgledom onnoga, koj isti od sebbe govorj (3. *Kragl.* 19.) *s' pomgnom pomgnio essam zà Gospodina Bògha vojstvah.* A pacè neka uzmuu izgled istoga Jesukarsta, kojegaje onnò (*Pjess.* 68. *Ivan* 2.)

Pom-

Pomgna kucchie tvoje izjede mene tojest podnieh mukke, I umrieh zà gnù.

30. *Sctose ovdi razumie od prietgne postavgliene.*

A' imase istomaciti chiuchiegne prietgne, tojest dà Bògh nechie podnossiti grescnike neossvechiene, mà dachie gnih, olli kako roditegl pedopsati, olli tvardo, i ostro pokarati, kako sudaz. Scto na druggò mjesto zlamenujuchi Moyses, recce, (*Deut.* 7.) *Znattichiese, zascto Gospodin Bògh tvoi on jest Bogh jaki, i vjerran cuvajuchi obbecchiagne, i milosargie gliubechiem sebbe, i onnijema, koii cuvaju zapoviedi gnegove, u tissuchiu porodah. i vrachiajuchi nenavidechiema sebbe oncjas.* I Josue govorj: (*Josue* 24.) *Nechie mocchi, sluxiti Gospòdinu, jereje Bògh svèt, i jaki natiezzalaz, nitichie opproftiti opacinami vasciema, i griessima. Akò buddete ostaviti Gospodina, i buddete sluxiti Boggovima innostraniema, obbratitichie sebbe, i oxalostitichie vàs, i privratitichie.*

31. *Kakochie Bògh pohoditi, tojest pedepsati griehe otazah sc' sinovima u treechiemu, i u cetvartoma koglienu?*

Imàse dakle uccitti puuk, dasse pristoi pedepsa prietgne dò trecchiega, i cetvartoga kogliena opakieh, i nemillieh, nè dabi gnihov porod podnio pedepsu griehah starieh, ma premdabi, onnii, i sinovi pritarpglieni biili bez pedepse, nisctanemagne vas gnihov porod nèchie utecchi sarxbu, i pedepsu Boxju. (4. *Kagl.* 28.) Sctoseje dogodillo Jozii Kragliu; jere buduchi Bògh opproftio, i dao radi ossobitoga bogogliubstva, dà budde ukopàn ù miiru ù grobbu starieh svoijeh, dà nebi vidio zlà sliedechieh vriemenah, kojàse dogoditi imahu Judii, i Jerusolimu radi nemillosti Gieda Manassessa, buduchi on umaro, posgliednee gnegove sliedilaje osveta Boxja nà taa nacin, dà ù istinu neoproftii ni Sinovima Josie (4. *Kragl.* 24. 3.).

32. *Kakose prilikuju ovee rieci riecima Ezekiela?*

Nà koj nacin pak ovee rieci Zakona neprotivuse onnoi besjeddi, kojàje prid Prorokom (*Ezek.* 18.). *Dusca, koja sagrescciti budde, onnachie umrieti.* Occittò prikaxuje sùd svetoga Gargura koise pogagia sasviema ostaliema starriem ozzima. Jere govorj: *Koigod budde sliediti zlocchiu opakoga roditeglia, joscke zavexuje s' griehom gnegoviem à koigod nebudde sliediti zlocchiu roditeglia nèchie biti igbd.*

 pri-

pritisnùt s' griehom gnegòviem. Odsctase zgagià, dà siin opakoga ozza nè sàmo plàchia zà griehe svoje, koje je priloxio, mà josct i zà griehe occine, nebojechise josct priloxitti opacinu svoju pri griessima occiniema, znajuchi, da je Gospodin rassarcen nà gnih: i pravetnoje, dà koise neboji sliediti puute roditeglia opakoga pod sudzem rassargeniem, buddè josct ussillovan platiti zà griehe opakoga roditeglia ù sadascgnemu xivotu. Napomenutichie pak Parok koliko dobrotà, i milosargie istoga Bògha pridobiva pravdu Boxju (*Jakob.* 2.): Sardise Bògh nà trecchj, i cetvarti narod, illiti koglieno; à millosargie daje, i cinj ù tisuchie.

33. *Kakose zieni, dà je Bògh nenàvidio pristupaozze boxanstvenieh Zakonah?*

A' ù onnomu scto bii recceno: *Onnijeh, koii nenavidiesce mene*, prikaxujese vellicina grieha. Sctoje zlocestije, i marznije, nego nenavìdieti privelliku istù dobrotù, i privelliku istinu? A' zatòse ovò pristoi svijema grescnizima, jere kako, (*Ivan* 14.) *koi imà zapoviedi Boxje, i obsluxuje gnih, Bògha gliubi*; tako koj pogarduje Zakon Gospodinov, i neobsluxuje Zapoviedi gnegove, razloxittò imase riechi, dà Bògha nenavidi.

34. *Sctochie riechi onnà*: Cinèchi millosargie onnijema Koii gliubuu mene?

A' sctoje najposgliedno: *I onnijema, koii gliubuu mene*, uccj nacin, j puut zà obsluxiti Zakon. Jereie potrebno, dà buddu prighnuti nà poslùh onnizi, koii obsluxuju zakon Boxj, s'istom gliubavi, i milloftju, s' kojomsu ù Bògha kojechiese pak stvari napomènuti ù svakoj Zapoviedi.

OD

OD DRUGHE ZAPOVJEDI

POGLAVJE III.

Nemoj uzèti Imme Gospodina Boga tvoga ù isprazno.

Zasctoje Bògh ktiò postaviti Zakòn, dà buddè posctovanò Immè sèbbe istòga?

1. PRemda ù parvoj Zapoviedi boxanstvenoga Zakòna, ù kojojse nami zapovieda, dà Bògha bogogliubno, i svèto Klagnamo, ovòse potrebittò uzdarxuje, scto sliedi ù druggomu mjestu: jere koj hocchie damuse poda cjàst, i posctegne, istò isctè, dà òn budde posctovan s'privellikom cjasti riecih, I zabragnuje supràtivna: Scto i onnee rieci Gospodinove occittò prikaxuju prid Malakiom (*p. 1. 6.*). *Siin posctuje Ozza, à sluga gospodara svoga: ako dakle Otaz jà jessam, gdjeje poscteghe moje?* A' Bòghje pò vellicini stvari ktio razlucittò postaviti ovj Zakon, dà buddè posctovano Imme bexanstveno sebbe istoga pripunno svetosti, i istòje nami ktio narediti s' riècima istomacgliviema, i occitniema.

2. *Kolikose imaju ussillovati Paroki ù istòmacegnu ovè Zapoviedi?*

Scto ù istinu najprie imà biti Paroku istomu zà zamjeru, dà nechie biti zadosta, akobise ù opchieno bessjedilò od ovè stvari, màje ovò mjesto od ovè varste, ù komu potrebuje, dà on budde ù duggò zadarxatise, i razabrano, svetlo, i pomgnivo istomaciti vierniema, kojagodse pristoju ovomu govoregnu. A' neimase zieniti privellika ovà pomgna, nahodèchise, koiisu toliko osliepglieni s' tamnostima prievarah, kolikose nesramuju proklinati onnoga, koga Angeli sluxuu. Jerese nestrascee od Zakòna jedan puut postavgliena, da nebi svakjdàn imalli smionstvò pribezocno skrachievatti vellicanstvo Boxje, pacè svakè urè, mallomagn i cassà. Jerbotkò nevidj, dasse svakaa potvargiuju zakletvom, svakàse govoruu s' kletvama, i s' pro-

 ligna-

lignagnem nà taa nacin, dà mallomagn nikko olli sctogod prodava, olli kupuje, olli cinj kojugòd targovinu, olli posśò, koj nebi umetnuo pravovjerstùo zakletve, i koise nebi tissuchiu puutah slukio nerazloxittò s' prisvetiem. *Immenom* Boxiem josct ù primalahnoj stvàri, i ispraznoj. U' cemuse ima postavìti od Paroka vecchia pomgna, i nastojagne, dabi cesto napomenuo vjerniema kolikje vellik, i marzak ovj grieh.

3. *Scto zapovieda, i zabragnuje po ovoi Zapoviedi?*

A' jur ovò najprie neka buddè occittò ù istomacègnu ovè Zapoviedi, dà s' onniem, scto Zakon zabragnuje, dasse cinj, zdruxenaje josct zapoviedagnem, od onnijeh stvarih, kojee gliudi ispunniti imaju. Jedno dakle, i druggò imàse ponase uccitti; parvò ù istinu, dabise lastnije prikazale onnee stvàri, kojèse uccitti imaju, scto uccj Zakon, pàk oncjas, scto zabragnuje. Jere kojaa zapovieda jessu onnaa dasse posctuje Imme Boxje, i dasse imà svèto scgnim zaklinati: Ovaà opèt kojaa zabragnuje: Da ikko nebudde potlaciti Imme boxanstveno, dà nebudde ikko gnega ù isprazno uzimati, nitise scgnim budde zaklinati alli laxivo, alli isprazno, alli nerazloxittò.

4. *Sctose razumie ovdi Imme Boxje?*

U' ovomu takoger dielu, ù komuse nami zapovieda, dà podajemo cjast Immenu Boxjemu, neka Parok zapovidj vjerniema, dasse neimà sàmo gledàti Imme Boxje ù slovima, i ù slovke istoga, alli fasma pò sebbi golla riec, màse ovò imà razmisceglìati, sctochie riechi onnj glàs, koj zlamenuje svemogujstvo, i vjekuvjecno vellicanstvo Immena Jedinstva, i Trojstvà. Od ovijehse lastnò razumie, daje isprazno krivosctovagne gnekieh Xudjellah, koii, kadbi piisalli Imme Boxje, nebi imalli smionstvo izrechiga: kako dasse ù onnaa cetiri slova uzdarxuje krepòst, à nè ù stvàri boxanstvenòj. A' premdà ù jednomu sàmomu broju bii izusten, *Neuzmi Imme Bòxje*, ovòse imà razumjetti ne od kogagod samoga Jmmena, mà od svijeh, koiise pò objcjaju pridaju Bòghu. Jere mnogaa Immena jessu Bòghu postavgliena, kakò imme *Gospodinn Svemoguchiega*, *Gospodina voistvah*, *Kraglia od kraglievah*, *Jakoga*, i druggaa od ovè varste, kojàse sctiju ù Piismieh (*Izod.* 15. *Isaia* 6.) Kojaa sva imaju jednako, i istò posćte-

sçtegne, i cjast. Pakàse imà uccitti, kakobisè podàlo dostojno posçtegne boxanstvenomu Immenu. Jere nije pristojno pùku Karstchianskomu, dà nebi znao stvar pripotrebittu zà spassegnè, s'cigoviem justima imajùse bez pristanka slaviti pòffale Boxje.

5. *S'Koiemse nacinom zienimo, dà sçtujemo, i cjastimo Imme boxanstveno?*

Premdaje pak mnogostruk nacin zà faliti Imme boxanstveno; nisçtanemagne zienise, da krepost, i jakost svijeh stvarih pribiva ù onni jema; od koijehchiese poslie ovdi govoriti.

Parvòse dakle fali Bògh, kada prid svijema ispoviedamo Bògha, i Gospodina nascega, i Jesukarsta tvorza od spassegna nascega, kako poznajemo, tako josçt pripoviedamo.

I takoger s'riecju Boxjom. s'kojomse navjestuje voglia gnegova, svèto, i pomgnivo nastoimo, i ù gnè razmiscgliagnu bez pristanka opchimo, pomgnivo gnu primamo ollì sctijuchi, ollì sluscajuchi onnako, kakoje podobno, i pristojno cegliadetu, i darxànstvu svaciemu.

Paka posçtujemo, i cjastimo Imme boxanstveno, kada slavimo poffale boxanstvene radi darxanstva, i bogocjastchiegna, i uzdajemo gnemu fàle offobitte od svijeh stvarih i cestitieh, i suprotivnich. Jere govorj Prorok: (*Pjeff.* 102.) *Blagoffivgliaj dusco moja Gospodina, i nemojse zabbraviti od svijeh nadaragnah gnegovieh.* I Jeffu mnoghee Pjesni Davidove, s'koijemaje pjevao prislatko boxanstvene fàle s'gnekiem bogogliùbstvom priplemenitiem k'Bòghù. Nahodise cudoviti onnj izgled ustarpgliena Joba, koi buduchi upanuo ù onnee prìvellikee, i strahovitee nevoglie, nisçtanemagne nazapuusci ikad faliti Bògha sarzem vissokiem, i nedobitniem. Mii takoger kadasmo mucceni s'bolliestju sarza, alli tiela, kadasmo pedepsani s' nevogliami, s'potrebama, oncjas obbràtimo svu nascu pomgnu, i jakosti sarza nascega zà fàliti Bògha, govorechi onnee rieci Joba: (*Job.* 1. 21.) *Buddi imme Gospodinove blaffovglieno.*

6. *Kako takoger nà drugbi naccin imamo biti posluscni ovoj Zapoviedi?*

A' neposçtujese magnè Imme Boxje, ako uffano proffimo pomòch gnegovu, s'kojom ù istinu olli nàs oslobodiva od onnijeh, olli podaje stravnòst, i jakòst zà jako istaa podnieti: Jere Gospodin ovò hocchiè, dasse uccinj, govo-

 rj; (*Pieff.*

Vj: (*Pjesſ.* 49.) *Sazivaj mene ù dàn nevoglie, izbavittichiu tebbe, i prosláviticbiesc mene*; od kojega zazivagna nahodùse prisvietli izgledi ù mnogaa mjestaa.

Odvisce posctujemo Imme Boxje, kada zovèmo Bògha zà sviedoka zà datti vjerru: koi nacin mnogose razlikuje od gorgnieh nacinah. Jere kojaa gori izbroismo, takosu dobra, i xudgliva pò naravi svojoj, dà nemoxe biti cjovjeku stvari blaxenije alli xudglivije, koliko dabi zabavgliao sebbe istoga sveger ù dnevi, i ù nocchi zà pomgnivo gnih ispuniti. Govorj David: (*Pjesſ.* 1. 35.) *Blagosſivgliatichiu Gospodina ù svako vrieme: vazda possalla gnegova ù justa moja*; à premdaje zakletva dobra, nisctanemagne cèsti obijciaj nije postàglien.

7. *Zasctose neimà dopuscliti cestchii obicjaj zakletve?*

A' razlogh od ovè razlikosti ù onnomuje postavglien, jere zakletva bii naregena sàmo radi ovoga uzroka, dà budde kako gnekj liek cjovjecanske slabosti, i izglèd potrebitti zà potvarditi onnò, scto govorimo (*S. Agustin.*) Jere kako neprùdi pristaviti liekarie k' tielu, akonebi potrebno biilo, cestocchia istijeh sasmaje scletna: tako josct ako nebi bio uzrok vellik, i pravetan, sluxitise zakletvom, nije stvar spassovna: dà akobise cestchie sluxio, tolikoje daleko, dabi prùdio, kolikobi uzrokovao velliku sctettu. Raditoga priliepo uccj S. Ivan Zlatoustnik, nè ù porodu svieta, tojest pocetku, mà buduchi jur urzrassao, buduchi daleko, i prostranno zla rastarta, possvoilla bjehu okolisc svè Zemglie, nepribivajuchi ikkakva stvar nà svoie mjesto, i ù svoj rèd; mà svè stvàri smuchiene, i smiescane i gorgnee, i dognee varchiàhuse s' vellikom smutgnom stvarih, i, privelliko od svijeh zalah, svì mallomagn gliudi zapuctili bjehu sebbe istijeh ù smardèchiu sluxbu Idolovsku, i uglieze zakletva najposlie ù ubicjaje gliudih zà duggò vrieme. Jere nemoguchise ikko lastno prighnuti zà vjerovati ù tolikoj nevjernosti, i slocchi od gliudih, zazivahu Bògha za sviedoka.

8. U' *cemuse uzdarxuje biichie i zakletve, sctoje poglavittò zakletva?*

A' buduchi onnj poglavitti razlogh zà uccitti vjerne ù ovomu dielu Zapoviedi, kakobise svèto, i bogogliubno sluxili zaklatvom: najparvò imàse riechi, dà *zaklètise* nije druggò,

druggò, nego zvatti Bògha zà fviedoka skoienmugod drago nacinom olli s'rieciu cinise olli s'miiscgliu. Jere i *Sviedokmie Bògh, i pò Bògha*, illiti *takomi Bògha*, svè jest istò. Onnòje josct zakletv. , kadase zaklignamo stvarima stvorenièma zà ciniti vierovati, kako *Takomi svetoga Evangelia Boxjega, Takomi Krixa, Takomi immena, i mocchiib svetieh*, i ostala od ovè varste. Jere ovaa istaa pò sebbi zaklinajuchise nè prinossee ikkakvo potvardegne, nì jakost; mà Bògh jstj ovò dopuscta, kojega boxansstevenoga vellicanstva svietlost svietlise ù onnee stvari. Odscta sliedi, dà zaklinajuchise s'Evangegliem Zaklinajuse s'Bòghom istiem, kojega istina uzdarxujese i prikaxuje ù Evangegliu: takoger, i s'immenom Svetieh (1. *Kor.* 3. 16.) koiisu Zarque, i Templa Boxja, i koiisu vjerovali istini Evangelskoj, i posctovalisu gnù sasvakom cjasti, i rassùsce, i razprostranisce priprostranno pò pukovieh, i narodieh.

9. *Od onnoga nacina zakletve koise, cinj zakletvom pod proklestvom.*

Istoje biichie onnoga zaklinagna, kojese izgovàra zakletvom pod proklestvom: kakvè jesu onnee rieci S. Pavla, (2. *kor.* 1. 13.) *Jà zovem Bògha zà sviedoka ù dusci mojoj*. Jere s'ovijem nacinom koigodse podlàxe sùdu Boxjemu, kako osvetitegliu od laxe. Radi toga netaimo, dasse tako moguu uzeti gnekii od ovijeh nacinah, kako da neimaju jakost zakletve, mà nisctanemagne jest koristno, dasse josct ù ovijema obslùxu onnaa, kojàsu reccèna od zakletve, i dasse sasma upravu k' istoj upràvi, i nacinu.

10. *Od kolikò varstab jest zakletva?*

Dviesù varste zakletve: Parvà ù istinu jest onnà, kojase zove potvardujuchia, tojest kada sctogod potvardivamo od stvari sadascgne, alli prossasctne, kako Aposto ù Kgnizi k'Galazianima (*pog.* 1.) *Evò prid Bògbom, jere nelaxem*. Druggase zovè obbechiajna, koju josct gledaju, i pristojuse prietgne, gledajuchi vrieme dossasctno, kada sctogod zà istinittò obbecchiajemo, i potvardujemo, dachiè tako biti: Od kojè varste jest onnò Davida, koj obbecchià Berzabei xeni zaklinùchise s' Gospodinom Bòghom svoiem, dachie Salomun siin gnegov biti basctinik kragliestva, i dachiè biti namjestnik istoga.

11. *Kolibose stvarib isctuu zà zakonittò, i pravò zakletisè?*

A' ù

A' ù istinu premdaje zadosta zà zakletvu zvatti Bògha zà svjedoka; nisctanemagne dabi biila pràva, i svèta, mnogose vecchiaa isctuu, kojàse pomgnivo imaju istomaciti. U' kratko ù istinu Jeremia gnih izbroii, kako svjedocj S. Jerolim, kad recce (*Jerem. 4. 1.*) *Saklìnaticbiescse, xivi Gospodin, ù Istini, ù Sùdu, i ù Pravdi*; ù kojee rieci ù istinu onnàje ù kratko, i skupno sastavio, ù koijehse uzdarxuje svaka izvascnost zakletve, govorim, istina, suud, i pravda.

12. *Kakose cinj zakletva ù istini?*

Istina takoger imà parvò mjesto ù zakletvi, tojest, dà sctose potvargiuje, i dà istò budde istina, i koise zakligna, dà budde zieniti, i darxatti, daje onnò tako, nè ù istinu nesviestno, olli prighnùt od malahne sumgne, mà od priistinitieh razlogah. Druggà pak varsta zakletve jest, s'kojom sctogod obbecchiajemò, nà isti naccin isctè istinu. Jere koi sctogod obbecchiaje, tako imà biti spravan, dà s'djellom uccinj, i ispunnj onnò obbecchiagne, kada priide vrieme. Jere cjovjek dobar nechie ikad primiti, dachie ucciniti, sctobi zienio, daje suprotivno prisvetiema Zapoviedima, i vogli Boxioj, mà sctogodbi dopusctenò biilo obbecchiatti, i zaklètise, onnò jedan puut obbecchiano, nechie ighda promieniti; akose posrecchi nebi promienilo biichie stvarih, dà pocinùchi takvi biti, dà jur ako nebi ktio uzdarzatti vjerru, uj ispunniti obbecchiagne, upannobi ù marzost, i ù uvriedu Boxju. A' David prikazuje s'onnijem riecima, daje potrebità istina ù zakletvi (*Koise zaklìgne iskargnemu svomu, i nevarrà.* (*Pjass. 14.*)

13. *Koise govorj dase zaklìgnè ù sudù* (*tojest isctinitto darxechi*) *i radi kogu uzroka neimasè iskatti zakletva od djezza màle?*

Sliedi nà druggo mjesto suud. Jerese neimà sluxiti s'zakletvom nesviestno, i nerazborittò, mà razborittò, i razmiscglieno. Takoger najprie neka razmisljounj, koichiese zaklèti, jelli ussilovan od nevoglie, alli nè, i neka pomgnivo prozieni svu stvar, jelli od ovè varste, dabise zienilio, dà imà potrebu od zakletve. Odvisce neka gledà vrieme, neka razmiscglià mjesto, i druggaa mnogaa, kojasu potrebittaa i prikladna stvarima neka razgleda; neka nebuddè ussilovan od marzosti, alli od gliubavi,

bavi, alli od ikkakva druggoga smuchiègna sarza; mà od ussilnosti, i potrebe iste stvari. Jere, ako nebi pripriscelo ovò razmiscgliagne, i pomgnivo razabragne, ù istinu bitichie plaha, i nerazboritta zakletva: od koje varste jest gnihovo vjerno potvardegne, koiise zaklinaju ù stvàri malahnoj, i izpraznoj bez ikkakva razloga, alli sviettovagna, ma s' gnekiem opakiem obicjajem. Ovò ù istinu svudier vidimo, dasse svakj dàn cinj od kupovaozzah, i prodavaozzah. Jere onnii, dabi kolikogod draxee prodali; ovii dabi koliko najziegnee kupovalli, nebrinùse s'zakletvom olli faliti, olli mallo zieniti stvari prodajucchie: Buduchi takoger potrebit suud, i razborstvo; djezza pak nemoguu, josct tako bistro vidieti, i razlucitì radi dobba, i vriemena, radi toga oii naregeno od S. Kornelia Pape, dasse nebi iskalla zakletva od djezze prie obrasctegna, tojest prie godiscta cetarnaestoga.

14. *Nà koj nacin zaklinase ù pravdi?*

Ostaje pravda, kojase primnogo isctè ù obbecchiagnima. Zatò ako koigod obbecchiaje kojugod stvar nepravetnu, olli neposctenu, i zaklinajuchise griesci, i ispugnajuchi obbecchiagna pristavglia grieh k'griehu. Nahodise ù Evangegliu od ove stvari izgled Jèruda Kraglia, koj (*Mark. 6.*) stinut zakletvom bezumnom, dade dièvojzi ighralizzi glavu Ivanna Karstiteglia, kako plàtu zà poighragne. Takva josct bii zakletva Xudiellah, koiise na ovj naccin zaviettovasce, kakose nahodj ù stvari Apostolske, (*pog. 23.*) da nechie ikkakvu stvar okussiti, dokle nebisce poghubilli S. Pavla.

15. *S' koijemabise poglavitto razlozima razumiello, daje kadgod dopusctena zakletva?*

Buduchi ovaa tako istomacena, neostaje ù istinu ikkakva sumgna, daje onnomu dopusćteno slobodno zakletise, koibi sva ovaa obsluxio, i koibi potvardio zakletvu s' ovijem nacinima i uvjetima, kako s'gnekiem obranama. A' ovoje lastno potvarditi s'mnoghiem razlozima. Jere Zakon Gospodinov, koj pricist jest, i svet, ovò zapovieda, i govori: (*Deut. 6. 13.*) *Gospodina Bogha tvoga bojattichiesse, i gnemuchiesc samomu sluxiti, i s' immenom gnegoviem zaklinatichiesse.* *I od Davida bii upiisano* (*Pjes. 62. 12.*) *Bitichie posfaglieni svì, koiise zaklinaju ù gnega, tojest scgnim.*

Odvisce prikaxuju S. Piisma, da istee svietlosti Zarque pris-

ptisvèti Apostoli kadgose jessu sluxili s' zaklètvom: istose vidj od kgnigah Apostola (*Rim.* 1. 9.)

Pristavgliàse dà i Angeli istii kadgodse jessu zaklinali. Jere piisano jest od S. Ivanna Apostola, i Evangeliste ù Occittovagnu (*p.* 10.) dasseje Andio zakleo s' Xivuchiem ù vjeke.

Pacè josct, i Bògh istj Gospodin od Angelah zaklinàse i ù Staromu Zakonu nà mnogo miestah potvardii s' zakletvom obbecchiagna, kako Abraamu, i Davidu, koije ukazao onnò od zakletve Boxje: *Zakleose*, govori, *Gospodin, i nechiese on kajati, tii jessi Redovnik po redu Melkisedekovu*. (*Pjess.* 109. *Izod.* 33.)

16. *Potvargiujese, dasse imà possaliti zakletva zakonitto uccignena.*

A' occit jest razlogh zà istomaciti, jereje possagliena zakletva, akobi koigod pomgnivije svu stvar razmislio, i ako gnè pocetak, i svarhu budde pogledao. Jere zakletva izhodi iz vjerse, s' kojom gliudi vjeruju, daje Bogh postavnik od svè istine, koj nemoxe privaren biti; nì drughieh privariti, cigoviem occima jessu svakaa otvorena, i occitta, koj najposlie provìgia s' providegnem svijema stvarima cjovjecanskiema, i vlàda svicttom. S' ovom dakle vjerrom gliudi napugneni, uzimaju Bogha zà svjedoka od istine, kòmu nevjerovati bilabi stvar huda, i opàka.

17. *Svarbà zakletve jest dospietak suprotivnostih, i pravdagnah.*

Sctose pàk pristoi svarhi, ondi gleda zakletva, i onnò podpunno zamiera, dabi potvardila pravdu, i pravetnost cjovjeka, i dabi postavila svarhu suprotivnostima, i pravdagnu: scto josct Aposto uccj ù Kgnizi k' Xudjellima (*pogl.* 6.)

18. *Kako Jesukarst zabraani zakletvu?*

Ovojse bessjeddi nesuprotivaju onnee rieci Spassiteglia nascega prid S. Metteom (*pog.* 5.) *Cjuliste daje reccene starriema: Nemojse zaklinati lukavo, vratiticbiesc pak Gospodinu zakletve tvoje. A' ja govorim vami, nezaklinajtese ikakk nì s' nebbom jerje prijstoglie Boxje, nì zemgliom jerje podnoxje nogah gnegovieh, nì s' Jerusolimom jerie graad Kraglia vellikoga, nì s' glavom tvojom nebuddesc se zaklinati; ere nemoxesc ucciniti jedan vlàs bio, alli zarn.* (*Jakob.* 5. 11.)

5. 12.) *A' buddi goveregne vasce; jest, jest; nije, nije, à ſcto od ovijeh odvisce jest, od zla jest.* Jere s'ovijem riecima neimaſe riechi, daſſe opchieno, i skupno oſſuduje zakletva, buduchi jur vidieli gori, daſſeje ceſto zaklinao Bògh, i Apoſtoli: maje ktio Gorpodin pokarati opaki. ſuud xudioski, s'koijema ſebbi poſtaviſce ù ſarzu, daſſe neimà uklagnati od druggoga izvan laxè: takogerſe i onni priceſto zaklignàhu, i od druzieh iskahu zakletvu od ſtvarih primalahnieh, i od nikakve ziene. Ovije obicjaj pokarao Spaſſitegl, i pohulio: i uccj, daſſe podpunno imà uzdarxatti od zakletve, ako nebi potreba uſſillovala.

19. *Kako Jeſukarſt recce, daje od zla onnò, sctoſe prilaga ſamoj pòtvardi iſtine?*

Jere radi cjovjecanske slaboſti zakletva bii naregena, i ù iſtinu od zla izhodj, jere olli ukaxuje neſtavnòſt zaklinaozza, olli otvardnòſt onnoga, radi ciega uzroka zaklinamoſe, koj innako nemoxeſe prighnutti, dabi vjerovao. A' niscta nemagne kadje potreba zà zakletiſe tada jeſmo ogovoreni. I ù iſtinu, cim goverj Spaſſitegl, (*Matt.* 5. 37.). *Buddi govoregne vaſce, jeſt, jeſt, nije, nije,* ovj nacin govoregna zadoſta prikaxuje, dà on zabragnuje obicjaj zakletve ù razgovorima ſtvarih domachieh, i mallaniema. Radi toga poglavittò onnoſe nami napomenuje od Goſpodina, dà nebiſmo mnogò laſtni, i prighnuti biili za zaklinatiſe, i ovòſe pomgnivo uccitti imà, y priporuciti jako vjerniema. Jereſe potvargiuje i sùdom ſvetieh Piiſmah, i svjedoxbama prisvetich Otazah, da mallomagn neizbrojna zlà izhoduu od vellika obicjaja zaklinagna. U' Eccleſiaſtiku upiiſanq jeſt: (*pogl.* 23.) *Nekaſe zakletvi neobiknuu juſta tvoja, jere mnoghii dogegiaiù gnih zgagiajuſe. Takoger.* (*Iſti.* 23.) *Cjoviek mnogò zaklinajuchiſe, napunniticheſe nepravde, i nechie odſtupiti od kucchie gnegove ranna, tojeſt pedepſa.* Mnogaa od ovè ſtvari mogùſe ſctitti prid S. Baſiliom, i S. Aguſtinom ù kgnigah protiva laxi. Doslęſeje govorilo od ſtvarih zapovidjenięh, ſada od ſtvarih zabragnenieh.

20. *Zascto Zakletva laxiva, i neſviestna jeſt grieh toliko vellik?*

Zabragnenoje nami uzèti ù izprazno Imme Boxje. Jereſe vidj, daſſe onnj vèxe s'teſeckiem griehom, koj nè po

ſviet-

fviettovagnu, i razborittò, ma nesviestno pristùpà za zakletise. Onnee rieci josct prikaxuju, daje ovò privelliki grieh: *Nemoj uzeti imme Gospodina Bògha tvoga u izprazno*: kako dabi prikazali razlogh zasctobi bio ovj grieh toliko hùd, i opak: odvisce ù istinu jerese skrachiuje vellicanstvo gnegovo, koga mii spoviedamo, daje Bògh, i Gospodin nasc. S' ovom dakle Zapoviedì zabragnujese, dasse nebi gliudi lukavo zàklinalj. Jere koise neuklagna od tolikoga grieha dabi Bogha laxivo zvao za svjedoka, ovj cinj Boghu pogardu privelliku, kako, koj olli gnemu zapecjativa bigliegh neznagna, s'cimbi zienio, dà on neznà istinu kojegod stvari, olli ù istinu dabi ktio potvarditi làx svjedoxbom zlobbè, i opakoga prighnùchia.

21. *Kakòse lukavò zaklignaju onnii, koiise zaklignaju daje istina. scto istina jest.*

Zaklignèse pak lukavo, nè sàmo onnj, koj potvardiva kunechise, daje istina onnò, sctò znà daje laxa, mà josct i onnj, koj s'zakletvom potvardiuaonnò, sctò, buduchi istina, nisctanemagne òn darxj, daje lax. Jere buduchi làx raditoga làx, jerese izustiva protiva miisli, i sudu sarza: stvarje occitta, dà ovj istinittò laxè, ì dajekriva zakletva.

22. *Kletise krivo, scto zieni, daje istina, kako griesci?*

Takoger s' istiem razlogom klètise krivo, koise s' onniem zakligna scto zieni, daje istina, i nisctanemagne ù sebbi jest làx, ako nebi postavio nastojagne, i pomgnu, kolikubi, mogao, dabi svu stvar istinittò, i bez sumgne poznao. Jere premdabi razgovor pristao pameti, nisctanemagne krivaz jest ovè Zapoviedi.

23. *Kako griesci, koj neobsluxuje, sctoseje zakleo, olli zavjettovao, dachie ucciniti?*

Krivaz ù istinu istoga grieha sudîtise ima, koj obbecchiava kunechisè, dachie stogod ucciniti, kadabi ù sarzu darxaò, olli dà nechie ispunniti obbecchiagne, olli akobi sarzem obbecchiao, à s' djellom nehocchie poslie ispunniti; sctoje obbecchiao. Sctose pristoi onnijema, koii neispugnaju, buduchise obbecchialli Boghu s' obbecchiagnem zavjetta.

24. *Zaklinajuchise dachie ucciniti grieh smartni, olli griesciti protivu svjettovagnu Evangelskomu.*

Odvisceſe griesci protiva ovoj Zapoviedi, akobi pomankalla pravda, kojà jest jedna od trii nacina zakletve. Takoger,

koger, akobise koigod zakleo, dachie uccinitl koigod grieh smartni, nà priliku, dachie ubitti cjovjeka krivanje ove Zapoviedi, premdabi on nazbigl, i iz sarza rekao, i dabi zakletva imalla istinu, koju prikazasmo, dasse isctè ù parvomu mjestu. Ovojse priluciti imajù onnee varste zakletve, kojee izhoduu od gnekè pogarde, kadase koigod zakligna, dà on nechie poslusćati svjettovagna Evangelska: od kojè varste jessu onnaa, kojaa nagovaraju nà cistocchiu, i nà ubosctvo. Jere premdà potrebittò neima ikkò grieh sliediti, nisctanemagne, akobise koigod zakleo, dà nechie òn poslusćati gnih, ovj potlacuje, i ozquarnuje boxanstvena svjettovagna s'onnom zakletvom.

25. *Prignùt s'maliem biglìezima kunechise griesci.*

Odvisce ovj pristupa ovi Zakon, i griesci ù sudu, koise zaklìna, sctoje istina; i zieni, daje onnò tako, prighnùt s'maliem gnekiema zlamenima, i nà daleko uzèti. Jere premda istina sliedi zakletvu od ovè varste, nisctanemagne nà gnekise nacin podlàxe, i sakrivenaje laxa. Jere kojse tako nepomgnivo zaklinà, nahodise ù vellikoj poghibili zà krivo zakletise.

26. *Koise kunne s'Boggovima laxiviema, griesci smartno.*

Krivose josct kunnè, koise zakligna (*Izod.* 23. 13:) s'Boggovima laxiviema, jere sctoje daglie od istine, nego svjedociti s'Boggovima laxiviema, i izmiscglieniema, kako s'praviem Bòghom.

27. *Griesci neposctujuchi riec Boxju, olli opako tamacechi, olli obbracchiajuchi ù stvarì tascbie, i izpratne*

A' jere piismo govorj, kada zabraani krivu zakletvu (*Djak.* 19. 12.) *Neozquarni Imme Boghà tvogà*, zabragnujese potlacegne, kojese imà ciniti ù ostaliem stavarima, koijemase dostoi posctegne pò oblasti ove Zapoviedi: kakva jest riec Boxja, koje vellicanstvò posctuju nè samo bogogliubnici, mà josct kadgod i opaki, (*Judit.* 3.) kakoje upiisano zà uspomenu ù povièdagnu Sudazah od Elgona Kraglia Moabitah. Primmògo pak pogarduje riec Boxju, koigod obbracchià svèto Piismo od pravogà, i istinittoga gnegova chiuchiegna ù naredbe; i ù poluvjerstva opakieh, kojù opacinu napomenuje nami Poglavizza Apostolski s'ovijem riecima: (2. *Pet.* 3.) *Jessu gnekaa mucna zà razumiettì, sctò ludi i nesvietni izopacivaju, kako i ostala Piisma nà izgubgliegne*

sebbe

sebbe istieh. Odviscese ozquarnuje smardechiem, i s'neposctteniem ghnusobami S. Piismo, kako gnegove rieci; i chiuchiegne, kojèse klagnati imaju sasvakiem posctegnem, opàki gliudi priobracchjaju ù kojegod stvari svjetovne, i nesvète, tojest smiescne, smiscgliene, taschiè, blaznè, zloglasnee, srecchie, priekorno nadpiisje, illiti piisma, i akosu drughaa od ovè varste, koi ghrieh zapovieda Sabor od Trenta, dasse pokara.

28. *Koii nezazivaju Bògha ù svoje nevoglie, kako griescee?*

Paka, kako onni Bògha posctuiu, koii pitaju, i prossuu gnegovu pomòch ù svoje nevòglie; tako nedaju, dojstno posctegne Bòghu onnii, koii nazazivaju òbranu gnegovu: koijehje pokarao David, kada recce: (*Pjess.* 13.) *Bogha nezazivasce, ondise tressiahu strahom, gdie nebiesca straha.*

29. *Prinajvecchij od svijeh ovieh griehab jest psovka prema Bòghù, i gnegoviem Svetiema.*

A' paka mnogò vecchiè zavexuju sebbe istijeh s' marzechiem griehom, koj imaju smjonstvo s' necistiem, i ozquarnutiem justima psovatti, i marzietti prisvèto Imme Boxje, kojese imà blagossivgliati, i uzdighnuti s' privellikiem possalama od svakoga stvoregna, tako josct imme Svetieh, koii s' Bòghom kragliuju. Koj ù istinu grieh tolikoje xestok, i nemio kolikose sluxuu kadgod svèta Piisma nà mjesto (*Kragl.* 21. *Job.* 1. 11.) blagossova, akobise dogodillo besjediti od psovagna, i psosti.

30. *Zascosu gnekee prietgne podloxne ovoj Zapoviedi?*

A' jere stràh pedepse, i mukkè primnogò obicjaj imà usteghnuti zapusctegne zà griesciti; zatò Parok, dabi vecchma ganuo dusce gliudzke, i lastnije ussillovao zà obsluxiti ovu Zapovied, pomgnivochie istomaciti drughj gnè dio, i kakono prilogu, i nadometak. (*Izod.* 20. *Tob.* 3.) *Jere nechie darxatti Gospodin zà pravetna onnoga, koibi uzeo Imme Gospodina Bògha svoga ù izprazno.* I najparvò ù istjnu neka uccj, scto bii uccigneno s' privellikiem razlogom, dabise pristavile prietgne ovoj Zapoviedi: s' cimse ù istinu poznaje, i vellicina grieha, i dobratà Boxja ù nami (*Tob.* 3. *Mudr.* 1.) Koise neraduje ù izgubliegnu gliudih; jere dà nebismo uppanùli ù sarxbu, i ù uvriedu gnegovu, strasci nas s'oviem spassovniem prietgnami, tojest dabismo Kuscàli, i imalli gnega prie millostiva, nego rasarcena. Neka

Pastir

Pastir nutka, i istomaci ovo mjesto, neka nastoi s' privelikom pomgnom dabi puuk poznao vellicinu grieha, i nekabi gnega ussionije marzio i nekabì postavio vecchiu pomgnu, i opaz zà uklonitise od griehah.

Odvisce neka prikaxe; kolikoje prighnuchie gliudih zà cinitti ovj grieh, dà nije sàmo zadosta biilo postaviti Zakon, akose josct nebi priloxille prietgne. Jereje stvar zà nevjerovati, kolikoje koristno znàgne zakona. Jere nije stvari, dà toliko naudj, koliko gneko neopazno uzdàgne sarza; tako poznagne svoje slabosti primnogò prudi. Tako josct neka onnò prikàxe, da nije billa naregena od Bògha ikkakva vlascitititta pedepsa, mà daje sàmo ù opchieno prietio, dà nechie utecchi pedepsu onnj, kòigodbisce zavezao s' oviem griehom. Radi toga imaju napomenuti razlikee pedepse ovoga grieha, s' koijemasmo svakj dàn oxalostchieni, i pedepsani. Jerese ovdi lastno moxe vidieti, dà gliudi radi toga grieha upadaju ù privellikee nevoglie, zascto neobsluxuju ovu Zapovied: Kojee stvari, buduchi sebbi postavgliene prid occima, prilicnoje istini, dachie onnij opaznij biti ù naprieda. Buduchi takoger Vjerni pristrascenj svetiem strahom, uklagnatichie ovj grieh sasvakom pomgnom. Jere akose (*Mat.* 12.) imà vratiti razlogh od svake rieci izprazne nà najposgliednomu dnevu, sctose imà riechi od privellikieh griehah, koii prikaxuju velliku pogardu bexanstvenoga Immena.

OD TRECCHJE

ZAPOVIEDI

POGLAVJE IV.

Spomenise svietkovati dàn Subotgni.

„ Scèt danàh trudichiesc, i cinittichiesc svà djellovagna „ tvoja. A' sedmi dàn Subotta Gospodina Bògha tvòga „ jest. Nemoj ciniti svako djello ù gnoj, tii, siin tvoj, „ i kchi tvoja; sluga tvoj, i sluxbeniza tvoja, kogn tvoj, „ i innostranaz, koj jest megiu vratima tvoijema. Jere

„ ù scèst danàh uccinii Gospodin nebbo, i zemgliu, mo-
„ re, i svakaa, kojaa, ù gnih jessu. i pocinuu ù dàn
„ sedmi: zato blagoslovii Gospodin dàn Subotgni, i pos-
„ veeti gnega. Narod. 2. 2. Deut. 5. 14.

1. *Sctose zapovieda vjerniemà s' ovom trecchiom Zapoviedi?*

S' ovòm trecchiom Zaoviedi Zakona dobrose, i uredno zapovieda onnò izvansko cjastchiegne, koje smo duxni Bòghu. Jere jest ovj kako gnekj plood parvè Zapoviedi; jere koga klagnamo bogogliubno s' unutargniem chiuchiegniema, priteghnuti od vjerre, i od uffagna, koiè ù gnega imamo postavglieno, nemoxemo, daga necjastimo s' izvanskiem cjastchiegnem, i gnemu istomu uzdatti tàle. A' jere ovaa nemoguuse lastno ispunniti od onnijeh, koiise zadarxuju od zabavah stvarih cjovjecanskieh, i svjetovnieh, stavno vrieme bii odabrano, ù komubi moghli gnih podobno izvarsciti.

2. *Zascto poglavittò Parok truditi imà, dabise uzdarxallo vazda ù pametima vjernieh onnò, scto se ovdi naregiuje?*

Takoger buduchi ovà Zapovied od ovè varste, Koja prinossj cudovitti plood, i korist; primnogò prùdi, dà Parok postavj privelliku pomgnu zà istomaciti gnù. A' zà raxecchi gnè pomgnu imà vellikù krepòst onnà parvà riec, *Spomenise*. Jere kakosu darxàni vjernj spomignatise od ove Zapoviedi: tako jest darxànstvo Pastirà, da i cesto gnima postavjo ù pamèti gnihovoj onnò, i napomenujuchi, i uccèchi. Koliko pàk prudi vjerniema cjastititi ovu Zapovied, od onnogase vidj, dà pomgnivo gnù cjastechi, lastnijebise prighnulli zà obsluxiti ostàle Zapoviedi Zakona. Jere megiù ostàla imajuchi potrebu skupgliatise ù Zarqui, kojaa ispugnati imaju ù dnevi svetcanne, datbj sliscali riec Boxju, buduchi primili boxanstvena opravdagna (*Pjess.* 118.) onochie josct dostighnuti, kolikobi sasviem sarzem obsluxili Zakon Gospodinov. Radi toga pricèsto svjetkovinà Subottè, i cjast zapoviedale ù Svètà Piisma, kakose moxe vidieti ù Kgnigah Izoda, (16., i 31.) i Djackieh, (16. i 19.) i Deuteronomia (*pogl.* 5.) prid Porozzima Isajom, (*pog.* 56 58.) Jeremiom takoger, (*p.* 17.) i Ezekielom (*p.* 20.) ù kojaa
svà

fvà mjesta pridana bij ovà Zapovied od cjastegna Subotte.

3. *Kakose imaju nagovarati Poglavizze zà datti pomòch Vladaozzima Zarque?*

Imajuse pak ponukovatti, i nagovarati Poglavizze, i Vladaozzi, dabi pomagali Vladaozze Zarquene s'ovom oblasti navlasctitò ù onnijema, kojàse pristoju zà uzdarxatti, uzmnoxitti ovu cjast Boxju, i dabi zapovidieli, dà puuk buddè poslùscan Zapoviedima Redovnìkah. A' sctose pristoi istomaceegnu ovè Zapoviedi imàse pomgnivo uccitti, dabi vjerni primili, s'koijem stvarima ovà Zapovied skladase i pogagia s'ostaliema, i s'koijemas razlikuje od gnih. Jere s'oviem nacinom onniichie poznàtti, uzrok, i razlogh zasctocjastìmo,i svèto darximo nè Subottu, mà dan Nedieglni.

4. *S'koiemse nacinom ovà Zapoviod razlikuje od ostalieh Zakonah dessel Zapoviedih?*

Vidise dakle ovà istinitta razlikost, zascto ostàle Zapoviedi od desset Zapoviedih jessu naravske, i vazdascgnè, nitise moguu promieniti nà ikkakva nacin. Odsctase zgagia, dà, premdà Zakon Moysessov odnessen, i dighnut bii, nisctanemagne svè Zapoviedi, kojèse uzdarxuju ù dviè plocce, obsluxujeih puuk Karstchianki. Sctose zatò dogagia, nè daje Moyses tako Zapovidio, mà zasctose pristoju naravi, pò cijoj krepossti sillujùse gliudi gnih obsluxit. Kojà Zapovied od cjastchiegna Subottè nije temaglita, ni stavana, mà promieniva, akobise gledàlo vrieme narregeno; nitise pristoi dobromu xivgliegnu, mà nacinima zarqueniema, nitije naravska, jere nijesmo pò naravi nà ovò naucceni, olli postavglieni, dabismo podàli cjast izvansku Bòghu, mase cjastj dàn subotgni od onnoga vriemena, ù komu puuk Israelski bii izbavjen od suxanstva Faraunova.

5. *Buduchi odnesseni obicjai Zakona ù vrieme smarti Jesussove, jost i Subotta bii odnessena, od koje strane bii cerimoniale, illiti nacin zà ispuuniti gnù dvergniem nacinom.*

A' vrieme, ù komuse imasce odnieti cjast Subotte, jest onnò illò, ù komu ostàla klagnagna Xudioska, i nacini svèti imahuse razvarchi, i razcinitti, tojest smartchiu Jesukarstovom. Jere buduchi onnii obicjacii, i nacini svèti, kako obsiegnene prilikee svjetlosti, i istine, onnò ù isti-

nu bjesce potrebno, dabise dighnùlo s'dossasctchiem svjetlosti, i istine, (*Ivan* 1. 5. *isti* 17. 1. 14. 6.) kojaje Jesukarst. Od koje stvari S. Pavao ovakoje piisao Galazianima, kada pokaara cjastiteglie nacina Moysessova: (*Galaz.* 4.) *Gledàte dnevi, i mjesseze, i vriemena, i godiscta; bojmse vami, dà posrecchi nebih bez uzroka trùdio megiu vami:* ù Komu chiuchiegnu piisaoje josct Kolozianima (*p.* 2.). I ovaa od razlikosti,

6. *Nà koj nacin ovà trecchia Zapovied ugagiase s' ostaliema devèt?*

Ugagiase ovà Zapovied s'ostaliema, nè s' obicjajem, i s'nacinom, mà zascto imà sct god sctose pristoi dobru xivglieegnu, i zakonu od naravi. Jere cjast Boxja, i bogocjastchiegne, kojese izgovara s' ovom Zapoviedi jest od Zakona naravi, buduchise ovò primilo pò naravi, dabisimose zabavgliali zà koiugod uru ù onnijema, kojase pristoju cjasti Boxjoj: od kojè stvari jest izgled, scto vidimo prid svijema narodima, dasu biili odabràni gnèkii dnevi, i onni occitti, koii bjehu posvèchieni zà djellovati stvari svète, i boxanstvenè. Jereje stvar naravska cjovjekù, dabi odabrao gnekò stano ittò vrieme djellovagnima potrebittiema od stvarih, kako pocivagnu tiela, snù, i drughiema stvarima od ovè varste: i kakò bii uccigneno tieplo; tako s' istiem razlogom naravi, dabi josct dopusctio pamèti kolikogod vriemena, ù kojèbi sebbe pokriepio ù razmiscgliag u Boxjemu. I tako, imajuchi biti koigod dio vriemena, ù komubise cjastille stvari boxanstvene, i podalabise cjàst dostojna Boghu; ovose ù istinu pristoi Zapoviedima dobra xivglegna.

7. *Apostoli narèdisce, dabise svjetkovao dàn Nedjeglni, pà mjesto Subotte.*

Radi toga uzroka Apostoli narèdisce; dabise posvetio na cjast boxanstvenu onnj dàn parvi, od onnijeh sedam danah, koga josct prozvasce dan Gospodinov. Jere i S. Ivan ù Occitto agnu (*p.* 1. 10.) napomeenu, od dneva Gospodinova i Apostol Zapovieda (1. *Kor.* 16.), dàbise uccinilla Skupgliegna, tojest Lemozine, ù jednu Subottu, koi jest dan Gospodanov, kako istomaci Zlatoustnik, dabismo razumjelli, dasseje tada darxao dan svèti Gospodinov, tojest nedjeglia. Jur ù istinu, nekabi znalli vjerni, sctobi dar-

darxani biili uccinitti ù onnj dan, i od koijeh djellovagnah imallibise uzdarxatti, jest stvar ugodna, dabi Parok pomgnivo istomacio riec pò riec svu Zapovied, kojase podobno moxe rasdieliti nà cetiri diela.

8. *Sctose ovdi skupno zapovieda s' ovom rieci* Spomenise ?

Takoger neka najparvò ù skupno prikaxe, sctose zapovieda s'ovom rieci, *Spomenise*, dabi posvetio dan Subotgni. Radi ovoga ù istinu uzroka skladno bii prilucena ù pocetku Zapoviedi ova riec, *Spomenise*, nekabise cjast ovoga dneva pristojala svetiem obicjaima. Od kojese stvari ziegnasce, dasse imasce napomenuti pùku, kada zakon naravski, premda uccj, dasse ìma Bògh cjastiti ù kojegod vrieme s' obicjajem svetiem bogocjastchiegna, nisctanemagne nije ovò naredio ù koibise dan poglavittò imallo uccinitti.

Odvisce imajuse uccitti vjerni, dasse moxe razumjetti nacin, i razlogh od ovijeh riecih, s' koijembise pristojalo truditi preko svè nedjeglie danah, tojest na ovj nacin, dabismò vazda gledali dan svetcanni: ù koij dan bii potrebno, da cinimo djellovagna ovè varste, kako imajuchi vratiti razlogh Boghu od djellovagnah, i cignegnah nascieh, kojaa ni dabise odvarghla prid sùdom Boxiem, nì dabi nami biila, kako piisano jest, (1. *Kragl.* 25. i za plac ì za xalòst sarza. Najposlie ovosmo nauccemi, scto istinittò imamo razmiscgliati, tojest da nechie pomankatti zgodde, radi toga zaboravilìsmo mii ovu Zapovied, i drughee, koij ovu potlacuju, prighnuti s'izgledom, olli xudbom od svjetovnieh prikazagnah, i od ighragnah, s' koijemase mnogo puutah odbijamo od svetoga bogocjastchiegna svjetkovagna ovoga dnèva. A' jur priidimo na onnò, sctose prikaxuje zlamenom Subotte.

9. *Scto zlamenujè ù sveta Pisma Subotta, i Subottovati :*

Subotta Imme Xudiosko, akobise ù nasc jezik obratilo, zovese pristavagne, tojest, pocivagne. S' koiem tomacegnom bii uccigneno, dabise zvao sedmi dan s' immenom subottè; (*Narod.* 2.) jere buduchi dospiven, is varsçenovj vas sviet, Bògh pocinuu od svakoga diellovagna, koje biesce diellovao. Ovako Gospodin zovè ovj dan ù Izodu,

(*p.* 20.) A' paka nè samo bii zvan s'oviem immenom ovj sedmi dan, ma josct ista sva Nedjeglia danah radi gnè velicanstva; ù kommu chiuchiegnu recce Farisso prid S. Lukom, (*p.* 18.) *Postjm dvù puuta nà sabottu*, tojest na Medjegliu. I ovò ù istinu od zlamena Subotte.

10. *Kakose govorj, da vjerni posvecbiuju Subottu?*

A' posvetchiegne Subottè ù svéta Piisma jest pristavagne, i pocinùchie od trudov, i od possalah telesnieh; kako occittò prikaxuju ovee rieci Zapoviedi, kojee sliedu: *Neucciní ù gnoj ikkakvo djellovagne.* A' nezlamenuje ovò samo (innako zadostabi biilò riechi, kakose nahodj ù Deuteronomiu, (*p.* 5) *Obsluxi dàn Subotgni*, ma prilagajuchise ù istomu mjestu, *dabi posvètio gnega*, s' ovomse rieci prikaxuje, daje dan Subotgni bogosctovan, i daje posvechien s' boxanstveniem djellovagnima, i svetiem sluxegnima stvarih. Takoger tada pòdpunno, i izvarscno svietkujemo dàn Subotgni, kada prikaxujemo Bòghu djella bogogljubna, i Bogocjastiva: i ovò ù istinu jest Subotta, koju Isaia (*p.* 58.), zovè raskoscnu, jere dnevi svetcanni jessu kakono raskosce Gospodinove, i bogogliubnieh gliudih. Zatò akobise prilùcila djella millosardna k' ovoi bogogliubnoj, i svetoj cjasti, ù istinu jessu privellikee, i mnoghee plate, kojèse pridstavgliaju nami ù istomu poglavju (*Isaie* 58.).

11. *Kojeje pràvo chiuchingne, gorgnieh riecih.*

Takogèr pravo, i vlasctitò chiuchiegne ovè Zapoviedi ondi gleda, dabi cjovjek nastojao ù onnoj pomgni, i s' duscom, i s' tielom, da uzdarxèchise ù gnekò odluceno, prieme od poslovagnah, i trudov telesnieh, bogogliubnobi cjastio, i posctovao Bògha.

12. *Sctose prikaxuje ù druggomu dielu Zapoviedi?*

U' druggomu pak dielu Zapoviedi prikaxujese, da dan sedmi bii posvechien od Bògha cjasti Boxanstvenoj. Jere tako piisano jest: *Scèst dàna truditichiesc, i cinitichiese svà djella tvoja: à ù sedmi dàn subotta Gospodina Bògha tvoga jest.* Kojee rieci gledaju onnò, dabismo istomacili, daje subotta posvechiena Gospodinu, i dabismo gnemu podàli ù onnj dan djella bogocjastchiegna, i dabismo razumjelli, da dan sedmi jest zlamen pocinùchia Gospodinova.

13. *Zasto bii potrebno Xudjellima odabratti vlastiti dàn i onnj seami zà cjastiti Bogha?*

Ovj pak dan bii posvechien cjastchiegnu Boxjemu, jere mnogò prudiasce puku ludomu, dabi imao onnu oblast za odabratti vrieme slobodnom vogliom svojom, kakobi ktio, da posrecchi nebì sliedio svjetkovine Jegiupacke. Takoger odabran bii najzadgni od sedam danàh za cjastiti Bògha, koja ù istinu stvar jest punna ottajstva. Radi toga Gospodin ù Izodu (*p.* 31.), prid Ezekielom zovè Zlamen. *Vidite takoger*, on govorj, *dabiste cuvali Subottu moju, jere, jest zlamen megiu mnom, i vami ù narodah vascieh, nekabiste znallì, zasto jà Gospodin; koj posvechiujem vàs.*

14. *Od koijeh stvarih bii zlamen svietkovina Subotte?*

Bii takoger zlamen, koj prikaxevasce, daje potrebno gliudma, dasse posvètu Bòghu, ì dabise gnemu istomu pridali svèti, videchi mii, daje gnemu dan posvèchien bio ù istinu onnj dan svèt jest, radi toga gliudi imaju tada vlasctito nastojati na svetost, i na bogocjastchiegne.

Pakaje zlamen, i bigliegh, i kako uspomena ovoga stvoregna cudovittoga svieta. Odvisce zlamen podan bii Israelichianima zà uspomenu, s'kojom napomènuti spomenulibise dassù odriesceni, oslobogeni od pritvardoga jarma Jegiupackoga suxanstva s'pomochi Boxjom. Onnò, sctò Gospòdin ukaaza s'onnijem riecima: *Spomenise, dassi i tù slusio ù Egiptu, i izvedè tebbe òd ondi Gospodin Bogh tvoj ù ruzi jakoj, i ù miscizi pruxenoj, zatoje zapovidio tebbi, dabi obsluxio dàn Subotgni.* Jest takoger zlamen, i od duhovne, i nebbeskè Subottè.

15. *Kojaje Subotta duhovna pùka Karstchianskoga?*

Duhovna pàk Subotta pribiva ù gnekomu svetomu, i ottaistvenomu pocivagnu, tojest (*Rim.* 6.) kada stàri cjovjek pokopan zajedno s'Jesukarstom priponavgliase nà xivot, i zabavgliase pomgnivo ù onnaà djellovagna, kojase pristoju Karstchianskomu bogogliubstvu. Jere (*Effes.* 5.) koii gnekada bjehu tmine, a sada jesù svietlost ù Gospodinu, kako sinovj svjetlosti, hoditi ù svakoj dobrotì, pravdi, i istini a nè opchiti, i smiescatise s'djellima neplodniema tminah.

16. *Kojaje jost svojà Subota Blaxeniema?*

A' jest Nebeska Subotta, kako govorj S. Cyrillo tomachi ovò mjesto Apostola; (*Xud.4.*) *Ostavgliase dakle Subotinstvo Puku Boxiemu*, onnj xivot, ù komubismo uxivali sva dobra xivuchi s'Jesukarstom, buduchi iz xilah isko jegnen grieh; kako onnò (*Isajæ 35.*) *Nechie biti ondi lav, ni zlà zvier nechie uzajti pò gnemu; machie biti ondi ulize, i puut sveti zvatichiese* (*Mudr.7.*) Jerechie dobra svakaa dostighnuti pamet svetijeh ù vidiegnu Bògha. Radi toga imajuse nagovarati vjerni, i potizzati s'ovijem riecima: (*Xud.4. Poteximose uglieſti ù onnj pokoj.*

17. ***Imabu Xudjelli drughee dnevi blaghdane izvan dneva sedmoga.***

Izvàn dneva sedmoga puuk Xudioski imasce josct drughee blaghdane, i dnevi svetcanne, odregene od boxanstvenoga Zakona, s kojemabise ponnovilla uspomena privellikieh darovah.

18. ***Zascto Apostoli posvetisce boxanstvenoj cjasti, ne sedmi dàn od nedieglie danah, ma najparvj?***

Drago pak bii, i ugodno Zarqui Boxjoj, dabise posvetilà cjast, i svietkovina dneva Subotnoga ù dàn Nediegl-ni. Jere ù onnj dàn najprie ukazalase jest svjetlost svietu: tako s' Uskarstnucchiem Spassiteglia nascega, koj nami otvorii ulaziscte ù xivot vjecni. kojè Uskarstnucchie bii ù ovj dàn, xivot nasc primjescten bii od tminah nà svietlost; radi toga ktiesce, dasse zovè dàn Gospodinov, tojest dàn Nèdiegl ni, Josct vidimo, dà ovj dàn bii slavni ù svèta Piisma jere ù ovj dàn bii pocetak od stvoregna svieta, i jere Duh svèti podan bii Uccenizima.

19. ***Zasctose prilucisce, i pristavisce Karstchianima drughee svjetkodine k'dnevu Nedjeglnomu?***

Apostoli, i nasci svèti Ozzi naredisce josct drughee svjetkovine od pocetka Zarque, i pak ù posgliedna vriemena, dabismo bogogliubno, i svèto cjastili uspomenu od darovah Boxieh. A' megiù onnijema svjetkujuse prislavni onnii dnevi koii posvechieni jessu bogocjastchiegnu Ottajstvah Odkupgliegna nascega: paka koiise posvechiuju prisvetoj Djevizzi Marij, i Apostolima, Muccenizima, i ostaliema svetiema, koii kragliuju s'Jesukarstom: ù koijeh dobiichiu slavise dobrotà, i moguistvo Boxje, gnimase podaju

daju dostojne cjasti, i puukse Vjerni ponukje nà gnihovo sliedegne.

20. *Kakose ponukuju vjerni s'ovom Zapoviedi zà uklonitise od dangubhe?*

Jere zà obsluxiti ovu Zapovied onnj dio istè Zapoviedi imà velliku jakost, i krepost, koja izustena bii s'onnijem riecima: *Scest danaa truditichiesc, à sedmi dàn Subotta Gospodina Bògha tvoga jest.* Parok imà istomaciti pomgnivo onnj dio. Jerese moxe razumjetti od ovijeh riecih, dasse Vjerni imaju nagovarati, dà nebi provodilli xivot dangubni, i lieni; mà spomenujuchise od rieci Apostolske (*Tessal.* 4.) svakj neka djelluje poslee svoje, i (*Effes.* 4.) neka trùdi s rukami svoijema, kako od gnega Zapovidieno bii. Odvisce s'ovom Zapoviedi Gospodin onnò zapovieda, dabismo poslovalli poslee nasce zà onnee scèt danaa, dasse sctogod nebj sprèmilo ù dàn svetcanni od onnijeh, od koijehse imà potreba, dasse cinuu, i dielluju ù drughee dnevi od nedjeglie danaa; i tako dasse nebi dùh obdio odpomgne, i nastojagna stvarih boxanstvenieh.

21. *Sctoje navlasctitò zabragneno djellovati ù dnevi svetcanne?*

Imase pak istomaciti trecchj dio Zapoviedi, koj nà gnekj nacin naregiuje, nà koj nacin darxanismo cjastititi dàn Subotgni; à poglavitto istomacuje sctose nami zabragnuje djellovati ù onnj dàn. Zatò govorj Gospodin: *Nomoj cinitti svako djello ù gnoj, tojest ù Subotu, tii, i siin tvoj, i kchi tvoja, sluga tvoj, i sluxbenizza tvoja, kogn tvoj, innostanaz, koj jest megiù vratima tvoijema,* tojest koj stobom pribiva. S'koijem riecima ovòsmo najparvò nauccenni, dabismose ù svèmu uklagnali od onnijeh, kojabigodier moghli smesti ovu boxanstvenu cjàst. Jerese lastno moxe vidieti dasse zabragnuvaje svaka varsta djella rabotnoga, nè ù istinu radi onna stvari, kako, daje sramotno, alli zlo pò naravi svojoj, mà zascto odbija pamèt nascu od cjasti boxanstvene, koja jest svarha Zapoviedi. Koliko vecchma imajuse uklangnati Vjerni od griehah, koii nè sàmo odbijaju duscu od jastojagna stvarih boxanstvenieh, mà josctj sasma razlucuu nàs od gliubavi Boxje.

22. *Djellovágna izvanska, Kojàse pristoju cjasti Boxje nezabragnujuse ù Subottu?*

A' ne-

A' nezabragnujuse onnaa djella, ni onnaa cignegna; kojase pristoju boxanstvenoj cjasti, premdassu rabotna, i trudna, kako narescititi Otar, nakititi Zarque, radi kojegagod dneva svetcannoga, i drughee stvari od ove varste. Zato od Gospodina bii recceno (*Matt.* 12.) dà Redovnizi ù Zarqui pristupajn Subottu, i jessu bez grieha.

23. *Josct djella rabotna dopuscljujuse ù dnevi svetcanne radi potrebe.*

A' imase zieniti, dasse nezabragnuju djellovagna od onnijeh stvarih s'oviem Zakonom, od koijehbise scetta dogodilla, akobise ostavile ù dan svetcanni, kako bii dopuscteno od svetieh Naredbah. Mnoghee drughee stvari ukaza Gospodin ù Evangegliu, dasse moguu ciniti ù dnevi svetcanne, kojee Parok lastno moxe vidieti prid S. Matteom (12. 12.) prid S. Ivannom (*p.* 5.)

24. *Zasctoje Gospodin ktio, dabi pocivale Xivine?*

A' dasse nebi ostavila ikkakva stvar, djellovagne, s'kojemse zapriecuje, i smèta ova cjast Subottè, s'kojomse varstom xivinah zadarxuju gliudi, dà nebi svjetkovali dàn subotgni. Jere akobise odlùcilo ù dàn Subotgni sluxitise s'xivinom ù djellovagnu kojegagod poslovagna, od potrebeje josct ovomu djelio, i pomòch cjovjeka, koibi vladao, jere sàm pò sebbi nemoxe poslovatti, mà pomaga cjovjeka, koj posluje. A' ù onnj dàn nije ikkomu dopuscteno poslovati. Dakle nì xivinami pò koijemase gliudi sluxuu zà poslovati. Takoger Zakon ovè Zapoviedi josct ovò kazamiera, dà ako Gospodin hocchie, dà netrùduu, toliko vecchma ù istinu onnii imajùse cuvati, i uklagnàti, dà nebi biili toliko nemillo prema onijema, s'koijehsè djellom, i s'nastojagnem sluxuu.

25. *U kojàse djellovagna imaju navlascitiò Karstchiani zabavgliati?*

A' neimà Parok onnò ostaviti, nekabi pomgnivo uccio ù koja djellovagna, i cignegna imajuse gliudi Karstchiani zabavgliati ù dnevi svetcanne. A' jessu onnaa od ovè varste, dabismo pristùpili k'Zarqui Boxjoj, i dabismo sluscàli, i nastojali nà prisvèto posvetiliscte Missè s'cistom pomgnom sarza, i dabismose cesto sluxili s'boxanstveniem Sakramentima Zarque, koijsu naregeni nà nasce spassegne zà ozdravgliegne rannah od dusce: Nije ù istinu stvari ko-

jàse

jàse prigodnije, i boglie moxe dogoditi gliudma Karstchianima, koliko, akose cesto ispoviedaju Redovnizima. Zà koju stvar ìzvarsciti, mocchichie Parok nagovarati puuk uzimgliuchi razlogh, i obilnost zà potvarditi ovu stvar s' onnijema, kojasu pridàna, i zapovidiena nà svoje mjesto od Sakramenta Pokore. Nechie sàmo ponukovati puuk nà ovj Sakramenat, dallichie josct s' pomghom primnogo nagovarati nà onnò, dabi cesto primali prisvèti Sakramenat svetoga Pricestchia.

Odvisce nastojno, i pomgnivo imàse sluscati od vjernieh svèto pripoviedagne. Jere nije stvari gorrè zà podnieti, nì toliko nedostojne, koliko pogarditi rieci Jesukarstove, olli sluscati bez pomgne. Takoger imà biti cesta zabava, i nastojagne vjernieh, i poglavitta pomgnà ù molitvah, i falàh boxanstvenieh; dabi pomgnivo nauccilli onnaa, kojàse pristoju nauku xivota Karstchianskoga, i dabise pomgnivo zabavgliali ù onnaa djellovagna, kojaa uzdarxuju bogogliubstvo, dajuchi lemozinu potrebniema, i uboziema, pohodechi gliudi nemochne, tiescèchi bogogliubno xalostnee, i koiise nahoduu ù tugami. Jere kakose nahodi prid S. Jakobom: *Jakob. 1.) Vjernost cista, i neozquargnena prid Bògbom, i Ozzem nasciem ovà jest pohoditi sirotne, i udovizze ù nevogliah gnihovieh.* Od ovijeh, kojàsu reccena lastnose moxe razumjetti, kojàse cinuu protiva naredbi od ovè Zapoviedi.

26. Zascto bii potrebno odrediti cjasti Boxanstvenoj gnekee vlasctite dnevi odregene?

A' Darxànstvo Paroka imà takoger biti ù ovomu, dabi imalli spravna gnekaa mjesta, odklebi uzeli razloghe, i zamjere, koijemabi navlasctitò prighnuo puuk nà onnò, dabi obsluxio Zakon ovè Zapoviedi s' privellikom pomgnom, i s' pomgniviem nastojagnem. Ovomu primnogo prùdi, tojest dabi puuk razumio, i occitto vidio, kolikoje pravetno, i podobno razloghu, dabismo mii imalli gnekee vlasctite dnevi odregene, kojebismo zielovitee pridali cjasti boxanstvènoj, i dabismo poznalli, cjastilli, i klagnali Gospodina nascega, od kogasmo primili privellikee, i neizbrojne millosti. Jere dà biesce zapovidio, dabismo gnemu svakj dàn podàli cjast bogocjachiegna, nebise imalla, moxebit, postaviti svaka pomgna, dabismo biili posluscni rieci gne-
govj

govoj ſpravniem, i s' veſſeliem ſarzem zà gnegove millosti prema nami, kojeſu privellikee, i neizbrojne? A' ſada, buduchi odregeni mallii dnevi zà çjaſt gnegovu, nije razloga, zà koibiſmo biili pomgnivi, i kasni ù obsluxegnu onnoga djellovagua, koga oſtaviti nemoxemo bez privellika grieha.

27. *Koja koriſt pribodj k'onnijemu, koii pomgnivo obsluxuju ovu Zapovied?*

Neka pàk Parok prikàxe kolikaje krepoſt ovè Zapoviedi, zienùchiſe, daſſu prid priſtogliem Boxiem, i daſſe ſcgnim razgovaraju onnii, koii gnù dobro obsluxuju. Jere cinèchi mollitve razmiſcgliamo vellicanſtvo Boxje, i ſcgnim zajedno razgovaramoſe, i sluſcajuchi Pripoviedaozze prìmamo glàs Boxj, koj pò gnima dohodj ù uſcinaſce, koii bogogliubno, i ſvèto pripoviedaju od stvarih boxanstvenieh: i ù posvetilisctu Ottàra, toſest nà Miſſi, klagnamo Jeſukarſta Goſpodina, koiſe ondi nahodj. I ovaa poglavittò dobra uxivaju onnii, koii pomgnivo obsluxuju ovu Zapovied.

28. *Sctoſe ſuprotiva imà ſuditi od onnijeh, koii ù ſvem potlacuju ovj Zakon?*

Koii pak ù ſvem potlaciſce ovj Zakon, ovii nesluſcajuchì Bògha, i Zarquu, nè obsluxju Zapovied gnè, ni Boxju, i jeſſu nepriategli ſvetieh Zakonah. Sctoſe moxe vidieti od onnoga, daje Zapovied od ovè varste, dabiſe moghla obsluxiti bez ikkakva trùda. Jere nepoſtavglia nami Bògh trùde, kojebiſmo prìmili prem primucnee radi gnega, mà Zapovieda, daſmo miirnì ù onnee dnevi ſvetcanne, slobodni od pomgnah zemagliskieh, jest bigliegh od vellikoga ſmionſtva neprìmiti Zakon ovè Zapoviedi. Imaju nami biti zà izgled pedepſe, kojee Bògh podade onnijema, koii ovu Zapovied ozquarniſce, kakoſe moxe vidieti ù Kgnigah Broja. Dakle, da nebiſmo upannuli ù ovu uvredu Boxju, potrebnochie biti ceſto ponnovitti ù pamèti ovu riec. *Spomeniſe*, i poſtaviti ſebbì prid occima onnee vellikee koriſti, i uharnoſti, kojèſe primaju od cjastchiegna dnevah ſvetcannieh, kako gorì istomaceno bii, i drughaa mnogaa pristojna ovoj varsti, kojaa dobrj, i pomgnivi Pastir mocchichie obilno, i ù dugliè istomaciti, kako buddè iskatti razlogh prigodè.

OD

OD CETVARTE ZAPOVIEDI.

POGLAVJE V.

Posctuj Ozza tvoga i Mater tvoju, dà buddesc dugovjecan svarhu zemglie, Kojuchie Gospodin Bogh tvoj datti tebbi.

1. *Kojeje vellicanstvo ovè Zapoviedi, i kakose pogagia s'gorgniema?*

BUduchi ù gorgniema, i parviema Zapòviedima privellika krepòst, i vellicanstvo, razloxittò kojaa fada tomacimo uzdarxuju najblixè mjesto, jeresu primnogo potrebittaa. Jere onnee svèger glèdaju svarhu (*Tim.* 1.) koja jest Bògh: ovee uccee nàs nà gliubav iskargnega: i premdassu nà duglìè produgliene, dovodee k'Bòghu, tojest k'onnoj svarhi, pò kojoj gliubimò istoga iskargnega. Radi toga Jesukarst Gospodin recce, dà onnee dvie Zapoviedi od gliubavi Boxje; i iskargnega jessu prilicne megiù sobom. Ovò pàk mjesto, jedvase moxe izrecchi, kolikee koristi imà; kada i svoje plodde prinosi, onnee ù istinu obilatee, i izvarscne, i dabi biile kakono zlamen od kogàse prosvjetgliuje posluh, i cjàst ovè Zapoviedi. Govori S. Ivan: (1. *Ivan* 4.) *Koj negliubi bratta svoga, koga vidj; Bògha, koga nevidj, kako moxe gliubiti?* Nà istj nacin, ako neposctujemo, i necjastimo roditeglie, koijeh pò Bòghu gliubiti imamo, buduchi mallomagn vazda prid occima nasciema; kojèchiemo datti posctegne, i cjast Bòghu (*Malakia* 16.) pivellikomu Ozzu, i pridobromu, korse neprikaxuje pod ikkakviem pogledom? Odsctale occittò vidj, dasse megiù sobom pogagiaju jednè, i drughee Zapoviedì.

2. *Kolikose daleko praxuje jakost, i krepost ovè Zapoviedi, i kolikose imaju pomagati roditegli pò ovoi Zapowiedi?*

A'pri.

A' priproſtranoje iſpugnegne ovè Zapoviedi. Jere izvan onnijeh, koii nàs porodiſce, mnoghii josct jeſſu, koijeh cjaſtitti imamo nà mjeſto roditegliah, olli radi vlaſti, olli vellicanſtva, olli koriſti, olli radi kogagod vellikoga darxanſtva i djella. Odviſce oblahſcaje trud roditegliah, i ſvijeh ſtàrijeh: jere kadabi od ovoga najparvò imalli pomgnu, dà koiibi dobro, i priſtojno xivjeli ù Zakonù Boxjemu, koijeh, imaju pod ſvoju oblàſt, bitichie prilaſtna ovà pomgna, akobi svi razumjelli, daje potrebno, daſſe podà privellika posctegne roditeglima, buduchi Bògh poſtavnik, i nagovoritegl. Koju ſtvar dabiſmo moghli izvarſciti, potrebnoje poznatti gnekù razlikoſt, kojaje megiù Zapoviedi parvè, i drughee Ploccè.

3. *Cemubii uccigneno ù dvie Ploccè razlucegne Zakova Zapoviedih?*

Ovaaſe dakle najparvò imaju iſtomaciti od Paroka, i ovò neka najprie napomène, (*Izod.* 24. *Deut.* 4.) daſſu biile udjegliane boxanſtvene Deſsèt Zapoviedih ù dvie Plocce, ù parvu od koijeh, kako primiſmo od SS. Otazah, uzdarxujuſe onnee trii, kojesù prikazane, tojeſt trii parvè: à oſtàle bjehu udjegliane ù drughù Ploccu. I ovò iſtomacegne bii nami pripodobno, kolikobi rèd iſtj razlucio biichie Zapoviedi. Jere sctogodſe Zapovieda, olli zabragnuje ù svèta Piiſma s' Boxanſtveniem Zakonom, ovò izhodj iz jednè od ovè dvie varſtę: jere olli gliubav à svakomu djellovagnu gledà olli Bògha, olli iskargnega. I ù iſtinu trii gorgne, tojeſt trii parvè Zapoviedi uccee gliubav prema Bòghu: sctoſe pàk priſtoi druxbi, i zdruxegnu gliudih, ovòſe uzdarxuje ù oſtàle ſedam Zapoviedih. Radi toga bez uzroka nije biilo uccigneno ovò razlucègne ovè varſtę, dabiſe gnekee priſtojale k' parvoj Plocci, à gnekee k' druggoj.

4. *Kakoſe uzdarxuje gliubav prema Boghu ù trii parvè Zapoviedi; i gliubav prema iskargnemu ù oſtàle; i kojaje razlikòſt megiu jednee i drughee.*

Jere ù onnee trii parvè Zapoviedi, od koijehſeje govorillo, Boghje kako parva gnihova zamjera, od koje bessjeduu, tojeſt, najvecchiè dobro; à ù oſtàle uzdarxujeſe dobro iskargnega; onnijemaje prikazana najvecchià gliubav;

bav, à ovijema najblixnija; onnee gledaju fvarhu, à onno onnaa, kojaa odgovaraju fvarhi.

Odvifce gliubav Boxja ò istomu visij, jerefe Bògh imà primnogò gliubiti pò sebbi, à nè radi uzroka drughè stvari. Gliubav pàk iskargnega imà pocètak od gliubavi Boxje, i imafe k' gnemu upraviti kako k' istinittoj naredbi. Jere ako imàmo dràghe roditeglie, akofmo posluſcni gofpodarima, ako sctujemo, koiisu parvii ù gofpoſtvu, oviofe radi toga navlasctitò imà ucciniti, jerje Bògh gnihovi stvoritegl, i ktioje, dà onnii buddu gofpodovati druziema, pò koijemà vlada, i nagleda oſtàle gliudi: koi budnchi nafc Stvoritegl' dabifmo posctovalli gliudi od ovè varſte, zatò ovò iſpunniti imamo; zasctoffu od Bògha ziegneni doſtojni od ovè iſtè cjaſti. Odsctafe dogagia da posctegne, kojefmo darxàni roditeglima, imafe datti prie Boghu, nego gliudma. Jere ovakofe nahodj prid S. Matteom, kadafe beſſiedj od obsluxegna prema ſtarjefcinama: (*Matt.* 10.) *Koj vàs prìma mene prìma.* I Apoſto. ù Kgnizi k'Effefianima, uccèchi slùghe, recce, (*Effef.* 6.) *Slùghe buddite posluſcni gofpodarimà fvjetovniema ſtràhom, i ſtrefcguom ù pravetnoſti ſarza vàſcega, Kakono Jeſuka:ſtu; nè za biti vidieni sluxìchi kàko gliudma ugagiajuchi, mà kakonò slùghe Jeſukarſtove.*

5. *Kakofe gliubav Boxja nezatvarà s' ikkakviem dofpietkom, a gliubav iskargnega, imà ſvoje ſvarhe, i dofpietke.*

Prilàgafe, daſſe nepodaje zadoſta doſtojno Boghu ikkakvo posctègne, ikkakvo bogogliubſtvo, nì ikkakva cjàſt, ù kojojſe nebi moghla umnoxitti gliubav nedofpivenjem nacinom: i odvifceje potrebno, daſſe gliubav naſca buddà ucciniti goruuchija ſvakj dàn prema gnemu, koga pò gnegovoj Zapoviedi darxaniſmo gliubiti, (*Matt.* 22.) *Sasviem ſarzem, ſasvòm duſcom, i ſasviem jakoſtima.* A' gliubav, s' kojom gliubimo iskargnega imà svoje ſvarhe. Jere Gofpodin zapovieda, dà gliubimo iskargnee, kako nàs iſtijeh; dà akobi koj minuo onnee ſvarhe, nà taa nacin, kako dabi podao jednaku gliubav Bòghu, i iskargnemu, ovibi uccinio privellikj grieh. (*Luc.* 14.) *Ako tko idee k' meni,* govorj Gofpodin, *i nenavidj ozza ſvoga, i Mater, i xenu, i sìnove, i ſeſtrè, josct pàk i duſcu ſvoju, nemaxe biti moj uccenik.* U' komu chiuchiegnu bii josct reccenò

(*Matt.*

(*Matt.* 8.) ; *Ostavj, neka martvi pokopaju martve svoje*, hotèchi gnekj parvò pokopati ozza, pak slièditi Jesukarsta. Od kojè stvari nahodise svietlije onnò istomacègne prid S. Matteom: (*p.* 10.) *Koj gliubi ozza, allj mater vecchiè, nego mene, nijè mane dostojan.*

6. *Kakose imaju gliubiti roditegli, i radi koga uzroka neimajuse pak onnii poslusati?*

Nisctanemagne nenahodise ikkakva sumgna, dasse neimaju primnogò gliubiti, i posctovatti roditegli; maje najprie potrebno zà bogogliubstvò, dabise podàlo poglavittò posctegne Bòghu, koj jest Otaz, i stvoritegl svijeh, i zatòse gliubuu umarli roditegli, dabise pridàla ziellovittà krepost gliubavi Ozzu Nebbeskomu, i i vjekuvjecnomu. Dà akobise kadgod suprotivile zapoviedi roditegliah Zapoviedima Boxiema, stvarje occitta, dassu sinovi darxàni postaviti ù parvò mjesto vogliu Boxju, pak xudbe roditegliah spomenujuchise od onnè boxanstvene besjedeè (*Ustvar Apost.* 5.) . *Poslusati potrebuje prie Bogha, nego gliudi.*

7. *Scto vlascito zlamenuje onnà riec* Posctovatti *ù chiuchiegnu ovè Zapoviedi?*

Kojee stvàri buduchi prikazane, istomacitichie Parok rieci Zapoviedi, i onnù najprie, scto zlamenuje *Posctovatti*. Jere jest cjastno suditi òd kogagod, i primnogo zieniti svè stvari, kojèsu gnegove. A' svè ovee stvàri jessu zdruxene s' ovom cjasti, tojest gliubav, obsluxegne, poslùh, i cjast. Mudro dakle postazgliena bii riec *Posctegna*, à nè gliubavi, alli straha, premdasse imaju mnogo gliubiti, i strascitise od roditegliah. Jere Koj gliubi neobsluxuje vazda, niti posctuje; koise boii vazdà negliubi; à koigod posctuje kogagod iz sarza, gliùbi takoger, i boiise. Kada Parok buddè istomacio ovè stvari, tadachie besjediti od otazah, koiisù onnii, koiise zovu s' oviem immenom.

8. *Koiise ovdi razumiu s' immenom Ozza?*

Jere premda poglavittò od ovijeh dielah govorj Zakon, od koijeh rogeni jesmo, nisctanemagne ovò immę pristoise tàkoger i druziema, koijeh zienise, dauh prifichia Zakon; kako lastno razumiemo od mnoghieh mjestah boxanvenoga Piisma. Izvan onnijeh dakle, koii nàs porodisce, jessu takoger drughee varste otazah ù sveta Piisma (scto

prie

prie napomenusmo) koijema svijema imàse datti svojè posctegne, i cjàst. A' najparvòse zovu Ozzi, Vladaozzi, Pastiri, i Redovnizi Zarjueni, kakoje occittò od Apostola, koj piissajuchi Korintianinia, recce: (1. *Kor.* 4.) *Nè dà vàs smutim ovò piiscem, ma kakono sinove moje pridraghe ponukuiem: jere akobiste imalli dessettissuchiah naucciteglia ù Jesukarstu, dalli nè mnoghee ozze:* (*Eccl.* 44.) *Fàlimo gliudi slavne, i roditeglie nasce ù poredu suomu.*

Pak onnii, koijemaje podano olli Zessarstvo, olli Vladagne, olli oblàst, koii vladaju skupnovladagne zovuse ozzi. Takose Naaman od slugah zoviascese Otaz.

Odviscę onmijeh zovèmo Ozzem, koijeh nastojagnu, vjerri, dobroti, i mudrosti gnekii priporucivajuse: od kojè varste jessu obranitegli, nastojnizi, voditegli, i meshtri, illiti naucciitegli. Saradi toga sinovi Prorokah zoviahu ozzem Illiu, i Elisea.

Najposlie ozzem zovèmo starne, i davgne, koijesmo duxni posctovati. I ovò buddi zà najvecchiè ù Zapoviedima Paroka, dabi uccilli, dabismo posctovalli ozze, od koijemugod varste jessu, à navlascito onnee, od koijehsmose porodili, od koijeh poglavittò govorj boxanstveni Zakon.

9. *Zasto sinovi Karstchianah jessu duxnàni podatti poglavittà posctegne roditeglima pò puti?*

Jere jessu kakono gnekee slikke neumarloga Bogha, à ù gnih gledamo priliku rogegna nascega, od gnih nami bii dàn xivot, s' ovijemaseje Bògh sluxio, dabi nami udielili duh, i pamèt; od ovijeh privedeni nà Sakramente; nà pravovjerstvo; nà gliudzko, i ugliudno cjastchiegne; naregeni, i naucceni jesmo nà pravdu, i nà svetost dobra xivglięgna. Pak Parok imà uccitti dà imme matere razloxittò bii prikazano ù ovoj Zapoviedi, dabismo razmiscgliali gnè dobrocinstva, i gliubavi prema nami, s' kojom pomgnom, s' koiem nastoiagnem nossillaje nàs ù utrobbi, s' kolikiem trùdom, i boliesti nasje porodila, i uzhranila.

10. *S' koijemse nacinima sluju ozzi talesnii?*

U' istinu takose imaju posctovatti roditegli, dà onnè posctegne, kojè gnima davamo, imaobise zieniti izvagen iz gliubavi, i iz unutargnega chiuchiegna sarza: koijemasmo navlascitò duxni ovj poklon, buduchi toliko zanesseni,

ni, i prighnuti zà nami, kolikose neuklagnaju od ikkakva trùda radi nàs, od ikkakvè mukkè, nì od ikkakve poghibili; nitise moxe gnima dogoditti ſtvar slagià, koliko kadbi razumjelli, daſſu draghi sinovima, koijeh primnogò gliubee. Joſef (*Narod* 40.), buduchi ù Egiptu uz kraglia ù goſpoſtvu, i ù obilnoſti, s' posctegnem priimi ozza, koj bjeſce doſcao ù Egiptu: i Salomun uſtadeſe materi, kada k' gnemu priide, i gnù pocjaſtii poſtavgliajuchi gnù nà Kraglievo priſtoglie ob desnù. (*Kragl.* 2.)

Odviſce joſct druggaa darxanſtva posctegna nahoduſe, kojàſe imaju datti roditeglima Jere tada joſct gnih cjaſtimo, kada ponixno proſsimo od Bògha, dabiſe gnima svè ſtvari dobro, i ceſtitto dogodille, dabi onnii biili ù privellikoj milloſti, i posctègnu prid gliudma, dabi biili veoma primglieni od Bògha, i od ſvetieh, koii nà nebbeſſieh jeſſu.

Takoger sctujemo roditeglie, kada pridajemo naſce razloghe hocchiegnu, i vogli gnihovoj. Kojè ſtvari nagovoritegl Salomun govori: (*Eccl.* 3.) *Sluſcaj, ſinko moj, nauk ozza, i nepuscti Zakon matere tvoje, dabiſe nadoſtavila milloſt glavi tvojoj, i kolaina vratu tvomu.* Od koje varſte jeſſu joſct nagovaragna S. Pavla: (*Effeſ.* 6.) *Sinnzi, posluſcajte roditeglie vaſce ù Goſpodinu, jereje ovò pravetno.* Takoger: (*Koloz.* 3.) *Sinzi posluſcajte roditeglie vaſce ù svakoj ſtvàri, jere ovò jeſt ugodno Goſpodinu.* Joſctſe potvargiuje s' izgledima prisvetieh gliudih, (*Narod* 22.) Jere Iſak buduchi ſvezan od ozza zà poſvetiliscte krotko, i bez ogovora posluſcaa. I Rekabiti vazdaſe uzdarxaſce od vìna, dà nebi ighda biili razlicni od ſvjettovàgna occina. (*Jerem.* 35.)

Takoger sctujemo roditeglie, kada gnihova dobra djella, i dobra xivgliegna sliedimo: jereſe zienimo dalih primnogo cjaſtimo, koijema xudimo biti prilicni. Takoger sctujemo roditeglie, od koijeh nè sàmo isctèmo ſvjettovagna, dalli joſct i sliedimo.

11. *Kakòſe imaju pomagati roditegli kadaſu ù potrebi, a navlascitò ù poghibili od ſmarti?*

Takoger, kadiih pomagamo, dajùchi kojàsu potrebittaa zà hrànu, i hodecchiu. Sctoſe potvardiva ſvjedoxbom Jeſukarſta, koj pokaara nemillòſt Fariſeah; (*Matt.* 15.) *Zascto*

isto vii, govorj, *prislupisle Zapovied Boxjù radi pridaagnà vasćega? Jere Bògh riecce, Poshuj ozza, i mater: josct koj budde prokleti ozza, i mater smartchiù imà umriëti. A vii govorite. Koigod budde riechi ozzu, alli materi, Dar koigodier jest od mene (tojest koga uccinim Boghu) tebbichie pruditi, i nechie poscìovati ozza svogа, alli mater svojù, i izpràzno uccinisle Zapovjed Boxju radi pridaagnà vasćega.*

I ù istinu vazda imamo poscìovatti roditeglie, à tàda navlascìito, kadasù nemochi od smarti. Jerese imà nastojàti, dà nebi sctogod ostavili; scto ollise pristoi Ispòviedagnu griehah, olli ostaliem Sakramentima koiise imaju primati od gliudih Karstchianah, kadase smart pribliza, i ovò buddi nami sà pomgnu; dabi gnih cesto pohodilli gliudi bogogliubni, i bogomilli, koii ollibi slabbee potvardili, i pomoghli svjettovagnem, ollibi pridobro spravne uzdighnùli nà uffagne neumarlosti; dabise ziellovittò postavili ù Boghu, odvrachiajuchi pamèt od stvàrih telesnieh. Ovakochiese dogodditti, dà utvargeni s'priblaxenom druxbom vjerre, uffagna, i gliubavi, i s' òbranom Zakona, zienillibi nè sàmo, dasse neimà bojatti od smarti, buduchi svijem potrebitia, dalli joscì imase xuditi, jere onna votara onnò ulazisćte ù vjekuvjecanstvo.

12. *Kakobismo podàli cjàst roditeglima martviema?*

Najposlie joscì podajese cjàst, i poscìegne martviema roditeglima, ako gnima cinimo sprovod, i cjàstimo pokopàgne, akoiih ciastno pokopajemo, ako nastoimo ponavgliati pravetna, i godiscìena posvetilliscìa priminùchia, ako pomgnivo ispugnamo, akosù kojagod od gnih ostavgliena pò smarti.

13. *Nà koise nacin imaju poscìovatti Biskupi, i Redovnizi?*

Imajuse pak poscìovatti nè sàmo onnii, od koijeh rogeni jesmo, dalli joscì i druzii, koiise zovu ozzi, kakò Biskupi, i Redovnizi, kako Poglavizze, i Vladaozzi, kako branitegli, o nastojnizi, nauccitegli, i mescìri, kako voditegli, i starzi, i ostàli od ovè varste, Dostojnibo jessu, dabi primili od nas plood od gliubavi, od poslùha, i od pomochi nasce, dalli jedan veccbiè od druggoga. Od Biskupah, i od druzijeh Pastìrah ovakoje piisano,

(1. Tim. 5.) *Koii Redovnizi dobro vladaju, neka buddù ziegneni dostojni od dvostrukka posctegna navlascitò koii truduu ù rieci, i ù nauku*. A' pak, koliko Galazianah dadosce biglieghe od gliubavi prema Apostlu? Koijema on podade onnò prisvietlo svjedocanstvo oroboccbiegna (*Galaz*. 4.). *Jere svjedocanstvo pridajem vami, da, akobise moghlo ucciniti, izvadilibiste occi vasce, i dalibisteib meni*.

14. *Kakose imaju datti Redovnizima, stvàri potrebittè za branu?*

Imajuse pacè josct datti Redovnizima onnaa, kojàse issctu zà potrebittò zivgliegne, i hrànu. Zatò Aposto govori, (1. *Kor*. 9. *Matt*. 10.) *Kojè koj vojuje ighda svoijem vratgnami?* tojest nà svoje spenze. I piisanoje ù Ecclesiastiku: (*p*. 7.) *Poscituj Redovnike, i occisti tebbe s' misciznami*, (tojest cisti duscu dajuchi posvetilisctà) *daj gnima dio parviinah, kakoje tebbi zapovidieno*. Josct ucci Aposto, dasse imaju sluscati (*Xud*. 13.): *Posluscajte Poglavizze vascè, i podloxitese gnima; jerę bdee, i nastoju, kako dachie vratiti raz logh zà dusce vasce*. Pacè priè bii zapovidieno od Gospodina Jesukarsta, dabismo josct posluscali i opàke Pastire, kad recce, (*Matt*. 23.) *Svarbu stolla Moysessova sjedietichie Piisaozi, i Farisei: svekaa dakle, kojagod buddù zaporitì vami, obsluxite, i cinite, à pò djellima gnihoviema nemojte cinitti; jere govoruu, à necinee*.

15. *Triebaje datti posctegne Vladaozzima Svjetovniema?*

Istose imà riechi od Kraglievah, od Pogliavizzah, od Vladaozzah, i od ostalieh, cigovoj oblasti jesmo podloxni. A' dasse ovijema imà datti posctègne, cjast, i obsluxègne, Aposto bistro tomacj piisajuchi Rimglianima (*p*. 2.):zà koijeh josct napomenuje, dasse imà mollitti. Josct S. Petar recce: (1. *Pet*. 2.) *Podloxni buddite svakomu cjovjecanskomu stvoregnu za radi Bògha, alli Kragliu kakono poglavittomu, alli Vojvodami, kakono od gnib poslaniema*. Jere ako gnima dajemo kojugod cjast, onàse pristoi, i gleda Bòghu. Jere izvarscna visina vellicanstva dostojnaje cjasti gliudzkè, jereje prilicna boxanstvenomu moguistvu, à komu josct stujemo providegne Boxje, koj dade gnima na-

nastojane opchienoga vladagna, i scgnimase sluxi kako s. obsluxiteglima svoga mogujstva.

16. Zasctose imaju posluscati Vladaozzi svjetovni, josct i opaaki, i kadase neimaju posluscati?

Jere neposctujemo opacinu, i slocchiu gliudih, akosu takvi Vladaozzi, ma boxanstvenu oblast, koja u gnih jest: da, sctose za cuddo, moxebit, zieni, premdassu protiva nami sarzem nepriateglskiem, i dossadniem, premda nemillostivi, nisctanemagne nije kadosta dostojan uzrok, radi koga neibismo gnih pribiagostivo sluscali, i cjastilli. Jere i vellikaa dobrocinstva, kojaa uccinii David Saulu, buduchi nisctanemagne gnegov progonitegl, scto napomeenu s'onnijem riecima: (*Pjess.* 119.) *S'onnijema, koii nenavidiahu miir, bjeh miiran.*

A' pak, neimajuse u iccemu posluscati, akobi opako zapoviedali, cinechi ovo ne od oblasti, ma od nepravde, i od opacine sarza. Kada Parok ovaa budde ossobitto prikazao, neka pak razmislj kolika plata, i kolliko podobno bii ghima prikazano, koii obsluxisce ovu boxanstvenu Zapovied.

17. Koja platu Bogh prikaaza za posluh koise cinj roditeglima?

Jere u ovomu jest privellik plood, dabi za duggo xivjelli; odvisce jersu dostojni, dabi pridduggo uxivali dobrocinstvo onnoga, kojega uspomenu za vaada uzdarxaju. Onnii dakle, koii cjastee roditeglie, odvrachiaju gnima, od koijeh imaju uxivagne svjetlosti, i xivota, razloxitto, i dostojno dovodee xivot na privelliku starost. Takoger-se pristavlti ima prisvietlo tomacegne boxanstvenoga obbecchiagna, Jerese neobbecchiaje samo xivot vjecni, i blaxeni, ma josct ovj, koga na zemgli provodimo. Koju miisso, i suud istomacii S. Pavao, kad recce: (1. *Tim.* 4.) *Millostivoostje svijem stvarima koristna, imajuchi obbecchiagne xivota, koj sada jest, i dossasctoga.*

18. Obbecchiagne duggoxivgliegna, kolikose ovdi ima zieniti?

A' nije ova plata toliko malahna, ni od malle ziene, premda bii smart xudgliva od prisvetieh gliudih, kako od Joba, od Davida, i od S. Pavla, i premda nije josct drago produgliegne xivota nevoglnijema, i uboziema gliudma. Jere

priloxegne onnijeh riecih. *Koi Gospodin Bògh tvoj budde datti tebbi*, tojest xivot, nè sàmose obbecchiava duggo-xivgliegne vriemena zà xivjetti, mà pocivagne, i pokoi, i stavnost zà dobro xivjeti. Jere ù Deuteronomiu ne rec-ce samo: (*p. 5.*) *Dabi xivio duggò vrieme*; dalli josct priloxii, *Dà dobro budde tebbi*: scto pàk od Apostola bii ponnovgliene. (*Effes. 6.*)

19. *Kako primaju plàtu od ovè Zapoviedi onnii, koii postuju roditeglie, premdassu mallo xivjeli?*

Govorimo pàk, dasse ovaa dobra daju onnijema, koijeh millostivosti Bògh odvracchià. Jere innako vjerra, i stavnost boxanstvenoga obbecchiagna nebi biila, buduchi bio Kratak xivot onnijema, koii uccinisce vecchiu millostivost roditeglima, koijemase istinittò ovò dogagia, olli zasctose gnima pridobro provigia, koii prie preminuju, nego dabi odstùpili od Zakona Krepoști, i darxànstva; Jerese uzimgliuu, dà nebi zlocchia promienila, i obràtila gnihov ra-zùm, allì dà nebi himbenòst prevarila duscu gnihovu: olli buduchise priblixio razor, i smutgna od svijeh stvarih, zovuse izvan telessah, tojest umiraju, dabi uklonilli gorkòst zgodah opchieneh nevogliah poghibili: (*Isaia 57.*) *Jere od obraza zlocchie*, govorj Prorok, *uzet bii pravetni*. Sctose dogagia, dasse nebi postavila ù poghibili, olli gnihova krepost, alli spassegne, kada Bògh pedepsce griehe gliudzke, olli dà nebi ochiutio prigorke placce ù prixalostna vriemena od nevogliah blixnikah, i priategliah. Zatòse ima bojatti primnogò kadase dogodi nezdrella smart gliudma dobriema.

20. *S' koijemase pedepsama pedepscuu onnii, koii pristupaju ovu Zapoviedi?*

Dà kako od Bògha bii obbecchiàna plàta, i plood blagostivosti onnijema, koiisù biili harni roditeglima: tako neharni, i opàkii sinovi odredujuse nà pritescke pedepse. Jere piisano jest: (*Izod. 21.*) *Koibi proklee ozza svoga, alli mater smartchiu budde umrieti*: (*p. 20.*) *I koi oxalostj ozza, i bjexi od matere sramotan jest, i nesrecchian. Koi proklina, ozza svoga, allii mater ugastiticchiese svjecchia gnegova ù sred tminah.* Josct: (*Pro. 20.*) *Okko, koiise rùga ozzu, i pogardiva rogegne matere svoje izvadili gnegà vranne iz potokah, i izjelli gnega sinovi orla.* Koii ucci-

cinifce pogardu roditeglima, sctijemo dassu mnoghii biili, ù koijeh za offvetu ràxexefe farxba Boxja. Jere neostavii Davida neoffvechiena, mà Abfalon podnesse dostojne pedepfe grieha, kogaje pedepsao radi gnegova grieha, ostajuchi probien sù trii kopja (*2. Kragl.* 18.).

Od onnijeh pak, koii nesluscaju Redovnike, piifano jest: (*Deut.* 17.) *Koibife uzobolio, nehotechi posluscati gospodovagnu Redovnika, koi ù onnò vrieme sluxi Gospodinu Bòghu tvomu pò naredbi fudza, budde umrieti cjovjek onni.*

21. *Na koife nacin cinnu dostoini toga posctegna od Bogha naregena?*

I kakono naregeno bii od boxanstvenoga Zakona, dabi sinovi nosfilli posctegne roditeglima, dabi gnih sluscali, i cjastilli: tako vlasctità darxanstva roditegliah jessu, dabi uccilli sinove s' prisvetiem nauxxima, i s' dobriem xivgliegnem, i dabi gnima dàli pridobree Zapoviedi zà xivjeti; dà dobro nauccenì ù Zakonu i fpravni zà svèto, i neozquargneno posctovatti Bògha: scto sctijemo dà bii uccigneno od roditegliah Sufanne (*Dan.* 13.).

Takoger neka Redovnik napomène roditeglima, dabii biili sinovima zà mesctre, i nauccitegli, tojest dabiih uccilli, krepost, pravetnost, uzdarxagne, tihòst, svetost; i od trii stvari imajufe uklagnati navlasctito, ù koijeh cesto imaju obicjaj uvriediti: parvò dà nebi sctogod ostrije govorili, alli naredili protivà sinovima: Scto Aposto ovako zapovidiè ù Kgnizi Koloziniànima; (*p.* 3.) *Ozzi nemojte nà rafardegne potizzati sinòve vafce, daffe nebi uccinilli slabba farza.* Jeresù ù poghibili, i prigodi, da nebi biili slabba, i potlàcena farza, kadafe od fvega bojuu. Zato neka onnò zapovidì, dabife uklagnali od vellikè ostrinè, i neka prie buddù imatti miffo pokarati sinove, nego od gnih offvetitife.

22. *Kako roditegli neimaju ugagiati finovima, nì za gnih mnogo truditi, dabi gnima oftavili velliko blàgo?*

Paka, akobi fagriefcili, buduchi potrebittà pedepfa, i pokaragne, dà nebi neharno sctogod odpusctili sinovima pò opprosctegnu. Jere cestofe izopacivaju sinovi radi vellikà oslabjegna, i ugagiagna. Zatò Parok neka pristrafcj, i odbije od slaboga odpusctegna s' izgledom Heli najvec-

chiega Redovnika, koj bii pedepsan s' prinajvecchiom pedepsom jere bii priblagostiv sinovima (1. Kngl. 4.). Najposlie, dà nebi dàli, scto prigrubo jest, opàka svjetovagna ù odhragnegnu, i ù nauku sinovah. Jerese mnoghii nahoduu; koii misluu i nastojuu, dabi ostavili sinovima bogastva, aspre, velliko, i obilatò blago; koijeh nagovaraju nè nà Zakon; nì nà bogogliubstvo, nì na nauk dobrieh zanatah, mà zà uzmnoxitti lakomosti; i stvari domachie; nitisù pomgnivi od cjasti; i spassegna sinovah, mà samo; dabi biili imuuchi; i pribogatti; od ovoga sctose moxe grubbije riechi; alli misliti? Takose dogagia; dà, nè samo prinossee gnima obilnosti stvarih, koliko joscè i svoje griehe, i opacine; koijemase najposlie pridajù nè zà voditeglie puut Nebba; mà puut vjecnieh mukkah paklenieh. Neka dakle Redovnik uccj roditeglie s' pridobriem zapoviedima; i neka gnih potiecce nà izgled Tobie, (*pogl.* 5.) i nà prilicnu krepost; dà kada buddù dobro nauccilli sinove nà cjast Boxju, i nà svetost, primilibi od gnih priobilattee plodde gliubavi, obsluxegna, i cjasti.

OD PETE ZAPOVIEDI.

POGLAVJE VI.

Neubiesc.

1. *Koiise plood, i korist nauka, zatvarà ù ovvoj Zapoviedi?*

VEllikoje onnò blaxenstvo, kojè bii obbecchiano gliudma mirotvorzima (*Matt.* 5.) *Jerechiese sinovi Boxj zvatti*, imà mnogò potaknutti Pastire, dabi pomgnivo, i nastojno uccilli vjerne nauk od ovè Zapoviedi. Jere zà smiriti voglie gliudike nemoxese najti boglieg razloga; koliko akobise dobro, i svetò obluxio od svijeh, kakoje potrebno, istomacen Zakon Zapoviedi od ovè varhe: jerese tada moxe uffati, dà gliudi zdruxeni s' privellikiem jedinstvom farza goilibi sjedignegne, i miir.

A'ko-

A' kolikoje potrebnjo, dasse istomacj ovà Zapovied, od onnogase vidj, dà buduchi ucceignen onnj opchienj potop svè zemglie, ovà jedna stvar najparvà bij, koju Bogh ghudim ma zabràni, govorj: (*Narod: 9.*) *Iskattichiu karv dusciah vasciech iz rukab svijeh xivinah, i iz ruke gliudih.* Josct u Evangeglju u komu najprie istomacenj jessu stari Zakoni od Gospodina, à onnijeh ovaje najparva, od kojese ovako pisano prid S. Marteom (*pogl. 5.*) *Jere jest recceno nembiesc*, i ostàlà, kojase poslie napomignuu od ovè stvari ù ovomu istomu mjestu.

Josct Vjerni imaju pomgnivo, i dobrovoglno posluscati ovu Zapovied. Jere akobise gledàla krepost gne, vriedna je zà facuvatj xivot svakoga, jere ubojstvo podpunno zabragneno bii s' ovom rieci, *Nenbiesc*. Takoger svakije cjovjek darxàn primiti ovu Zapovied s' tolikom sladosti sarcza, kako, buduchi prikazana sarxba Boxja, daje biillo po immenu zabragneno s' drughiem prigorkiem pedepsama; neka nebi ikko od onnijeh pogardan i uvrieden bio dakle kakoie slatka slusciagnu ovà Zapovied; tako opaz od ovoga grieha! koise zabragnuje s' ovom Zapoviedi, imà imati sladost.

2. *Kadase sctogod zabragnuje ù ovoj Zapoviedi, tudase i zapovieda.*

Kada Gospodin tomacasce krepost ovoga Zakona, prikaaza, dasse ù gnemu uzdarxuju dvie stvari: jednà dà nebismo ubilli, scto zabragneno bii, dasse od nas nebi uccinillo; druggà, sctose zapovieda, dà s' jednoduscniem prijategljstvom, i s' gliubavi buddemo gliubiti neprijateglie, miir imajuchi sasviema, i najposlie svè ostàle dossade dobrovoglno pednosșechi.

3. *Dopusctenoje blagovati xivine, i ubitti skotti.*

A' ù onnomu scto zabragnuje ubojstva, onnose najparvò uccitti imà, kojaa ubojstva jessu od ovè varste, kojàse nezabragnuju s' oviem Zakonom Zapoviedi. Jere ubitti zvieri nije zabragneno; jere akoje dopusctenò gliudma od Bogha, dasse blagovati moguu, takoger jest dopusctenò gnih ubitti. Od koje stvari govorj S. Agustin; *Kada sluscamo nenbiesc, nerazumiemo, daje ovo biilo recceno od vocchia jere neimaju chiuchiegne ù gnih; nè od nerazloxittieh xivinah jere nà ikkakav nasin s' namise nezdruxuju.*

4. Dopus-

4. Dopuscenoje offuditi gliudi na smart u sudu.

Dopuscťase drugga varsta ubojstva kojaše pristoi onnijema Vladagnima, koijemaje dàna oblàst pogubitti s' kòjom pedepsçuu gliudi opàke pò naredbi, i sudu Zakona, i braa-un pravetne. U' komu darxanstvu, cinèchi pravetno, nè sàmo nijesu ovij krivzi ubojstva, mà primnogo obsluxuju ovj boxanstveni Zakon, s' koiemse zabragnuju ubojstva. Jere buduchi ovomu Zakonu postavgliena onna svarha, dabise providielo, zdravju, i spassegnu gliudih. Takoger pedepse Vladaozzah koiisu zakonitti ossvetitegl opacinah, pokaragnase istijema pristoju, dà buduchi skarsceno smionstvo, i pogarda s' pedepsama, biobi bez poghibili xivot gliudzki. Zatò govorj David: (*Pjess.* 100.) *U jutro poghubittichju svè gresçnike zemglie, dabih razurio iz graada Gospodinova svijeh, koii djellujù nepravdu?*

5. Josc; koii ubijaju ù boju pravetnomu nijesù krivzi ubojstva?

Nà istj nacin onnij ù istinu negriesce, koii dixuu xivot nepriateglima ù boju pravetnomu, nè zanesçeni od xudbe, i nemillosti, mà sàmo radi opchienè koristi. Jessu josc ubojstva od ove varste, kojàse cinuu pò Zapoviedi Boxioj. Sinovi Levovi nijessu sagriescilli, koii ù jedan dàn poghubisce toliko tissuchiah gliudih; kojè uboistvo buduchi uccignegno, ovakoje gnima govorio Moijses. (*Izod.* 32.) *Posvetiste rùkè vasce danas Gospodinu.*

6. Nije krivaz od ove Zapoviedi onnj koj nà srecchiu ubije çjovieka, neznajuchi.

Nije pàk krivaz od ovè Zapovidi onnj, koj nè od svoje dobrę voglie, nì misleechi, mà iznenadke ubije. Od kojà stvari ovakoje piisano (*Deut.* 15.) *Koibi ubio iskargnega svoga neznajuchi, i potvardiuase, da jucera, i prekojucera, nije imao protiva gnemu ikkakvu nenavidost, mà, daje posçao sàmo sçgnim ù lùgu zà siechi darvja, i ù siecègnu darvah, dabi sjekira ispalla iz rùke, i gvozgie spanulo s' darxàlla, i dabi udrio, i ubijo, i ostàla.* Ovaa ubojstva jessu od ove varste, kojaa, jer nijessu uccignena povoglno, nì nàstojechi, radi toga nebrojuse megiu griessima. Sctose potvardiua sudom S. Agostina. *Jer Boxe nedapusçti, dabise nami broilla onnaaa za grieh, kada cinimo*

koje

koje dobro, i dopusčeno, akobise dogodillo kojegod zlo komu-god pò ovijema preko nasce voglie.

7. *Kakobi bio Krivaz ubojstva, koj ubije iznenadke neznajuchj?*

U' kojoj stvari pak moxe griesciti sudvà uzroka: parvj jest, akobi koigod ubio cjovjeka buduchi zabavglien ù stvari neposčenoj, (nà priliku, akobi koigod udrio xenu bregiu s'rukom, alli s'nogom, i radi toga, dabise dogodillo izbiichie, biilobi ù istinu onnò preko voglie onnoga, koije udrio, mà nisčtanemagne nebi biilo bez ogriescegna, ne-buduchi gnemu dopusčeno nà ikkakav nacin udritti xenu bregiu) drughj uzrok jest, akobi neopazuo kogagod ubio nèrazgledajuchi svè stvàri.

8. *Dopusčenoje josč ubitti druggoga zà sakraniti svoj xivot (nemoguchise ikkako uklonitti, nì pobjecchj.*

S' kojem josč razlogom zadostaje occittò, dà nije zabragneno od ovoga Zakona, akobi koigod ubio druggoga zà obranitti svoj xivot, buduchi postavio svaku pomgnu. I ovaa, kojaa sada napomenusmo jessu ubojstva, kojase neuzdarxuju ù ovoj Zapoviedi Zakona, kojaa razlucujuchi, svà ostàla zabragnujuse, olli ukoliko gledà uboizu, olli koijè ubijen, olli nacine, s' koijemase cinj ubojstvo.

9. *Nije dopusčeno ikkomu uccinitj ubojstvo pò svojoj vogli?*

Jere sčtose pristoi onnijema, koii cinuu ubojstvo, nije-danse ù istinù nerazluciva, nì bogatti nì moguuchi gliudi, nì gòspoda, nì blixnizi, ni roditegli istii, maje zabragneno svijema ubitti, odmecchjuchi svakù varstu gliudih.

10. *Sasmase nenahodj ikko, koj nebi bio uccuvan s' ovjem Zakonom.*

Akobise onnj pak gledàli, koiise ubijaju, oviise Zakon svijema pristoi; njtise koj cjovjek nahodi biichia toliko ponixena, i povarxena, koise nebràni s' jakosti ovoga Zakona. Nije ù istinu ikkomu dopusčeno ubitti sebbe istoga; neimajuchi takoger ikko oblàst od svoga xivota, kolikobimu dopusčeno biilo datti smart sebbi pò svojoj vogli, i zàtò s' riecima ovoga Zakona nije ovako zabragneno. *Nemoj druggaga ubitti*, mà samo, *Neubiesc*.

11. *Nakolikose nacinab prisčupa ova Zapoviedj?*

Dà ako gledamo mnogostrukki nacin zà uccinit ubojstvo, nije ikko, koibise izvadio. Jere nè samo nije dopusčeno ikkomu cjovjeku uzètj xivot svoijem rukami, alli s' mac-

s'maccem, alli s'kamenom, alli sctapom, alli zancizom, alli s'otrovju; maje podpunno zabragneno, daſſe ovò ucci-nj alli ſvjettovagnem, alli s'pomochjualli s'koiemgod drughiem nacinom, U' cemu bii privellikatvardost, i ludost Xudjoska, koii vjerovahu, dà obsluxuju ovu Zapovied; akobi ſamo ruke uzdarxalli od ubojstva. Màcjovjeku Karstchianinu bii zabragneno, koi, kako istomucii Jeſukarst, priimi nauk; daje duhovni ovj Zakon; tojest koj nè ſamo zapovieda, da imamo ruke ciste; mà josct i duſcu cistu; i bez himbe, onnò nije podpunno zadosta, dabi onnii zieailli dà cinuu žadosta obilno. Jere ù Evangegliu bii pridanò, da nije ikkomu dopusćteno josct ni ſamo razardit ja ſe, govorechi Goſpodin: *A' ja govorim vami: Svakj, koiſe raſſardi nà bratta ſvoga, krivažchie biti ſudu: à koj budde riechi brattu ſvomu, ludjace krivažchie biti zboru: à koj budde riechi mahnice, krivazchie biti oghgnu paklenomu.*

12. *Kako koigod moxe grieſcit, alli negrieſcit ſardechiſe?*

Od koijeh riecih occittoſe vidi, dà onnj nije bez grieha koiſe raſſardi nà bratta, premda uxdarxuje ſarxbu zatvorenu ù ſarzu: koj pak budde dao kojgod zlamen ſarxbe gnegove ſmartno grieſci: i mnogò texee grieſci, koiſe neſramuje tvardo, i ostro primiti bratta ſvoga; i gnemu uccinit pogardu s'riecima. I ovò ù istinu jest istina; akò nebi bio ikkakav uzrok za raſſarditiſe: jere uzrok raſſardegna, koiſe od Bogha, i od Zakonah dopusćta jest onnj; kadaſe prema onnijema ſardimo; koiiſu podloxni vladagnu naſcemu, i oblasti, akoſu ſagriesćili. Jere ſarxba cjovjeka Karstchianina ima izachi nè od chiuchiegnah puti, ma od duha ſvetoga; buduchi priſtojnò daſſnò pribivaliſcta Duha Svetoga, ù koijehbi pribivao Jeſukarst. (1. Kor. 6.)

13. *Kakobi gliudi izvarſcno obsluxili ovj Zakon, i koliko mnoghii grieſce prema gnemu?*

Mnogaſu josct od Goſpodina nauccena, kojaſe priſtoju izvarſcnomu biichiu ovoga Zakona, kakvaſu ovaa: (*Matt. 5. Luk. 6.*) *Neſuprotiviſe zlu; dalli akobi koigod tebbe udario ù desni Obraz tvoj, podaj gnemu i drughj: i onnomu, koj hoechie ſtobom nà ſudu inaditiſe; i haglinu tvoju uzeti, odpuſcti gnemu i ogargnac: i koigodbi tebbe uſſilovao tiſſucchiu ſtupajah, pojdi ſtgnim i drughee dvie.* Od ovijeh kojaſuſe jur ſpomenula, moxeſe vidieti kolikoſu

prighnu-

prighnúti gliudi na onnee griehe, koiisu zabragneni s'ovom Zapoviedi: i kolikose mnoghii nahoduu, koii ako nè s'rukom, a onnii farzem cinuu grieh ubojstva.

14. *Koliko Bògh marzi ubojstvo ù Svèta Piisma?*

A' buduchise pristavile liekarie ovoj toliko poghibilnoj nemochi ù svèta piisma, duxnostie Paroka, dabiih pomgnivo vjernjema istomacio. A' poglavittò jest onnò, dabi razumjelli, kolikoje hud grieh ubojstvo cjovjeka. I ovose moxe vidieti ù primnoghee, i privellikee svjedoxbe svatieh Piismah: Jere toliko Bogh marzi ubojstvo ù svèta Piisma, koliko govorj, (*Narod 9.*) dachie iskatti ossvetu od' zvjeradi radi ubojstva gliudih; i zapovieda, dasse ubije zvier, kojabi koje zlo uccinilla cjovjeku. Radi druggoga uzroka nije ktio, dasse cjovjek budde jexiti od karvi, nego dabi uzdarxao ruke, i sarze svakiem naccinom od hudoga ubiichia cjovjeka.

15. *S razlogomse prikaxuje, kolikaje opacina ubittì cjovjeka:*

Jessubo uboize gliudzkoga naroda, i takoger prinemilli nepriategli naravi, koii, koliko ù gnih jest, privrachiaju sve djello Boxje, kada ubiju cjovjeka, radi koga on svjedocj; daje uccinio svakaa, kojagodsu stvorena. Pacè ù istinu buduchi zabragnegno ù kgnighah Naroda, (*3. 9.*) dasse ubije cjovjek, jere stvorii gnega Bògh nà slikku, i priliku svoju, i cinj velliku pogardu Boghu onnj, koibi razurio priliku gnegovu, i zienise, kako dabi nà gnega postovio rùke ussione. Razmiscgliajuchi ovò David s'boxanstvenom miisli sarza, pritesckose xaleechi od gliudih karvnikah s'ovijem rjecima: *Hitre nogbe gnihove zà politi Karv.* nerecce sàmo *ubijaju*, mà *prolievaju Karv*: Kojee rieci izustii, zà prikazati vellicinu onnoga marskoga grieha, inemillu nemillost gnihovu: dabi najprie prikazaò, kolikose onnii vratolomno zanossee nà ovu nemillost s'gnekiem naghnagnem Diavaoskiem, recce: *Hitre noghe gnihove zà prolitti karv.*

16. *Sctto zapovieda Bògh uccinitj ù ovoj Zapoviedi?*

A' pak, kojaa Jesukarst Gospodin zapovieda ù ovoj Zapoviedi zà obluxiti, ondi gledaju, dabismo imalli miir sa svìem gliudma. Jere recce tomacèchi ovò mjesto: (*Matt. 5.*) *Ako prikaxujesc dar tvoj nà Otaru, i ondise spomènesc, dà brat tvoj imà scctogod protiva tebbi, ostavj ondi dar tvoj prid Otarom, i poidi prie smirise s'brattom tvoiem, i tada pri-*

da pribòdechi prikazatichiesc dar tvoj, i kojaa tàkoch'ese istòmaciti od Paroka, kolikobi uccio, dasse svi imaju gliubiti bèz ikkakva razlucègna: nà koju gliubav ponukovattichie vjerne, kolikobi najvecchiè mogao, ù tomacegnu ove Zapoviedi. jeref: navlascititò ù ovomu prosvjetluje krepòst zà gliubitti iskargnega. Jere zabragnujuchise occitò nenavidost s'ovom Zapoviedj, jere (1. *Ivan.* 3,) *Koj brattà svoga nenavidj; ubòiza jest*: i istinittò onnò sliedi, dabise dala Zapovied gliubavi, i gliubexinstva.

17. *Kojàsu darxanstva gliubavi, kojase uzdarxuju ù ovu Zapovied?*

I buduchise zapòvidielo od gliubexinstva, i gliubavi, takose josct daju Zapoviedi od svijeh onnijeh darxanstvah, i djellovagnah, koiee obicjaj imaju sliediti istù gliubav: *Gliubav ustarpgliva jest* govorj S. Pavao: (*i Kor.* 21.) ustarpgliegne dakle namise zapovieda ù komu Spassitegl uccj (*Luk.* 31.) dachiemo uxivati dùsce nasce. Dobrostivost pak jest nasgliednizza, i druxbenizza gliubavi, jere (1. *Kor.* 13.) *gliubav dobrostiva jest*. A' krepòst blagosti, i dobrocinstva mnogoje occitta, i darxanstvo gne primnogose uzdarxuje ù onnijema, dabismo podàli ubòghiema stvari potrebittee, hranu gladniema, piichie xedniema, dabismo obukli gollee, i koliko koigod vecchiè potrebu imà od pomochi nasce, toliko vecchma buddimo blagodarni prema gnemu.

18. *Kako gliubav nepriategliah jest najisvarsnija od svieh djellah gliubavi*(

Ovaa djella dobrocinstva, i dobrotè, kojàsu pò sebbi svietla, tolikose cinuu svjetlija, akose cinuu nepriateglima. Jere Spassitegl govorj: (*Matt.* 5.) *Gliubite nepriateglie vasce, i dobro cinite onnijema, koji vas nenaviduu* sctò josct *Aposto napomenuje s'ovijem riecima*: (*Rim.* 12.) *Akò budde gladovati nepriategl tvoj, dajmu blagovati, akoli xegia, dajmu pitti; jere ovo cinèchi, ughglievglie oghgnenò skupitichiesc svarhu glave gnegove: nemojse pridobitti od zloga dalli pridobj ù dobru zloga*. Paka akobismo gledàli Zakon od gliubavi, koi dobrostiv jest, razumjettichiemo, dasse s' oviem Zakonom zapovieda goiti svà darxanstva, kojàgodse pristoju krotkosti, ugliudnosti, i drughiem krepostimà od ovè varste.

19. S.

19. *S' kojom poglavittò ſtvari prosvjetluijeſe gliubav [illegible]gnega, kojnſe ovdi Zapovieda?*

A' pak mnogoje priizvarſno djellovagne jerje pri[illegible] gliubavi, ù kòmuſe primnogo nami priſtoi zabavgliati; onnò jeſt, dabismo dobrovoglno odpusctili, i opproſtilli pogarde, kòjesmo primili. Koju ſtvar, dabismo podpunno uocinilli, cesto napomenuju, i nagovaraju nàs ſvèta Piisma, kako prie bii recceno; zovijuchi onnijeh nè ſamo blaxene, koii tako podpunno cinuu; dalli josct potvargiujuchi odpusctegne griehah iſtijema od Bògha dàno: à koii nehajuu ovò iſtò ucciniti, alli ù ſvem nepristaju takviga nedostixuu. A' jere xudba zà oſſvetitiſe jest mallomagn uſſagena ù pametima gliudizkiema, potrebnoje, dà Parok postavj privelliku pomgnu ù onnomu, dabi uè ſamo uccio, dalli josct ù ſvem prighnuo vjerne, daje potrebno cjovjeku Karstchianinu, dà zaboravj pogarde, i zla uccignena, i da gnih opprostj. Cinèchiſe mnoga uspomena prid ſvertiem Piiſaozima od ovè stvari, neka uzmè od gnih svjettovagne zà odaghnatti, i pridobitti otvardnòst onnijeh, koiiſu ſarza otvardnùta, i stavna ù xudbi zà oſſvetitiſe: neka imà razloxègna pripravna, s'koijemaſuſe sluxilli bogliubno onni Ozzi, Kojàſu privellikaa, i primnogo podobna ovoj stvari,

20. *S' koijema navlasctito razlozima imaſe ugaſſitj nenàvidoſt, i imajuſe prighnutti vjerni, daſſe nebi ſpomignali od pogardah?*

Ovaa pak trii poglavittoſe tomaciti imaju. Parvj jeſt onnj, koj zieni, daje primio pogardu, dà nije bio onnj cjovjek poglavitti uzrok od onnè sctette, i pogarde, od koga on xùdi oſſvetitiſe. Ovako onnj cudovitti Job uccinii, koj pritescko bii uvrieden od gliudih Sabeah, i Kaldeah, i od Huddobe, nisctanemagne neiscțuchi od gnih ikkakav razlogh; kako dobar cjoviek, i prem bogogliuban, dobroſeje, i bogomillo sluxio s'ovijem riecima: (*Job.* 1. 21.) *Goſpodin dade, Goſpodin uzee.* Takoſe prighnutti imaju gliudi Karſtchiani nà rieci, i nà izglèd onnoga priuſtarpglivoga cjovjeka, sctoje priiſtinittò, dà ſvè ſtvari, kojegod podnoſſimo ù ovòmu xivotu, od Goſpodina izhoduu, koj jeſt tvorazod ſvake pravde, i Otaz od milloſargia.

21. *Gliudi koij nas progonnu jeſſu sluxbenizi Boxj, i ub-*

sluxi-

sluxitegli, i premdà ovò cinuu od gnihove opàko voglie?

A' pak on nàs nepedepſce kako nepriateglie, jere jeſt neizmierna dobrotà, mà nàs kàra, i pedepſce, kako sinove. Niòù iſtina, ako dobro razmiscgliamo, gliudi ù ovee ſtvari nijeſu druggò, nego sluxbenizi, obsluxitegli Boxj: i premdà moxe cjovjek kogagod nenavidieti, i prem zlo gnemu xuditi; nisctanemagne nemoxe gnemu nauditi, nego pò dopusctegnu Boxjemu. (*Nar.* 45.) Joſef prighnùt sloviem razlogom opproſtii opàka ſvjettovagna bracchiee; ovako David dobrovoglno podneſſe pogarde uccignene od Semea. Takoger mnogoſe priſtoi ovoj ſtvari onaà varſta razloxègna, od kojeje prisvietlo, i primudro S. Ivan Zlatousni beſſiedio, tojeſt daſſe ikko nevriedi, nego od ſebbe iſtoga. Jere koii zienuu, dáſſu pogardno vladàni billi, akobi ſtvar pridobro izmislili, najtichie iſtinittò, dà nijeſu ikkakvù pogardu, alli sctettu od druggoga primili. Jere premdaſſe onnaa ìzvanskiem nacinom dogagiaju od koijehſu onni uvriedeni; nisctanemagne onni primnogò ſebbe vriedee pripopako ozquarnuchi duſcu s' marzoſti, s' poxudom, i s' nenavidoſti.

22. *Kojee koriſti prihoduu onnijema koii dobrovoglno prasctaju pogarde?*

Parvà koriſt jeſt, jere dvie poglavitte koriſti uzdarxujè, kojèſe gnima priſtoiu, koii prighnùti s' bogomillom gliubavi k' Boghu dobrovglno prasctaju pogarde. Koijehje parvà onna koriſt, jere Bògh obbecchià onnijema, koii odpusctaju dugove druziema, dachie josct onni odarxatti odpuſcegne griehah (*Matt*, 18.) Od koga obbecchiagna laſtnoſe vidi, kolikoje gnemu dràgo ovò djello milloſargia. Druggà Koriſt jeſt, jere doſtixèmo gneku plemenitòſt, i izvarſcnòſt; jere odpuſtajuchi pogarde, cinimoſe nà gnekj nacin prilicni Bòghu, (*Matt.* 5.) *Kojſunze iſtiezzati cinj ſvarhu dobrieh, i zlijeh, i daxditti ſvarhu pravetnieh, i nepravetnieh.*

23. *Kojee, i kolikee ſctette prihoduu radi marzoſti neprijateglieh?*

Najposlie imajuſe iſtomaciti onnee ſctette, ù koijeh mii upadamo tada, kada nehocchiemo proſtiti pogarde, kojèsu nami uccignene. Takoger Parokchje poſtaviti prid occima onnijeh, koiiſe ſarzem prighnutti nemoguu, dabi opproſtilli

ftilli nepriateglima, dà marzost nije samo jedan privellikj grieh, dallise josct texee utvarduju s'produgliegniem griescegna. Jere buduchi xedan od karvi nepriateglia svoga onnj, ù cijemu sarzu ovà xudba pribivati budde, pùn onnoga ussagna zà ossvetitise, takochie pribivati dàn, i nòch ù vazdascgnoj gnekoj zloj smutgni od miisli, kolikobise zienillo, dà ighda nepristava od uboistva, alli od miisli, kojegod opàke stvari. Odsctase zgagia, dà onnj olli nighda, allì s'privellikom mukkom nà toose prighiba, dà olli sasviem dà opprosti, alli zanajmagne ù koigod dio dà opprosti uvriede. Radi toga s'razlogomse prilikuje ranni, ù kojuje striela ussagena.

24. *Prikaxujese da izlazuu iz marzosti mnoghij griesci.*

Jessu josct mnoghee sctette, i griesci, koiise darxuu svèzani s'oviem jedniem griehom marzosti, kakò s'gnekòm zavezom; Zatò S. Ivan ù ovoj bessjeddi ovako recce. (*Ivan.* 2.) *Koj bratta svoga marzi ù tminah jest, i ù tminah idee, i neznàgdie idee, jere tmine osliepisce occi gnihovv*: i takoj e potrebno, dà cestchie padaa ù grieh. Jere ka ko moxe biti, dà koigod budde possaliti rieci, alli djella onnoga, kogabi nenavidio? Radi toga jessu nessviestni, i opaki suudi, sarxbè, nenavidosti, marmoscegna, i druggaa od ovè varste, ù koijema obiciaj imaju zamarsitise onnii, koiisu zdruxeni olli ù svojtu, olli ù priateglstvu. Takogerse cesto zgagia, dà od jednoga grieha mnoghii buddu. Nitise bez razloga govori, (*Ivan.* 3.) daje ovj grieh diavla; pokle on bii uboiza od pocetka. Radi toga Gospodin nasc Jesukarst siin Boxj, kada xudiahu Farisei poghubitiga, recce, dassu onnii rogeni od Ozza Djavla. (*Ivan.* 8.)

25. *Liekarie protiva griehu marzosti.*

A' izvan ovijeh, kojasu reccena, odklèse mogun izvaditi razlozi zà marziti ovu zlocchiu, josctse pridaju drughee liekariè, i onnee ù istinu primnogo podobne ù kgnighe svetieh Piismah. A' najparvj liek od svijeh, i najvecchij jest izglèd Spassiteglia nascega, koga imamo nami pridstaviti prid occima zà sliediti. Jere òn, nemogùchi ù istinu panùti svarhu gnega nì najmagnà sumgna od grieha, bii s'biccima biccàn, s'draccami Okrugnen, i najposlie pribiven nà krixu, izustii ovee rieci pripunne millosti: (*Luk.* 23.) *Occe opprosti gnima; jere neznaduu, scto cinee*. Kojega

 prolii-

proliichie karvi svjedocj Apostoboglije govorechi, nego Abela. (*Xud.* 12.)

Druggà pak liekaria od Ecclesiastika pridstavgligna bii, dabismose spomenuli od smarti, i od onnoga dneva sudgnega. Govori on: (*Eccl.* 7.) *Spomenise od naipokognieh tvoijeh i ù vieke nechiesc griesciti*, kojà bessijeda ù istòse razumie; kako dà govorj: Onnò cesto, i cesto razmicgliaj, dachiesc barzo umrieti: Zatò, jere ù too vrieme bitichie tebbi pri-xudglivo, i primnogo potrebittò isprossitti privelliko millosargie Boxje, i potrebnoje tebbi, da gnù sada, i vazda stavgliasc prid occima; jerechiese tako dogoditi, dà onnà nemilla xudba zà ossvetitise ù tebbise budde ugassiti; à zà dostighnuti millosargie Boxje nechiesc nachi priрodobnij, ū vecchij nàcin, i liek, koliko zaboravitise, i nespomignati od uvriedah, i gliubiti onnijeh, koiisu tebbe, alli tvoje pogardili s' djellom, alli s' riecju.

OD SCESTE

ZAPOVIEDI.

POGLAVJE VII.

Nè sagriesci bludno.

1. Komuse pristoi ovà Zapovied, i zasctose imà istomaciti od Parokah?

BUduchi pritvarda zaveza megiù muxòm, i xenom, i nemoxese dogoditi stvar ugodnija jednomu, i druggomu, koliko znatti, dasse megiu sobom gliubuu s' gnekòm zamjehittom, i ossobitom gliubavi; à suprotiva nije stvari texee, koliko razumjettj daje prenessena duxnòst; i zakonitta gliubav od sebbe ù druggoga; dobro ù istinu, i uredno ovj Zakon, kòije od bludnosti, sliedi onnoga Zakona, koj bràni od ubojstva xivot gliudzki; da nebi ikko smio ozquarniti, alli raspusctiti s' ikkakvniem griehom bludno-

sti

sti onnò svèto, i posstèno zdruxegne Xenidbeno, u comuse obicjajno uxdarxuje onna vellika krepòst gliubavi. A' pak ù tomacegnu od ovè istè stvari Parok ima biti sasma opazan, i razborit, i napomenuti stvar s' riecima pokrivenierma, koja priè xudi nacin, nego duxinu razgovora. Jerese ima strasciti cim òn ù druggò, i obilno nastoi mnogo istomaciti, s' koijem nacinima odstupaju gliudi od naredbe ovoga Zakona, da nebi posrecchi upannùli ù razgovor onnijeh stvarih, odklebi moghla izachi zgodda prie za uzbunniti bludnost, nego nacin za usteghnuti gnù.

2. *Kojese Zapoviedi uzdarxuju ù ovoj Zapoviedi?*

A' jerese uzdarxuju mnogaa. ù ovoj Zapoviedi, kojase mimoiti neimaju, i onnechiese istomaciti od Parokah nà svoje mjesto. Dakle dvostrukka jest gnè krepost: parva, koja ima ù sebbi zatvoreno onnò chiuchiegne, dabismo goilli cistocchiu dusce, i tiela.

3. *Sctosse vodi zabragnuje pod immenom Bludnosti, olliti prigliubodinstva?*

Dabismo daklè uzeli pocetak razgovora od onnoga, scto zabragneno bii: Prigliubodinstvo jest oxquargnegne zakonittè posteglie, xenidbene, ollibi biila onna tugia, ollibi biila svoja. Jere akobi mùx sagriescio s' xenom slobodnom, òn oxquarnuje posteglju svoju: akolibi pak slobodan cjovjek sagriescio s' tugiom xenom oxquargnuje tùgiu posteglju s' griehom bludniem prigliubodinstva. S. Ambrox, i S. Agustin ucce, dasse svè stvari zabragnuju s' ovom zabranom prigliubodinstva kojagodsu neposstena, i nezramna. Moxese razumjetti od Piismah svetieh, koliko od novoga toliko od staroga Zakona, dasse ovee rieci ucèttiimaju ù ovomu chiuchiegnu, i razumu. Jere izvan prigliubodinstva pedeppscuse drughee varstè bludnosti prid Moysessom.

4. *Razlikee varste bludnostih, kojese broju ù Piismieh.*

Jest ù kgnigah Naroda (p. 38.), suud Jùde prema Nevjesti svojoj: jest i onnj prisvietli Zakon Moysessov ù Deuteronomio (p. 23.), dà nebi biila kojagod bludniza od od kchierih Israelskich: jest jossè i nagovaragne Tobie od ovè varste k' sinu svomu: (*Tob. 4.*) *Ukdagnàse sinko moj od svakoga blùda*. Takoger Salomun recce: (*Eccl. 41.*) *Zastramitese od pogleda xenè bludnize*. Jossè ù Evangegliu govorj Gospodin Jesukarst, (*Matt. 15.*) dà iz serza izho-

duu prigliubodinstva, i bludnosti, kojee ozquarnuju cjoveka. Aposto pak Pavao cesto marziasce ovj grieh s' mnoghiem, i stesckiem riecima, govorj: (1. Tessal. 4.) *Ovà je voglja Boxja posvecchiegne vasce, dabiste uzdarxalli vas od bludnosti.* Josct: (1. Kor. 6.) *Bjexite od bludnosti.* Josct: (1. Kor. 5.) *Nemojtese smiescatti s' bludniema* Josct: (Effes. 5.) *A' bludnost, i svaka necistocchia, alli lakomost dasse neimenuje megiu vami.* Josct; (1. Kor. 6.) *Nì bludnizi, nì prigliubodivazzi, nì ozquarnitegli, nì mekoputnii, nì s' musckiem griescechi kragliestva Boxje nechie uxivati.*

5. *Zascto poglavittò uccignena bii uspomena od prigliubodivaozzah u ovoj Zapoviedi?*

A' poglavittò radi ovè stvari prigliubodinstvo bii zabragneno s' obilniem razgovorom, jere izvanvgrubbocchie, kojaje opchiena druziema ostaliema varstami neustegnuchia, neimà samo grich nepravde prema iskargnemu, maga josct ima prilucena druxbi gliudzkoj. Onnò takoger jest istino, kosse neuzdarxuje od neusteghnuchia ostalieh necistocchiah, onchie lastno upanuti u ovo neusteghnuchie, kojese zovè prigliubodinstvo. Zatò s' ovom zabranom prigliubodinstva lastno razumiemo, dasse zabragnuje svakà varsta necistocchiè, i neposctegna, s' kojemse ozquarnuje tielo. A' pacèje occittò, daje zabragnena svaka bludnost unutargna sarza s' ovom Zapoviedi, i zlamenuje jakost istoga Zakona, koje occit, daje duhovni, i Jesukarst Gospodin nauccii s' ovijem riecima: (Matt. 5.) *Cjuliste, daje recceno stariema: Ne sagriesci bludno, à jà govorim vami, da svaki, koj budde vidieti xenu zà poxeglietti gnù, jurje bludovao s' gnom u sarzu svomu.* Ovaa jessu, kojaa zienismo, dasse occittò imaju uccitti vjerniema, akobise onnaa pristavila, kojasu naregena od Sabora od Trenta protiva prigliubodivzima, i onnijema, koii hranu xenè neposctene, i hotimizze, ostavgliajuchi drughee mnoghee, i razlikee varste neposctegna, i necistocchiè, od kojieh posobno svakise uvjexbati imà od Paroka, kako budde iskatti vrieme, i biichie tegliadih. Sada sliedi, dasse istomacee onnaa, kojaa imaju jakost za zapovidietti.

6. *Sctose naregluje onnijè potriebittò za obsluxiti izvan onnijeh, kojesu Zabragnjenaa?*

Ima-

Imajuſe dakle uccitti vjerni, i prijako nagovarati, dabi goilli ciſtocchiu, i uſteghnùchie, i occiſtili ſebbe od ſvakoga ozquargnegna taleſnoga, i duhovnoga, izvarſcujuchi ſvetòſt ù ſtrahu Boxjemu. A' najparvò uvjexbatiſe imaju, premdà krepòſt ciſtocchiè vecchieſe proſvietluje ù varſti onnijeh gliudih, koii.svèto, i bogomillo gojuu onnò priliepo, i zaiſto boxanſtveno odlucègne djevicanſtva; niſctanemagne josctſe s'onnijema pogagiaju, koii olli prohodee neoxegneni xivot, tojeſt u djevicanſtvu, ollisu zdruxeni ù xènidbi, dabiſe uzdarxalli ciſti, i pravetni od bludnoſti zabragnene.

7. *Kojeſe ſtvari poglavitto razmiſcgliati imaju od onnoga, koj xudi ukrotitti ſvoje neciſtocbie?*

A' jere mnoghee ſtvari uccene jeſſu od ſvetieh Otazah, s'koijemaſmo naucceni ukrotitti, i uſteghnuti poxude, i neka naſtoii Parok gnih pomgnivo iſtomaciti puku; i pomgnivo neka budde opchiti ù prigovaragnu. A' ovaa jeſſu od ovè varſte, dio kojèſu ù miisli, a djo kojèſu ù djellu. A' jer liek poſtavglien bii ù miisli, ovose ù onnòmu navlaſctitò uzdarxuje, dabiſmo razumjelli, kolikaje grubbocchia, i ſctetta ovoga grieha, kojà buduchi poznana, laſtnijchie biti nacin marzjetti gnù. A' moxeſe od onnoga razumjetti, daje grieh ſctettan, jere radi ovoga grieha ghinuu, i izgonuuſe gliudi iz Kraglieſtva Boxjega, ſctoje od ſvijeh zalah najgorrè zlo (1. *Kor.* 6.).

I ovà ù iſtinu nevoglia od ſvijeh zlòchiah opchiena jeſt. A' onnoje vlaſctitò ovomu griehu, dà koij grieſcee bludnò govorùſe, dà grieſcee, protiva ſvoijema teleſſima, pò sudu Apoſtola, koj ovako piiſce (1. Kor. 5.). *Bjexite bludnoſti; jereſvakj grieb, kojegagod budde ucciniti cjovjek, izvan tiela jeſt, a koj bluduje, prema ſvomu tiela grieſcj.* Scto radi ovoga uzroka bii recceno, jere gnega ſramotnò vlada, ozquarnujuchi gnegovu ſvetoſt. Ràdi koje ſtvari ovako ſvèti Pavao govorj Teſſalonianima: (*p.* 4.) *Ovoje voglia Boxja ſvetoſt vaſca, dabiſte uzdarxalli vas od bludnoſti, dabi znao ſvakj od vàs ſvoj ſuud uzdarzatti ù poſvechiegnu, i ù poſctegnu, nè ù ſmuchiegnu poxègliegna, kako i narodì, koiiBògba neznaju.*

Paka, ovò scto opacije jeſt, akobi cjovjek Karſtchianin ſramotno podao ſebbe bludnizi, onnaa ùda, kojàſu Jeſu-

karstova ciniih bludnize. Ovakobo S. Pavao govorj (1. *Kor.* 6.) *Neznateli dassu telessa vasca uda Jesukarstova? Uzimajuchi dakle uda Jesukarstova uccinitichiu uda bludnize? Nedaj Bògh. Alli neznate, dà koise pridruzi bludnizi jednosè tielo uccinj?*

Josct odvisce cjovjek Karstchianin, kako svjedocj istj S. Pavao, (1. *Kor.* 6.) jest zarqua Dùha svetoga: koju ozquarnuti, nije druggò, nego odaghnatti od gnè Dùha svetoga,

8. *S' koijem razlozima mughlabise razumjetti grubbocchia prigliubodinstva?*

A' ù griehu prigliubodinstva nahodise vellika zlocchia. Jere, kako hocchiè Aposto, (1. *Kor.* 7.) dà, koiisu zdruxeni, ù Xenidbi, takosu podloxni jedan druggomu, kolíko nì jedan, nì drughj neimà oblàst svoga tiela, ma takosu svezani megiu sobom, s' gnekom zamjenom, kakono sluxbeniem zavezajem, kolikose mux priklonitti imà vogli xenè, i takoger xena vogli, i namighnùchiu mùxa; ù istinu akobi jedan od gnih razlucio tielo svoje, koje jest ù oblàst druggoga, od onnoga, komuje podloxno, ovije sasma opàk, i hùd. A' jere strah sramote primnogo nagoni, i poticce gliudi nà onnaa, kojasu zapoviediena, i privelle strasci od zabragnenieh; Parokchie uccitti, dà prigliubodinstvò zapecjatchiuje privelliki bigliegh sramòte. Jere ovako upiisano bii ù svèta Piisma: (*Prov.* 6.) *Koj prigliubodivaz jest radi ubosctva ò slabba sarza izgubbitichie dùscu svoju: grubbocchiu, è sramotu skupglia sebbì, è priekor gnegov necchiese pomarsiti.* U' istinu vellicinà ovoga grieha lastnose moxe vidieti od ostrine pedepse. Jerese kamenovahu prigliubodivzi pò Zakonu naregenomu od Gospodina ù starommu Zakonu (*Diatk.* 20.),

9. *Kojee pedepse obicjnjno sliedu necisse bludnosti?*

Pacè josct radi bludnosti jednoga, nè sàmo koj grieh uccinii, mà josct kadgod i vas graad razuren bii, kako sctiiemo od Sikimitah. (*Nar.* 34.) Mnoghii izgledi boxanstvenoga pokaragna sctijuse ù svèta Piisma, kojachie Parok mocchi skupiti zà pristrasciti gliudi od hude bludnosti, kako razur od Sodome (*kar.* 1.), i od drughieh blixnieh gradovah; od Israelichianah (*Broi.* 25.), koii bludovasce s' kchieràma Moaba ù pustignu; razur od Benia-

niamitah. (*Sudz.* 20.) Koii pak utekuu smart, nechie pak utecchi nepodnosivee boliesti, i mukkee pedepsah, s' koijemase cesto pedepsaju. Jere osliepglieni ù pameti, kojaje najvecchià pedepsa, takvi izlazuu, koliko neimaju pomgnu ni od Bogha, ni od postegna, nì od cjastnosti, nì najposlie od sinovah nì od xivota svoga: i nà ovj nacin tako razpusceni, i zaludni cinuuse, kolikose gnima neimà priporuciti, nì naslonitti ikkakva stvar tescka, i mallomagn nijesu podobni zà ispunniti ikkakvo darxanstvo. Moxemo izvaditi izglede, od ovè varste od Davida, i Salomuna (2. *Kregl.* 11.) od koijeh, parvj, tojest David, poklè uccinii prigliubodinstvo, oncjas uccinise priraz-lik, od prikrotka nemillostiv, koliko dade smart Urii, komu bjesce darxàn: drughj tojest Salomun (3. *Kragl.* 11.) spusctajuchise ù bludnosti od xenah, takose odvraati od pravoga Zakona Boxjega, kolikoje sliedio tugee Boggove, tojest Idole laxive. Ovj dakle grieh, kako govori Osea: (*p.* 44. odnossi sarze cjovjeka, i cesto zasliepi. Sada priidimo nà onnee liekarie, kojèsu ù djellovagnu.

10. *S' Kojemse nacinima poticcuu gliudi nà bludnost, od koijehse onnii navlascitià uklagnati imaju?*

Od koijeh parvj jest onnj, dabismose uklagnali od dangubbe, i pocivagna: ù komu gliudi Sodomichiani, kakoje prid Ezekielom, (*p.* 16.) buduchise zapuscili, uppadosce sunovratni ù onnj prinecisti grieh hudè bludnosti.

Pakase primnogo imà uklagnati od proxdarlstva (*Jer.* 5.). *Nassitih gnih*, govorj Prorok, *i zabludili jessu*; jere utrobba punna, i sitta, poragia bludnost. Ovò istò Gospodin zlamenovaa s' ovijem riecima (*Luk.* 21.). *Pazite vàs dà posrecchi nebi otexalla sarza vasca ù proxdarlstvu, i ù pianstvu*. Takoger ovò *Apostò govorj*: (*Effes.* 5.) *Nemomojtese oppijati s' vinom, ù komuje puteni grieh*.

A' navlascitose raxixe duh, i sarze nà bludnost s' pogledom occiih k' cemuse pristoi omnà bessjedda Jesukarsta Gospodina: (*Matt.* 5.). *Ako okko tvoje smutbinje tebbe, izvadiga, i odvarzi od tebbe*. Mnoghee josct rieci jessu prid Prorozzima od ovè stvari, kakoje prid Jobom: (*Job.* 31.). *Uvjettovaose jessam s' occima moijema, dà nebih nì mislio od djevizze*. Mnoghii najposlie jessu i mallomagn neizbrojni izgledi zlijeh, koii pocetak imasce od pogleda

occiih. Tako David sagriescii, tako Kragl od Scikema, nà istj nacin takoger onnii starzi sagriescisce potvoritegli Susanne (2. *Kragl.* 11. *Nar.* 34. *Dan.* 13.).

11. *Velliko narescegne xenah, i razgovori neposcteni, i druggaa potizzagna nà bludnost, imajuse bjexati.*

Uzoritto takoger narescegne, s'kojemse mnogo poticce chiuchiegne occiih, cesto daje nè mallahan uzrok od bludnosti; i zatò Salomun napomenuje :(*Eccl.* 9.) *Odvrati obraz tvoj od xene narescene.* Xene dakle kadase rescee s'vellikom pomgnom, nije nepristojno, akobi Parok postavio kojugod pomgnu ù tomu, dabi kadgod gnima spomenuo, i pokarao s' riecima; Kojee pritescke rieci od ovè varste izusti S. Petar Apostò ovako: (1. *Petr,* 3.) *Vlasi xenè neka nebuddu izvàn spusctene, alli obavite s'zlatom, alli narescene s' obukovagnem haglinah.* Takoger S. Pavao recce: (2. *Tim.*) *nè ù izvienima kossama, alli s'zlatom, alli s' bisserima, alli s' bodiccbiom prizitgnenom.* Jere mnoghee nerescene s'zlatom, i s' bisserom izgubisce narescegna dusce, i tiela.

A' ovò potizzagne bludnosti, koje obicjajno izhodj od vellika narèscegna hodicchie; druggò sliedi, tojest necist, i neposcten razgovor. Jerese raxixuu sarza mladichiah s' neposctemiem riecima, kako gneka zubglia podstavgliena, govorj Apostò: (1. *Kor.* 15.) *Scbettee dobra, xivgliegna razgovori opàki, i zlii;*

I ovò istò uzrokuju razkoscnija i slatka pjevagna, i kolla, od ovijehse takoger pomgnivo imà uklagnati.

U' kojojse varsti takoger ubrajaju Kgnike upisàne neposcteno, i gliubglieno, od koijehse tako imaju uklagnati, kako i prilikee, kojee prikaxuju kojegod oblicje sramotno; buduchi ù gnih privellikà jakòst zà raxecchi sarza mladiichiah nà stvari neposctene. A' neka najprie Parok buddè nastojati, dabise onnaa prisvèto obsluxilà, kòjasu bogogliubno, i bogomillo naregena biila od ovijeh od prisvetoga Sabora od Trenta (*Sid.* 25.). A' ovee svè stvari, kojesuse jur spomenule, akobise uklagnale, postavgliajuchi velliku pomgnu, i nastojagne, mallomagnbise dighnuo svaki uzrok od bludnosti.

12. *Potrebnoje cestose Isspoviedati, i Pricestivati, i cinitti djella bogogliubna zà dostighnuti cistocchiu.*

A' pri-

A' primnogo pridi cesto Ispoviedagne, i Priceſtchiegne zà ſatariſſati gnè jakoſt: takoger cinitti gnekee nepriſtajne, i bogogliubne molitve Bòghu, sdruxene s' lemoſinama, i s' poſtima. Jere ciſtocchia jeſt dàr Boxji, koj nezàbragnuje onnijema, koii dobro proſsuu: niti dopuſcta, daſmo naopaſtovani vecchè, nego moxemo.

13. *Imàſe tielo ukrotitti, od onnoga, koj sliedj ciſtocchiu.*

A' neimaſe ſamo pedepsàti tielo s' poſtima, i s' onnijema poglavittò, kojaje naredila ſvèta zarqua, màſe joſct imà zabavgliati ù bdègna, ù bogogliubna putovàgna, iù drughee varſte pedepsah. Jere ù ovee, ì ù drughee ſtvarì od ovè varſte primnogoſe vidi krepoſt uſteghnùchia, i uzdarxagna. U' komu chinchiegnu S. Pavao govori; (1. *Kor.* 7.) *Svakj, koiſe potexj arvagnu, od ſvijebſe uzdarxuje; i onnii ù iſtinu; dà raſutnu krunnu priimu, à mii neraſutnu.* I mallo poslie recce: *Pedepſcem tielo moje, i ù sluxbuga obbracchiam, da pripoviedajuchi druziema, nebibſe jà odmetnìk naſcao.* I nà druggo mjeſto: *Rim.* 12.) *Nemojte imatti pomgnu pùti ù poxudami.*

O D S E D M E

Z A P O V I E D I

P O G L A V J E VIII.

Neuccini lupesctinu, tojeſt Neukradi.

1. *Kolikaje priporuka ove Zapoviedi, i sjedignegne s' dvijema ſpredgniema?*

Ovije bio ſtàri obicjaj Zarque, dabiſe priporucila sluſcaozzima onnà jakoſt, i biichie ovè Zapoviedi, kako priikaxuje onnò pokaragne Apoſtola od onnijeh, koii primnogo ſtraſcee oſtàle od onnijeh pomankagnah, od koijehſe onnii pritiſnuti nahodiahu govorj: (*Rim.* 2.) *Koibo druggoga ucciſc. tebbe iſtoga neucciſc? Koi pripoviedaſc, daſſe neima kraſti, à tii kradeſc?* S' koiem dobrom

brom nauka; nè sàmo karahu cesto griescegne onnijeh vriemenah; mà josct puuk, i pravdàgne smirevahu, i ostale drughee uzroke zlocchiah, kojèse obicjano uzbugnuju s' Lupesctinom. Nahodèchise josct ovò nevoglno nasce vrieme, i ù onnee griehe, i ù nevoglie, i nezgodde griehah, Parokichie pomgnivo nastojati uccitti ovò mjesto, i nepristajno, i pomgnivo istomacitichie krepost, i chiuchiegne ovè Zapovjedi s' izgledom svetieh Otazah, i Naucciteglih nauka Karstchianskoga. A' postavitichie najparvo svoje nastojagne, i pomgnu zà istomaciti nedospivenu gliubav Boxju prema narodu gliudzkomu, koj nè sàmo su onnee dvie zabrane, *Neubiesc*; *Nesagriescisc bludno*, kako cuvajuchi i xivot, i tielo nasce, i nascu cjàst, i posctegne; ma josct s' ovom Zapoviedi, *Neukradi*, juva, i bràni dobra, i imaachie, kako s' gnekòm straxom izvanskom.

2, *Kojese chiuchiegne uzdarxuje ù ovoi Zapoviedi?*

A' kojè istomacègne imaju ovee rieci, nego onnò, koje gorì rekosmo, kada besjedìsmo od druzieh Zapoviedih, tojest dà Bògh zabragnuje, dà ovaa nasca dobra, kojaa jessu pod òbranu gnegovu, nebuddu od ikkoga odnessena, alli isctechiena. Koje dobrocinstvo boxanstvenoga Zakona, kolikoje vecchie, tolikoje potrebnije, dasmo mii harni prema Boghu tvorzu istoga dobrocinstva. I namije pàk prikazan pridobar nacin i zà biti harni, i zà zaffaliti nà millosti, da nebismo sàmo dobrovoglno slusciali Zapoviedi mà joscț s'djellom potvardili; za ispugnati ovò darxanstvo Zapoviedi, imajùse Vjernì ponukovati, i taxixàti. A' jest i ovà Zapovied razdiegliena ù dva diela, kakono, i gorgne od koijeh parvà, koja zabragnuje Lupescținu, occittoje prikazana; uzdarxagne, i krepòst, koju nami Zapovieda, dasmo dobrostivi, i blagodarni premà iskargniema, ù porvomu dielu nahodise sakrivena, i zavita. Od parvògà dakle diela parvòchiese besjedjti: Neuccini Lupescținu.

3. *Zakonitegl, scto ovdi hocchie zlamenovati s' rieciju Lupescține?*

U temuse onnò imà paziti, dasse s' immenom *Lupescține* nerazumie sàmo onnò, kadase sctogod uzima otajno od Gospodara nehotèchiega, mà joscț kadase sctogod tugie uxiva protiva vogli gospodara, koj znà. Iinako imallobise zieniti, dà onuj, koj zabragnuje Lupescținu, zabranio-

bi Ugrabgliegna, uccignena, i pogarde; buduchi onnee rieci Apostola, (1. *Kor.* 6.) *Grabiozzi Kragliestvo Boxje nechie dostighnuti*. Od koijehse svaki nàuk, i obicjaj imà uklagnati, istj Apostò piisce. A' premdasu Ugrabgliegna vecchij grieh, nego Lupesctina, kojee, izvan stvari, koju odnosse komugod, joscmu cinuu ussilnòst, i namechivu vecchlu sramotu.

4. *Hotechi Bogh ovdi zabraniti svako nepravetno posvojegne tugia stvari, zasc̀to cinj uspomenu prie od Lupesctine, nego od Ugrabgliegna?*

A' neimàse cuditi, zascto s' oviem lahsciem immenom *Lupesctine* bii zapiisana Zapovied boxanstvenoga Zakona, à nè *Ugrabgliegna*. I zatò s' privellikiem razlogom bii uccigneno, jere Lupesctina vecchieje occitta, i pristoise mnoghiema vecchiè, nego Ugrabgliegnà, kojaa sàmo onnii uccinitti moguu, koii imaju mogujstvo, i jakosti. Premda svàk vidj, dà buduchi odmetnùti magnij griessi od istè varste, zabragnujuse josct i vecchie zlocchie.

5. *Brojuse vazlike vàrste Lupèsctinè na dugliè uzete.*

Zovèse pak s' razliziem immenima uxivagne, i possvojegne nepravetno stvarih tugieh pò razlikosti gnihovoj, kojee odnosse od gospodarah i nehotechieh, i neznajuchieh. Jere akose sctogod ponàse odnesse od koga samoga, zovèse *Furtuum*, *tojest* Lupesctina; akobise otajno uzèlo kraglia, zovèse *peculatus* kragia jaspre kraglieve: Zovù *Blagium* Premamu tojest àkobi bio odveden cjovjek slobodan, alli sluga druggoga na svoju sluxbu: Akobise pak uzèla sveta stvar, zovèse *sacrilegium* tojest svètogargie, kojè zlocinstvo primnogo opako, i kùdo toliko ù obicjaju postavglieno bii, da dobra, kojaà potrebittò, bogogliubno, i mudro odregena bjehu za cjast svetieh stvarih, za sluxbenike Zarquene, i za potrebu siromahah, obratilabise ù domàchie razblude, i ù sctetne bludnosti.

6. *Nè samo onnii pristupaju ovu Zapovied, koii istinittò s' djellom uxivaju stvari tugie, ma josct, i s' miisglju.*

A' izvan iste Lupesctine tojest izvan izvanskoga djellovagna, josctse zabragnuje od Zakona Boxjega miiso, i voglia zà ukrasti. Jere jest Zakon duhovni, koj gleda vrutak miislih, i svjettovagnah (*Matt.* 15.) govorj Gospodin prid S. Matteom (*p.* 15.), da iz sarza *izlazuu*

miis-

miislii zlo, ubojstva, prigliubodinstva, bludnosti, Lupescine, kriva svjedocanstva.

7. *Odklebismo poglavitò moghli prózgniti tegotu Lupesctine?*

A' kolikoje texak grieh Lupesctina, zadosta prikaxuje istà jakòst, i biichie naravi, jereje protivna pravdi, koja dàva svakomu svoje. Jereje potrebno, dassu stavna razdiegliègna dobarah, i odrègegna jus od pocetka, naregena sùdom narodah; dalli josct potvàrgene zakonima boxanstveniema, i gliudzkiema; dabi svakj uzdarxao onnaa, koiàga pò Zakonu dopadaju, akò nebismo ktielli razuriti, i odnieti gliudzku druxbu. Jere kako Aposto govorj; (1. *Kor.* 6.) *Nì Lupexì, nì lakomzì, nì piunzi, nì proklinaozzi, nì Grabiozzi Kraglieftvo Boxje nèchie uxivati.* Premdà mnogaa prikaxuju nemillost, i xestocinu ovè opacine, koiaa slieduu Lupesctinu. Jerese nesviestno, i nerazboritto suduu mnogaa od mnozieh; dogagiajuse nenavidosti, i omraze; cinuse nepriateglstva, zgagiajuse kadgod prigorke ossude gliudih pravetnieh.

8. *Kakose potrebittò imaju povratiti stvarì odvzète?*

Sctochiemo riechi od onnoga darxanstvà, kojeje od Bògha zapovidieno svijema, dasse imà zadovogliti, i povratiti komuje biilo sctogod uzèto? Govorj S. Agustin: Jerse *neoprascta grieh, akose nebi povratilo oduzèto.* Koje povrachiegne, kada koigod imajuchi obicjaj obogatiti s' tugiem, koliku mucnost imà, izvan onnoga, scto svakj moxe suditi pò obicjaju druzieh, i pò svomu chiuchiegnu; moxese razumjetti od svjedoxbe Abakuka Proroka (*p.* 2.). Jere govorj: *Tescko onnomu, koj uzmnoxiva nè svojà; dokle josct namèchie suproch sebbi gusti gliib?* Zovè gusti gliib onnò uxivagne stvarih tugieh, odkle gliudi mucnose moguu oslobòditi, i izbaviti. A' tolikosu mnoghee varste lupesctinah, kolikoje gnih primucno izbroitti. Zatò od ovè dvie varste Lupesctine, i Ugrabgliegna, bitichiese zadosta reklo, puut koijeh ostàle gledaju, kakono puut glàve, od koijehchiemo besfjediti. Dakle zà ovaa marzietti, i zà pristrascciti Puuk vjerni od opakoga zlocinstva, postavitichie Paroki svaku pomgnu, i nastojagne. Ma sliedimo djelove ovè varste.

9. Ko-

9. *Kolikesu varste glavne Lupesctinah; i kolise imaju postaviti ù broju od Lupexah?*

Jessu dakle Lupexi josct onnij, koii kupuju stvari ukradene, alli uzdarxuju nakoigod nacin, sctoseje naselo, pritisnùlo, alli odnielo. Govoribo S. Agustin: *Akosi nascao, à nijesi vratio, ugrabiosi.* Da akose nemoxe nà ikkakav nacin iznàchi Gospodar od stvarih, onnaa dobra imajuse datti uboghiema i kojaa zà povratiti, koise prighnuti nemoxe, lastnose od toga vidi, dabi on odnio svakaa, akobi mogao.

S' istiem griehom onnise vèxe, koj ù kupovagnu, i ù prodavagnu stvarih sluxise s' prievarami, i s' laxiviem riecima: ovijeh prievare pedepsatichie Guspodin. Texiisu, i opakij ù ovoj varsti Lupextinah onnii, koii prievarne, i ghgnile targovine prodaju nà mjesto pravieh, i zdravieh; i koji varaju kupovarajuchiè s' utezom, s' mjerrom, s' brojem, i s' nacinom. Jerese nahodj upiisano u Deuteronomio: (*pogl.* 25.) *Nemoj imatti ù vrechizi razlika mjerila:* i ù Kgnighah djackieh (*pogl.* 19.) *Nemojte ciniti sctogod nepravetno ù sudu, ù laktu, ù utezu, ù mjerri; mjerrila pravetna, i jednaki staari.* Nahodlse i nà druggò mjesto: (*Prov.* 20.) *Marzost jest prid Gospodinom, utèz, i utèz, mjerrilo prievarno nije dobro.*

Josctje occitta lupesctina texaka, i zanatnika, koii isctuu svu, i zielu plàtu od onnijeh, koijema onnii nijesu uccinilli trùd pràvi, i dostojni. Nitise pak razlucuju od Lupexah slùghe gospodarah, i nevjerni straxani stvarih: pacèsu josct toliko vecchma marznij, nego ostali Lupexi, koiise izvan zatvàraju s' kliucima, jere nemoxe biti ikkakva stvar zabigliexena, àlli zatvorena ù kucchi slughi Lupexu.

Josctse zienuu, da cinuu Lupesctinu onnii, koii vadee jaspre s' prievarniem, i smiscglieniem riecima, i s' jednom prievarnom proscgnom; koijeh tolikoje vecchij grieh, jere prilagaju Laxi Lupesctinu. Onnii takoger imajuse postaviti ù broju od Lupexah, koiisu zvàni nà kojegod djello posobno, alli kraglievo, trudèchi alli mallo, alli nista, i mallo zienuu darxanstvo, sàmo uxivaju plàtu, i uzdarxe. Druggoje, i kako rekosmo, primucnoje sliediti, i isctomaciti ostàlo mnoxtvo Lupesctinah izmiscglieno od prie-

vare

varne, i hitrè lakomosti, kojà poznaje svè puutove zà ucciniti dinare.

10. *Kojesu varste ugrabgljegna, i koiise imaju zvatti Grabiozzi?*

Takogerse odregiuje zà besjedit od Ugràbgliegna, i ottimagna, kojeje druggò poglavje od ovijeh opacinah; akobi parvò Parok napomenuo pùku Karstchianskomu, dabise spmenuo od onnè bosjedde Apostola: (1. *Tim.* 6.) *Koiise hocchiu bogatti ucciniti, upadajù ù napast, i ù zanzize Djavla*: i neka nebi podnio, dà ù ikkoje mjesto buddè ostaviti ovu Zapovied; (*Matt.* 7.) *Kojagod hocchiete, dà uccinuu vami gliudi, i vii cinite gnimà*: i onnò vazda neka misli. *Scto nenavidise, dasse od druggoga uccini tebbi, pazi, dà nebi tii kadgod druggomu uccinio.* (*Tob.* 4. *Luk.* 6.)

Ugràbgliegna dakle jessu occitmija: Jere koii nedaju plàtu dostojnu rabotnizima, illiti texazima, jessu Grabiozzi. Koljeh ponukuje nà pokoru s' ovijem riecima: S. Jakob (5. 1.) *Nu sada, ò bogatzi, plucite jaukajucbi ù nevogliab vascieb, kojècbie dòcbi vami.* Koje pokore pristavglia uzrok: *Evobo plàta texabab, koii xgnesce darxave vasce, koja priuzèta bii od vàs, viika, i viikagne gnibovo uglieze ù uscima Gospodina Sabaota.* Koja varsta Ugrabgliegnah primnogose hulii, i odmechiè ù kgnihah, Djackieh (*p.* 19.) Deuteronomiu (*p.* 24.) prid malakiom (*p.* 3.) i prid Tobiom (*p.* 4.) U' ovomu griehu Ugrabgliegna zatvarajuse onnii, koii neplachiaju, olli uzimaju s' prievarom, i k' sebbi prinosluu onnaa, kojase imaju daiti Poglavizzami Zarquenicma, i Vladagnima, zarine, haràce, desetine, i ostàla od ovè varste.

11. *Koj cinj kamatu cinj Ugrabgliene, i kolikoje texak grieb kamata?*

Ovdise josct razumiu Kamatnizi, prinemilli, i prigstruti ù Ugrabgliegnu koii kraduu, i ubijaju s' kamatama nevogni puuk: A' jest kamata sctogodse uzimgliè visce od danoga, i glavnoga, ollibi bio dinar, olli koja drugga stvar, kojabise moghla kupiti, alli prozieniti s' dinarom. Jeru ovakoje piisano prid Ezekielom reece: (*p.* 18.) *Nà kamatu nebudde zajmiti, i svarbuobilno nebudde uzeti*, rojest vecchie. Josct Gospodin prid S. Lukom (*p.* 6.) *U' zajam dajte, niscta pak uffajucbi.* Privellikaje vazda bii-

la ovà

la ovà opacina, josct i prid narodima, i primnogò marska. Ovdi onnò: *Sctoje cinitti kamate? Sctoje reeca ubitti cjovjeka.* Jere koii cinuu kamate, dvà puuta isto prodaju, alli onno prodaju, cessa nije.

12. *Sudzi, koii suudę zà miito, i prievarnizi zaimalazab jessu Grabiozzi.*

Takoger cinuu Ugrabgliegnà Sudzi, koii prodaju suud; prighnuti s'dinarom, i s'darovima privrachiaju pripravetne pravde slabieh, i uboziech. Prievarnizi zajma, koii tajuu, i pokrievaju duugh; i koii buduchi uzeli vrieme zà platiti nà svoju, alli nà druggoga vjerru kupuju targovine, a neispugnaju obbecchiagne, ossuditichiesse s'istiem griehom od Ugrabgliegna. Koijeh joscthje texij grieh, jere targovzi radi pomankagna, i prievare gnihove, draxèe prodaju svakaà s'privellikom sctettom graada: protiva koijemase zieni, dasse pristoì onnà besjedda Davidova: (*Pjess. 36.*) *Uzajmitichie grescnik, i nęchię vratiti.*

13. *Bogatzi, koii uzimajuchi zaklade, pritiskaju ubogheo, brojuse megiù Grabiozze.*

Sctochiemo recchi od bogatazzah onnijeh, koii od onnijeh, koii nemoguu vratiti sctosu uzajmilli ostrije piitaju; i josct uzimgliu zaklade onnee protiva zabrani Boxjoj, koiisu potrebni zà uzdarxagne tiela gnihova. Jere Bògh gòvorj: (*Izod. 22.*) *Akobi za zaklàd od isharguoga tvoga uzeo haglinu, prie sunzenoga napadà vràtije gnemu, jerboje onnà sàma s'kojomse pokrieva, hodicchia puti gnegove, niti ima druggù, ù kojubise zavio? akobi vapio k'meni, uslisciticchiu gnega, jer millosardan jessam.* Ostrinu ovijeh daimase vràti s'razlogom, zvattichiemo ottimagne.

14. *Koii skrievaju xitta kadaje glaad jessu Grabjozzi?*

U' broju onnijeh, koiise zovu Grabriozzi od Svetieh Otàzah jessu onni, koii ù glàdno godisęte sakrìevaju xitto, i cinuu dà budde draxaa i skupija hràna radi pomankagna: sctose josct razumie od svijeh stvarih potrebittieh zà hranù, i zà xivgliene. Koijemase pristoi onnò Salomuna. (*Prov. 11.*) *Koj sakrieva xitto, proklinatichiesa ù puke.* Koii od svoijeh griehah napomenuti takvii Parokichie slobodno pokarati, i obilattochie istomaciti pedepse odregene onnijem griessima. Ovaa od stvarih zabragnenijeh: sada sctose zapovieda ù cemu darxj parvò mjesto:

zado-

zadovoglnost, I povrachiegne. *Jerest grieh neoprasta, akose ne-povrati oduzéto.*

15. *Koijst imaju suditi dassu darxani povratiti?*

A' nè samo onnj koj, uccinj Lupesctinu, darxànje onnò povràti onomu, komuje ukrao; mà josct svì, koiisu biili dionìzi Lupesctine jessu zavezani s'oviem Zakonom od povrachiegna; imàse prikazati koiisu onnii, koiise nemoguu uklonitti od duxnosti zà povràtiti, i zadovogliti. Jessu pàk mnoghee varste gliudih: à najparvij jessu onnii, koii zapoviedaju, dasse ukrade: koii nijesu sàmo onnii druxba, i uzrok od Lupesctinah, nijèssu josct ù ovoj varsti najgorij Lupexi. Druggà varsta, jest jednaka ù vogli parviema, mà razlika ù oblàsti, nisctanemagne imàse postaviti ù istomu biichiu Lupexah, i jest onnijeh, koii nemoguuchi zapovidieti, à onnii jessu nagovoritegli, i ponukovaozzi nà Lupesctine. Trecchia varsta jest onnijeh, koii pristaju k'Lupexima. Çetvartà varsta jest onnijeh, koiisu dionìzi Lupesctinah odkle josct onnìi cinuu dobiit, akose moxe riechi dobiit, koja gnih ossudìva ù vjecnee mukke, akose nebi obratili od zlòga puutà, od koijeh ovakò bessijedj David: (*Pjess. 49.*) *Ako vidiasce Lupexa, tarciasce segnim.* Pèta varsta, koii moguuchi zabràniti Lupesctine, à onnii ne samo, dabise suprotivìli, i oparli onnijem lupexima ma josct propùsctuju, i dopusctaju gnima slobodu. Scèsta varsta jest onnijeh, koii nekaxuju stvar, znajuchi istinittò i Lupesctinu nccignenu, i gdieje nccignèna, mà pokrievaju, kako dà onnii neznaduu. Najposgliedna varsta, koja skùpglia, i uzdarxuje sve pomochnike Lupesctinah, stràxane, obraniteglie, i koii gnih primaju, i daju konke, kòii svì jessu darxanì platiti onnijema, koijema sctogod oduzèto bìi; i imajuse primnògo nagovàrati nà onnò potrebittò darxanstvo.

Nijesu ù istinu podpunno slobodni od grieha Potvarditegli, i possaglitegli Lupesctinah. Nitisu josct bez istoga grieha sinovi domàchi, i xene, koii od otazah, i od muxevah kraduu dinàre.

16. *Sctose imà suditi od Lemozinah, kojèsu josct ovdi u sakriveno Zapoviedaju?*

A' ù ovoj Zapoviedi pak uzdarxujese josct drugga naredba, dabisimo biili millosardni prema ubogliema, i dabisimo

biſmo gnih izbavili od gnihoviehtieskochiah, i brinuchiah s' naſciem imàchiem, i s'pomochima. Od koje ſtvari imajuchiſe priceſto, i priobilno beſsjediti, neka ſamuu Paroki onnaa iz Kgnighah gliudih priſvetieh Cijpriana, Ivanna Zlatouſnika, Gargura Nazianzena, i od drughieh, koii priliepo piiſaſce od Lenoſine, s' koijemabi zadovoglili, i izpunnaili ovò darxanſtro. Jereſe imaju raxecchi vjerni na xudbu, i nà naſtojagne zà datti pomoch onnijema, koii imaju potrebu od milloſargia druzieh. Imajuſe josct uccitti, koliku potrebu imà lemoſina, tojeſt dabiſmo biili blagodarni prema uboghiema s'diellom, i s'pomochi naſcòm, s'onniem priiſtinitiem razlogom, jerechie Bogh pogarditi ù onnj privelliki dàn Sùda, i oſsuditi ù oghagn vjecni onnijeh, koii oſtaviſce, i pogardiſce diella lemoſine, à uveſtichie onnee poſſagliene ù nebbesku otaxbinu, koiiſu milloſardni biili uboziema. Josct jedan, i drughi ſuud izuſten iz juſtah Goſpodina Jeſukarſta: *Hodite blagoſſovglieni Ozza mega uxivajte pripravglieno vami Kraglieſtvo, i. Odſtùpite od mene prokleti ù oghagn vjecni* (*Matt.* 25.).

17. *S' koijem nacinima imajuſe ponukovatti vjerni nà Lemoſinu?*

Nekaſe sluxuu Redovnizi s'onnijem podobniem mjeſtima zà gnih prighnutti: (*Luk.* 6.) *Dajte, i dattichieſe vami*. Prìkazatichie obbecchiagne Boxje, od kojega nije ſtvari obilatije nì blagodarnije, daſſe ù iſtinu nèmoxe nì izmisliti: (*Mark.* 10.) *Nije ikko, koibi oſtavio dòm, i oſtale, koi nebi primio ſtopuutah tolikò ſada ù vrieme ovò i ù doſſaſtnomu vieku xivot vjecnj*, priſtavitichie onnò, ſcto bii recceno od Goſpodina Jeſukarſta: (*Luk.* 16.) *Cinite vami priateglie od blàga neprevde, dà, kada buddete pomankatti, prìmuu vas ù vjecna pribivaliſcta*. Prikazatichie pàk duxnoſti ovoga potrebittoga darxanſtva, dà koii nemoguu darovatti potrebniema s' cimbi uzdarzalli xivot, à onnii zànajmagne neka zàmu ubogomu, pò zapoviedi Goſpodina Jeſukarſta: (*Luk.* 6.) *U zajam dàjte, niscta pak uffajuchi*. I blaxeni David prikaaza blaxenſtvo ovè ſtvari: (*Pjeſſ.* 111.) *Radoſſan cjovjek, koj ima milloſargie, i zamjuje*.

18. *Imaſe trùditi zà datti Limoſinu, i ulagnatiſe, od dangubbe.*

Pristoise Karstchianskoj millostivosti, akose nebi moghlo ucciniti dobro drughiema, koii imaju potrebu od millosargia druzieh zà xivjetti, josct zà uklonitise od dangubbe s'trudom, i s' djellom rukah imaju iskatti onnaa, s' koijembi moghli odnieti potrebu ubòghieh. Nà ovò Aposto negovàra svijeh s'ovijem izgledom ù Kgnizi k'Tessalonianima s'ovijem riecima: (2. *Tes.* 3.) *jere vii istii znate kako potrebuje sliediti nàs*. Takoger k' istijema (*p.* 5.). *Trudite, dà buddete mirni, i dabiste vasc possao upravili, i djellovali s' rukami vascjema, kakosmo zapovidieli vami*. I k' Effesianima (*p.* 4.). *Koj kradiasce, jur neka nekrade, ma vecchie neka trudi, djellujuchi rukami svoijema, scto dobro jest, dabi imao odklebi podao onnomu, koi nevogliu tarpi.*

19. *Magneese imà blagovati za datti pomoch ubogbjema.*

Imàse josct stedjeti, i neiskatti od tugieh dobarah, dà nebismo biili tescki, i dessadni ostaliema. Koja trieznost kolikose svietli ù svè Apostole, ma navlasctitò jest najvecchià ù S. Pavla, kojega jest onnò k' Tessalonianima: (*p.*2.) *Spomenitese, bratchio, od trùda nascega, i umorègna dàn, i nòch djellùjuchi, dà nebismo komu biili tescki, pripoviedalismo megiu vami Euangeglie Boxje*. Takoger i nà druggò mjesto Aposto: (2. *Tess.* 3.) *U' trùdu, ù umorru, dàn i nòch djellujuchi, dà nebismo komugod biili tescki.*

20. *S' koijem razlozima imàse prighnutti puuk Karstchianiki nà marzost Lupesctinah, i nà xudbu blagodarnosti?*

Mà, dabi puuk Vjerni marzio, i uklagnaose od svijeh ovijeh varstah hudieh griehah, pristojnoje Parokima uzeti od Prorokah, i primiti od ostalieh boxanstvenieh kgnigah omarzost Lupesctinah, i Ugrabgliegnah, i strahovittee prietgne prikàzane od Bògha onnijema, koii cinuu onnee opacine. Vapie Amos Prorok (*pogl.* 8.). *Posluscajte ovò, koii satirate ubogoga, i pomankatti cinite potrebne zemglie, govorechi: Kadachie projti xgnetva, i prodavatichiemo targovine, i Subbotu, i otvoritichiemo xitto, dà ukratimo mjeru, i uzmnoximo zienu jasprè, i podvarchichiemo mjerilo prievarno*. Naohodùse mnogaa od istoga govoregna prid Jeremiom (*p.* 5.), u pricizah, tojest ù Proverbe (*p.*21.) ù Ecclesiastiku (*p.* 10.).

Nitise pàk sumjetti imà, dà ovaa sjemmena zlocchiah, s' koije-

s'koijema zlobami pritiskujese ovò vrieme, da nijesu dobar dio zatvorena u ovee uzroke. A' dabise obikli Karstchiani ciniti sva diela gliubexivosti blagodarnosti, i dobrostivosti potrebniema, i uboghiema, sctose pristoi druggomu dielu ovè Zapoviedi; prikazatichie Paroki privellikee plàte, kojee obbecchiaje Bogh dobrocinzima, i blagodarniema, dacchie datti ù ovomu, i ù druggomu xivotu.

21. *Sctosè ima suditi od onnijeh, koji oggovaraju svojè lupectine, i svetogargia s' teschiem oggovorom?*

A' jerese nahoduu, koii josct sebbe oggovoraju u Lupectine, imajmse napomenuti, dà Bògh nechie primiti ikàkav oggovor grieha gnegova: pacechiese dogoditi, dasse nedixè grieh sàmo s' onniem oggovorom, ma cudnovatiem nacinom uzmnaxase. Evò nepodnosne raskosce gliudih plemichiah, illiti Vlastelah, koii zlenuu dasse gnima okrachiuje grieh, akobi rekli, dassuse prighnulli zà uzeti druggomu svoju, nè od xudbe, alli od lakomosti; mà zà uzdarxatti gospostvo, i obilnost kucchie, i svoijeh starieh, koijehbi pannulo poscegne, i vellicanstvo, akose nebi uzdarxalle s' pritisnuchiem tugieh dobarah. Od koijehse imà odaghnatti ovà scetna prievara, i zajedno prikazatise imà, daje jedan nacin zà uzdarxatti, i uzmnoxitti blàga, i bogastva, i cjàst stàrieh, akobi Boxju voghu ispunnili, akobi Boxje Zapoviedi obsluxili: kojee kadsu potlacene, josct utemegliena, i pridobro stavna bogastva izvrachiajuse: Kraglievise sunovratni smechiuu stolla Kraglieva, i s'privisoka biichia poscegna, nà mjesto koijeh stavgliajuse kadgod od Bògha gliudi slabbi, i koii jessu od gnih biili primnogo marzjeni. Stvarje za nevjerovati, kolikose mnogò Bògh sardi nà ovijeh; od kojè stvari jest Sviedok Isaia, prid koiem jessu onnee rieci Boxje (*Isaia 1.*). *Poglavizze tvoii nevjerni, druxba Lupexah, svi gliubuu dàrove, sliedu uzdarje. Radi toga govori Gospod'n Bògh vojstvah, jaki Israelski: Jaoh obradovachiuse svarbu nepriategliah moijeh, i ossvetitichiuse od protivnikah moijeh, i obbratichiu ruku moju k' tebbi, i izvretticchiu dò cistoga pjennu tvoju.*

22. *Kakòse imà odgovoriti onnijema, koii govoruu, dassu ussillovani od obilnosti, zà ugrabiti tugiee stvari?*

Nahodùse, koii nè samo prinossuu onnj uzrok svjetlosti, i slavè, mà blàgo, i urescègna, obilnije hrane, i xivgliegna,

Koiise imaju pridobitti i uecitti, kolikoje opàko gnihovo, i djellovagne, i govoregne, koii pridstavgliaju kojuged obilnòst, i làst, i vecchiè zienuu nego voglin, i slavu Boxju, koju çudnovatiem nacinom vriedìmo, pogardujuchì Zapoviedi gnegove. A' koja moxe biti korist ù Lupescìinu, koju sliedui privellikeç sctette? Govoribo piismo: (*Eccl. 5.*) *Svarhu Lupeka jest smutgna, i pokora.* Mà dopusctimo, dà gnih ikko neprogonj: Lupex pogardiva Imme Boxje protiviise prisvetoj vogli gnegovoj, tlàci spassovne Zapoviedi istoga, iz koga vrutka izvirè svako pomankàgne, svakà opacina, svaka nemillòst.

23. *Sctose imà riechi onnijema, koii uzimaju bogatiema oggovarajuchise s' obicjajem, ersuse nauccilli kràsti?*

Sctose moxe kadgod cjutti od Lupexah, koiise protivu dà onnii negriesce ù onnomu, zascto sctogod uzimaju od bogatazah, i od obilnijeh gliudih, nì dà cinuu ikkakvu sctettu, nitije u istinu chiuute? nevoglna ù istinu, i kuxna obrano! Zieni drughj, dasse imà primiti gnegov oggovor, jerje poceo onnj obicjaj zà krasti, kako dà nebi mogao odbitise od onnè miisli, i djellovagna, koj ako nebi sluscao Apostola govorechiega: (*Effes. 4.*) *Koj kradiasce jurve neka nekrade*, alli hocchie, alli nèchie, josctchie primiti obicjaj vjecnieh mùkah.

24. *Sctose jost riechi ima onnijema koiise navoduu zà ukrasti, olli s' prigodom, olli nudbom zà ossvetitise?*

Jessu gnekii, koii oggovaraju sebbe, dassu sctogod uzèli druggomu, jersu biili ù prigodu. Jere jest onnà priciza obicjajna ù razgovoru, *Lupexi, koii nijesu, ucciniillibise ù prigodi.* Koiise imaju odbitti od ovè opàke miisli s' ovijem razlogom; imàse oprieti hudiem poxudami. Jere akobise vazda uccinillo onnò, nascto nudba nagonni, koibisce nacin postàvio slocchiami, i opaccinami, kojàlj svarha? Prisramotna dakle jest ònnà obrana, olli pacè spoviedagne privellikè netriesnosti, i nepravde. Jere koj govorj, dà on zatò negriescj, er neima ikkakvu prigodu zà griesciti, mallomagn istò spovieda, dabi òn vazda griescio, kadbi zgoda biila. Nahodùse, koii govoruu, dabi ukralli zà ossvetitiise, zasctoimje biilo ucciqneno od druzieh istò bezakogne, koijema ovakose imà odgovoritti, parvò, dà nije ikkomu dopusctèno, nitije posctèno sliediti bezakogne;

pàk,

pak, dà nemoxe ikko biti fudaz od svoje stvari; takogerse mnogò magnè dopusctà, dabi iskao ossvettu od druzieh od onnijeh stvarih, ù kojeç druzii pomankafce prema gnemu.

25. *Sctose imà riechi onnijema, koii kradduu, dabise oslobodilli od dugovah?*

Najposlie gnekizi zienuu, daje Lupesctina zadosta obragnena, i pokriyena s'onniem razlogom, jere buduchi pritisnùti od dugovah, innakose od gnih ossloboditi nemoguu, akoiih nebi vràtili s' Lupesctinom. S' koljema ovakose imà ciniti, jere nije texeega dùgha, s' koiemse vecchiè pritiska narod cjovjetanski, koliko onnj dùugh, od koga svakj dan cinimo uspomenu ù boxanstvenoj mollitvi, tojest ù Occenascu, (*Matt. 6.*) *Odpusctì nami dughe nasce.* Zatòse imà zieniti cjovjek pribezpametan, dabi ktio biti vecchie duxan Boghu, tojest vecchie griesciti, nego dabi povratio, sctoje duxàn gliudma, i mnogoje boglie biti postavglien ù tamnizzi, nego biti pridàn nà muckè paklene ù vjeke: mnogò jost gorce jest biti ossudgen fudom Boxiem, nego fudom cjovjeciem: à pàk onnii ponixni imajuse uttecchi k' pomochi, i millosargiu Boxjemu, od kogabi moghli isprossitti onnò, odsctase potreba imà, Nahoduse, i drughee varste oggovaragna, s' koijema chie mudri Paroki, i pripomgnivi od svoga darxanstva, lasno mocchi priskocitti, dabi kadgod imalli (*Tit. 2.*). *Tumà Nasglisdnika dobrih djellah.*

OD OSME APOVIEDI.

POGLAVJE IX.

Nerezzi protiva Iskargnemu tvomu Krivo svjedocanstvo.

1. *Koju koriſt uzdarzuje ovà Zapovied?*

KOliku imà nè ſamo koriſt, dalli joſct, i potrebu onnà nepriſtajno tomacegne ovè Zapovidi, i naponienùchie darxanſtva, ucci nàs potvardegne S. Jakoba s' onnijem riecima: (*Jak. 3.*) *Akò koi u rieci nepomankuje, tuj izvarſcen jeſt cjovjek:* Joſct iſtj: *Jezik ù iſtinu jeſt mallehno udo, i vellika uzdixe: Evò kolik oghagn koliku dubravù ingori!* kojaa sliedu ù iſtomu chiuchiegnu. S' koijema dvie ſtvari napomenujemo: parvà, daſſe primnogò proſtira ovò pomankagne jezikà: ſctoſe joſct potvardiva s' dunniem sudom Proroka, (*Pjeſ. 11.*) *Svakj cjovik laxiv,* dà buduchi jedan ſam grieh, zieniſe da mallomagn dotice svè gliudi. Druggà, dà od ondi izlazuu zla neizbrojna, gubèchiſe ceſto blago, poſctegne, xivot, i ſpaſſegne duſce s' cjovjeka zlogovornika, olli onnoga, koiſe vriedi, jere uſtarpglivo nemoxe podnieti pogarde, mà s' neuzpreghnutiem ſarzem progoni; olli onnoga, koiſe uvriediua, zaſcto radi hudoga ſràma, i radi opàke miisli gnekè zjene ſvjetovne, nebiſe mogao prighnutti za zadovogliti onnomu, koije bio uvriedjen. Zatò ù ovomu mjeſtu imajuse uvjexbàti Viernì, dabi zaffalili Boghu, kolikobi vecchiè moghli, zà ovu ſpaſſovnu Zapovied zà negovoriti krivo svjedocanſtvo, s' koiemſe nè ſamo nami zabragnuje pogarditi druzieh, ma joſct s' oviem posluhom bragneni jeſmo od pogardegna druzieh.

2. *Kojeſe chiuchiegne uzdarxuje ù ovoj Zapoviedi?*

A' s' iſtiem nacinom, i s' puutem imàſe napredovati ù ovoj Zapoviedi, s' koiemſmo napredovali ù oſtàle, tojeſt

daſſe razmiſcgliaju ù gnoj dvà Zakona: parvj, koj brànì, daſſe nebi reklo krivo ſvjedocanſtvo; drughj, koj zapovieda buduchi odneſſena himbenoſt, i prievara, buddemo prozienivati rieci, i diella naſca s' pravom iſtinom. Od koga darxanſtva Apoſto naùccil s' ovijem riecima Effeſiane (p. 4.) *Iſtinu govorechi ù gliubavi, ù gnemu ràſtìmo ù ſvemu, koije glava Jeſukarſt.*

3. Odſctaſe imà poglavìttò uklagnati s' ovom Zapoviedi?

A' parvj dio ove Zapoviedi imà ovj razlogh, dà, premdaſſe zlamenuje s' immenom kriva Svjedocanſtva, sctogodſe ſtavno govorj od druggoga alli dobro, alli zlo, olli nà ſudu, olli izvan ſuda; nisctanemagne poglavittoſe zabragnuje onnò ſvjedocanſtvo, kojeſe laxivo govorj od zakletnika. Jereſe svjedok zaklìgne s' Boghom: jere razgovor onnoga, koj sviedoccj, i koj umetchie immè Boxanſtveno imà privellìku vjerru, i zienu. Takoger buduchi ſtvàr poghibiſna ovò ſvjedocanſtvo, zatoſe poglavittò zabragnuje. Jere ù iſtinu Sudaz iſtj nemoxe odaghnatti ſvjedoke, koiiſe zaklignaju, akoſe nebi pò Zakonu odmetnuli, alli dabi biila occitta zlocchia grihovà, i opacine; navlasctito buduchi Zapovied Zakona Boxjega, da ù juſta dvoizze, alli troizze pribiva ſvaka riec. A dabi Vjerni occittò razumjelli Zapovied, imajuſe uccitti, scto zlamenuje ovò imme *Iskargnega*, prema kòmu nije dopuscteno riechi krivo Svjedocanſtvo.

4. Sctoſe zlamenuje ovdi s' immenom Iskargnega?

A' jeſt *Iskargni*, kakoſe razumie od nauka Goſpodina Jeſukarſta, (*Luk.* 10.) koj imà potrebu od pomochi naſce, oltibi on bio ſvoj, olli tugin, olli gragianin, olli innoſtranaz, olli priategl, olli nepriategl. Jere jeſt opacina zieniti, daje dopuſcteno riechi protiva nepriateglima sctògod laxivo zà Svjedoxbu, koiijeh vaglia gliubiti pò Zapovíedi Boxjoj, i Goſpodina naſcega. Pacè joſct, nije dopuscteno ikkomu riechi krivo Svjedocanſtvo protiva ſebbi, buduchibo nà gnekì nacin svakj iskargni ſebbi: koju ſtvàr akobi koii uccinilli ſapecivajuchi bigliegh priekora, i ſramote ſebbi iſtijema vriede i ſebbe iſtijeh, i Zarquu, cije jeſſu uda: nà taa joſct nacin cinuu sctettu graadu, koii ſebbi dajuu ſmart. Jerſe ovako nahodj prid S. Aguſtinom: *Nitiſe mogaſce dobro zieniti od umarlieh, da nije zabragneno; dabi koigod*

bio krivi svjedok protiva sebbi istomu, jer ù Zapoviedi postavglieno bii; Protiva Iskargnemu tvomu. Mase zatò neimà zieniti bez ovoga grieha, akobi koigod rekao protiva sebbi krivo Svjedocanstvo; jere gliubitegl prima nacin od sebbe istoga zà gliubiti Iskargnega.

5. Zà korist Iskargnega nije dopusčeno krivo svjedociti, alli lagati.

Dalli, buduchi nami zabragneno uvrieditį Iskargnega s' Krivom Svjedoxbom, odvisce zienimo, dà ikko suprotiva nedopusčta, daje dopusčteno prinieti kojugod korist, i prudnost zakletvom onnomu, koije s'nami zdruxen pò naravi, i Zakonu. Jerese neima ikkomu nastojati s' laxom i s' prievarom, à mnogò magnè zakletvom. Zatò ucci S. Agustin od laxe govorechi Krescenziu pò sudu Apostola, dasse lax ima postaviti ù broju od krivieh Svjedokah josct akobise reklo zà possaliti laxivo kogagod. Jere tomacèchi ovò mjesto: (1. Kor. 15.) *Nahodimose i krivi svjedozzi Boxij; akobismo rekli svjedoxbu protiva Bògku, daje uskarsnuo Jesukarsta, koga nije uskarsnuo, ako martvi neuskarsnuju;* govori, *Krivu Svjedoxbu zovè Apostol, akobi koigod lagao od Jesukarsta, i sctose zieni, dasse prisvoi gnegovoj possali.*

6. Kolikaa zla sliedu u Krivu Svjedoxbu, reçenu zà korist druggoga?

A pricestose dogagia, dà udii jednomu, koj druggomu ugàgia. U' istinu prikaxujese uzrok Sudzu nà privaritise, koj kadgod zaveden od krivieh svjedokah, naregiuje, i ussilovanje suditi protiva zakonu svarhu pogàrde. Kadgodse josct dogodi, dà koibi dobio pravdu nà sudu radi krive Svjedoxbe kojegagod, i daje ovò bez pedepse dostighnuo ponossechise s'opakiem dobiichiem, obiknuobise podmichiervati, i sluxitise s'lukaviem svjedozzima, s'pomochi koijeh ussà, dachie mocchi dostighnuti onnò, sctogodbi xudio. A' jest ovò pritesko ù istomu Svjedoku, jerese poznava laxivaz, i krivokletnik od onnoga, kogaje oslobodio, i pomagao zakletvom, i òn jere ù gnega ulazi opaçcina od ossude, svakj dàn prima vecchiu zabavu, i obicjaj nemillosti, i smionstva.

7. Griessi svijeh onnijeh, koii cinuu suud, i ù skupno svaka Laxa zabragnujese s' ovom Zapoviedi.

Da-

Dabise dakle zabranila himbenost Laxè, i krive zakletve svjedokah, takoger i offvaditegliah, i krivazah, i braniteglish, potizzaozah, nastojnikah, òdvjetnikah, i svijeh ostàlieh, koii à skupno sastavgliaju suud. Najposlie Bogh zabragnuje svaku svjedoxbu nè samo nà sùdu, dalli josct izvan sùda, kojabi moghla prinieti dosadu, alli sctettu. Sctijesebo ù kgnigah Djackieh, ù komu mjestu ponavgliajuse ovee Zapoviedi, s' ovijem rieciman: (*Djack.* 19.) *Neccinite Lupescinu, nèlaxitte, nì budde privaritt ikko Iskargnega svoga*. Dà nebi ikko mogao sumgnetti, dasse od Bògha nesùdi svaka Lax zabragnena s' ovom zapoviedi: Scto prioccittò svjedoccj David nà ovj nacin (*Pjess.* 5.) *Poghubitticbiesc svijeh, koii govoruu Laxu*.

8. *Ovà Zapoviad joscse rastirè dò grieha màrmòsceqna*.

Zabragnujese josct s' ovom Zapoviedi nè sàmo krivo svjedocanstvo, dalli josct marska poxuda, i obicjaj marmosccegna zà drughiem: od kojè kughe, nemoxese vjerovati, kolikèse mnoghee, i koliko tescke sctette, i zla izhoduu. Ovj grieh proklètno, i priekorno ù ottajno govoriti prema druggomu suudier marzu svète kgnighe: Govorj David: *S' ovìem neblagovab*. I S. Jakob (*p.* 4.) *Nemojte zloglassiti jedan druggoga, braecbio mòjà*. A' nè samo svèta piisma daju Zapoviedi, dalli josct izglede, s' koijemase prikaxuje vellicina grieha. Jere (*Ester.* 13.) i Aman izmiscglieniem griessima, toliko raxexè sarzè Assvera prema Xudjellima, koliko bjesce zapovidio, dasse ubiju svi gliudi onnoga naroda. Poviedàgne svèto pupnoje izgledah od ovè varste, spomenom koijeh nastojatichie Redovnizi, dabi odbilli Vjerne od ove opacine.

9. *Koiise imaju postaviti ù broju od marmoscaozzah, i zloglasnikah?*

A' dabise podpuuno poznalla jakost ovoga grieha, s' koijemse dixee poszegne druggoga, imàse znatti, dasse vriedi cjàst gliudska sàmo sluxechise s' potvoreghem, dalli josct uzmanaxajuchi, i nadostavgliajuchi griehe. I àkobise sctogod ottajno pomankallo od druggoga, kojà stvàr, kadabise obaznalla, biilabi tescka, alli sramotna, koibi tuu stvàr razglassio, koi, gdje koijema nebi potrebno biilo, ovise razloxittò zove marmoscavaz, i zlogovornik, illiti zloglasnik.

A' od

A' od svega zloglassegna nije poglavitijega, nì vecchiega, koliko onnijeh, koii zloglasse Nauk Katolicanski, i Pripoviedaozze gnegove. Jessu ù istomu griehu onnii, koii falluu Naucciteglie zlijeh naukah, i priexarah.

10. *Koii zluscaju zloglasnike, olli sijuu naskladi megiu prieteglima, jessu zloglasnizi.*

A' Nerazlucujuse od broja, i grieha ovijeh gliudih, koii sluscaju gliudi zloglasnike, à nekaraju zloglasnike, mà dobrovoglno k' gnima pristupaju. Jere zloglassiti, olli sluscati zloglasnike (piisce S. Jerolim, i S. Bernardo) koije gorii, lastnose nerazumie; jere nebi bio, koibi ozloglassio, akose nebi namjerili, koiibi sluscali zloglasnike.

U' istoj varsti jessu, koii svoijem himbenostima odbijaju gliudi, i megiu sobom zaticcuu, i primnogose raduju sijuchi nesklàdi, dà razlucujuchi privellikaa zdruxegnà, i druxbe s' himbeniem razgovorima ussillovalibi privellikee priateglie nà neumarla nepriateglstva, i nà bojeve. Ovu kughu nà ovj nacin marzi Gospodin: (*Djac.* 19.) *Nemoj bit patvoritegl, nì uzbunitegl ù puku*. Takvi bjehu mnoghii od svjetnikah Saulovieh, koiise sillovahu rasstaviti gnegovu gliubav od Davida, i nutkahu Kraglia prema gnemu (1. *kragl.* 12.)

11. *Gladègne zabragnujese josct od ovoga Zakona.*

Griesce josct ù ovomu dielu gliudi mamitegli, i gladitegli, koii s' gladègnem, i s' himbeniem fallama udahnuju ù uscima, i ù sarza onnijeh, koijeh lovu, i mamee gliubav, jaspre, i cjastchiegna, govorechi, kakoje prid Prorokom, (*Isaia* 5.) *Zlò dobro, a dobro zlò*. Koijeh dabismo odbilli, i odaghnalli od nascega opchiegna, uccj nas David s' onniem razgovorom; (*Pjess.* 140.) *Pokaratichie mene pravatnì ù millosargiu, i povikatichie mene; à uglie grescnika nechie oppretgliatti glavu moju*. Jere premda ovii negovoruu zlò iskargnemu, uisctanemagne primnogomu udee, koii josct faleechi griehe gnegove podaju gnemu uzrok, dasse uzdarxi ù griehe, doklebigod xivio. I ù istinu ù ovoj varsti joscte gorrè onnò gladègne, s' koiemse sluxi zà scettu, i pogubu iskargnega. Ovako, Saul, xudèchi pridatti Davida ghgnievu, i maccu Filisteah, dabi bio ubijen gladiasce gnega s' ovijem riecima: (1. *Kragl.* 18.) *Evò kchi moja starija Merob: dattichiu gnù tebbi zà xenu: samo buddi*

sjerujuchi jaki, i vojuj ratti Goſpodinova. Ovako Xudjelli zasjedniem razgovorom govorilli jeſſu Jeſukarſtu Goſpodinu: (*Matt. 22.*) *Mescтre znàmo, dà iſtinan jeſſ, i puut Boxij ù iſtinu uccise.*

12. *Kako priategli poghibilna i sctetno gladuu priateglia, kadje nemoch od ſmarti?*

Mnogò pàk jeſt sctetnij razgovor priategliah, bliznìkah, i redjakah, s' koijemſe kadgod blazno sluuxu prid onnijema, koii buduchi ù ſmartnoj nemochi, nahodèchiſe jur à najzadgnemu izdiſsàgnu; kada govoruu, daſſe tad nenahodi ikkakva poghibia od ſmarti; nagovaraju, dà ſtoii veſſeo, i radoſtan, i odbijajuga od Iſpovieſti griehah, kakono od miisli prizlovogline; kad najposlie odbijaju gnegovu miiſo od ſvakè pomigne, i razmiſcgliagnah najpokognieh poghibiah, ù koijehſe poglavittò nohodi. Zatòſe uklagnati imà od ſvake varſte Laxah, mà od onnè najprie, koja komugod moxe ucciniti teſcku sctettu. A' prinajgorija Làx jeſt od nemilloſti, kada koigod laxee prema Zakonu, olli od Zàkona.

12. *Pomankaju joscт prema ovoj Zapoviedi tvorzi, i piſſaozzi kgnigah ozloglaſſèchieh, laxuchi ù ſcjalu, alli zà rùgu, i lizimirzi.*

A' joscтſe Bògh priteſcko vriedi s'onniem zliem govoregnem, i opakiem, kojàſe cinuu s' kgnigami, kojèſe zovu *Ozloglaſſeechie*, i s'drughiem pogardami od ovè varſte.

Joscтſe zabragnuje Làx ù ſciali, alli zà rùgu, premdà nebi ikkò uccinio ù gnoj sctettu, alli koriſt, niscтanemagne jeſt ſtvàr nedoſtojna. Jere ovako nàs ucci Apoſtol: (*Eſſeſ. 4.*) *Oſtavgliajuchi Laxu, govorite iſtinu.* Jereſe ù onnomu nahodi velliko prighnuchie nà oſtu, i texuu làx; i od Laxah ù ſcjali gliudi uzimgliuu obicjaj zà lagatti, odctaſe zienuu, da nijeſu iſtinizi: zatò dabiſe vjerovalo gnikovu govoregnu, imaju potrebu vazda zaklinatiſe. Najposlie ù parvomu dielu ovè Zapoviedi odmecchieſe izmiſcglieno, i prievarno govoregne nè ſamo kojaſe govoruu izmiſcglieno, ma i kojàſe tako cinuu nijeſu bez grieha. Jere toliko rieci, koliko djella, jeſſu gnekii bigliezi, i zlameni od onnijeh, kojèſe nahoduu ù miisli kojegagod. Radi toga uzroka Goſpodin ceſto karaſce Fariſee, (*Matt. 16.*) zovuchiih Lizimirze. I ovaa od parvoga Zakona Za-

poviedi kojase prikoju Zabragnegnu. Sadachiemo tomaciti od druggoga, stto Gospodin Zapovieda.

14. *Sttose Zapovieda ù druggomu dielu ovè Zapoviedi pokrivenu ù riecima od ossudbab Svjetovnieh?*

A' ovà narav, i biichie Zapoviedi ovomùsse prikoi; dabise pravetno, i pò Zakonima ciuille Ossudde svjetovne; i dà nebi pritiskali gliudi, nì preuzèli sùdii. Jere nije dopusctteno suditi sluxbenika tugiega, Apostto piisce (Rim. 14.): dà nebuddu ossuditi, nebuduchi stvàr, i uzrok poznan. U' komu griehu bii svjettovagne Popovah, i Piisalazah, (*St. Ap.* 7.) koii sudisce S. Stiepana: Koj grieh takoger bii Vladagna Filippensah, od koijeh govorj Apostto; (*St. Ap.* 16.) *izbijene nàs occittò, neossudgene gliudi Rimgliane, postavisce ù tamnizzu, i sada ottajne nàs izvodee.* Da nebi ossudili pravetne à nepravetne pusctili, dasse nebi prighnulli zà plàtu, za dobrocinstvo, zà nenavidost, zà gliubav. Iere ovako Moyses uccj starjescine, koijeh postavgliasce zà sudze pùka. (*Deut.* 1.) *Sttoje pravetno sudite, olli gradianin budde onnj, olli puutnik: neka nebudde ikkakva razlikost vegliadib i toliko mulloga slusciajte, kolliko vellikoga: niti gledate oblicja ieccije, jere sund Bozij jest.*

15. *Krivzi uppitani od Zakonitta Vladagna nemogu lagatti.*

Od krivazah, i od pomankaozaah hocchie Bògh, dà onnii ispovideè istinu, kada buddu uppitani pò nacinu sùda. Jere jest gnekà svjedoxba, i pripoviedagne, onnò spoviedagne fàle, i slavè Boxje, pò ludu istoga Josue, koj nagovorii Akama nà pravo ispoviedagne, govori: (*Josue* 7.) *Sinko moj, daj slavu Gospodinu Bògbu Israelskomu, i ispovidi, i kaxi meni, sttosi ucinio nemoj sakriti.*

17. *Kojeje dennanstvo svjedokah?*

A' jere ovà Zapovied poglavittò tiice Svjedoke, od ovijehse josct pomgnivo imà besjediti od Pakoka. Jereje ovà krepost Zapoviedi, dà nè samo zabragnuje krivo svjedocanstvo, ma josct zapovieda, dasse govorj istina. Jere jest privellik obicaj ù stvarima svjetovnima od pravoga svjedocanstva, jerse nahoduu stvari neizbrojne, kojese od nas znatti nemoguu, akose nebi znalle onnee pò vjerri Svjedokah. Zatò nije stvari toliko potrebitte, kolliko istina Svjedokah ù onnijem stvarima, kojee nisimii znamo

nitije

nitsje zato prilikojno, da neznamo. Odsctase nahodj onna biessjdda S. Agustina. *Koj istinu taii, i koj govorj Laxu, jedan, i drughj krivaz jest: onnj jere kazati nehocchie, ovj jere xudi nauditi.* A' dopusctenoje kadgod istinu zatajati, mà izvan suda. Jere nà sudu, gdiese uppituje svjedok zakonittò od Sudza, podpunose ima occittovati istinu. U' komu mjestu imajuse uklagnati Svjedozzi, dasse mnogò nebi pouzdali u svoju pamet, i uspòmenu, da nebi za istinittò potvrdili scto occittò neznaduu. Ostali jessu Odvjetnizi pravdah, i Branitegli, Piisaozzi, i Upitaozzi.

17. *Na koichie nacin Branitegli, i Nastojnizi pravdah mocchi isspuniti darxanstvo svoje?*

Onnii dakle s' djellom, i s' obranom svojom neimaju kkomu pomankatti ù potrebittò vrieme, ma dobrostivo priskocitti ubogħiem gliudma: i neimaju uzèti pravde nepravetne za branitiih, nì s' potvoregnem produgliti pravdagna, nì xivjeti s' lakomosti. Sctose pak pristoi plati truda, i djellovagna svoga, onnaa buduu mjeriti Zakonòm, i s' pravdom.

18. *Pitaozzi, i ossvaditegli nà kojse nacin dobro nerluxee svoiem darxanstvom?*

Pitaozzi, i Ossvaditegli imajuse uccitti, da nebi kommugod uccinilli sctettu s' opakom ossvadom zanesseni od gliubavi, alli od marzosti, alli s' kojomgod xudbom. Ova najposlie Zapovied od Bògha naregena bii bogogliubniema gliudma, dabi vazda istinittò, i iz sarza govorilli ù skupsctine, i razgovore: neka nebuddu iscta riechi, sctobi moghlo nauditi cjasti druggoga, ni ù istinu od onnijeh, od koijehse spomignuu, dassu uvriedeni, i smuchieni biili; buduchi darxani imatti onnu zamjeru, daje megiù gnimà onnò priateglstvo, i druxbenòst, buduchi uda jednoga istoga tiela.

19. *S' koijemchiese razlocima mocchi privesti nà poznagna smrada, koise nahodj ù Laxi?*

Dabise pak dobrovoglnije uklagnali Vjerni od ovoga pomankagna Laxè, Parokchie gnima prikazatti privelliku nevogliu, i grubbocchiu ovè opacine. Jere ù Svèta Piisma Otaz Laxè zovèse Djavao: (*Ivan.* 8.) Jere Djavao nepribiva ù istini, Laxivaz jest, i otaz Laxè.

Pri-

zPristavitichie zà odaghnattj toliku zlocchiu vellika zla; kojaa sliedu Lax: i buduchi onnaa neizbrojna, prikazatichie vrutke, i poglavja sctetah, i nevogliah. A' najprie prikazatichie fudom Salomuna ù dvomu mjestu, ù koliku uvriedu Boxju upada cjovjek tafchiim, i Laxivaz, i ù koliku omarzòst gnegovu: (*Pro. 6.*) *Scèssu, kojaa nenavidj Gospodin, a zedmoga marzi dusva gnegova: occi uzvifcene, jezik Laxivi, rùke proliavajuchiè karv pravetnu, farzè izmisgliajuchie miisli priepake, bitvee noghe za tarcatti na zlo, govorechiega Laxe, Svjedoka himbenu*, Tkochie dakle datti fpasfegne onnomu, koife nahodj ù privellikn marzòst prid Boghom, da nebuddè pedepfan prigorkiem mukkami?

. 20. *Kojee scètte prinossu laxè druxbi gliudzkoi?*

. Paka, sctoje neciftije, alli grubbije, kako govorj S. Jakob, (*p.* 3,) koliko, dà s' iftiem jezikom, s' koiem blagosfivgliamo Bògha, i Ozza; proklignamo gliudi, koiifu uccigneni, nà slikku, i prilikku Boxju, nà taa nacin, kako dà vrutak izvirè iz iftè jamè slatko i garko? Jere koj jezik prie davafce fàlu, i slavuu Boghu, poslie, koliko ù gnemu jeft, gnega framotii, i gardi laxunchi.

Radi togafe zgagia, daffe Laxivni odmecchiuu od uxivagna nebbeskoga blaxenftva. Jere David piita Bogha nà ovj nacin (*Pjess.* 14.): *Gospodine, tkocchie pribivati ù pribivalifctu tvòmu?* Odgovara Dùh fveti: *Koj gòvorj iftinu ù farzu fvomu, koj neuccinii prievaru ù jeziku fvomu.* Josct ù iftinu jeft onnà privellika fcetta ù Laxi, daffe mallomagn izliecìti nemoxe ovà nemoch dufce. Jere buduchi grieh uccignen, offvadechi krivo kogagod, olli dixùchi cjaft, i pofctegne Iskargnega, neoprasctafe, ako potvoritegl nebi zadovoglio onnomu, kogaje bio potvorio, à ovòfe mucno cinj od gliudih, jerfe ftrafcee od opakoga frama, alli od gnekè izprazne ziene vellicanftva, kako prie nocifmo: koibi bio ù onnomu griehu, fumjetti nemoxemo, dà òn nije offudgen zà mukke vjecne od Pakla. Jere neka neuffà ikko, dà on moxe doftignuti opprosctegne od potvorègnah, i od ozloglaffegnah, ako prie nebi zadovoglio od cijega doftojanftva, i cjafti buddè sctogod oduzeò s' ozloglafsegnem, alli occittò nàfudu, alli josct ù ofsobittee, i ù domachie skupfctine, Josctfe pak primnogo ra-

rastirè ovà sctetta, i ù ostàle rasipase; jerè s' himbenosti, i s' Laxòm ghinnè vjerra, i istina pritvarde zaveze druxbenstva giudzkoga; kojee buduchi poghinute, sliedi privellika smutgna xivota, kolikose zienuu gljudi, dà nijesu ikkoliko razliki od Huddobah. Uccittichie pak Parok, dasse imà uklagnati od duggà razgovora: odscta uklàgnajuchise, uklagnajuse i ostali griessi, i jest vellika opàz laxè, od kogase grieha nemogua lastno uzdarxatti duggògovornizi.

21. *Razurivajuse, i odmecchiuù taschii oggovori Laxah.*

Najposliechie Parok izmaknutti iz gnih ovu prievaru, koiise oggovaraju ù izpraznosti razgovora, i braanu làx s' izgledom razboritieh, govoruu, daje gnima dopusctenò kadgod lagatti: Rietichie ovò, scto priistinittò jest, (*Rim.* 8.) da razbor puti jest smart: nagovaratichie slufcaozze, dabi uffàli ù Bògha ù suprotivnòstima, i ù tieskocchiami, i dasse nebi utekli k' himbenosti zà lagatti. Jerese onnii vecchie naslagnajù nà svoje razborstvo, negoli uffaju, ù Providjegne Boxje.

Koii, koiise pak ogovaraju, i stàvgliaju uzrok od svoje laxè nà onnijeh, od koijehsu privareni s' Laxòm, oviise imaju uccitti, da nije dopusćteno gliudma osvetitise, nitise imà vrachiati zlò xà zlo (*Rim.* 12.), mà pace pridobitti ù dobru zlò, dà akobi josct dopusćteno biilo odvratiti s'istom mjerrom, nisćtanemagne nije ikkomu koristno, dasse osvèti svojom sćtettom, à ovbje privellika sctetta, koju cinimo govorèchi laxù.

Onnijema, koii prikaxuju nejakòst, i slabòst cjovjecanske naravi, imàse uccitti ovà zapovied darxanstva, dabi prossilli boxanstvenu pomòch, i dà nebi sliedili slabòst cjovjecansku. Koju prikaxuju obicaii. imajùse uvjexbàti, akosu imalli obicjaj lagatti, dabi nastojàli uzèti dobrj obicjaj istinu govoriti: navlasćtitò, koii griescee s'obicjajem, temee griescee, nego ostàli.

22. *Neimàse lagatti radi Laxè drughieh.*

Josctse nahoduu, koii pokrievaju sebbe oggovarajuchise s'ostaliem gliudma, govorèchi, dasse cesto onnii zaklignuu, i laxuu; s' oviem razlogom imajuse onnii odbitti od onnè miisli, dasse neimaju sliediti zlii, màse imaju pokarati, i upravlti: à kada mii laxèmo, nasce govorogne ima magnù oblàst

oblast ù pokaragnu, i ù upravgliegnu druggoga. Takogerse druzii braanu, dà cesto primajù stettu, govorèchi istinu, ovakochie gnih pridobitti Redovnizi, daje onnò jedno ossvadegne, à nè obrana; buduchi darxaplivò cjovjeka Karstchianina prie podnieti kojumudrago stettu, nego riechi làx.

23. *Neimàse govoriti làx nì za scjalu, nì za korist?*

Ostaju dvie varste onnijeh, koiise oggovarajù ù Làxi: jedni, koii govoruu, dasse zaklignuu ù scjali; druzii, dà cinuu istò radi koristi, koii ù istinu, nitibi dobro kupili, nì prodàli, akose nebi sluxili s' Laxom. Jedne, i drughee nàstojatichie Paroki odbittijh od svoje prievare. A' starjescine ù istinu odbittichie gnih od pomankagna, i uccèchi, koliko ù ovoj varsti obicjaj govoriti laxè uzmnàxa obicjaj griesciti, i nagovarajuchi onnò, (Matt. 12.) dasse imà vràtiti razlogh od svake rieci izprazne. A' josctchie ovdì ovijeh pokarati, ù oggovaragnu koijeh nahodise texii oggovor onnijeh istijeh, koii govoruu, dà nevjeruju onnijema riecima Boxiema, nì oblasti: (Matt. 6.) *Isctite parvò Kraglieſtvo Boxje, i pravdu gnegovu, i sva ovaa nadodaduse vami.*

OD DEVETE, I DESSETE

ZAPOVIEDI

POGLAVJE X.

Nemoj poxegljetti Kucchiu Iskargnega tvoga, niti buddesc poxegljetti xenu gnegovu, nì slùghu, nì sluxbenizzu, nì volla, nì tovara, nì svakaa, kojaa gnegova jessu.

1. *Nà koj nacin ova devèta, i dessèta Zapovied zienùse, dà uzdarxuju ù sebbi ossam ostalieh?*

U ovee dviè Zapoviedi, kojèsu pridàne ù najposgliednomu mjestu, onnòse najprie imà znatti, dasse mallomagn dava nacin, s' koiembise obsluxile òstale

le Zapoviedi. Jere onnò, sctoje naregeno s' ovijem rieči-ma, ondi gledà, da, ako koi nastoii obsluxiti vecchiè Za-poviedi Zakona, ovò navlasctjto neka budde ciniti: *Ne-budde poxegljetti*: Jere koj nèchie poxegljetti zadovògliàn jest od svoga, tugie nechie xugietti, radovatichiese kori-sti druzieh, dattichie slavu Bòghu neumarlomu, i uxiva-tichie miir vjekovni, starijehchie poslusciti, nèchie najpo-lie ikkoga uvriediti nì s' djellom nì s' riecima, nì nà ik-kakav drughj nacin. Jere korjen, i sjemme svijeh zàlah jest opàko poxegliegne (1. *Tim.* 6.): s' koiem, koii ra-xexeni jessu, nossùse sunovratni ù svaku varstu zlocchiah, i opacinah. Buduchi ovaa razmiscgliena, bittichie i Parok vecchiè pomgniv zà uccitti onnaa, kojaa slieduu, i Vjer-ni bitichie vecchie pomgnivi za sluscàti.

2. *Kakose megiù sobom razlikuju ovee dvie Zapoviedi?*

A' prem dasmo sastavili ovee dvie Zapoviedi, jere, ne-buduchi razlika gnihova zamjera, imaju istj puut zà uc-citti: sasviem tiem mocchichie Parok opchienò, i ponàse tomaciti i nagovarajuchi, i uccèchi, kakomuse lastnije bud-de zieniti. Da akobi uzeo darxanstvo za istomaciti Zapo-vied, ukazattichie: kojaje razlikost megju ovee dvie Za-poviedi, i zasctose razlikuje jedno poxegliegne od drugge-ga: koju razlikost S. Agustin tomacj ù kgnighi prigova-ragnah ù Izodu. Jere jedna od ovijeh samo gledà, sctoje koristno, i plodno: K' druggoj prilùcene jessu bludnosti, i naslade. Dakle akobi koigod poxudio bascinu, alli kuc-chiu, ovj prie sliedi dobiit, i onnò sctoje koristno, nego sladòst: tko pàk xùdi tugiu xenu, nègorj od poxude ko-risti, nego od naslade.

3. *Allise nije zadosta istomacilo sestom, i sedmom Za-poviedi onnò, sctose uzdarxuje ù ovijema dviema?*

A' dvostrukka bii pòtreba od ovijeh Zapoviedih: Parvà, dabise istomacilo chiuchiegne, i uzdarxagne seeste, i sed-me Zapoviedi. Jere premdasseje razumjello s' gnekom sviet-lostju naravi, dasse zabragnuje poxuda za uxivati tugiu xe-nu, buduchi zabragneno prigliubodinstvo (jere akobi do-pusceno biilo poxuditi, biilobi takoger dopusceno i uxi-vati) nisctanemagne, mnoghii od Xudjellah osliepglieni s' griehom, nemogùchise prighnutti nà onnu miiso, dabi vjerovali, daje od Bogha zabragneno. Pace buduchi podàn

i poznàn Zakon Boxj, mnoghii bjehu ù onnoj prievari, koii ſpoviedahu, daſsu onnii tomacitegli Zakona, onnò, sctoſe moxe razumjetti od onnoga govoregna Goſpodinova pid S. Matteom: (*p.* 5.) *Cjuliſte, daje recceno ſtariema, Nebludujeſc, a ja govorim vami*, i kojaa slieduu. Druggoje potreba od ovijeh Zapoviedih, jereſe gnekaa razbrano, i occittò zabranuju, kojàſe ù ſceſtu, i ù ſedmu occittò nezabranuju. Jere, nà priliku, ſedma Zapovied zabraami, dà nebi koigod poxudio tugie ſtvarì nepravetno, alli daſse nebi uſſillovao ottèti: à ovà zabranuje, dà nebi nà ikkakav nacin koigod poxudio, premdabi ovò mogao doſtignùti s'razlogom, i Zakonom, od koga dobiichia vidiobi, dà prinoſsj ſcettu Iskargnemu.

4. *Kakvo, i kolikoje dobrocinſtvo Boxje, koje danno jeſt nami pò Zapoviedi ovoga Zakona?*

Mà onnò najprie, prie nego doprèmo nà tomacegne Zapoviedi, imajuſe uccitti Vjerni, daſse mii uvjexbavamo s ovìem Zakonom, nè sàmo na ovò, dabiſmo uſteghnuli naſca poxegliegna, mà josct, dabiſmo poznalli milloſargie Boxje k' nami, kojè neizmierno jeſt. Jere buduchi nas utvardio s' gorgniem Zapoviedima Zakona, kako s' gnekiem obranàmi, i s' Utvardegnem, dà nebi koigod nami nepravdu uccinio, alli naſcemu imaachiu: priſtavgliajuchi òvu Zapovied onnoje navlaſcitò ktio providieti, dà nebiſmo nàs iſtijeh ozquarnùli s' naſciem poxudami: ſctobiſe laſtno moghlo dogoditti, akobi nami slobodno, i bez griehà biilo poxeglietti ſvakaa. Buduchi daklepoſtavglien ovj Zakon zà nepoxuditi, onnoſeje od Bògha providielo, dà potaknuchie poxegliegnah, s' koijemaſe obicjano poticcemo nà ſvakee ſcette, izbavglieni na gnekj nacin s' jakoſtju ovoga Zakona, magnèbi nas nagonilli; i izbavglieni, od onnè doſsadne pomgne od poxegliegnah, imallibiſmo joſct vecchiè vrieme za iſpunniti darxanſtva bogogliubſtva, i Zakona, kojaſmo dùxni Boghu mnogaa, i privellikaa.

5. *Koju razlikoſt poſtavgliaju ovee Zapoviedi megiu Zakonom Boxiem, i cjovjecanſkiem?*

Nè ſamo ovò nas ucci ovj Zakon, ma joſct onnò prikaxuje, daje Zakon Boxj od ove varſte, koiſe ima obsluxiti nè ſamo izvanskjem djellima, ma joſct s unutargniem chiuchiegnem ſarzat. A' ovaje razlikoſt megiu Zakonima

bo-

boxanstveniema, i cjovjecanskiema, jerese ovee ispugnaju; i zadovoglivaju sàmo stvarima izvanskiema; à onnee, jere Bògh gleda sarze, isctuu cistocchiu istoga sarza, i neozquarnòst, i pravetnòst. Jest dakle Boxanstveni Zakon, kakono gneko oghledalo, ù komu vidimo griehe naravi nasce. Zatò Aposto recce: (*Rim.* 7. (*Poxudu neznadiah, da nebjesce rekaa Zakon: Nemoj poxeglietti.* Jere buduchi ussagena poxuda, tojest putęno potizzagne, koje imà početàk od grieha, vazdaje ù nami ukorjegneno, od ovoga poznajemo, dasse poragiàmo ù griehu: Zatòse prikloniti utjeccemo k' gnemu, koj sàm moxe occistiti ghnussobbu grieha.

6. Kojese poxegliegne ovdi nezabragnuje, i sctoje Poxeliegne?

Svakà pak od ovijeh Zapoviedih ovò imaju ù opchieno s' ostaliema, dabi ù dio sctogod zabranile, à ù dio Zapovidiele. Onnò sctose pristoi krepòsti od zàbrane, dà nebi koigod posrecchi zienio, dà onnò Poxegliegne, kojeje bez grieha, nà gnekj nacin jest grieh, (*Galaz.* 5.) kako da poxudi dùh protiva puti, olli primnogo xuditi pravetnòst Boxju ù svako vrieme, onnò scto David primnogo xudiasce; (*Pjess.* 118.) neka Parok uccj, kojeje onnò Poxegliegne, od koga potrebuje oklagnatise s' naredbom ovoga Zakona. Zatòse imà znatti, *daje Poxegliegne gneko ganùchie, i ussilnòst sarza, s' kojem gliudi ussilovani xuduu stvari millee, kojee neimaju.* I kakono ostàla ganùchia sarza nascega nijesu vazda zla; tako ovà, jakost poxude neimase vazda darxatti za grieh. Josctbo nije zlo, akobismo xeglieli jestivo, alli piichie, alli kadasmo studeni, dabismo xegliealli ogriatise, alli suprotiva, kadasmo uvrùchi, ohladitise. A' ovà pràva mooch zà poxugditi ù namije pò naravi ussagena, od kojeje Bogh tvoraz, mase dogodii, pò griehu nascieh parvieh Roditegliah, dà onnà mimohodèchi svarhe naravi tolikose isctetii, kolikose cesto uzbugnuje zà poxeglietti onnee stvarii, kojèsu protivne duhu, i razloghu.

7. Kojee koristi poglavittò prinosṡj poxegliegne podobno pravomu razloghu?

Pacè josct ovà krepost, akoje razmiscgliena, i akose uzdarxuje ù svoje svarhe, i granizze, podaje josct cesto vellikee

korifti. Jere onnò najprie djelluje, dabismo mollili Bogha s' nepristajniem molbami, i priklonitto od gnega prossiilli onnaa, kojaa xudimo. Jere molitva nasce xudbe jest mirotvorniza. Dà akobi odstupila ovà pràva krepost poxude, nebi biile tolikee mnoghee molitve ù zarqui Boxjoj.

Josct einj, dassu nami millij darovi Boxij. Jere koliko vecchie goriimo s' naghlijom xudbom od kojè stvari, tolikoje onna stvar nami draxaa, i millija, kadasmoje dostighnulì.

Tako ù istinu onnà istà sladòst, kojù chiutìmo od stvari xudne, cinj, dà s' vecchiem bogogliubstvom zaffalimo Bòghu. Takoger, akobi kadgod dopuscteno biilo poxeglietti, potrebuje, dà ispovidimo, dà nije zabragneno nami svako poxegliegne.

8. *Kako Apostò zovè Poxegliegne grieh?*

A' premdà recce S. Pavao, (*Rim.* 7.) daje Poxegliegne grieh, nisctanemàgne ù ovomu chiuchiegnu, i razumu uzètise imà, ù komuje (*Izod.* 20.). Moyses govorio, kojega òn svjedoxbu prinossj, onnò, scto razgovor istoga Apostola prikaxuje. Jere onnò poxegliegne puti zovè ù kgnizi Galazianima; govorj: (*Galaz.* 5.) *S' duhom boddite, i poxegliegna puti neizvarscite.*

9. *Kojese poxegliegne ovdi sasma nezabragnuje, niti imà biitbiti grieba?*

Jere onna poxuda naravska, i vladana s' nacinom, koja neprohodj svarhe, i granizze svoje, nezabragnujese, i mnogose magnè zabragnuje onna duhovna Poxuda dobre miisli, s' kojomse poticcemo nà poxegliegne onnijeh, kojèse protivu puti. Jere S. Piisma nagovaraju nàs nà ovu istù: (*Mudr.* 6.) *Poxudite govoregna moja.* Josct: (*Eccl.* 24.) *Pridite k' meni svì, koii xudite mene.*

10. *Kojese Poxegliegne ovdi zabragnuje?*

Takogerse s' ovom zàbranom nezabragnuje onnò ganùchie poxude, s' kojomse moxe sluxiti toliko nà dobro, kòliko nà zlo, mà obicjaj opàke poxude, kojàse zovè poxegliegne puteno, i griescno potizzagne grieha, i vazdase imà brojtti megiù griehe, akobi sarzem pristalla. Dakle onnaje poxuda samo zabragnena, zà poxeglietti, koju Apostò zovè (*Galazi* 5.). *Poxegliegne puti*; onnaa ù istinu ganùchia poxegliegna; kojaa neimaju ikkakav nacin razlogha,

Bogha, hitise uzdarxuju megiu svarhe od Bogha naregene.

11. *S'koijemse bigliezima poznaje, daje Poxegliegna grieh.*

Ovaje poxuda osudgena: olli jere zlo xudi: kako prigliubodinstva, pianstva, udojstva, i drughee hudee opacine, od koijeh ovako Aposto govorj: (1 *Kor.* 10.) *Nebuddimo poxudni zalih, kako i onnii poxudisce.*

Olli jere, premda stvari nijesu zlè pò svojoj naravi, nisdanemagne nahodise s' drughè strànę uzrok, jere nije dopuscteno gnih poxeglietti. U' kojoj varsti jesù onnaa, kojaa Bògh, i zarqua zabragniva, dajh nebismo uxivali. Jere nije nami dopuscteno, dà onnaa xudimo, kojaa podpunno nije dopuscteno uxivati; kakvà davno bjehu ù starommu Zakonu zlato, i srebro od koijeh bjehu sliveni Idoli, tojest Boggovi laxivi, kojaa Gospodin zabraani ù Deuteronomio(*p.*7.)dà nebi koigod poxudio. Radi toga josct uzroka zabranivase ova griescna Poxuda, jere kojase xuduu, tugia jessu, kako kucchia, sluga, sluxbenizza, basctina, xena, voo, tovar, i druggaa mnogaa; kojaa buduchi tugia, zabragnuje Sakon Boxj onnaa poxugietti: huda jest Poxuda stvarih od ovè varste, i ubrajase megiu privellikee griehe, kadase pristaje sarzem ù onnaa poxegliegna.

12. *U' cemuse poglavittò uzdarxuje grieh Poxegliegna?*

Jerese tada griehcinj pò naravi, kada pò uzbunegnu zlijeh Poxudah sarzese nasladjuve s' opakiem stvarima, i ovijema alli pristaje, ollise nesuprotivi. Onnò scto uccj S. Jakob, kada prikàxuje pocetak, i izhod grieha s' ovijem riecima: (*Jakob.* 1.) *Svakje naopastovan od Poxegliegna svega pritegbnùt, i prigbnùt: pakà Poxegliegnè kad buddę zaceto poragia grieh, à grieb, kad budde svarsceen porągia smart.*

13. *Scto zlamenujù ovee dvie najzadgnee Zapoviedi?*

Buduchise dakle ovako providielo od Zakona, *Nepoxelisc*, ovee rieci gledaju k' onnomu chiuchiegnu, dabismo ustegnnuli nasce Poxude od stvarih tugieh. Jere xegia Poxude od tugieh stvarih jest neizmjerna, i nedospivena, nitise ighda nassiichia, kako piisano jest: (*Eccl.* 5.) *Lakomaz nechiese napunniti s' asprom.* Odscta piisano jest prid Isaiom: (*Isaià* 5.) *Tescko vami, koii jastavgliate kucchiu s' kucchiom, i basctinu s' basctinom sjedignjete.* Ma grubbocchia, i vellicina ovoga grieha lastniechiese razumjetti s' istomacegnem svake rieci.

14. *Sctose imà razumjetti s' riecju* Kucchiè *ù izgleddu ovè Zapoviedi?*

Radi toga Parokchie uccitti, dà s' riecju *Kucchie* nezlamenuje samo mjesto ù komu pribivamo, ma svukoliku otaxbinu, kakose poznaje pò obicjaju Piisaozzah boxanstvenieh. U' kgnigah izoda (*pogl.* 1.) piisano jest, dàssu Primalizzama biila ogragene kucchie od Gospodina; ovòse razumie, tomacèchi, dassu imaachia gnihova uzmnoxena biila od gnega. Vidimo dakle od ovoga, tomacègna, daje nami zabragneno s' oviem Zakonom Zapoviedi, dà nebismo prem poxudno xeglielli, nè dabismo nenavidni biili tugiem bogatstvima, mogajstvu, plemenstvu, mà dabismo smiireni biili od nasçega biichia, kakavgodbi òn bio, alli ponixan, alli uzviscen. Paka imamo znatti, daje zabragnena Poxuda od tugie slavè: Jerese ovò takoger pristoi Kucchi.

15. *Sctose razumie s' riecima* Volla, *i* Tovarà?

Scto sliedi pàk *Nì Volla, nì Tovara*, ovò prikaxuje, dà nije nami dopusçteno poxeglietti, nè sàmo kojàsu velikkaa, kako kucchiu, plemenstvo, i slavu, ovaa buduchi tugia, mà josct ni mallahna kakvagodsu onnaa, allisu xiva, alli martva.

16. *Od Koijehse slugah govorj ù ovoj Zapoviedi?*

Sliedi pak, *Nì slughu, nì sluxbenizzu*, sçtose imà razumjetti toliko od Suxagnah, koliko od ostàle varste slugah: koijeh neimamo xugietti, koliko nì ostàla dobra druggoga. A' slobodne gliudi, koii od voglie sluxuu, olli zvàni nà plàtu, olli prighnùti od gliubavi, i cjastègna, neimà ikko gnih podmittiti, alli nutkati nì s' riecimi, nì s' uffagnem, nì s' obbecchiagnem, nì s' darovima, dabi ostavili onnijeh, koijemase jessu povoglno pridàli: à pacè, akobi od gnih ottiscli prie onnoga vriemena, zà kojese obbecchialli bjehu, dachiesh sluxiti, pò oblasti ovè Zapoviedi, imajuse spomenuti, dasse barzo k' gnima istijem svakojako povratuu.

17. *Zasctose josct ù ovoj Zapoviedi cinj uspomena od Iskargnega?*

Zasçtose pak ù ovoj Zapoviedi cinj uspomena od Iskargnega, ovòse ondi pristoi, dabise prikazao grieh gliudih, koj obicjaj imàju xugietti basçtine blixee, alli kucchie su-

sjed-

sjednee, alli drughu ftvar od ovè varfte, kojabi biila fobom faftavgliena. Jere blixnoft, kojafe poftavglia ù dio priateglftva, obbracchiafe s' griehom poxudè od gliubavi nà marzoft.

18. *Nepriftupaju ovj Zakon, koii xudee kupiti ftvari prodajùchie Iſkargnega zà pravu zienu.*

A' ovu Zapovied nepriftupaju ovii, koii xuduu kupiti, alli kupuju ù onnijeh s' pravom zienom onnee ftvari, kojee imaju Iskargnii zà prodatti. Oviibo nè samo necinu sctettu Iskargnemu, màga mnogo pomagaju; imajuchimu sluxiti jaſpra zà vecchiù korift, nego onnee ftvari, kojee on prodava.

19. *Kakoſe imà razumjètti deſsèta Zapovied, nepoxèlj xenu Iſkargnega?*

Ovj Zakon zà nepoxeglietti tugiu ftvar sliedi drughj Zakon, koj zabraniva, dà nebiſmo poxeglielli xenu Iskargnega. S' koiem Zakonom bludnoft poxegliegna nezienife ù iftinu omma sàmo zabragnena, s' kojom prigliubodivnik xùdi xenu druggoga, mà josct s' kojom prighnùt koigod xùdi oxenitife xenom druggoga ù Xenidbi. Jerefe too laftno mogafce dogoditi ù onnò vrieme, (*Deut.* 24.) kadafe dopusctvafce razpusctegne xenidbeno, dabi drughj uzeo onnu xenu, kojabi od parvoga odvarxena biila. A' ovò Gofpodin zàbraani, daffe nebi ponukovalli alli muxevi za izaghnatti xene, allì xene daffe nebi ukazale oftre, i doffadne muxevima, tàko, dabi radi ovoga uzroka ùffillovale muxeve, kako s' gnekom uffilnofti zà razpusctitife. A' sada jeft vecchij grieh, nebuduchi dopusćteno druggomu uzèti xenu ù xenidbi, prem akobi biila odaghnàta od muxa, nego pò fmarti muxevglioj. Takoger koibi poxudio xenu druggoga laftnochie upanùti od jedne ù druggoj poxudbi: jere ollichie xugietti, dà umrè mùx gnè, allichie ucciniti prigliubodinftvo.

I ovòfe iftò govorj od onnijeh xenah, kojefufe zaruciле s' drughiem. Jere takoger i ovee nije dopusćteno poxeglietti; ozquarnujuchi prifvètu pogodbu vjerre onnii, koii naftojuu razmetnùti ovee pogodbe.

I kakoje onnò fafma neposćteno poxuditi onnu, kojafeje zdruxila s' drughiem: tako onnà, kojafeje pofvetila

cjasti, i redu Boxjemu nije dopuscteno poxuditi zà imatti gnù zà xenu.

20. *Prema ovomu Zakonu negriescì, koiibi ponukovao xenu nà Xenidbu, koju zieni, daje izgùbilla muxa.*

Da akobi koigod poxudio xenu, kojaje udàta, dabise gnemu dàla zà xenu, zienèchi, dà nije udàta, nitibi poxudio, dasse gnemu dade zà xenu, akobi znao, daje s' drughiem zdruxena ù Xenidbi (ovò scto sctijemo, dassejе dogodillo Faraunu (*Narod* 11, i 20.) i Abimelekku koii poxudisce imatti Saru zà Xenu, zienèchi gnù neudàtu, i sestrù Abramovu, à nè xenu) onni ù istinu, koj tako xùdi, zienise, dà neozquargnuje Sakon Zapoviedi od ovè varste.

21. *Kojase Zapoviedaju, dasse imaju uccíniti izvan ovijeh, kojèse zabragnuju s' ovom Zapoviedi?*

A', dabi Parok occittovao liekarie, kojèsu podobne zà odnieti ovj grieh poxude, ima istomaciti druggò biichie Zapoviedi, kojèse ù gnemu uzdarxuje (*Pjess.*61.) dà nebismo sarze postavili akobi bogastva obilna biila, i dabismo pripravni biili odmetnùtiih s' pomgnom bogogliubstva, i s' nastojagnem stvarih boxanstvenieh, i dabismo dobrovoglno dielili jaspre zà pomagati, i vriexiti potrebe uboghieh, akolibismo bez blaga biili, dabismo podnieli siromasctvo s' miirniem, i s' vesseliem sarzem. I ù istinu akobismose sluxili s' blagodarnosti, dajuchi stvàri nasce, usteghnulibismo poxude od stvarih tugieh. Od possalah ubosctva, i od pohugliegna bogastvah, lastnochie biti Paroku razumjetti, i iznachi mnogaa ù sveta Piisma, i nauccitti puuk Vjerni (*Matt.* 5. *Mark.* 4. *Luk.* 6.). Takoger s' oviem Zakonom zapoviedase, dabismo xeglielli s' goruchiom pomgnom, i s' privellikom poxudom, dasse onnò dogodj nè scto mii xudìmo, ma scto Bògh hocchie, kakose prikazuje ù molitvi Gospodinovj, tojest ù Occenascu. A' voglia Boxja ù onnomuje poglavittò, dabismose uccinilli svèti s gnekiem ossobitiem nacinom, i dabismo udarxalli sarze nasce neozquargneno, cisto, i pravetno od svakoga ozquargnegna, i dabismose zabavgliali ù onnaa djella miisli, i dùha, kojase protivu chiuchiegnima telestniema; i buduchi usteghnùte poxude od ovijeh stvarih, buduchi voditegli razum, i dùh, buddemo pak darxatti pravi puut

xivo-

xivota; i dabismo razrusscili jakost onnijeh chiuchiegnah, koii daju uzrok poxudami, i bludu nascemu.

22. *Kojàse poglavittò razmisceglatti imaju od Karsthia-nah, dabi ussieghnuli jakost poxude?*

A' za ugassiti vruchinu poxudah ovò josct primnogò mo-xe, akobismo nami postavili prid occima, kolikeese nevo-glie, i sctette dogagiaju pò gnima A' najprie onnase sctet-ta dogagia, jere kragliuje ù dusci nascoj onna privellika jakost, i oblast grieha, buduchi posluscni poxudami od ovè varste. Zatò uccj Apostò (*Rim. 6.*) *Nekà nebudde grieh kraglievati ù vascemu umarlomu tielu, kako desse posluscni poxudami gnegoviema*. Jere takobise razurlle kre-posti grieha, akose oppirèmo poxudami; takogier akose podlaxemo, izgonìmo Bògha iz kragliestva svoga, i uvodi-mo grieh na mjesto guegovo (1. *Kor.* 5.).

Drugga pak sctetta jest, jere izhoduu svi griessi od ovè poxude, kakono iz gnekoga vrutka: kako uccj S. Ja-kob (*p.* 1.). Takoger S. Ivàn govori: (1. *Ivan.* 2.) *Sva-ka stvar, kojaje nà svietu, jest poxegliegne puti, i poxe-gliegne occih, i oholost xivota*.

Trecchia Sctetta ù onnomu postavgliena jest, jere potamgnuje pravi suud pamèti s' ovijem poxudami. Jere gliudi osliepglieni s ovijem tminami poxudah, zienuu po-sctena, i prisvietla svakaa, kojagod onnii poxudivaju.

Josctse odnossi riec Boxja s' jakostju poxude, koja riec ussagena bii ù. sarzah nascieh od onnoga vellikoga Texaka Bògha. Jere ovako piisano jest prid S. Markom (*pogl.* 4.) *Gnekii jessu, koiise siju ù dracje: ovii jessu, koii sluscaju riec Boxju, i nevoglie svieta, i prievara bogastvah, i po-xegliagna okollo ostalieh ulazeechi priduscuju riec, i cini-se bez plodda*.

23. *Koiise primnogò zamarscuju zavezama poxudah?*

A' jur, koii upadaju ù ovj grieh od poxegliegna izvan ostalieh, i koijeh josct Parok pomgnivije nagovarati ima za obsluxevatti ovu Zapovied, jessu onnii, koiise nasla-duju ù zabave neposctene, olli koiise preko nacina zlo sluxuu s' ighrama: takoger i targovzi, koii xuduu sku-pocchiu, i dragòst hràne; ovò zlovoglno podnossuu, i tar-pee, dabi drughii biili izvan gnih, koiibi kupovalli, i pro-davali, s' cimbi onnii moghli alli draxee prodavati, alli

zje-

rzjegnee kupovati, dabi onnii dobiili alli prodajuchi; alli kupujuchi.

Griescee josct *Vojnizi*, koii xuduu ràt, dabiim dopuscteno biilo ukrasti: takoger *Liekari*, koii xuduu nemochi: *Avokatti*, illiti Odvjetnizi, koii xuduu mucnost, i mnoxtvo pravdah: takoger *Zanatlie*, koii naghloxeglni dobitká, xuduu pomankagne svijeh stvarih, kojese pristoju hràni, i hodecchi, dabi ucciniili privelliku dobiit. Josct ù ovoj varsti onnii griescee smartno, koii poxudni, i xudglivi tugie slavè, i possalo, nè bez koga osloglassegna tugiega posctegna: i ovò navlasctito, koiigod ovaa xuduu, jessu gliudi mallo vriedni, tromi, i od mallè ziene. Jere posctegne, i slava jest plata kreposti, i nastojagna, à nè mallè vriednosti, lienosti, i tromosti.

CET-

CETVARDI DIO KATEKISMA RIMSKOGA

OD MOLITVE, I NAJPRIE OD GNE POTREBE.

POGLAVJE. I.

1. *Kakose Bògh imà mollitti?*

U' djellovagnu, i darxanstvu Pastirskomu megiu ostàle potrebitta jest molitva Karstchianskoga Molègna zà spassegne pùka Vjernoga: cigova krepost, i biichie triebaje, dà mnoghii nezaaduu, akose nebi uccillo s' millostivom, i s' vjernom pomgnom Pastìra. Zato poglavitta pomgna Pastire imà biti ù onnomu, dabi razumjelli bogogliubni slusciaozi, sctose imà prossitti od Bògha, i kako. A' uzdarxuje svè potrebittee broje Molègna onnj nacin, koije ktio Gospodin Jesukarst, daje occit Apostolima, i pò gnima, i pò gnihoviem namjestnizima svijema poslie, koiibi prìmili Zakon Karstchianski; cigove rieci, i miise tako potrebuje primitiih, i darzatti ù pameti, i ù uspomenu: kolikobismoiih imalli pripravne. A' dabi vlàst podàla Parokima zà nauccitti vjerne slusciaoze ù ovj nacin molègna; ovdi postavismo, kojàsuse zienilla vecchie podobna, izvagena iz onnijeh Piisaozah, od koijehse ù ovoj varsti primnogo fàli nauk, i obilnòst. Jere ostàla mocchichie Pastìri izvaditi iz istijeh vrutakah, akobi potrieba biila.

2. *Obicjaj zà mollitti potrebitje zà spassegne.*

Najpriese dakle uccitti imà kolikoje potrebittà Molitva, kojè zapovied nije sàmo dana zà svjettovagne, mà josct imà krepost potrebittre Zapoviedi: Scto bii prikazano od Gospodina Jesukarsta s' onnijem riecima: *Potrebue vazda mollitti*. Ovu potrebu zà mollitti prikazuje josct istà Zarqua s' onnijem pridgovorom Molitve Gospodinove, tojest Occenasca. *Zapoviedima spassonniema napomenuti, i s' boxanstveniem naregegnem nauccni, jmiemo riechi*. Takoger buduchi molitva potrebitta gliudma Karstchianima,

i buduchi od istijeh Apostolah òn bio moglien: (*Luk.* 11.) *Gospodine naucci nàs mollitti:* naredi gnima zà mollitti Sinu Boxi, i dade uffagne isprossegna od onnijeh, kojàbi prossilli; i òn bii nauccitegl Molègnà, s'koiemse nè sàmo sluxasce svegier, mà josct ù gnemu, tojest ù molitvi, prenochievasce; od kojega pàk djellovagna Apostoli nepristasce pridavati, i uccitti Zapoviedi onnijemà, koii priodiahu nà vjerru Jesukarstovu. Jere S. Petar, i S. Ivan pripomgnivo uvjexbavahu bogogliubne od ovè stvàri; i spomenujuchise, Aposto (*Rim.* 12.) od ovoga razloga ponukuje nà mnogo mjestàh Karstchiane nà spassovnu potrebu za mollitti.

3. *S' koiem pogluvittiè razlogom moghlibise prighnutti gliudi nà poznagne ovoga potrebittoga djellovagna?*

Josct imamo potrebu od tolikieh dobarah, i koristiih potrebittieh zà sakraniti duscu, i tielo, koliko potrebuje utechise k' Molitvi, kako k' jednoj najbogljoj od svijeh, i miirotvornizi nasce potrebe, i isprossiteglizi od onnijeh, od koijeh potrebu imamo. Jere, (*Rim.* 11.) nebuduchi Bogh ikkomu isctà duxàn, ostava ù istinu, dabismo od gnega isprossilli onnaa, od koijeh potrebu imamo; kojee Molitve dade nami, kakono potrebitti nacin, i halat zà dostighnuti onnò scto xudìmo.

4. *Nemoxese zadovogliti s' drughiem puutem svakoj nascoj potrebi, koliko s' Molitvom.*

Navlascitò buduchi occitto, dassu gnekee stvari, kojèse isprossitti nemoguu bez gnè pomochi. Jere Svète Molitve imaju onnu izvarscnu krepòst, s' kojomse poglavittò izgonuu Huddobe. (*Matt.* 17.) Jerese nahodj gneka varsta Huddobah, kojàse neizgonj, nego ù postu, i ù molitvi. Zatò odnossuu od sebbe vellikuu mooch od gnekieh ossobittieh darovah onnijeh, koiise nesluxuu s'oviem obicjajem, i zabavgliegnem zà bogogliubno, i pomgnivo mollitti. Jere nè samo jest potrebno prosségne poscteno, mà josct nepristajno zà odarxatti, sctobi xudio. Jere kako govorj S. Jerolim, piisano jest: *Svakomu prossèchiemu dajsse. Dakle akose tebbi nedaje, radi ovogàse nedaje, jere nepròssisc.* (*Matt.* 7.) *Prossite dakle, i primitichiete.*

OD KORISTI
MOLITVE
POGLAVJE II.

1. *Koije parvì plood, koga poragia ovvà potreba zà mollitti?*

OVà pak potreba imà privelliku korist, koja poragia iz sebbe plodde priobilattee: koijeh mnòx uzetichie Pastiri iz svetieh Pissaozah, kada budde potreba za udielitiih pùku vjernomu. Mii iz onnoga mnoxtva gnekolikoiih izabrasmo, kojee zienismo podobne ovomu vriemenu. A' najparvj plood, koga od ondi prìmamo jest onnj, jere moleechi davamo cjast Bòghu, i posctegne: jere Molitva jest gnekj bigliegh Zàkona, koise prilikuje tamjanu ù Boxanstvene Kgnighe; Jer govorj Prorok: (Pjess. 14.) *Upravilase Molitva moja, kako tamjan prid obrazom tvoiem*. Zatò mii radi ovoga razloga spoviedamo, dasmo podloxni Bòghu, koga poznajemo, i pripoviedamo tvorza od svijeh dobarah, ù koga samoga gledàmo, jer imàmo jednu òbranu, i utocistchie zdravglia, i spassegna. Napomenujese joset nami ovj plood s' onnijem riecima: (*Pjess.* 49.) *Zazìvaj mene ù dàn nevoglie, izbavitichiu tebbe, i posctovatichiese mene*.

2. *Kojaje druggà korist; koju moleechi dostixemo?*

Sliedi plood priobilatti, i prislatki Molitve, kadasu uslisćane molitve od Bògha. Jere pò sùdu S. Agustina Molitva pravetnoga jest kgliuuc nebba, jer govorj: *Uzodj Molitva, i slazj smillovagne Boxje: premdaje vissoko nebbo, cjuje nisctanemagne Bògh jezik cjovjeka, ako imà cistu duscu*. Kojega djellovagna zà mollitti tolikaje krepost, tolikaje korist, dà pò onnoj stvari dostixemo obilnost darovah nebbeskieh. Jere joset isprossivamo nami, dabi postavio Dùha svetoga voditeglia, i pomochnika; i dostixemo uzdarxagne, i zielovitost Vjerre, i uklonegne mùkah, i zasctichiegne boxanstveno ù naopastima, i dobiichie od Djavla. Podpunno pribiva ù Molitvi jedna izvarscna obilnost

noſt veſſeglia; jere ovako govoraſce Goſpodin: (*Ivan.* 16. 24.) *Proſſite, i primitichiete, dà budde punno veſſeglie vaſce.*

3. *Boxanſtveno vellicanſtvo vazda uzliiſca Molitve bogogliubne.*

A' neoſtaje ikkakvo mjeſto zà ſumnjetti; jere dobrotà Boxja jeſt pripravna, i priskàce ovomu Proſſegnu. Koju ſtvar potvardivaju mnoghee ſviedoxbe Piiſma Boxanſtvenoga, kòja buduchi ſpravna, uzetichiemo sàmo onnaa prid Iſaiom zà izglèd (*Iſaia* 58.) *Jere tadachieſc, govorj, zazìvati, i Goſpodinchie uslisciti: vapitichieſc, i rietichie: Evoſam.* I opet (*Iſaia* 65.) *I bitichie, prie negobi vapiili, jachiu usliſciti; josc onnii govorechi, jachiu cjutt i.* A' izgledi onnijeh, koii Bogha umolliſce, oſtavgliamo, jerſu mallomagn neizbrojni, i ſtavglieni prid occima.

4. *Zasctoſe dogagia, dà kadgod neodarxujemo onnaa, kojaa proſſimo?*

A' kadgodſe dogagia, da neodarxujemo onnaa, kojaa proſſimo. Tako jeſt: à tada navlaſctitò Bògh previgia koriſt naſcu; olli zaſcto nami udieluje druggaa vecchiaa, i obilatija dobra, olli scto proſſimo nije nami potrebitto, nì koriſtno; pacè, moxe biti, ovobi imallo biti ſaviſcgne, i kuxno, i scetno. Jere govorj S. Aguſtin: *Gnekaabo nedava Bogh milloſtiv, kojaa dopuscta raſarcen.* Josct kadgodſe dogagia, dà toliko slabo, i nepomgnivo mollimo, dà nerazmiſcgliamo, scto govorimo. A' buduchi Molitva uzneſegne pameti k' Bòghu, akobi dùh ù molitvi razparſcàn bio, koiſe imà upràviti k' Bòghu, i bez ikkakva pomgne, i bez ikkakva naſtojagna bogogliubſtva, neſvieſtnoſe izgovaraju rieci Molitve; a kakochiemo riechi daje izprazni glàs ovè Molitve, Karſtchiansko Molegne? Zatò nije ſtvar cudovitta, ako Bògh nepriſtava vogli naſcoj; kada olli mii iſtii mallomagn potvargiujemo s' naſcom nepomgnom, i s' neznagnem Molègna, dà onnò mii nehocchiemo, scto proſſimo; olli proſſimo onnaa, kojachie nami nauditi.

5. *Koii doſtojno proſſuu vecchie odarxuju nego proſſuu?*

A' ſuprotiva koii proſſuu, i pitaju znano, i pomgnivo davaſe vecchie nego pitaju od Bogha. Scto i Apoſto ſvjedocj ù kgnizi k' Effeſianima (*p.* 13. *Luk.* 15.) i prikaxuje s' on[...] prilikom sina od Raſsùchia, koibi biozienio, dàſſeje ſe-

gnim

gnim pridobro uccinillo, akobi gnegaotaz primio nà mjeſtu ſlughe najmenika. A premda ſamo kada dobro, pomiſlimo, jedalli nechie, kada mii proſſimo uzmnaxati Bògh ſvoju milloſt nè ſamo s' obilnoſtju darovah, mà joſct s' barzinom, i poſpieſcno dava onnò, ſcto dariva. Scto prikazuju Boxanſtvene Kgnighe, sluxechiſe, s' onniem nacinom razgovora: (*Pjeſſ. 9.*) *Xudbu uboghieh usliſcioje Goſpodin*. Jere unutargniem, i muceechiem xudbami potrebnieh, Bògh priskàce, i ù iſtinu neceka glàse gnihove.

6. Koj jeſt trecchi plood Molitve?

Priſtavgliaſe joſct ondi onnj plood, jere mollèchi cinkmo, i uzmnaxamo Krepoſti duſce, à navlaſctito Vjerru. Jere onnj zakonitto nemolluu, koii nevjeruju Bòghu: Govoribo Apoſto (*Rim. 10.*). A' *kakocbie zazivati, ù koga nevjerovaſce?* Tako Vjerni koliko pomgnivije molluu, toliko vecchiè, i iſtinittije vjeruju Boxanſtvenomu naſtojagnu, i providjegnu, kojè pogl'avittò ovò od nàs iſctè, dabiſmo ſvakaa proſſilli, od koijeh potrebu imamo, nà gnegaſe ſpuſctajuchii, i naslanajuchi.

7. Zaſcto Bogh hocchie biti nutkàn od naſce Molitve, znajucbi od koijeh potrebu imamo?

A' Boghbi mogao obilatto darovatti nami ſvakaa i da nemollìmo, nì pomislimo, kako i xivinami nerazborittiema podaje ſvakaa potrebittaa zà xivjeti. A' pridobroſtivi Bògh Otaz hocchie, da buddè zazivan od ſinovah; hocchie, dà mii ſvakj dàn zakonittò proſſeechi, uzdanije proſſimo: hocchie dà buddè ſvakj dàn vecchiè occittovana, i pripoviedana gnegova dobrotà premà nami iſtijema, buduchi odarxana onnaa, kojaa proſsìmo.

8. Kakoſe zabavglia naſca gliubav prema Boghu pò Molitvi?

Uzmnaxaſe joſct gliubav. Jere poznajuchi gnega zà tvorza od ſvijeh dobarah, i koriſtiih naſcieh, gnega gliubìmo s' kolikom najvecchiòm gliubavì moxemo: i kakono gliubitegli od razgovora, i ſaſtavagna vecchieſe uxixuu nà gliubav: tako gliudi bogogliubni, koliko ceſtchiè molluu Bògha, i proſſuu dobrotù, i blagòſt gnegovu, nà gnekj nacin ſcgnim govoruu, toliko s' vecchiem veſſegliem prignùti nà ſvakù mollitvu, goruchijeſe poticcuu zà gliubitiga, i ſctovatti.

9. S' vazdaſcgnom molitvom, i cinimoſe doſtojni Boxanſtve-

Svoie Millosti, i dobivamo pokornogne, i oruxje protiva Djavlu.
Odvisce hocchiè, dasse mii sluximo s' ovom zabavom Molègna, dà goruuchi od poxude zà isprossitti onnò, scto xudìmo, toliko s'onniem nepristagnem, i xudbom napredujmo, dabismo dostojni biili, kako koijemase daju onnii darovi, kojee prie nasca slaba, i nejaka pamet razumjetti nemogasce. Josct hocchiè, dà mii razumiemo, i spoviedamo onnò, scto jest, dà akobismo ostavglieni biili od pomochi nebbeske Millosti, nebismo moghli dostighnùti ikkakvu stvar s' nasciem nastojagnem, i radi toga, dabismo nastojali sasviem sarzem nà Molitvi. A' ovaa primnogo prudùn, kako oruxja Molitve protiva nemilliem nepriateglima nasce naravi. Jerbo govorj S. Hilario: *Protiva Djavlu, i oruxju gnegovu s' bukkom Molitavah nascieh imase vojevati.*

10. *Kojaje cetvarta korist, koja pribodj ù gliudi pò Molitvi?*

Josct onnj priizvarscni plood Molitve dostixèmo, jer, buduchi mii prighnùti nà zlo, i nà razlikee poxude bludnosti, isctecchieni s' naravskom slabosti, Bògh tarpi, dà on buddè zacèt od miisliih nascieh, dà kada gnega mollìmo, i od gnega nastojno prosìmo zà biti dostojni od darovah gnegovieh, primilibismo vogliu, i xudbu pravetnosti, i occistilibismose od svakoga ozquagnegna s' odnessegnem od svijeh griehah.

11. *Koije najposgliedni plood Molitve?*

Najposlie molitva odoliva sarxbi Boxjoj pò sudu S. Jerolima. Takoger ovakoje Bògh govorio Moysessu; (*Exod.* 32.) *Puscti mene*, kadaga, zadarxevasce s' Molitvami, hoteechise Bògh ossvetiti od onnoga pùka. Jere nije stvari, kojabi moghla smiiriti Bògha rasllarcena, olli josct takoger uzdarxatti spravna zà datti pedepse opakiema, olli odvratiti od naghlosti, i ghnièva, koliko molitve gliudih bogogliubnieh.

OD DJELOVAH

I OD POSTUPAJAK ILLITI NAPREDOVAGNAH.

POGLAVJE III.

1. *Od Koijehse dielah sastavglia Karstchianska Molitva?*

BUduchi prikazana potreba, i korist Karstchianskoga Molègna, izvan ovijeh triebaje, dà znà puuk Karstchianski od koliko, i od koijehse djelovah sastavglia ovà Molitva. Jere svjedocj Aposto, dasse ovò pristoi za izvarscnòst ovoga djellovagna, koj nagovarajuchi à Kgnizi k' Timoteu zà bogogliubno, i sveto mollitti, pomgnivo izbraja djelove Molitve (1.*Tim.* 2.). *Moliim, dasse najprie od svijeh uccinuu preklinagna, molitve, prossegna, falab uzdavagne zà svè gliudi*. A' buduchi gnekà tanahna razlikòst ovijeh djelovah, akobi Paroki zienilli, dachie gnè tomacegne pruditi slusçaozima, neka sctiju megiù ostàle kgnighe svetieh Ilaria, i Agustina.

2. Od prossegna, i od zaffagliegna.

A' buduchi dvà poglavittaa diela Molitve prossegna, i zaffagliegna, od koijeh izlazuu ostàla, kakono iz glave, zienismo, dasse ostaviti neimaju. Jere k' Bògha pristupàmo, dajuchi cjast, i posctegne, olli dabismo sctogod od gnega isprossilli, olli gnemu zaffagliujuchi nà millosti darovah, s' koijemasmo sveger nadareni, i uzmnaxamose od dobrotè gnegove. Jedan, i drughj ovj primnogo potrebitti dio Molitve isti Bògh izustii proz justa Davida s' ovijem riecima: (*Pjess.* 49.) *Zazivaj mene ù dan nevoglie, izbaviticbiu tebbe, i posctovatichiese mene*. A' koliko imàmo potrebu od dobrotè, i blagodarnosti Boxanstvene, tko neznà, istòm, dabi pogledao privelliku potrebu, i nevogliu gliudzku?

3. Pripoviedase dobrotà Boxja, i Blagodarnòst prema svijem gliudma.

Kolikoje prighnùta voglia Boxja k' narodu cjovjecanskomu, kolikaje Dobrotà ù nami izliita, svi razumiuu, koii imaju vidjegne occiih, i pamèt. Jere kudgodier s' occima

pogledamo, kudgodierse s' misliu obarnemo, namise svudier otvarà cudovitta svjetlòst Boxanstvene dobrotè, i Blagosti. Jere, sčto imaju gliudi, sčtonije izasclo iz Blagodarjà Boxjega, i akosu darovi gnegovi, i nadaregna Dobrote, sčtòje, zasčto svì, koliko moguu, neslavu s' possalami pridobròstivòga Bògha, i s' zassagliegnem? A' od obadva darxanstvà mnoghii jessu postupaji i zà isprossitti sčtogod od Bògha, i zà zassalitimu, od koijehje jedan od druggoga viscij, i izvàrscnij. Dabi dakle fuuk Vjerni nè sàmo mollio, mà josčt dabise pridobro sluxio s' onniem djellovagnem Molitvè, neka Pastiri gnima postavè prid occima privelliki, i izvarscni nacin zà mollitti, i nagovaratichie, kolikobi prinajpomgnivije moghli.

4. *Koije prinajboglii nacin zà mollitti, i prinajvecchij poztupaj, illiti napredovagne u Molitvi?*

A' koije najvecchij nacin zà mollitti, i najviscije napredovagne Molitve? ovj ù istinu, s' koiemse sluxuu gliudi bogogliubni, i pravetni, koii naslogneni nà stavni temegl pràve Vjerre, s' gnekiem postupaima razmiscgliagna, i Molitve nà onnomu mjestu dopiraju, odkle moguu razmiscgliatti nedòspjveno Mogujstvo, neizmiernu Dobrostù, i Mudròst Boxju: gdie josčt prihoduu ù istinittò uslagne, i dachie onnii dostighnuti, i odarxatti onnò neizreccenno mnoxtvo, i obilnost dobarah, sčtogodbi tada prossilli, kojàje dobra obbecchiao, dachie òn datti onnijema, koiibi bogogliubno, i iz sarza prossilli boxanstvenu pomòch. S' ovijema, kako sù duà kriila, uzdighnutta dusca nasca ù nebbo, s' gorucchiom pomgnom dohodj kod Bogha, koga primnogo scstuje, i gnemu zassaglia, jere od gnega bii nadarena s' privellikiem dobrima: i josčt sluxèchise s' jednom ossobittom millodarnosti, i s' posčtovagnem, kakono jedini siin prikaxuje bez sumgne pridràgomu ozzu onnò, odsčta imà potrebu. Koj nacin molegnà izgovaraju svèta Piisma s' riecju *Izassipati*. Jere govorj Prorok: (*Pjess. 141.*) *Izassipam prid obrazom gnegoviem molitvu moju, i nevoglin moju prid gnim izgovaram*. Kojà riec imà onnu krepòst, dà nebi isčta zatajao, nì sakrio, mà dabi svakaa izassuo, tojest occittovao onnj, koj dohodi za mollitti, uzdano utiecchise ù skùtu pripogliubjenoga Bògha ozza. A' jer na ovò nas nagovarà onnj Nauk nebbeski s' onnijem rieccima

(*Pjess.*

(*Pjess. 61.*). *Iżaspitu* (*tojest occituite*) *prid gnim sarza ua-scu.* Josct: (*Pjess. 54.*) *Postavi sfvarhu Gospodina pomgnu tvoju!* A' ovi postupaj, ò napredovagne Molitvè, napomenuje S. Agustin, kad govori ù onnoj kgnizi, kojasę zovè Enchiridion. *Scto Vjerra vjeruje; uffagne, i gliubav molli.*

5. *Koije drughjà nacin zà mollitti?*

Druggoje napredovagne, od onnijeh, koii pritisnuti smartniem griessima, nisctanemagne sillujuse uzdighnuti, i uzachi k' Boghu s' onnom vjerrom, (*Jakob. 2.*) kojase zovè martva, ma radi prinemoxenieh jakostiih, i privellike slabosti vjerre nemoguuse viscè od zemglie uzdighnuti? Ma nisctanemagne poznajuchi svoje griehe, i mucceni s' poznagnem, i s' boliesti gnihovom ponixhò, i priklonitò kajuuchise iz onnoga primnogo dalekoga mjesta piitaju od Bògha opprosctegne griehah, i mir. Molitva ovijeh imà svoje mjesto prid Boghom; jerese cjuju Molitve gnihove; pace ù istinu od ovè varste gliudi priblagodatno millosardne Bogh zaziva, govorechi: (*Matt. 11. Hoddite k' meni svì, koiise trudite, i naparcheni jeste, i jachiu pokriepiti vàs.* Od broja od onnijeh gliudih bii onnj Occitnik, (*Luk. 18.*) koj neimase smionstvo occi k nebbu uzdighnuti, nisctanemagne iznajde, govorj, iz Zarque vecchie opravdan nego Fariseo.

6. *U' komu postupaju, o napredovagnu nahodise trecchia varsta Molitegliah?*

Josct jest postupaj, ò napredovagne onnijeh, koii josct neprimisce svjetlost Vjerre, ma nisctanemagne, pristupajuchi boxanstvena dobrota mallahna svjetlost gnihove narevi, primnogose poticcuu na nastojagne, i na xudbu istine, koju, dabi primili, prossuu s' privellikiem molbami. Koii akobise uzdarxalli ù vogli, i ù xudbi, neodmechiese pomgna gnihova od millosti Boxje, scto vidimo potvargeno s' izgledom Kornelia stotinika. (*Stvar. Ap. p. 10.*) Jere nijesu ikkomu, koj prossi iz sarza, zatvorena billa vrata Boxanstvene Dobrostivosti.

7. *Kolise nahodi ù naiposgliednomu postupaju, illiti napredovagnu megiu Molitegljma.*

Naiposgliedni postopaj jest onnieh, koii ne samose nekajuu od zlocinstvah, i griehah, ma josct i pristavgliaju griehe k' griessima, paka nezramujuse piitati prosctegne

Boghu od griehah, ù kojjeh hocchiuu napredovati: koiisu ù takvomu biichiu, nebi ù istinuti imalli imat smionstvo prossitti ni od gliudih, daiim opprostuu. Molitva ovizieh od Boghuse neslusca. Jere óvako piisano jest od Antioka opakoga; (2. *Malak.* 9.) *A moglinasce ovj opaki Gospodina, od kòga nebiesce zà dostighnuti millosargie.* Zatòse primnogo nagovarati imaju; koiise nahoduu ù onnu tescku nenevogliu, dà, odmecchiùchi svaku vogliu zà griesciti, dabise istinitto, i iz sarza obbratili k' Boghu.

OD ONNIJEH,
KOJASE PROSSITTI IMAJU.
POGLAVJE IV.

1. *Kojase imaju prossitti od Bògha?*

A, Jere ù svakomu Prossegnu, sctose ima prossitti, sctoli nè, rietichiese nà svoje mjesto, zadostachie ovdi biti ù opchieno napomenuti onnò vjerniema, dabi gliudi prosilli od Bògha onnaa, kojàsu pravetna, i posctena, dà, akobi sctogod suprotiva prosilli, scto nije pristojno, nebi biili odaghnani s' onniem odgovorom (*Matt.* 20.): *Neznate scto prossite.* A' sctose moxe dobro xegliet-ti, dopusctenoje i prossitti: scto svjedokuju onnaa priobi-lattaa obbecchiagna Gospodinovà: (*Ivan* 15.) *Sctogod hoc-chiete prossite, i bitichie vami uccigneno*; jere obbecchiava, dachie òn svakaa dopusctiti.

2. *Kojase najprie, i pò scbbi imaju prossitti od Bògha?*

Zatòchiemo upraviti najprie nascu xegliu, i xudbu nas-cu k' onnomu nacinu, dabise upravila privellika pomgna, i xudba k' Bòghu, koj jest prinajvecchiè dobro. Pakacchie-mo imatti xudbu od onnijeh, kojaa nàs navlasctitò zdru-xuju s' Bòghom; à kojaa nàs od ondi razdieluju, olli pri-nossuu koigod uzrok razlucègna, imajuse odmetnùti, od svake pomgne, i xudbe nasce. Od ovdise moxe razumjet-ti pò onnomu privellikomu, i izvarscnomu dobru, i ka-

kose

kose imaju xeglietti, i prossitti od Bògha Ozza ostala, kojàse zovu dobra.

3. Nà koise nacin imaju prossitti od Bògha dobra telesna, i izvanska?

Jere ovaa, kojàse zovu dobra telesna, i izvanska, kako zdravgne, jakost, liepota, bogastva, posctegne, i slave, kojaa cesto dàju uzrok grieha, (zatose dogagia, dasse podpunno bogogliubno, i spassovno neprossuu) bitichie gnihovo prossègne naregeno s' ovijem nacinima, dabismo prossilli dobra ovoga xivota radi potrebe: Koj nacin zà mollitti nekase pridà Bòghu. Jereje dopusteno nami prossitti s' molitvami onnaa, kojaa Jakob, i Salomun prossisce. Onbo, tojest Jakob, nà ovije nacin prossio (*Narod.* 28.): *Ako budde datti meni krüh zà blagovati, i hodicchiu zà obuuchi, bitichie meni Gospodin za Bogha.* Salomun pak, s' ovijem riecima: (*Prov.* 30.) *Podaj samè hràni mojoj potrebittaa.*

4. *Kakose imà sluxiti s' bogastvom, i s' drughiem dobriema telesniema?*

A' dajuchise nami potrebittaa od Dobrotè Boxje zà hrànu, i zà naresceègne, pravoje, dasse spomenemo od onnoga nagovaragna Apostola: (1. *Kor.* 7.) *Koii kupuju, kako neuxivajuchi, i koiise sluxue s' ovìem svietom, kako dasse neslukuju.* Jere prohodi slikka ovoga svieta; takoger (*Pjess.* 61.): *Akobi bogastvo obilovallo, nemojte sarze pristiaviti.* Od koijeh jest samo plood, i sluxegne nasce, ma ovako dabismo dàli druziema, kako primismo od istoga nauccitegla Bògha. Ako moxemo, ako obilujemo s' ostaliem dobrima izvanskiema, i telesniema, dabismose spomenuli, dasu zatò nami dàna, dabismo moghli lastnije sluxiti Bòghu.

4. *Kakose imaju prossitti dobra pametti, i zanata?*

Dobra pàk, i naresceegna pametti, od kojè jarste jesu zanati, i nauzzi dopusctajuse prossitti, mà sàmo s' onniem nacinom, akobi imalo koristne biti zà slavu Boxju, i zà nasce spassegne. Jer' sctose slobodno, i bez prilogha, alli bez pogodbe ima xeglietti, iskatti, i prossitti, kako prie rekosmo, ovoi jest ostavati Boxje gore pakle svakaa, kojaa mogu nas uzdruxiti s' onniem pravedniem dobrom, kako Vjerra, stràh Boxj, gliubav, od koijeh chiemo obilagie govoritti u istomaccegnu Bozieh ...

ZA KOIJEHSE MOLLITTI IMA.

POGLAVIE V.

1. *Nije ikkakva mjesta gliudih na ovomu svietu, zà koijeh nije dopusſtteno mollitti Bogha.*

A buduchi poznalli ovaa, kojaſe proſſit imaju, uccittiſe imà Puuk Vjerni, zà koijehse mollitti imà. A' uzdarxuje Molitva Proſſegne, i zaſſagliegne; zatò parvò beſsjedimo od Proſſegna. Imàſe dakle mollitti zà ſvakoga bez ikkakva razlucègna, olli nepriategliſtvah, olli zakona, olli naroda. Jere ollije nepriategl, olli tugin, olli nevjernik, jeſt Iskargni: koga imamo gliubiti, jere Bogh Zapovieda: sliedi, daje potrebno takoger, dà mollimo zà gnega, jere jeſt djello od gliubavi. Jere ondiſe priſtoi onnò nagovaragne Apoſtola: (1. *Tim.* 2.) *Preklignam, daſſe cinuu Molitve zà ſvè gliudi.* U' kojoj Molitvi najprieſe imaju proſſitti onnaa, kojaa uzdarxuju ſpaſſegne duſce, pàka onnaa, kojaſu teleſna.

2. *Zà koijehſa poglavitto mollitti imà?*

A' najparvò ovò darxanſtvo Molègna imamo podatti Paſtirima, jereſmo nauceni od Apoſtola, s' izgledom gnegoviem. Jere on piſce Kolozinianima (*p.* 4.) dabi mollili zà gnega, dabi Bogh otvorio gnemu vrata govoregna (tojeſt zà pravò pripoviedati riec Bozju) ſcto takoger cini Teſſalonianima (*p.* 5.). Joſcteſe nahodi u ſtvari Apoſtolske: (*p.* 12.) *Mollitvaſe cignaſe* [illegible] *Zarque bez preſtanka zà Petra.* Od kojega joſct darxanſtva jeſmo napomenuti od S. Baſilia u kgnizi *od Zakona* [illegible] i jere govori, daſſe zà onnijeh mollitti imà, koji naſtoju [illegible] iſtine.

U' druggomu mjeſtu potrebnoje mollitti [illegible] Poglavizze po ſudu iſtoga Apoſtola (*1. Tim.* 2.) Jere [illegible] opcehieno [illegible] uzivamo, kadaſe [illegible] poglavizze [illegible] gliubi, i pravet [illegible] Takoger [illegible] Bogha mollitti [illegible] dabi [illegible] bilo [illegible] potrebuje [illegible] koji vladaju [illegible] gliudi.

Trecchiè nahodiſe [illegible] gliudih [illegible] kojema [illegible]

na-

nanapomenujemo, dabismo josct mollilli za dobree, i za bogogliubne. Jere imaju potrebu i onnii od molitavah drughjeh: scto bii pò Boghu uccigneno, dasse nebi uzoholili, kadbi razumjelli, da imaju potrebu od pomochiih magnieh.

3. *Prikaxujese, dassè istò ciniti imà zà nepriateglie, i protivnike za Zarque.*

Josctje Zapoviedio Gospodin, dà mollimo za progonechie, i ozloglassèchie nas (*Matt.* 5.).

Onnò josct razglasceno bii svjedoxbom S. Agustina, daje bjo ovj obicjaj primglien od Apostolah, za ciniti molitve, i zavjette za onnijeh, koiisu razdieglieni, od zarque, dabi Nevjernizi primili Ujerru, i dabise oslobodili idolovzi od prievare nemillosti, dabi Xudjelli primili svjetlost istine, odmecchiuchi magglu od sarzah; dabise nauccilli Poluvjerzi à zapoviedima povrachiajuchise na svetost nauka Karstchianskoga, dabise odmetnizi sjedinisi, koiise razdielisce od opchionstva prisvete Matere Zarque, dabise opèt scgnom zdruxili zavezom prave gliubavi. Koliku krepost imaju Molitve uccignene sarzem za gliudi od ove varste occittoje s'tolikiem mnoziem izgledima od svakè varste gliudih, koijeh Bògh prenossi ù kragliestvo sina gliubavi svoje, izbavjene od oblasti tminah, i (*Rim.* 9.), od sudov sarxbe cini sudove millosargia; ù kojoj stvari nemoxe ikko sumjetti, koj imarazborstvo, danijesu mnogò prudne molitve bogogliubnieh.

4. *Kakose moxe razboriti ovò dobrocinstvo josct k' martviema?*

A' Molitve, kojese cinuu za martve, dabise oslobodilli od oghgna od Purgatoria, illiti Cistilla, kako uccuu Apostoli: Od koje stvari zadostaseje reklo, kadà govorasmo od Posvetilisceta Misse.

5. *Molitva dovigogu neprudi onnijemu, koii smartno sagriescuiu.*

A' onnijema, koii griesce smartno, mucnose sctogod odarxi s' molitvama, i zavjettima. A' misctanemagne jest duxnòst *Karstchiancke* gliubavi i mollitti za gnih, i suzama prossitti, jedabi mogao povratiti gnima Bogha smirena.

6. *Kakose razumjetti imaju proklinagna, kojase sctiju u piisma sveta?*

A' proklestva svetieh gliudih, s' koijemase jessu sluxili protiva opakiema, pò sùdu otazah, occittoje, dà allisù biila gnibova prorocanstva, kojase onnijema dogoditti imahu, olli reccena protiva griehu, dabise razrusila krepost grieha, dabi gliudì sahragneni biili.

7. *Koije obiçjaj od Zaffagliegna?*

A' ù druggomu dielu Molitve podajemo privellikee fàle Boghu za boxanstvene, i neumarle darove gnegove, s' koijemaje i vazda nadarivao, *i* svaki dàn nadariva narod cjovjecanski. A navlasctitò ispugnamo ovò diello od zaffale zaràdi svijeh Svetieh, ù kòmu djellovagnu podajemo Boghu privellikee fàle, i radi gnihova dobiichia, i slavodobiichia, koga odniesce od svijeh suprotivnìkah, i unutargnieh, i izvanskieh pò daru gnegovu.

8. *Megiu ostàla radovagna, kojàse cinuu Boghu zaradi Svetieh, kojaa uzdarxuju parvà mjesta ù zarqui?*

Ovdìse pristoi onnj parvj dio Angelskoga Pozdravgliegna (tojest zdrave Marie) kadase scgnom sluximo, zà mollitti: *Zdrava Maria millosti punna, Gospodin sobbom, blagossovgliena tii megiù xenami.* Jere sctujemo s' privellikiem possalami, i s' zaffalami slavìmo, jere napunnii prisvètu Djevizzu sasvakom millosti daròvah nebbeskieh: i radujemose istoj Djevizzi od onnoga privellikoga blaxanstva. A' razloxittò svèta Matti Zarqua prilàga k' ovoj zaffali Molitve josct, i umollègne prisvète Matere Boxje; pò koijemabismose ponixnò, i bogogliubno utekli k' gnoj, dabi smiirila Bògha s' nami gresciçnizima svoiem isprossegnem; dabi isprossilla stvari potrebnee i zà ovj, i zà vjecni xivot. Dakle mii izaghnani sìnovi Eve, koii pribivamo ù ovoj dolini od suzah, bez pristanka zazivati imamo Majku od Millosargia, Odvjetnizzu Puka Vjernoga, dabi mollilla za nàs grescnìke; i od gne s' ovom Molitvom isprossitti pomòch, i obranu, kojè josct jessu priizvarscna dostojanstva prid Boghom, i privellika voglia zà pomocchi narod cjovjecanski, scto nemoxe ikko sumjetti, ako nebi bio opàk, i hud.

KOISE MOLLITTI IMA
POGLAVJE VI.

1. *Komuse poglavittò imà upràviti Molitva?*

A' istà narav ussagena ù pamèti gliudzke govori, dasse Bògh mollitti imà, i zazivati Imme gnegovo: nè sàmo uccuu sveta Piisma, ù koijehse moxe cjuttì Bògh koii zapovieda: (*Pisl.* 49.) *Zazibaj mene ù dàn nevoglie:* mà potrebuje, dasse ù imme Boxje razumiu trii Sobstva.

2. *Imajulise josct zazivati Svèti, koii kragliuju s' Jesukarstom?*

U' druggomu mjestu uticcemose k' pomochima Svetieh, koii jessu nà nebbo, koijema josct, dasse imaju upravgliati molitve, takoje stvar istinitta ù Zarqui Boxjoj, dà bogogliubniema nemoxe dòchi ikkakva sumgna od ovoga: Koja stvàr, jer ponàse istomacena bii ù svoje mjesto, ondi poscigliemo i Paroke, i ostàle. A' dabise odnjela svaka prievara neumjetnieh, bitichie potrebno uccitti puuk Vjerni, kojaje razlikòst zazivagna megiù Bòghom, i svetiema.

3. *Nà jedan nacin zazivamo Bògha, à nà drughi Svete.*

Jere nà isti nacin nèzazivamo Bògha, i Svète gnegove. Jere mollimo Bògha, dabi òn olli dao dobra, olli oslobodio od zla: A' od svetjeh, koii jessu ugodni prid Boghom, prossimo, dabi uzèli nascu òbranu, dabi nami isprossilli od Bògha onnaa, od koijeh potrebu imamo. Ovdi buduchi postavglieua dva nacina zà mollitti megiù sobom razlikaa: jere vlasctito govorimo k' Boghu: *Smilujse nami, cjuj nàs:* a k' Svetiema: *Mollite zà nàs.*

4. *Kako od Svetieh moxemo prossitti, dabise smillovali nami?*

Premdasse moxe prossitti josct od Svetijeh na drughi gnekj nacin, dabise smillovali nami; jeresù primnogò millosardni. Takoger moxemo mollitti onnijeh, dabi pomoghli nas prid Bòghom svojom millosti, i s' molitvom, prighnùti od nevoglie biichia nascegà. U' cemuse imà uklagnati, da

da nebismo pridàli onnò sctoje vlasctitò Boghu: à pacè kadbi koigod govorio Molitvu Gospodinovu prid prilikom kogagod Sveza, ovako neka mislj, dà od gnega prosśj, dabi scgnim mollio, i dabi sebbi prossio onnaa, kojase uzdarxuju ù nacinu Molitve Gospodinove, tojest ù Occenasc; i najposlie dà budde svoj mirotvoraz, i odvjetnik prid Boghom. Jere dà ovii ispugnaju ovò djello nauccii S. Ivan Aposto ù Occittovagnu (p. 8.)

OD NASTOJAGNA ZA PRIPRAVITISE.

P O G L A V J E. VII.

1. *S' koijema poglavittò krepostima imase pripraviti sarze na Molitvi.*

Stojese ù Boxanstvena Piisma; (*Eccl.* 18.) *Prie Molitve pripravi dusçu tvoju, i nemoj biti kako çjovjek, koi naopastuje Bogha.* Jere naopastuje Bogha onnj, koi kad dobro mollj, à zlo cinj, i kadaje duh gnegov razparscan, i dàlèko od molitve, kadà govori s' Boghom. Zato buduchi toliko prudno, uccittichie Paroki puute, i nacine mollègna bogogliubne slusçaozze, s' koiembi duhom mollilli Bogha. Parvj pristupaj k' Molitvi nakaje duh, i sarze istinittò ponixno, i priklonitto, takoger razmisçgliagne od griehah, s' koijemabi griesima razumio, dà koi pristupa k' Boghu, nije samo nedostojan, dabi sctogod od Bogha isprossio, mà ù istinu nije dostojan ni pristupiti prid obrazom gnegoviem za mollitti. Od ovè priprave prìcesto cinuu uspomenu Boxanstvene kgnighe, kojee i ovò govoruu: (*Tjes.* 101.) *Pogledaoje na molitvu ponixeniéh, i nije pogardio molbe gnizove.* Takoger: (*Eccl.* 35.) *Molitva ponixujuchiega sebbe, oblakechie probitti.* A' susrestichie mudre, i naucne Pastire neizbroina mjesta, koi asu prikladna ovoj beesjeddi; radi togase ustavgliamo prikazati mnogaa kako nepotrebitta uspomene, sàmo pak dva izgleda, koja gnekada napomenusmo, buduchi podobna ovomii mjestu za ovj razlogh, dà nechiemo ostaviti. Jest

onnj

onnj Occitnik priposnani, (*Luk.* 18.) koj na daleko sto- jechi, nesmiasce occi uzdignuti od zemgliè : jest, josc onnà Xena grescnizza (*Luk.* 7.), koja ganùta od xalosti, suzami oblii noghe Gospodina Jesukarsta, obadvà prikàza- sce, koliku korist prinosj Karstchiansko ponixegne.

Sliedi gneka xalòst ù uspomenu od griehah, olli zànai- magne gneko chiuchiegne boliesti radi ovoga uzroka, zaf- ctose boglietti nemoxemo; bez koijehse opprosctegne isptos- sitti nemoxe, akose nebi od Pokornika uccinilla alli obad- vie stvàri, olli zà najmagne jedna.

2. *Koijse poglavittà griesi uklagnati imaju od onnoga, koij xudi mollitti s' ploddom?*

A' jere jessu gnekii griesi, koiise primnogò suprotiva- ju, dasse Bogh nebi smillovao prosseguu nascemu ù molit- vi, kako ubojstva, i ussilnosti; uzdarxatise imaju rùke od ovè nemillosti, i sille. Od kojè opacine ovako govorj Bògh pò justa Isaie: (*p.* 1.) *Kada buddete pruxevatti rù- kev asce, obbratitichiu occi moje od vas : Kada buddete uzmnaxivatti Molitvu, nechiu usliscitti, jersu rùke vasce punne karvi.* Uklagnàtise imà od sarxbe, i neskadi, ko- jee primnogò zapriecivaju da Bogh nebi sluscao mollitve. Od koijeh jessu onnee rieci Apostola: (2. *Tim.* 2.) *Hoc- chiu, da gliudi molluu ù svako miesto, uzdixùchi rùke ci- ste bez sarxbe, i bez zatizagna.* Josctse imà vidieti, dà nebismo biili prema komugod tvarda sarza zà opprostitti. Jere buduchi takvi, nechiemo mocchi umollitti Bògha s mollitvami, dabi nami opprostio: (*Mark.* 11.) *Jer kada buddete zà mollitti, opprostite, ako scto imàte.* Josct (*Matt.* 6.): *Ako nebuddete opprostitti gliudma, Otaz vasc nebbeski nechie opprostitti vami.*

Takoger imàse uklagnati, dà nijesmo tvardi, i nemil- lostni uboghiema. Jere prema gliudma od ovè varste ovò bii recceno: (*Pro.* 21.) *Koj zatiska uho svoie na vapai ubogoga, i onchie vapitti, i nechie biti usliscan.* Sctochiemo rieghi od oholosti? Kojà koliko Bògha vriedj svjedokje onnij glas. (*Jakob.* 4.) *Boghse opirre oholiema, a ponixeniema daje millost.* Scto od neziene, i pogarde Rjech Boxanstve- nieh? Protiva kojoj jessu onnee rieci Salomuna (*Pro.* 28.) *Koj uklagna usci svoje, dà nebi sluscao Zakon, mo- litva gneozia bitichie marska.* U' komu miestu sasviem

tiem

tiem negovorimo, dase nemoxe mollitti zà krivine ucci-gnene, ubojstva, rasarxbe, zà neblagodarnosti, zà oholosti, zà pogarde Boxanstvene rieci, i najposlie zà ostale griehe, akobise prossiillo prosctegne od Bogha, da opprosti.

3. Od Vjerre ù Bògha, kojàse zieni potrebittà za Molitvu.

Takoger pak Vjerraje potrebittà zà pripravu dùha, koja, akobi pomankalla, nebise imallo poznàgne nì od svemogujstva privellikoga Ozza, nì od millosargia gnegova, odkle nisctanemagne izlazj uffàgne onnoga, koj mollj; kako nauccii istj Jesukarst Gospodin recce: (*Matt.* 21.) *Svakaa kojagod buddete proffitti ù Mòlitvi vjerujuchi, primitichiete*. Od Vjerre ove varste piisce S. Agustin od riecih Gospodinovieh: *Ako vjerra pomanka, molitva pocbinù*. Poglavittà dakle stvar jest, zà pravò, i pò zakonu mollitti, scto jur recceno bii, dabismo biili stavni, i utemeglieni ù Vjerri, scto Apostò od suprotivna prikaxuje; (*Rim.* 10.) *Kakocbie zazivati, ù koga nijesu vjerovali?* Takoje trieba da vjerujemo, dabismo moghli i mollitti, i da nebi istà Vjerra pomankalla; s' kojom spassovno mollimo. Jere Vjerra jest, koja mollj, molitve cinnu, dabi biila stavna, i temeglitta Vjerra, odmechiuchi svaku sumgnu. U' ovomu chiuchicegnu S. Iguazio nagovarasce onnijeh, koiibi imalli pristupitti k' Boghu zà mollitti. *Nemoj biti sumglivviem duhom ù Molitvi, blaxen jest, koj nebudde sumgnio*. Radi toga zà issproffitti onnò, scto xudimo od Bògha, Vjerra, i istinitto uffagne zà issproffitti podaje privelliku jakost, scto uccj S. Jakob: (*Jakob.* 1.) *Neka piitu ù Vjerri, niscta sumjecbi*.

4. Kojaa mogùu prigbnutti nas na Vjerru za issproffitti onnaa, kojaa proffimo ù Molitvi?

Mnogaa jessu, ù koijeh potrebuje, dà mii uffamo ù ovomu djellovagnu molegna. Jest occitta istà Voglia, i Dobrostivost Boxja prema nami, kada zapovieda dà mii gnega zovemo Ozzem, dabismo razumijelli, dasmo mii sinovi gnegovi: jest mallomagn neizbrojni broj onnijeh, koii Bogha umollisce; jest onnj privelliki Odvjetnik Jesukarst Gospodin, koije nami vazda spravan, od koga ovako jest prid S. Ivannom: (*p.* 2.) *Akobi koigod sagriescio, odvjetnika imamo prid Ozzem Jesukarsta pravetnoga, i on jest smillovagne za griehe naste* Takoger Apostò Pavao recce

(*Rim.*

(*Rim. 8.*) *Jesukarst koi umarò jest, pacè koj i uskarsnù, koj jest nà desnu Bògha, koj josct mollj zà nas*. Takoger k' Timoteu: (*pogl. 2.*) *Jere jedan Bogh, jedan i Mirotvornik Boxj, i cjovjecij cjovjek Jesukarst Jesus*. Takoger Xudjellìmà (*pogl. 2.*). *Zato prilicno bii, da budde ù svemu bracchi prilican, dabise uccinio millosardni, i vjerni Biskup prid Bòghom*. Radi tóga, premdasmo mii nedostojni, dabismo isprossilli, nisctanemagne imamo uffati, i uzdatise primnogò ù dostojanstvu Odvjetnìka, i Umolliteglìa Jesukarsta, dachie nami Bogh dopusctiti, svakaa kojaa s' praviem nacinom buddemo prossitti pò gnemu.

5. *Duh Svèti jest tvoraz nascieh Molitavah.*

Naìposlie tvoraz nascieh molitavah jest Dùh Svèti, pò komu voditegliu potrebuje, dassù usslisсane nasce molitve, (*Rim. 8.*) *Jere prìmismo duh possinovgliegna sìnovah Boxieh ù komu vapiemo, Abba Occe*, koj ù' istinu duh pomaga slabost, i neznagne nasce ù ovomu diellu molègna, pacè ù istinu govori Aposto, (*Rim. 8.*) *On piita za nas s' uzdasimà neisrecceniema.*

6. *Kakose imamo pomocchi ù Vjerri zà isprossitti darove Boxje?*

Dà ako koiigod dvoumuu kadgod, i zienuu da nijesu zadosta stàvni ù Vjerri, nekase sluxuu s' onniem glàsom Apostolah: (*Lak. 17.*) *Gospodine, uzmnoxì ù nami Vjerru* i onnoga sliepza: (*Mark. 9.*) *Pomozi nevjernost moju.* A' tada navlasctito buduchi kriepki ù Vjerri, i ù Uffagnu, dostighnutichiemo svakaa, kojàse xuduu, od Bogha, kada buddemo spodobiti svu pamet, djellovagne, i Molitvu s' Zakonom, i s' Voglibm istoga Bogha, govori: (*Ivan 15.*) *Ako buddete pribivati ù meni, i rieci moje ù vas bocchie pribivati; sctogod buddete kchietti, prossittichiete, i uccinittichiese vami.*

A' premdaje najprie potrebittò ovoj, vlasti mocchi isprossitti od Bògha svakaa, kako prie rekosmo, tojest onnò zaboravgliegne od pogardah, i dobrohocchiegne, i blagodarna voglia prema iskargnemu.

I' OI-

KOISE NACIM ISCTE ZA DOBRO MOLLITTI.

POGLAVJE VIII.

1. Imasse uccitti Puuk od nacina za dobro mollitti, i sctoje mollitti u duhu, i u istini?

A' primnogò prùdi, kakobismose sluxili svetiem molitvami: Jerè premdaje molitva jedno spassovno dobro nisctanemagne neprùdi, akose nebi dobro cinilla. Jere onnò, scto mi prossimo, mnògò puutah nedostixemo, kako govorj S. Jakob (*p.* 4.), jer opàko prossimo. Dakle Paroki uccittichie Puuk Vjerni, koije pridobri nacin zà dobro prossitti, i mollitti, ollj ponàse, olli ù skupno kojee Zapoviedi Karstchianskoga Molègna biilesu uccene od nauka Jesukarsta Gospodina.

Imàse dakle mollitti ù duhu, i ù istini, (*Ivan* 4.) Jere Otaz nebbeski takve iscte, koiibi klagnali gnega ù duhu, i ù istini. A' nà ovj nacin mollj, koj postavglia pomgnu unutargnu, i gorucchi ù duhu. Od koga duhovnoga nacina zà mollitti nerazlucivamo molitvu glàsnu: nisctanemagne radi poglavnosti, i parvine zienimo, dasse imà datti onnomu Molègnu, kojè izhodj iz xestocinè, i naglosti sarza, i duha; kojè Bògh uslisca, premdasse s' justima neizgovaraju, buduchi gnemu occittee missli gliudzke. Vslisciojè unutargnè molitve Annè onnè, kojà bii matti Samuela, od kojè ovò sctijemo, daje placcùchi mollilla, i samo s' usnima mizzajuchi. Mollioje s'oviem nacinom i David: jerbo govori; (*Pjess.* 26.) *Tebbije reklo sarze moje iskavoje tebbe obraz moj.* Od ovè varste pricestose nahoduu prilike ù svèta Piisma.

2. Koije obicjaj poglavitti glasne Molitve?

Glasna pak molitva imà svoju vlascttittu korist, i potrebu, jere raxixè xudbu sarza, i vjerru moliteglia. Scto piisce S. Agustin Probi nà ovj nacin; *Kadgod s' riecima, i s' drughiem biglieзima jaccije poticcemo nàs istijeh zà uzmnoxitti xudbu svetu. Kadgodsmo ussillovani xestokom poxu-*

xudom, i s' bogogliubstvom sarza izustiti misso s' rieima: Jere raduiuchise sarze od veseglia pravoje josct dasse radiuje i jezih, i pristojnoje, da mi u istinu uccinimo podpunno onnò posvetilisc'e i dusce, i tiela, koj obicjaj molegna bii Apostolah, kako poznajemo u mnogaa mjesta od Stvarih Apostolskieh, i od Apostola Pavla.

3. Izgovor glàsa nije tako potrebit u posobnoj Molitvi, kako u opcbienoj u druxbu.

A' buduchi dvostrukki nacin mollitti po sebbi, i u opchieno sluximose izgovarajuchi posobne Molitve, dabi pomoghlo unutargniu xudbu, i bogogliubstvo: à u opchienu, s' ostaliema, koja naregena bii uzbuditi vjerru, i bogogliubstvo puka Vjernoga, nemoxese nà ikkakav nacin ostaviti izgovor jezika u gnekaa naregena vriemena.

4. Sami Karstchiani molluu u duhu, i neimaju uklagnatise od dughieh Molitavah.

Ovj pak obicjaj, koise vlascliti gliudih Karstchianah za mollitti u duhu, Nevjernizi odmecchiuuga, il pogarduju: od Koijehse moxe razumjetti, buduchi ovako govorio Gospodin Jesukarst: (*Matt. 6.*) *Mollèchi nemojte mnogo govoriti, kako Etnizi cinuu: jere zienuu, dachie bitti uslišcani u gnihovu mnogugovoru. Nemojte dakle bitti prilicni gnima: jere znà Otaz vasc, odstta potrebu imate, prie nego prossite od gnega.*

A' buduchi zabranio mnoghi govor, niscarlemagne dughee Molitve Kojee izhoduu od privellike, i dughe xudbe sarza, nesamo nezabraniva, ma josct nagovara na taa nacin s' oviem izledom; koj nè samo istrattii hocchi u Molitvi, ma trii puuta ponnovir istu molitvu. Tolikose dakle imà odlucciti, dasse Bogh neumaglia s' izprazniem glasom rieeih.

5. Molitve Licjumjerrazzah odmecchie Gospodin.

Licjumierzi pak nemolluu iz sarza: od koijeh obicjajah odbija nàs Jesukarst Gospondin u ovoj besjeddi: (*Matt. 6.*) *Kada mollite nemojte bitti kako Licjumierzi, koii gliubuu u skupscinah, i u ulizah targoviscah stojecchi, da buddu vidieni od gliudih: u istinu govorim vami primilisu platu svoju. A' tii, kadabi mollio, ugliezi u Loxnizu tvoju, i zatvorena vràta, molli Ozza tvoga u sakrivenu: i Otaz tvoj, koj vidi u Sakrivenu vratitichie tebbi.* Loxniza, od

koje-

kojese govorî ù ovomu mjestu moxese prilikovati farau cjovjecjemu, ù komu nije zadosta ugliesti, màje josct potrebno, dasse zatvori, dà nebi sctogod izteklo, alli ugliealo ù dusci s' cimbise moghla ozquarnuti cistocchia molitve. Jère tada dopuscta prossegnu molèchiega Otaz Nebbeski; koj pridobro vidj pamèti, i miisli otajne svijeh.

6. *Akobise zà duggò produglilo onnò, scto prossimo, neimase pak ustaviti od ove zabave bogogliubstva.*

Molitva Josct ima biti bez pristanka: kojà koliku imà jakost Siin Boxj ukaaza, s' izgledom onnoga Sudza, koj nitise bojasce Bògha, nitise sramiasce od gliudih, pridobiven s' pomgniviem nastojagnem udovizze, kojaga bez pristanka mogliasce, pristade prossegnu gnè. Takoger imajuse cinitti nepristajne molitve Bògh:ı, nitise imaju sliediti onnii, koii jednom, i drùggom mollèchi umorùse nà molitvi, ako nèbi isprossilli onnò, scto piitaju. Jere neimà biti ikkakav trùd ovoga djella: scto nas uccj oblast Gospodina Jesukarsta, i Apostola. Da akobi kadgod pomankalla voglia ù onnomu, pròssimo od Bògha s' molitvami jakost zà napredovati.

7. *Akobismo sctogod prossilli od Ozza nebbeskoga, too Jesukarst zapovidie, dasse prossj ù Imme gnegovo.*

Hocchie josct Siin Boxj, dà nasca Molitva doprè k' Ozžu ù svoje Imme; koja dostixè onnu zienu pò dostojanstvu gnegovu, i millosti Odvjetnika, dabise usliscila od Ozza nebbeskoga. Jere jest onnà riec prid S. Ivannom: (*p.* 16.) *U' istinu, ù istinu govorim vami, ako scto buddete prossitti od Ozza moga ù Imme moje, dattichie vami. Doslè nijeste prossilli iscta ù Imme moje. Prossite, i primitichiete, dà budde punno vesseglie vasce.* I opet: *Sctogod buddete prossitti od Ozza ù Imme moje, toochiu ucciniti.*

9. *Imase sliediti ù Molitvi Vrucchina, i xudba Svetieh, i imase pristaviti zaffagliegne k' Prossegnu.*

Sliedimo goruuchiu xudbu Svetieh gliudih, s' kojomse sluxahu ù molitvi. Pristavimo falah uzdavagne s' Molègnem nà izglèd Apostolah, koii ovj obicjaj vazda uzdarxasce, kakose moxe vidieti prid Apostolom (1. *Kor.* 14.).

9. *Dabi biila goruuchia, i krepostna Molitva, imàse mollitti, i cinitt Lemosina.*

Prilùcimo dakle poost, i Lemosinu k' Molitvi. Poost ù

ilti-

ìstinu primnogoje pridruxena k' molitvi. Jere koiisu punni jestiva, i pirchia, ovijeh pamèt takoje pritisnùta, dà nemogun Bogha gledati, nì razmiscgliati, sctose prosj ù molitvi. Sliedi Lemosina, kojà i onna imà velliko zdruxegne s' Molitvom. Jere koj imà mooch zà dobro ucciniti onnomu, koj xivi s' tugiem millosargiem, tojest s' pomochi druggoga, a da nepomaga iskargnega, i bratta svoga, billi imao smionstvo riechi, da imà on gliubav? alli s' koijemchie justima prossitti pomoch od Bògha onnj, koj nije millostiv, ako nebi zajedno, i ponixno pitao od Bogha, kadabi prossio prosctegne od griehah? Zatoje od Bogha naregeno biilo, dabise dàla pomoch spassegnu gliudzkomu s' ovom trostrukkom liekariom. Jere griescèchi olli vriedimo Bògha, olli tlàcimo iskargnee, olli naudivamo nami istijema; Svetiem Molitvami smirujemo Bogha, s' Lemosinami odkupujemo uvriedegna gliudzka; à s' Postima cistìmo svoje vlasctite ghnuzobbe xivota. I premda prùdu svakoj varsti svijeh opacinah, nisctanemagne vlasctitosu pristojna, i podobna ovijem griessima, kojaa rekosmo.

OD PRIDGOVORA
MOLITVE GOSPODINOVE
POGLAVJE IX.

Occe nasc, koj jessi nà nebbessieh

1. Zasctoje ktio Jesukarst ù pocetku ovè molitve, dasse mii prie sluximo s' immenom Ozza, nego Gospodina, alli Sudza?

IMajuchi ovu krepost ovj nacin Karstchianskoga Molègna, pridàn od Jesukarsta, dà prie negobismo priiscli k' molitvami, i k' prossegnima, imallibismose sluxiti mii s' oviem riecima nà mjesto pridgovora, s' koijema pristupajuchi k' Boghu bogogliubno, i uzdani jebismo josct ovò moghli ucciniti; duxnòst jest Parokà, dà istomacj onnaa

naa razabrano, i bistro, dabi Puuk bogogliubni vesselij pristupao nà molitve, i dabi razumio, dachie òn opchiti, i besjediti s' Ozzem Boghom. Dà akobi zamierao rieci, pridgovor prikratak jest: akobi prozienio stvar, jest privellik, i pripun Ottajstvah. A' parvà ù istinu riec, s' kojomse sluximo pò Zapoviedi, i naredbi Boxjoj ù ovomu molègnu, jest *Otaz*: Jere premdaje mogao Spassitegl nasc zacèti ovu boxanstvenu Molitvu, s' kojomgod druggòm rieci, kojabi imalla vecchie vellicanstva, kako nà *priliku* Stvoriteglia, alli Gospodina; nisctanemagne ovaa ostavii, kojabj nami moghla zajedno uzrokovati, i podatti strah; à s'onniemseje ktio sluxiti sctobi probudilo gliubav, i ufsagne molèchiema, i prosfsèchiema sctogod od Bogha. Jere sctoje slagije od immena Occina, kojè zlamenuje opprosctègne, i gliubav?

2. Koije parvj razlogh, radi koga gliudi zovu ovdi Bògha razloxittò Ozzem.

A' skoiem razlozima pristoise Bòghu Imme Ozza, nacin zà uccitti Puuk Vjerni podattichie iz mjestah reccenieh, od Stvoregna, Vladagna, i Odkupgliegna. Jere kada Bògh stvorii cjovjeka nà slikku svoju, nepodade gnù ostaliem xivinami; od ovoga ossobittoga dàra, s' koiem narescii cjovjeka, razloxittò ù svèta Piisma zovèse Otaz svijeh gliudih, nè sàmo Vjernieh, mà joset i Nevjernieh. (*Deut.* 32. *Isaia* 63.)

3. Koije drughj razlogh, radi kogase Bògh zovè Otaz svijeh gliudih?

Mocchichie pak uzèti razloxegne, i zamjeru od Vladagna, jere dobavgliajùchi, i provideechi koristi gliudzkoj s' gnekiem poglavittiem nacinom pomgne, i providegna podaje nami Occjnu gliubav. Dalli dabi boglie poznao occinu pomgnu Boxju od gliudih ù istomacègnu ovoga razloxegna odlucivase sctogod riechi od stràxe Angelah, ù koijehse obranu nahoduu gliudi.

4. Pò Trevjdègnu Boxjemu ovna pomgna bii danu Angelima, dabi cuvali cjovjecanski narod.

Jere ova pomgna bii dàna Angelima, dabi cuvali cjovjecanski narod, i dabi svakomu cjovjeku biili zà òbranu, dà nebi primili kojugod texuu sctettu, i pogubu. Jere kakono roditegli, akobi sinovi imalli putovati puutem sesjed-

sjedniem, i poghibilniem, dajuim straxane, i pomochnike od poghibilih: tako Otaz nebbeski ù ovomu putovagnu, pò komu putujèmo k' Occinstvu nebbeskomu, svakomu od nàs pridstavii Angele, s'koijeh òbranom, i s'pomgnom zasctichieni, uklonillibismose od zancizah ottajno pripravglienieh od gl udih', i odmetnulibismo od nàs strahovittee sille uccignene protiva nami, i buduchi onnii voditegli, darxalibismo pràvi puut, dà buduchi postavgliena kojagod prievara od Laxivoga Protivnìka, nebi nàs mogao zavesti s' puuta, koi voddj puut nebbessah.

5. *S' koijembismo razlozima razumjelli occittò vellicinu koristi, koja pribodj k' gliudma od stràxe Angelah?*

Koju pak korist imà ovà priizvarsna pomgna, i providegne Boxje od gliudih, koje darxanstvo, i sluxègne priporucenoje Angelima, koijeh narav jest usred postavgliena megiù Bòghom, i gliudma, kakoje occitto, s' izgledima, koijeh mnòx prikaxuju Piisma boxanstvena, koja sviedocee, dà cesto bii uccigneno pò dobrostivosti Boxjoj, dasu uccinilli Angeli stvari cudovittee gdie gledaju gliudi, s' koijema uccimo, dasse koristno, i spassovno cinuu druggaa neisbrojna od ovè varste, kojàse neviduu. (*Tob.* 5.) Raffael Andio drùxbenik, i voditegl Tobie ù putovagnu od Bògha prilùcen, odvedega, i dòvede zdrava: komu bii ù pomochi, dà nebuddè proxdart od privellikè ribbe: i ukazatichie kolika krepost bjesce ù jetri, ù xucci, i ù sarzu onnè ribbe: On Djavla izaghna, i buduchi zapriecio, i svezao gnegovu oblàst, uccinii, dà nebi Tobii naudio: on nauccii mladicchia pravu, i zàkonittu oblàst, i uxivàgne xenidbe. On Ozzù Tobie sliepu povratti svjetlost occima.

6. *Od Angela, pò komu S. Petar bii oslobogen iz tamnize.*

Onnj takoger Andio osloboditegl Poglavizze Apostolskoga podàttichie obilattu zamjeru zà uccitti staddo bogogiiubno od cudovittoga plodda pomgne, i stràxè Angeskè, kada buddu Paroki prikazati Angela prosvietliteglia tminah od tamnizze, i koj uzbuudi od znà Petra, buduchi dotaknuo book gnegov, koj odriescii verighe, prekide uxe, napomenujuchi, dabi ustao, i dabiga sliedio uzimajùchi obucchiu, i ostàle hodecchie. takoger uccittichie, dà Petar bii slobodno izveden iz tamnizze od istoga Angela, i najpos-

 lie

lie buduchise otvorilla vrata bii postvaglien ù slobodi.

Poviedagne Svetieh Piismah, kako rekosmo, punnoje izglèdah od ovè varste, s' koijema razumiemo, kolikaje krepòst darovah, kojee Bògh daje gliudma, buduchi Angeli poklissari; i naviestitegli, nè sàmo poslàni radi kojè stvàri vlasctite, i ossobitè, mà postavglieni od parvoga dneva poroda zà nascu stràxu, i odlùceni, i postavglieni zà òbranu spassegna svakomu cjovjeku. Ovu pomgnu nauka slieditichie onnà korist, dabise uzdighnùle, i potaknulle pamèti sluscaozah, za poznatti, i cjastitti pomgnu, i providegne Bògha Ozza, kojè imà od gnih.

7. S' koiembi josct razlogom poznalli gliudi Vjerni pomgnu Bògha Ozza, koju imà od gliudih?

Priporucitichie pàk Parok ù ovomu mjestu, i najprie pripòviedatichie bogastva Dobrotè Boxje prema narodu cjovjecanskomu; koga buduchi uvriedilli s' opaccinami, i s' griessima neizbrojniema od parvoga Ozza nascega cjovjecanskoga naroda, i grieha, dò danascgnega dneva; nisctanemagne uzdarxuje gliubav prema nami, i neostavglia onnu poglavitu pomgnu od nàs. Koga, ako koigod zieni, dasse òn nespomègna od gliudih, nesviestan jest, i mecchie prinedostojnu pogardu prema Bòghu. Sarcise Bògh prema Israelu radi psovke onnoga naroda, koj ziegnasce, daje ostavglien od nebbeske pomochi. Piisanobo jest ù Izodu (*p.* 7.) *Iskuscavasce Gospodina govorechi, Jelli Bògh ù nami, alli nè?* I prid Ezekielom sardise Bogh prema istomu pùku, jere bjesce rekao: (*Ezek.* 8.) *Nechie vidieti nàs Gospodin, ostavioje Gospodin Bògh zemgliu.* Dakle odvratitise imaju Vierni s' ovijem riecima od onnè opàke miisli, dasse moxe dogoditti, dabi Bògh zaboravio narod gliudzki. Prema kojoj besjeddi mòxese sluscat puuk Israelski, koise xallj od Gospodina prid Isaiom, i suprotiva Bòghu, koj nadrazloxuje, i pridobiva brezumno xagliègne gnegovo s' jednom millostivom prilikom. Ondisebo nahodi: (*Isaia* 49.) *Recce Sion, Ostavioje mene Gospodin: i Gospodin zaboravioje mene.* Komu Bògh: *Jedà mone zaboraviti xena diete svoje, dasse nebi smillovala sinu utrobbe svoje? I akobi onnà zaboravilla, jà nisctanemagne nechiu zabòraviti tebbe. Evò ù rùke moje zapiisab tebbe.*

8. S'

8. S' izgledom parvoga Ozza prikaxujese dobrotà Boxja prema nami.

U' kojaa mjesta, premdasse ovò occittò potvardiua, nisctanemagne dabi podpunno vjerovao Puuk Vjerni, dasse nemoxe dogoditti, nitije ikkakvo vrieme, ù komubi Bògh zaboravio gliudi, ù komu nebi gnima podao biglieghe Occine gliubavi, Parokichie potvarditi s' prioccittiem isgledom od parvieh Roditegliah. Koii pokle buduchi potlacili, i ozquarnili zapovied Boxiu, kada sluscasc ossvadene i ossudu s' onnom pristrascnom ossudom: (Narod. 3.) *Prokleta zemglia ù djellovagnu tvomu: ù trudieh blagovatichiesc od gnè ù svè dnevì xivota tvoga, targne, i dracje pronikmutichie tebbi, i blagovatichiesc travè zemglie:* kada vidisc izaghnane iz kragliestva, i dasseje odnielo svako ussagne povrachiègna, kada sctijesc, daje postavglièn Andio Kerubin nà vrata Kragliestva, darxèchi oghgnevitti, i mahajuchi màc: kada razumiesc gnih pedepsàne s' unutargniem, i s' izvanskiem nevogliami od Bogha ossvetiteglia od svoje pogarde, nebilli zienio, daje cjovjek ù svemu poghinuo; nebilli vjerovao, dà nè samo on bii suucen od pomochi Boxje, dalli josct prikàzan svakoj pogardi? A' nisctanemagne ù toliko bigliegah Boxanstvene sarxbe, i ossvetè, isteklaje gneka svjetlost gliubavi Boxje prema gnima. Jer govorj: (Narod. 3.) *Uccinibo Gospodin Bògh Adamu, i xeni gnegovoj bodecchie od kòxah, i obuuce gnih.* Scto bii privellikj bigliegh, dà Bogh nèchie ighda pomankatti gliudma ù ikkakvo vrieme.

9. Potvardivase dà Dobrotà Boxja nèchie mocchi pomankatti, premdassu privellikii griessi gliudzki.

Josct David prikaaza krepost ovè besjedde s' ovijem riecima, dà gliubav Boxja nèchie pomankatti, ò ispraznitise s' ikkakvom pogardom gliudzkom: (Pjess. 76.) *Jedallichie uzteghnuti ù sarxbi svojoj millosargia svoja?* Ovu prikaaza Abakuk, (*p.* 3.) govorechi s' Bòghom, kad recce; *kada rassardan buddesc, od millosargia spomenutichiescse.* Ovu ovako istomacii Mikea: (*p.* 7.) *Tkoje, Boxe, prilican tebbi koii odnossisc slocchie, i probodisc grieh ostankah occinstva tvoga: nèchie unaprieda unieti ghniev svoj, jere boteechi millosargie jest.* Stvàr jest sasma takva, kada zienimo mii nàs izgubgliene primnogò, i svùcene od òbrane Bo-

ksje, tada navlascito Bogh iscè, i imà pomgnu radi svoje neizmierne dobrotè. Jere ustexè ù sarxbi màc pravde i nepristaje prossipati neizprazniva bogastva millosargia.

10. *Kolje trecchj razlogh. s' koiem Bogh obilattò prikaxuje millost gliubavi Occine premà narodu gliudzkomu?*

Imà dakle privelliku krepòst zà prikazati poglavittu pomgnu Boxju ù gliubgliegnu, i ù obragnegnu cjovjecanskoga narodà onnò Stvoregne, i Vladagne. Dà nisctanemagne onnò djello Odkupgliegna toliko nadviscuje megiù onnaa dvà gorgna, kolikoje prosvietlio pridobrostivi Bògh, i Otaz nasc privelliku dobrotù prema nami napugnenu s' ovom trecchiom millosti. Zatò uccittichje Parok sinove duhovne, i bez pristanka postavitichje ù usci gnihove ovu priisvarscnu gliubav Boxju prema nami; dabi razumjelli, dassuse onnii uccinilli sinovi Boxj nà jedan cudovitti nacin, zasctosu odkupglieni. Jere govorj S. Ivan (*p.* 1.). *Dade gnima oblast, dabise uccinilli sinovi Boxj. I od Bogha rogeni jessu.* Radi toga Karsctegne zovèse Sakramenat priporogegna, koga darximo zà parvj zaklad, i spomenu od Odkupgliegna; Jerese ondi porogiamo sinovi Boxj. Jere govorj istj Gospodin: (*Ivan.* 3.) *Scto porogeno jest od duha, duh jest. I Potrebnoje, dasse opet mii priporodimo.* Takoger Petar Apostol: (1. *Petr.* 1.) *Priporogeni nè od sjemmena rassutnoga, ma nerassutnoga, pò rieci Bògha xivoga.*

11. *Pò ossobittomù daru Boxjemu uccinillismose sìnovi Boxj pò Odkupgliegnu.*

S' zienom ovoga Odkupgliegna primismo i Dùha Svetoga, i jesmo dostojni millosti Boxje. S' koiem nadarègnem posìnujemose sìnovi Boxj, kako piisce S. Pavao Apostol Rimglianima. (*p.* 8.) *Nijeste primili dùh sluxbe opèt ù stràhu, ma primiste duh posinovgliegna sìnovah, ù komu vapiemo, Abba Occe*; koga posìnovgliegna krepost, i mooch tomaci S. Ivan nà ovj nacin. (1. *Ivan.* 3.) *Vidite kakvu gliubav dade nami otaz, dabismose sìnovi Boxj zvali, i jesmo.*

12. *Karstchiani, uccigneni sìnovi Boxj, scto imaju zamienittò podatti Ozzu, poklèsu primili tolikee millosti Occine gliubavi?*

Buduchi ovaa prikaxanà, imase uccitti Puuk Vjerni, scoje òn zamjenittò duxan Boghu Ozzu; dabi razumio, koju

koju gliubav, i millòst, koj poslùh, i posctègne imà podatti Stvoritegliu, Vladaozzu, i Odkupitegliu, s' kojem usfagnem, i uzdagnem potrebuje, daga zaziva. A' zà naucciti neumjetnòst, i zà upraviti opacinu pameti onnijeh, akobi onnii zienilli, dassu sàmo bigliegh od stvari cestite, i dobro vrieme xivota, dà Bògh uzdarxuje ù nami gliubav svoju, à kadasmo kuscani od Bogha ù stvarima suprotivniema, i nevogIniema, daje onnò bigliegh jednoga sarza protivnoga, i daje sasma od nàs razlucena voglia Boxja; ukazatise imà, (*Job.* 19.) kada nàs dotakne rùka Boxja, dà Gospodin necinj ovò nepriateglski, i suprotivno, mà dà ozdravi udarajuchi, i daje ranna liekaria dohodèchia od Bogha. Jere pedepsc grescnìke, dabi uccinio gnih boglieh s' onniem naukom, i dabi odkupio s' pokaragnem sadascegniem od smarti vjekovne. Jere (*Pjess.* 88.) pohodj istinittò ù prûtu zlocchiè nasce, i ù udarze griehe nasce; à millosargie svoje neodnossi od nàs. Zatòse Vjerni uvjexbati imaju, dabi poznalli gliubav Bògha Ozza ù pedepsagnu od ovè varste, i dabi imalli ù pamèti, i ù justa onnee rieci priustarpglienoga Joba (*p.* 5.): *On ranniva, i lieci; udarà, i rùke gnegove ozdravitichie*: nekase s' onniem sluxuu, scto Jeremià piisa pod oblicjem pùka Israelskoga (*Jer.* 3.). *Pedepsaosi mene, i naucciosamse, kakono junaz neukrochien: obrati mene, i obbratitichiuse, jere tii Gospodin Bogh moj*. Dabi postavili sebbi prid occima izglèd Tobie, koj chiutèchi udarajuchiu rùku Bògha Ozza ù onnoj nevogli od sliepostti, zavapii: (*Tob.* 11.) *Blagosivgliam tebbe, Gospodine Boxe Israelki, jere tii pedepsaa mene, i tii ozdravij mene*.

13. *Imase priporuciti Vjerniema, dasse Bogh nezaboravglia ighda od nas.*

U' cemuse primnogò imaju uklagnati Vjerni, da nebi zienilli, da onnò Bogh neznà, premdabi s' kojomugod dossaddom ozlovoglieni, s' kojomugodbi nevogliom oxalostchieni biili. Jere govorj istj Bògh: (*Luk.* 21.) *Vlaas iz glave tvoje nèchie pogbinuti*. Pacè nekasse ucchjesce s' onniem pokriepgliegnem Rieci Boxanstvene, s' koiem bii recceno ù Occittovagnu: (*p.* 3.) *Jà, koijeh gliubim, kàram, i pedepscem*: Neka pocinuu ù nagovaragnu Apostola Xudjelima (*p.* 13.). *Sinko moj, nèmoj pogarditi pokaragne Gospodi-*

spodinovo, nemojse smucbievatti, kadaſi od gnega pokàran: Jere koga gliubi Gospodìn pedepſcega, a biccaje ſvakoga sìna, koga prima. Dà akoſte izvan *pokaràgna, jeſte kopilad, à nè sìnovi. Imallìſmo ù iſtìnu Ozze naucciteglie puti naſce, i poſctovaſmo gnib: jedali nechiemo mnogò vecchie poſluſcati Ozza dubovab, i xivjetichiemo?*

N A S C.

14. *Stoſe ovdi namì Zapovieda, da zovemo Bògha s' immenom od mnoghieb Otaz naſc?*

Kada ſvì zazivamo Ozza, i zovemoga *Naſc*, uccimoſe, daſſe doſtixe pò dàru, i zakonu Boxanſtvenoga posìnovgliegna, daſſu ſvi Vjerni bracchia, i daſſe imaju bratinski gliubiti megiu ſòbom, jere govorj: (*Matt.* 23.) *Svì vii bracchia jeſte; jere jedan jeſt Otaz vàſc, koj na nebbeſieb jeſt*. Zatò joſct Apoſtoli zoviahu bracchiu ſvè Vjerne ù Piiſma. Odſctaſe takoger dogagia onnò potrebittò sliedegne, dà pò iſtomu poſinovgliegnu Boxjemu neſamoſe ſvi Vjerni zdruxuju megiu ſobom s' bratinskom ſvojtom, ma, jere buduchi cjovjek jedini Siin Boxj, bracchia joſct gnegova i zovuſe, i jeſſu. Jere ù kgnizi Xudjellima, kada govoraſce od Sìna Boxjega, upiiſa Aopoſto: (*Xud.* 2.) *Neſmuchiujeſe zvatti vàs bracchiom, govorechi; Naviestitichiu imme, tvoje bracchi mojoj*. Scto David toliko prie prorokovao bjeſce od Jeſukarſta Goſpodina. A' joſct iſtj Jeſukarſt ovako prid Evangeliſtom govoraſce xenama (*Matt.* 28.): *Pojdite, naviestite bracchi mojoj, dabi paſcli ù Galileu: ondichie mene vidieti*. Occittò jeſt, dà too tada od gnega bii recceno, kada jur uſkarſnùt od martvieh bjeſce doſtighnuo neumarlòſt; dà nebi koigod zienio, daje ovà gnegova bratinska ſvojta biila razpuſctena s' uskarſtnucchiem, i s' uzaſſaſtchiem nà nebbeſsa. Jereje toliko daleko, dabi uskarſtnucchie Jeſukarſtovo razpuſctilo ovò sjedignegne, i gliubav, (*Matt.* 21.) dà iz onnoga priſtoglia vellicanſtva, i slavè, tadachiemo cjutti, dachie bitti zvani najmagnii od Vjernieh s' jmmenom Bracchie, kada budde ſuditi ſvè gliudi koii biſce, koiisu, i koiichie biti.

15. *Zaſctoſe zienuu Vjerni megiu bracchiom Jeſukarſtovom?*

A' tkò moxe ucciniti, dà nijeſmo bracchia Jeſukarſtova, kojegaſe zovèmo zajedno baſctinizi (*Rim.* 8.). Jere on

on jest parvorogieni, (*Xud.* 1.) odregen basctinik od svega: à mii druggo-rogenì, gnegovi zajedno-basctinizì pò nacinu darovah nebbeskieh, pò biichiu gliubavi, s' kojom pridasmo nàs sluxbenike, i (*Kor.* 3.) pripomochnike Duha svetoga, pò komu tvorzu poticcemose, i raxixemo nà krepòst, i nà spassovna djellovagna, dà uffajuchi ù gnegovu millòst, jakobismo siscli nà boju od spassegna, koj buduchi mudro, i stavnò dospiven, i buduchi prosclo vrieme ovoga xivota, prìmamo pràvu plàtu krunne od Ozza nebbeskoga svijema odrègene, koiibi darxalli istj puut: (*Xud.* 6.) *Jere nije*, kako govorj Aposto, *nepravetan Bògh, dabise zaboravio od nascega djellovagna, i gliubavi.*

16. *Kako imamo mollitti jedan zà druggoga, i svijeh zienitti megiù sobom za bracchiu?*

A' koliko iz sarza imamo izustiti ovu riec, *Nasc*, S. Ivan Zlatousnik prikaxuje; koj govorj, dà Bògh slusca Karstchianina, koj mollj ne sàmo zà sebbe, dalli josct i zà druggoga; jere jest naravsko mollitti zà sebbe, à millostno zà drnggoga; zà sebbe silluje potreba, à zà druggoga negovàra bratinska gliubav. Koijema onnaa pristavglia; *slagia jest Boghu onna Molitva, koju bratinska gliubav priporucuje, nego onna, koju potreba stvari izgovara.* U' ovoj tolikoj zamjeri spassovne Molitve imà Parok uccitti, i nagovarati svijeh od kogamudrago godiscta, od svakè varste, i reda, dabise blagostivo, i bratzki vladali, spomenujuchise od onne opchiene svojte bratinske; i dassc nebi koii obiesno cinilli vecchii od druzieh. Jere premdassu razlikaa biichia darxanstvah ù zarqui Boxjoj, nisctanemagne onnà razlikòst biichiah, i darxanstvah neodnossi svojtu zdruxègna bratinskoga: Kakono ù cjovjecjemu tielu razliko sluxegne, i djellovagna udah niscta neprùdi, dabi ovà, alli onnà stràna tiela izgubilla djellovagne, alli imme uda.

17. *Radi koijeh uzrokab jessu sastavglieni Karstchiani s' ostaliem sjedignegnem svoite?*

Postavi tebbi zà izglèd onnogà, koj kragliuje: jeda dakle òn, akoje Vjernik, nije bràt svijeh, koiise uzdarxuju ù opchienstvu Vjerre Karstchianske? Jest ù istinu; à zascto tako? Zascto nije drughj Bògh onnj, od kogasuse porodili bogatzi, i kraglievi, od onnoga jessu, od kogasu ubozii, i koiisu pod oblàst Kraglievah; mà jest jedan Bogh, i Otaz,

i Otaz, i Gospodin svijeh. Takoger jedna jest plemenitost poroda duhovnoga svijeh, jedno vellicanstvo, i cjastnost kogliena; buduchi svì sinovi Boxj porogeni od istoga Dùha, i od istoga sakramenta Vjerre, i zajedno-basctinizi istoga occinstva. Niti ù istinu bogatzi, i moguuchi gliudi imaju jednoga Jesukarsta Bògha, à druggoga uboxii, i nemochni, i nejàkii, nijessu prìmili drughee Sakramente, niti cekaju druggò occinstvo Kragliestva Nebbeskoga. Svì jesmo bracchia, i, kako govori Aposto Effesianima (*p. 5.*) *uda jesmo tiela Jesukarstova od puti gnegove, i od kostijh gnegovieh*. Scto takoger Aposto daje nà znagne ù kgnizi Galazianima (*p. 3.*). *Svì jeste sinovi Boxj pò Vjerri ù Jesukarstu Jesussu: jere koiigod ù Jesukarstu Karsceni jeste Jesukarsta obukoste: nije Xudio, nì Gark, nije slugha, nì slobodan, nì muschj, nì xenski. Jere svì vii jedno jeste ù Jesukarstu Jesussu*. A' ovàse stvàr imà pomgnivo razmiscgliati od Pastirah duscah, ì opaznose uzdarxatti ù ovomu sùdu. Jereje mjesto podobno nè sàmo zà potvarditi, i potaknutti uboghee, i ponixene gliudi, koliko zà usteghnutti, i ponixiti oholost bogatazah, i moguuchieh. Koju gliudzku scettu zà izlieciti, priporucevasce Aposto ovu bratinsku giiubav, ì cesto nàpomignasce.

18. *Scto imà Karstchianin razmiscgliatti, kadabi izustio onnj pocetak Molegna*, Occe nasc?

Kadasi dakle zà ciniti ovee Molitve Bòghu, ò Karstchianine, spomenise, dà tii pristùpasc k' Boghu Ozzu, kako siin. Takoger, kada pocignesc molitvu, i izgovarasc onnee rieci, *Occe nasc*, razmiscgliaj nà kojè mjesto uzdighnùlaje tebbe privellikà Dobrotà Boxja, koj zapovieda, dà pristupisc nè kako sluga k'Gospodaru, ussillovan, i strasciv, mà dasse utiecesc kako siin k' ozzu, povoglian, i slobodan. Razmiscgliaj s' kojom uspomenom, i s' miisli, s' kojom takoger pomgnom, i s' bogogliubstvom mollitti imasc. Jere tii imasc nastojati, dasse tii takvi prikaxesc, kakosè pristoi Sinu Boxjemu, tojest, dà molitva, i djellovagna tvoja nebi biila nedostojna Boxanstvenoga plemmena, ò rodda, od kogateje ktio ucciniti dostojna primillostivi Bògh. Nà ovu varstu djellovagna nagovara nàs Aposto, kad govorj (*Effes. 5.*). *Buddite dakle nasgliednizi Boxj, kako sinovi pridragi*; dasse istinittò od nàs moxe

xe riechi, sctoisti Aposto piisa Tessalonianima (*p.* 5.). *Svi vii jeste sinovi svjetlosti, i sinovi dneva.*

KOJ JESSI NA NEBBESSIEH.

19. *Nahodèchise Bogh ù svako mjesto, kakose govori, dà imà svoje stagne poglavittò nà Nebbu?*

Prid svijemaje occittò, koii upràv vjeruju, i chiutuu od Bogha, dasse Bògh nahodi ù svakomu mjestu, i narodu. Sctose neìma ovako razumjetti, kako daje razdieglien nà djelove, dà possvoìva, i naglèda s' jedniem dielom jedno mjesto, à s druggiem druggò; jere Bògh dùh jest, koise nemoxe razdieliti. Jer tkobi imao smionstvo domjetiti, i postaviti megiù granizze kojega mjesta, kako postavglien ù mjestu, govorèchi òn od sebbe istoga: (*Jerem.* 23.) *Jedalli ja nenapugnam nebbo, i zemgliu?* Sctose opèt imà razumjetti ovako, dà Bogh uzdarxuje s' jakosti, i s' kreposti svojom nebbo, i zemgliu, i svakaa, kojase uzdarxuju nà nebbo, i na zemgli, a nè daje on uzdarxan od ikkakva mjesta. Jesese Bògh nahodi ù sve stvari, olli stvarajuchi gnih, olli stvorene uzdarxujuchi, nebuduchi obkruxen, olli zatvoren s' ikkakom granizzom, alli svarhami tako, kako da nepostavglia svoju narav, i oblast namierajuchise, i nahodèchise ù svakomu mjestu. Scto blaxeni David izrecce s' onnijem riecima: (*Pjess.* 138.) *Ako uzajdem na nebbu tuu tii jessi.* A' premdasse Bogh nahodi ù svako mjesto, i ù svè stvari, nebuduchi zatvoren, kako rekosmo, s' ikkakviem granizzama; nisctanemagne ù Boxanstvena Piisma cestose govori, daje gnegovo stagne na nebbessa. Scto vìdimo, da radi toga bii recceno, jere nebbessa, od koijeh bessjedimo, jessu dio najplemeniti od svieta, i istase uzdarxuju nerassutna, i izvarscana ù jakosti, ù vellicini, i ù gliepotti od ostalieh telessah, narescena s' istinittiem, i stavniem kretagnem. Dakle, dabi Bògh potaknuo miisli gliudzke za razmiscgliatti svoju nedospivènu oblast, i vellicanstvo, kojèse primnogò svietli ù stvoregnu nebbessah, ù Boxanstvena Piisma govori, da òn pribiva na nebbessieh; cesto josct, scto istina jest, prikaxuje, da nije ikkakva strana svieta, kojase nauzdarxuje ù istu narav, i vlast Boxju.

20. *Scto prikaxuje vjerniema za razmiscgliatti onnj djelak,* Koj jessi na nebbessieh?

Prem-

Premda ù ovomu razmiscgliagnu od nebbeskoga stagna boxanstvenoga Vellicanstva, Vjerni neimaju postaviti sebbi prid occima priliku opchienoga Roditeglia svijeh, ma josct Bògha kragliujuchiega nà nebbu; dabise spomenuli, kadbi mollilli, dasse pamèt, i dùh imà uzdighnùti puut nebbessah; dà koliko ussagna, i uzdagna prinossi onnijema imme Ozza, toliko Karstchianskoga ponixegna, i bogogliubstva prinossi onnà izvarscna narav, i Boxanstveno Vellicanstvo Ozza nascega, *koj jest na nebbessieh*. Kojee rieci naregiuiu josct onnijema, koii molluu, sctose imà prossitti; jere svako nasce prossègne, kojese pristoi sluxegnu, i potrebi ovoga xivota isprazno bi biilo, i nedostojno cjovjega Karstchianina, ako nebi zdruxeno biilo s'dobrima nebbeskjema, i akose nebi upravilo k' onnoj svarhi. Zatochie Paroki uvjexbati bogogliubne sluscaoze od ovoga nacina Molegna, i postavitichie onnò napomenùchie sudom Apostola (Koloz. 3.): *Akoste uskarsnulli s' Jesukarstom, kojàsu gorì isctìte, gdieje Jesukarst nà desnu Bògha sjedèchì; kojasu gorì nekavi slaada, a nè kojasu na zemgli*.

OD PARVOGA PROSSEGNA.

POGLAVJE X.

Svetise Imme tvoje.

1. *Zascto pocignemo nasce xudbe od possvechiegna Immena Boxanstvenoga?*

SCtose imà od Bògha prossitti, i s' koiem redom imase ciniti, istj Nauccitegl, i Gospodin svijeh nauccii, i zapovidiè. Jere buduchi Molitva poklissarizza, i tomaciteglizza xeglie, i poxude nasce; tada dobro, i s' nacinom prossimo, kada rèd prossegnah sliedi rèd stvarih, kojèse prossitti imaju. A' nagovara nàs istà gliubav, dabismo postavili vàs dùh, i pomgnu ù Bògha: koj jer buduchi sam privelliko dobro ù sebbi istomu, s' razlogomse imà gliubiti s'gnekom poglavittom, i vlascitom gliubavi. U'

iſtinu nemoxeſe gliubiti iz ſarza, i poſſobno akoſe nebi gnegovo poſtegne, i slava najparvà poſtavila izvan ſvijeh ostalieh stvarih, i naravih. Jere i naſca, i tugia dobra, i podpunno svà oſtala, kojàgodſe zovu s immenom dobra, daju mjesto iſtomu dobru privellikomu, jere od gnega izhoduu. Zatò, dabi Molitva s' redom napredovala, Spaſſitegl nareedi ovò proſſegne od privellikoga dobra najparvò, i glavnò od oſtalieh proſſegnah, uccèchi nàs, da prie, negobiſmo proſſilli onnaa, kojaſu nami potrebna, olli komugod iskargnemu, imamo proſſitti onnaa, kojàſu vlasttita slave Boxje, i prikàzati iſtomu Bòghu xegliu, i xudbu naſcu od onnè ſtvari. Sćto buduchi uccigneno, pribivatichiemo ù djellu od gliubavi, s' koiemſe uccimo i dà gliubimo Bogha vecchiè, nego nàs iſtijeh, i dà onnaa najprie proſſimo, kojaa xudìmo Boghu, paka kojaa nami xelìmo.

2. *Nemoguuchiſe uzmnoxitti, alli ukratiti narav boxanſtvena s' ikkakvom ſtvarju, kojà dakle bii potreba, dà ovdi proſſimo poſvecchiegne Immena Boxjega?*

A' buduchi xudba, i proſſegne od onnijeh ſtvarih, kojee neimamo, (nitiſe ù iſtinu moxe priſtaviti Bòghu, tojeſt naravi gnegovoj, olli uzmnoxitti boxanſtveno biichie s' ikkakvom ſtvarju, kojeje neizreccenjem nacinom napugneno ſvakè izvarſcnosti) imaſe razumjetti, daſſu izvan ovijeh onnaa, kojaa proſsìmo od Bògha iſtomu Bòghu, i dà priſtoju izvanskoj slavi gnegovoj. Jere xudìmo, i proſsìmo, dà Imme Boxje budde occìtnije narodima, dabiſe uzmnoxillo Kraglieſtvo gnegovo, dabi mnoghii ſvakj dàn poslusni biili Boxanſtvenoj Vogli; kojaa trii, Imme, Kraglieſtvo, i Poslùh nijeſu ù onnomu unutargnemu Boxjemu dobru, màſe uzimgliuu s' dvorgniem nacinom.

3 *Onnee rieci*, Kako nà nebbo, tako i nàs zemgli, *moguuſe priſtojati triema parviem proſſegnima, i kakoſe ovdi razumiu?*

A' dabiſe liepſcè razumjello, koju krepoſt imaju ovaa proſſegna, i koliko jeſſu vriedna, bitichie duxnòſt Paſtira uccitti puuk Vjerni, dà onnee rieci. *Kako nà nebbo, tako i nà zemgli*, moguuſe priſtojàti ſvakomu od parvieh trii proſſegnah: *Svetiſe Imme tvoje, kako nà nebbo, tako i nà zemgli*. Takoger: *Priidi Kraglieſtvo tvoje, kako na nebbo, tako i na zemgli*. Tokogier: *Buddi voglia tvoja, kako na neb-*

nebbo, tako i na zemgli. A' kada prossimo, dà budde svet-to Imme Boxje, ovò razumiemo, dabise uzmnoxilla Svetost, i Slava Immena Boxanstvenoga. U' komu mjestu razmisćgliattichie Parok, i uceittichie bogogliubne slusćaoze, dà nije ovò rekao Spassitegl, dabise s' istiem nacinom posvetio nà zemgli, s' koiem nà nebbo, tojest, dabi zemaglsko posvechiegne izjednàcilo nebbesko s' vellicanstvom; (jere ovò nemoxe biti nà ikkakav nacin) ma dabise ovò uccinillo od gliubavi, i od unutargne xudbe sarza.

4. *Kakose moxe posvètiti od nas Imme Boxje buduchi pò sebbi svèto?*

A' premdaje onnò priistinittò, kako i jest, dà Imme Boxanstveno pò sebbi neimà potrebu od posvechiegna (*Pjess.* 110.); buduchi svèto, i strahovittò, kako isti Bògh pò svojoj naravi Svet jest: nitise gnemu moxe pristaviti ikkakva Svetost, s' kojom nije bio naresćen od vjeka: nisćtanemagne, jereje na zemgli prem mallo posćtovan, negoje pravò, kadgodse ozquarnuje s' proklinagnem, i zlobniem riecima; radi toga xudìmo, i prossìmo, dà budde proslavjen s' possalami, s' posćtovagnem, i slavom, nà izglèd falah, posćtegna, i slavè, kojèse gnemu podaju nà nebbo, tojest dabi tako biilo posćtègne, i cjàst ù pameti, ù dusci, i ù justima, kolikobismo posćtovali sasvakiem pocjastchiegnem i s' unutargniem, i s' izvanskiem, i proslavìli sasvakiem proslavjegnem privissokoga, i prislavnoga Bògha nà izgled gorgnieh, i nebbeskieh gragianah. Jere kako Blaxeni slavuu Bogha s' privellikom vogliom, slavom, i s' pripoviedagnem: tako mollìmo, dabise istò dogodillo svemu svietu, dabiga svì narodi poznalli, cjastilli, i posćtovalli; dasse ù istinu nebi ikko nasćao od glindih, koii nebi i primili Zakon Karstchianski, i vjerovali posvechiujuchise zielovitti Bòghu, i daje od gnega svaki vrutak svetosti, i dasse nenahodi ikkakva stvar cista, olli svèta, kojà neizhodi od svetosti Boxanstvenoga Immena.

5. *Kakose moxe ucciniti, dabi moghlo biti svèto Imme Boxjè ù Nevjernike?*

Aposto svjedocj, (*Esses.* 5.) daje zarqua occisćtchiena ù oppragnu vodè, ù rieci xivota; a zlamenuje *Riec xivota* Imme Ozza, i Sina, i Duha Svetoga, ù komuse karstimo, i posvechiujemo. Takoger, jere nemoxe biti ikkakvo

op-

oppràgne, ikkakvo occiſtchiegne, i ciſtocchia, ſvarhu koga nebiſe zazvalo Imme Boxanstveno; xudimo, i proſſimo od Bògha, dà ſvaki narod gliudih, oſtavgliajuchi tmine neciſte Nevjernosti, i proſvietglıen zdràkom Boxanſtvene ſvjetlosti, nèkabi poznao krepost ovoga Immena tako, kakobi iskao ù gnemu pravu ſvetòst; primajuchi Sakramenat Karſctegna ù imme ſvetoga, i nerazdieglienoga Trojſtva, s' pomochi istoga Bogha, dabi dostighnuo izvarſcnu krepòst ſvetoſti.

6. *S' koiemſe nacinom moxe poſvetiti Imme Boxje ù greſcnike?*

Naſca ù iſtinu xudba, i proſſegne priſtoìſe josct i k'onnijema, koii ozquarnuti s' grieſſima, i s' opacinami izgubiſce ciſtu ſvetòſt Karsctegna, i ſtòlu, tojeſt nadramenizu, illiti haglinu Pravetnoſti, radi ceſſaſe dogodii, dà onnj prineciſti dùh (tojeſt Djavao) opèt bjeſce poſtavio pribivaliscte ſvoje ù onnee nevoglne. Xudìmo dakle, i proſsìmo od Bògha, dabiſe josct ù gnih poſvètilo Imme gnegovo: (*Iſaia* 46.) dà povrachiajuchiſe k' ſarzu, i zdravgliu izgubjenu, odkupilibi parvu ſvetoſt Sakramentom Pokore, i podalibi ſebbe iſtijeh Bòghu ſvèto, i ciſto templo, i pribivaliscte.

7. *Kakobi mogbli ſvì gliudi poſvetiti Imme Boxje ù ſebbi?*

Molìmo najposlie, dabi Bògh izlio ſvoju ſvjetloſt ù pamèti ſvijeh, s' koiombiſmo moghli vidieti, daje od Bògha nami podàno (*Jakob.* 1.) *Svako dagne pridobro, i ſvaki dàr izvarſcni, slazècbi od Ozza ſvjetloſtih:* s' koiembi prìdàli gnemu trieznoſt, pravdu, xivot, zdravglie, i ſvakaa dobra primgliena izvanska, xivotna, i ſpaſſovna duſce, i tiela, od koga izhoduu ſvakaa dobra, kako pripovieda S. Zarqua. Jere ako sctogod gliudma pomaga Sunze ſvojom ſvjetloſtju, ako sctogod oſtàle zviezde s' kretàgnem, i s' tarkom, akoſe goiimo s' oviem duhom obkruxeni, ako zemglia uzdarxuje xivot ſvijeh s' obilnoſti vocchia, i plodov, ako pò Vladàgnima uxivamo miir, i pocivàgne, ovaa, i oſtàla neizmierna dobra od ovè varſte podaje nami neizmierna dobrotà Boxja. Pacè josct, koja Mudroznanzi zovu Uzroke naravske imàmo iſtomaciti gnekee rùke cudnovattò upravgliegne, i podobne zà naſcu sluxbu, s' koijema

ma nami razdieli dobra svoja, i dalekò, i prostrano razassuu.

8. *Kakose navlasctitò posvechiuje Imme Boxje pò poznagnu, i cjastchiegnu Zarque* Katolicanske?

A' Sctose navlasctito uzdarxuje ù ovomu Prossegnu, jest ovò, dabi svì poznalli, i cjastilli prisvetu zarucnizzu Jesukarstovu, i Mater nascu Zarquu, ù kojuse samu nahodj onnj priobilatti, i vazdascgni urutak zà oppratti, i occistiti sve ghnuzobbe griehah, odklèse izvagiaju svì Sakramenti spassègna, i svetosti, pò koijema, kakono pò gnekiema Nebbeskiema vrelima, i potozima ulievàse od Bogha ù nami onnà rossa, i sook svetosti: kojoj sàmoj, i onnijema, koijeh zagarglia ù skùtu, i ù krìlu svomu, pristoise issprossegne onnoga Boxanstvenoga Immena, *kojeje samo pod nebbom dano gliudma, ù komu potrebuje nas spassene ucciniti* (*Stvar. Ap.* 4.)

9. *Na koise nacin danaska ozquarnuje Imme Boxje od Karstchianah?*

A' Paroki navlasctitò bitichie darxàni jàko nagovarati svarhu ovoga mjesta, daje duxnòst sìna dobroga, nè samo mollitti Bògha Ozza s' riecima, dalli josct ussillovatise s' djellima, dabise prosvietlila ù gnemu svetòst Boxanstenoga Immena. Dabi Bògh dao, dasse nebi nahodilli, koji, cim bez pristanka prossuu ovu svetost Boxjega Immena, kolikoje ù gnih tlacega, i psuju, i josct scgnihoviem griessima kadgodse prokligne i istj Bògh. Protiva koijema bii reccenò od Apostola: (*Rim.* 2.) *Imme Boxje pò vamì psujese megiù narodima*. I prid Ezekielom sctijemo (*p.* 36.): *Ugliegblisù k' narodima, koijema ugliegosce, i ozquarnisce imme svèto moje: govorèchise od gnih, puuk Gospodinov ovj jest, i iz zemgliè gnegove izascli jessu*. Jere kakavje xivot, i kakvi jessu obicjaii onnijeh, koii spoviedaju Zakon; tako mnoxtvo neumjetno, i bezumno obicjaj imà suditi od istoga Zakona, i od postavnìka Zakona. Zatò koii xivu pò Zakonu Karstchianskomu, kogassu prìmilli, i upravgliaju molitvu, i svoja djella nà gnègov nacin, prikaxuju druziema velliku lastinu zà faliti Imme Ozza nebbeskoga, i zà proslavitiga sasvakom cjasti, i slavom. Jere istj Gospodin Zapovidiè nami ovaa darxanstva, dabismo

pota-

potakli gliudi nà falu, i nà uzviſcegne Boxjega Immena s' priſvietlima djellima kreposti. Koijema govori nà ovj nacin prid Evangeliſtom: (*Matt.* 5.) *Tako nekaſe ſvietli ſvjetlòſt vaſca prid gliudma, dabi vidieli djella vaſca dobra, i proslavili Ozza vaſcega, koi na nebbeſſieh jeſt.* I Poglavizza Apoſtolah: (1. *Pet.* 2.) *Imajùchi dobro opchiegne vaſce megiu narodima, dabi proslavili Bogba od dobrieh djellah nàs razmiſcgliajuchi i gledajuchi.*

OD DRUGGOGA PROSSEGNA

POGLAVJE. XI.

PRIDI KRAGLIESTVO TVOJE

1. *Pripoviedagne Kraglieſtva Boxjega kolikoje ceſto priporuceno ù Piiſmieh.*

KRaglieſtvo Nebbesko, kojè proſsimo ù ovomu druggomu Proſsègnu, jeſt od ovè varſte, dabi ondi gledalo, i doſpjello ſvako pripoviedagne Evangeglia. Jere od ondi joſctje pocceo nagovarati nà pòkoru S. Ivan Karſtitegl, kad recce; (*Matt.* 3.) *Pòkoru cinite; jerſeje priblixilo kraglieſtvo nebbesko.* Niti od druggoga mjeſta uccinii pocètak od ſvogà pripoviedagna Spaſſitegl gliudskoga naroda, i ù onnomu ſpaſſovnomu govoregnu, s' kojem ukaaza Vecenizima puut blaxenſtva nà goru, kako prikaxujuchi zamjeru od molitve uzee pocetak od kraglieſtva Nebbeskoga. Jere: (*Matt.* 5.) *Blaxeni ubozii duhom, jere guihovo jeſt Kraglieſtvo nebbesko.* Pacè joſct onnijema, koiiga xudiahu uzdarxarti prikaaza onnj uzrok potrebittoga odaſſaſctchia. (*Luk.* 4.) *Idruziema gradovima potrebuje, dà jà navjeſtim Kraglieſtvo Boxje, jere zatò poslan jeſſam.* Poslie zapovidiè Apoſtolima, dà pripoviedaju ovò iſtò Kraglieſtvo; i odgovorii onnomu, koj bjeſce rekao, dabi poſcao zà pokopati Ozza ſvoga. (*Luk.* 9.) *Tii pojdi, navjeſti Kraglieſtvo Boxje.* Kada pak uſkarſnù od marvieh zà onnee cetardeſſet danah, ù kojeſe prikaaza Apoſtoli-

ſtolima, govoraſce od Kraglieſtva Boxjega. Zatochie Paroki pripomgnivo iſtomaciti ovò mjeſto profsègna, dabi vjerni ſluſcaozi razumjelli, kolikaje krepoſt, i potreba ù ovomu Profsègnu.

2. *Sćto uzdarxuje ù ſebbi ovò druggò Proſſegne?*

Najprie dakle ovò poznagre dattichie gnima velìku vlàſt zà iſtomaciti ſtvar mudro, i potanko, dà premdaje ovò Profsègne zdruxeno s' oſtaliem ſvijema, niſćtanèmagne zapovidioje, daſſe poſtavii joſćt ponàſe od druzieh, dabiſmo iskalli s' privellikom pomgnom onnò, ſćto profsimo. Govoribo: (*Matt. 6.*) *Iſćite najprie Kraglieſtvo Boxje, i pravdu gnegovu, i ſvà ovaa priloxitichieſe vami.* I ù iſtinu uzdarxujeſe tolika krepoſt, ì obilnòſt Nebbeskieh darovah ù ovomu Profsègnu, koliko ſvakaa zagarglia, kojàſu potrebittaa zà ſahraniti xivot teleſni, i duhovni. A' kogachiemo riechi, daje doſtojan immena Kraglieſtva, koj neima pomgnu od onnijeh, kojee uzdarxuju ſtavnoſt Kraglieſtva? Jere Akosù gliudi pomgnivi od ſtavnoſti kraglieſtva ſvoga; s' kolikom pomgnom, i s' providegnem imaſe vjerovati, dà Kragl od Kraglievah nagleda i xivot, i zdravje gliudih? U' ovomu dakle Proſſegnu Kraglieſtva Boxjega ſvakaa jeſſu uzdarxana, od koijehgod imamo potrebu ù ovomu putovàgnu, olli proghnagnu: Kojaa Bogh blagoſtivo obbecchiava, dachie òn dopuſćtiti; jere oncjas onnaa priloxii: (*Matt. 6.*) *I ſva ovaa priloxitichieſe vami*. S' koijema podpunno prikaaza, daje òn onnj kragl, koj ſvakaa dava narodu gliudzkomu obilno, i obilattò; ù kojega poznagnu nedoſpivene dobrotè utemeglien David zapijevaa (*Pjeſſ. 22.*). *Goſpodin vlàdà mene, i necbie meni iſćta pomankatti.*

3. *Sćto imaju uccinitti onnii, koii xuduu doſtignuti od ovega Proſſegna?*

U' iſtinu nije zadoſta xeſtokò xeglietti Kraglieſtvo Boxje, akoſe neiſmo sluxili ù proſſegnu naſcemu ſaſviema, kakono s' haltima, i ſtvarima, s koijemaſe iſćtè, i nahodj onnò Kraglieſtvo. Jere i onnee peet djevizzah ludieh pomgnivo ù iſti u onne iskahuu nà ovj nacin. (*Matt. 25.*) *Goſpodine, Goſpodine otvori nami:* ma niſćtanemagne jere neimaſcè nacine priſtojne ovomu proſſegnu, odvarxene biſce: nè bez razloga; jereje onnà bjeſsjedda reccena s' juſti-

jaſtima Boxiema: (*Matt. 7.*) *Nè ſvaki, koj govorj mene Goſpodine, Goſpodine, uglieſtichie ù Kraglieſtvo nebbeſko.*

6. S' koijem razlozima imàſe nagovarati gliudma onnè xudba od Kraglieſtva Boxjega?

Radi toga Redovnizi naſtojnizi od duſcah izvaditichſe iz obilattieh vrutakah Pjiſmah Boxijeh onnaà, kojàbi uzbunila Vjerniema xudbu, i pomgnu Kraglieſtva nebbeskoga; kojebi ſtvari gnima poſtavile prid occima nevoglno biichie naſce, kojebi tako gnih prighnulle, dà razgledajuchi, i razmiſegliajuchi ſebbe, ſpomenulibiſe od privellikoga blaxenſtva, i neizrecсenieh dobarah, s' koijema obiluje vjecna kucchia Bògha Ozza. Jere proghnanizi jeſmo, i ù iſtinu priſcaozi onnoga mjeſta, (*Xud.* 11.) ù komu pribivaju huddobe; koijeh nenavidòſt protiva nami nemoxeſe ukrotitti s' ikkakviem nacinom; jere jeſſù pridoſſadni, i neutaxivi prema narodu gliudzkomu. Sctoſe imà riechi od rattovagnah domachieh, i unutargnjeh (*Galaz.* 5.), koii bez priſtanka vojuju megiù ſobom tielo, i duſca, put, i dùh? Od koijehſe vazda bojatti imà, dà nebiſmo biili pridobiveni, à bojattiſe? pacebiſmo oncjas pridobiveni biili, ako nebiſmo biili obragneni s' obranom Boxanſtvene deſnizze. Koju ſillu nevogliah kad chiuchiaſce Apoſto, govori, (*Rim.* 7.) *Neſrecchni ja cjovjek, tkochie mene oslobodi-i od tiela ovè ſmarti.*

5. Kolikaje nevoglia cjoviecja, prikaxujeſe pò prilizi od drugbieh ſtvarih s' cjovjekom.

Ovà neſrecchnoſt naroda naſcega, premdaſſe pò ſebbi poznava, niſctanemagne laſtnoſe moxe razumjetti od ſuprotivnoſti oſtalieh naravih, i ſtvarih ſtvorenieh. U' gnih rietko vidimo, daſse dogagia, ollilu bez rezuma, olli bez chiuchiegna, dabi kojagod narav odſtupila od ſvoijeh djellovagnah, od chiuchiegna, alli od mizzagna, koga ù ſebbi tako ima, dabi izaſcla s' puuta od odlùcene, i odrègene zamjere. Ovòſe vidi ù xivine zemaglskè, plivajuchiee, i leteechie, da ſtvar neimà potrebu od iſtomacègna. Dà akobi ù nebbo pogledao, nebili razumio, daje ovò priiſtinittò, ſcto od Davida bii recceno: (*Pjeſſ.* 118. *U' viekechie, Goſpodine, riec tvoja pribivati nà nebbo.* Tojeſt noſſiſe s' nepriſtajniem mizzagnem, i s' vazdaſcgniem za-

vrachiegnem, i obodègnem, dà ù istinu neostùpa ikkoliko od Zakona naregena od Bògha. Akobi zamierao zemgliu, i svà ostàla, lastnobi vidio, dà ù niscta, alli ù malahan dio pomankajù. A prinevoglni narod cjovjecanski pricesto padda; i ako kad pomislj na stvari dobree, i pravetne; rietko ispugna, à cesto odmecchie, i pohuliva kojaje poceo cinitj; koja miiso, koja bjesce dobra, domallo nije ugodnà, i odmecchiuchi gnù upadda ù necista svjettovagna, i sebbi sctetna.

6. Koije poglavitti uzrok od svijeh nevogliah?

Koije dakle uzrok od ovè nestavnosti, i nevoglie? jest ù istinu pogardegne Boxanstvenoga nadiffagna. Jere zatisskamo usci nasce nagovaragnima Boxiema: nehocchiemo occi uzdighnuti k' onnijem svjetlostima, kojèse nami prinosciuu od Bogha, niti slusciamo Ozza Nebbeskoga, koj spassovno Zapovieda. Zatòse ovdi imà nastojati od Parokah; dabi i postavili prid occima nevoglie puku Vjernomu, i napomenuli uzrokke nevogliah, i ukazali krepost liekariah. Od koijeh svijeh nechie gnima pomankatti mooch govoregna, primglien od prisvetieh gliudih Ivanna Zlatousnika, i Agustina, a navlascito od onnijeh, kojaa postavismo ù istomacegnu Vjerovagna. Jere buduchi onnaa poznana, tkochie biti od broja onnijeh opakieh gliudih, da s' pomochi pritekùchie millosti Boxje, nebise ussillovao s' onniem Evangelskiem izgledom sina od Rasfùchia, ustatise, i upravitse, i priichi prid pristogliem Ozzà, i Kraglia od nebba.

7. Scto zlamenuje ù sveta Piisma Kraglieſtvo Boxje?

Buduchi ovaa istomacena, kojeje podobno prossègne Vjernieh, prikazatichie, sctoje omnò, scto prossimo od Bògha s' onnijem riecima navlascito kada riec Kraglieſtva Boxjega mnogaa zlamenuje: istomacegne od koijeh i bitichie koristno za razumjetti ostala Piisma, i potrebittò zà poznatti ovò mjesto.

Opchienj dakle gneki zlamen, i bigliegh Kraglieſtva Boxjega, koiese cesto nahodi ù Boxanstvena Piisma jest nè sàmò od onnè vlàsti, koju ima ù skugno od svijeh gliudih, i od svijeh stvarih, mà josct i od Providegna, s' koiem svakaa vlada, i upravglia: (*Piess.* 94.) *Jere ù rùzi gnegovoi*, govori Prorok, *jessu svi krai zemaglski*. S' koije-

koijemase kraima razumia josct onnaa, kojasu otajna, i sakrivena ù unutargnaa zemgliè, i ù strane svijeh stvarih. U' ovomu chiucbiegnu govorasce Mardokeo, s' onnijem riecima: (*Ester* 13.) *Gospodine Boxe Kragliu svemogùchi, jere ù vladagnu tuomu svakaa jessu postavgliena, i nije koibi mogao odoglietti tvojoj vogli: Bogb od svijeh tii jessj; nitije, koibi odolio Vellicanstvu tuomu.*

8. Kakvoje Kragliestvo Jesukarstovo prema bogogliubniema?

Takoger s' Kragliestvom Boxiem prikaxujese onnò poglavittò, i vlascitò biichie Providegna, s' koiem Bògh cjuva, i vlada gliudi bogogliubnè; Od kojè vlascitte, i gnekè privellike pomgne Boxje bii onnò reccenò od Davida: (*Pjess.* 12.) *Gospodin vlada mene, i nechie meni issta pomankatti.* Takoger i od Isaie: (*Isaia* 23.) *Gospodin kragl nasc, onchie spassiti nas.* U' kojoj Kraglievskoj vlasti Boxjoj, premdassu s' poglavittiem nacinom ù ovj xivot onnii bogogliubni, i svèti gliudi, od koijeh rekosmo; nisctanemagne napomeenu Pilatu istj Gospodin Jesukarst, da Kragliestvo gnegovo nije od ovoga svieta, tojest dà neimà pocetak od ovoga svieta, koj stvoren bii, i doscpietti imà. Jere s' onniem, koga rekosmo, sada gospoduju Zessari, Kraglievi, Skupnovladagna, Uladaozi, i svì onnii olli xudglivi, olli obràni od gliudih vladaju s' gradovima, i s' darxavama, olli nà sillu, i nà sramotu posvoisce Gospostvo: a Karst Gospodin (*Pjess.* 2.), postavglien bii Kragl od Bògha, kako govorj Prorok, cije kragliestvo pò sùdu Apostola, jest pravda, jer govorj (*Rim.* 14.). *Kragliestvo Boxje jest pravda, i miir, i vasseglie ù Duhu svetomu.*

9. Nà koj nacin Kràgliuje Karst ù svoje Vjerne?

Kragliuje pak ù nami Jesukarst Gospodin pò unutargniem krepostima, pò Vjerri, Uffagnu, i Gliubavi, s' koijem krepostima nà gnekj nacin cinimose dielovi Kragliestva, i podloxni Bòghu s' gnekiem poglavittiem nacinom, posvechiujemose nà cjàst, i posctegne gnegovo, dà kako recce Apostol: (*Galàzi* 2.) *A' jà xivim, jur nè jà; mà xivi ù meni Karst*: takoje nami dopuscteno riechi: *Kragliujem jà, jur nè jà; mà kragliuje ù meni Karst.* A' ovose Kragliestvo zovè pravda, jereje bio naregen s' pravdom Gospodina Jesukarsta. I od ovoga Kragliestva ovako govorj

Gospodin prid S. Lukom: (*Luk.* 15.) *Kragliestvo Boxje ù vami jest*. Jere premdà Jesukarst pò Vjerri Kragliuje ù svijeh, koiise uzdarxuju ù krilu, i ù skutu prisvète Matere Zarque; nisctanemagne poglavittiem nacinom gnih vlàda, koii buduchi narescèni s' izvarscnom vjerrom, s' ufagnem, i s' gliubovi, podadosce sebbe Boghu, kakono gnekaa cista, i xiva uda. I govorise, daje ù ovijeh Kragliestvo od millosti.

10. *Od Kragliestva slave Gospodina nascega Jesukarsta.*

A' jest josct Kragliestvo slave Boxje onnò, od kogaje govorio Gospodin Jesukarst prid S. Matteom: (1. *Matt.* 25.) *Hodite blaxeni Ozza moga, uxivajte pripravglieno vami Kragliestvò od pocetka svieta*. Koje istò Kragliestvo, prid S. Lukom, Lupex cudovittò poznajuchi svoje griehe prossasce od gnega nà ovj nacin: (*Luk.* 23.) *Gospodine spomenise od mene, kada dojdesc ù Kragliestvo tvoje*. Sveti Ivan napomeenu od ovoga Kragliestva: (*Ivan* 3.) *Ako tkò priporogen nebudde od vodè, i Duhu svetoga, nemoxe uglisti ù Kragliestvo Boxje*. Napomeenu isti Aposto Effesianima (*p.* 5.), *Svakj priglubodivaz, alli necistolaz, alli Lakomaz (sctò jest Idolovska sluxba) neimà Occinstvo ù Kragliestvu Karstovu, i Boxjemu*. U' istose mjesto pristojuu gnekolike prilike Jesukarsta Gospodina govorèchiega od Kragliestva Nebbeskoga.

11. *Od naravi, i velikosti Kragliestva od millosti, i od slavè Jesukarstove.*

A' najprie potrebno jest postaviti Kragliestvo od millosti, jere biti nemoxe, dà ù gnemu kragliuje slava Boxja, ako millost istoga nebi kraglievala ù gnemu. A' pò rieci istoga Spassiteglia; Millost jest *Urutak vodè skakuchie ù xivot vjecni*. A' sctochiemo riechi daje slava, nego gneka millost blaxena, i izvarscna? Jere doklesmo obuceni s' oviem slabiem, i umarliem tielom, doklesmo daleko od Gospodina nestavni, i slabi ù ovomu putovagnu, i izaghnagnu, cesto posarnujemo, i padàmo tojest griescimo odmecchiuchi pomoch Kragliestva od slave nà kojese naslagnamo, dà kada budde nàs prosvietliti onna svietlost bitichiemo kragliestva od slave, koi izvarscan jest ù vjeke stavnì, i temegliti. Jare svakj i grieh, i nevoglia odnietichiese, svaka nemoch utvergena pokriepitichiese, najposlie isti

Bògh

Bògh kraglievatichie ù dusci, i ù tielu nascemu. Kojà stvàr obilatije biilaje istomacena ù Vjerovagnu, kadase besssjediasce od Uskarstnucchia puti.

12. *Scto najprie prossimo odBogha ù ovomu Prossegnu?*

Buduchi ovaa istomacena, kojaa prikaxuju opchieno chiuchiegne od Kragliestva Boxjega, sadase imà bessjediti, scto hocchie vlasctito riechi ovò Prossegne. A' od Bogha prossimo, dabi uzmnoxio Kragliestvo Jesukarstovo, koje jest zarqua, dabise obarnuli nà Vjerru Jesukarsta Gospodina Nevjernlzi, i Xudjelli, dabi primili poznagne pravoga Bògha: takoger, dabise povarnuli Odmetnlzi Zarqueni, i Poluvjerzi nà spassegne, i nà opchienstvo Zarque Boxje, od kojè odstupisce, dabise ispunnilo, i nà svarhu dovelo onnò, sctò recce Gospodin pò justa Jsaie (*p.* 54.): *Rasciri mjesto scattora tvoga, i koxe pribivaliscta tvoijeh raztegni: nemoj opprostitti: dughee uccini konopciebie tvoje, i cjavle tvoje utvardi, jerechiesc nà desnu, i nà lievu probitti: jerechie gospodovati tebbi, koj uccinii tebbe.* Josct ôn istj (*p.* 60.). *Hoditichie narodi ù svjetlosti tvojoj, i kràgli ù zdrakì istoka tvoga*, (tojest poroda) *uzdigni ù okolo occi tvoje, i vidi, svì ovii skupilise jessu, pridosce k' tebbi, sinovi tvoi izdaleka priduu, i kchieri tvoje od strane ustattichie.*

13. *Sctose druggò ovdi prossj?*

A' jerese nahoduu ù zarqui, (*Titu* 1.) koii s'rieecima ispoviedajuchi Bògha à s'djellima tajèchi, prikaxuju pòruganu Vjerru, ù koijeh huddoba radi grieha pribiva, i gospoduje, kakò ù svoja pribivaliscta, prossimo josct, dabi ù gnih prisclo Kragliestvo Boxje; ù komu onnii, buduchi odmetnùli maghlu griehah, à prosvietglieni zrakom bexanstvene svjetlosti, povratilibise nà parvascgne dostojanstvo sinovah Boxieh; dà Otaz nebbeski, buduchi izaghnao iz kragliestva svoga svè Poluvjerze, i odmetnike zarquene, i buduchi odvargao uvriede, i uzroke griehah, occistiobi ghumno zarque, koja svèto, i bogogliubno podajuchi cjast Boghu uxivalabi jedam miirni, i tihi mir.

14. *Scto isctemo ù trecchiemu mjestu s'oviem Prossegnem?*

Prossimo najposlie, dabi ôn sàmo ù nami xivio, sàm Bògh kraglievao; dà nebi biilo ù napried mjesto smarti, mà dabi onna proxdarta biila ù ocbiuchiu Jesukarsta Gos-

podina nascega, koibi podloxio svakaa s' vlasti, i s' krēposti zessarstvu svomu, razmecchiuchi, i razurivajuchi svako vladagne nepriateglskò (*Kol.* 2.).

15. 15. *Kòjase prikaxuju Karstchianima zgoddom ovoga Prossegna zà poglavittò djelkovati, i razmiscgliatti?*

Paròkichie pak nastòjati, dabi uccilli puuk vjerni onnò, scto isctè nacin ovoga Prossegna, s' koijema miislima, i razmiscgliagnima naùccen, mogaobi bogogliubno govoriti ovee molitve Bòghu. A' najparvò nagovaratichie; dabi razmiscgliao krepost, i chiuchiegne onnè prilike reccene od Spassiteglja: (*Matt.* 13.) *Prilicno jest Kraglie, vo nebbesko blàgu sakrivenu ù gnivi, kòga kada najde cjovjek, sakrio, i od vesseglia gnegova pojde, i prodà svakaa, kojaa uxiva, i kupi gnivu onnù.* Jere koibi poznao bogastva Gospodina Jesukarsta, onnibi svàkaa potlacio izvan gnih, i ovomu jessù ghnuzna; i marska svà imàchia; bogastva, i mogùistva: jere nije ikkakva stvar, kòjabise prilikovassa onnoj zieml, pacè ù istinu nije kojabi moghla stojatti prema gnoj. Zatò onnii; koijemabise dogodillo; dà ovo poznadun, zavapilibi, kako Apostò, (*Filip.* 3.) *Svakaa scietto zienih, i darxim kako smràd, dabih dobio Jesù' arsta.* Ovòje onnj glassovitti bisser Evangelski, zà koga koibi dao vaskolik dinar, skupglien od onnòga prodaagna dobarah, ovjchie uxivati blaxanstvò vjècno.

15. *Kolikoje ovdi xudglivo Kraglieftvo Jesukàrstovo pò millosti; à ù druggomu pò slavi?*

O mii srecchni, àkobi nami dao Jesukarst toliku svjetlost, kolikobismo moghli vidieti onnj bisser Millòsti, s' kojom on kragliuje ù svijema. Jere i svà nasca, i nas isttijeh bismò prodali, zà sahraniti gnega kupgliena. Jere-bi tada nami najposlie bez sumgne dopuscteno biilo rieechi: (*Rim.* 8.) *Kòchie nas raslùciti od gliubavi Jesukarstove?* Dalli àkobismo xeglielli znatti privelliku izvarnòst Kraglieftva od slavè, posluscajmo glàs, i suud Proroka, i Apostola: *Okkò nije vidielo, ni uho slùscalo, nitije ù sarzu cjovjeka uzasclo; kòjaje Bogh pripràvio onnijema, koji gliubun gnegù.* Isàia 64. (1. *Kor.* 2.)

17. *Od ponixenstva; i koje spoviedati imamo ù ovomu Prossegnu; i ù drùghaa.*

Priliknochie pak pruditi zà odarxatti onnò, scto prossimo,

ſuno, akobiſmò mii zieniili nàs onnò, iſtòſno, tòjeſt raz-
plodegne, i poròd Adamov, s'razlogom izaghnani, i pro-
ghnani od Kraglieſtva, koijeh nedoſtojanſtvo, i opacina,
iſctè privelliku marzoſt Bòxju, i mukkè vjekovjecnee.
Zatò potrebuje, daſmo tada ſarza ponixna, i priklonitta,
Joſctehie biti naſca molitva punna Karſtchianskoga poni-
xegna, i podpunno neuzdajuchiſe ù nàs, utechiemoſe,
kako i onnj Occitnik, ù millòſargie Boxje, i pridajuchi
ſvekoliko dobrotì gnegovoj, gnemu iſtomu ùzdattichiemo
ſàle neumarle, jereje nami darovao ſvoj dùh, ù koga uſ-
fajuchi imamo ſmionſtvo vapiti, *Abba Occe* (*Rim.* 8.).

18. *S' kojom pomgnom imàſe od nàs naſtojati, dabiſmo najposlie uxivali Kraglieſtvo nebbesko?*

Priſſatichiemo joſct onnù pomgnù, i naſtojàgne, ſctoſe
imà djellovati, i ſuprotiva odſctaſe imà uklagnati, dabiſ-
mo moghli doſtighnuti Kraglieſtvo nebbesko. Jere nijeſmo
zvani od Bògha na dangubbu, i nà lienòſt, pacè govorj
(*Matt.* 11.) *Kraglieſtvo Boxje ſillu tarpi*, (i iſcte) *i
uſſilni grabbee gnega*, i nà druggò mjeſto: (*Matt.* 19.)
Ako bocchieſc ù xivot uglieſti obsluxi Zapoviedi. Takoger
nije zadoſta proſſitti Kraglieſtvo Boxje, ako joſct iſtj gliu-
di nebi poſtavili ſvoju pomgnu, i naſtojagne. Jereje po-
treba, dabi biili pomochnizi, i osluxitegli millòſti Boxje,
darxèchi onnj puut, s'kojemſe dohodj nà nebbeſſa, Bògh
neoſtavglia nàs ighda, koije obbecchiao, dachie biti s'na-
mi ù vjeke; à jednaſe ſtvar imà od nas gledàti, dà ne-
biſmo oſtavili Bògha, i nas iſtijeh. A' ù iſtinu ſvakaa jeſ-
ſu Boxja ù ovomu Kraglieſtvu Zarque, s' koijema brani,
i xivot gliudzki, i dovarſcuje ſpaſſegne vjecno, i mnoxtvà
Angelah, koijeh mii s'occima nevidimo i ovj vidivi dàr
Sakramenatàh pripunje krepoſti nebbeske. U' ovijeh to-
likaje òbrana nami od Bògha poſtavgliena, dà ne ſamo
moxemo biti ſlobodni od Kraglieſtva nemillieh neprjate-
gliah, mà joſct ſatariſſatti, i popleſſatti iſtoga ſamoſillnika,
i nemillee ſluxbenike gnegove.

19. *Zaglavlregne ovoga Proſſegna, i druggò gnegovo krat-
ko tomacegne.*

Radi toga najpòslie xeſtokò proſſimò od Duha Boxjega,
dabi zapovidio, da mii ſvakaa uccinimo pò vògli gnego-
voj, dabi razurio mogujſtvo Djavla, dà nebi imào ik-
kakvu

kakvu oblàst ù nami ù onnj napokogni dan, dabi dobio, i bio slavodobitnìk Jesukarst; dabi imalli jakost Zakoni gnegovi pò svèmu okolìscu zemaglskomu; dabise obsluxile naredbe; dà nebi ikko bio izdajnik, i odmetnìk gnegov; ma dabise takvi ukazali svì, dabi bez sumgne priiscli prid pristogliem Kraglia Bògha, i dabi priiscli zà uxivati uxivagne Kraglieſtva nebbeskoga (*Matt.* 25.), gnima odregeno od vieka, gdie blaxeni uxivaju vjekuvjecanstvo s' Jesukarstom.

OD TRECCHIEGA PROSSEGNA.

POGLAVJE XII.

Buddi Voglia tvòja.

1. *Zasctò buduchi prosceno Kraglieſtvo Boxje, oncjas pristavgliase, dabise ispunnila Voglia istoga?*

BUduchi biilo recceno od Gospodina Jesukarsta (*Matt.* 7.). *Nè svakj, koj govorj meni, Gospodine, Gospodine, ugliestichie ù Kraglieſtvo nebbesko, ma koj cinj vogliu Ozza moga, koj nà nebbessieh jest, onchie uglieſti ù Kraglieſtvo nebbesko*: Koijgod xuduu dostighnùti onnò Nebbeskò Kraglieſtvo, ovò od Bògha prossitti imajù, dà budde uccignena voglia gnegova. Zatò ovò prossegne ù ovomu mjestu postavglieno bii oncjas izà Prossegna Kraglieſtva Nebbeskoga.

2. *S' koiemse nacinòm imà priiti zà pravò razumjetti ovò Prossegne?*

A' dabi razumjelli Vjerni, kolikoje ovò nami potrebno, ìcto prosìmo s' oviem Prosségnem, i koliku krepost spasſovnieh darovah dostixèmo od isprossègna gnegova; prikazattichie Paroki, s' koijem tùgami, i nevogliami bii pritisnùt narod cjovjecanski radi grieha parvoga Ozza Adama.

3. *Kojaa zlà unesse ù narod gliudzki onnò pristupagnè parvoga Ozza?*

Jere od pocetka Bògh zaccee ù stvarima stvoreniema

poxu-

poxudù svòga vlaĉtitoga dobra, dabi iskalli, i xeglielli svoju svarhu s' gnekiem naravskiem prighnùchiem; od koga onnee neostupaju ighda, akose nebi od izvan postavila zaprieka. A' ovà krepòst toliko bii svjetlija, i izvarscnija od pocetka ù cjovjeku zà imat xudbu od Bògha tvorza, i Ozza od svoga blaxenstva, buduchi òn razuman, i svieſtan. A' ovu gliubav imàju ù sebbi pò naravi urogenu, buduchije uzdarxalle oſtàle naravi nerazborittee, kojee buduchi pò naravi dobre, kada bisce ù pocetku stvorene, takòse uzdarxasce, i sadase uzdarxuju ù onnomu biichiu, i nacinu; à nevoglni narod cjovjecanski nije uzdarxao svoje biichie. Jere nè sàmo izgubii dobra pravde iſtocnè, s'koijema bjesce nadaren, i narescen svarhu vlaſti svoje naravi; maje josĉt potamnio poglavittu pomgnu krepoſti ussagenu ù dusci: govori ù Piesni (52.) *Svì, odstùpisce, zajedno zaludgnii uccinillise jessu: nije koibi cinio dobro, nije dò jednoga.* Jere (*Narod* 8.) *chiuchiegne, i miiso sarza cjoviecjega nà zlo prighnuta jessu od mladoſti svoje*; kolikobise od ondi laſtno moghlo razumjetti, dà ikkò pò sebbi nebi chiutio sladoſt kojebi biile gnemu spassovne, mà svì jessu prighnùti nà zlo, i dassù neizbrojne opàke miisli gliudzke, buduchi prignùte, i zanessene s'gorùchiom xudbom nà sarxbu, nà nenavidoſt, nà oholoſt, nà poxudu od vellicnoſti, i mallomagn nà svaku varſtu zalàh.

4. *Cjovjek premdaje priſtinùt od mnogbieh nevogliab, nisĉtanemagne nepoznaje svoje biichie.*

V'kojaa zlà, premdasse vazda nahodimo; nisĉtanemagne, kojaje privellika nevoglia nascega naroda, nahodùse mnogaa od onnijeh, kojaa mii nezienimo zlà. Kojà stvar priкaaza privelliku nevogliu gliudzku, koii osliepjeni s'poxudami, i s'bludnoſtima neviduu, kojàse zienuu spassovna, i mnogò puutah jessu kuxna, pacè ù iſtinu zanossùse sunovratni nà onnaa sĉtetna zlà, kako nà xudgliva, i poxudna dobra, à marzuu nà onnaa, kojàsu pràva, i posĉtenaa dobra, kako nà stvàri suprotivne. Ovu miiso, i opaki suud marzi Bògh s'ovijem riecima: (*Isaia*. 5.) *Jaob vami, koj govorite zlo dobro, à dobro zlò, govòrechi tmine svjetloſt, à svjetloſt tmine, poſtavgliajachi garko ù slatko, à slatko ù garko.*

Ka-

5. *Kako Sveta Piisma postavgliaju nami prid occima ovu nascu nevoglin?*

Takoger, zà postaviti prid occima nascıema nevogliè nasce, Boxanstvene kgnighe prilikuju nàs onnijema, koii izgubisce pravò chiuchiegne okuscegna: zatòse zgagia, dassu odbieni od spassovne hràne, i dà xuduu suprotivna. Prilikuju nàs josct s' nemochnizima, jere kàko onnii nemoguu ispunniti djellovagna, i darxanstva gliudih zdravieh, akose nebi izliecilli: tako mii nemoxemo uzèti djellovagna, kojàsu Boghu milla i dràga, bez pomochi Boxanstvene Millosti.

6. *U biichiu naravi iscechiene, kolikaje nemòch gliudzkà zà ucciniti kojegod dobro?*

Dà ako kojàgod dostixemo, buduchi takvi, onnaa slabbà jessu, i kojàse zà mallo, alli zà niscta zienuu zà dostighnùti blaxenstvo nebbesko. A' gliubiti, i cjastitti Bògha, kakose pristoi, scto gnescto vecchiè, i viscee jest, negobismo mii nà zemgli prostrarti ovò moghli dostighnùti s' jakostima cjovjecanskiema nechiemo ighda mocchi, akose nebismo uzdighnùli s' pomochi Millosti Boxanstvene.

7. *U stvarima Boxanstveniema miismo ù svemu prilicni djezzi.*

Premdaje pripodobno onnò prilikovagne zà prikazatti nevoglno biichie naroda cjovjecanskoga, jerese govorimo prilicni diezzi, koii zapuscteni ù svojoj vogli, nesviestnose prighignuu nà svakaa; djezza, govorim, jesmo, i nerazborni, pridani nà nestavne rieci, i nà isprazna djellovagna, akobismo ostavglieni biili od Boxanstvene obrane. Jere ovako nàs kàra Mudròst: (*Pro.* 1.) *Dokle ò malahnii gliubite djetinstvò; i (deklechie) bezumnii onnaa, kojàsu scetna xudjeti?* Inà ovi nacin Aposto nagovara: (1. *Kor.* 14.) *Nemojtese ucciniti djezza s' chiuchegnima.* Premdasse nahodimo ù vecchioj izpraznosti, i prievari, nego onnò vrieme djetinsko, od kogàje toliko daleko cjovjecansko razborstvò, nà kojèse nisctanemagne moxe s' vriemenom dòprieti: mà nemoxemo mii xeglietti nà Boxanstveno razborstvò, Kojeje potrebno zà spassegne; ako nebi bio Bògh tvoraz, i pomochnik. Jere ako nami nebi biila pripravna pomòch Bokja, odvarghlibismo onnaa, kojàsu pràva dobra, i tako upallibismo ù povoglnu smàrt.

8. Koi-

8. *Koise liek prikaxuje od tolizieh zalah ù ovomu Prossegnu?*

Dà, akobi koigod vidio nevoglie gliudzke, buduchi odmetnuo tamnòst sarza, i odnessena ludost, dabi poceo chiutiti zakon udov, i dabi poznao poxude chiuchiegna, kojèse suprotivaju dùhu, i dabi razaznao svako prighnùchie nasce naravi nà zlo; koibi mogao, dà neiscte s'goruchiom xudbom liek podobni ovomu zlu, s'kojom złocchiom naravi pritiskujemose, i dà nexùdi onnj spassovni nacin, komubise imao upravlti, i spodobiti xivot cjovjeka Karstchianina? Ovò dakle jest onnò, scto prossìmo, kada ovako mollìmo Bògha: *Buddi voglia tvoja*. Jere kadabismo upanùli ù ovu nevogliu, buduchi odstupili od poslùha, i potlacili vogliu Boxju; onnà jedna liekaria od tolizieh zalah nami bii od Bògha prikazana, dabismo kadgod xivjeli pò vogli Boxjoj, koju griescèchi potlaeismo, i dabismo mjerìli s'onnom upravom svè nasce miisli, i svà nasca djellovagna. Koju stvar zà mocchi gnù dostighnuti, priklonittò onnò prossìmo od Bogha: *Buddi Voglia tvoja*.

9. *Josct i opravdàni, tojest pravetni, koii jur jessu posluscni Bòghu, imajùse sluxiti s'ovom Mollitvom.*

A' ù istinu ovòse josct xestokò prossitti imà od onnijeh, ù koijeh dusce Bògh jur kragliuje, i koiisu jur prosvietglieni zdrakama Boxanstvene svjetlosti, pò cijoj biilibi posluscni vogli Boxjoj. Koii premdassu tako naregeni, nisctanemagne svoje vlasctite poxude jessu gnima suprotivne, radi prighnùchia nà zlo ussageno ù chiuchiegna gliudzka: dà, premdasmo takvi, nisctanemagne namije vellika poghibia ù ovomu mjestu od nàs istieh, dà (*Jakob.* 4.) poteghnuti, i prighnùti od poxegliegnah, kojaa vojuju ù udima nasciema, nebismo sascli s'puuta od spassegna. Od kojè poghibili Gospodin Jesukarst napomeenu nami s'ouijem riecima: (*Matth.* 26.) *Bdite, i mollite, dà neugliezète ù napasti: dùh ù istinu pripravan jest, dallije put slabba.*

10. *Poxuda josctje ussiona ù opràvdane, tojest ù pravetne, koju ù istinu nemoxe ikko podpunno ugassiti.*

Jere nije ù oblàsti cjovjecjoj, nì ù istinu ù onnoga, koije opravdàn pò Millosti Boxjoj, dà imà tako ukrochiena prighnùchia putena, damuse ighda ù naprieda nebi uzbunila: jere ozdravgliajuchi Millòst Boxja pamèt onnijeh,

koii opràvdani jessu, mà neozdravglia put, od kojè onnò upiisa Aposto (*Rim. 7.*) *Jere znàm, dà nepribiva ù meni dobro, tojest ù puti mojoj*. Jere kada jednom parvj cjovjek izgubbii pravetnost istocnu, s' kojom, kakono s' gnekom uzdom vladasce pòxude, nemogaa pak tako gnih usteghnuti ù djellu, dà onnaa nebi poxudile, kojàse josct suprotivaju razloghu. Takoger piisce Aposto, da grieh pribiva ù onnoj stràni cjovjeka, tojest naravno potizzagne grieha, dabismo razumjelli, dà òn nije ù nami zà vrieme, kako goost, mà dokle xivemo, kakono pribivaoz tiela nascega, ù vazdascgnemu pribivaliscu ukorjegnen stoji. Dakle buduchi naskòceni bez pristanka od domachieh, i unutargnieh nepriategliah, lastno razumiemo, dasse imà utecchi, i prossitti pomòch od Bògha, dà buddè ù nami Voglia gnegova. A' jur imàse nastojati, dabiznalli Vjerni, kojàje jakòst ovoga Prossègna.

11. *Kakòse uziima Voglia Boxja ù ovomu Prossègnu?*

U' Komu mjestu ostavgliajuchi mnogaa, kojàse koristno, i obilno prigovaraju od Mudarazah Nauccitegl skieh od Voglie Boxje ovdi govorimo, dasse Voglia uziima zà onnu, koju obicjai imaju zvatti Od *slamena*, illiti *Bigliega*, tojest zà onnò sctoje Bògh zapovidio, alli nagovarao, dasse od nàs cinj, alli dasse uklagna. Zatò s' immenom *Voglia* ù ovomu mjestu uzdarxàna jessu svakaa, kojase nami prikaxuju zà dostighnùti Blaxenstvo nebbesko, ollibi pristojàli Vjerri, ollì Urednoxivgliegnu: najposlie svakaa, kojajegod zapovidio Gospedin Jesukarst, ollije zabranio pò sebbi, alli pò Zarqui svojoj. Od kojè voglie ovako piisce Aposto: (*Effes. 5.*) *Nemojte biti nerazumni mà razumni, kojaje Voglia Boxja dobra, i dobrovoglna, i izvarscna.*

12. *Koje chiuchiegne uzdarxuje trecchiè Prossegne?*

Kada dakle onnò mollìmo, *Buddi Voglia tvoja*, najprie nami prossìmo, dabi Otaz Nebbeski dopuscio mooch, zà obsluxiti zapoviedi Boxanstvene, i (*Luk. 1.*) zà sluxiti gnemu ù svetosti, i ù pravdi ù svè dnevi nasce: dabismo uccinilli svakaa pò zapoviedi, i vogli gnegovoj, dabismo ispunnili onnaa diellovagna, od koijesmo napomènuti ù svèta Piisma, dabismo, buduchi on voditegl, i tvoraz svà ostàla ispunnili, kojàse pristoju onnijema, (*Ivan. 1.*) *koii nè od voglie puti, nego od Bògha rògeni jessu*, sliedèchi izglèd

glèd Goſpodina Jeſukarſta, (*Filip.* 28.) *koj ucrignen bil poslusàn tchia dò ſmarti, à ſmarti ſtanovittò Krixa*; dabiſmo pripravni biili prie ſvakaa podnieti, nego ikkoliko od Voglie gnegove odſtupiti.

13. *Koijema bii poglavittò dopusčeno prixeſtokò neglietti xudbom, i s' gliubavi onnijeh, kojaa ovdi proſsimo?*

Nije ù iſtinu ikko, koibi goruchije xelio xudbom, i s' gliubavi ovò proſsègne, koliko onnj, komuje dopusčteno, dabi razgledao privelliko doſtojanstvo onniieh, koiiſu poslusčni Bòghu. Jere iſtj razumie, daſſe onnò prem iſtinittò govorj, dà, sluxiti Bòghu, i gnega sluſcati, jeſt kraglievattr. Goſpodin govorj: (*Matt.* 12.) *Koigod buddè ucciniti vogliu Ozza moga, koj nà nebbreſſieh jeſt, òn moj bràt, ſeſtra, i matti jeſt; tojeſt, ſcgnim jeſſam prempridruxen ſaſvijem zavezama gliubavi, i dobroboccbiegna*. Nenahodiſe mallomagn ikko od gliudih ſvetieh, koj nije naglo proſſio od Bogha poglaviti dàr ovoga Proſſegna: i ù iſtinu ſvìſe pricesto sluxili jeſſu s' onnom priivarſcnom, mà s' razlikom molitvom. U' koijeh vidimo zamjerittoga, i prislatkoga Davida, koj onnò razlicnò proſsàſce. Jere ſad govorj: ù pieſni 118. *Dabi Bogh dao daſſe upravu puuti moii, zà ſacuvati opravdagna tvoja*. Gnekada: *Dovedime nà puutu zapoviedih tvoijeh*. Kadgod: *Poſtupaje moje upravi pò govoregnu tvomu, dà nebi goſpodovalla meni ſvaka nepravda*. Odviſce josčt onnaa priſtoju: *Daj meni razùm dabih nauccio zapoviedi tvoje*. Josčt: *Suude tvoje naucci mene: Daj meni razum, dabih znao zakone tvoje*. Ceſto s' draghiem riecima beſsjedj od iſtijeh, i priobbracchia rezgovor. Kojaa mjeſta pomgnivoſe razmisliti imaju, i iſtomaciti Vjerniema, dabi ſvì razumjelli, kolikaje jakoſt, ì obilnòſt ſtvarih ſpaſſovnieh ù parvomu dielu ovoga Proſſegna.

14. *Sčto josčt dajemo nà znagne ù ovomu Proſſegnu?*

U' druggomu mjeſtu mollìmo, *Buddi voglia tvoja* marzimo djella putenà, od koijeh piiſce Apostò (*Galaz.* 5.) *A' occittaſu djella putenà, kojàſu prigliubodinſtvo, necistocbia, neposčtegne, bludnòſt, idolovsva sluxba, otrovi, nepriateglſtva, zatiezzagna, zavidoſti, ſarxbe, neskladi, nemiiri, nasliedbe, nenavidoſti, ubojstva, pianſtva, proxdarſtva*, i oſtala. *I Ako pò puti buddete xivjeti umrietichiete*: i proſsìmo, da nebi Bògh dopusčtio onnaa izvarſciti,

nà

nà kojabi nàs chiuchiegna nagovarala, nà kojaa poxuda; i nà kojaa slabòst nasça; mà dabi vladao vogliu nascu s' vogliom svojom. Daleko jesu od ovè Voglie gliudi naskòceni, koiisu otvardnuti, i ʃtavni ù pomgni, i ù miisli stvarih zemaglskieh. Jerese zanossu od poxude vratolomni zà uxivati onnò, scto poxegliesce, i postavgliaju cestitost, i blaxenstvo, koliko govoruu, daje blaxen onnj, koibi dostighnuo, sctobi xùdio. Mii druggojako prossìmo od Bògha, kako govorj Aposto, (*Rim.* 23.) dà nebismo imalli pomgnu od puti, mà dà buddè uccignena Voglia gnegova.

15. *Boglieje xeglietti onnò, dà buddè uccigneno, scto Bogh hocchie, nego onnò, scto prossimo.*

Premdasse lastno neprighignemo, dabismo mollilli Bògha, dà nebi dao zadovoglstvo poxudami nasciema; jere ovò prighnuchie sarza imà mucnost, jerese mii nà guekj nacin zienimo, dà nenavidimo nàs ovò prossechi. Scto josct zovu ludòst annii, koiisù zielovittò ukorjegneni ù tielu. A' mii dobrovoglno podloximo, oglasègne ludosti radi Jesukarsta, cigovaje ova bessjedda: (*Matt.* 16.) *Ako tko hocchie dojti samnom, nekase odrecçè od samoga sebbe.* Znajuchi navlasctitò, dà mnogo cinimo ovò xeglietti, scto dobro, i pravetno jest, nego dostighnùti onnò, sctoje daleko od razloga krepposti, i Zakonah Boxieh. I ù istinu onnise nahodj ù gorèmu mjestu, koigod dotlè doprie, scto nesviesno, i s' prighnùchiem poxude xudiasce, nego koj nedostixe onnò, sctoje pridobro xùdio.

16. *Neimajuse prossitti od Bògha svè onnee stvari, kojee prikazuju oblicje hogogliubstva.*

Premdà onnò sàmo neprossìmo, dasse od Bògha nebi onnò dopusctilo, scto mii od nasçe dobre voglie prossimo, buduchi occittò, daje izopacena pomgna nasca; mà dasse josct nebi dopusctilo onnò, scto kadgod prossìmo, kako dobro, nagovarajuchi, i nagonechi huddoba, (2. *Kor.* 21.) pod obblicjem Angela od svietlosti. Onnò nastojagne Poglavizze Apostolskoga ziegnascese pripravetno, i pripunno millostivosti, kadase sillovàsce odbitti Gospodina od odluke dà nepojde nà smart, i nisctanemagne Gospodin xestokò gnega pokaara, koise vogiasce s' miislima cjoviecanskiema, a nè s' razumom Boxanstveniem. Sctose mogasce zieniti millostivije prema Gospodinu, nego prossitti onnò, scto

pros-

prossisce onnii svèti gliudi Jakob, i Ivan, buduchise rassardili protiva Samaritanima, koii nechiesce primiti ù gostionizi Mesctra gnihova; od gnega prossisce, dabi zapovidio, dà sajde oghagn s'nebba, dabi izgorio onnee otvardnùte, ì nemillostne? Mà pokàrani bisce od Gospodina Jesukarsta s'onnijem riecima: (*Luk.* 9.) *Neznate cijega duha jeste: jere Siin cjovjecanski nije doscao pogbubitti dùsce, nego spasiti.*

17. *Kada onnaa, kojaa xudìmo, gledaju uzdarxagne naravi, imàse prossitti, dabise onnaa dogodilla navlascitò, kojabi Bògbu ugodna biila.*

A' nè sàmo imàmo mollitti Bogha, dà buddè uccignena voglia gnegova, kadaje zlo onnò, scto xudìmo, mà josct kada istinittò nije zlo; kakono kada voglia sliedi onnò parvò prighnùchie naravi, dabi xegliella onnaa, kojaa uzdarxuju narav; i odmetnulla onnaa, kojàse zienu suprotivna. Radi toga, kad buddemo priiscli nà onnò mjesto, dabismo kchielli prossitti sctogod od ovè varste, tada rezzimo iz sarza *BUDDI VOGLIA TUOJA*; nasliedujmo onnoga istoga, od koga primismo spassegne, i nauk spassègna, koj buduchise smutio od mukke pò naravi, i od straha prigorke smarti; nisctanemagne ù onnomu stràhu privellike boliesti, pridade svoju vogliu, vogli Ozza svoga: (*Luc.* 22.) *Nè moja voglia*, recce, *mà tvoja buddi.*

18. *Nemogùchise mii uklonitti od grieha bez pomochi Boxje, ovò josct prossìmo ù ovomu prossègnu.*

A' cudovittò jest izopàcen narod cjovjecanski, koj, premdabise josct ussillovao protiva svojoj zlochiudnosti, i dabi gnù podloxio vogli Boxanstvenoj, nisctanemagne nemoxese uklonitti od grieha bez pomochi Boxje, s'kojomse bràniimo od zla, i upravgliamose nà dobro. Dakle imamose utecchi k'ovoj molitvi, i imamo prossitti od Bògha, dabi òn ù nami dovarscio, sctoje pòceo, dabi usteghnuo ukrivna prighnùchia poxude, dabi uccinio pòxude poslusne razlogu, dabi najposlie zielovitto nas slicne uccinio vogli svojoi. Mollìmo josct dabi vàskolik Okolisc zemaglski poznao vogliu Boxju; da budde occitto, i razglasseno prid svijema onnò boxanstveno ottajstvo, sakrireno od vjekovah, i narodah, (*Kolos.* 11.)

KAKO NA' NEBBO, TAKO I NA' ZEMGLI.

19. *Scto zlamenuje ovà svarha, illiti zàglava?*

Josct odvisce prossimo nacin, i narednost onnoga posluha, tojest, dabise upravio nà onnj nacin, koga nà nebbessa uzdarxuju Angeli blaxeni, i koga cjastj ostàlo kollo duscah nebbeskieh; dà kakono onnii povoglno, i s' privellikom radosti posluscni jessu Boxanstvenoj Vogli; tako mii buddimo dobrovoglno posluscni vogli Boxjoj, kako òn poglavittò hocchie.

20. *Imàse Bògh sluscati, nè radi koje plàte, mà radi gliubavi istoga Bògha.*

Bògh ù istinu isctè od nàs privelliku gliubav, i priizvarscno gliubexinstvo ù svakomu djellovagnu, i pomgni, s' kojom Bòghu sluximo: dà, akkobismo nàs zielovittè pridàli gnemu, radi uffagna nebbeskieh darovah, nisctanemagne radi toga uffamo onnaa, jere bii ugodno Boxanstvenomu Vellicanstvu, dabismo uglieghli ù onnomu uffagnu. Radi toga svè nasce uffagne nekase naslonj nà onnu gliubav prema Bòghu, koj obbecchià nascoj gliubavi zà plàtu vjecno blaxenstvo. Jerbose nahoduu, koii gliubexglivo sluxuu komugod, mà nisctanemagne zà plàtu, puut koje upravgliaju gliubav. Nahodùse josct, koii jessu sàmo prighnuti od gliubavi, i millostivosti, negledajuchi ikkakvu stvar ù onnoga, komu sluxuu, nego dobrotù, i krepòst onnoga, od koga mislèchi, i cudechise, zienùse blaxeni, jeresu uccigneni dostojni sluxiti.

21. *Takeger druga istomacegna ovè zaglave.*

I onnj pristavak imà ovò chiuchiegne, KAKO NA' NEBBO, TAKO I NA' ZEMGLI. Jerese primnogò ussillovati imàmo, dabismo Bòghu posluscni biili, kako rekosmo, dassu onnee blàxene pameti (tojest Angeli, i Blaxeni:) koijeh possale sliedi David ù onnoj Pjesni ù ispugnegnu onnoga darxanstva privellika posluha: (*Piess.* 102.) *Blagosivgliajte Gospodina svè kreposti gnegove, sluxbenizi gnegovi, i koii ciniite vogliu gnegovu.* Dà akoje koigod sliedio S. Cypriana, ovako onnaa tomaci, kako dà govorj: *Nà nebbo, ù dobriema, i bogogliubniema; nà zemgli, ù zliema, i opakiema.* A' mii josct potvardiuamo suud gnegov, dasse razumie zà nebbo dùh, à za semgliu put; dabi i svì, i svakaa ù svijeh posluscni biili Vogli Boxjoj.

22. Ka-

22. *Kako ovò Prossegne uzdarxuje jossct uzdavagne falab?*

Uzdarxuje takoger ovò Prossegne uzdavagne falàh; jere possctujemo prisvètu vogliu Boxju, i buduchi napugneni s' privellikom radosti, slavimo svà djella gnegova s' privellikiem possalami, i radostima, koii istinittò znàmo, daje òn uccinio svako dobro. Jere buduchi occittò daje on Bògh svemogùchi; potrebittò sliedi, dabismo razumjelli, dassu svakaa uccignena pò vogli gnegovoj. Kada govorimo, daje òn privelliko dobro, kako ù istinu jest, spoviedamo, daje svaka stvar dobra, kojuje uccinio, buduchi on udielio dobrotù svoju svijema. Dà ako ù svemu nedosèxemo boxanstvenu miiso, nisctanemagne, i buduchi odvarxen uzrok dvoumnosti, i odmetnùta svaka sumgna, spoviedamo ù svemu onnee rieci Apostola, (*Rim.* 11.) dassu *nerazvidlivi puuti gnegovi*. A' radi toga primmogo jossct cjastimo vogliu Boxju, jeresmo od gnega uccigneni dostojni od svjetlosti nebbeske. (*Koloz.* 1.) Jere buduchi izbavglieni od oblasti tminah, prenesse nàs ù Kraglieſtvu pogliubglienoga sina svoga.

23. *Sctose imà pridatti razmiscgliagnu iz ovoga Prossegna?*

A' nekabise ù najposgliednomu mjestu istomacilo onnò, sctose pristoi razmiscgliagnu ovoga Prossègna, povratitise imà nà onnò, scto ù pocetku napomènusmo; daje darxan puuk vjerni biti snixena, i ponixna sarza ù izgovaragnù ovoga Prossègna, promiscgliajuchi ù sebbi onnu krepòst poxudah, kojaje ussaggena ù naravi, kojase protivi vogli Bexanstvenoj, razmiscgliajuchi, daje pridobiven od svijeh naravih ù onnomu djellovagnu; od koijeh piisano jest: (*Pjess.* 118.) *Svakaa sluxuu tebbi*: i daje onnj primnogo slab, koj nè sàmo nebi mogao dovarsciti ikkakvo diello Bòghu ugodno, mà ù istinu nì pocèti, ako nebi bio uzdignùt od pomochi Boxje. Jere ù istinu nije stvari vellicnije, nì izvarscnije, koliko, kako rekosmo, sluxiti Bòghu, i provoditi xivot pò Zakonu, i pò Zapoviedima gnegoviema; koja stvàr moxe biti xudglivija cjovjeku Karstchianinu, koliko hodditi pò puutima Gospodinoviema? koliko niscta druggò misliti, niscta ciniti, sctose marti od Boxanstvene voglie? A' dabi razumio onnu zabavu, i dabi

pomgnivije darxao onnù naredbu, dà uzmè izglede iz Bò-
xanſtvenieh kgnigah od onnijeh, koijemaſe ſvakaa zla do-
godiſce, jere nepridaſce pomgnu od ſvoijeh miislih Vogli
Boxjoj.

24. *Kojubi koriſt moghli doſtighnùti s' razmiſcgliagnem o-
voga Profsègna zà provoditi miirno ovj xivot.*

Neka najposlie buddu naucceni vjerni, dabi pocjvali ù
jednoj ſamoj, i izvorſcnoj Vogli Boxjoj: i dabi dobrovogl
no podnoſſio biichie ſvoje onnj, koiſe zieni, daje nà ni-
xèmu mjeſtu, nego isctè gnegovo doſtojanſtvo: neka neo-
ſtavj rèd ſvoj, mà (1. *Kor.* 7.) neka ſtoii ù onnomu zvà-
gnu, ù kòmu bii zvàn: i neka podloxi ſvoj ſuud vogli Box-
joj, koj nami boglié provigia, nego mii xeglietti mòxemo.
Akoſmo pritiſnùti od tieskocchie imuuchia domachiega, ako
od nemochi telesnè, ako od progonſtvah, ako od drughieh
nevogliah, i xaloſtiih, iſtinittoſe imà ſuditi, daſſe nemo-
xe nami dogoditi, ikkakva stvàr od ovijeh bez voglie
Boxje, kojaje najvecchi uzrok od ſvijeh, mà s' nedobitniem
ſarzem podnoſſiti, vazda ovò imajuchi ù juſtima: (*U' Star.
Ap.* 21.) *Buddi uccignena voglia Goſpodinova.* I onnò bla-
xenoga Joba. (*Job.* 1. 21.) *Kako Goſpodinu bii ugodno,
tako uccigneno bii; Buddi Imme Goſpodinovo blagoſſovglieno.*

OD CETVARTOGA PROSSEGNA.

POGLAVJE XIII.

Kruh naſc ſvakdagni daj nami danas.

1. *Koiſeje darxao nacin rèda ù ovoj Molitvi
Goſpodinovoj, tojeſt ù Occenaſcu?*

CEtvarto Profsègne, i oſtàla ù napriedà, s' koijema vlas-
ctitò, i pò immenu profsìmo pomochi duſce, i tie-
la, odgovaraju gori recceniema Proſſegnima. Jere
Molitva Goſpodinova imà ovi rèd, i nacin, dà, i iza
Profsegna od ſtvarih Boxanſtvenieh, budde sliediti Profsè-
gne od ouijeh, kojèſe priſtoju zà ſacuvati tielo, i ovj xi-
vot. Jere kakono gliudi gledaju k' Bòghu, kako k najzad-
noj

noj ſvarhi, takoſe s'iſtiem nacinom upravgliaju dobra cjovjecanskoga xivota k'dobrima boxanſtveniema.

2. *Zasctoje dopusceno xeglietti, i proſſitti od Bògha dobra cjovjecanskoga xivota?*

Kojàſe iſtinittò raditoga xeglietti, i proſſitti imaju, olli zascto Boxanſtveni rèd tako iscte, olli zascto imamo potrebu od onnijeh pomochiih zà doſtighnùti Boxanstvena dobra, dabiſmo doſtighnùli prikazanu ſvarhu, kojàſe uzdarxuje ù kraglieſtvu, i ù slavi Ozza Nebbeskoga, i ù iſpugnegnu, i obsluxègnu onnijeh zapoviedih, kojee znàmo, daſſu Voglia Boxja. Zatò imàmo namieniti ſvu jakòſt, i nacin ovoga Proſsègna Bòghu, i slavi gnegovoj.

3. *S'koiem nacinom, i ſvarhom imajùſe proſſitti dobra vriemenittà?*

Iſpunnitichie dakle Paroki ſvoje darxanstvo s'Vjerniem sluſcaozima, dabi razumjelli, proſsèchi onnaa, kojàſe priſtoju sluxbi, i ploddu ſtvarih zemaglskieh, daſſe imà upraviti duh, i pomgna naſca k'naredbi Boxjoj, i daſſe ikkoliko od ondi odſtupiti neimà. Jereſe mnogo grieſci s'ovijem proſſegnima od ſtvarih zemaglskieh, i bjeguchieh ù onnomu, scto piiſce Apoſto (*Rim.* 8.) *Sctobiſmo proſſilli, kakoje potreba, neznàmo.* Dakle imajuſe proſſitti ovaa dobra, kakoje potrebno, dà, proſsèchi kojugod scettu, nebiſmo mii imalli onnjodgovor od Goſpodina Bògha; (*Matt.* 20.) *Neznàte, scto proſsìte.* Bitichie dakle iſtinitti bigliegh zà ſuditi, kojebi biilo zlo, kòjeli dobro proſsègne, ſvjettovagne, i miiſo onnoga, koj proſſi. Jere ako koigod proſsi zemàglskaa s'onnom miisli, dabi ſaſma, i podpunno zienio onnaa dobra, i ù gnih pocivajuchi, kako ù xugenu ſvarhu, neiscèchi iscta druggò, ù iſtinu nemollj, kakoſe priſtoi: govorj S. Auguſtin: *Jere neproſsìmo ovaa vriemenittà, kako naſca dobra, mà kako nami potrebitta.* Apoſto josct ù kgnizi korintianima uccj, daje potrebno pridatti svakaa slavi Boxjoj, kojàſe priſtoju sluxegnima potrebittiem xivota: govorj: (1.Kor. 10.) *Jere olli blagujete, olli pijete, olli scto druggò ciniite, ſvakaa cìnite nà slavu Boxju.*

4. *Kolikee, i koliko vellikee koriſti bjeſce uxivao cjovjek ù biichiu pravetnoſti?*

A', nekabi vidieli Vjerni, koliku potrebu imà ovò Proſsègne, napomenutichie Paroki, kolikaje potreba od stva-

fih izvanfkieh zà xivjeti, i uzdarxatti xivot. Koju ftvar boglièchie razumjetti, akobife uccinillo prihkovagne onnijeh ftvarih, kojee jeffu biile potrebittee onnomu parvomu Ozzu nafcega naroda, a pak oftaliem gliudma unaprieda. Jere premdà òn ù onnomu priposctovanomu biichiu, odffta i òn, i vas gnegov porod odpadè pò ponrankàgnu gnegovu, biefce imao potrebu zà sluxitife s' hranom za pokriepiti jakofti; nisctanemagne vellikaje razlikoft megiù potrebami gnegoviema, i nafciem xivotom. Jere nebjefce gnemu potreba od haglinah zà pokritti tielo, nì od kucchie zà utecchife, nì od oruxja zà branitife, nì od liekariah za liecitife, nì od druzieh mnoghieh, od pomochi od koijeh mii imamo potrebu zà braniti ovu slabòft, i mlohavòft naravi, zadofta bjefce gnemu za neumarli xivot onnij plood, koga priplodna onna vojka davafce bez ikkakva gnegova trùda, alli gnegovieh posliednieh. U' iftinu neimafce biti bez poslovagna ù onnee tolikee raskofce Kragliefva, koga Bògh bjefce poftavio ùonnomu pribivaliscu uxivagna za truditi, à nebi gnemu neugodno biilo ikkakvo djellovagne, nì neslatko ikkakvo darxanftvo cignegna, i vazdabi òn bio brao, i sbirao prislatkee plodde od texagna vartah plodnieh, nitibi gnemu ighda izghinuo truud, alli uffagne.

5. *Kolikafu zla sliedila priftupgliegne Adamovo.*

Porod pàk posliednieh nè sàmo bii uhìglien, i bez plodda vojke xivotnè, mà jofct offudgen bii s'onnom ftrafcnom offudom, (*Narod.* 3.) *Proklèta zemglia ù djellovagnu tuomu, ù trudieh blagovatichiefc od gnè ù sve dnevi xivota tvoga, targne, i dracje niknutichie tebbi, i blagovatichiefc travu zemglie, ù znoju obraza tvoga jeftichiefc kruh tvoj, doklefi povratìfc ù zemgli, od kojefi uzet bio, jere prah jeffi, i ù prahchiefcfe povratiti.* Druggojaciefe dakle nami fvakaa dogodìfce, negobife biile dogodille gnemu, i posliedniema, da bjefce bio Adam poslufcao Zapoviedi Boxje. Takogerfe jeffu izvarnulla fvakàa, i promienilla ù gorrù ftrànu. U' cemuje onnò pritefcko, jere izà privellikeh tratgnàh, i privellikoga trùda, i znoja nesliedi mnogoputah ikkakav plood: Kada ploddi zemaglskj, i xitta ù gorrè obbracchiena, olli raftèchi, pritifkujufe od divglieh trevah olli ghniuu udrene, i potle povagliane od vellika poto-

pa

pa daxda, i gradà, od lifcaja, i od argè, tako, koli ko vàs truud godifcta, ù malahno vrieme, ù nifcta obbracchia, s' kojomgod nezgoddom nebba, alli zemgliè; Zctofe dogagia radi nemillofti nafcieh griehah, od koijeh Bogh odvràchien neblagoffivglia truude nafce, ma oftaje priftrafcna offuda, kojù izuftii protiva nami od pocetka. (*Nar. 3.*) *U znoju obraza tvoga blagovatichiefc krùh tvoj.*

6. Gliudifu darxani truditi zà datti pomoch fvoijem potrebami, koii nifctanemagne zaludu trudnu, ako Bogh nebi nadario?

Naftojatichie dakle Paftiri ù iftomacegnu ovoga mjefta, dabi znao Puuk Vjerni, daffu upannùli gliudi ù ovee tieskocchie, i nevoglie fvoiem pomankagnem, dabi razumio, daffe ù iftinu imà znoiti, i trùditi zà pripravìti onnaa, kojàfu potrebittàa zà xivjetti; à nifctanemagne, ako Bògh nebi blagoffovio trùde nafce, prievarnochie biti, i izprazno fvako uffagne, i naftojagne. Jere (*1. Kor, 3.*), *nì koj fadi jeft fctogod, nì koj natapglia, mà koj uzmnoxegne daje Bogh.* I (*Pjeff. 126.*) *Ako Gofpodin neffagradi kucchiu, zaludufe trudifce, koii gràduu gnù.*

7, Imafe Bògh mollitti, dabi onnaa udielio, od koijeh potrebu imamo; fcto obilattò cinj.

Uccittichie dakle Paftiri, daffu mallomagn neizbrojne ftvàri, kojee akobi nami pomankalle, ollj gubimo xivot, olliga neslatko provodimo. Jere buduchi poznana ovà potreba od ftvarih, i slabòft naravi uffillovatichiefe Puuk Karftchianski priftupiti k' ozzu Nebbeskomu, i fnixeno proffitti od gnega dobra i zemaglska, i nebbeska. Dattichiefe slikka (*Luk. 15.*), onnoga fina od Raffuchia, koj buduchi bio poceo potrebovati ù dalekoj darxavi, niti iko bjefce, kada gladovafce, koibi gnemu dao filiquah, o xeluda, koga prazi ijahu najposlie ù febbi povrachiajuchife, razumjè, dàffe ù ikkakvo mjefto neimà iskatti liek od zalàh, s' koijemabjefce pritifnùt, nego od Ozza. S' koiem izgledom priftupitichie josct Puuk Vjerni s' vecchiem uffagnem zà mollitti, akobife fpomenuo ù miisli od Boxanftvene Dobrotè, daffu vazda otvorene ufci Occine nà glafe sinovah. Jere cim nagovara nas, dabifmo proffilli kruh, onnaa s' nacinom obbecchiava, dachie blagodarno, i obilno darovati proffechiema febbe. Jere ucceechi, kakochiemo

prossitti, nagovara, i nagovarajuchi ponukuje; ponukujuchi ubbecchiava, obbecchiajuchi nas navodj nà ustagne pristinittoga isprossègna.

8. *Sctose razumie s' immenom* Kruha, *i kojeje chiuchiegne; i uzdarxagne ovoga Prossegna?*

Buduchi dakle potaknuta, i raxexena, sarza Pùka Vjernoga, sliedi, kakose imà tomaciti onno, sctose prossj ù ovomu Prossegnu, najprie, sctoje onnj Kruh, koga prossimo. Imàse dakle znatti, dasse ù Boxanstvene Kgnighe mnoghee stvari zlamenuju s' oviem immenom Kruha, ma onnee dvie poglavitto; parvò s' cimgodse sluximo ù hràni, i ù ostàle stvari zà uzdarxatti tielo, i xivot, paka sctogod bii nami dano pò dàru Boxjemu zà xivot, i spassegne duha, i dusce. Prossìmo pak u omomu mjestu pomochi ovoga xivota, kojega trajemo nà zemgli, po sudu svetieh Otazah, koii ovako darxuu.

9. *Prikaxujese, dosse moguu prossitti od Bogha dobra vriemenittaa.*

Zatòse neimaju sluscati onnii, koiì govoruu, dà nije dopuscteno gliudma Karstchianima prossitti od Bògha dobra zemaglska ovoga xivota. Jerese suprotivaju ovoj prievarnosti, izvan sùda svetieh Otazah primnoghee prilike, i izgledi i staroga, ì novoga Zakona. Jere, zaviettujuchise Jakob ovako mogliasce (*Narod* 28.). *Ako budde biti Gospodin samnom, i budde cuvati mene ù puutu, pò komu ja idem, i budde datti meni kruh zà blagovati, i haglinu zà obuchise, i cestitose buddem povratiti k' domu ozza moga; bittichie meni Gospodin zà Bògha, i kami ovj, koga uzdigoh za bigliegh, svattichiese kucchia Boxja od svijeh, kojaa buddesc datti meni, dessetine davatichiu tebbi.* Josct Salomun prossasce istinittu pomòch ovoga xivota, kad onnò mogliasce: (*Pro.* 20.) *Uboscstvo, i bogastva nemoj datti meni, sàmo podaj xivgliegnu momu potrebittaa.* Dà, ako dakle i Spassiregl cjovjecanskoga naroda, zapovieda onnaa prossitti, kojaa nebi smio ikko suprotiva riechi, dasse nepristoju sluxegnu tiela? (*Matt.* 24.) M*ollite*, govori, *dà nebudde bjexagne vasce ù zìmu, alli ù Subbotu.* Sctochiemo riechi od S. Jakoba, kojega jessu onnee rieci: (*Jakob.* 5.) *Smuchiujese koigod od vas? neka mollj: zadovoglian jest? neka pjeva.* Scto od Apostola, koj

ovako

ovako govoraſce Rimglianima, (*Rim.* 15.) *Zaklinam vas, bracchio, s' Goſpodinom Jeſukarſtom, i s' gliubavi Duha ſvetoga, dabiſte pomoghli mene ù molitvab za mene prid Bòghom, dabih bio oslobogen od nevjernikah, koiiſu ù Xudiu.* Zatò, buduchì dopusćteno biilo Vjerniema od Bògha, dabi proſſilli pomòch ſtvarih ſvjetovnieh, i ovj izvarſcni nacin bii podan od Goſpodina Jeſukarſta, niti ù iſtinu onnò oſtaje zà ſumgnu da ovò nije jedno Proſſegne od ſedam Profsègnah.

10. *Sćtoſe ovdi navlasćtitò razumie s' immenom Kruha, koiſe priſtoi potrebi tiela?*

Odviſce proſſimo, *Kruh ſvadagni*, tojeſt, potrebitta xivgliegnu, nekabiſmo razumjelli, dà s' immenom kruha profsìmo, sćtogodbi zadovoglno biilo i od haglinah za obùchiſe, i jezbine zà blagovati, ollibj bio kruh, olli mèso, olli riba, olli kojamudrago druggà ſtvar. Jer vidìm, daſſeje sluxio Eliſeo s' oviem nacinom govoregna, kada napomegnevaſce Kragliu (4. *Kragl.* 5.), dabi dao Kruh Vojnìzima Aſſirianima, koijema bii dàna mnòx jezbinah. Znamo josćt onnò, sćto piiſano jeſt od Jeſukarſta Goſpodina: (*Luk:* 14.) *Ugliеſe ù Kucchi gnekoga Poglavizze Fariſeoskoga ù Subbotu blagoovati kruha:* s' koiem glàſom vidimo, daſſe razumiu, kojàgodſe priſtoju jeſtivu, i kojàgod piichiu. Josćtſe imà razmiſcgliati oſſobitti zlamen ovogà Proſſegna, daſſe ovò ima razumjetti s' immenom kruha nè obilattu, i razkoſcnu mnox jezbinah, i haglinah, mà potrebittu, i pripoſtnu: kako upiiſa Apoſto: (1. *Tim.* 6.) *Imajuchi hranu, i s' koijemabiſmoſe obukli, s' ovijema zadovoglni buddimo.* I Salomun, kako rekoſmo (*Prov.* 30.) *Daj ſamo xivgliegnu momu potrebittaa.*

11. *Zasćto ovdi isćtèmo nè sàmo kruh, mà kruh naſc?*

Takogerſe napomenujemo s' onniem glaſſom ovoga sćtedegna, i uſteghnùchia, koj blizu sliedi. Jere kada govorimo *naſc*, isćtemo onnj kruh zà naſcu potrebu, à nè zà obilnoſt: jere negovorimo naſc, kako dabiſmoga mii moghli pripraviti, i dobaviti nami bez Bògha: jereſe nahodj prid Davidom: (*Pjeſſ.* 103.) *Svakaa od tebbe cekaju, dabi dao gnima hrànu ù vrieme: dajuchi tii gnima, skupitichie, otvarajuchi tii ruku tvoju, ſvakachieſe napunniti dobrotè:* i ù druggomu mjeſtu: (*Pjeſſ.* 144.) *Occi ſvijeh ù tebbe uſſaju, Goſpodine, i tii dajeſe hrànu gnihovu ù vrie-*

vriame podobno, a jereje potrebit, i nami podan od Bògha Ozza fvijeh, koj hrani fvoiem providegnem svà xivuchia.

12. *S' trudom nasciem imàse pripraviti kruh nami, koga hocchiemo blagòvati, ako prossimo Kruh nasc.*

Radi ovoga takoger uzroka zovèse kruh nasc, koife pò pravdi od nàs ima stiezzati, à nè nepravetno, s' prievarom, allì s' lupescstinom; jere kojaa nami skupgliamo zliem nacinima, nijefu nafca, nego tùgia; i cestchiè puutah jest nefrechno gnihovo olli dobiichie, olli uxivagne, olli ù istinu sctetta. A'suprotiva ù pòsctene, i trudne dobiiti gliudih bogogliubnieh nahodise vellika miirnòst, i cestitòst pò sùdu Proroka. Jere govorj: (*Pjess.* 127.) *Jerchiesc blagovati trùdee rukah tvoijeh, blaxen jessi, i dobrochieti biti.* Jur ù istinu onnijema, koii isctuu xivgliegne s' trùdom pravetniem, Bògh obbecchiava plood fvoje dobrotè ù ovomu mjestu. *Spuscitichie Gospodin blagossov fvarhu xitnizah tvoijeh, i fvarhu fvijeh djellovagnah rukah tvoijeh, i blagossovitichie tebbe.* (*Deut.* 18.)

Nepitamo nami sàmo od Bogha, dabi biilo dopuscteno s' onniem sluxitise, sctobifmo dobiili s' nafciem znojem, i s' kreposti, s' pomochi gnegove blagodarnosti (jerefe ovò istinittò govori nafce) ma josct prossimo dobru pamèt, dà od dobro dobivenieh buddemofe takoger mocchi dobro, ì razborittò sluxiti.

13. *Zasctofe prilàga ovj dielak, illitti riec* fvakdagni?

Svakdagni. Josctje ovoj rieci podloxno onnò poznàgne sctedegna, i ufteghnuchia, koga mallo prie rekofmo. Jere ne prossimo jezbinu razliku, i izabranu, ma onnu, kojabi zadovoglna biila potrebi naravskoj: nekabife zaframili onnii ù ovomu mjestu, koii s' marzosti opchienoga jeftiva, i piichia, slieduu izabrane, i izvarfne jezbine, i vìnaa. Nèkorrùfe magnè s' ovom rieci, Svakdagni, onnii, koijema Ifaia stavglia prid òccima onnee strahovittee prietgne: (*Ifaia* 5.) *Tefcko* vami, *koii prilagate kucchiu k' kucchi, i basctinu s' basctinom sjedinujete tchia dò kraja mjefta: jedallichiete pribivati vii fami ù fried zemglie?* Jerbo jest nenapunniva xudba ovijeh gliudih, od koijeh onnò piifano bii od Salomuna: (*Eccl.* 5.) *Lakomaz nechiefe napunniti jafprih:* koijemafe josct pristoi onnò govore-

voregne Apostola: (2. *Teſſal. 6.*) *Koiiſe bocchiu bogatti ucciniti, upadaju u naopoſti, i u zavezu djavla.*

· Zovèmo josct Kruh *Svakdagni*, jerga blagujemo zà pokriepiti xivotnu mokrinu, koii ſvaki dàn skoncajemo ù jakosti naravske vruchine. Jest najposlie ovòbiichie, kojeſe proſſitti imà bez pristanka, dabiſmoſe uzdarxalli ù ovomu obicjaju za gliubiti, i cjastitti Bògha, i dabiſmo podpunno darxalli, i vjerovali onnò, kako jest, da xivot, i ſpaſſegne naſce viſſi ò Boghu.

14. *Sctoſe razumiu ovee rieci*, Daj nami.

Daj nami. Koliko daju nami zà beſsjediti ovee rieci zà nagovarati Vjerne, dabi cjastilli, i bogogliubno, i svèto klagnali nedospiveno mogujstvo Boxje, u kojega ruzi jeſſu ſvakaa, i dabi marzielli onnu opaku beſsjeddu Huddobe: (*Luk.*4.) *Meni jeſſu dana ſvakaa, i komu bocchiu dajem onnaa.* Jere ſvąk znà, daſſe ſvakaa dieluu, uzdarxaju, i uzmnaxaju pò vogli ſamoga Bogha.

15. *Zasctoſe bogatzi imaju sluxiti s' ovijem riecima, premda obiluju ù svè ſtvari.*

A' rietichie koigod, kojaje ova potreba postavgliena bogatiema zà proſſitti ſvakdagni Kruh, buduchi bogatti ù ſvijem stvarima? Ovaje gnima potreba zà mollitti nà ovj nacin, nè daſſe gnima daduu onnaa, od koijeh imaju obilnòst pò blagodarnoſti Boxjoj; ma dà nebi izgubilli onnaa, s' koijema obiluju. Zatò, kako piiſce Aposto, (1. *Tim.* 6.) neka ovdi nauccee bogatzi zà neuzoholitiſe, nì uſſati ù neſtavnòſt bogaſtvah, ma ù Bògha xivoga, koj podaje nami ſvakaa obilattò za xivjetti. A od ovoga potrebittoga Proſſegna prinoſsj ovi uzrok S. Ivan Zlatouſnik, nè samo dabi nami jezbina obilatta biila, ma dabi ruka Goſpodinova gnù nami dala, koja umechiuchi zdravu, i toliko ſpaſſovnu krepost ù ſvakdagnemu kruhu, cinj, dà i jezbina uſprudi tielu, i tielo dà sluxi duſci.

16. *Zascto govorimo*, daj nami, *à nè* daj meni?

A' sctoje, zascto govorìmo, *Daj nami*, ù broju mnoghieh, à nè meni? Jerje onnò vlasctitò gliubavi Karstchianskoj, nè dà ſvakj budde pomgniv od ſamoga ſebbe, mà josct, dabi nastojao zà iskargnega, i ù nastojagnu ſvoje koristi, dabiſe josct ſpomenuo i od druzieh. Priſtavgliaſe onnomu, dà koiiſe darovi od Bogha dajuu komugod, ne-

da-

dajuſe zato, daiih sàm uxiva, olli dabi ù gnih razbludno xivio, ma dabiih s' druziema dielio, kojabi ſaviſcgnaa biila. Jere govorj S. Baſilio, i S. Ambrox. *Gladujuchieh jeſt kruh, koga tii uzdarxujeſc; golieh hodicchia jeſt, koju tii zatvaraſc; odkuup nevoglnieh jeſt, i oslobodjegne, i jaſpra, koju tii u zemgli zakopavaſc. Znaj dakle, dà toliko dobavah pritiskaſc, kolikaa moxeſc ucciniti, a nehoccbieſc.*

17. *Sſto zlamenuje onnà riec* Danàs *ovdi poſtavgliena?*

Danàs. Ovà riec napomenuje nami opchienu nemòch. Jere, tkoſe nahodj, koj, ako nebi uſſao, dabi mogao providieti potrebittee tratgne xivota s' trudom ſvoiem zà duggò vrieme, zà najmagnè nebiſe nadao, pripraviti ſvakj dàn za xivgliegne? A' uſtinu Bogh nedopuſcta da imamo ovò uſſagne, koije zapovidio, dà mii josct proſsimo od gnega hrànu od dneva, ù dnevu. Kojè govoregne imà ovj potrebitti nauk, jere ſvì imamo potreba od ſvakdagnega kruha, zatò ſvakj imà govoriti ſvakj dàn molitvu Goſpodinovu, tojeſt, Occe naſc. Ovaa rekoſmo od kruha, koj hràni; i uxdarxuje tielo, bùdùcbi s' juſtima blagovan, koi jeſt ſvacii vjernieh, i nevjernieh, bogogliubnieh i opakieh, i davaſe ſvijema s' cudovittom dobrotom Boxjom, (*Matt.* 5.) *Koj Sunze ſvoje izaiti cinj, ſvarhu dobrieh, i zlieh, i daxdietti ſvarhu pravetnieh i nepravetnieh.*

18. *Sſtoſe ovdi razumjetti imà od kruha duhovnoga, koiſe josct zatvarà ù vellicanſtvu ovoga Proſſegna?*

Drughj jeſt kruh duhovni, koga josct ù ovomu mjeſtu proſsimo: ù komuſe zlamenuju ſvakaa, kojàgodſe isctuu ù ovomu xivotu ſtavnòſt, i ſpaſſegne duha, i duſce. Jere kakoje jezbina od mnogo varſtah, s' kojomſe hràni, i uzdarxaje tielo: tako nije od jedne varſte piichia, koja uzdarxuje xivot duha, i duſce. Jere i riec Boxja jeſt hràna duſce. Jere govorj Mudròſt (*Prov.* 9.) *Dojdite, blagujte kruh moj, i piite vino, kojeſam ſmieſcao vami.* A' odnoſsèchi Bogh od gliudih mooch ovè rieci, sſto obicjai imà ucciniti, kadaſe priceſto vriedi s' naſciem grieſſima, govoriſe, dà cinj podnoſſitti, i tarpjeti glaad pùku cjovjecanskomu. Jereſe ovako nakodj prid Amoſom Prorokom. (*Amos.* 8.) *Dattichiu glaad rieci Boxje*. A' kakoje iſtinitti bigiliegh blìze ſmarti, kada gliudi nemoguu olli primiti hrànu, olli primgliènu uzdarxatti; takoje vellik bi-

glie-

gliegh od neuffanoga fpaffegna, kada olli neisctim riec Boxju, olli akoje imaju neuzdarxujuje, i izuftivaju onnj nemilli glàs protiva Bòghu: (*Job.* 21.) *Odftùpi od nas znagne puutovah tvoijeh necbiemo*. U' ovomu ijedu farza, i ù sliepofti pamèti onniife nahoduu, koii tlacèchi onnijeh, koii gnih zakonittò vladaju, Katolike, i Biskupe, i Redovnìke, odftupajùchi od fvete Zarque Rimske, pridadofce febbe nà nauk, i nà vladagne Poluvjerzima izopacitegli-ma rieci Bòxje.

19. *Od pravoga kruha fvarhubitnoga, koije Jefukarft Gofpodin.*

A' jur kruh jeft Jefukarft Gofpodin, hràna dufce. Onbo iftj govorj od febbe: (*Ivan. pogl.* 6.) *Ja jeffam kruh xivi, koifam s' nebba fifcao*. Nemoxefe vjerovati, s' kolikom sladofti, i radofti ovj krùh napugna dufce bogoglinbnieh, tada navlasctitò, kadafu oxaloftchieni s' nevogliami, i s' nezgoddami fvjetovniema. Jeft nami zà izglèd onnò fvèto kollo Apoftolah, od koijehfe nahodj: (*U' St. Ap.* 2.) *Onnii ù iftinu igiahu veffellèchife od obraza skupsctine, jereffu uccigneni biili doftojni zà imme Jefukarftovo podnoffitti pogarde*. Punne jeffu kgnighe prilikah od ovè varfte od xivota fvetieh gliudih, i od unutargnieh ovìjeh radoftiih dobrieh gliudih, ovako govorj Bògh: (*U' Occitt.* 2.) *Dobitniku dattichiu mannu fakrivenu*.

20. *Jefukarft uxdarxujefe iftinitto ù Sakramentu Pricefchia, i zatòfe vlàsctitò govorj* Kruh nafc.

A' poglavittò *Kruh nafc* jeft Jefukarft Gofpodin, koife bivftveno uzdarxuje ù Sakramentu Tjela Jefukarftova. Ovj neizrecceni zaklad gliubavi dade nami, kadafe povrachiafce k' ozzu, od koga recce: (*Ivan.* 6.) *Koj blaguje pùt moju, ù meni prihìva, à jà ù gnemu*. (*Matt.* 26.) *Uzmite, i blagujte, Ovò jeft tielo moje*. Onnàchie Paroki prikazati, kojàchiefe priftojati korifti Puka Viernoga iz onnoga mjefta, ù komufeje ponàfe prikazala krepoft, i biichie ovoga Sakramenta. I ù iftinu ovj kruh govorìfe nafc, jereje sàmo gliudih Vjernieh, tojeft, onnijeh, koii zdruxujuchi Gliubav s' Vjerrom, opiiraju ghnu zobbe griehah Sakramentom Pokore; koii fpomenujuchife, daffu sinovi Boxj, primaju, i ciaftee Boxanftveni Sakramenat, s' koliko najvecchiom fvetofti moguu, i s' posctegnem.

21. Za-

21. *Zasctose zovè Tielo Jesukarstovo Svakdagni kruh nasc?*

A' zasctose zovê *Svakdagni* pripravan jest dvostrukki razlogh: parvj jest razlogh, jerese svakj dàn ù svetottajstva karstchianske Zarque, i prikaxuje Boghu, i dajese bogogliubno, i svèto prosséchiema: drughj jest, jerese svakj dàn primiti imà, olli ù istinu, dasse tako imà xivjetti, kakobismoga moghli svakj dan dostojno primati, kolikobise najboglie moghlo ucciniti. Neka cjuju scto goverj S. Ambrox, koj suprotivno chiutuu, i darxuu, dà nije potrebno blagovati ovee jezbine dusce; nego nakon mnogò vriemona: *Akoje svakdagni kruh, zasctoga primasc poklje proscla godiscte? Primmgu svakj dàn, jere svakj dàn tebbi prudi: tako xivi, dabi svakj dàn bio dostojan zà primitiga.*

22. *Kakò imamo biti prigbnuti, ako oncjas nebismo isprosilli kruh, koga prosimo:*

A' à ovomu Prossegnu imajuse poglavittò nà onnò nagovarati Vjerni, dà, kada buddu s' nacinom postavili i miiso, i nastojagne svoje zà stecchi stvàri potrebittee xivota, neka spusctuu nà Bògha svako djellovagne stvari, i neka pridaduu xudbu svoju vogli gnegovoj: (*Pjess.* 54.) *Koj nechie datti ù vieke smutgnu pravetnomu*. Jere ollibi Bògh dopusctio onnaa, kojàse prossuu, i takobi dostighnùli svoju xudbu; olli nebi dopusctio, i takochie biti bigliegh priistinitti, dà onnò nije spassovno, nì koristno, sctose nedopuscta od Bogha bogogliubniema, koj vecchiu pomgnu imà od spassegna gnihova, nego onnii istii imaju. Kojù stvàr mocchichie Paroki uccitti istomacivajuchi onnee razloghe, koiisu priliepo sloxeni od S. Augustina ù kgnizi Probi Udovizzi.

23. *Oddiase daje ovdi uzrok zà razmiscgliatti?*

Ovose najposlie nahodj ù tomacègnu ovoga Prossègna, dabise spomenuli bogatzi, dabi pridàli Bòghu imàchia, i bogastva primgliena, i dabi razmiscgliali, dassu radi toga s' ovijem dobrima nadareni biili, dabiih dielili ubo ziema: U' komu chiuchiegnu pristojùse onnaa, kojàsu reccena od Apostola (1. *Tim.* 6.) odklechie Paroki mocchi uzèti vel liku jakost od Zapoviedih Boxanstvenich zà koristno, i spassovno prosvietliti ovò mjesto.

OD

OD PETOGA PROSSEGNA.

POGLAVJE XIV.

I Odpusčti nami dughe nasce, kako i mii odpusčtamo duxnikom nasciom.

1. Iz mukke Jesukarstove izusckoje odpusčegne griehab nasciek.

BUduchi takoger mnogaa, kojaa prikaxuju nedoſpivno moguſtvo Boxje, zdruxeno s' jednakom mudroſti, i s' dobrotom, da kudgodierbi obbratio occi, i miisli, ſuſrelibi priiſtinitti biglieзi neizmjernoga moguſtva, i dobrotè, nitiſe ù iſtinu nahodj ikkakva ſtvar, kojabi vecchiè ukazala privelliku gliubav; i cudovitto dobrokocchiegne prema nami, koliko neiſtomacglivo ottajſtvo Mukke Jeſukarſtove: odkle izvirrè onnj vjekovni vrutak zà opratti neciſtocchie griehah, s' koiem xudimo biti poſtrapàni, i oppràni, buduchi, Bògh voditegl, i dovaoz; kada onnò od gnega proſsimo: *Odpusčti nami dughe nasce*.

2. *Sčto uzdarxuje u ſebbi ovò pèto Proſſegne?*

A' uzdarxuje ovò proſsègne gneku skuppu od onnijeh dobarah, s' koijemuje napugnen narod cjovjecanski pò Jeſukarſtu. Jère ovò nauccii Iſaia (*p.* 27.) *Odpusčichieſe* govorj, *zlocchia kucchie Jakobove, i ovije ſvakj plood, dabiſe odnio grieh gne*. Sčto josčt David prikaaza s' onnijem riecima, daſsu onnii blaxeni, koiiſu moghli primiti onnj paſſovni plood: (*Pjeſſ.* 31.) *Blaxeni, koijeh odpusčene jeſſu zlocchie*. Zatò nauk ovoga proſsègna imàſe pomgnivo razmiſcgliati, i pripoviedati od Paſtìrah, koga znàmo daje toliko moguuch zà doſtighnuti nebbeski xivot.

3. *Kakoſe ovdi nenahodi iſtj nacin mollègna, kij bii ù proſſasčniem proſsègnima?*

A' pocignemo novj nacin zà mollitti. Jere doſle proſſiſmo od Bogha, ne sàmo dobra vjecnaa, i duhovna, mà i bjegùchia, i kojàſe priſtoju ovomu xivotu; à ſada mollimo, dabi izbavio od zla duſce, i tiela, i ovoga xivota, i vjecnoga.

4. Ko-

4. *Kojase isčtuu ù onnomu, koi xudi isprossitti opprosčte-gne grieha?*

A' zà isprossitti onnò, sčto prosśimo, isčtèse pravi nacin zà prossitti; kako imaju bìti pripravni onnìì, koii xudee mollitti Bogha nà ovj nacin. Uccittichie dakle Parok Puuk Vjerni, daje najparvò potrebno, dabi onnj poznao svoj grieh, koibi ktio ovò prossitti, paka dabisè ganuo s' chiuchiegnem, i s' boliesti takoger, dabi podpunno vjerovao, daje Bogh ù ovoj vogli, zà opprostiti onnijema, koii sagriesciсе, buduchi, kako rekosmo, tako prighnùti, i pripavni, da nebi posrecchi onnò neuffagne spassègna sliedillo xestoku uspomenu, i poznàgne griehah, kojè possvoii gnekada sarze Kaina, i Jude (*Nar.* 4. *Matt.*27.), koii samo zienisce Bògha ossvetiteglia, i nemillostna, à nè josčt tiha, i millosardna. Dakle ù ovomu prossegnu potrebuje, dabismo tako pripravni biili, dà, poznajùchi bolexglivo grjehe nasce, uteklibismose k' Bòghu, kako k' Ozzu, à nè kako k' sudzu, od koga prossimo, dabi s' nami cinio nè pò sùdu, ma po millosargiu.

5. *S' koijema razlozima prighigneſe cjovjek nà poznagne griehah?*

A' lasčnobismose prighnulli za poznatti nasc grieh, akobismo posluscàli istoga Bogha, koi napomenuje nami ovj razlogh ù svèta Piisma. Jerese nahodi onnò prid Davidom: (*Pj ſſ.* 13.), *Svi odstupisce, zajedno nekoristni uccinellise jessu, niie koibi uccinio dobro, nije tcbia dò jednega.* U' komu chiuchiegnu govori Salomun: (*Eccl.* 7.) *Nije cjovjeka pravetna nà zemgli, koibi uccinio dobro, i dà nebi griescio.* Gdjese onnò josčt pristoi: (*Prov.* 20.) *Tko moxe riecbi neozquarnutoje sarze moje, cisč jessam od grieha?* Sčto josčt piisano bii od S. Ivanna zà odbitti gliudi od ohološti: (1. *Ivan* 18.) *Akobismo rekli, dà grieha neimamo, nàs istijeh varamo, i istina ù nami nije.* I od Jeremie: (*Jerem.* 2.) *Rekaosč bez grieha, i pravetan jà jessam, i radi toga nekase odvràti ghniev tvoj od mene; evò jà nà sudu pravdatichiuse stobom, radi toga, sčtosi rekao nesagriescih.* Koijeh svijeh nauke potvardiva isti Gospodin Jesukarst s' onnom naredbom prossegna, koj gnih bjesce izustio, i govorio proz justa onnijeh, s' cim zapovieda, dà mii ispoviedamo, griehe nasce. Jere oblàst sabora Milevitans-

tanskoga zabraani (*pogl.* 56.), dabiſe ovò nà drughj nacin istomacilo, ovako povorj: *Odrediloſeje, dà, koigod zieni, daſſe ovako govorun od Svetieh onnee rieci Molitve Goſpodinove ù koje govorimo*; odpuſcti namidughe naſce *ovako bocchie, daſſe govori od ſvetieh, kako dabi govorio ovò zà ponixegne, a nè iſtinittò, dà budde proklet*. Jere koibi moghli podnieti onnoga, koj mollj, à pak laxè nè gliudma, ma Boghu iſtomu, koi govori s' justima, hotèchi damuſe opprosti, à ſarzem govorj, dà neima duggove, koiibimuſe odpuſctili.

6. *Nà koiſe nàcin uzbuduje u duſci bolieſt, kòja griize, pokleſe poznao grieh, i prava Pokora iſtoga grieha?*

Nije ù iſtinu zadoſta ù potrebittomu poznagnu griehah mallahnoſe od gnih ſpomignati. Jereje potrebno, dabi nami xeſtoka biila onna uſpomena, dabi ſarze probolla, dabi potizzala duſcu, i dabi raxeghla bolieſt. Zato Parokè pomgnivochie iſtomaciti ovò mjeſto, dabiſe ſpomenuli ſluſcaozi vjerni nè ſamo od zlocchiah, i opacinah ſvoijeh, mà dabiſe ſpomenuli xaloſtno, i boliexglivo, dabi priſtupili k' Boghu ozzu, kadaſu oxaloſtchieni s' unutargniem chiuchiegnima, ponixno od gnega proſſechi, dabi iskuubo uſſagene oſtgne griehah. Nechie pak ſamo naſtojati zà postaviti prid occima pùka vjernoga grubocchiu od griehah ma joſct nedoſtojnòſt, i ſmrad gliudzku; koii buduchi niſcta, nego ſmargielo meeſo, i privellika ſmrad, imamo ſmionſtvo uvriediti nedoitglivo onnò vellicanſtvo Boxje, i neizreccenu izvarſcnòst s' gnekiem nacinom, koiſe nemoxe vjerovati, navlaſctitò od koga ſtvoreni, oſlobogeni, ginadàreni s' neizbrojniema, i s' privellikiem darovima.

7. *Kako pridajemo nas priteſckoj ſluxbi djavaoskoj, pò griehu?*

Zaſcto ovò? (*Jer.* 5.) Jer buduchi odſtùpili od Bogha Ozza, koije privelliko dobro, pridajemo nas djavlu zà prigrubu plàtu grieha ù prinevoglno suxanſtvo; nitiſe moxe izrecchi, koliko nemillo òn goſpoduje ù duſce gnihove, koii, buduchi odaghnalli priſlatki jaram Boxj, i buduchi razkinuli zavezu pripogliubglienu od gliubavi, s' kojomſè ſtiska duh naſc s' Bohom Ozzem, odbjeghnùſce k' privellikomu nepriategliu, koiſe zovè ù Boxanſtvene Kgnighe s' oviem immenom *Poglavizza, Vladavaz ſvieta, i Pogla-*

vizza

vizza tminah, i Kragl svarhu svijeh sinovah obolesti: (*Ivan* 12. *Eff*. 6. *Job*. 41.). A' prema onnijema, koiise pritiskaju s nemillosti djavla, onnj glàs Isaie (*pogl*. 26.); istinjttose pristoi: *Gospodine Boxe nasc, posvoisce nàs gospodari bez tebbe*;

8. *Kolika zla unosj grieh ù dusci?*

Ako nas neganivaju, i neprighignuu ovee prekinute zaveze glivbavi, neka zanajmagne prighnuu nevoglie, i nezgodde, ù kojee upadamo pò griehu. Jerese ozquarnuje svetost dusce, koju znamo, daje zarucena s' Jesukarstom: cinise oppogagnena onnà istà zarqua, koju, koii ozquarnuju, protiva gnima govori Aposto. (1. *Kor*. 37.) *Ako koi zarquu Boxju ozquarniti budde, pogubitichie gnegà Bogh*. Neizbrojna jessu zla, kojaa grieh ùnesse ù cjovjeka, koju mallomagn nedospivenu kughu izustii David s' ovijem riecima: (*Pjess*. 37.) *Nije zdravglia u puti mojoj od obraza sarxbe tvoje: nije miira kostima mojema od obraza griehah moijeh*. Tojest prikaxuje ovu jakost ranne, kaja ispovieda, da nije zdrava ikkakva strana od gnegova xivota radi kuxnoga grieha. Jere otrov grieha probiila bjesce; tojest bjesce ozquarnùla, i potamjella razum, i vogliu, koiisu primnogò stavni djel vi dusce. Ouu mnogò prioccittù kughu prikaxuju svèta Piisma, kada zovu grescnike hrome, gluhe, nieme, i sliepe; i bez svijeh udah. Dalli izvan boliesti, koju chiuiasce, kako od opacine griehah, vecchiese josct smucchievàsce David od sarzbe Boxje, kou razumiasce ganutu ù sebbi radi grieha. Jerbo opakii rattuju s' Boghom; s' griessima koijeh primnogose vriegiaj govoribo Aposto: (*Rim*. 2.) *Sarxba, i gbniev, nevoglia, i xalòst ù svakoj dusci cjovjeka, koj cinj zlo*: Jere premda pro de diello grieha, nisctanemagne ostavà grieh ù ozquarnosti, i ù krivini, svarhu koga vazda stoii sarxba Boxja sliedechi gnega, kako laad, i scako osjena tielo.

9. *Kakose imamo obarnuti nà pokoru, buduchi poznana nevoglia griehah?*

Buduchi dakle David bio ragnen s' ovijem ostgnima, sillovascese za prossitti oppròsctegne griehah, kojèga i izgled boliesti, i nacin nauka, izvagen iz gnegove Pjesne petdessete, prikazatichie Paroki vjerniem sluscaozima, dabise moghli uvjexbati s' izgledom Proroka, i na chiuchiegne

gne boliesti, tojest na pravu pokoru, i na uffagne prosstègna. Koliku korist imà ovj nacin govorègna, dabismose nauccilli bolietti od griehah, prikaxuje onnò govoregne Boxje prid S. Jerolimom; koj; kada nagovarasce Israelà nà pokoru, napomignasce gnemu, dabi razumio chiuchiegne żalah; koii sliedu grieh. (*Jer. 2.*) *Viddi daklè, govori, jereje zlo, i garko, dassi tii bio ostavio Gospodina Bogha tvòga, i dà nije strah gnegov prid tobom, govori Gospodin Bogh vojstvah.* Koiisu bez ovoga potrebittoga chiuchiegna poznagna; i boliesti, oviise govoruu prid Prorozzima Isaiom; (*pogl.* 46.) Ezekielem (*p.* 3.), i Zakariòm, (*p.* 7.); dà imaju sarze tvardo; i kamenittò; i od diamanta: Jere jessu kako kàmi; nebuduchi smekscani s' ikkakvom boliesti; neimajuchi ikkakvo chiuchiegne xivota, tojest sspassovnoga poznagna.

10. *S' koiem razmiscgliagnem imàse zaceti uffagnè zà odarxatti prosstegne, poklesèje poznào, i marzio grieh?*

A'; dà nebi puuk upanuo ù neuffagne; kako dà nemoxe dostighnuti opprosstegne, pristrascen od vellicine griehah; Paroki imajuga zvatti nà uffagne s' ovijem razlozimà; i da Gospodin Jesukarst dade oblàst zarqui zà odpusstevati griehe; kakose tomaci ù Cklànu prisvetoga Vjerovagna; i s' oviem prossègnem nauccii, kolìkaje dobrotà, i blagodarnòst Boxjà prema narodu cjovjecànskomu. Jere àko nebi Bògh bio spravan, i pripravan zà opprostiti griehe pokornizima; nebi ighda nami narèdio ovj nacin za mollitti: *Odpussti nami dughe nasce.* Zato onnò imamo darxatti uffageno ù dusce nasce, dachie òn nami udielitti millosargje Occino; koije zapovidio; daga psossimo s' ovijem molitvami:

11. *Kako Bògh lastno opprascta griehe nasce, akose mii Kajemo?*

Jerese podpuuno nahodj pod oviem prossegnem onnj nauk, daje Bògh tako prighnùt k' nami; koliko dobrovoglno pràsscta onnijema, koiise pravò kajuu. Jere Bògh jest onnj prema komuse griesci; potlacujuchi poslùh, cigove mudrosti mutimo red, kolikoje od nasce strane; koga vriedimo, koga gardimo s' djellima; i s' riecima. A' òn isti jest pridobrostivi Otaz, koj; moguchi svakaa opprostitti, nè same prikaaza, dà ovò hocchie, mà josct ponukuje gliudi,

dabi od gnega piitali prosctègne, josct naucci, s' koijemi bi riecima ovò uccinilli. Zatò nemoxe ikko sumjetti, da buduchi òn postavnik, nebi biilo ù nascoj vlàsti smiiriti millost Boxju s' nami. A' jere ovà sviedoxba prighnùte voglie Boxanstvene za opproštitti, uzmnaxa vjerru, goii ufsagne, i raxixe gliubav: triebaje narescitiovò mjesto s' gnekiem boxanstveniem svjedoxbami, i s' izgledima gliudih, koii pokajuuchise od privellikieh griehah, dade gnima Bògh opprosctegne. Koj nauk buduchi tomacili koliko stvar iskasce, u pridgovoru onnoga Prossègna, i ù onnomu dielu Vjerovagna, koije *od odpuscłegna griehab*, odklèchie uzeti Paroki, kojàse buddu zieniti prištojna zà narescitì ovò mjesto, ostalachie izvaditi iz vrutakah Kgnigàh Boxanstvenieh.

12. *Sctose razumje ù ovomu prossegnu s' immenom dugovah?*

Takoger nekase sluxuu s' istom naredbom s' kojom zienismo, dasse imà sluxiti ù ostala prossegna, nekabi razumjelli vjerni scto ovdi zlamenuju *duggovi*, da pòsrecchi prevareni od raslikosti, nebi prossilli scto druggò od gnega izvan onnoga, sctose prossitti imà.

Parvòje pak trieba znatti, dà neimamo prossitti, dasse nami odpuscti gliubav iz svega sarza, iz svè dusce, i iz svè pamèti, kojusmo podpunno duxni Bòghu, i od kojega dùga zaplàchiègne potrebnoje za spassegne.

A' neprossimo, kako dà nebismo unaprieda darxani biili ispunniti ovaa, jere pod immenom dùga, josctse uzdarxùje poslùh, cjàst, i posctegne, i ostala darxanstva od ovè varste.

A' mollìmo, dabi oslobodio od griehah. Jere ovako istomacir S. Luka (*p.* 7.) Koj postavii griehe zà dùggove, za ovj uzrok, jere griescechi cinimose krivzi Bòghu, i pridani nà dostojne pedepse, kojee plàchiamo olli zadovogliegnem, olli s' podnossegnem. Od ovè varste bii dùgh, koga Gospodin recce pò justà Proroka: (*Pjess.* 6.) *Kojaa neugrabiih, tada plàchiah*. S' koiem naukom rieci Boxje moxese razumjetti, nè samo, daśmo mii duxnizi, ma josct, da nemoxemo platiti, (*Luc.* 7.) nemoguchi grescnik nà ikkakav nacin pò sebbi zadovogliti.

13. *Kada grescnik nemoxe pò sebbi platiti, odklèse moxe zadovogliti dugu uccignenu pò griehu?*

Radi toga imase utecchi k' millosargiu Boxjemu, kòmu, jere odgovara jednaka pravda, od kojeje Bògh pritvàrd, smàse sluxiti s' molegem, i s' obranom Mukkè Gospodina nascega Jesukarsta, bez kojè nije ikko ighda odàrxaò opprosctegne od griehah, iz kojè Mukke istecè svaka krepòst, i jakost zà zadovogliti, kako iz jednoga vrutka. Jere onnà ziena plachiena od Gospodina Jesukarsta nà krixu, i nami pridana pò Sakramenatima s' primagnem olli s' xudbom; od tolikèje ziene, koliko nami odàrxuje, i nadopugna onnò, scto prossimo ù ovomu prossegnu, dabise nami odpusctili griessi nasci.

14. *Ovdise mollj za opprosctegne, i odpusctegnè grieba malloga, i grieba smartnoga.*

U' kòmu mjestu nèmollìmo samo ovò zà male griehe, mà josct zà tesckee, i smatnee za odarxatti prosctègne? Koje molègne nechie imatti zienu ù vellicini griehah, ako nebi uzeò zienu od Sakramenta Pokore, ispoviedajuchise, xudèchi za primiti Sakramenat gnè, kakòseje jur reklo.

15. *Nije istj razlogh, zascto ovdi govorimo* dughee nasce; *koi bii, kad prossasmo* Kruh nasc.

Mnogo pak druggojacie govorimo *Dughee nasce*, nego prie rekosmo *kruh nasc*. Jereje nasc onnj kruh; jerese daje nami pò daru Boxjemu; a griessj jessù nasci, jere gnihovo pomankagne pribiva ù nami; jerese cinuu s' voglioni nascom, koii nebi imalli narav, i jakòst grieha, ako nebi biili povògllni. Mii dakle imajuchi onnò pomankagne, i ispoviedajuchi prossimo potrebittò smillovagne, ì millòst Boxju za opratti griehe. U' cemuse nesluximo s' ikkakviem oggovorom, niti namechiemo uzrok na ikkoga, kako uccinisce parvii gliudi Adam, i Eva: (*Narod.* 3.) mii nas sudimo ako dobro poznajemo, sluxèchise s' onnom molitvom Proroka: (*Pjess.* 104.) *Neprighni sarze moje nà vitti prievare, za oggovarati oggovaragna ù griessima.*

16. *Zascto prossimo ù vecchj broj* odpusctì nami dughee nasce.

A' pak negovorimò, *odpusctì meni*, *mà nami*: sctoje bratinska svoita, i gliubav, kojase nahodi megiu svijem

 gliudima,

gliudma, iscté od svakoga od nas, dabismo pomgnivi billi od svaciega spasségna od iskargnieh ù opchieno, dà kada zà nas mollimo, buddemo josct mollitti i za gnih. Ovj obicjaj molègna pridan bii od Gospodina Jesukarsta, poslie bii primglien, i svegerse uzdarxaje od zarque, josct istii Apostoli primnoge uzdarxasce, i bisce tvorzi, dabise i ostali sluxili. A' od ovè goruchie pomgne, i poxude ù molègnu zà spassegne iskargnieh imamo upiisano i ù jednomu, i ù druggomu Zakonu prisvietle isglede svetieh Moysessa, i Pavla; od koijeh parvj, koibi Moijses, ovako mogliasce Bogha (*Izod.* 32.). *Olli opprosti gnima ovj grieh, olli ako neuccinise, pomarsi mene iz libra tvoga, ù komusi me upiisao*. Drughj nà ovj nacin, tojest S. Pavao (*Rim.* 9.) *Xudiah ja isti biti proklèt od Jesukarsta zà bracchiu moju*.

17. *Kakose imaju razumjetti ovee rieci*: Kako i mii odpusctamo duxnikom nasciem?

Onnà riec, *kako*, moxese razumjetti nà dvà nacina. Jere i imà jakòst prilike, tojest, kada prossimo od Bògha, dà kako mii prasctàmo pogarde, i sramote onnijema, od koijehsmo uvriedeni, takobi on nami opproстio griehe. Jest josct bigliegh uvjetta, ù komu chiuchiegnu Jesukarst Gospodin nà ovj nacin tomacj kad govori: (*Matt.* 6.) *Jere ako buddete odpusctiti gliudma griehe gnihove, odpuscititichie i vami Otaz vasc nebbeski sagriescegna vasca; dà akoli nebbudete odpusctiti gliudma, Otaz vasc nechie odpusctiti vami griehe vasce*. A' jedno, i druggò chiuchiegne imaju istù jakost za opproстiti, dà, ako xudimo, dabi Bògh nami podao opprosctègne od griehah, potrebnoje, da i mii prostimo gnima istijema, od koijesmo primilli pogardu. Jere tako Bògh isctè od nas, dasse nespomignamo od pogardah, i daje megiu nami zamjenittà gliubav, i blagodarnost, dà akose koiigod nijesu smiirilli ù gliubavi, odmecchie, i marzi dobra, i posvetiliscta gnihova. (*Matt.* 10.)

18. *Odpusctegne svijeh pogardah potvargiujese, daje pristojna, i zapoviedima naravi, i zapoviedima Jesukarstoviema?*

Josct bii naregeno zakonom naravi, dabismo takvi biili druziema, kakve xudimo, dassu onnii prema nami; a kolikobi onnj bio pribezocan, koibi prossio od Bogha, dà ne-

bi pedepſao krìvinu gnegovu, kada òn darxi ſarze orru-xano prema iskargnemu. Zatò imaju biti ſpravni za opproſtiti onnii, koijemaſu uccignene pogarde: i buduchi uſſillovani s'oviem nacinom molègna; josct prid S. Lukom ovò Bogh zapovieda kad recce: (*Luk.* 17.) *Akobi ſagrieſcio protiva tebbi brat tvoj, pokaraj gnega, i akobi pokoru uccinio odpusćti gnemu; i, akobi ſedam puutab nà dan ſagrieſcio protiva tebbi, i ſedam puutab nà dan dabiſe obratio k'tebbi, ovo govorechi, Kajemſe; odpusćti gnemu.* Josćtſe sćtijè ù Evangegliu ſvetoga Mattea (*p.* 5.), *Gliubite nepriateglie vaſce.* Josćt (*Rim.* 12.), Apoſto, i prie gnega Salomun upiiſao bjeſce: *Akobi gladovao nepriategl tvoj, napitaj gnegà: akolibi xegiao, daj pittì gnemu.* Jo sćtſe nahodi prid S. Markom Evangeliſtom (*p.* 11.): *Kada buudete ſtojatti nà mollitvi, odpusćtite, ako sćto imate protiva komugod, neka i Otaz vaſc, koj nà nebbeſſieh jeſt, odpusćti vàmi griebe vaſce.*

19. *S' koijem razlozima imajuſe prighnutti ſarza gliudzka nà tihòſt, koju ovdi Bogh isćte?*

A' jere pò izopacègnu naravi, nije ſtvari, kojàſe cinj zlovoglnije od cjovjeka, koliko dabi opproſtio pogarde onnomu, koiih uccinj, Paroki neka poſtavee ſvàku mooch, i jakoſt ſarza, i pameti za priobratiti, i prighnutti ſarza vjernieh nà ovu tihòſt, i milloſargie, potrebitto cjovjeku Karſtchianinu. Nekaſe ſadarxee ù pridaagnu rjecih Boxanſtvenieh, ù koijehſe Bògh moxe cjutti, kòi zapovieda, daſſe ima opproſtiti nepriateglima. Neka ovò navieſtee Paroki, sćtoje priiſtinittò, daje privelliki bigliegh gliudma, daſſu onnii ſinovi Boxj, akobi laſtno opproſtilli pogarde, i gliubili iz ſarza nepriateglie. Jere sćto gliubimo nepriateglie, u ovomuſe vidj gneka slikka s' Bòghom Ozzem, koj ſobom ſmiirii prinepriateglskii narod cjovjecanski, odkupglien ſmartchiu ſina ſvoga od poghinili vjecne. A' neka buddè zaglava ovoga nagovora, i zapoviedi onnò zeſſarſtvo Goſpodina Jeſukarſta, od kogaſe nemoxemo odrecchi bez privelliva neposćtegna, i sćtette: (*Matt.* 5.) *Mollite zà progonechieh, i potvorechieh vas; da buddete ſinovì Ozza vaſcega, koi na nebbeſſieh jeſt.*

20. *Kakoſe imà cjniti s' onnijema, koii nemogun, dighnuti iz ſarza ſvaku uſpomenu pogardab?*

A' ù ovò mijesto neisctese jedno slabbo razborstvo Pastirah, dà nebi koigod izgudio uffagne spassegna, buduchi poznao mucnost, i potrebu zapoviedi. Jere jessu, koii, cìm razumiu, dassu darxàni dighnùti s pamèti pogarde, i sramote zaboravgliegnem povogIniem, i onnijeh gliubiti, koii gnih uvriedisce, ovò xùduu, i cinuu koliko moguu, mà zienuu, dà onnii nemoguu iskorjeniti svu uspomenu pogardah. Jere pribivaju ù sarzu gnekii ostanki otajne nenavidosti: radi toga vecchiese smucchiuju od valovah svoje duscevnosti, bojechise, dà nijesu istinitto, i cisto odmetnulli nepriateglstva, i tako dà nijesu posluscni biili zapoviedi Boxjoj. Ovdichie dakle Pastiri istomaciti suprotivne poxude puti, i dùha, jereje prighnùta chiùd i put gnihova nà òsvetu, a razbor duha nà opproctegne; odsctase megiu gnima nahodi vazdascgna smutgna, i karba. Radi toga uccittichie, dà neimaju biti bez uffagna spassegna kadase oppiruu, i protivu razboru xudbe naravi izopàcene, i iztechiene, istom dabise dùh uzdarxao ù darxanstvu, i ù vogli zà opproststitti pogarde, i zà gliubiti iskargnèga.

21. *Koii josct uzdarxuju poxudu ossvete, moguu, i darxanisu govoriti bez sagriescegna Molitvu Gospodinu*,

A' jerbi koiigod moxebit biili, koii, moguuchi josct sklonitti sarze, dabi gliubili nepriateglie, zaboravgliajùchise od pogardah, radi toga pristrasceni, kako rekosmo, s'onnom varstom ovoga prossegna negovoree molitvu Gospodinovu; Ovachie dvà raxloga prinieti Paroki, s' koijemachie odnieti od gnih ovu sctetnu prievaru. Jere svakj od Vjernieh govorj ovee molitve nà imme svè Zarque, ù kojoije potrebno dasse nahoduu koiigod bogogliubni, koii odpusctisce dùggove onnee duxnizima, koiise ovdi napomenuju.

Prilàgase k'ovomu, dà prossèchi ovò od Bògha, zajedno josct prossimo, sctogodse potrebittò imà postaviti od nàs ù ovomu prossègnu zà odarxatti onnu stvar. Jere prossìmo opprosctegne griehah, i dàr pràve pokore; prossìmo mooch unutargne boliesti, i skruscegna; prossìmo, dabismo moghli marzietti griehe, i pravetno, i bogogliubno ispovidietiih Kedovnìku. Takoger, buduchi nami potrebno josct opprostiti onnijema, koiisu uccinilli kojugod sctettu, alli zlo, kada mii mollìmo, dà nami Bògh prosti, ù istò dobba mollimo, dabi dao mooch zà smiiriti nàs s'onnijema, koi-

korjeh marzimo. Zatòfe priftrafciti imaju, i odbitti od ovè miisli, koiife fmucchiuju s'onnijem izprazniem, i opakiem ftrahom, dà nebi febbi uccinilli Bògha raffarcenijega ù ovomu profsègnu; i fuprotiva imàjufe josct nagovarati nà cèfti obicjaj molègna, s'koiembi profsilli od Bògha Ozza, dabi febbi dao onnu pamèt, i razbor, dabi opproftilli onijema. i gliubili nepriateglie, koiifu gnih uvriedili.

22. *Scto imà onnj ciniti, koj xùdi, damuje plodna Molitva od adpuscțegna griehah?*

A', dabi podpunno biila plodna molitva, najpriè imàfe poftaviti ovà pomgna, i razmifcgliagne ù gnoj, dobifmo ponizni biili prid Bòghom, i proffitti od gnega opprosctegne, kojefe nedaje, nego onnomu, koj profsj: takogerje potrebno dafmo nadareni s'onnom gliubavi, i s' bogogliubstvom, kojèfe priftoi pokorniema: à priftoife navlascțito, onnijema, dabi occiftili fuzami fvoje zlocchie, i opacine, kako ftavgliene prid occima. S'ovom miisli imàfe priloxitti opàz unaprieda od onnijeh stvarih, ù koijeh bii gneka prigoda zà fagriefciti, i kojee moguu datti nami prigodu zà uvriediti Bògha Ozza. Zabavgliafcefe David ù ovee miisli, kad govorafce: (*Pjeff.* 50.) *I grieh moj protivaje meni vazda.* U' druggomu mjeftu: (*Pjeff.* 6.) *Opiratichiu fvaku nòch poftegliu moju, i fuzami moijema odar moj natapatichiu.* Neka josct fvakj febbi priftavj onnu prigorùchiu pomgnu molegna od onnijeh, koii odarxafce od Bògha prosftegne od griehah s'molitvami: kako onnoga occitnika koj nà daleko stojèchi, radi fràma, i boliefti s'occima obbracchieniema k'zemgli, sàmo udarafce parfi, govorechi ovu molitvu: (*Luk.* 7.) *Boxe buddi meni grefcniku:* Takoger, i onnè xenè Grefcnize, koja ftojèchi zà Gofpodinom Jefukarftom, zelivafce noghe gnegove od gnè skvafcene fuzami, i josct otàrte s'vlàfima: Najposlie od Petra Poglavizze Apoftolskoga, *koj izajde izvan zaplakàfe gorko* (*Matt.* 26.)

23. *Kojèfu poglavittee liekarie zà izlieciti ranne dufce?*

Imàfe pak razmifcgliati, kolikofu nemochnij gliudi, i prighnùtij nà nemochi dufce, kojee nemochi jeffu grieffi, toliko imaju potrebu od vecchieh, i ceftchieh liekariah. A' jeffu liekarie dufce nemochne Pokora, i S. Priceftchie. Nekafe dakle slùxi Puuk Vjerni s'ovijema. Paka Lemofina, kako uccee Boxanstvene Kgnighe, jeft podobna lie-

karia za izliečiti rannie dusce. Zatò koii bogogliubno xùdee sluxitise s'ovom molitvom, kolikobi moghli, neka buddu blagodarni prema ubogh'ema. Jere koliku krepòst imà zà pomarsiti trohe, i ghnuzobbe griehah svjdokje Andio Gospodinov Svèti Raffael ù Kgnigah Tobie, kojegasu ovee rieci; (*Tob.* 12.) *Lemosina od smarti oslobodiva, i onnaje, koja cisti griehe, i cinj najti millosargie, i xivot vjecnj*. Svjedokje Daniel, koj nagovarasce Nabukodonozora Kraglia, ovako; (*Daniel* 4.) *Griehe tvoje s'lemosinami odkùpi, i zlocchie tvoje s' millosargiem uboghieh*.

A' najboglie dàgne, i nacin zà ucciniti millòsargie jest zaboravjègne od pogardah, i dobro-hocchiegne prema onnijema, koiisu ozquarnùli cjàst, i posctegne, olli tielo tvoje, olli tvoijeh. Koigod dakle xùdi, dà budde Bògh gnemu primnogo millosardan, ovj neka daruje Bòghu nepriateglstva svoja, i neka odpuscti svakù uvredu, i neka mollj dobrovoglno zà nepriateglie, isctùchi svaku prigodu zà ucciniti dobro gnima istijema. A' buduchi istomacena ovà zamjera, kada istomacismo mjesto od ubojstva, kòmu upravgliamo Paroke. Zatò nekabi zaglavili ovò Prossègne s'ovom svarhom, dà nije stvari nepravetnije, olli dasse nemoxe izmisliti, koliko onnj, koj, buduchi tvàrd s'gliudma, dasse ikkomu blaagh neprikaxuje, à istòbi prossio, dabi Bògh bio blaagh, i millostiv prema gnemu.

OD SCE'STOGA PROSSEGNA.

P O G L A V J E. XV.

I neuvedi nàs ù naopàst.

1. *Kolikaje poghibia, dà nebismo opèt upanùli ù griehu, poklèsmo primili odriescegne od griehah?*

JEst stvar istinitta, dà sinovi Boxj xudun Kragliestvo Nebbesko, poklesù odarxalli opprosctegne od griehah, buduchi raxexeni s'xùdbom zà datti cjàst, i posctegne Bòghu, i pridajuchi svakaa djella bogogliubstva boxanstvenoj

noj vogli, zielovitti viffuu ò vogli Occinoj, i providegnu gnegovu: tada toliko vecchma protivnik cjovjecanskoga naroda izmifcgliaobi fvè prievare protiva gnima, i snovaobi fvakee zasjede, s' koijemabi naskoceni biili, nà taa nacin, kakofe imà bojatti, dà, buduchi odvarghbi zlu miifo, nebi opèt upanùli ù grieffima, i daffe nebi uccinilli mnogo gorij, negbfu prie biili; od koijehbife s' razlogom moghlò riechi onno Poglavizze Apoftolskoga: (2. *Petr.* 2.) *Boglie bjefce gnima, dà nepoznafce puut pravde, negoli poslie poznagna natràgh obratitife od onnè fvète zapoviedi, koja gnima bii dàna.*

2. *Kakoje ktio Jefukarft nàs oruxati s' ovom molitvom protiva zasjedama varovittoga nepriateglia?*

Zatò zapoviedovoga Proffegna bii nami dàna od Gofpodina Jefukarfta, dabifmo fvakj dàn priporucevali nàs Bòghu, i proffilli gnegovu Occinu pomgnu, i òbranu; da akobifmo oftavglieni biili od obrane Boxje upanulibifmo iftinittò ù zancize varovittoga nepriateglia. A' nije sàmo zapovidio nà ovj nacin proffitti od Bògha, dà nebi nàs uveo ù naopafti; mà josct ù onnomu govoregnu, koga uccinii fvetiem Apoftolima ù onnò vrieme fmarti, kada ù iftinu recce, (*Ivan.* 13.) daffu onnii cifti, naucii gnih s' ovijem riecima ovoga darxànftva: (*Matt.* 26.) *Mollite da neugliezète ù naopaft.* Koja ufpomena opèt ponovgliena od Jefukarfta Gofpodina, poftavglia Parokima velliku tègotu pomgne dabi ponukovali puuk vjerni nà cefti obicjaj ovè molitve, dà, zapignajuchife gliudma tolikee zasjede ovè varftè nà fvakj cjas od nepriateglia Djavla, bez priftanka neka proffuu od Bogha, koj sàm moxe odaghnatti ovò: *Neuvedi nàs ù naopaft.*

3. *S' koijem pogbavittò razlozima moghlibi gliudi razumjetti potrebu ovoga proffegna?*

A' razumjettichie puuk Vjerni, koliko mnogò imà potrebu od ovè boxanftvene pomochi, akobife fpomenuo od fvoje slabofti, i neznagna: akobife fpomenuo od onnè bjeffjedde Jefukarfta Gofpodina: (*Matt.* 26.) *Dùh ù iftinu pripravan jeft, maje put slabba:* Akobi gnemu dofclo ù pamèti, kolikofu tescki; i sctetni dogagjaji gliudzki, pò fillovagnu Djavla, akofe nebi uzdarxalli s' pomochi defnize nebeske. Koj moxe biti occitnij izglèd cjovjecanske sla-

bofti,

bosti, koliko onnò svèto kollo Apostolah, (*Matt.* 26.) koji prie bjehu sarza vellikoga, à priblixajuchise parvj stràh ostavgliajuchi spassiteglia, pobjegosce? Premdaje svietlij, i occitnij onnj izgled Poglavizze Apostolskoga; koj ù toliku spoviedagnu ossobitu, i goruchiu gliubav prema Jesukarstu Gospodinu, kad mallo prie, uzdajuchise ù sebbe, ovako recce: (*Matt.* 26.) *Akomi budde potreba umrieti slobom, nechiute zatajati*; à òn oncjas pristrascen nà glas jedne xenizze potvardii zakletvom, dà on nepoznava Gospodina. U' istinu neodgovarahu gnemu jakosti ù privellikoj xestocini duha. Dà ako prisvèti gliudi pritescko sagriescisce pò slabosti cjovjecanske naravl, ù kojùse uzdahu, kolikose bojatti imaju ostàli, koiisu primnogò daleko od gnihove svetosti?

4. Kolikèsu, *i ù koliko paghibilih naopasti nahodise cjovjecij xivot*.

Radi toga, neka Parok prikàxe puku vjernomu ratti, i poghibili, ù koijehse vazda nahodimo, dokleje dusca ù ovomu umarlomu tielu, na koijeh nasarnuju ù svako mjesto put, sviet, i Djavao. Scto moxe ù nami sarxba, sctolli poxudba, tkoje tko nebi bio ussillovan chiutiti, i kuscati scettom suojom? tkose nahodi, koj nije podbadan od ovijeh potizzagnah? tkò nechjuti ovee ostgne? tkoje, koj nije raxexen, buduchi podmetnùte gorùchie zubglie? I ù istinu toliko jessu razlizi udarzi, tolikosu razlika naskocègna, kolikoje premucno, dasse nebi prìmila kojagod ranna. A' izvan ovijeh nepriategliah, koii pribivaju, i xivu s' nami, jessu odvisce prinemilli onnii nepriategli, od koijeh piisano jest: (*Effes.* 6.) *Nije nami arvagna protiva puti, i karvi, nego protiva poglavizzam, i Vlastima, protiva Vladaozima svieta tminah ovijeh, suprotiva Duhovniema zlocchie ù nebbeskieh*.

5. *Kolikosu teseka naskocègna Huddobah protiva nami, prikaxujese sudom S. Pavla*.

A' pristavgliajuse k'unutargniem rattima izvanske sille, i ussilnosti Huddobah, kojee i òccittò nà nas nasarnuju, i ottajno uvodùse ù dusce nasce, kolikose jedva moxemo uklonitti od gnih. Aposto zovègnih *Poglavizze* radi izvarscnosti naravi (jere rò naravi jessu izvarcnij od gliudih, i od ostalieh stvarih stvorenieh, kojee padaju pod chiuchiegnem.)

gnem.) Zovè josct *Vlafti*, jere nè samo nadhoduu s'krepoftju naravi, ma josct s'vlaftju; zove josct *Poglavizze fvieta tminah*: jere nevladaju fviet fvietli, i cifti, tojeft dobree, i bogogliubne; ma tmafti, i pùn maghle, tojeft onnee, koii zasliepglieni s'neciftocchiami, i s'tminami hudobnoga, i opakoga xivota, radujuse s' Djavlom voditegliem tminah. Zovè josct Diavle. *Duhovna zlocchie*: iere jeft zlocchia Puti, i Dùha. Kojàfe zovè Putena zlocchia, onnà raxixe poxudu nà bludnòft, i nà poxegliegna, kojàfe primaju s'chiuchiegnima. Duhovna zlocchie jefsù zlà naftojagna, i opàkaa poxude, kojèfe priftoju gorgnoj ftràni dufce; kojee jeffu toliko goree od oftàlieh, kolikoje vifcija, i izvarfcnija pamèt, i razum. Koja zlocchia Huddobe, jere poglavittò ondi gledà, dabi nàs odaghnalla od nebbeskoga occinftva, radi toga recce Apofto: *U nebbeskieh*. Odsctafe moxe razumjetti, dafsù vellikee jakofti nepriategliah, i nepridobiveno farze, nemilla, i neizreccena nenavidòft protiva nami, josct rattuju s'nami rat vazdafcgnu, kolikofe fcgnima nenahodj ikkakva miira, niti moguu biti ikkakva obuftavgliegna bojna.

6. Kolikoje fmionftvo, i opacina Djavla zà naopaftovàti?

Koliko pak imaju fmionftvo prikaxuje glàs fotonne prid Prorokom: (*Ifaia* 14.) *Uzajftichiu nà nebbo*. Nafkocii parvee gliudi ù Kraglieftuu, napprie nà Proroke, zatece Apoftole, kako govorj Gofpodin prid Evangeliftom (*Luk.* 22.) *dabi refcetao gnih kakono fcenizzu*. U' iftinu nijefe zaframio od iftoga obraza Gofpodina Jefukarfta. Takoger gnegovu neizreccenu xudbu, i privelliko naftojagne izuftii S. Petar, kad recce: (1. *Petr.* 5.) *Protivnik nafc Djavao, kako Lav rexeechi, obbodi, isctùchi, kogabi proxdaro*. Premdà jedna sàmo Sotonna nenaopaftuje gliudi, mà kadgod Djavli nà cette cinuu fillu protiva fvakomu: scto òn Djavao iftj povidie, (*Matt.* 8.) koj upiitan od Gofpodina Jefukarfta, kakvo òn imà imme, odgovorii. *Cetta meni imme jeft*, tojeft mnoxtvo Huddobah, kojè muccàfce onnoga nevoglnoga; i od gnega piifano jeft: (*Matt.* 12.) *Uzee fedam drughieh duhovah fobom gorijeh od fabbe, i ulazèchi pribìva ondi, i cinùfe pofgliedna cjovjeka onnoga goraa od parvieh*.

7 Za-

7. *Zasctosu opàki magnè naopastovani od Huddobah, à bogogliubni vecchie?*

Mnoghiise nahóduú, koii zienu, dà nije svà stvar istinittà; jere nechiútuu ù sebbi sille, i naskoccegna Huddobah: nije stvar cùdovittà, zascto onnii nijesu naskocceni od Huddobah; bud: chise gnima povoglno pridàli: nenahodise ù gnih nì bógogliubstvó, nì gliubav; nì ikkakva krepòst dostojna cjovjeka Karstchiànina: Zatòse dogàgià, dassu zielovitti, i sasviem ù oblàsti Djavla: nitije potreba od ikkakve naopasti; dabi gnih privratili, ù dusce koijeh jur prbivaju, buduchi gnima ùgodno: A' oúnii ù istinu; koiise Bòghu pridadosce, provodèchi nà zemgli nebbèski xivot; ovii najvecchiè od svijeh nasarnuti jessu od naskoccegnah Sotonhe; ovíieh prixestokò nenavidj; ovijema ù svakó vrieme zapighè zasjede: Punnoje poviedagnè Piismah Boxanstvenieh od svetieh gliudih; koijeh stojèchieh josct ù jakosti sarza; olli gnih privracchia s'jakostiu, olli s'prievàrom: Adam; David; Salomun; i druzzi; koijeh izbroitti jest mucno; ovii kuscàli jessu ússiona napiràgna Huddobah, i imbene prièvare; kòijemase opprieti nemoxe s'svjettom; alli s'jakostima gliudzkiema. Tkochiè dakle zieniti; daje zadosta; i podpunno zasctichien od svòje òbràne? Takoger imàse bogogliubno, i svètó prossitti od Bòghà; dà nebi dopusctio, dasmo naopastovani svarhú onnoga, scto moxemo; mà dabi josct dopusctio dobru svarhu ù naopasti, dabismo moghli odoglietti.

8. *Huddobe nemoguú naopostovàti gliudi, koliko, alli zà koliko vrieme hocchiuú.*

A' ovdise gliudi pokriepiti imaju, akose koii strascee od jakosti Huddobah pò slabosti sarza; alli pò neznagnu stvari; dà buduchi razmetani od valovah naopastih, nekase útekúú k'ovomu Luku molitve. Jere Sotonna nemoxe nàs naopastovati; alli dodievati s'tolikiem mogvjstvom; i stavnostju ù onnoj glavnoj nenavidosti nascega naroda; nì koliko; nì zà koliko hocchie; mà svako gnegovo mogujstvo vladàse pò vogli, i dopusctègnu Boxjemu: Priocitje izglèd Jobà; od koga; dà nebjesce rekào Bògh Djavlu; (*Job.* 1.) *Evò svakaa, kojaa uxivà ù rùzi tvojoj jessu*; nebio bio Diavao dotaknuo ikkakvu stvàr gnegovu: suprotiva pàk, dà nebjesce pristavio Gospodin: *samo nà gnega nepruxi rùkù*

tvo-

tvoju, biobi poghinuo on sinovima, i s'imàchiem od jednoga udarza Djavla. Jereje tako svezana silla Huddobah, dà nebisce ù istinu mogli ugliesti ù prasze onnee, od koijeh jessu piisali Evangelisti, dà nebjesce dopuscțio Gospodin. (*Matt.* 8.)

9. *Scto nami zlamenuje onnà riec* naopastovati, *i nà koj natin jèsmo naopastovàni od Bògha?*

A' zà razumjetti jakòst ovoga prossègna, imàse riechi; scto ovdi zlamenuje *naopastovagne*, sctolli takoger uvesti ù naopàsti *A' naopastovati jest ciniti kuscàgne od onnoga, koije naopastovan, dàbismo, izvadili od gnegà istinu, kojù xudimo.* Koj nacin naopastovagna nije ù Bògha; jete sctoje, sctò Bògh neznà? (*Xud.* 4.) *Jere* govorj S. Patao, *svakna jessu occittà, i otvorena occima gnegoviema.*

Nahodise drugga varsta naopàsti, kadàse obicjano sctògod isctè ù duglije napredujuchi, toliko ù dobro, koliko ù zlo; ù dobro kadase radi togà kuscà ciagod krepost, dà, buduchi occitta, i poznana, taabi primio korist, i posctegne, i prikazaobise gnegov izglèd druziema zà sliediti, i najposlie, dabise radi toga potakhulli zà datti falè Bòghu: koja sàma varstà naopasti, pristoise Bùghu: Izglèd ovè naopasti nahòdise onnò ù Deuteronomio: (*p.* 11.) *Kuscì vàs Gospodin Bògh vasc, dabisè occittò uccinillò, gliubiteli Bogha alli nè.* Kakose josct govorj, da Bògh kuscà svoje, kada pritiska s'potrebom, s'nemochi, i s'druziem varstami nevògliah: scto cinj zà kuscati ustarpgliegne gnihovo, i dabi druziema biili za nauk od Karstchianskoga darxanstva: Na ovj nacin sctijemo, da bii naopastovan Abraam, dabi prikazao sina nà posvetilisctè: s'koiem dogogiajem bii ovj priizvarscni izglèd posluha, i ustarpgliegna na vjecnu uspomenu gliudma. U' istomu chiuchiegnu bii taccено od Tobie: (*p.* 14.) *jere bjesce ugodan Bòghu, potrebno bji, dabi naopàst kuscàla tebbe.*

10. *Kako Huddoba naòpastuje gliudi?*

Naopastujuse gliudi ù zlu strànu, kadase ponukuju nà grieh, alli na pogubu, kojè djello jest vlasctitò Diavla, Jere òn s'onnom miisli naopàstuje gliudi, dabi privario, i dabi gnih sunovratio: Zatòse zovè *Naopastnik* ù Sveta Piisma. (*Matt.* 4.) A' ù ovijem naopastima sada nas poticce s'unutargniem potizzagnem, sluxise s'poxudami, i

s'pri-

s' prighnuchima dusce sada mlaati, i muuti nas od izvan; sluxise izvanskiem stvarima, olli za uzoholitise ù stvari srechnee, olli za pristrascitise ù stvari suprotivne, kadgod ima nastojnike, i ispaniteglie opake gliudi; a najparvò poluvjernike, koii sjedèchi nà stollu kughe sijuu smartna sjemmena zlijeh naukah, dabi ussillovali onnijeh, koii sumgnuu, i padaju pò sebbi prighnùti na zlo, koii neimaju ikkakvu rasliikost od kreposti, i griehah, tojest koii neznaju sctoje dobro, alli zlo.

11. *S' koiemse naçinom govori, dasse koigod uvodi ù naopasti?*

A' govorimo, dasmo uvedeni ù naopasti, kadase padlagamo naopastima, tojest kadasmo ù gnih pridobiveni. Uvodimose na dva nacina ù naopasti. Parvo kada smetnùti s' biichia, upadamo ù onnò zlo, ù komu naopastujuchi koigod nas naghna, i ussillovaa. A' ù istinu na ovj nacin neuvodise ikko od Bògha ù naopasti: jere Bògh nije ikkomu uzrok od sagriescegna, pacè ù istinu (*Isod.* 23.) *Marzi svijeh, koii djelluju nepravdu.* Ovakose josct nahodi prid S. Jakobom, (*p.* 1.) *Neka nerecce ikko, kadje naopastovan, daje od Bògha naopastovan. Jere Bògh nije naopastnik od zalah.*

Govorise pak, da nas uvodi ù naopasti onni, koi, premda òn nenaopastuie, niti nastoii, dasmo naopastovani, nisctanemagne govorise, da naopastuie, jere nebrani mogùchi zabraniti, dasse too nebi dogodillo, alli da nebismo pridobiveni biili od naopastih. Na ovi nacin ù istinu Bògh dopuscta, dassu bogogliubni, i dobrii naopastovani, ma nisctanemagne uzdarxani svojom millosti nezapuscta. Kadgod pak pò pravetnomu, i otajnomu sùdu Boxjemu mii istii od nas zapuscteni upadamo, isctùchi ovò zlocchie nasce.

12. *Dobrocinstva, i darovi Boxj kadgod nàs uvodua ù naopasti.*

Josctse govorj, dà Bògh nàs uvodj ù naopasti, kadase zlo sluximo nà razor s' gnegoviem darovima, koiiiu nami dàni zà spassegne; i razurivamo dobra Occina, (*Luk.* 15.) kako onnj siin od rassùchia, xivuchi razbludno, ugagiajuchi nasciem poxudami. Radi toga moxemo riechi onnò, scto Aposto recce od zakona: (*Rim.* 7.) *Nasclase jest meni*

meni zapovied, *koja bieſce nà xivot*, *a onna bii nà ſmart*.
Prigodni izgľèd od stvari jest Jeruſolim, buduchi ſvjedok Ezekiel Prorok, koj graad bii nadaren od Bògha ſaſvakom varstom nareſcegnah, kako Bògh recce pò justa ovoga Proroka: (*Ezek.* 16.) *Izvarſcan bjeſce ù nareſcegnu mèmu*, *kojè bjeh poſtavio ſvarhu tebbe*; i nisctanemagne onnj graad buduchi nadaren s'dobrima boxansteviema, da nà mjesto za ukazatiſe haran Bòghu toliko gliubexglivomu, i dobromu nijeſe sluxio ſcgnima za dostighnuti blaxenstvo, radi koga bjeſceih primio; ma prineharan prema Bòghu ſvomu ozzu, neuſſajuchi, nì mislechi ò plodima nebbeskiema, sluxioſeje razbludno, i opako s'onnom obilnosti: kojù stvar prikaaza Ezekiele ù istomu poglavju s'mnoghiem riecima. Radi toga od istè varste jeſſu nehàrni gliudi prema Bòghu, koii obilnòst ſebbi podànu od dobrocinstva Boxjega za cinitj dobro, obbracchiajugnu ù opacine, òn dopuſtujuchi.

13. *Kakoſe imaju razumjetti rieci piiſma svetoga*, *kojee govornu od dopusctegna Boxjega pè riecima*, *kojee zlamenuju djellovagne*?

A' triebaje primnogo razmiſcgliatti ovj obicjaj Piiſma Boxjega koj kadgod zlamenuje dopusctegne Boxje s'ovijem riecima, kojee, akobiſe vlasctito uzèle, zlamenuju kako jednò djellovagne ù Bògha. Jere ovakoſe nahodj ù kgnigah Izoda: (*p.* 4.) *Otvardnutichiu ſarze Faraunovo*. I prid Izaiom: (*p.* 6.) *Zasliepi ſarze pùka ovoga*. I Rimglianima (*pogl.* 1.) piiſce Aposto *Pridade gnih Bògh nà mukku priekora*, *i nà opàko chiuchiegne*: U' kojaa mjesta, i ù druzieh prilicnieh imàſe razumjetti, dà ovò nebii od Bògha podpunno uccigneno, ma dopusceno.

14. *U' ovomu dielu proſſegna neproſsiſe*, *dabiſmo podpunno slobodni biili od ſvakè naopaſti*, *mà dà nebiſmo od Bògha zapuscenì biili*.

Buduchi ovaa prikazana, nechie biti mucno znatti, scto proſsìmo ù ovomu djelu proſſegna. Jer ù istinu neproſsìmo, dà nebiſmo ikkoliko naopastovani biili. (*Job.* 7.) *Jere jeſt*, *naopaſt xivot cjovjecij ſvarhu zemglie*. A' ovaje stvàr koristna cjovjecanskomu narodu: jere ù naopasti poznajemo nàs istijeh, tojest jakosti naſce, i zatoſe ponixujemo pod moguchiom rukom Boxjom, i junacki vojujuchi, ce-

hàmo

kàmo nerassutnu krunnu slavè. Jere koise ù arvàgnu nearvè, nekrunnise, ako zakonittò nebi vojevao, i, kako govorj S. Jakob (p. 1.) *Blaxen cjovjek, koj podnosij naopasti; jere kad iskuscen buude primitichie krunnu slave, koju obbecchià Bògh gliubèchiem sebbe*. Dà akobismo kadgod pritisnùti biili s'naopastima nepriategliah, bitichie nami zà velliko oblahscagne onnò razmiscgliagne, (*Xud.* 4.) *dà imàmo pomocbnìka Biskupa, koibi mogao smillovàttse nemochima nasciema, kuscàn i on ù svemu*. Scto dakle ovdi prosìmo? dà nebismo ostavglieni biili od Boxje pomochi, olli privareni, da nebismo pristalli naopastima, olli oxaloschieni da nebismo gnih propusctili: dabi nami pripravna biila Boxanstvena millòst, kojabi nàs pokriepila, i razvessélilla ù zlima, kadabi nami pomankalle nasce vlasctite jakosti.

15. *Kako imamo prossitti pomòch od Bògha ù nasce naopasti?*

Zatò i opchieno imàmo possitti pomòch od Bògha ù naopasti, i pòimmenu, tojest ossobittò, dà kadasmo s'koijemagod oxalostjeni triebaje utechise k'molitvi. Scto sctijemo, dà bii ùccigneno od Davida, mallomagn ù svakoj varsti naopasti. Jere ovako mogliasce protiva laxi. (*Pjess.* 118.) *Neodnessi ighda iz justah moijeh riec istine*. Protiva lakomosti nà ovj nacin ù istoj: *Prighni sarze moje nà zapoviedi tvoje, à nè nà lakomòst*. U'stvarima pak izprasniema ovoga xivota, i ù bludne proxude sluxascese s'ovom molitvom ù istoj: *Odvràti occi moje, dà nebi vidieli izpraznòst*. Dakle prosìmo dà nebismo ugodilli poxegliegnima, i dasse nebismo umorilli ù podnossegnu naopastih, dà nebismo izascli spuuta Gospodinova, dabismo uzdarxalli pravetnòst, i stavnost sarza toliko ù stvàri suprotivne, koliko ù dobree, i svako nasce djellovagne, da nebi Bògh ostavio prazno od svoje òbrane. Prosìmo najposlie, dabj skarscio Sotonnu pod noghe nasce (*Rim.* 16.)

16. *Nà koj nacin moghlobise odnieti dobiichie od naopasti, i s'koiem pomocbnikom moghlobise odarxatti?*

Ostava, da Parok nagovara puuk vjerni nà onnaa, kojabi poglavittò potrebna biila zà miisliti, i razmiscgliati ù ovomu molègnu; ù komu bitichie onnà pridobra molitva, akose nebismo pouzdàli ù nasce jakosti, razumiuchi kolikaje slabòst cjovjecja, i buduchi postavglieno svako nasce uffagne nascega spassegna ù dobrotù Boxju, uffajuchise ù onnù

onnù obranu, i imallibismo velliku rabrenòst josct ù privellikee poghlibili, navlascttitò razmiscgliajuchi, kolikeje mnoghee Bògh izbavio od cegliustih zjajuchieh Sotonne, koiisu nadareni biili s'oviem uffagnem, i s'ovom rabrenosti. Neuzdìxeli Joseffa nà slavu, koga izbavii od privellike boghibili buduchi obkruxen od svake stràne s'goruchiem zubgliama nesvìestne xene (*Nar.* 39.)? Neuzdatxalli zdravu Susannu obkruxenu od sluxbenikah Sotonne, tada, kada, nebuduchi stvari blixnije, nego dà budde ubijena s'opakom ossudom? Nebibo zà cuddo: (*Dan.* 13.) *Bjescebo*, govorj, *sarze gnè uffagne imàjuchi ù Gospodina*. zlamenittà jest pòffala, i slava Joba, koj pridobii sviet, Put, i Djavla. Nahodùse primnoghii isgledi od ovè varste, s'koijemaje darxàn Parok nagovarati pomgnivo puuk vjerni nà ovè uffagne, i uzdagne.

17. *Jesukarst jest Vojvoda nascega boja, druxba svì svèti, koijeh, koii neslieduu jessu nebajni, i bezumni.*

Neka josct razmiscgliaju Vjerni, kòga imaju Vojvodu ù naopastima nepriateglia, tojest Jesukarsta Gospodina, koj odnesse dobiichie od onnoga boja. On pridobii Djavla.) *Luk.* 11.) On jest onnj jacij, koj svarhuprihodèchi pridobii jakoga oruxnìka, kòmu ottee oruxja, i plien. Od gnegova dobiichia, koga odnesse od svieta nahodise prid S. Ivannom. (*p.* 16.) *Uffajte, jà dobih sviet*. I sctijese ù Occittovagnu: (*p.* 5., i 6.) *On Lav dobivajuchi, i izascao bjesce dobivajuchi, dabi dobio.* U' kòmu dobiichiu podade josct svijema vjerniema mooch, dabi dobitnizi biili. Jest Kgniga Apostola Xudiellima (*p.* 11.) punna dobiichia svetieh gliudih, *koii pò Vjerri pridobisce Kragliestva zatisnùsce justa Lavah*: i kojaa slieduu. Od ovijeh pàk, kojaa sctijemo ovako uccignena, onnaa dobiichia razmiscgliamo, kojaa svakj dàn gliudi nadareni s'vjerrom, s'uffagnem, i s'gliubavi odnosse od bojevah unutagnieh, i izvanskieh od Huddobah, koii jessu toliko mnoghii, i toliko glassoviti, da kadabise vidielo s'occima zienilibismo, dasse nezgagia stvàr toliko cestchià nì toliko slavnija. Poraze od nepriategliah upiisa s'ovijem riecima S. Ivan. (*p.* 2.) *Piiscem vami, ò mladicchi, jere jaki jeste, i Riec Boxia pribiva ù vami i pridobiste zlobnoga.*

18. *Kakose Djavao moxe pridobitti od nàs?*

A' pridobjvase Djavao, nè s'lienosti, snom, s'vinom, i s'gozbami, ni s'bludonistima; mà s'molitvom, s'trudom, s'bdegnem, s'uzdarxagnem, s'usteghmochiem, s'cistocchiom, govorj, kako rekosmo, (*Matt. 26.*) *Bdite, i mollite, dà neuglìezete ù naopast*. Koiise sluxuu s'ovijem oruxjem nà onnj boj, nà bjexagne obbracchiaju protivnike. Jere koiise oppiruu Djavlu, od gnih òn bjexi. A' ù ovaa dobiichia gliudih Svetieh, kojaa rekosmo, nemojse koj ponieti, nemosse koj ponossittò uzoholiti, dabise uzdao, dachie mocchi odoglietti naopastima, i silli nepriateglskoj Huddobah svojom jakosti; ovò nije dàno nascoj naravi, nì nascoj slabosti, mà samomu mogujstvu Boxjemu.

19. *Kakose nami, daju od Bògha svè jakosti zà pridobitti?*

Ovèse jakosti daju od Bògha, s'koijema satìramo slughe sotonske, koj postavglia, (1. *Kragl.* 2.) kako luk mjedeni, miscize nasce, pò cigovu dàru *Luk jakieh pridobiven bii, i nemocbni oppassani jessu s'jakostju* (*piess.* 17.), koj dava nami òbranu spasségna, s'cigovom desnizom prima nàs, koj uccj rùke nasce nà boj, i parste nasce nà ràt: imase zaffaliti Bòghu samomu nà dobiichia, i bitimu darxani pò kòmu samomu pomochnìku, i voditegliu dobitti moxemo, scto uccinii Apostlo, zatò recce: (1. *Kor.* 15.) *A' Bògbu fale, koj podade namj dobiichie pò Gospodinu nascemu Jesukarstu*. Od koga istoga tvorza dobicchia poviedą onnj nebbeskj glàs ù Occittovagnu: (*Occitt.* 12.) *Uccigneno bii spassegne, i krepòst, i Kraglieстvo Bògba nascega, i mogujstvo Karsta gnegova*, *jere odmetnùt bii ossvaditegl bracchie nasce, i onnii dobisce gnega radi Karvi Jaganza*. Istà Kgniga Gospodina Jesukarsta svjedocj dobiichie uccigneno od svieta, i od puti ù ovomu mjestu. (*U' Occitt.* 17.) *Oviichie s'Jaganzem bòj bitti, i Jaganaz dobittichie gnib*. Ovaa rekosmo od uzroka, i nacina zà dobitti.

20. *Kojèsu plàte dobitnikab ù ovomu boju dubovnomu?*

Buduchi ovaa istomacena, neka prikaxuu Paroki pùku vjernomu, dassu pripravgliene krunne od Bògha, i daje odrègena vjecna obilnòst platah dobitnizima, od koijeh prikazatichie boxastvene svjedoxbe iz istoga Occittovagna; (*p.* 2.) *Koj budde pridobitti nechie biti ragnen od smarti drugbe*, i nà druggò mjesto. (*Occ. p.* 3. *Koj budde dobitti ovakochie biti obùcen s'bodichiami bieliema, nechie pomar-*

marsiti imme gnegovo od Kgnighe xivota, i ispoviedatichiu imme gnegovo prid Ozzem moiem, i prid Angelima. I mallo poslie istj Bogh, i Gospodin nasc ovako govorj Ivannu ù isto: *Koj budde dobitti, uccinittichiu gnega stuup ù Templu Bogha moga, i izvan nechiè vecch izajti.* Takoger govorj ù isto: *Koj budde dobitti, dattichiu gnemu sjedetti sàmnom nà stolu momu, kako i jà dobih, i sjedoh s' Ozzem moiem nà stolu gnegovu.* Najposlie prikaazà slavu Svetieh, i onnu svakdagnu krepòst dobarah, kojaa nà nebbu uxivaju, priloxii: (*p.* 21.) *Koj budde dobiò, uxivatichiè ovaa; i bitichiu, gnemu Bogh; i onchie biti meni Siin.*

OD SEDMOGA PROSSEGNA.

POGLAVJE XVI.

Dà Oslobodi nàs od zla.

1. *Neuzdarxujese ù prossasčna Prossegna ikkakva stvar; kojàsè nenàhodi ù ovomu.*

OVò naizadgne Prossegne jednacise sasvijemà, s' koiem Siin Boxj zàglaavi ovu Boxanstvenu Molitvu; kojega hotèchi prikazati krepòst, i mooch, sluxiosèje s' ovom zàglavom molègna, kada biesce on zà preminuti iz ovoga xivota, mogliasce Bògha Ozza zà spassegne cjovječansko: (*Ivan* 17.) *Mollìmbo; da sacuvasc gnih od zla.* Dakle s' oviem nacinom molègna, koj i zapovidiè, i s' izgledom potvardii, kako s' kratkiem sloxegnem, ù kratko sloxii, i sakupii krepòst, i biichie ostalieh prossegnah. Jeste kada buddemo odarxalli onnò, sctose uzdarxuje ù ovoj molitvi, kako govorj S. Cyprian, neostava iscta, sctobise josct odvisce imallo prossitti, kàda prosismo jednom obranu Boxju protiva zlu: koju buduchi odarxalli stoiimo slobodni, i zasctichieni od svijeh, kojaa djelluje Djavao, i svjet. Zatò buduchi toliko velliko ovò prossegne, koliko rekosmo, bitichie darxàn Parok postaviti privelliku pomgnu zà istomaciti vjerniema ovò prossegne. A' jest razli-

kolt megiu oviem, i onniem prid oviem, jere prosimo s' onniem uklonegne od grieha, à s'oviem izbavgliegne od pedepse.

2. *Zascto nàs silluje da govorimo ovu molitvu prid Gospodinom?*

Zatose jur neima napomenuti puku vjernomu kolikobi puutah i podnossio nezgodde, i nevoglie, i kojubi potrebu imao od nebbeske pomochi. Jere koliko, i koliziem nevogliami jest podloxan cjovjecanski xivot, izvan onnoga, sctosu priobilno piisali svèti, i svjetovni piisaozi od ovè zamjere, i mallomagn nenahodise ikko, koj nerazumie i s'tugiom, i svojom poghibilj. Jereje svijema occit onnj izglèd ustarpgliegna, koga prikaaza zà uspomenu; (*Job.* 14.) *Cjovjek rogen od xenè, kratko xivuchi vrieme napugnase mnoghieh nevogliah*: *koj kako zviet izhodj, i satirase, i bjexi kako osjena, i ighda nepribiva ù jednomu biichiu*. U' istinu neprohodi nijedan dàn, koise nebi mogao zabigliexiti s' kojomgod vlasctitom dossadom, i s'nevogliom, kako svjedocj onnà riec Gospodina Jesukarsta: (*Matt.* 6.) *Dostaje dnevu zlocchia svoja*. Premdà napomènuchie onnò istoga Gospodina prikaxuje biichie cjovjecanskoga xivota, (*Luk.* 9.) s' koiem napomenùchiem naucii, daje potrebno svakj dàn uzimàti Krix, i gnega sliediti. Neka dakle svak razumie, kolikoje trudan, i poghibilni ovj xivot takochie lastno prighnutti puuk vjerni, dà izbavgliegne od zalah imàse izprossitti od Bògha: navlasctito nebuduchi stvari, s' kojombise vecchie priklonilli gliudi zà mollitti, koliko xudbom, i s' uffagnem izbavgliegna od onnijeh nevogliah, od koijehsu pritisnùti, olli kojese barzo imaju dogoditti. Jereje ovà stvar ukorjegnena ù dusce gliudzke, dabise oncjas utekli k' pomochi Boxjoj ù zlima. Od koje stvari onnoje piisano: (*Pjess.* 82.) *Napunni obraze gnibove priekora, i iskattichie imme tvoje Gospodine*. Takoger: (*Pjess.* 49.) *Uzmnoxilese jessu nemochi gnibove, poslie pospjescisce*.

3. *S'koiemse nacinom imà prossitti odagbnagne poghibilib, i nevogliab?*

Da ako gliudi cinuu onnò mallomagn pò svojoj vogli, dabi zazivali Bògha ù poghibilima, i ù nevogliami, à pak, kakobi ovò istinittò moghli izvarscno ciniti, imajuse pogla-

v t-

vittò uccitti od onnijeh, cigovoj vjerri, i razboru pridano jest gnihovo spassegne. Jerese nahoduu, koii protiva zapoviedi Gospodina Jesukarsta privrachiaju rèd pràvi molitve. Jere koi zapovidie, dasse k'gnemu utjeccemo ù dàn nevoglie; òn istj nareedi nami rèd, i nacin molègna. Jereje prie, negobismo mollilli, dabi nàs izbavio od zla, ktioje dà prossimo, dabise posvetilo imme Boxje, dabi prisclo Kragliestvo gnegovo, i dabìsmo prossilli ostàla, s'koijema, kako s'gnekiem postupaima, prisclibismo nà ovò mjesto, tojest dà nàs izbavi od zla. A' gnekii akobi gnih boglie-la glava; akoli book, akoli nogha, akolibismo imalli sctettu od stvàri domachie, akolise snuju prietgne, i poghibili od nepriategliah, ù glàdi, ù ratti, ù kughi, ostavgliajuchi pràve puute redovah molitve Gospodinove, tojest Occenasca, sàmo prossuu, dabise izbavili od onnijeh zalah, mase ovomu obicjaju protivi zapovied Gospodina Jesukarsta: (*Matt.* 6.) *Isctite parvò Kragliestvo Boxje*. Takoger koii upràvo molluu, kada molluu, dà buddu izbavglieni od nevogliah, i zalah, ovò svè pridaju nà slavu Boxju. Ovako David u onnoj molitvi: (*Pjess.* 6.) *Gospodine ù ghnievu tvomu nepokaraj mene*, pristavii razlogh, s'koiem prikaaza sebbe prixudgliva od slave Boxje, jerbo recce: *Jere nije ù smarti, koibise spumenuo od tebbe, à ù Paklu, koiichiese ispoviedati tebbi?* I istj kada mogliasce Bogha, dabi gnemu udielio millosargie, priloxii onnò: (*Pjess.* 50.) *Uccittichiu opàke puute tvoje, i nemilli k' tebbichiese obratiti*. Nà ovj spassovni nacin molègna, i nà izglèd Proroka imajuse potakbutti vjerni slufcaozi, i ujedno uccittise, kolikaje razlikòst megiù molbama gliudih nevjernieh, i Karstchianskieh.

4. *Nevjerni prossuu, dabise izbavili od zla, kako i karstchiani.*

I onnii ù istinu xestoko prossuu od Bògha, dabì moghli ozdraviti od nemochiih, i od rannah, i dabise moghlo uklonitti od nadstojèchieh, i pristupnijeh zalah; i nisctanemagne postavgliaju poglavittò uffagne onnoga izbavgliegna ù liekarie dobavgliene pò naravi, i nastojagnu gliudzkomu; pacè josct s' liekariom sebbi danom od kogamudrago sluxùse bez ikkakva bogocjastchiegna, sàmo dasse uffa kojegod zdravglie, premdabi tiio ucciegneno zacaragnem, s'

hrozzima, i s'carima, i pò djellovagnu djavaoskomu. Mnogoje razliko biichie Karstchianah, koii imaju Bògha privelliko utecistchie, i òbranu ozdravgliegna ù nèmochima, i ù svè stvari suprotivne; gnega jednoga poznaju, i ćjastuu za tvorza od svakoga dobra, i svoga osloboditeglia: à zà istinittò darxuu, dà onnà krepòst, kojaje ù liekariami zà ozdraviti, jest od Bògha postavgliena: i zienuu, dà toliko prùdi onnà nemochnizima, kolikobi istj Bògh ktio. Jeteje liekaria od Bògha dàna narodu gliudikomu, s'kojombi nemochi liecili. Od ovdi jest onnì glàs Ecclesiastika: (p. 38.) *Priviscgni stvorii od zemglie liekariu, i cjoviek razborit nechie marzjetti gnu.* Takoger koiise zapiisasce Jesukarstu, nestavgliaju privelliko ussagae ù onnee liekarie zà ozdraviti, mase primnogo ussaju ù istoga Bògha tvorza liekarie.

5. *Kakòse ima ussati ù samoga Bagha ù nemochima, koj oslobodii primnoghee od svoijeh pogbibiliih.*

Zatose josct karaju ù S. Piisma onnii, koii, ussajuchi ù liekarie neisctuu od Bògha ikkakvu pomòch: pacè ù istinu koii xivu pò zakonu Boxjemu, uzdarxujuse od svijeh liekariah, od kòijehse znà, dà nijesu biile od Bogha naregene zà ozdraviti. Dà akobise josct od gnih ussalo zdravglie, sluxèchise s'onnijem liekariama, nisctanemagne nà gnih marzuu, kako nà zacaragna, i na himbe djavaoske. A' radi toga triebaje nagovarati vjerne, dabi ù Bogha ussali. Jere radi toga pridobrostivi Otaz zapovidiè nami, dà prossimo izbavgliegne od zalah, dabismo imalli ussagne isprossegna ù onnomu istomu, sctoje zapovidio. Mnoghii izgledi od ove varste nahoduse ù svèta Piisma, dà kadbise magne prighnulli s'razlozima zà dobro ussati, a onniibise ussillovali s'mnoxtvom izgledah. Abraam, Jakob, Lòt, Josef, David jessu priobilni svjedozzi boxanstvene dobrotè. Svèta Piisma novoga Zakona toliko mnoghee izbrajaju, koii jessu izbavglieni biili od privellikieh zalah s'zienom bogogliubne molitve, koliko nije od potrebe napomignàti izglede. Bitichiemo dakle smireni s'jednom besjeddom Proroka, koja premdabi bio koigod prinemochian, moxega potvarditi, i pokriepiti: govorj: (1. Kragl. 21.) *Uupiscebo pravetni, i Gospodin uslisciì gnih, i od svijeh nevoglnih gnihòvieh oslobodii gnih.*

6. Kto-

6. Sctofe ovdi razumie s' immenam zla, i koiju nauk ovoga prossegna?

Sliedi krepòst, i biichie ovoga prossegna, dabi vjerni razumjelli, dà mii ù ovomu mjestu neprossimo, dabismo podpunno oslobogeni biili od svijeh zalah. Jere jessu gnekee svari, kojèse zienuu zle, kojee nisctanemagne jessu plodne, i koristne onnijemà, (1. *Kor.* 12.) kako bii onnj ostagn, koj bii pristavlien Apostolu, dabise izvarscila krepost ù nemochi, s'pomochi millosti Boxje. Ova gnihova krepost akobise poznalla, primnogobi bogogliubne obradovàla; i nebi prossilli od Bogha, dabise odniemila, i odniela zla. Zatò samo prossimo dabise odniela onnaa zla, kojaa nemòguu prinieti ikkakvu korist dusci; à nè ostàla, sàmo dabi od ondi izascao koigod spassovni plood.

7. Koliko, i kolikèsu varste zalah, od koijeh xudimo biti izbavglieni?

Podpunnose dakle ovò uzdarxuje pod ovom rieci, dà, buduchi izbavjeni od griehàh, prossimò, dabismo izbavjeni biili od poghibili naopàsti, i od zalah unutàrgnieh, i izvanskieh; dabismo slobodni biili od vodè, od oghgna, od triesa, dà nebi grad naudio ploddù, da nebismo imalli skùpu i dragost hrane lietine, nesklàdnosti, i ratti. Prossimò od Bògha dabi odaghnao nemòchi, kughu, poharu: dabi odbio, i smeo suxanstva, tamnizze, progonstva, izdajstva, zasjede, i svè ostale nevoglie, s' koijemase obicjano satira, skoncava, i pritiska cjovjecanski xivot; najposlie dabi odvratio svè uzroke, zlochiah, i opacinah. Niti samo ovaa prossimo, kojasu zlà pò sudu svijeh; ma josct i onnaa, kojase mallomagn od svijeh ispoviedaju, i darxuu za dobra, kako bogastva, posctegnà, zdravglie, jakost, i ovj istj xivot: prossimo, govorim, dasse nebi priobratili na zlo, i na izgubliegnè dusce nasce. Mollimo Bogha, dasse nebismo pritisnuli od nenadne smarti, dà nebismo potaknullì sarxbu Boxju prema nami; da nebismo podnielli strascnemukke, kojesu pripravne gresnizima da nebismo mucceni biili od oghgna purgatoria, illiti Cistilla, od koga bogogliubno, i svèto prossimo, dabi druzzi izbavglieni biili. Ovò prossegne ovako tomaci S. Zarqua, i ù Missi, i ù litaniama, tojest, dà mii prossimo, dasmo izbavglieni od zalah prossascnieh, sadascgnieh, i dossascnieh.

8. *Bògh*

8. *Bògh odgonj i zla kojasù blizu, i cudovittò izbavglia od sadascgnieh.*

A' dobrotà Boxja neizbavglia nàs nà jedan sàm nacin: jere odgonj onnee nevoglie; kojesu za panuti svarku nas kako sctijemo od onnoga vellikoga Jakoba, koj bii oslobognen od nepriategliah, kojee uzbunilo bjesce prema gnemu porazegne Sikimitah. Jerese ovò piisano nahodj: (*Narod.* 35.) *Stràh Boxj pritisnuu svè naokolo gradove, i nijesu imalli smionstvo sliediti odstupajuchie.* I ù istinu svì Blàxeni, koii Kragliuju s'Jesukarstom nà nebbessieh, od svijeh zalah jessu biili izbavglieni s'pomochi Boxjom; à mi koiise nahodìmo ù ovomu putovagnu, nehocchie dasmo izbavglienì od svijeh zalah, mà izbavglia od gnekieh: premdassu onnee raskosce, i uchiehe, kojee Bògh daje kadgod onnijema, koiisu pritisnùti od stvarih suprotivnjeh, koliko izbavgliegne od svijeh zalah. S' ovijemase uchiescivasce Prorok, kada onnaa govorasce: (*Pjess.* 93.) *Pò mnoxtvu boliestiih moijeh ù sarzu momu, uchiescegna tvoja vessegliabu duscu moju.* Josct Bògh izbavglia gliudi od zalah, kada gnih uzdarxuje zielovitte, i zdrave buduchi navedeni nà velliku poghibiu: scto sctijemo, dassieje dogodillo i (*Daniel.* 3.), onnijema triema mladichima varxeniema ù peech goruuchiu, i Danielu (*p.* 6.), komu Lavi nenaudisce, kako i plaam nenaudii mladichima.

9. *Ovdise Djavao zovè* zlj, *jereje tvoraz grieha pomankagna, i ispunnitegl pedepse.*

A' Djavao zovese *zlj* pò sudu svetieh Basilia Vellikoga, Zlatousuika, i Agustina, buduchi tvoraz pomankagna, tojest zlecchie, i grieha, s' koiemse Bògh sluxi zà pedepsati zlee, i opàke. (*Damian.* ù *Kgnig.* 4. *od vier. pogl.* 20.). *Jere daje Bògh svako zlo gliudma, koje onnii radi grieha podnossuu.* U' kumu nauku govoru boxanstvena Piisma s' ovijem riecima. (*Amos* 3.) *Allichie biti zlo ù graadu, koje Gospodin nije uccinio?* Takoger (*Isaia* 45.). *Jà Gospodin nije druggoga, koj slikkujem svjetlòst, i stvaràm tmine, cinèchi miir, i stvarajuchi zlo.*

Zovese takoger *zlj* Djavao radi ovoga uzroka, jere, premdà nijesu gnega uvriedilli, niscstanemagne cinj svakdagnu rat s' nami, i s' glavnom marzosti nàs progonj. Dà ako nemoxe nami nauditi, buduchi i oruxàni s'vjerrom, i zascticchie-

ni

ni od pravetnosti, nisctanemagne neprillaje naopastovati nàs s'izvanskiem zlima, i dodievati s'koiemgod nacinom moxe. Radi toga mollimo Bògha, dabise dostojao izbaviti nàs od zla.

10. *Zascto s' ossobitniem glàsom, à nè s' mnoghiema prossìmo biti izbavglieni od zla?*

A' govorimo od *zla*, à nè od *zalah*, radi ovoga, jere zla, kojaa izhoduu od iskargnieh protiva nami, gnemu namjenujemo kako tvorzu, i ponukovaozu, radi togase josct neimamo rassarditi protiva iskargniema; paceje potrebno obratiti marzòst, i rassarxbu protiva istoj Sotonni, od kogase poticcuu gliudi zà ucciniti pogardu. Takoger, akobite iskargni uvriedio ù ikkakvoj stvari, kada cinisc Molbe Bòghu, prossi, dà te nebi samo oslobodio od zla, tojest od onnijeh pogardah, kojee tebbi cinj iskargni, ma josct dabi onnoga istoga iskargnega izbavio od ruke Djavla, s' cigoviem potizzagnem uvoduuse gliudi ù prievari.

11. *Kakose imamo vladati ù zlima, premda svjeger nijesmo izbavglieni?*

Onnòse najposlie imà znatti, ako nijesmo oslobogenì od zalah ù molitve, i zavjette, imàmo mii dobrovoglno podnieti onnaa, kojaa nas pritiskaju, razumijuchi, dà ugagiamo Vogli Boxanstvenoj, kadanisimo ustarpglivo gnih podnieli, Zatoje pristojno, dasse neìmamo rassarditì, alli xaliti, jere Bògh neuslisсuje molbe nasce, maje svakaa potrebno pridatti zapoviedi, i vogli gnegovoj, zienèchj, daje ovò koristno, i spassovno, sctoje Bòghu ugodno, dabi tako biilo, à nè onnò sctose nami druggojako vidi.

12. *Kolikee koristi prisclebi k'nami od xalostiih, i od nevogliah?*

Imajuse josct uccitti bogogliubni sluscaozi, cimse nahoduu ù ovomu putovagnu xivota, onnii imaju bitti spravni zà podnieti svaku varstu zgoddah, i nevogliah nè samo dobrovoglno, mà josct s' vesseliem sarzem (2. *Tim.* 3.) *Svibo*, govorj S. Pavao, *koii hocchiuu bogogliubno xivjetti ù Jesukarstu Jesussu pregonstva tarpjetichie*. Takoger (*U' star Apst.* 14.): *Preko mnoghieh nevogliah potrebuie, dà mii ugliezemo ù kragliestvo Boxje*. Opèt: (*Luk.* 24.) *Nebiili od potrebe, dà ovaa podnesse Jesukarst, i tako dà ugliese ù slavu svojù?* Jere nije potrebno (*Matt.* 10.), daje vecchij sluga od Gospodina svoga; kakoje grùbo pò nauku S. Bernarda, dallu uda mekoputna, i liepa pod dra-

ca-

čavom glavom. A' priliep jest onnj izglèd Urie prikazan žà izgled, dasse sliedi, koj Uria bii nagovaran od Davida, dabi ù kucchi ugliegao, recce: (2. *Kragl.* 11.) *Skrigna Boxja, i Israel, i Juda pribivaju pod scattorima, à jachiu ugliesti ù kucchi mojoj?* Buduchi naucceni s' ovijem razlozima, i s'razmiscgliagnima, akobismo priscli žà mollitti, onnochiemo dostighnùti dà, premdabismo od svake stràne okoglieni, i obkruxeni biili od žalah, kakono onnii trii mladichia nebisce taknùti od oghgna, takochiemose i mii udarzatti neozquarnùti; istinittò podnossimo stavno, i jako zgodde suprotivne, kako Makabei. U' pogarde, i ù mukke slieditichiemo svète Apostole, (*Ust. Ap.* 5.) koii bijeni s' udarzima primnogose radovahu, jeresu dostojni biili nccigneni, dabi podnieli pogarde za Jesukarsta JESUSSA, tako buduchi mii ovako pripravni, pjevatichiemo onnaa s'privellikom radosti sarza: (*Pjess.* 118.) *Poglavizze progonilli jessu mene bez uzroka, i od riecih tvoijeh strascilosèje sarze moje: vesseliticbiuse jà svarhu govoregnah tvoijeh, kako koj najde pliene mnoghee.*

OD NAJPOSLIEDNOGA DIELLA AMEN POGL. XVII.

1. *Što sluxi, i koije plood od ovoga dielka* Amen.

S. Jerolim *ù Istomacegnu* ù Matteu žovè ovu riec zlàmen Molitve Gospodinove, kako i jest. Radi toga, kakò prie uccismo Vjerne od priprave, s'kojomse prie sluxiti imà, negobise počèla molitva boxanstvena, tako sada zienismò; dasse imà ucciniti, dabi poznalli uzrok, i biichie zaglàve, i svarhe iste molitve. Jere nije od vecchie ziene pomgnivo počèti molitve boxanstvene, nego bogomillo svarsciti. Dakle neka zna puuk vjerni, dassu mnoghii, i obilatti onnii ploddi, kojee primamo od svarhe Molitve Gospodinove, tojest Occenàsca, mà priobilatij od svijeh, i priradostnij plood jest ispross egne, i odarxàgne onnijeh, kojaa prossimo: od koga gori visce zadosta bii recceno. A' nedostixemo samo ù ovomu najposliednomu dielu molègna, dabise cjulle, i uslisciie nasce molitve, ma josct gnekaa vecchiaa, i prisvietlija dobra, negobise moghlo istomaciti, i prikažati s'riecima.

2. *Kolikaa dobra pribòduu k' gliudma pò molitvi?*

Jere,

Jere, mollechi gliudi razgovarajuse s'Boghom, kako govorj S. Cyprian, *cinise s' gnekiem neistomacgliviem nacinom blixe Boxanstveno vellicanstvo mollechiemu, nego ostaliema:* koga odvisce narescuje s' ossobitiem darovima; da koii bogogliubno molluu Bogha, nà gnekj nacin moghlibise prilikovati onnijema, koii k' oghgnu pristupaju, koii akosu studeni grijuse, akolisu vrucchi, goruuse: tako onnii stojechi prid Bòghom, pò biichiu bogogliubstva, i vjerre, cinuuse goruchij. Jerese raxixe dùh gnihov nà slavu Boxju, pametse prosvietgliuje nà jedan cudovitti nacin, podpunno, i svarsceno napugnajuse s' boxanstveniem darovima; Jerese nahodj onnò ù svèta Piisma: (*Pjess.* 10.) *Tripriscaosi gnega ù blagossoviehb sladosti*. Jest zà izglèd svijema onnj vellikj Moyses, koj buduchi odstupio od sastavgliegna, i razgovora Boxjega, svietgliascese s' gnekom boxanstvenom svjetlosti, na taa nacin, da Israelichiani nemogahu pogladati u occi, i justa gnegova (*Izod.* 34. *Kor.* 3.). Koii podpunno molluu s' vellikom xudhom nà cudovitti nacin uxivaju dobrotù, i vellicanstvo Boxje, (*Pjess.* 5.). *U' jutro ustatichiu*, govorj Prorok, *i vidietichiu, jere Bògh nebotèchi zhocchiu tii jessi*. Koliko vecchma gliudi poznaju ovaa, toliko xestokijom cjasti, i s' bogogliubstvom klagnaju Bògha; toliko josct okuscaju slagije, kolikoje slatak Gospodin, i kolikosù istinittò blaxeni svì, koii ufsaju ù gnega, i tako obsinùti s' onnom prisvietlom xrakom, razmiscgliaju, kolikoje gnikovo ponixegne, i kolikoje vellicanstvo Boxje. Jestbo onnà naredba S. Agustina. *Poznadoh tebbe, poznadoh mène*. I takose dogagia, dà, neuffajuchise ù svoje jakosti, pridàlibi sebbe zielovitte dobroti Boxjoj, niscta sumjèchi, dà òn gnih nezagarglia s' onnom svojom occinom, i cudovittom gliubavi, obilattò dajùchi gnima svakaa; kojabi biila potrebna zà xivot, i zà spasegne, radi toga obbracchiajuse zà uzdatti fale Boghu, kolikee najvecchiè moguu primiti ù sarzu, kolikee izrecchi s'riecima, sctò sctijemo uccignèno od vellikoga Davida, koj ovako bjesce naredio molitvu: (*Pjess.* 7.) *Spassena uccini mene od svijeh progonèchieh mene*. Ovako gnù svarsci: *Ispoviedatiechiuse Gospodinu pò pravdi gnegovoj, i pie vàtichiu immenu Gospodina privissokoga*.

3. *Nà koibise nacin uccinillo, dabise s' vessegljem zaglavile molitve Svetieh pocete s' trabom?*

Na-

Nahodùse molitve neizbrojne Svetieh od ovè varste, koijeh pocetak jest pun straha, à dospietak pùn dobra ussagna, i vesseglia, maje stvar cuduvitta, kolikose ù òvoj varsti sjaju, i svietlu molitve istoga Davida. Jere smùchien strahom ovako bjesce poceo molitvu; (*Pjess.3.*) *Mnoghiise ustaju protiva meni*) *mnoghii govoruu dusci mojoj. Nije spassegna gnoj ù Boghu gne*, Gnekada pokriepglien, i napugnen s' radostima priloxii mallo poslie ù istoj. *Nechiuse bojati od tissuchiah pùka obkruxujuchiega mene*. Josct ù druggoj Pjesni, kada plakasce svòju nevogliu, najposlie ù Bògha uffajuchi, nemoxese vjerovati, kolikose vesselli s' uffagnem vjecnoga blaxenstva. (*Pjess.* 4.) govori: *U miiru ù gnega istoga spavatichiu, i pocivatichiu*. Scto onnaa: (*Pjess.* 6.) *Gospodine ù ghnievu tvomu nepokaraj mene, nì u sarxbi tvojoj nemojme pedepsati*. S' koliziem strahom i s' ubliedegnem imàse vjerovati, daje rekao Prorok ovee rieci? Suprotiva, kojaa sliedùu, s' koiem uffagnem, i s' vessegliem sarzem recce ù istoj? *Odstupite od mene svi vii, koj diellujete nepravdu, jereje usliscio Gospodin glàs placcà moga*. A' kadase bojasce od sarxbe, i ghnieva Saulova, koliko ponixno, i priklonitto prossasce pomòch Boxju? (*Pjess.* 53.) *Boxe, u imme tvoje spassena mene uccini, i u kreposti tvoioj sudi mene*, i nisctanemagne radostno, i uzdano priloxii ù istoj: *Evo Bògh pomaga mene, i Gospodin jest primitegl dusce moje*. Zatò koj pristupa k' svetiem molitvami, oruxan s' vjerrom, i s' uffagnem, neka pristùpi k' Bòghu Ozzu, neka nà ikkakav nacin nebi bio bez uffagna, tojest uffajuchi, dachie on mocchi dostignuti onnò, odsctabi potrebu imao.

4. *Kakos. razumie ovdi onnà riec* Amen, *sluxechise scgniom nà dospietku, i zasct. ostavglia, dà budde reccena od Redov. nà Missi?*

U' ovoj najposliednoj rieci molitve, *Amen*, nahodùse mnogaa, kakono siemmena od onnijeh razlogah, i razmiscgliagnah, kojaa rekosmo; i ù istinu toliko cesta bii ovà xudioska riec ù justa spassiteglia, koliko bii ugodna Dùhu svetomu, dasse budde uzdarxatti ù Zarqui Boxjoj, u kojoj rieci nà gnekj nacin ovose razumie: *Znaj, dassu usliscane molbe tvoje*, jere joscт zlamenuje Bogha, koj odgovara, i odpuscta millostivo onnoga, koije odarxao s' molitvami onnò, sctoje ktio. Ovj nauk potvardii vazdascgni obi-

obicjaj Zarque Boxje, koj ù Posvetilisctu Misse, kadase govorj Molitva Gospodinova, tojest Occenasc, ovà riec, *Amen*, nebii dopusctena sluxbenizima Misse, koij imaju riechi, *da oslobodi nàs od zla*; mase ostavglia samomu Redovnìku, koj odgovara pùku, daje Bògh umoglien, buduchi tomacitegl megiù Bòghom, i cjoviekom.

5. *Zasctc u drughee molitve odgovara sluxbenik*, Amen, *à u ovoj Redovnìk?*

A' pak ovj obicjaj nije opchieni svijema molitvama; jereje darxanstvo sluxbenikah ù ostaliema odgovarati, *Amen:* à samoje vlasctit Molitvi Gospodinovoj. Jere ù drughee Molitve samo zlamenuje pristàgnè, i xudbu; à ù ovoj se odgovara, daje Bògh pristanuo prossegnu onnoga, koj mollj.

6. *Kakose razliko prikaxuje ovà riec*, Amen.

A' razlikoje pàk od mnoghieh istomacena ovà riec, *Amen*. Sedamdesset Tomacitegliah, obbràtisce, *buddi uccigneno*; druzii istomacìsce, *istinittò*; Aquila obràti, *vjerno*. A' mallo prùdi jelli nà ovj, alli na drughj nacin istomaceno, samo dabismo razumjelli, dà imà onnu krepòst Redovnìka potvardujuchiega, kako rekosmo, daje onnò dopusceno, sctose prossasce. Od koga tomacegna jest sviedok Aposto ù Kgnìzì Korinstianima, recce. (2. *Kor.* 1.) *Jere jessu sva obbecchiagna Boxia u onnomu* Jest. *Zato i pò gnemu govorìmo* Amen *Boghu nà slavu zà nàs*. Ovà riec josctje nami podobna, ù kojojse nehodj gneko potvardegne od onnijeh prossegnah, s' koijemasmose doslen slùxili, kojà josct cinj pomgnive onnijeh, koii nastojuu nà svète molitve. Jerese cesto dogagia, dasse nahoduu gliudi razparscani nà drughee stràne s' razliziem miislima. Pace ù istinu prossìmo s' privellikom pomgnom ù ovoj istoj rieci, dabi svakaa uccignena biila, toiest, dabi dopuscena biila onnaa, kojasmo prie prossilli; alli pacè razumiùchi, dasmo mii jur issprossilli svakaa, i chiutèchi krepost boxanstvene pomòchi, pjevamo onnò zajedno s' Prorokom; (*Pjess.* 53.) *Jer evo Bògh pomaga mene, i Gospodin jest primitegl dusce moje*. Niti ikko sumjetti ima, dasse nebi Bogh prighnuo na imme Sina svoga, i nà riec, s'kojomseje on pricesto sluxio, koi vazda, kakogovorj Aposto: (*Xud.* 5.) *Uslìscan bii radi svoga posctegna*, cigovo jest *Kraglievstvo, i moguistvo, i zessarstvo u vieke vjekab*.

S V A R H A.

NOI

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Revisione, ed approvazione del Publico Revisor *F. Gianantonio Bomman*, nel Libro intitolato *Katekism Rimski, po Naredbi S. S. Sabora Tridentinskoga k' Parrokima Istomacen u Slavinskomu Jeziku po D. Joseffu Matovichiu iz Dobrotè; cioè Catechismo Romano a' Parrochi per ordine del Sagro Concilio Tridentino. Tradotto in lingua Slava dal Sig. D. Giuseppe Matovich di Dobrota &c. M. S.*
non v' esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e buoni costumi concediamo Licenza a Gio: Battista Costantini Stampator di Venezia, che possi essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Publiche Librarie di Venezia, e di Padova i

Dat. li 30. Giugno 1775.

(Andrea Tron K. Pr. Rif.
(
(Girolamo Ascanio Giustinian K. Rif.

Registrato in Libro a Carte 290. al Num. 296.

Davidde Marchesini Segr.

